

(2)

R. P. LVDOVICI
GRANATENSIS
CONCIONVM
IN EPITOMEN

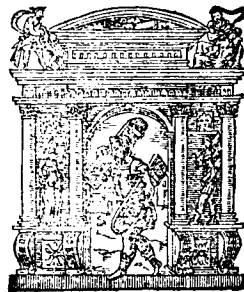
REDACTARVM,

TOMVS SECVNDVS:

POSTILLAS ET HOMILIAS IN
præcipua Sanctorum festa continens.

*Opera F. Petri Merseii, Cratepolij, Instituti D. Francisci
Fratrum Conventualium Colonia.*

Huic secundæ editioni INDEX rerum copiosus accessit.

LVGDVNI,

Sumptibus Sibillæ à Porta.

M. D. XCII.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

(2)

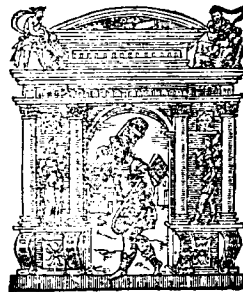
R. P. LVDOVICI
GRANATENSIS
CONCIONVM
IN EPITOMEN
REDACTARVM,

TOMVS SECVNDVS:

POSTILLAS ET HOMILIAS IN
præcipua Sanctorum festa continens.

*Opera F. Petri Merfsei, Cratepolij, Inſtituti D. Franciſci
Fratrum Conuentualium Colonie.*

Huic ſecundæ editioni INDEX rerum copioſus acceſſit.

LVGDVNI,

Sumptibus Sibillæ à Porta.

M. D. XCII.

REVERENDO, STRENO,
 GENEROSOQUE DOMINO,
 D. Heinrico de Ruissenberg, Ordinis Teuto-
 nici per Germaniam Commendatori gene-
 rali Balliuæ Traiectensis superioris, S. P.

CONCIONATORIS Catholici ego
 munus idem fere ac Fundatoris, id est, qui
 insignis cuiusdam est momenti auctor, esse
 arbitror. Concionatoris duo sunt potissi-
 mum fines, in quos spectare debet, ut scili-
 cet in Dei populo pro sua virili dispersos colligere coner-
 tur, & ut collectis Christi oculos summo studio custo-
 dire curet: ipse inde de commissis sibi coram summo iudice
 reddendam esse rationem, proponat. Nouit dictum sibi: Ezech. 3:
 Fili hominis, speculatore in decore domui Israël, & au-
 dies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me. In Cap. 33:
 eandem quoque sententiam apud eundem Prophetam
 alia tenent verba. Viderint nunc, qui tot Ecclesie opi-
 bus luxuriantur, nim speculatores agant fideles. Vide-
 rint qui ecclesiasta sunt, ut verè verbū, cuius sunt pre-
 cones, secent: qualis hic noster diuinus auctor Ludouicus
 Granatensis, felicis memorie. Hic à prima aetate rectè
 viuendo, bene & scribendo & docendo, ad extremū spi-
 ritum fidelem se in Ecclesia Dei prestitit seruum: qui & Matth. 25:
 Domini sui, cuius aduentus hora incerta est, diligentissi-
 mam habuit rationem. Obseruauit sine dubio, nihil esse
 bene operari incepisse, nisi in bono opere persistas. Concio-
 nator haud dubie apud se expedit, quid ille diuus Apo-
 stolus, Euangelica tuba, ubi subditorum diligenter præ-
 cepisset officium, ipsi inculcauerit Prelatis: Heb. 13:
 Ipsi, inquit, peruiuant, quasi rationem pro animabus vestris reddi-
 turi: ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc e-
 nim non expedit vobis. Redde rationem villico, mihi & Lucæ 16:
 tibi superius dicit iudex. Sic nobilis cuiusdam Funda-
 toris munus, qui eximie alicui rei dat initium, iudico esse,
 ut quod ipsemet lingua prestare nequeat, hoc bonis suis

externis, in quibus ipse à Deo positus est dispensator, efficitur: efficiat, inquam, ut non in uno anno loquatur, nõ in uno populo, verum in multa concionetur secula, in frequenti nobilis iuuentutis flore ac aetate profiteatur, idq; in Ecclesia Catholica, in populo graui. Talis est ille generosus D. Henricus de Ruffenberg, Ordinis Teutonici Commendator dignissimus: qui Spartã sibi commissam omnibus modis exornare magnopere studet: quiq; ut potens, ita & animo verè nobilis & pius. Hic, cū terrenis polleat bonis, in Ecclesia Dei iuuentutis Seminariũ quoddam, sibi inclita inuenta in pietate, in literarũ sacrarum disciplina imbuere iur, Colonia apud Laurẽanum Collegiũ ordinauit, ac max mis instituit sumptibus. Videmus optimi viri promissimũ animi, m: ex seculamur, & aeternam agimus habemusq; gratias. Diuus Nicolaus inopes inuit, & aeternam in Ecclesia Dei meruit gloriam. S. Gregorius monasteria aliquot fundauit, & immortalẽ lauacm & cathedrã supream cõsecutus est. Non potuit nobilis hic heros in meliorem cõuertere suas opes, nõ, quã in huiusmodi, ubi supremi Dei honos, Ecclesia Catholica decus per iuuentutis bonã ac diligentem instructionẽ promoueretur. Christus Iesus Saluator pueros iubet peruenire ad se: Ne, inquit, prohibeatis illos. Clamat Saluator: Facite vobis amicos de mãmõna iniquitatis, ut, cū defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Hãc sine dubio sententiã generosus dominus quasi sibi dictã arripuit. Gratias imprimis immensis Domino Deo, largitori omnium bonorũ, si deus hic economus agat, q; hanc sibi concesserit mẽtem, quã tam multis negotur. Merito cū sancto dicat Propheta: Benedicam Dẽm, qui tribuit mihi intellectum. Qui volunt diuites fieri, & in suis cõdanti diuitiis, incidunt in tentationẽ, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nocua, qua mergunt homines in interitũ & perditionem. Quot in mundo degunt mortales, qui, quum per fas ac nefas bona acquisierint, per furta ac latrocinia

auxe

auxerunt, eis turpiter abutẽtes, ita in eis immerfi sunt, ac si in eis summa esset felicitas posita? Quam misera ac deploranda horũ sors, qui viuẽtes Deo mortui sunt, qui in ipsis tenebris palpant! Quid illo opulento diuite stultius ac iniquius, qui in suis cõj, debat diuitijs, qui anima sua dicebat: Ecce anima, habes multa bona posita in annos plurimos: tibi bene prospere tam: requiesce, comede, bibe, epulare: Dixit autẽ illi Deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetent a te: quã autem parasii, cuius erunt? Qui se Christo mãmõ: paruit seruitio, ille ea, quã aliquo modo à Christo separant, odio debet habere. Qui dicit diuitias temporales esse vanas, ille sanè bene dicit. Christus eas spiritus cõparat. Quod si nem habet vanum, idem vanũ habetur. Dormierunt somnum suũ omnes viri diuitiarũ, & nihil inuenerũt in manibus suis. Illud planè vanũ estimatur, quod separat hominem ab illo optimo p:ne, qui est Deus. Beatus est ille diues, qui inuentus est sine macula, & qui post aurũ non abiit, nec sperauit in pecunia thesauris. Quis est hic? & laudabimus eũ. Diues aut iniquus est (horrenda sentẽtia) aut iniqui heres. Falco (ut fertur) satur, dominum suum non agnoscit. Filius ille prodigus, cū se diuitẽ esse videret, insolere cepit, & domum patris sui reliquit: verum postquã ad inopiã esset redactus, domum paternam repetiit. Abundantia & panis saturitas eum à Deo separauit, penuria reduxit. Diues ergo plurima turbatur, semper in animo tumultuatur, instar maris, quod quis scire non potest, in negotio salutis anima unũ est necessarium. Si huius vnus velis esse studiosus, à vanis & superfluis cogitationibus facillè te extricaueris. Parentes nostrĩ, in statu innocentie agentes, proprii corporis obliuiscabantur, nõ sentientes nuditatẽ: verum perpetrato peccato, ad res corporales attendentes, cogouerunt nuditatẽ suam. Apostolus Paulus, vas electionis, raptus ad terrã celũ, virum in corpore an extra corpus, dicit se nescire. Ubi enim est thesaurus tuus, ait Saluator, ibi & cor tuum erit. Pauci autẽ sunt qui cum

* 3

Pfalm. 37. & 38. *Propheta dicere possunt: Ego autē medicus sum & pauper, Dominus sollicitus est pro me. Advena ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei. Cogitationes seruatorum Dei videmus plurimū differre a cogitationibus horum, qui mundo sunt dediti. Cogitationes diuitiarum, spiritum pietatis suffocant. Vincula mundi dissolueri oportet, ut ad calum euoles. Venenum in suauī cibo porrigitur, facile sibi interitū conciliat, qui illud incautus sumit. Diuitis sunt dulces amantibus illas, at mors in olla. Reddunt hominem insolentē ac superbum, ad infernum inde trahunt. Qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis. Felix illa anima, quae diuitiis non est subacta. Dormierunt somnum suum viri diuitiarum, id est serui diuitiarum, non domini, qualis ille in Euangelio epulo. Diuitia possessores suos non liberat a curis, sed potius onerāt. Quam vanus ille, qui in hisce corruptibilibus vltimum suum finē, i. felicitatē sūgit. Qui res terrenas, sicut Apostolus, qui hac ut sterora habebat, spernit, huius cor facile caelestibus implebitur. Stercus est res vilissima. Quae nos in maximo habemus pretio, ut aurum & argētum, faci terrae comparatur. Qui igitur terrena bona (si modo dicenda sint bona) amat, eisq; delectatur, amat terrā. Homo creatura est nobilissima, facta ut Deū creatore suum, cuius refert imaginem, amet, colat, cōq; fruatur, iam cum rebus tam vilibus animū suum adiciat, seipsum vilē ac ignobilem reddit. Hic suam declarat generositatē: nam diuitiis, ubi accrescunt, non aponit cor. Amoris nouimus ingenium, qui amantem in rem amatam transfert, adeo sane ut nō sit amplius suus, sed rei amata. Qui igitur tā precipitē amore ad torrenā afficitur, ille suis precipuis priuilegiis renūciare videtur. Amamus Creatorem, cedit in nostram salutem: diligimus eū, in honorem Pfalm. 15. cedit nostrum, qui bonorum nostrorum non eget. Deus res terrenas non magni ducit, cum singularem suū amicū Iob eis priuauerit, ad turpissimā atque instantiā. Valde nos humiliamus & despiciamus, cum inferiora ista tā in-*

ordinatē

ordinatē amamus: verum cum ista parū curamus, magno opere nosmet exaltamus. Animus soli Christo impendendus auocandus ab his nibili rebus. Sāctus Propheta ait: Filij hominū, usquequo graui corde? ut quid diligentis vanitatem, & quaritis mendacium? Mundi amor est quidem nobis insitius, verum mortificandus, cum sit nocuus, & Dominus aderit nobis. Quid prodest homini, si uniuersum lucretur mundum, & animae suae detrimentum patitur? Eo statim quo olim infantes cœpimus, eodem statu etiā finire debemus. Initium paruum & modicum, exitus cōtemptibilis & horridus. Verum omisis istis, ne ecclesiasten agere, qui Nobilitatem tuam in hac epistolari praefatione cōpellare statui, videar: ante annos aliquot prolixus D. Ludouici Granatē. Homilias, ut a tenuioris fortunae Sacerdotibus, & quibus nō ita longiores vacat legere, peruoluantur, in Compendium redegi. Misi exemplar ad ipsum Architypographū Plātinum: quod per quadricennū ob alias occupationes dilatu, iam tandem ad preliū reuocatu in lucem prodit. Scripseram Praefationem ad Reuerendā dignitatē tuam, verum ob temporis diuturnitatem interit. quod cum mihi significatum fuisset, nolui animū mutare, aliam scribere coactus sum. Inscripturā primū Tomum summo Pontifici Xysto V. quod Institui esset nostri, in qua ipsius Sanctitati congratulatus sumus: verum hic ante editionem vitā functus est, quod me male habuit. In hac editione maturandum video, ne R. D. T. cui longam & prosperam imprecor vitā, nobis subripiatur vitā humana anceps. Ago hic in alieno opere, in quo ingeniosum esse nō licet. Ut enim varias saepe Auctor, accommodas tamen, traiecit materias, ita non vnum dicendi genus eis tractandis sequitur: & nunc summam Euangeliy paucis complectitur, nunc eam explanat: saepe etiam sermones integros in Ecclesiae ritibus explicandis consumit. In quo certē sanctum viri studium merito veneramur. Nihil ille quidem praetermittit, omnia tentat, ut, quoquo modo

posset, docendo, hortando, verum falsumque discernendo, populum Christianum pie erudiat, confirmetque. Hic quidem sicut in amplissimo ac pulcherrimo campo flores carpere iucundum fuit: hos autem in quandam coronam contexere, difficile fuit, iudicent alij rerum sacrarum periti. Quid ego profiterer, apud alios esto iudicium. Hoc igitur Opus siue Compendium diuini viri Patris Ludouici Granatensis, sub Reuerenda dignitate tua nimine in lucem prodire volui, idque non eam ob causam solum, quod studiosos pietatis, ac sacrarum literarum R. D. T. foueat, promoueat, ac se eorum Mecenatem declaret (vnde tibi tam bene merenti summa ac eterna debentur gratiarum actiones) verum etiam, ac maxime, quod tua pietas in Ecclesia Filij Dei manifeste luceat, dum cœlis opibusque eo contendas, ut decus domus Dei indies magis magnificè sua maiestate fulgeat, & omnia honeste fiant. Et æquum est, ut publicum aliquod huius tuae pietatis testimonium exstet, quo & alij ad similia pietatis studia exemplo tuo exciuentur. Adest crebro R. T. Dig. eximius D. Adamus Hamersleinus, vir sincerus, Instituti D. Antonij Colen. idemque Reuerend. T. D. cognatus donotus, mihi satis notus. Hic olim me ad hanc incubrationem cohortatus est, qui in negotio Ecclesiastico satis est sedulus, qui honestis institutis sua opera nunquam deerit. Ut autem operis dedicationem eo affectu, R. T. D. suscipiat, quo a me profectum est, utique Christus Iesus, verus Ecclesie sue protector, tuos conatus pius gubernet, oro, petoque à Deo Opt. Max. obnixè. Valeat Reuerendus, strenuus, nobilis Dominus Commendator ad anime corporis salutem. Colonia, anno salutis nostrae 1590. 19. Octobr. ex Collegio F. Minoritarum Conuentualium.

F. Petrus Merisseus, R. T. D. obsequentissimus.

CON

CONCIONVM.

QVAE DE PRAECI- PVIS SANCTORVM

FESTIS HABENTVR,

EPITOME.

IN FESTO BEATI ANDREAE
APOSTOLI, CONCIO: IN QVA, POST
explicationem Euangelicæ lectionis, de glo-
rioso eius agone disseritur: &, quid nobis
eius exemplo agendum sit, ostenditur.

THEMA. *Venite post me, & faciam vos fieri piscatores
hominum. At illi continuo relictis, &c. Matth. 4.*

ODIERNA sancti Euangelij lectio, Au-
ditores, quatuor insignium Apostolorum,
Andree scilicet, Petri, Iacobi, & Ioannis vo-
cationem cõtinet. Quantũ autem ex Euan-
gelicis literis conijcere possumus, non se-
mel, sed iterum ac tertio beatum Andream

cum Petro fratre vocatum à Domino fuisse colligimus. Pri-
mum enim, cum Ioannes Baptista Christum Dominũ am-
bulantem vidisset, ipsumque Dei Agnum esse testatus esset:
duo ex eius discipulis, quorum alter Andreas erat, eum se-
cuti sunt, & apud illum eodem die manserunt. Andreas ve-
rò, suauissima Christi consuetudine miro modo delectatus,
inuentum fratrem adduxit ad Iesum, Messiam illum mun-
diq̃ue Saluatorem esse confirmans. In eo verò Euangelicæ
charitatis virtus enituit, quod solus pretioso illo thesauro
frui Andreas noluit: sed eiusdem dignitatis & gratiæ partici-
pem esse fratrem studuit. Hæc igitur prima horum sanctis-
simorum fratrum vocatio fuit. Secũda verò fuit ad stagnum
Genezareth, in quo Petrus à Domino vocatus fuit: & cre-
dibile est, cum Petro ibi fratrem quoque Andream fuisse.

Andreas
ad Aposto-
latum vo-
catus.

Ioan. 1.

*Concinnata
sermone
nisi quale.*

Sed quoniam eos qui docendi munus Euangelij sustinere debebant, ab omnibus alijs curijs atque negotijs, segregatos esse oportebat, vltimò tandem eisdem in præsentì Euangelio Dominus vocauit: quam quidem uocatione diuus Matthæus, Euangelista describit. Vt autem ex eo aliquid salutariter proponere possimus, Dei opem, beatissimæ Virginis interuentu, requiramus.

A V E M A R I A.

Sic inquit: *Ambulis Iesus iuxta mare Galilee, vidit duos fratres, Simonem, qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius.* Post eamquã Dominus ac Saluator noster quadraginta dierũ precibus atque ieiunijs Euangelicæ doctrinæ prædicationem (quam tum primũ aggredi volebat) æterno Patri comendasset, & cælestem in terris scholam instituire decreuisset, discipulos primũ elegit, qui huius philosophiæ auditores essent: vt ab eo eruditi, alios ipsi erudirent, atque ita granum illud sinapis (quod minimum est inter olera omnia) ab his paruis iniectis in proceram tandem arborem excresceret, quæ ramos suos in fines mundi porrigeret. Quia verò cælestis hæc philosophia non tam humano studio aut ingenio, quàm diuini Spiritus afflatu & magisterio nititur (ad quod vera cordis humilitas magis quàm turgida sæculi sapientia mentis præparat) nequaquam eos qui mundi iudicio sapientes essent, sed pauperes & obscuros homines ad hoc munus elegit. Mirum sanè est, quòd ad vnã Domini vocem piscatores hi, nihil dubitantes, nihil cunctantes, Christum fuerint secuti. Quis enim nostrũ non ita secum ageret: Quò petimus? quem sequimur? qua ratione homo pauper & tenuis, vitæ nostræ necessaria suppeditabit? Quid dementius, quàm pro incertis certa relinquere? Quid verò noua illa & insolita pollicitatio præ se fert: *Faciam vos fieri piscatores hominum?* Quia expedit sequantur, perfectissimæ obedientiæ hac in re nobis exemplum exhibet. Perfecta enim obedientiæ nihil temerè discutit, nihil examinat: non secum expendit quæ facilia, quæ difficilia, quæ iucunda: sed fide sulca, solam præcipientis auctoritatem sequitur. Sic subditi maioribus suis, & serui dominis, & filij parentibus, & vxores viris, & penitentes Confessoriorum præceptis, atque omnes potestatem communiterum Domino obedire tenemur.

*Schola
Christi ubi
inquit, &
quidam.
Matth. 13.*

*Philosophia
ecl-
est. qualu.*

*Obedientiæ
virtus &
enormis.*

Obedientiæ dignitatem diuus August. ex primo Domini præce

præcepto, generis nostri principibus imposito, demonstrat his verbis: Non potuit perfectius demonstrari, quantum sit bonum obedientiæ, nisi cum Dominus prohibuit ab ea re, quæ non erat mala. Sola ibi obedientia tenet palmam, sola ibi inobediencia tenet poenam. Diuus verò Gregor. tractans illa Samuelis ad Saulem Regem verba, Melior est obedientia quàm victimæ: sic ait: Obedientia victimis iure præponitur: quia per victimas aliena caro: per obedientiam verò, voluntas propria maclatur. Singularem ergo obedientiæ fructũ D. August. declarat, his verbis: Citius exauditur vnã oratio obedientis, quàm decem millia contemptoris. Alius: Quanto obedientiores fuerimus præceptis & patribus, tantum obediens Deus orationibus nostris. Ioseph obediens in præceptis Dei, ipsum inuenientis sibi reperit est. Sine obedientia nulla virtus grata est Domino Deo. Diuus Bernardus ait super illa verba Esaiæ, Ecce in die ieiunij vestri, inuenitur voluntas vestra: Docet, neque ieiunium, neque silentium, nec vigiliis, nec orationes, nec lectiones, & cætera bona opera grata esse Deo, vbi inuenitur voluntas nostra, hoc est, vbi virtus obedientiæ omnino deest. Denique tanta obedientiæ virtus est, vt ea quoque opera iusta ante Deum faciat, de quib⁹ dubitari merito potest, iusta an iniusta sint. vbi quis ex maiorũ imperio ea exsequitur. Sancti doctores obedientiam, tutam navigationem, & immediatam ad Deum excusationem vocant. Obediens primũ debet simplex esse, superioris mandatũ non excutiens, non examinans: superiori committens discretionem imperandi, sibi obtemperandi. Hinc D. Bern. Non attendit verus obediens, quare sit quòd præcipitur, hoc solo contentus quòd præcipitur. Quòd diuus Andreas exemplo suo declarat, qui sine disquisitione cum fratre suo ad imperium vocantis Domini, relictis omnibus, ipsum secutus est. Sic & Abraham suo exemplo obediendi celeritatem ostendit, qui iussus à Domino, dilectissimum filium immolare, non expectata luce, in ipsa nocte se huic operi cum filio accinxit. Sic isti Apostoli continuo, relictis omnibus, sequuntur. Perfecta obedientia appositè perfectæ monetæ, siue nummo comparatur, qui & integer esse debet, hoc est, nulla sui parte truncatus: & purus, hoc est, nulli peregrino metallo admixtus. Iam ad horum Apostolorum & aliorum officium, id est piscandi munus, transeamus. Meminit & Propheta huius diuinæ piscationis: Ecce ego mittam eis piscatores multos, dicit Dominus, & pisca-

Reg. 15

Augustin.

*Esaiæ 58.
Opera non
ra quid
impende.*

*Obedientiæ
virtus
gatio.*

*Bernardus
de
duo.*

*Obedientiæ
virtus
Genes. 22.*

*Simile.
Bernardus
de obedientia.*

*Piscandi
officium
Hier. 16.*

buntur eos, &c. Quia verò caelestis magister hac piscandi metaphora vsus est; officij nostri erit, eam excutere, & paulo fusius explanare. Rete, igitur, verbum Dei; pisces homines; mare, mundum, in quo huiusmodi pisces versantur, intelligimus. Mundi verò statum mari comparari, vtriusque rei similitudo satis declarat. Si enim mare amarum est, si instabile, & periculis plenum: quid quæso mundo similis? Quid enim in mundo stabile? quid tranquillum? quid non infinitis casibus & periculis obnoxium? Piscium nomine homines diximus intelligi, qui in hoc mari magno vitam agunt. Primum enim varia piscium genera, varios hominum status representant: quorum quidam maiores, alij minores, alij autem mediocres sunt, quibus vastum mundi pelagus completur. Sicut minores pisces in maiorum prædam cedunt: ita inopes ac tenues homines potentiorum iniuriæ patere Eccles. docet his verbis: Venator leonis onager in deserto: ita & pascua diuitum sunt pauperes. Diuites illi & potentes magis damnati sunt, qui nouis semper oneribus pauperes premunt, in opibus vitæ necessaria eripiunt, vt aliis tribuant vnde luxurientur. Miramur discipulorum auiditatem, qui tanta celeritate panis micas, aut similes quisquilias in stagna decedentes persequuntur: nos ipsos non miramur, qui simili studio & cupiditate, bona temporalia, voluptatem captamus, quæ non planè demergunt. In huius mundi mari sunt pisces mundi & immundi. Mundi esse dicuntur, qui pinnulas & squamas habent: immundi verò, qui ijs destituti sunt. Itaque anguilla & miurenula quæ nunc in delicijs habentur, immundi olim pisces erant, quibus vesci lege non licebat. Cur ita tandem? cur immunda creatura Dei censeatur? Sed animaduerte, Auditores, miradam conditoris prouidentiam, qui non modò sacris literis atque doctrinis, sed rebus etiã ipsis quas condidit, nos instruere & erudire curauit. Quid igitur hoc simbolo nobis innuitur? Pinnulæ quidem, quibus tanquam pennis pisces se in altum surrigunt, & quodammodo volant, diuinarum rerum contemplationem, qua in altum attollimur, & caelestia rimamur, appositè designant. Squamæ autem quibus velut quadam lorica corpus tegitur, spiritualia arma significat: quibus mætes nostræ aduersus ignitas diaboli sagittas muniuntur. Vnde sapienter D. Bernardus: Sicut, inquit, frustra iacitur rete ante oculos pennatorum: ita frustra iaciuntur inimici tela in corpora loricatorum: Si quis

Mundum
mare est.

Piscium va-
ria gene-
ra.

Pauperes
à diuitibus
degras-
s. r.

1. Timo. 6.
Lous, 12.

Pinnula
& squa-
ma.

Bernardus.

igitur piscis mundus, purus, atque innocens ante Deum esse velit, det operam vt pinnulis & squamis sit instructus. Pinnulis erit instructus, si se diuinarum rerum contemplationi, & pio orandi studio addixerit: insuper supra sui custodiam vigilet, vt aduersus importuni hostis spicula, semper attentus & munitus incedat. Hoc est quod Propheta ait: In-dicabo tibi, ô homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: Vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum te ambulare cum Deo tuo. Quisquis igitur huiusmodi pinnulis & squamis incedit vestitus, inter mundos pisces numeratur: qui verò vtroque destituitur, inter immundos. Iam qui ita terrenis rebus sunt affixi, de quibus ait Propheta, vitam in terra obliuionis agere dicuntur, qui se ventri dicarunt; hi se diaboli iugo subdunt, hi sunt immundi pisces, qui à caelesti conuiuio repudiantur. Rete autem siue fagenam esse verbum Dei, Dominus testatur, cum ait: Simile est regnum caelorum fagenæ missæ in mari, & ex omni genere piscium congreganti. Piscatores sunt diuini verbi ministri, qui homines variis vitiis gurgitibus mersos, ad diuinæ lucis ac rerum caelestium cognitionem attollunt. Pisces perpetuò in aqua versantur: ita multi homines ita terrenis occupantur, vt nihil nisi terrena sapiant. Piscator facit sicut vinitor & olitor, siue agricola: hi terram subigunt: agricola facit sementem, inde metit, at Deus dat incrementum. Piscator quid sibi tribuere poterit, cuius totum penè opus diuinum beneficium est? Quis assiduus concionibus audiendis vitam commutauit? quis consueta carnis vitia deseruit, & in nouum se hominem transformauit? Multi sanè Auditores cauteriatam habent conscientiam: vereor sanè ne tales à concione regrediantur, quales ad eam venerunt: Culpa sanè nobis imputanda est, quòd pauci venentur, qui non ita viuimus, nec ita ex Deo pendemus, vt digni simus, quorum ipse mente & lingua, velut fagena, ad aliorum salutem vtatur. Vnde is per Hierem. de huiusmodi ministris ait: Si stetit in consilio meo, & nota fecissent verba mea populo meo, auertissem eos à via sua mala, & à cogitationibus suis pessimis. Hoc autem quod nobis deest, in Apostolis abundauit: ideo non mirum si nos inanem fagenam, illi verò piscibus plenam passim referrent. Nequaquam tamen tota huius rei culpa in Ecclesiasten conijcienda est: Auditores plerumque in culpa sunt, qui minus attentim ac parati, ad sacras conciones veniunt. Auris enim bona (in-

Mich. 4.

Pisces mû
di & im-
mûdi: qui.
Psal. 87.

Matth. 13.

Piscato-
res pro di-
catores fi-
unt.

Homines
immersi
terrenis.
1. Corint. 3.

Auditorum
negligen-
tia.
1. Timo. 4.

Conciona-
torum eni
pa.
Hier. 23.

Eccle. 1.
Psal. 118.

quit Sapiens) audit cum omni concupiscentia sapientiam: sicut ille audiebat. qui dicebat: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Si quid meditor, si quid lego, non doctor, sed vt purior euadam, vt non peccem tibi. Sunt qui curiositatis affectu ita verbum Dei audiunt, non vt in Deum non peccent, sed vt animum vel nouitate rerum paciscant. Iam qui varijs curis & cupiditatibus intra se exagitant, non minus Concionatoris percipit vocē, quā si quis, digna concionaretur, tamultaretur ac vociferaretur. In quiete & silentio verba illius audienda sunt. Audiam, inquit ille, quid in me loquatur Dominus. Cū illis loquitur Deus pacem, qui pacē illi internam præbent. Hinc sequitur illa pax, quæ exsuperat omnem sensum. Vbi ergo Dominus dixisset, *Reuēte post me, & faciam vos fieri piscatores hominum*: relictis suis rebus ita secuti sunt Dominū, vt ad negotia sæculi nunquam redierint. Nudos quippe, & ab omni terrenarum rerum amore expeditos esse Dominus voluit, quos ad Euangelicæ prædicationis munus eligebat. Est enim (vt D. Chry. ait) virtutibus cunctis cognata paupertas. Athleta nudus ad pugnam accedit. Sed quid mirū, si cōditoris vox post se homines trahat, qui eam vim magneti cōtūit, vt graue & ponderosum ferrū post se in sublime attollat? Tantus autē splendor ex diuino vultu Christi elucebat, vt facile vel ipso adspēctū ad se homines trahere posset. Duo isti piscatores paucæ habuerunt: quare nō poterant multa relinquere. D. Greg. respondet: Hac in re affectū potiūs debemus pensare, quā censū. Multa relinquimus, si desiderijs terrenis renūciemus. Adsit bona volūtas, adsit & exsequēdi opus & effectus. Qui carent viribus & opibus, sola in eis volūtas pōderaturat qui rebus omnibus abundant, voluntas ex operibus æstimatur. Ad alteram Euangelij patrem transeamus. Sequitur.

Psal. 84.

Reuēte post me, & faciam vos fieri piscatores hominum: relictis suis rebus ita secuti sunt Dominū, vt ad negotia sæculi nunquam redierint. Nudos quippe, & ab omni terrenarum rerum amore expeditos esse Dominus voluit, quos ad Euangelicæ prædicationis munus eligebat. Est enim (vt D. Chry. ait) virtutibus cunctis cognata paupertas. Athleta nudus ad pugnam accedit. Sed quid mirū, si cōditoris vox post se homines trahat, qui eam vim magneti cōtūit, vt graue & ponderosum ferrū post se in sublime attollat? Tantus autē splendor ex diuino vultu Christi elucebat, vt facile vel ipso adspēctū ad se homines trahere posset. Duo isti piscatores paucæ habuerunt: quare nō poterant multa relinquere. D. Greg. respondet: Hac in re affectū potiūs debemus pensare, quā censū. Multa relinquimus, si desiderijs terrenis renūciemus. Adsit bona volūtas, adsit & exsequēdi opus & effectus. Qui carent viribus & opibus, sola in eis volūtas pōderaturat qui rebus omnibus abundant, voluntas ex operibus æstimatur. Ad alteram Euangelij patrem transeamus. Sequitur.

Prædicator
res quali
esse debet

Magnati
us quali
Heronymus

Gregor. in
Hort. l.

Volūtas vt
grata Deo

Et procedens inde saluator, vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius, &c. Hæ respiciebāt retia sua, alij autē superiores iactabant in mare. Videmus eorū abiectam sortem, tum humiles curas, quibus intenti erant cū ad Apostolicæ dignitatis fastigiū, nullis præcedentibus meritis, sed sola Dei gratia, vocati sunt. Sic Moysen, ouium patrem, ducem populi & legislatorem constituit. Sic Saulem pauperem ac tenuem, in Regem populi vngi præcepit. Sic & David, inter fratres suos minimus, Rex constituitur. Apostoli dum retia in mare iaciunt, alij dum respiciunt, vt essent mundi lumina, doctores Gentium, & Ecclesiæ columnæ, à

Apostolo
vniuersi

Exod. 3.
1. Reg. 16.

Et procedens inde saluator, vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius, &c. Hæ respiciebāt retia sua, alij autē superiores iactabant in mare. Videmus eorū abiectam sortem, tum humiles curas, quibus intenti erant cū ad Apostolicæ dignitatis fastigiū, nullis præcedentibus meritis, sed sola Dei gratia, vocati sunt. Sic Moysen, ouium patrem, ducem populi & legislatorem constituit. Sic Saulem pauperem ac tenuem, in Regem populi vngi præcepit. Sic & David, inter fratres suos minimus, Rex constituitur. Apostoli dum retia in mare iaciunt, alij dum respiciunt, vt essent mundi lumina, doctores Gentium, & Ecclesiæ columnæ, à

Domi

Domino cooptantur. Quis in his electionibus diuinæ sapientie consilium non miretur? Hic sanè cōsentaneum est, vt omnes huius diuini consilij causas ad ipsius gloriæ referendum. Hęc res maxime Dei potentiam illustrat, quod instrumentis adeo fragilibus, & humanæ prudentie iudicio profus inepitis, tam præclara opera molitus fuerit. Sic Dauid inermis, ac pugnandi imperitus, armatum gigantem sola funda & baculo interemit. Samsōa asini mandibula mille Philisthæos, & totum eorum exercitum fudit. Judith Holofernis exercitum potentissimum deleuit. Sic duodecim rudium piscatorum vocibus, totam diaboli machinā ac mundū potētiam euertit, aras & tēpla deiecit, & vniuersum orbē Euangelicæ prædicatione illustrauit. Ex ore infantium & lactētium perfecisti laudē, propter inimicos tuos. Videmus excellentiam diuinæ libertatis, quæ nullis se legibus adstrictā declarat. Valeant igitur sacrilegi homines, qui Deo libertatis gloriæ eripientes, ex necessitate naturæ omnia illū facere somniant. Ipse suscitatur terra inopem, & de stercore erigit pauperem, vt sedeat cum principibus. Sicut lurum in manu figuli, sic & vos in manu mea. In manu Dei est, ex eadē massa aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam fingere. Nec libertas modò, sed liberalitas etiam, & immensa Dei gratia in hoc opere respicitur. Quo magis autē gratuita eius dona sunt, eo debet qui sic in benedictionibus ab eo præuenti sunt, submissiūs se gerere, Dominique sui magnificentiam gratissimis animis extollere atque laudare. In firma mundi elegit Deus, vt non gloriētur omnis caro,

Prima can
sa.

1. Reg. 17.

Judic. 15.

Judith 15.

Psal. 8.

II. causa.
Hæresis cō
tunditur.

Psal. 112.

Hei. 1. 18.

Roman. 9.

III. causa.

1. Corint. 1.

DE PASSIONE BEATI

ANDREAE APOSTOLI.

Hic beatus Andræas in Scythia Europæ, & Achaia, verbum Dei latissimè disseminauit, & plurimos ad fidem Christi conuertit. Cū multa & in vita & in morte huius sanctissimi Apostoli admiratione & laude dignissima sint, tum nihil est mirabilius, quā læticia illa & alacritas animi, qua ad crucis supplicium properabat. Ductus quippe ad martyrij locum, cū paratā sibi crucem à longè vidisset, nequaquam illam supplicij instrumentum, sed summū honoris atque dignitatis thronum esse iudicauit. Solent quidem li-

Andreas
ad pass. omē
properat.

tores & carnifices eorum oculos, qui capitalem sententiam subituri sunt, regere, ne fulgentem gladium, ceruicique imminentem intuentes, examinetur, & horrore ac metu mortis, iante mortem quodammodo moriantur. Ita beatus Andreas, supra humanæ conditionis naturam elatus, & excelso mundo factus, adeo non exhorruit mortem, ut tanquam amatissimam sponfam amicissimis vocibus compellaret. Si terrenorum Regum auctoritas tanta est, ut res infimas & abiectas nobilitare queat: quanto magis superna illa maiestas hoc efficere poterit? Vbi ergo Regis æterni filius crucem, flagella, clauos, ludibria, & vincula sustinuit: quis dubitet hæc omnia usque adeo eius dignitate nobilitata fuisse, ut merito crucis laudem celebrauerit? Hinc ardentissima illa martyrii desideria orta sunt, qui tantopere pro Christi gloria sanguinem fundere sitiebant. Quæ enim passione summi rerum omnium Domini nobilitata fuere, non potuerunt non summæ gloriæ esse ijs, qui eius exemplo eadem perpessi sunt. Vnde magnus ille Imperator Constantinus effoscos sanctorum Cōfessorum propter Christi fidem oculos osculabatur: eā corporis ignominiam, summæ loco gloriæ esse ducēs. Sic laudat sanctus Cyprianus Episcopus & Presbyteros qui erant ad metalla damnati. Quia igitur sancti martyres hanc tantam laborum suorum mercedem plenissima fide expectabant, nihil mirum si tantā in doloribus patientiam ostendebant. Quorum nos exempla sectantes, si non sanguinem fundere, saltem rerum nostrarum partem pauperibus erogare: si non mortem sustinere datur, mortificare saltem membra nostra super terram studeamus. Venit Andreas in Græciam, multisque ad fidem Christi cōuersis, Aegæam proconsulem ad Patras urbem prædicationibus suis obstitentem, Christianosque dijs sacrificare cogentem, liberrimè cepit increpare: quod qui iudex hominum haberi vellet, Christum Deum atque omnium iudicem, à dæmonibus elusum, non agnosceret. Cui Aegæas iratus respondit: desineret Christum iactare, cui similia verba nihil profuissent, quo minus à Iudæis crucifigeretur. Et Andream multa in laudem Christi, sponte sua pro genere humano crucifixi, dicere incipientem, vana & impia oratione interpellatum, iubet in carcerem detrudi. Vnde ab irato in Aegæam populo eductus esset, nisi ipse animos popularium cōpescuisset, rogans ne se martyrii desideratissima corona fraudarent. Igitur paulo post in tribunal productum, cum Aegæas in proposito constan-

stantissimè perseverantem, & crucis mysterium maximè extollentem, sibi que suam impietatem libera voce exprobrantem videret, in crucem eum tolli, & Christi mortem imitari iussit. Adductus igitur Andreas ad locum martyrii, cū multa prius in crucis laudem exclamando dixisset, pridie Calend. Decemb. in crucem actus Christi mortem imitatus est, nisi quod neque manus neque pedes eius clavis sunt affixi, sed sunt ligati, ut diutius desiderata morte cruciaretur. Vnde (inquit Bern.) in homine tam noua hæc exultatio? vnde tam inaudita lætitia? vnde in tanta fragilitate tanta constantia? Quis enim mortalium mortem lætus adspexit? Quorundam vidimus capillos, denunciato mortis supplicio, vnius noctis spatio in candorem verfos: quosdam loquendi facultatem amississe: alios in furorem & amentiam verfos. ipsa etiam bruta animantia rationis expertia, solo naturæ instinctu, mortem timent. Sed illud sciendum, fortitudinem hanc nequaquam à fragili carnis natura, sed à cælesti virtute proficisci, de qua Saluator, à morte excitatus, discipulis dixit: Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Quae virtute iidem discipuli induti, postea infracto animo aduersus totam mundi & inferorum potentiam decertarunt, & constanter atque intrepidè mortem subierunt. Beatus Stephanus, dum lapidaretur, vidit cælos apertos, & Iesum stantem à dextris Dei. Quis hoc spectaculo animatus, non libenter, non dico lapides torrentis, sed mille etiam mortes non alacriter sustineret, ut hac tanta gloria sibi frui liceret? At beatus Andreas nec minori fide, nec minori etiam spe & securitate, eandem gloriam per crucem sibi paratam intelligebat. Breui pœna eam bona est consecutus, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis adscenderunt. Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Nil durum, nil amarum, nil graue, nil lethale computat amor verus. Nunquam vitam hanc tam constanter expenderent, nisi esse alteram incomparabiliter beatiorum, perfectæ definitione sentirent. Oret D. Andreas pro nobis.

A M E N.

A a 5

*Simile.**Martyrii desiderium ad mortem.**Cyprianus in epistola.**Patientia sanctorum.**Iudex hominum Deus agnoscat.**Bernardus.**Sanctus unde sua fortitudo.**Luce. 24.**Mat. 7.**Rem. 8.**Maxima.*

IN CONCEPTIONE SACRATIS.

SIMAE VIRGINIS MARIAE, CONCIO, quæ primo loco de miseranda hominis conceptione in peccato agit: secundò eximias beatissimæ Virginis virtutes & laudes prædicat.

THEMA. De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Matth. 1.

INter omnia diuinæ pietatis beneficia, Auditores, quæ humano generi exhibita sunt, redemptionis nostræ beneficium principium locum tenere constat. Duplici enim potissimum nomine beneficium aliquod iure laudatur: vel quia multum in eo donatum est, vel quia multo constitit ei qui donauit. At in redenptionis nostræ beneficio utrumque ita reperitur, ut neque dono quicquam magnificentius, neque doni pretio carius quicquam excogitari possit. Quid enim maius æterna vita, quæ nobis per Christum collata est? Hæc enim inter tria illa numeratur, quæ tanta sunt, ut ne per diuinam quidem potentiam maiora illis in suo quodque genere effici possint: qualia sunt, humanitas Christi, maternitas Virginis, & essentialis beatorum gloria, quæ in aperta summi boni contemplatione consistit. Sumus redempti non corruptibilibus auro & argento, aut margaritis, sed precioso Agni immaculati sanguine. Hæc expendentes, dei huius dignitatem & gloriam cognoscere poterimus. Hodie enim summum hoc redemptionis nostræ opus inchoatum est: hodie arbor illa plantata est quæ fructum vitæ erat prolatura. Ex hæc arbore flos ille pulcherrimus, super quem Spiritus sanctus requiesceret, de cuius plenitudine omnes acciperemus, emicuit. Meritò ergo à nobis dictum est, summum illud redemptionis nostræ opus hodie inceptum fuisse. Ut igitur de hac tanta solemnitate dignum aliquid dicere valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

Admo

Admonet hæc solemnitas beatissimæ Virginis, ut de nostra prius conceptione cogitemus & dicamus: huius enim rei cognitio ad nostri ipsorum cognitionem, & communis morbi remedium, maximo nobis adiumento futura est. Omnes enim graui languore ægrotamus: quia omnes in originali peccato concepti sumus; quod à Theologis languor naturæ appellatur. Quid autem peccatum originale sit, explicare necesse est. Dei opera erant perfecta: homo Dei opus ad perfectionem cõditus est: ut ad veram pertuenires (qui eius erat finis) beatitudinẽ, creatus: & huic iustitiæ originali adiunxit Deus gratiam. Quod enim in omni bene instituta Repub. sit, ut maiores imperandi, minores verò obediendi officium exerceant, hoc in homine bene instituto perfectissimè seruabatur. Condidit igitur Deus hominem, condidit naturam, & largitus est gratiam & charitatem, & ea lege, ut si is in officio & fide peristeret, sibi posterisque suis integra supernaturalia bona manerent: si verò ab officio recessisset, & sibi & posteris amitteret. Cùm igitur in hoc felicissimo statu ageret homo (diabolo adnente) mandatum, quod illi à Deo iniunctũ fuerat, transgressus, hæc omnia dona & sibi & nobis perdidit, & mortem cum peccato ad posteros transmisit. Ne verò quisquam hoc parum rationi & æquitati cõuenire credat, naturæ atque iustitiæ leges attendat. Natura enim hoc habet, ut filius patris conditionem sequatur: ex patre enim nobili, nobilis; ex ignobili, ignobilis; ex parentibus liberis, filius liber; ex seruis verò empticiis, filius quoque communi lege ancillarum seruus nascitur. Cùm enim pater sit causa filij, & filius item sit aliqua patris portio: cõsequens est, ut eadem sit vtriusque conditio. Idem etiam æquitatis & iustitiæ lex postulat. Ciuiles enim leges hominem læsa maiestatis reum bonis omnibus ita multant, ut eadem pœna ad hæredes vna cum criminis infamia transeat: quamuis eiusmodi sit hereditas, quæ maioribus natu filijs perpetuò debeatur. Itaque vnũ patris crimen efficit, ut postero omnes propter illud & inglorij & ex hæredes nascantur. Hac ergo eadem pœna supernus ille mûdi arbiter Deus communem generis humani parentem prodicionis reum, & posteros eius multauit. Donis ergo illis amplissimis spoliatum nasci, originale peccatũ appellamus; quòd videlicet sit originalis iustitiæ (quæ inherere homini debuisset) priuatio. Jam hæc originali iustitiâ sublata, portio animæ inferior (ut mortẽ, & alias corporis calamitates, in quas incidimus,

Simile.

Simile.

Patris crimen quid operetur.

Peccatum originale quid.

omit

Redemptio
nia benefi-
cium.

1. Petr. 1.

Concep-
tio
nis festi-
nas.

omittam) cum toto affectuum & cupiditatum agmine aduersus spiritum rebellauit. Durante illa originali iustitia, homo in suo permanet officio: ea corrumpente, per peccatum præceptum in ima fertur. Ex quo apparet, hominis naturam per peccatum, mirabili, imo lamentabili modo, fuisse inuersam. Rationis enim velut præfecti cuiusdam erat, affectus & motus animi regere, qui natura cæci sunt: modo verò vsque adeo affectuum & cupiditatum suarum imperio addicta est, vt ea non iam affectus & cupiditates imperio coërcere, sed ipsi seruire impellatur: hoc est, rationes excogitare, quibus earum cupiditatibus & commodis plenius indulgere & obsequi possit. Quo fit, vt ratio ipsa, à conditionis suæ nobilitate degenerans, in carnis quodammodo naturam versa sit: veluti mulier quæ nobilissimo nupsit viro, eo relicto, ad vilissimum aufugit mancipium. Cuius rei similitudinem quandam Achitophel, Davidis consiliarius prudentissimus, exhibuisse videtur: qui vt pacis tempore fidelissimus Davidi semper exstitit: ita vbi ad Absalonē defecit, perniciosissima contra Dauidem consilia iniit. Sic igitur ratio, quæ ante peccati lapsum fidelis & obediens Deo erat, vbi post lapsum carni adhæsit, & vnum quodammodo cum illa effecta est, atrociter & impiè aduersus Dei leges pugnat, non veretur. Dei enim amisit & expulit à se charitatem, & iam in sui ipsius amorem ita exarsit, vt à conditore suo auersus, totus ad se per immoderatum sui amorem fuerit conuersus. Quid detestabilius, quàm vt homo scdam carnis voluptatem magis quàm Deum, à quo conditus est, diligat; seque ipsum in amore Deo præferat? Hac de causa homines peierant, litigant, rapiunt, oderunt, inuident, belligerantur, & alienæ pudicitia invidiantur, cæteraque similia facinora suscipiunt. Ex his apertissimè, liquet, quanta sit lethalis peccati malitia atque pernicijs, quod iustissimus ille iudex tam graui supplicio puniendū esse decreuit: imò vnigeniti Filij Dei mors, qua peccatum expiatur fuit, & ignis æterni supplicium, satis indicant quale hoc malum sit, quod Christi sanguine expandū, & æterno supplicio plectendum fuit. Originis peccatum non vnum hominē, sed vniuersum genus hominum ab Adam propagatū, veneno suo infecit, sordidauit, & ad mortē damnauit. Quæ cum ita sint non satis mirari queo, quoniam modo, qui hæc omnia firmissima fide credunt, tā facillè omnia huiusmodi peccata admittere non vereantur. Quod Ethnicis & infideles illa committant,

Ratio præfectus in homine.

2. Reg. 16.

Amor priuatus quælibet.

Peccati malitia magna.

Originis peccatum vniuersale.

quo ista non credunt, & qui mala hæc quæ patimur, non culpæ supplicia, sed naturæ conditione esse arbitrantur, non adeo mirum est: at verò quòd nos ipsi, qui cælesti magisterio docti, qui fidei sacramentis imbuti, quis non miretur & obstupescat? Debet igitur præcipuum Christiani hominis esse officium, vt spiritualibus se armis aduersus hanc generis humani pestē, hoc esse peccatū, muniat atque armet. Cùm autem varia sint aduersus illud arma atque remedia; quatuor, quæ mihi præcipua esse videntur, vobis propono. Horum primū est, omnes peccatorum occasiones cautè & prudenter fugere, ne homini ad malum naturæ corruptione propenso maius peccati incitamentum præbeamus. Quid enim de ægrotante homine sperandū esset, qui baculo innixus, vix pedibus consistere posset, si quis illū externa vi impellere atque profertere conaretur? At hoc eodē modo anima nostra spiritali ægitudine laborat: quæ quomodo sæpe ob ingenitam infirmitatem in peccata labatur, cū de ea futurum est, cū præsens voluptatis conspectus & peccandi opportunitas illam ad peccatum alliciat? Præsens enim rerum quas amamus conspectus vehementer hominē ad malum excitat & incendit: quantū verò occasionis periculum sit, satis abunde miseranda illa ruina Davidis ostendit. Proximum verò est, vt ad primum peccati aditum, cū ad cordis nostri ostium pulsare cœperit, celeritate occurramus. Exemplo hoc ante oculos ponam. Puluis sulphureus vbi vel minimo aquæ rore fuerit adpersus, ægrè admodum ignem concipit: si verò omni careat humore, exigua ignis scintilla subito inflammatur. Cor verò nostrum huic pulueri merito comparatur: ad diuina quippe diligendā, instar humentis pulueris huius, tardissimè ignem concipit; ad carnalia verò atque terrena, instar pulueris omni humore vacantis, impura aliqua cogitatione, velut exigua quadā scintilla excitatus, sine vlla mora accenditur: quo non anima solū, sed frequenter etiam corpus ipsum inflammatur. Huius ergo periculi gratia Salomon ait: Omni custodia serua cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit. Hæc autē cura & studio sancti omnes cor suum ab omni peccati labe purum seruare curabant. Sacramenta etiam Confessionis & Eucharistiæ maximè aduersus peccati morbum remedia esse constat: ad hoc enim ab auctore salutis nostræ Christo fuerunt instituta. De confessione ait quidam pius, eam esse medicinam, quæ magnopere hominem in Dei timore conseruat.

Christiani hominis officium.

Arma spiritualia.

Simile.

Occasio peccati fugienda est.

2. Reg. 11.

Simile.

Prover. 4.

Ceter. 17. Summe.

Quod

Quod quidem efficacius praeſtat Euchariftia: cuius officium eſt, ſpiritualem vitam, Cōfeſſionis beneficio partam, ſpirituale cibo alere atq; conſeruare. Iam precādi ſtudium, cum malorum omnium commune remedium ſit, tum præcipue aduerſus peccatum plurimum valere oſtendit regius Propheta, cum ait: Oculi mei ſemper ad Dominum, quonia ipſe euellet de laqueo pedes meos. Et Apoſtolus item, cum varia nobis arma aduerſus peccatum miniſtraret, huius præcipue meminit, cum ait: Per omnem orationem, & obſecrationem orantes, omni tempore in ſpiritu, & in ipſo vigilantes in omni inſtantia & obſecratione.

Quod ſi à me requiratis, quænam ſint illa mala quæ ex originali culpa contraximus: primum quidem, inimicitia Dei eſt, hoc eſt, naſci filium iræ, mancipium diaboli, & regni cæleſtis extorrem. Deinde mortis legibus obnoxij naſcitur, qui immortales ante conditi eramus: Stipendium enim peccati mors. Quia nemo militat ſtipendiis ſuis, ideo qui dæmoni militant, hoc ab eo ſtipendium percipiunt. Tertio, ex hoc peccati fonte prodierunt omnes mortis commites atque ſatellites, videlicet infinite morborum ſpecies, exiſta, vincula, flagella, vulnere, ſubiti caſus, quibus vita noſtra quotidie intercipitur atq; vexatur. Hæc ſunt corporis mala. Quanto verò animi morbi grauius nos cruciant, nẽpe, ſollicitudines, angores, cupiditates, metus, ſuſpiciones, inuidiæ, odia, vindictæ cupiditas, libido dominandi, cupido plus habendi? qui quidem affectus adeo moleſti ac acerbi ſunt, vt merito D. Auguſt. dicat, eos ipſos ſui vindices eſſe, & pœnam ſuam ſecum trahere, ac de auctore ſuo quodammodo ſupplicium ſumere. Sic enim ait: Iuſſiſti Domine, & verè ſic eſt, vt pœna ſibi ipſi ſit animus inordinatus. Apoſtolus aliam inſuper calamitatem addit: Sentio, inquit, aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Hæc lex eſt fomes peccati. Sicut enim ignis lignorum appoſitione ſuſtinetur atque augetur: ſic peccata carnis atque membrorum noſtrorum cupiditatibus nutriuntur & excitantur. Verum nos, quaſi pœniteret parum miſeros eſſe, hunc ipſum ignem augete quotidie ſtudemus, dum corpus molliſter educamus, dum carni omni cura & ſtudio indulgemus, ac ſic pro Deo dæmonem vitæ ſtudioſiſſimè noſtrum ducem ſequimur. Quodque in omnibus eſt calamitoſus, dum in hoc miſerando ſtatu ſumus; more illorum qui

phreſi laborant (qui diurnam morbi conſuetudinem in naturam quodammodo verterunt) mala noſtra non agnoſcimus. Aiunt phyſici herbam quandam eſſe, quam qui comedunt, ridentes moriuntur: quam quidem herbam miſeri comediffe videmur, qui in media morte conſtituti, riſu atq; inani læticia ſoluimur. Quod quidem obſtinati animi non leue indicium eſt: ſi enim anima quæ ſic ægrotat, morbum ſuum agnoſceret, nequaquam ſibi tætopere placeret, nec tam ſecurè ageret, ſed de remedio inreſcitū cogitaret. Arbor illa quæ in arido plantata eſt ſolo, frequentibus eget aquis, vt fructum ferat: nos in arido huius mundi ſolo plantati ſumus, aqua illa quæ ſauit in vitam æternam, quæ ſordes peccatorum abluat, quæ fructus æternæ vitæ proferat, indigemus. Vita noſtra Chriſtiana eſt militatio, qua non ſolu aduerſus principem tenebrarum, ſed etiã aduerſus cupiditates noſtras (quæ ſpiritu aſſiduè impugnant, & de omni ſtatu deicere nituntur) certare perpetuò debemus. Eſt enim (vt Apoſtolus ait) in vno quoque noſtrum duplex homo, interior ſcilicet, & exterior: quorum alter ſpiritalis ac diuinus, ſpiritalia ac cæleſtia, Angelorum more (quorum ſimilis eſt) meditatur: alter verò vilis & terrenus, qui carnalia tantum, pecudum more (quarum naturam participat) captare ſolet. Probi Angelorum vitam & mores, quoad licet, in carne degentes imitantur: improbi contra, hæc nobiliſſima ſui parte neglecta, ſc. carnis cupiditatibus & libidinibus dederunt: & huc ſibi vitæ ſcopum proponentes, curas & cogitationes, ſuas ad illum dirigunt. Videmus homines qui ex ignobili quidem matre, ſed nobili patre procreati ſunt, ſuppreſſa materni nominis vilitate, de patris ſolum genere & cognomine gloriari, cuiſque ſemper ingenuos mores ſequi. At quanto aliter nos facimus, qui nobilitati ac diuina noſtri parte contempta, de ſola ea qua pecudibus ſimiles ſumus, gloriamur, illiſque nos totos obſequio vt viliffima mancipia tradimus!

Audiuimus hæctenus, Auditores, quò miſeriarum homo per peccatum deuenerit: in quo ſtatu illum diuina iuſtitia relinquere potuiſſet. Noluſt tamen diuina bonitas iure ſuo (quo iuſtè poterat) vt, ſed ineffabili pietate atque conſilio ita ſaluti noſtræ proſpexit, vt qua via peccatum & mors in mundum fuerant ingreſſa, eadem vita & iuſtitia redirent. Quod latè Apoſt. declarat: Sicut per vnus delictum in omnes homines mors regnauit in condemnationem, &c. Voluit itaque diuina Sapientia, vt ſicut vnus homo mundum perdiderat,

ita

Pſal. 24.

Philip. 4.

Origini
ma a que
ſunt.Auguſtini
Rom. 7.

Simile.

Carrivus
ad malum.

Simile.

Vita noſtra militatio.

2. Cor. 4.

Pierum
improberum
discrimen.

Simile.

Rom. 3.
Homo vnus
dæmonem
in mundum
ſaluauit.

ita vnus nouus homo lapsum repararet:& sicut aliena culpa nobis tantopere nocuit, ita aliena iustitia multo magis nobis prodesset. Vnigenitus Dei filius è cælo descendit, carnem assumpsit, vt sicut vnus hominis alicuius mundus antè perierat: ita vnus Dei & hominis merito seruaretur. Si ergo Dei Filius verus homo futurus erat, matrem vtique habere debuit, ex qua humanam naturam assumeret. Quæuis verò illa scæmina futura erat, quæ illum cõcipere & parere meretur? Virgo certè, angelus purior, quæ venientè in has mortalitatis oras Dei Filium castissimis visceribus & virgineo thalamo exciperet. Quæ quidem ab æterno ad hoc munus destinata, hodie concepta est. Quæ ex re quanta sit huius diei solennitas, intelligere licet. Duo dies habentur celebres, cùm templum aliquod ingens aut insigne opus construitur: alter cum opus incipitur, alter cùm finitur. Solemnitas, inquit pius ille, hodierna beatissimæ Dei genitricis meritò præcipuum & singulare præbet omnibus gaudium, quæ totius existit humanæ salutis exordiũ. Ex hac Dei Filius carnem assumpsit, & in ea, sive per eam, mûdum expiauit. Quam quidem expiationem cætera sanctorum festa sequuntur, qui lauerunt stolas suas, & dealbauerunt in sanguine Agni. Quæ cùm ita sint, quæ, quæso, alacritate, qua deuotione hic dies à nobis celebrandus est? Quid enim gratius quid iucundius mundo nunciari potuit, quàm hoc ipso die purissimam quandam virginem conceptam fuisse, ex qua Dei filius humanam carnem pro salute mundi esset assumpturus? Cœpit hoc die domus illa ædificari. Iam quæ eius fuerit elegantia, expendamus. Hoc Sa'omon explicauisse videtur, cùm ait: Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem: quia videlicet septem Spiritus sancti donis, hoc est, gratiarum omnium charismatis, spiritualis hæc domus suffulta fuit. Habes antiquos Patriarchas, & noui Testamenti Sanctos, quos tamen omnes hæc superat virgo. Quod diuus Bernardus testatur, cùm ait: Verè in plenitudine sanctorum detentio virginis Mariæ, cui non defuit fides Patriarcharum, spes Prophetarum, zelus Apostolorũ, constantia Martyrum, sobrietas Confessorũ, castitas Virginum, sed nec ipsa puritas Angelorum. Quicquid enim in thesauris diuinis conditum erat, in illam effusum est. Humana natura, vt diuini Verbi contubernio digna esset, & nullũ tantæ illi maiestati dedecus inureret, talem sibi naturã in vnitæte diuinitatis copulauit. Cùm enim illius assumptæ natu-

*Maria cõcepta.**Simile.**Petrus Damianus.**Mundo quid gratissimum.**Pror. 9.**Bernardus Eccl. 24.*

æ vel decus vel dedecus in Deum caderet, debuit vtique humanitas illa summa gratia & sanctitate pollere: ne quid in ea esset, quod immensam illam maiestatem obscurare vel dehonestare vlllo modo posset. Quod cùm ita sit, simili quoque argumento sacratissimæ huius Virginis dignitatem colligere licet. Constat enim verum esse quod Salomon ait: Corona senum filij filiorum: & gloria filiorum, patres eorum. nec minus verum esse quod Eccles. ait: Gloria hominis in honore patris sui, & dedecus filij, pater sine honore. Quod quidem propter summam vtriusq; partis necessitudinem adeo verum est, vt filios ex parentum conditione sepe & laudemus & vituperemus. Sic laudauit Gabelus Tobiam iuniorẽ, dicens: Benedicat te Deus Israël, quia filius es optimi viri, & iusti, & timentis Deum, & elemosynas facientis. Si filio in manu esset, vt matrem eligere aut efficere posset, haud dubiè eam eligeret, quæ esset supra feminas nobilissima & pulcherrima. Cùm igitur Dei Filius hac tanta esset præditus potestate (qui solus & matrem eligere, & talem facere posset, qualem vellet, nec hoc ipsum maioribus expensis, quàm sola voluntate efficere posset) quis iam dubitare queat, eam matrem supra creaturas omnes excellentissimam atque sanctissimam elegerit? Quis enim rem adeo preciosam tam facili pretio, hoc est, solo voluntatis nutu, comparare nollet? Hanc verò summam virginis dignitatem, & Gabriel Angelus, & beata Elizabet, Spiritu sancto acti, faciliè confirmant, qui consona eiusdem Spiritu voce illam inter omnes mulieres, hoc est, supra omnes mulieres benedictam appellarunt. Colligere licet, Auditores, quale beatarum mentium futurum sit gaudium, cùm hanc ipsam virginem cælesti gloria decoratam viderint. Tale ergo hospitium Spiritus sanctus, cui dominicæ incarnationis opus tribuitur, vnigenito Dei filio præparauit. Si igitur talis est virgo, qualem hîc depinximus, habemus vtique post Christum potentissimam apud Deum aduocatam. Christus nobis sufficere poterat (siquidem omnis nostra sufficientia ex Deo est) sed congruum erat, vt vterque adesset sexus, quorum corruptioni neuter defuisset. Fidelis planè & potens mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus: sed diuinam in eo reuerentur homines maiestatem. Opus ergo erat nobis ad mediatorem mediatrice, nec altera nobis vtilior quàm Maria. Deus ad instaurandum genus humanum non aliquem ex supernis illis Spiritibus (quod faciliè poterat)

*Pror. 17. Parentum honor, filiorum honor.**Tob. 9.**Mater Dei qualis.**Lucæ 8.**Maria aduocata nostra. Bernardus.*

sed verum hominem ex muliere propagandū elegisse constat: vt quoniam per foeminā mors inducta erat in mūdum, per foeminā quoq; felicē partum vita reuocaretur in mūdum. Dominum Dei decet sanctitudo. Quid superest, Auditores, nisi vt omni ratione mediatrix huius gratiam nobis conciliare studeamus, quo eam nobis in ærumnosā huius vitæ periculis, atque aded in ipsa mortis hora, celerem adiutricem sentiamus? Nulla autem erit expeditior via ad eius patrocinium consequendum, quā vt eius imitari studeamus virtutes. Nihil enim magis amorem, quā similitudo, conciliat. Inter virtutes autem beatissimæ virginis, quatuor potissimum memorantur, quæ in ea singulari quadam ratione floruerunt: virginitas, charitas, misericordia, & virtutum fundamentū hamilitas. His virtutibus, quibus beatissime virginis imitamur sanctitatē, quatuor atrocissimos humanæ salutis hostes, qui magnam mundi partem infestant, superabimus: nempe impudicitiam, fraternum odium, avaritiam, atque superbiam: quæ qui vicerit, in aliorum vitiorum victoria non perinde laborabit. Carnis enim petulantiam cohibere, odij rabiem frænare, aliena non appetere, propria misericorditer largiri, teq; ipsum seposito supercilio abis submittere, hoc opus, hic labor est. Beata autem virgo salutem nostram in tuto collocare adiuvat.

AMEN.

IN FESTO BEATI THOMÆ

APOSTOLI, CONCIO: IN QVA, POST rationem lectionis Euangelicæ, vulnere Domini Saluatoris argumento & indicio, totius fermè Christianæ philosophiæ summa exponitur.

THEMA. *Quia vidisti me Thoma, credidisti, &c.*
Ioan. 20.

IN lectione sancti Euāgelij, Auditores, insigne quoddam diuinæ miserationis opus continetur, quod Dominus Iesus à morte excitatus edidit: quod tamen opus ab humana incredulitate ortum habuit. Thomæ quippe incredulitas

occa

occasione Domino præbuit, vt seipsum illi post resurrectionem ostenderet, & sacratissima vulnere suorum stigmata palpanda traderet. Est diuinæ bonitatis & prouidentie mos, vt ex malis semper bona eliciat: diabolica autem prauitatis est, in malum semper bona conuertere. Sic parentes nostri primi (fraude diaboli) materiam superbiendi sumpserunt, vnde debebant occasione habere bene agendi, & laudandi Deum. Quid verò diuina bonitas hoc tan o scelere prouocata? Nempe vt lapsus inuidia diaboli hominem liberaret, homo fieri & in cruce agi misericorditer voluit: quod diuinorum operum maximū fuit. Tolle morbos, tolle vulnera; nulla erit causa medicinæ. Neque illum (ait Augustinus) de cælo ad terram merita nostra, sed peccata traxerunt. Cæterum, quoniam filiorum est, exempla parentum sectari: eosdem planè mores in filiis Dei, & filijs diaboli inuenire licet. Filij enim Dei, qui Spiritu eius aguntur, hoc sibi ante omnia proponunt, vt non modo aliena prauitate ad malum non impellantur, sed ex ea magis ad pietatis & iustitiæ studium excitentur: quod contra filij diaboli faciunt, qui cum eius Spiritu ducantur, ipsius etiam mores & exempla sequuntur. Hinc Saluator ait: Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis perficere. Pij autem patrem morè imitantes, ex malis bona elicere solent. Quid hic martyres commemorem, qui immanium tyrannorum feritatem in suam gloriam commutarunt, dum eorū equuleis & craticulis adscensum sibi in cælum parauerunt? Sed iam ad Euangelicæ historiæ lectionem veniamus.

AUE MARIA.

Cum Dominus à mortuis resurgens, toties se discipulis videndum præbuisset (nam & Simoni Petro, & sanctis mulieribus, & duobus discipulis in Emaus pergētibus & omnibus item discipulis in vnum cōgregatis eo ipso die, quo resurrexit, apparuit) Thomas, qui per id temporis ab hoc aberat collegio, nec Petro affirmanti, nec duobus discipulis idem confirmantibus, nec reliquis Apostolis idem citra illam hēsitationem asserentibus vllā fidem habere voluit, sed in incredulitate sua persistens. *Nisi*, inquit, *videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitū meū in locum clauorum, &c.* Incredulitas Thomæ satis improba est, quæ excusationis velamen nullum admittit. Sciebat duorum eorum trium re-

Bb

fium testimonio omne stare verbum. Resuscitatiōi Lazarī, vbi aliis discipulis, qui Dominū impedire conati sunt, restitit, dicens: Eamus & nos, & moriamur cum illo, interfuit. Meruisset quidem eius incredulitas vt ab eo desereretur: verū hominum hæc est misericordia, quæ facillè, quavis vel leui occasione, dissoluitur. At Dei nostri ea est benignitas, vt interdum etiā iniuriis prouocata mitescat. Quod quidem aduersus filios phœnecis morbo laborātes, piis parentibus contingere solet: quos tum maximè miserantur, cum maxime insanire vidēt. Hoc misericordiæ genus Paulus insanians expertus est. Nos facillè irritamur: at Dei nostri bonitas inexhausta est, qui sanguinis sui pretio salutem nostram quæsiuit. Itaque pij patris morem imitatur; qui non contentus ægrotanti filio varia medicamenta adhibuisse, alia deinde atque alia excogitat, nihilque intentatum relinquit, quo illum ad sanitatem reducat. Exemplum hoc Ecclesiasticum tum Concionatores tum Patres Confessorij imitentur: non est spes abiicienda. Sed quanta hic ludenti materia sese offert, cum passim videre liceat huius officij ministros cursim & propteranter, ne dicam oscitanter, hoc munus, quod omnium humanorū operum ferè maximum, & planè necessarium est, administrare! Itaque Dominus Thomam Apostolum, quem tot testibus ad fidem resurrectionis adducere non potuit, hac noua ratione curauit. Transactis enim octo à resurrectione diebus, cum discipuli in vnum congregati essent, & Thomas cum eis: *Ingressus est Iesus ianuam clausam, & dixit eis: Pax vobis, &c.* Quod perinde est ac si diceret: *Æquum erat, vt tu quidem, Thomas, voluntati meæ annueres, non ego tuæ: hoc est, vt tot resurrectionis meæ testibus crederes: sed quoniam eò res deducta est, vt nolit seruus quod præcipit Dominus, velit Dominus quod exigit seruus.* Itaque si hoc apud te statuisti, vt non alia ratione crediturus sis, nisi & oculos tuos & digitos resurrectionis meæ testes habeas, sit ita sanè: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in lauis meum.* Videtis, Auditores, quòd Saluator occasionem sumpsit tantam hanc misericordiam discipulo exhibendi? Sed quid mirum est, si discipulo suo palpandam carnem præbuit, quam pro salute nostra Iudæis tradidit crucifigendā? Quanto enim plus est pro aliena salute vulnerari, quam tractanda vulnera exhibere! Imò verò tanta Christi Domini charitas est, vt si pro salute hominum iterum illi hæc eadem

Ioan. 11.

Simile.

Simile.

Confessariu quid imitandum sit.

Thomas incredulitas.

Christi charitas magna.

eadem vulnera accipienda essent, non dubitaret eadem libenter accipere, quo infidelitatis vulnus in eis sanaret. Hoc evidenti argumento in discipulo declarauit. *Qua in re ita se Dominus gessisse videtur ac negociator, qui in nudinis mercis alicuius eximio amore caprus, illam, quocūq; precio profiterit, emere decernit: cumque illam venditor iusto precio distrahere nolit, ipse tandem quicquid pro illa petitur, etiamsi plus iusto sit, libenter exhibet.* Sic ergo cum Dominus discipuli salutem ardentem optaret, neque is (quod æquum erat) aliorum discipulorum testimonio acquiesceret, eius se voluntati accommodauit; & quòd vnum discipulus argumentum exigebat, clementer impendit: Dominus sese illi liberrimè offert: *Infer, inquit, digitum tuum huc.* hoc est, vide quæ pro anima tua liberanda passus sum; vide precium quo illam à diaboli seruitute redemi: vide quæ illius expiandæ & exornandæ gratia tormenta pertuli: & ex huius pretij magnitudine, simul & mercatoris prudentia, mercis huius valorem æstimare poteris. Sanguine Christi emptum est, sanguis ergo Christi est. Ea est huius sanguinis dignitas, vt vel vna eius gutta rebus omnibus quæ à Deo, siue in cælo, siue intra condita sunt, merito anteferatur. Hoc ergo pretio animam tuam æstimare debes, & talem eius curam gerere, qualis eius dignitas existit: quæ tam pretiosa & chara Deo visa est, vt non dubitauerit vel vitæ suæ dispendio illam emere. Huius autem rei consideratione Augustinus, animæ suæ dignitatem & valorem æstimans, aiebat: *Postquam intellexi me precioso Christi sanguine esse redemptum, nolui me amplius exhibere venalem.* O si vel hoc vnum cum animo suo cogitarēt, qui more Esau ré ad eò pretiosam propter momentaneam carnis voluptatem, vel vile luctrum, passim vendunt! *Quid pius & prudens pater ageret, cum hæreditatem, quã filio suo totius patrimonij dispendio comparauit, ille vilissimo pretio distraheret, quod prociuus in ludo aleæque consumeret? Quæ igitur est nostra superbia, quæ tot conuitiis, tot alapis, tot contumeliis, ac postremo contumeliosissimo crucis supplicio curanda fuit? Quis ergo adeò stupidus erit, qui huius medicinæ dignitate, morborum suorum magnitudine, & naturæ vulnera non agnoscat? Minimum quidem Dominici corporis vulnus ad humani generis redemptionem satis erat. Quis tantus furor in nobis erit & iracundia, quam maxima Do-*

Simile.

Anima di- gnitas.

Augustinus.

Simile.

mini mansuetudo non leniat: Ipse est de quo Apostolus ait: dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Idemque rursus sub alia similitudine tradidisse se Christum ait propter Ecclesiam, ut exhiberet eam sibi gloriosam, non habentem rugam neque maculam. Hæc eius præcipua cura, hæc ardēs illa scitis, quæ nec crucis supplicio restingui potuit. Respondit Thomas: Dominus meus, & Deus meus. Modis omnibus ad Dominicæ resurrectionis fidem Thomas reuocatus est. Externorum enim sensuum indicio hoc additum est, quod Dominus tamquam rerum omnium conficius, incredulitatis verba, quæ is antea protulerat, ad mentem reuocauit. Thomas igitur hoc clarissimo diuinitatis argumento, simul & tanta Domini benignitate mirabiliter incensus, velut extra se positus, illa clarissimæ confessionis verba protulit: Dominus meus & Deus meus. Hominem vidit, & Deum in homine latentem confessus est; & ita confessus, ut vix in sacris literis vlla diuinitatis Christi confessio clarior habeatur. Quo autem is ardore, qua cordis læticia fuerit affectus, quando quem solum hominem mortis vinculis constrictum credebat, præter omnem spem & fidem, victorem mortis, & omnipotentem Deum agnouit, eundemque talia erga ipsum charitatis viscera exhibentem, & tam blanda & amica oratione compellantem vidit, quæ oratio, quæ dicendi facultas consequi possit? Nos, eo relicto, ad nos ipsos veniamus, ad quos illa verba Domini pertinent: Beati qui nos viderunt, & crederunt. In his Domini verbis de fide sermo est: id est, ut fiat illustrior hæc Domini sententia, fidei ratio explicanda est. Fidem Apostolus rerum non apparentium argumentum esse ait: ut certissima & firmissima esse credamus, quæ à Deo reuelata, & nobis ab Ecclesia ad credendum proposita sunt. Hæc fides in Martyribus præcipue eluxit, qui fidei lumine illustrati, adeo stabiles in fidei confessione perstiterunt, ut nullis promissis aut tormentis ab ea deduci potuerint. Eos Dominus beatos pronunciat hoc loco, qui hoc cælesti lumine instructi, fidem pie colunt, nec vlla aut signa, aut humanæ sapientiæ argumenta requirunt. Signa querere, vel nutantis fidei, vel incredulitatis indicium est. Hinc illa Domini obiurgatio: Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Hac de causa Zacharias, Ioannis Baptistæ pater, nouem mensium silentio punitus fuit, quod ab Angelo signum petierit. Hinc diuus Augustinus alienum

Ephe. 5.

in Testis
thome.

Fidei pro-
positio 1.
Hebr. 11.

Martyrii
Christi cõ-
stantia.

Ier. 4.
Marc. 1.

Signa non
querenda.

num à fide sua esse ait, ut à Domino signum aliquod aut miraculum requireret. Merito illi per Prophetam commendantur: Populus quem non cognouit, seruiuit mihi in auditu auris obediuit mihi.

Psal. 17.

2. Propo-
sitis.

Hæc igitur fides inter Dei dona primū est, quod alia omnia ordine antecedit: sine fide namque impossibile est placere Deo. Sicut aliqua domo euersa, fundamenta in imo iacentia manent, quæ toti fabricæ supposita erant: ita virtutum omnium structura per peccatum corruente, fidei tamen virtus, quæ totius spiritualis ædificij fundamentum est, immobilis perseverat. Hoc enim diuina pietas clementer disposuit, ne existēta penitus fide, spes omnis salutis adimeretur. Fides enim dux nobis in cælum est: fides lucerna pedibus nostris, & micans stella, quæ nos (tanquam Magos olim) perducit ad Christum. Fides item columna ignis & nubis est, quæ ductu suo nos in terram viuentium dirigit. Mercator qui opes suas omnes, quas habebat, amisit, si nondum apud homines fidem perdidit, adhuc eius beneficio adiutus & negotiari, & in pristinam fortunam redire potest: quod amissa simul cum rebus fide, non facile contingit. Sic igitur Christianus, qui meritorum suorum opibus amissis, adhuc fidē retinet, eius ductu atque magisterio, adspirante tamen Domino, in viam reduci, & in pristinæ dignitatis gradum restitui potest. Notandum diligenter, fidem aliquando perfidiæ crimine interire. Ferrum quod vsu splendescit, & argenti nitorem imitatur, si diu in terra conditum iaceat, paulatim rubigine consumi, ac tandem in terram verti constat. Fides Christianæ vitæ radix & fundamentum est: ex radicis natura, fidei naturam explorare licebit. Diligenter nos conuenit vigilare, ne fidem otiosam & inertem habeamus: ne hoc tam pretioso thesauro, in quo salutis nostræ pignus positum est, spoliari mereamur. Videmus fidelium multos, præsertim apud Lutheranos, qui ita sibi de sola fide blandiuntur, ita hoc solo Dei dono securi degunt, ut quamuis nihil egregium in vita moliantur, nullamque pietatis & iustitiæ curam gerant, certò tamen sibi salutem hac vna fide pollicentur. Quo quid periculosius? quid diuini literis magis aduersum? O te miserum & amentem! nunquid non audisti illud Apostoli: Si habuero fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum?

Simile.

Fidei en-
caminum.

Simile.

3. Propo-
sitis.
Simile.

Fides otio-
sa non ha-
benda.

Lutherans
quid mor-
bantur.

1. Cor. 13.

Non satis est fidem esse otiosam, sed etiã quod eos faciat maioris criminis reos, Idem ergo inter fidelium atque

*Fidelium
& infide-
lium d'jere-
men.*

infidelium nationes discrimen est. Infideles quippe, ignorantia tenebris obducti, velut paruuli sunt, qui propter infantiam diuinarum rerum ignorantiam excusati peccant: at fideles velut maturae aetatis homines haberi debent, ut propterea quos diuina institutio ab hac puerili ignorantia vindicauerit, ideoque ut grauius peccant, ita seuerius plectendi sunt. Quid in causa esse putamus, quod regnum Dei à Iudaeis ad Gentes transfusum sit, cum vtrique ferè in improbitate ea res essent: nisi quod Iudaei grauius delinquebant, cum acceptio legibus non ad vitæ continentiam, sed ad insolentiam & aliorum contemptum abuterentur? Quoties in Prophetis hæc Domini verba legimus: *Misi ad vos omnes Prophetas seruos meos, de nocte confurgens, mittensque, & non audistis? Quæ sanè verba nos perterrefacere debent, quando verba Dei audimus quæ à vitiiis auocant, & ad pietatem hortantur: ad hæc nos obsurdimus, & nihili curamus. Fidem illi non curant, inclusam habent, qui numquam ea quæ illis fugienda & sequenda proponit, contemplantur: qui numquam illum in operum suorum consiliū adhibent: qui nequaquam illius ductu & magisterio vitam dirigunt: qui ita denique credunt, ac si omnino non crederent, cum a pud eos fides otiosa maneat. Semen quippe in terram spargi debet, ut germinet: medicina vulneribus adhibenda est, ut salutem adferat: pecunia in vsu exponenda est, quod incrementum accipiat. Si enim reposita in sudario ligetur (quod ad lucrandum fructum attinet) quid refert an aurum, an lutum in sudario condas? Itaque, Auditores, ut propter fidei donum felices & beati prædicemur, eius ductū sequamur, illam ut vitæ magistrā audiamus. Hoc igitur facientes, non dubium, quin fides, quæ à Deo in nos delapsa est, rectè nos eò vnde est digressa, per cælestis vitæ semitas felici cursu reducat. Ad secundæ partis explicationem, Christianæ philosophiæ caput & fundamentum est, ut homo animæ & corporis sui habeat cognitionem. Infer igitur dignitatem tuam huc, & cognosce animæ tuæ dignitatem, ut scias qua cura & studio hæc tui partem præcipuam debeas curare. Vide quid Dei filius pro te sit passus, quo te redemerit pretio. Ea sanguinis huius dignitas est, ut vel vna eius gutta mundum redimere potuisset. Secundò, agnosce vulnera, quæ propter sananda tuæ intemperantiæ vulnera sustinuit, ut intelligas eius prauitatem. Ipse sua humilitate tuam superbiam, tuam iracundiam, tuas voluptates sanare voluit.*

Hierc. 25.

*Fidem qui
negligant.*

Simile.

*Anima en-
vade quomodo.*

voluit. Quis tantus in nobis esse possit furor, quem maxima Domini mansuetudo non leniat?

Tertio cognosce quanta sit virtutis atque iustitiæ dignitas. Iam non Prophetam misit, sed Vnigenitum, qui homo fieri & inter homines humano more versari dignatus est, ac tandem post varios multiplicesque labores in cruce agi sustinuit. Tanto enim spiritualis formæ amore flagrauit, ut eam pretioso sanguinis sui cruore illustrare non dubitaret. Quarto, ut eo facilius à malo possis declinare, cupis peccati malitiam perfectam habere, ut eo queas illud maiori odio prosequi, & quasi à facie colubri fugere. Infer ergo digitum tuum in vulnera Christi, & diligenter animaduerte, cuius gratia his vulneribus fuerit cruentatus. Agnosce ergo homo quàm graua illa fuerint vulnera, pro quibus necesse fuit Christum Dominum vulnerari. Itaque ex satisfactionis magnitudine, debiti grauitatè agnosce. Ea enim peccati deformitas & malitia est, ut iustitiæ diuinæ lege seruata, omnia omnium hominum atque Angelorum merita vnus capitalis criminis debitum exsoluere nequeant. Quale quæso esset viri alicuius erga inimicum odium, quod eò usque progrediretur, ut si non alia ratione inimicum occidere posset, nisi vnicum filium pariter occideret, nihil moraretur ambos eodè gladio transigere, ut ruente etiam filio, aduersarius simul occumberet! Hinc intelligere licet, quod Apostolus ait, nempe eos qui lethaliter peccant, iterum Dei Filium crucifigere: quoniam id committunt quod illum iterum ad mortem impulisset, nisi mors antè suscepta ad hoc plenè suffecisset. Satis quidem nos Domini vulnera ad iustitiæ amorem, & peccati odium his rationibus excitant: sed quoniam spes premij calcar addit torpentibus, quæ sit spes laboribus proposita, intellige: ut non solum peccati odio, & virtutis amore, sed præmij etiam desiderio ad pietatis & iustitiæ studium excitari possis. Apostolus vbi corporum resurrectionem firmissimis rationibus comprobasset, adiecit: Itaque fratres mei, stabiles estote, abundantes in omni opere Domini, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. Hoc argumento intelliges, quod, si carnem istam tuam hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem immolaueris, & cupiditatibus tuis renunciaueris, plenissimum laborum fructum in resurrectione percipies. Sextò, intelligere debes magnà fuisse iustitiam, quæ summum parentem impulit, ut filium charissimum ad mortem

*Bern. in
Ser. Nat.
Domini.*

*Peccati
malitia.*

Simile.

Hebr. 6.

1. Cor. 15.

Rom. 12.

Peccata non debet esse inuit. tradi pateretur, ne peccatum inultum relinqueret: & rursus in finitam fuisse Christi misericordiam, qui omnium filiorum Adæ peccata in se suscepit, ut ea non auro & argento, sed sanguinis sui pretio dissolveret. Hic enim medium se interposuit inter Patrem, & miro nos amore coniunxit.

Septimò, quanta Dei charitas in te existat, potes addiscere. Olim multa populo Iudæorum præstitit beneficia, eum educendo ex Ægypto: at quæ nobis præstitit, longè maiora fuere: non enim temporalia, sed spiritalia & æterna bona exhibuit. Admiranda eius opera considera, hæc tibi certissima amoris dabunt signa. Quam eius charitatem præcipuè hoc nomine commendat Apostolus, quod non solum ad pios & amicos, sed etiam ad impios & hostes progressa sit.

Rom. 5.

Vix enim, ait, pro iusto quis moritur, &c. Quod si quæras, quinam sint inimici isti, non dubium quin omnes illi qui eum in crucem sustulerunt. Sustulerunt non solum carnifices illi, qui tanti sceleris ministri fuerunt, sed omnes etiam posteri Adæ, propter quorum scelera expianda in crucem sublati sunt. Peccata nostra illum crucifigunt. Iam quanti te fecerit Dei Filius, ex ijs quæ pro te passus est, cognoscere potes. Tale est, inquit D. Bernardus, erga nos cor Dei Patris, quale nobis expressit, qui de eius corde processit. Hoc igitur vulnere Domini argumento, quo mens nostra ad rerum diuinarum cognitionem illuminatur, fides quoque Thomæ, quæ mortua erat, excitata & illuminata est. Vbi enim hæc sacratissima vulnere stigmata vidit, maxima voce, maioriq; fide exclamauit: *Dominus meus, & Deus meus.* Quibus verbis non solum Dominicæ resurrectionis veritatem adstruxit, sed etiã diuinitatis gloriam apertissimè cõfessus est. Cui Dominus: *Quia vidisti me, Thoma, credidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt.* Nos ergo, dicit aliquis, beati: qui, cum non viderimus, credimus. Fateor sanè, si eo tamen modo credimus, quo beatus hic Apostolus credidisse se ostendit, cum illam confessionis vocem toto pectore expressit: *Dominus meus, & Deus meus.* At, inquis, hoc ipsum & ego dico, & quotidie quidem dico, cum Christum Dominum meum confiteor & adoro. Rectè sanè: sed meminisse tamen debes, ab eodem Domino dictum esse, veros adoratores adoratores Patrem in spiritu & veritate. Illi autem in spiritu & veritate Deum adorant, qui non solum vera fide, sed etiam obedientia & parendi studio, illius imperium & dominium confitentur. De alijs nanque

De veritate.

Beati qui videntur.

Leu. 4.

idem

idem Saluator ait: Vt quid me vocatis Domine, & non facitis quæ dico vobis? Tales ergo frustra Christum appellant Dominum. Christum enim in ore, diabolum in corde gestant. Christum sola informi fide, rebus autem ipsis & obedientiæ studio demonem appellant Dominum. Adde etiam quod si Thomæ fidem imitari cupis, non Dominum solum, sed etiam Deum appellare debes. Memineris hoc vnicuiq; Deum esse, quod ab eo præ cæteris colitur. Illud enim est nobis Deus, quod maxime inuenimus, quod ardentè diligimus, in quo vitæ præsidia collocamus. Vnde fit, vt aliorum quidem venter sit, aliorum venerca voluptas, aliorum pecunia. Vide vt Deum verè colas, sincerè diligas, & eius eris.

Lucæ 4. Christiani sinistra

Philip. 3.

A M E N.

IN FESTO PURIFICATIONIS B. MARIAE VIRGINIS, CONCIO: IN QVA lectio Evangelica explanatur: inde, beati Simeonis exemplo, quàm felix & placida piorum, & quàm misera improborum sit mors, differitur.

THEMA. *Ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon: & homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israël.* Lucæ 2.

SI quis à piis hominibus, Deiq; amore incensus, querat, quid sit, quod in hac vita præcipuè in votis habeant: illud asseueranter respondebunt, se nihil magis quàm Dei gratiam & amicitiam, & omnium peccatorum suorum veniam desiderare. Si quis igitur ex vobis, Auditores, hoc desiderio flagret, habet planè hodie magnū in Christi Domini oblatione solatium. Hodie nanque Saluator peccatoribus adiungitur, eū peccatoribus Deo Patri offertur, & pro peccatoribus redimitur: quo huius tantæ humilitatis & obedientiæ merito eos redemptionis suæ participes efficeret. Hoc enim quod Apostolus ait, misisse Deum Filium suum in similitudinem carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum: & misisse item eum factum ex muliere, & factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret: vt adoptionem filiorum

Pro vñ desiderium quale sit.

Rom. 3.

Galat. 4.

filiorum reciperemus. Vtriusque autem hodie pro nostra salute impletum est, quando innocentissimus Dominus paternae legi subiecit, & cum peccatoribus ac pro peccatoribus offerretur & redimitur. Hoc igitur peccatores spei solatium habent, non omnes tamen, sed hi solum, quos scelerum conscientia terret, quos peccatorum memoria mordet, qui Christo capiti, tanquam viua membra, non fidei solum, sed spei & charitatis vinculo coniuncti sunt. Ad hos enim Christus Dominus venit: qui in hoc à Patre missus esse per Prophetam dicitur, ut mederetur contritis corde, & lugentes consolaretur, darétque eis coronam pro cinere. Hoc igitur spei solatium ex primogenitorum oblatione, quã hodierna sancti Euangelij lectio initio statim proponit, capere licet. Altera lex præcipiebat, ut puerperæ omnes, trãfacto à puerperio suo certo dierum numero, templum adirent, & pro emundatione sua sacrificium offerrent: ante quod tempus ex legis institutione immundè cõsebantur, & ab ingressu templi, contactuque sacrorum omnium, tanquã immundæ arcebantur. Quam hodie legem beatissima puerpera nostra implere voluit: obtulit autem non diuitum, sed pauperum oblationem. Illius filius, cum diues esset, inopiã elegit, cætera omnia familia elegit, pauperem matrè & familiam inopem. Vt de hac materia aliquid frugiferè disseramus, inuocanda est hæc Dei mater.

A V E M A R I A .

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ. Quærimus quamnam necessitas ad hanc legem seruandam beatam Virginem compulerit. Lex enim non illam, sed immundas solum feminas adstringit: ipsa verò sicut ante partum purissima, ita & post partum astris ipsis purior existit. Quin & ipsa quoque lex illam vnam non obscurè excipit, cum ait: Mulier, quæ suscepto semine peperit, &c. Quorsum enim hæc verba addere attinebat, quæ superuacanea videbantur, nisi in hanc vnam puerperam legislator oculos cõiecisset, quæ longè alia ratione conceptura & paritura erat? Hæc sanctissima vbique humilitatis exempla amplexa est. Respexit humilitatem ancillæ suæ. Nouerat scriptum esse: Excelsus Dominus & humilia respicit. Quis sicut Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra? Similitudo est amoris conciliatrix. Rectè ait D. August. Quid est, inquit, hoc, fratres? Altus est Deus: erigit te, fugit te: humilias te,

lias te, venit ad te. Quam verò & humilitas illi grata, & inuisa superbia sit, duplici argumento intelligemus. Primus homo, qui sibi & posteris suis hæreditatè regni cælestis, & originariis iustitiæ atque immortalitatis dona accepèrat, vnicò superbix actu hæc omnia dona amisit, & vniuersum etiam hominum genus æterna morte damnauit: tãtum vna illa superbia nocere potuit. Rursusquã, alter homo Christus Iesus, dum se vsque ad mortem crucis humiliavit, hoc opere totius mundi salutem promeruit. Itaque vnum illud superbix crimen totum mundum evertit, & vnum item præclarum humilitatis opus euerstum extulit atque reparauit. Quid igitur maius aut in detestationè superbix, aut in humilitatis commendationem dici potuit? Angelus superbiens cecidit & tu superbiens vis ascendere? Beatissima autè virgo semper se ad ima deijciebat, semper in oculis suis vilis apparebat: purificationis legè subiit, quæ tamen erat excepta à communi cæterarum seminarum lege. Propriũ humilium est, vt, vndeunque honor proficiscatur, semper reformidet illum. Tantum quippe in magnis honoribus est periculi, vt pio semper homini verè timendi sint. Saul accepèrat regiam dignitatem à Deo, quæ tamen illi vitio suo postmodum exitio fuit, qui Dei Sacerdotes trucidauit. Videtis quam periculosus honor sit, etiam cum à Deo impenditur. nisi quis singulari se modestia, & magna animi submissione stabiliat & fulciat? Imitemur Mariæ prudentem humilitatem. Cum videamus homines ita mundi honores appetere, atque humilitatis opera detestari, quis iam dubitare queat omnia interiora ipsorum esse corrupta? Verùm hodie non in filio solum, sed in matrè etiam locupletissimã omnibus proponitur humilitatis exemplum, quæ cum cæteris impuris mulieribus purificari voluit, quæ nihil purificandum habuit. Christus circunciditur vt alij, essetur vt alij, & redimitur: baptizatur aliorum more, tributumque Cæsari pendit vt cæteri: atque demum Dominus maiestatis ad ima se vsque demittit: cum nos viles homunculi, si qua fortè in re vel minima alijs superiores sumus, singulares atque primates inter omnes haberi velimus: quod proprium superbiorum est, qui dignitatis consortem pati nequeunt. Talis erat ille Pharisæus iactabundus. At mater Dei, speculum est & exemplar totius probitatis & iustitiæ. Eua mater præuaricationis peccauit, & excusare voluit: hæc nos meritò repræsenterat, qui miser sumus, tot sceleribus cõtaminati, qui scelera nostra

Solatium
proxi
le. sic.
Esa. 61.

Num. 28.

Puerpera-
rum lex
qua.

Superbia
ad. 1. 1. 1.

Humilium
proprium.

Saul super-
bus.

Humilitas
exemplum.

Singulari-
tas nostra.

Luca 18.

nostra non agnoscimus, nec scelerum quærimus remedia. Quid hæc virgine purius? Ea tamen gemebundas aures hodie, penitentiarum indices, alteram in holocaustum, alteram offert pro peccato, à quo prorsus immunis tota vita fuit. Christus saluator quid non fecit, quo nos humiles edderet? Quæ humilibus præmia, quæ superbis supplicia proposuit? Totam eius vitam & doctrinam vix aliud fuit, quam quædam humilitatis disciplina. Vbi est humilitas, ibi requies, ibi tranquillitas, ibi omnis serenitas: vbi verò est superbia, ibi est indignatio, ibi animositas, ibi labor, ibi tribulatio. Qui hanc virtutem sectantur, habeant non fictam, non fallacem, sed veram humilitatem. Sicut enim est vera & falsa iustitia, ita quoque vera & falsa humilitas reperitur. Sed iam tempus est ut paulisper à virginis humilitate oculos deflectentes, ad Simeonem, qui huius diei festi non minima portio est, transeamus. Ecce, inquit Euangelista, homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon. cuius deinde virtutes describit, cum ait: *Et homo iste iustus & timoratus.* Hæc absolutissima commendatio est. Iustitia enim Hebræorum lingua omnem complectitur virtutem. Timor verò Dei, præterquam quod iustitiæ magna pars est, ipsius etiam iustitiæ tutissima custodia est. Itaque iustitia est velut thesaurus: timor verò Domini velut clavis, & arca in qua servatur thesaurus. Iustitia tanquam vinca est: timor verò velut maceria, quæ vineæ fructus servat intactos. Vnde sicut diruta maceria fructus vineæ periclitatur: ita planè virtutum atque donorum celestium fructus, si timoris Domini maceria defuerit, fructibus parent. Malè (inquit Glossa) servatur iustitia sine timore. Denique sanctus hic timor velut pondus est, quo mercibus plena navis non facilè ventorum impetu subverti potest: Quo tamen destituta, cum maximo & mercium & vectorum periculo navigat. Cuius nos periculi ille admonet, cum ait: Nisi in timore Domini tenueris te instanter, citò subvertetur domus tua. Est etiam hic velut interitus quidam animæ vermis, interiora nostra depascens, qui nobis semper ob oculos ponit & pericula in quibus versamur, & leges quibus adstringimur, & rationem quam reddituri sumus, & hostes qui nos undique obsident, & à virtutis arce deiciunt. Hic timor facit, ut homo aculeis eius extimulatus, suæ prospiciat salutem diligenter. Sic ille aiebat: Super custodiam meam stabo, & figam gradum super

Christi vita discipli-
na.
Emittentur
Hom. 4.

Iustitia &
timor Dei.

Simili.

Glossæ que
dam.

Ecclesi. 3.

Timor ver-
tus est.

Abba. 2.

per munitionem, & considerabo quid dicatur mihi, & quid respondebo ad arguentem me. Hæc etiam cura adeo sancti Iob peccus extimulabat, ut diceret: Quid faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus: & cum quaesierit, quid respondebo illi? En quales curæ, qualesque cogitationes iusti hominis mentem diu nocturne urgeant, quæ ita mentem occupat & afficit, ut somnum etiam & bonam valetudinem eripiat quibusdam. Anchora enim virtutis esse dicitur timor cordis. Vbi verò timor non est, ibi somnus, ibi negligentia & incuria, quæ periculis omnium materia existit. Nullus enim hostis perniciosior, quam qui contemnitur. Cuius rei evidentissimum exemplum in animantibus apparet. Nam quæ armis & viribus instructa sunt, timore carent, quoniam suis se viribus tuentur: quæ verò ijs destituta sunt, ut capræ, lepores, & cerui, hæc solo metu & fuga salutem suam tuentur: itaque timor illis pro armis est. Homo igitur, qui communis peccati vitio fortissima illa originalis gratiæ & iustitiæ arma perdidit, quibus inuicta se firmitate tueretur, ad timoris præsidium confugere debet, ut eo salutem suam incolumem servare queat. Sic nos Dominus instruit: Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem & mansuetum, & trementem ad sermones meos? Quia verò sanctus hic vir, iustus & timoratus erat, his utique virtutibus tempus Domini effectus est. Hoc etiam timore correptus erat Iosias Rex, qui auditis verbis legis Domini, vestimenta sua discedit, & Dominum quid sibi in ea re factum opus esset, sollicitè consuluit. Improbi timorem Domini minimè ad se pertinere arbitrantur, sed ad sacerdotes & monachos: nihil ad verba Domini contremiscunt. Pij, mundi legibus spreto, Dei voces audiunt, eius leges attendunt, & per eas vitam & mores instituunt: legem Dei tanquam Cynosuram semper adspiciunt, sicut olim Israëlitarum, per desertum gradientes, nubis & columnæ ducatum sequebantur. In illis ergo qui ita trepidi ad sermones Dei sunt, Spiritus illis celestis libentissimè requiescit. Itaque animæ celestibus donis ornata Spiritus sanctus præfidet: ne qua fiat, ut nativa libertate abutatur, & perceptis donis in superbiam erigatur. Hanc præcellentem gratiam, quæ nobis in iustificatione confertur, expressit Christus Dominus, cum ait: Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Confirmavit etiam

Job 31.

Timor an-
chora est.

Similit.

Esaia 66.

4. Reg. 22.

Timorem
Domini
impy con-
temnant.

Exod. 15.

Spiritus
sanctus ubi
requiescit.

Ioan. 14.

2. Cor. 3.

eandem sententiam Paulus ad Corinthios, cum ait: Nescitis quia templi Dei estis, & Spiritus sanctus habitat in vobis? Hic benignissimus hospes sua seculi affert dona, & templa sua ipse mandat & decorat: qualesque ipse sibi desponsat animas, his veluti monilibus exornat, ut habitaculum in eis habeat non indecorum, nec omnino sibi indignum. Quibus praterea additur, quod expectaret etiam consolationem Israel: anxie, inquam, Israelis expectabat redemptionem, tot animarum miserans, & salutem earum sitiens, ac pro ea Dominum dies noctesque deprecabatur. Hac sedulitate pollicitationem acceperat, non prius se migraturum ex hac vita, quam mundi Salvatorem mortalitatis nostrae habitu indutum cerneret. O quam vere à Propheta dictum est: Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multast. Quae enim mundi opes, quae mundi gaudia cum hoc tanto viri iusti gaudio comparari possunt? Omnis sane humana felicitas in vnum congesta, vnus diei felicitatem, qua pij homines fruuntur, aequare non potest. Notandum, inter omnia Christiani hominis officia maximè difficile esse, & tamen necessarium, quaedam inter se coniungere virtutes, quae specie ipsa secum pugnare videntur. Hoc opus, hic labor, ut homo sit prudens ut serpens, & simplex ut columba: idem mansuetus & seuerus: ut (sicut diuus Gregor. ait) & ridens possit timeri, & iratus amari: atque idem etiam spe pariter ac timore suffultus: qualis hic vir sanctus fuisse perhibetur, qui timore Dei plenus, in spem communis salutis totus erat intentus.

His etiam additur, quod Spiritus sanctus erat in eo. Consequens planè erat, ut Spiritus sancti domicilium esset, qui talibus virtutum gemmis ornatus erat. Est enim mirabilis quaedam & mutua inter Deum puramque mentem cognatio atque similitudo, qua altera res facillimè cohaeret & copulatur. Vbi enim Deus mentem ita purgatam & solutam deprehenderit, incredibili quodam amore ac propensione totus in illam, velut in domicilium sibi aptum atque destinatum, fertur. Videtis sancti viri virtutes? Et responsum, inquit, accesi erat à spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret christum domini. Quanta autem perfulsus fuerit lætitia hac Spiritus sancti promissione, solus ille no- uit, qui responsum dedit. Omnis enim humana facundia impar est ad hoc verbis explicandum. Erat hic vir (sicut etiam diuus Dominicus) diuinæ gloriæ & communis salutis ingenti

ingenti amore incensus, non poterat ergo non vehementer excruciarī: cum tot in mundo cerneret mala. Videbat diaboli & peccati regnum omnibus in locis crudelissimam in homines tyrānidem exercere: videbātque in toto terrarum orbe cultum dæmonum vigere, & in exiguo solum Iudæorum angulo Deū superstitiosè magis quam religiosè à plebisque coli. Videbat inter gentes pro vero Deo monstra colli: videbat iacere & conculcari diuina, & sola terrena bona in pretio haberi. Videbat cælum non referatū, & infernum patere, & omne penè hominum genus in profundum mergi. His curis sancti viri pectus dies noctesque vehementer dilaniabatur. Intelligebat remedium omne in solius Messiae aduentu positum esse, atque ex eo salutem omnium seculorum pèdere. Clamabat iugiter cum Prophetis ad Dominum: Veni Domine, & noli tardare: veni ad liberandum nos Domine Deus virtutum, & ostende faciem tuam, & salui erimus. His ergo clamoribus diuinas aures pulsabat, & promisso hoc illum consolatus est, *Non visurum se mortem, &c.* Pater autem misericordiarum lamenta inspexit, & lætitiā recompensauit spiritali. Hæc sane gaudia illius mentis, nulla potest orationis vis exponere. Non erat gaudium de aliquo priuato bono, sed de seculorum omnium salute. Totus igitur vir sanctus ab hoc Salvatoris aduentu pendebat: tandem hoc ipso die, cælesti Spiritu admonitus, venit in templum. Et cum inducerent parentes eius puerum Iesum: accurrit ipse flexis genibus summa reuerentia, maiestatem Domini in paruo latentem corpusculo adorante: nec adorantē contentus, amplecti etiam & in vlnas suscipere ausus est. Hic desideratus cunctis Gentibus dicitur: hic tot Reges & Prophetæ videre, & audire cupierunt: hic, cui & videre & amplecti, & in vlnis retinere datum est, quo gaudio exultasse atque gestisse putandus est? Si Abraham post annis solam Christi imaginem & diem eius videns tantopere gaudisus est: quo affectus est gaudio, cui & præsentē cernere & amplecti datum est? En quibus delicijs delectat & rigat interim Dominus piorum mētes, quam diu plenitudo eius gaudij, quod in patria futurū sperant, differtur. Cuius gaudij magnitudinē vir sanctus nouis carminibus, fidē & misericordiā Domini prædicantibus, celebravit, dicens: *Nūc dimittis seruum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. In abyssum descendere non formido: quia viderūt oculi mei, salutare tuum: cuius meritis iam iam ab ea liberandus sum. Vadā ergo legatus ad pios manes, &*

Simcon in
Prophetis
eruditus.

Simconis
gaudium.

Agg. 2.
Luce 10.

Iuan. 8.

Psal. 36.

Felicitas
semper
maius.

Virtutes
cohaerentes.

Gregor.

Dominus
eius vultu
relofus.

felicitissimum hoc nuntium ad eos deferam, optatum scilicet aduentare diem, quo tristia linquant tartara, & in lucis & felicitatis regnum transferentur. Hastenus sui in ergastulo, *Genes. 46.* nunc luci appropinquo, mori non extimesco. Eadem penè verba Iacob Patriarcha protulit, cum filium suum Ioseph superstitem & Ægypti principatum tenere cognovit. Ad hunc ergo modum noster Simeon, qui longè plus Christum, quam Iacob filium diligebat, ait: *Nunc dimittis Domine, seruum tuum in pace.* In pace iam moriar, quia vidi, Domine, filij tui faciem, qui vita & morte sua extincto sæculo vitam & salutem asseret. *Quia viderunt oculi mei salutare tuum.* hoc est, salutem, quam per Filium in hunc mundum misisti, quam etiam appellat, *Lumen ad revelationem Gentium.* Quibus verbis summam totius Euangelij complexus est, ubi & Gentium vocationem, & mundi conuersionem, & fidei atque religionis per omnes mundi otas propagandæ dilatationem apertissima oratione vaticinatus est. Quia igitur Dei Spiritu plenus & latentem in puero sapientiam, & salutem omnium sæculorum considerabat, quid animo volueret? Quatuor hodie insignes personæ procedunt, quæ nobis omnia virtutum genera ante oculos ponunt. In Anna, quæ ieiunij & obsecrationibus nocte ac die seruebat, ieiunium commendatur & oratio: in Simeone, qui tanto Iesum amplexus est gaudio, pietas & deuotio: in Maria, quæ cum nihil purificandum haberet, purificationis tamen legem impleuit, humilitas & obedientia: in Domino autem Iesu, qui factus ex muliere, factus est sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, charitas & misericordia. Hæc præcipua ornamenta virtutum, quibus nos gloriosam hanc processionem ornare & celebrare debemus, Cereus accensus, lumen illud Gentium, quod Simeon cecinit, designat. Quid præterea est lumen in cera, nisi Verbum in carne, Deus in homine, virtus in infirmitate, sapientia in infantia, & plenitudo diuinitatis in carne nostræ mortalitatis? Cerei ergo, siue lucernæ gestatio, fidei professio est. Sint (ait Saluator) lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes, &c. Constatendum ore & opere, operibus ipsis, vitæ ordine atque ratione. Sunt, qui Deum ore confitentur, factis autem negant. Videte, Auditores, qualis fuerit beatissimi huius senis mors. Vidit Christum Domini, vidit ante mortem suam & omnium Saluatorem: atque hoc tanto salutis suæ pignore suscepto, diem clausit extremum. Qua morte quid iucundius? quid felicius?

Talis autem est piorum mors, cum tamen longè alia sit improborum. De illa enim dicitur, Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius; quippe quæ illis ad æternam vitam aditum præbet. de hac verò, Mors peccatorum pessima, utpote quæ sempiternæ mortis ianua est. Impij ferè moriuntur inuiti & repugnantes, ut qui vitæ huius amore flagrant, atque in ea spes omnes & opes suas repositas habent: & ad illam dolentes pergunt, in qua, vel ipsa teste conscientia, nihil se reposuisse cognoscunt. Dolent itaque grauius propter ea quæ deserunt, vehementius tamen anguntur propter ea quæ sibi parata esse suspicantur. Pij autem ferè more huius lenis, placida & tranquilla morte discedunt, & in pace dimittuntur, quia in pace & iustitia vixerunt. sic enim legitur: Veniat pax; requiescat in cubili suo, qui ambulauit in directione sua. Quicumque ergo in directione hac ambulauerunt, qui per semitas vitæ ingressi sunt, quò tandem, nisi ad cælestis patriæ cubile peruenient? Hi sunt qui in Domino moriuntur, qui requiescunt à laboribus suis, qui cum fide & pietate vixerunt, qui nihil habent quod igne purgandum sit: in illas beatas oras transferuntur, ut requiescant à laboribus suis. Ibi metent cum læticia, quod hinc seminauerunt in lachrymis. Opera enim velut indiuidui comites sunt, quæ æterna atque indiuidua societate hominem comitantur. Habebunt secum misericordiæ opera, quæ fecerunt; ieiunia, quibus repugnantem carnem lasciuiam subegerunt; itinera, quæ pietatis causa confecerunt; animas, quas salutaribus monitis & exemplis Christo lucrificerunt: ibi videbunt suam humilitatem, charitatem, patientiam, obedientiam, cæterasque virtutes, quas operati fuerunt: imò calix aquæ frigidæ propter Deum expensis aderit. Labor quippe virtutis abiit, decus verò, meritum, & gloria nunquam abitura est. Quam felices tunc labores suos iudicabunt, quos videant tantum ibi decoris & gloriæ peperisse, quæ nunquam interitura sit? Nec minùs tamen impios sua opera consequentur, illòsque indiuidua societate comitabuntur, & ad tribunal vsque iudicis superni, non tanquam comites aut defensores, sed tanquam testes & accusatores procedent. Hic sanè inter omnia scelerata quibus in vita indulserunt, detractiones, licet confessi eas sint, primum locum obtinebunt. Vnusquisque onus suum portabit. Oro itaque vos, ut tales esse nunc incipiatis, quales tunc in illa hora fuisse ardentissimè cupietis. Tunc

Genes. 46.

*Personæ
quatuor
insignes.*

Galat. 4.

*Professio
nū variis.
Cereus quid
designat.*

Luce 12.

Tit. 7.

Psal. 115.

*Improbi
moriuntur
inuiti.*

Esaiæ 57.

Apoç. 14.

*Opera bona
indiu-
dū comi-
tes.*

Galat. 6.

sanè cum hoc beato Simeone clamare poteritis: *Nunc dimittis seruum tuum Domine in pace: vt perueniatis ad visionem pacis aeternæ.*

A M E N.

IN FESTO BEATI MATTHIAE APOSTOLI, CONCIO: IN QVA POST Euangelicæ lectionis enarrationem, vitiorum ac virtutū collatione facta, apertè monstratur, quanto sit iugum Domini, diaboli iugo leuius & suauius. Vnde colligitur dementia eorum, qui captandæ iucundioris vitæ gratia, virtutis iter planissimum deserunt, & per difficilem vitiorum viam gradiuntur.

T H E M A. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis. Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue.* Matth. II.

MODIE, Auditores, beatissimi Apostoli Matthiæ natalem diem celebramus, qui ex numero septuaginta duorum discipulorum, duodeno sanctorum Apostolorū choro diuina electione meruit copulari. Assumpto enim in cælum Domino, Petrus, Ecclesiæ princeps, ab hac electione Pontificatus sui ministerium ante Spiritus sancti aduentum exorsus est. Constat præcipuum munus Apostolorum, quo mundum ad fidem conuerterunt, Euangelij prædicationem exstitisse. Exurgens autem Petrus in medio fratrum (erat autem turba hominum ferè centum viginti) Viri fratres, ait, oportet impleri Scripturam quam locutus est Spiritus sanctus per os Dauid, de Iuda, & cætera quæ sequuntur. Ex quo quidem loco intelligimus, Auditores, verum esse quod Hieronymus ait: Non queruntur in Christianis initia, sed fines. Paulus malè cepit, sed bene finiuit. Iudæ laudantur exordia, sed finis proditiōe damnatur. Ex quo item loco intelligimus, qua cura illud Domini præceptum in Apocalypsi seruare debeamus: *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam, hoc est, quam*

Matthias
cl. eius A.
postolus.

Ait. t.

Hieron. in
Epistola.
Eius non
exordium
sed finis.
Apoc. 3.

quamvis tibi videtis à Deo etiam ad munus aliquod electus, vel in eius gratia constitutus, non ideo te negligenter & oscitanter geras, nec tibi tuta omnia à diuina electione pollicearis, sed cautè & diligenter supra tui custodiam vigila, vt (sicut diuus Petrus ait) per bona opera certā facias vocationem tuam. Nam & Saul à Domino ad regni sedem, & Iudas ad Apostolatul culmen electi sunt: qui tamen huius præcepti immemores, quia sollicitè, quod iam tenebant, tenere noluerunt, alijs coronas suas tradiderunt: Saul quidem Dauidi Regi, Iudas verò Matthiæ Apostolo. *Qua de causa diuus Bernardus in omni statu nos ad continuum vigilèmq; timorem inuitat his verbis: In veritate didici, nihil esse æquè efficax ad gratiam promerendam, retinendam, & recuperandam, quàm si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. Ad historiã redeamus. Hic igitur beatissimus Apostolus hodierna die in clyto-martyrio, sicut cæteri Apostoli, coronatus, victor migravit in cælum. Posteaquam enim Iudææ prouinciam (quæ illi in diuisione orbis terræ obtigerat) prædicando iustrasset, multosque Iudæorum ad fidem conuertisset: apud Principes sacerdotum, quod Christi fident & gloriã constantissimè prædicaret, accusatus, lapidationis sententiam tanquam blasphemum accepit. At ille lapidibus obrutus, & securi etiam Romanorum more percussus, expansis in cælum manibus, gloriosoque cruore respersus, per martyrij coronã migravit ad regnum: vbi pretiosè mortis, & laborum suorum meritis perpetuò fruuit. Priusquam ad Euangelij explanationem accedamus, inuocemus diuinum præsidium.*

Bernardus

A V E M A R I A.

Saluator discipulis ait: Gaudete & exultate, quia nomen vestra scripta sunt in cælis, nec ipsis modò exultandum esse hoc nomine sciauit, sed ipse etiam post hæc verba exultans in Spiritu sancto, ad Patrem ait: Confiteor tibi Pater Domine cæli & terræ. Causa autem exultationis huius, salus nostra fuit, quam in prima illa discipulorum legatione præuidit. Hoc ergo nomine Patri gratias agit, quod huius tanti mysterij reuelationem, sapientibus & prudentibus seculi absconditam, paruulis, hoc est, humilibus & infimè notæ hominibus reuelauerit. Cuius rei non aliam causam ponit, nisi hanc: Ita Pater, quoniam sic placuit fuit ante te.

Euangelij
quibus re-
uelatum.

Neque enim Christianus homo in operibus, iudiciis, electionibusque diuinis aliam causam, quam diuinam voluntatem (quæ prima totius æquitatis regula est) querere debet. Sicut enim (ait quidam) plus est Deus, quam omnis humana ratio: ita plus apud me valere debet, quod à Deo gubernari cuncta cognosco. Hac enim ratione Christianum hominem contentum esse, nec vltra curiosius progredi debere; Athanasius docet. Quamuis hoc nobis sufficere debeat; non desunt tamen rationes, propter quas summa illa æquitas & sapientia hoc ita esse voluerit. Inter quas illa non in postremis habenda est, quod humilitatis amator, & superbiz osor Dominus, non solum humilia respicit in cælo & in terra, sed ea etiam quæ vel humilitati confinia sunt, vel ad humilitatem viam muniunt, placidis oculis contemplatur. Sicut autem D. Bernardus ait, humiliatio ad humilitatem via est: ita etiam infima hominum fors atque conditio humilitati propior est: sicut contra opes, potentia, & secularis sapientia superbiz sunt propiora. Cuius rei gratia Apostolus scientiam inflare ait, & diuitibus huius sæculi præcipit, non sublime sapere: quod hoc vitium (nisi diligenter caueatur) opulentiz atque seculari sapientiz finitimum sit. Huius rei iudicium vel figura est, quod toties in sanctis videmus Deum maximos nata filios & primogenitos repudiasse, minores autem elegisse. Exemplo filij Adæ: primogenitum Cain repulit, Abel natu minorem elegit: ex duobus verò Abraham filius Ismaele primogenito repudiato, ad Isaac translata benedictio est. Ex duobus autem filiis Isaac, Esau & Iacob, hanc Dominus prodidit sententiam: Iacob (natu minorem videlicet) dilexi, Esau autem odio habui. Illud in literis sacris animaduertendum, ad eò Dominum humilitatis virtute delectari, vt humilitatis etiam imaginem (quæ in iustis rebus elucet) honorare quodammodo videatur. Quod non obscure in Euangelio significauit, cum pueros ad se allatos blandè recipiens atque complexans, ait: Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibere: talium enim est regnum cælorum. Duas virtutes, humilitatè & virginitatem (quarum altera præcipitur, altera consulitur) ita Dominus honorat, vt ipsarum quoque imagines honorare quodammodo videatur. Quo minus mirandum est, si tantus hic humilitatis amator sapientes sæculi, seculari scientia inflatos reliquerit, & rudes piscatores elegerit, vt pote qui à superbiz tumore longius absissent, & veram humilitati propiores essent.

Humi

Humilitatem verò ducem esse ad sapientiam, idem Dominus exemplo suo protinus confirmat, cum ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Causam verò cur homines ab eo discere debeant, mansuetudinem & cordis humilitatem esse ait: quoniam qui his virtutibus præditi sunt, diuinæ sapientiz participes efficiuntur: ideòque digni sunt quibus cælestis philosophiz magisterium committatur. Super quem enim requiescer Spiritus ille Prophetarum & Ecclesiaz magister, nisi super humiles mentes & mansuetas? Hinc Salomon ait: Vbi fuerit superbia, ibi erit contumelia, & vbi humilitas, ibi & sapientia. Hinc D. August. Si à me (inquit) quæsieris, quæ sit certissima ad sapientiam via, humilitatem respondebo: & si fecundò idem quæras, humilitatem iterum respondebo: & si tertio tandem ac centies idem à me requiras, idem à me responsum feres. Superbos autem veræ sapientiz expertes esse, idem August. cæcitatibus suæ exemplo ostendit, cum ait: Tumore meo, Domine, separabar abs te, & nimis inflata facies clauderebat oculos meos. Iam verò mansuetos eodem modo à Domino illuminari atque doceri, Regius Propheta testatur his verbis: *Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas.* Si ergo mites & humiles præceptorem & magistrum Deum habent, dignum profectò est, vt qui tanti magistri discipuli sunt, aliorum magistri fiant, & ab omnibus audiantur. Quare non immeritò hunc sibi Dominus honorem & officium sumit, cum ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Discite à me non mundum fabricare, non mortuos suscitare, sed quoniam mitis sum & humilis corde. Magnus esse vis, à minimo incipere. Cogitas magnam fabricam construere celsitudinis, de fundamento prius cogita humilitatis. Hæc autem prima ad veram celsitudinem (hoc est, ad veram animarum quietem & felicitatem) via esse dicitur; altera verò in diuinorum mandatorum obedientia sita est: quod quidem apertissimè Dominus in præsentī lectione testatur, cum ferentibus suæ legis onus requiem promittit.

Venite ad me omnes. Inter virtutes omnes, quibus anima decoratur, primum ordine locū tenet fides, quæ intellectu (à quo omnis actio proficiscitur) illustrata, ita contra cæcitas mentis, vitiorum omnium, quibus anima foedatur, in initium est. Intellectu enim cæcutiente (qui humanæ voluntatis ductor est) quid ab homine rectè geri & administrari poterit? Si enim cæcus cæco ducatur præter, nonne ambo

Saluianus
contra Gen-
tiles.Arban. in
vita Anto.Opera Dei
no per qui
rendis.Opestrime
proxima.

2. Cor. 8.

1. Tim. 6.

Genes. 4.

Ibidem 21.

Mal. ch. 1.

David mi-
nimus fra-
trum af-
fuit.

Iuce 18.

Marc. 10.

Humilitas
et virgi-
nitas con-
iuncta.

Prouer. 11.

August.

Sapientia
via certā
quæ sit.

Psal. 24.

Magistri
aliorum qui
cōstituedo.

August.

Fides pri-
ma virtus.

Matth. 15.

*Errori ca
put quod.*

In foueam cadent? Inter omnes autem mortalium errores, qui varij & multiplices sunt, ille mihi præcipuus esse videtur, quod virtutis viam asperam & confragolam, à diabolo decepti, credunt, vitiorum autem amœnam & iucundam. Quæ res facit, vt virtutis & honestatis via relicta, per blandam vitiorum itinera, vt ipsis apparet, gradiatur. Ea enim humani cordis est natura, vt, sicut ille ait, dulcia & voluptuosa maxime appetat, fugiatque contraria. Nonne Dominus his suis verbis, *Venite ad me omnes qui laboratis*, improborum hominum curas & labores, & piorum iucunditatẽ & requiem demonstrat? Quos enim hoc in loco alios ad se nisi peccatores, peccatorum suorum pondere grauatos, vocat? Quibus verò refectionis & alleuiationis opem, nisi ad se confugientibus (hoc est, pijs hominibus) promittit? Saluator suum iugum appellat suauẽ, Moyses autem iugum ferreum. Tria sunt potissimum improborum hominum onera, quæ illos in præsentia vita premunt.

Deut. 28.

Primum est peccati odium siue supplicium. Ingens scelus est, aduersus rationis lumen, ac diuinæ legis imperium, & ipsam naturæ præscriptionẽ deliquisse. Hanc peccati deformitatem ipsi Gentiles, fidei lumine destituti, cognouerunt & deresati sunt. Sic enim Cicero ait: Nobis persuasum esse debet, si deos hominẽsque celare possemus, nihil tam auarẽ, nihil iniustẽ, nihil libidinosẽ esse faciendum. Quid quæso ab homine ethnico, imò, Christiano, dici amplius potuit? Quid hic Christianus homo dicet, quem cælestia & terrestria, quem supera & infera, quemque ipsæ rerum omnium, conator & Dominus, expansis in crucem manibus, à peccando deterret? Hoc igitur primũ peccati onus est, quod quamuis vulgus hominum nõ agnoscat, sapientum tamen iudicio grauissimum mentis nostræ onus est. Misera profectò, imò verò bis mortua illa mens est, quæ huius tam tetri facinoris pondus intra se retinens, nihil sentit.

Secundum onus est, sceleris conscientia, quæ grauiter etiã sceleratos homines, nisi omnẽ prorsus humanitatem & communẽ sensum exuerint, premere solet. Sic enim natura conditor Deus naturam instituit, vt intra ipsam aculei quidam essent, qui nos semper ad virtutem exstimulant, & à turpitudine reuocarent. Hoc ipsum Gentiles senserunt. Hinc illa Pythagora merito laudanda sententia: Neminem tam audacem esse, quem mala conscientia non faciat timidissimum. Idemque dicere solebat, virum iniquũ plus mali pati

*Virtuti
stimuli no-
bis insunt.*

pati afflictum conscientia, quàm eum qui corpore castigatur & cæditur: multo enim grauiora sunt ægroti animi mala, quàm corporis morbi. Vt enim, si aliquis transfixus esset venenato telo, quod è corpore euelli non posset, nullũ temporis punctum dolore vacuum haberet: sic, vbi iniustitiæ mortiferum venenum in viscera penetrat, & in præcordiis hæret, animòque mortiferum valens imponit, vix quidquã est quod miserum hominem valeat è summis angoribus, & assidua dolorum acerbitate liberare. Epicurus, voluptatis assertor, Certè, ait, quoniã ego omnibus in rebus voluptatem capto; nihil tamen virtutis honestate atq; decore voluptuosius aut iucundius esse cognosco. Perpetuò epulatur, qui virtutum & meritum suorum conscientia pascitur & oblectatur. Secuta mens quasi iuge conuiuium. Magnum peregre proficiscentis solatium est, cum certissimè se rectã ingredi scit: magna autè cura & sollicitudine iter facit, qui se rectũ iter reliquisse, & per auos saltus, & inuia loca ingredi videt. Hoc secundum improborum onus est grauissimum.

Tertium verò ex dissimili prouidentia, quam Deus malorum & bonorum gerit, facillè colligitur. Hanc conditionẽ ille Azarias, Spiritu Dei afflatus, Asã Regi ab Æthiopiũ cæde cum magna gloria redeunti significauit his verbis: Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quæseritis Dominum, inuenietis eum: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Hæc Dei lex est, hæc iustitiæ & æquitatis diuinę regula est. Homo Dei præsidio derelictus sua culpa, quid consilij capiet? qui malorum omnium profugium à se vitio suo alienauit. At quanto alia piorum fors in calamitate est? Hic Deum habet custodem vt pupilla oculi. Habet sua spiritalia arma, fidem, spem, charitatem, orationem: at improbus homo his armis septus non est, Deum habet aduersariũ. Hic malis omnibus facillè patebit, sicut vinea sine materia. Memor, inquit Tobias, esto fili, quòd pauperem vitam gerimus; sed multa bona habebimus, si timuerim Deum. Hic pauperis vitæ facit mentionem, quo verbo ea mala quæ superius commemorauimus, complexus est. Cum verò ait, multa bona nos esse habituros si timuerimus Deum, malorum omnium perfugium, & cælestes piorum opes comprehendit. Quid enim illi deesse poterit, cui omnipotès rerum omnium Dominus adest, vt cum Propheta dicere possit: Dominus regit mihi, & nihil me deerit? Pijs hominibus Deus omnia est in omnibus, in labore requies, in steru solatium.

Simile.

*Proo. 21.
Simile.*

2. Par. 15.

*Homo derelictus à
Deo qualis.*

Tob. 4.

Psal. 12.

Pij. Dem. ad est.
 Quis iam adeo erit impudens, ut audeat graue aut acerbum appellare, quod ipsa veritas leue & suauis esse testatur? Veritati libenter aures præbeamus, ipsamque ad se nos amantissimis vocibus compellantem audiamus: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis.* Qui enim hanc electis suis refectionem, requiem animi: rum pollicetur in via: non dubium, quin multo illis maiores ac diuturniores repositas se. uet in patria opes. Iam vniuersè rem demonstraui: nunc sigillatim ad omnia capitalia vitia, virtutesque eis cõtrarias descendam: quantum in singulis quibusque vitijs cruciarius & laboris sit, quantumque in virtutibus suauitatis & iucunditatis, aperta oratione declarabo.

Vitia capitalia septē.
 Superbia (quæ est vitiorum omnium caput) est inordinatus honoris & propriæ excellentiæ amor: cum homo nulli seruire, nulli obtemperare, sed omnibus præesse acerrimè concupiscit. Hic superbus semper in continua fame ac siti versatur, dum quod appetit, adipisci nequit. *Exemplo esse poterit superbus ille Aman, qui Mardocheum sibi non assurgentem, & totam Iudæorum nationem extinguere conatus est, qui erant in regno Assueri.* Talia sunt superbi tormenta, quibus perpetuò illum cruciari necesse est. Ab his longè abest vera cordis humilitas. Hæc est virtus qua homo verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit. Superbus semper supremum, at humilis infimum desiderat locū siue gradum: Humilis est instar quadrati ligni, quod quocunquē ieceris, sicut & solida statione consistit. Arbores in excelsis montibus consistunt, ventorum omnium flatibus expositæ sunt, à quo periculo absunt quæ in ima valle creperunt: ita superiorum mentes aduersarum rerum turbinibus semper exagitantur, humiles verò quietæ & immotæ manent.

I I. Auaritiã excutiamus: quæ est inordinatus pecuniæ amor, id est, inexplabilis auri fames. Habet autem hoc vitium similes atque superbia tortores, ne dicam plures. Quid pecuniæ studium, inquit Greg. Nyss. an non dolium perforatum est toto fundo perfluens? cui si vel torum mare effundas, ea natura est, ut expleri non possit. Cætera desideria cum fuerint expleta, conquiescunt: auari autem cupiditas, nulla copia potest satiari. Auaritiæ contraria misericordia, quæ ad elargiendum, quantum avarus ad colligendum, prompta est. Hæc scit solam misericordiam eomittem defunctorum.

I I I. Ad luxuriam transeamus: quæ est immoderatus & impudens commissio ardor. Constat nulli magis communis pec

peccati virus & potētiam, quàm in hoc impuro affectu delatuisse, quo ipsius peccati labes in posteros transmittitur. Constat item vitium hoc tanto ceteris acrius impudici hominis pectus lacerare, quāto & cupiditas eius immāior & concupitæ rei affectio difficilior est. Qui voluptatibus superbi deliti sunt, famē qua laborant, sedare non possunt: sic superbi honorū studio, nec auari pecunijs satiari queunt. Quæ cum ita sint, quid quæso castitate iucundius, quæ solo strenuè decertandi labore ab his omnibus molestijs libera, placidissimam & ab omni curarū æstu solutā vitam homini confert? Multo plus est laboris in impudicitia, quā in castitate: quāuis stultis hominibus longè aliud prima fronte videatur.

Ad iram veniamus: quæ est vehemens ultionis & vindictæ appetitio: cui mansuetudo & clemētia (charitatis & misericordiæ filia) contraria est. Quis est autem adeo perturbator humanarum imperitum, qui luce clariùs irati hominis perturbationes & furorem non videat: contraque lenitatem, placabilitatem & suauitatem mansueti hominis nō agnoscat? Alter enim fonti perlucido, lenitèrque fluenti: alter procelloso & furētī pelago, naues ad scopulos allidentis, similis est. In illo tranquillo, sunt omnia & placida, in hoc concitata & turbulenti motibus irrequieta. Hinc illud vulgo iactatum, nempe, Iratum à furioso, tempore solum differre. Hoc furore Saul lacerabatur, quando sine vlla criminis suspitione, septuaginta Sacerdotes Domini, vestitos Ephod ligneo, ante oculos suos strangulari fecit. Ira dæmonū furorē & rabiem: mansuetudo autē Angelorum lenitatem & tranquillitatem imitatur. Hinc illud: Mansueti autē hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. Vnde enim pax, nisi ex lenitate & mansuetudine nascitur? In Euāgelio verò Dominus ad lenitatis & humilitatis suæ nos imitationem inuitat, quod hac ratione animabus nostris tequiem (ad quam humana mens semper adspirat) inuenire possimus.

Nunc ad gulæ vitium veniamus: quod voluptarijs hominibus incundissimū inter cætera vitia creditur. Videte, inquit Saluator, ne grauetur corda vestra crapula & ebrietate. Quid sobrijs & ebrijs, temperati & intemperantis discrimina commemorem? in dubium vocari certè nō potest, quod Eccles. ait: Vigilia, & cholera, & tortura viro infrunito: somnus saninitatis in homine parco. Dormier vsque manē, & anima illius cum ipso delectabitur. Et iterum: Quam sufficiens est, inquit, homini erudito vinū exiguum! & indormiendo non labo

Luxurijs non satiantur.

I I I.

Simile.

I Reg. 22.

Psal. 6.

V.

Luce 21.

Ecc. 31.

Ibidem 32.

44. IN FESTO B. THOMAE AQUINAT.

laborabis ab illo. Videtis quanto sit sobrietas ebrietate & intemperantia iucundior?

V I. Iam ad inuidiam & inuidiæ aduersam charitatem veniamus. Constat eam esse vtriusque habitus huius naturam, vt quo alteri cruciatus, alteri lætitiæ materiam præbeat. Vt enim aliena felicitate torquetur inuidia: ita hac potissimum vera charitas exultat atque triumphat. Inuidia, tineæ, ærugo, animæ serra dicitur. Quantū amarulentia liuor, tantum iucunditatis habet charitas.

V II. Superest vitiorum extremum acedia, cui spiritualis alicritas, & deuotionis virtus aduersa est. Illius est hominem ad omnia virtutis & pietatis officia morosum, segnem ac tardum efficere: huius autem proprium, alacrem & expeditum reddere. Ex hac vitiorum ac virtutum collatione luce clariùs videmus, piorum vitam vt honestissimam, ita & iucundissimam: contra verò improborum nō minus laboriosam & acerbam, quàm perniciosam & turpē esse. Audiamus Dominum per Salomonem loquentem: Ducam te per semitas æquitatis: quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.

Prov. 4.

IN FESTO BEATI THOMAE
AQUINATIS, CONCIO: IN QVA DE
dono sapientiæ (quod in diuo Thoma præcipuè fulsit) deque itineribus, quibus ad eam
peruenire possumus, disseritur.

THEMA. Optaui, & datus est mihi sensus: innocenti,
& venit in me spiritus sapientiæ. Sap. 7.

Concionā
di in ista
quæte in
seruimus.

Concionandi munus, vt scitis, Auditores, in hoc institutum est, vt fidelium mentes ad virtutum amorem, & vitiorum odium excitentur. Id quod non in aliis Concionibus modò, sed in iis etiam quæ Sanctorum laudibus dicatæ sunt, fieri debere, D. Basilii præcipit. Rhetores quem celebrant, eius gloriam & præclara gesta illustrare dicendo conantur: nos autem Sanctorum, quos laudamus, virtutes, non tam ad ipsorum gloriam, quàm ad vitæ nostræ institutionem accommodare debemus. Parum enim nostra refert, si sciamus illos virtutibus cunctis ornatisimos fuisse, nisi nos pro virili nostra illorum

virtutes

virtutes æmulari studeamus. Quamuis autem sancti omnes omni genere virtutum cumulati fuerint, alij tamen in aliis magis excelluerunt: vnde illa sponfa Christi varietas existit, quæ ad eius dexteram sedet in vestitu deaurato, circumdata varietate. Cuius vestis typum gerebat tunica illa polymita, qua sanctus Patriarcha Iacob filium suum Ioseph vestire & ornare voluit. Nostrum erit, vt pro varia dignitate & conditione Sanctorum, varias quoque eorundem virtutes in Concionibus nostris vobis imitandas proponamus. Itaque in Apostolis eximiam charitatem, ac diuinæ gloriæ, atque humanæ salutis desiderium commendamus: in Martyribus fidei ardorem & insuperabilem constantiam attollimus: in sanctis Pontificibus diligentissimam ouium suarum curam, & pastoralis officij sollicitudinem prædicamus: in sanctis verò Doctoribus, sapientiæ atque doctrinæ cælestis studium collaudamus: in Virginibus autem illibatam corporis & animi puritatem ad imitandum proponimus. In hoc sancto Thoma Aquinate (qui inter Ecclesiæ Doctores velut clarissimus Lucifer sapientiæ dono emicuit) quid in eius laudibus potius, quàm hoc ipsum donum prædicabimus? Hic enim maximo Dei dono sapientiæ exornatus fuit. De hoc igitur excellentissimo sapientiæ dono sermonem hodie instituire paro: de quo duo mihi dicenda esse video. Primum enim sapientiæ nomine exposito, eius dignitas & fructus, qui ex ea consequuntur; ac deinde gradus & virtutes, quibus ad eam peruenitur, explicanda sunt. Sapientiæ donum inter septem illa Spiritus sancti dona, primum obtinet locum: quare maxima etiam & altissima esse debent, quæ de ipso dici possunt. De hac re dicturi, cælestem operam imploremus.

Psal. 44.

Genes. 37.

In sanctis
Dei quid
ascenden-
dum.

Thoma
Aquinate
virtutes.

A V E M A R I A.

Quoniam de altissimo sapientiæ dono sermo nobis instituendus est; quid sapientiæ sit, ante omnia expediāmus. Cum autem sapientia cognitio quædam sit, scire oportet, duplicem esse rerum cognitionem; quædam enim cognoscimus, quia de eis multa vel legimus vel audiuimus: quædam verò, quoniam eorum vim atque naturam experimento nostro didicimus. Aliter enim partus dolores puerpera sentit, quæ illos experta est: aliter quæ hoc solum auditu aut etiam lectione didicit: aliter etiam paternum erga liberos amorem intelligit, qui filios habet, aliter qui non habet. Sic etiam duplici

Sapientia
7 ad.

*Deum intel-
ligitur du-
pliciter.*

duplici cognitione Deum ab hominibus in hac vita cognoscitur: aut legendo ac disputando, Dei virtutes & laudes agnoscimus: aut hæc ipsa familiariter cum Deo agentes, illumque toto pectore amplectentes, in nobis ipsis quodammodo experimur. Sapientiae nomen à sapore deductum est, ut sit sapientia, quasi sapida quædam & suavis scientia. Hæc autem cognitio, quæ Spiritus sancti magisterio paratur, est diuina illa sapientia, quæ inter cætera eius dona principem locum tenet: ad quam alia ordinantur. In hoc sapientiae dono sic D. Thomas excelluit, ut dum deuotius oraret, sic à seipso excedebat, ut omnis profusus motus & sensus expers fieret. Est enim sapientia vapor quidam virtutis Dei, & emanatio quædam claritatis illius sinceræ, quæ è cælis ad homines descendit, eorundem etiam mentes & corpora eò perducere nititur, vnde ipsa descendit. Hanc rem D. Thomæ exemplo confirmare licet, qui non raro, dum attentius oraret, à terra cleuabatur: corpore videlicet mentis in Deum raptæ motum & impetum sequente. Ut enim aqua igni admota, vbi eius in se calorem concepit, motum quoque imitatur: & cum natura grauis sit, deorsumque feratur, naturæ tamen suæ quodammodo oblita, more ignis sursum agitur: ita nonnunquam sanctorum hominum corpora (vbi eos diuini Spiritus vis, per sapientiae donum ad sublimia eleuat) eius quoque motum sequuntur, & aduersus omnem naturæ vim sursum aguntur. Intelligere licet, humanæ vitæ felicitatem non in fluxis huius vitæ rebus: hoc est, non in corporis voluptatibus, non in opibus atque diuitijs, non in honoribus & imperio (quibus in rebus seculi homines stam esse arbitrantur) sed in diuinæ pulchritudinis contemplatione (quæ à sapientiae dono profiscitur) positam esse. Hæc enim mentem hominis per amorem cum Deo copulat, hæc diuinæ bonitatis & felicitatis participem efficit: hæc desideriorum nostrorum sitim exstinguit, sedat: & in summi illius boni, in quo sunt omnia bona, cunctis huius vitæ delicijs repudiatis atque contemptis, suauissimè dormire & requiescere facit. Potest homo habere ingentem felicitatem, id est, vtriusque vitæ, mortalis & immortalis. Si iam Deus homini optionem permitteret, ut ex duplici hac felicitate, spirituali & corporea, quas expertus est, vtram maluerit eligeret, ab illo ilico eandem percepturus: Si hoc, inquam, homini in vtroque statu diu versato Dominus proponeret, incupiscanter & absque vlla hæsitacione responderet, malle se ex

Homo felicitate se præferat potest.

se tremam inopia atque uiditate restricti, hac spirituali felicitate frui, quàm omnibus huius vitæ opibus circumfluentem, ea destitui. Quis hoc vestrùm, Auditores, credat? quis non miretur? & tamen hoc esse verum, sacra presentis diei lectio apertissimè confirmat. Sic enim sapiens diuino Spiritu actus, de hac sapientia dicit: *Præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparacione illius, &c.* In his verbis Spiritus sanctus omnia ferè terrenorum bonorum genera, quæ vulgus hominum miratur, complexus est: nempe argentum, aurum, diuitias, lapides pretiosos, imperia, ac postremò salutem & pulchritudinem, cæteraque quæ sub his nominibus continentur: quibus omnibus non modò sapientia donum antetulit, sed ex his etiam quæ commemorauit, nempe diuitias, arenam exiguam, vile lutum, ac postremò nihil, sapientia comparacione, esse testatus est; Quid igitur hoc testimonio apertius atque illustrius? quis huic veritati diuini oraculis confirmata refragari audeat? Adijciamus exemplum. Rex Salomon vtriusque felicitatis conditionem expertus est. Hic tantus vir qui vtriusque felicitatis experimentum cœperat, de interna felicitate (quæ dono sapientia constat) sic ait: *Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negociationem argenti, & aurum primo fructus eius. Preciosior est cunctis opibus: & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Quo vno verbo omnia expetendorum genera complexus est, cum dixit: Omnia quæ desiderantur; non valent ei comparari: quibus omnibus sapientiam longo interuallo prætulit. Quis dubitare poterit, verum esse, quod paulo antè diximus, sanctos viros, spiritualibus opes atque delicias cunctis mundi opibus & voluptatibus prælaturos, feliciorisque, si illis fruuntur, in summa etiã inopia futuros, quàm si illis destituti, rerum omnium compotes essent? Sic multi Reges & Reginae, Principes viri opibus & mundi fortunis renunciarunt, vbi hanc cælestium rerum dignitatem degustare cœperunt. Quis nesciat vnicum illud & summum bonum, in quo sunt omnia bona, longè plenius atque felicius pij hominis, qui soli Deo vacat, mentem, quàm fallacia, lubrica & momentanea huius mundi bona reficere, oblectare, atque bonis omnibus implere posse? Deus est ille Sol, qui alijs astris præstat lumen: Deus est ille fons, à quo cætera bona manant: quæ tamen omnia, cum illo collata, bonitatis nomē amittunt: isque vnus*

Sapientia nihil comparandum.

Prover. 3.

Felicitas vera quæ.

Deus fons indeficiens.

vnus

vnus mentem hominis infinitis partibus vberius atque copiosius reficere atque implere potest. Hæc, Auditores, facile declarant, quantus in sapientiæ possessione thesaurus sit, quando inchoata felicitas, extremumque expetendorum omnium, quæ in hac vita haberi possunt, in eius actione sit positum. Quo nomine Sapiens in hac lectione, infinitum thesaurum esse ait. Hæc sunt sublimia, & cõmunem hominum fidem atque virtutem superant: quæ tamen dum sanctissimorum virorum laudes & virtutes prædicamus, transire silentio non possumus. Hæc enim & ipsorum sanctitatem declarant, & diuinæ gratiæ vim atque magnificentiam commendant, hominẽque minimè desides, veræque felicitatis appetentes, ad has tantas diuinæ gratiæ opes adspirare faciunt. Iam, Auditores, existimo neminẽ inter vos esse adeo rerum diuinarum negligentem, qui, dum hæc audit, felicitatis huius desiderio non capiatur, & quo in loco tantus hic thesaurus (quem cunctis mundi opibus anteferri diximus) delitescat, scire cupiat. Nec enim aut passim aut facile tanta res inueniri potest. *Quærit innocens & tamẽ expertus Iob: Sapientia vbi inuenitur? & quis est locus intelligentiæ? Non inuenitur in terra suauiter viuentium. Abyssus dicit. Non est in me: & mare loquitur, Non est mecum. Vnde ergo sapientia venit? Abscond. ta est ab oculis omnium viuentium: volucres quoque cæli latet. Per volucres autem cæli, mundi sapientes, & summos Philosophos intelligit, qui nõ modò ea quæ in terra marique nascuntur, sed ea etiam quæ in cælo sunt (hoc est, astrorum & signorum cursus, variãque eorum conuersiones & affectiones) rimantur. Qui tamen omnes, vbi esset vera sapientia, quæ homines efficeret beatos, allequi non potuerunt. Post hanc igitur tam longã inquisitionem, breui oratione sapientiæ locum in solo Deo esse docet. sic enim ait: Deus intelligit viam eius, & ipse nouit locum illius. Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipsa est sapientia: & recedere à malo, intelligentia. Quibus verbis non modò sapientiæ locum designauit, sed viam etiam, qua ad illam peruenitur, ostendit. Verè enim initiũ sapientiæ timor Domini. Similiq̃ consilio cùm Salomon hominis felicitatem in Ecclesiaste varijs rationibus indagasset, qua tandem in re ea sita esset, nouissimis his verbis conclusit: Finem loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, & mandata eius obserua: hoc est enim omnis homo. Quibus verbis totam hominis felicitatem in timore Dñi collocauit, vtpote*

Iob 28.

Volucres
cæli qui
sunt.Sapientia
vbi inueni-
enda sit.

Psal. 111.

Eccle. vlti-
mo.

vtpote qui nos in sapientiæ possessione constituat. Prima igitur cura, Auditores, ad parandam sapientiam, vitæ puritas & innocentia est, sine qua omnis diuinarum rerũ commentatio insuauis est. Scitum est enim illud August. *Palato non sano pœna est panis, qui sano est suauis: & oculis ægris odiosa lux, quæ puris est amabilis. Vnde idem August. Deum appellat, purgatæ mentis sapientiã. Iis enim dulciter sapit, qui purgatum animæ palatum gestant. Quocirca sapientiæ studiosus vitæ puritatem præcipuè colere debet: quoniam (vt Sapiens ait) in maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Proposita verò iam vitæ puritate (quæ totius iustitiæ & sapientiæ fundamentum est) charitatis studio cum primis vacare conuenit, quæ sicut carcerarum virtutum, ita etiam sapientiæ vita & forma est. Vnde duo illa quæ sapientiæ nomẽ complectitur, Dei videlicet cognitionem atque saporem, charitas subministrat. Quid enim charitate dulcius? eius quippe proprium est, de dilecti præsentia mirificè gaudere. Apostolus ait: Hoc oro, vt charitas vestra magis ac magis abundet in omni sensu, & in omni scientia, vt probetis posteriora. Qui vult, ait D. August. cognoscere Deum, amet. In libello charitatis discitur Deus. Qui non diligit, non nouit Deum. Hæc charitas, præcipua doni sapientiæ causa existit: quoniam forma & vita eius est. Proxima verò sapientiæ causa, est flagrantissimum eius desiderium. Flagrantissimum, inquam, quoniam ad hoc pigri & inertis hominis desideria nihil iuuant. Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus eius operari. Nequaquam igitur huiusmodi languida desideria, sed ardentia & operosa ad sapientiam viam muniunt. Hinc Sapiens: Initium, inquit, sapientiæ, verissima est disciplinẽ concupiscentia. Hac enim se hoc donum consecutum fuisse, idem Sapiens in hac lectione ostendit: *Optauit, & datus est mihi sensus. Eademque sapientia, Transte, inquit, ad me omnes qui concupiscentis me, & à generationibus meis (hoc est) à fructibus meis, adimplemini. Non igitur diuina sapientiã opes suas inertibus, sed concupiscentibus, hoc est, ad illas vehementer adspirantibus pollicetur. Hinc Salomon de eadem sapientiã differens, Si quæseris, inquit, eam quasi pecuniam, & quasi thesaurus effoderis illam, tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei inuenies. Opus est hîc quadam spiritali fame & siti. Ex hoc desiderio nascitur continuũ orationis studium.**

August.

Vitæ puri-
tas neces-
saria.
Sapiens. 1.

Philip. 1.

1. Ioan. 4.

Prou. 23.
Desideria
quæ requi-
rantur.
Sapiens. 6.

Eccle. 24.

Prouerb. 2.

Oratio ad
quid va-
leat.
Esaie 56.
Psal. 35.

Oratio
quid.
Deut. 33.

Thomæ
Aquinat
scripta
multa.

Oratio ad omnia valet, potissimum tamen ad diuina dona consequenda. Oportet in oratione perseverare: inde nobis fiet quod Saluator ait: Adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ. Accedite, inquit vates regius, ad eum, & illuminamini, & facies vestra non confundentur. Ad Deum verò accedimus, cum illum attentius oramus, cum oratio, mentis in Deum eleuatio esse dicatur. Moyses item, Omnes, inquit, sancti in manu Dei sunt: & qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina eius. Illud in diuo hoc Thoma viro sanctissimo, & in diuinis literis versatissimo, maxime mirabile est, quod cum quinquagesimo anno viuendi finem fecerit, tam multa scripserit, ad quæ legenda & intelligenda vix longa hominis ætas sufficiat. Mirari satis non possumus, Doctoris huius mentem, tot difficultatibus implicitam, tam facile asurgere potuisse in Deum. Hæc tanta res (vt verum fatear) me frequenter in stuporem admirationemque diuinæ virtutis adducit. Hęc omnia, Auditores, eo consilio dicta sunt, vt tum eximiam sancti Doctoris Thomæ sanctitatem atque doctrinam miremini, tum etiam vt animos vestros ad amorem sapientiæ (in qua humana vitæ felicitas posita est) inflammarem, viamque vobis ostenderem, qua ad illam esset perueniendum. Via enim, puritas & innocentia vitæ: via, charitatis studium: via quoque, ardens illud sapientiæ desiderium: via item, frequens atque deuota oratio, ab hoc desiderio profecta, quæ hoc caeleste donum continenter à Dño flagitet. His gradibus ad clarissimum sapientiæ donum ascenditur: in cuius exercitatione inchoatam felicitatem, quæ in hac vita haberi potest, sitam esse diximus. Iam restat, vt aliquid de D. Thomæ virtutibus, hoc est, de sapientia, castitate, & humilitate agatur. Ecclesia ob duas causas vitas sanctorum nobis & exempla proponit: altera, vt per eos clariorē diuinæ bonitatis notitiam adipiscamur; altera, vt per eorum imitationem, clarissimarum virtutum exemplis propositis, accingamur. Constat sanctitatis & salutis nostræ initiū in Dei cognitione positum esse. Omnis enim homo (vt D. Hieron. ait) absque conditoris sui cognitione, bellua, non homo existimandus est: Deum verò per magnifica ipsius opera in hac vita cognoscimus. Ex fructu cognoscitur arbor, ex fabrica operis opificis ars atque peritia: ita ex effectibus virtus & præstantia causæ cognoscitur. Cæterum quo effectus nobilior atque præstantior, eo illustriorem causam suam esse declarat. Cum autem inter omnia diuinæ

diuinæ virtutis opera principem locum opera gratiæ teneant (quæ ad rationalis creaturæ sanctificationem destinata sunt) vix quidquam est quod in hac vita maiorem nobis diuinæ bonitatis atque virtutis cognitionem, quam exempla & opera sanctorum præbeat. In quibus (vt alia prætereamus) diuinæ bonitatis magnitudinem ita cognoscimus, vt cum Propheta exclamare cogamur: Quam bonus Israël Deus iis qui recto sunt corde! hoc est, quam benignus, quam misericors, quam exorabilis, quam amabilis Pater, quam pius Dominus, quam fidus amicus iis qui recto sunt corde! Nec sola Dei erga suos bonitas & benignitas, sed admiranda quoque eius virtus & potentia hac ratione cognoscitur. Quid enim potentius & mirabilius, quam ex carne spiritum, ex terreno caelestem hominem efficere, & impura carne septum, Angelicæ vitæ puritatem imitari? Quod si hæc salutarem vim & potentiam (quam Apost. in Roman. Euangelio sitam esse dicit) agnoscere velis, in sanctorum Martyrum, Virginum, & Confessorum præclarissima gesta oculos conice: omnia enim eorum magnifica opera, ineffabilem diuinæ virtutis & gratiæ vim & potentiam prædicant atque testantur. Atque (vt alia huius rei argumenta prætereamus) quænam obsecro illa vis fuit, qua inuictus Christi Martyr Vincētius immanissimo tyrāno dixit: Insurge & toto malignitatis spiritu debacchare: videbis me Dei virtute plus posse dum torqueor, quam possis ipse qui torques? Hoc verè ipse tyrannus expertus est, cum ait: Victi sumus. In huius D. Thomæ laudibus, cum omnes eius virtutes enarrare longū esset, tres ex iis quæ in eo præcipue esse videntur, attingemus: nempe ineffabilem eius sapientiam, castitatem, & humilitatem. Sapientiæ virtus doctrinæ dignitate & excellentia dignoscitur. Constat D. Thomam sine vlla cōtrouersia inter scholasticos Ecclesiæ Doctores principē locū obtinere, eosque ita superare, vt matutinus Lucifer cætera cæli sidera splendore suo vincit. Quo fit, vt in omnibus sacris Conciliis, quæ post eius obitū celebrata sunt, Patres ea desinierint quæ D. Thomas antea docuerat. Quæ rem ipsa Conciliorū decreta satis indicat, quæ miro modo cum sancti Doctoris doctrina cōharerēt. Hic noster Doctor de qualibet materia disseruit, sicut Salomō ille disputauit à cedro, quæ est in Libano, vsque ad hyssopum quæ egreditur de pariete. Nihil enim fuit de quo Doctor sanctus non dissereret. Ita explanauit philosophiā & sacram Scripturā, vt ij qui corpora secant, vt anatomē addiscant:

Sanctorū
exemplū
efficacia.

Psal. 72.

Roman.

Thomas
Doctor ex-
cellentissi-
mus.

Simile. ita ipse in singulis philosophorū capitibus velut anatomiam exercet, dum minimas etiā partes dissectat: quod sine magno certē studio & ingenio fieri non potuit. Deus sanē nō potest non esse mirabilis in sanctis suis: qui tam ingētes thesauros in vase fictili potuit collocare. Iam à sapientiā laude ad pudicitiam gloriam transeamus. Virtus pudicitiam omnium est difficillima inter omnes corruptam naturam motus. Alias enim virtutes à natura habemus: at hæc vix illo tempore sedari & manifestari potest, propterea quod in ipsis præcordiis fixam intra nos & permanentem causam habeat. Hinc multos sanctorum legimus, diu multumque hac tentatione fuisse infestatos. Ad hanc igitur virtutem adipiscendam, caro extenuanda, & mens assidue orationis ac deuotionis adipe impinguanda est, & omnis incendiōrum materia & occasio subtrahenda. In hoc quoque Doctore summa effulsit humilitas: hæc inter tot superbiæ incitamenta, inconcussa & illibata permansit. De illo verè dici potuit: Beatus vir qui potuit transgredi, & non est transgressus; & facere mala, & nō fecit. Quid mirabilius, quam tot superbiæ incitamentis, non modò nunquam extolli, sed ne vllum quidem superbiæ stimulum sentire? Ex omnibus sancti huius virtutibus due nobis potissimum imitandæ sunt, castitas & humilitas. Quæ duæ virtutes inter se nexæ & colligatæ esse debent: quoniam altera alterius fidissima custos est. Obsecro peccatū, quodcumque fecerit homo, &c. Humilitatis autē fructus est, omnes diaboli laqueos euadere. Dominus sit nobiscum. Amen.

Eccles. 31.

Rom. 12.

1. Cor. 6.

IN FESTO ANNUNCIATIONIS

DOMINICÆ, CONCIO: IN QVA LECTIQ
Euangelica explanatur: inde de eximia Christi in genus hominum charitate, & eius causis, agitur.

THEMA. *Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio. Lucæ 1.*

SI quis verè lætus & faustus dies mundo hætenus illuxit, hic certè vnus est, in quo mala generis humani finē, & bona omnia felicissimum sumplere principium. Hodie rem ad eodē mirabilem & novam mundus audiuit, vt eā nulla nec hominū nec Angelorū cogita

cogitatio (nisi Deo reuelante) aut sperare, aut credere potuisset: nempe summum illū hominum & Angelorum Dominum (ad cuius nutum columnæ cæli cōtremiscunt) mortalem hominem, similemque nobis passibilem effectū esse. Quid hoc miraculo maius? quid hoc mysterio sublimius? quid hoc beneficio mirabilis? Callidus serpens primam feminam decepit, dum illi poculū mortis propinavit: at hodie Angelus sacram virginem Dei iussu conueniens, & illi & nobis omnibus vitæ fructum obtulit. Meritò ergo dies hic felicissimus nobis & celeberrimus esse debet. Femina existit nostræ ruinæ causata & femina salutis nostræ sinistra esse debuit. Maledictio quæ in mundum inuecta fuit per Eum, hodie sublata est per Mariam. Iam ergo, vt D. Bernard. ait, nō habes homo, cur de Deo queri possis, cūrve dicas: Mulier quā dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Hæc fuerunt verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, quæ iram magis quam misericordiam prouocarēt. Sed ne hoc ipsum iactare possis, datur tibi hodie femina pro femina, humilis pro superba, quæ pro ligno mortis, gustū porrigat vitæ. Muta ergo iniquæ excusationis verbum in vocem gratiarum actionis, & dic: Mulier quā dedisti mihi gratia plenam, dedit mihi de ligno vitæ fructum benedictum, & comedi: & dulce factum est super mel ori meo; quia in ipso viuificasti me. Multis rationibus Deus beneficiorum suorū exigit à nobis memoriam, & gratiarū actionem. Videndum ne in ingrati animi scelus incidamus, ne ob id eius beneficiis & benignitati aditum obstruamus. De hoc nostræ salutis beneficio dicturi, cælestem opem, eiusdem virginis interuentu, suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

Omnia Domini Saluatoris, atque ad eodē omnia sacræ Virginis festa, quid aliud quam redemptionis nostræ beneficiū nobis ob oculos ponunt? Inter quæ tamen hodierna potissimum solennitas eminet, quæ exordium continet nostræ salutis, cuius seriem sanctus Lucas Euangelista verbis his exponit, & exsequitur in suo Euangelio:

Missus est Gabriel Angelus à Deo in ciuitatem Galilee, cui nomen Nazareth, &c. Querit hoc in loco D. Bernard. quod Angelus ingressus sit: Puto, inquit, in secretum pudici cubiculi, vbi illa fortasse clauso supra se ostio, orabat Patrem in abscondito. Solent Angeli aditare orantibus, & delectari in his quos vident leuare puras manus in oratione, holocaustum

Deus huius
mo factus.Dies finis
suis & len-
tus.

Bernard.

Psal. 149.

Maria gra-
tia plena.

Bernard.

Angelus
officium
quale sit.

sanctæ deuotionis gaudente de offerre Deo in odorè suauitatis. Hunc Angelū non ex infimis, sed summis illis ordinibus exstitisse, non solum D. Bernardus, sed multi etiam sanctorū Patrum arbitrantur: quod & ipsius quoq; nominis interpretatio (interpretatur enim fortitudo Dei) & legationis dignitas facillè declarant. Nec enim hoc tantum munus, quæ salus & instauratio mundi cōtinebatur, nisi summo alicui nuntio committi debuit, præsertim cūm, iuxta Patrum traditionē, inferiorum Angelorum sit, minora; Archangelorum autem, maiora nunciare. Nullum autem nuntium hoc neq; maius, aut mirabilius, aut mundo salutaris hæctenus annuntiātū fuerat. Vnde colligere possumus, & Angelos, & sanctos item homines, quo Deo propiores sunt, eo magis quæ nostra sunt curare, magisq; nobis omni ratione consulere. Vnde & colligere licet, eos quos proximorum mala non tangunt, qui alienis miseris nō commouentur, qui illis, pro facultatibus quibusque suis, subuenire negligunt, qui salus rebus suis si omnia funditus corruant, nihil ad se pertinere putant, longissimè à charitate Christiana, imo à Deo ipso distare: quando & Angeli, & sancti omnes quo Deo viciniore, hoc communis salutis, & publicæ utilitatis sunt audiiores; cūm diuinitatis natura, bonitas, & benignitas, ac misericordia sit. Angeli omnes ministratorij sunt Spiritus, qui in ministerium mittuntur propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Vide item apud Danielem, apud Esaiam Prophetas, quæ sedulitate sua officia exsequantur. Sed ad historiam redeamus. Hic ergo Gabriel, insignis Angelus, à Deo mittitur in ciuitatem Galilee, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph. Quæ fuit necessitas, vt quæ illibata virgo futura erat (qualè esse Dei matrem decebat) viro desponsata cōsuet? Multæ sunt causæ, sed illa tamen præcipua, quam D. Ambrosius adfert: quod hac ratione Dominus genitricis suæ honori & famæ consultum esse voluit; ne videlicet facer ille partus dedecoris & infamiæ notam aliquā virgini, quamuis falsam, iniret. Ita factum est, vt Virginis filius, sicut matris integritate nascendo non minuit, sic nec eius gloriam aliqua dedecoris iabe adpserit: nec enim in hoc venerat, vt quæ nostra essent minueret, sed vt ea nouis accessionibus aucta cumularer. Discant omnes, tum præcipuè virgines & mulieres, famam tueri. Pudica mulier vt corporis castitatē, ita nominis integritatē summa cura tueri debet. Hinc Philosophus quidā interrogatus quæ esset pudica femina, prudētè respondēs:

Illā,

Illā, inquit, de qua mentiri fama veretur. Ingressus ergo Angelus ad Virginē, his etiā verbis salutauit: *Aue gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus.* Iam primū cōstat, nusquam Angelos (qui tam sedulo Patribus & Prophetis apparuere) quemquam ex ipsis hac tam magnifica salutatione honorasse: quæ tamen vni illi setuabatur, quæ hominum & Angelorum Dominū erat paritura. Ideoq; non modò inter mulieres omnes singulari priuilegio insignitam prædicat, sed tanta etiā gratia plenam, quanta matrē Dei ornatam esse decebat. Mensuram ergo gratiæ D. Thomas ex propinquitate ad fontem gratiæ sumendam esse ait. Quod propinquius filio, quàm mater? aut in quæ filius munera sua largiūs atque libentiūs quàm in matrem effunderet? Hac mensurā plenitudo gratiæ, quæ Virgini ab Angelo tribuitur, metienda est. Hæc autem sacra Virgo, ne non satis tribuere videretur suæ vocationi, in ardentissima charitate fuit perfecta, & planè excelluit, & ideo Dei templum facta est. Sed quoniam de Virginis charitate mentionem fecimus, de profundissima eius humilitate (quæ charitatis castos & comes indiuiduus est) ex hac eadem lectione pauca proferamus. Sequitur: *Que cum audisset, turbata est in sermone eius.* Solent, ait Bernardus, virgines, quæ verè virgines sunt, ad omnem viri pauere adspetum, semper pauidæ, & nunquam securæ esse, & vt caueant timenda, etiā tuta pertimescere: scientes se in vasis fictilibus thesaurū portare preciosum, & nimis arduum esse, angelicè inter homines viuere, & in terris mōre cælestiū conuersari. Videmus Mariæ humilitatem: quare sancti Patres asserere non dubitant, Mariam virginitate quidem concepisse, humilitate autem placuisse: cuius humilitatem scalam fuisse (vt D. Augustinus ait) qua Deus ad homines descenderit. Superbia effecit, vt quinque illæ fatuæ virgines ab ipsis cæli foribus repulsæ fuerint, quia (vt Chryostomus ait) magnum virginitatis consilium seruantes, paruū humilitatis mandatum seruare neglexerunt. Superbia quippe virginitati insidiatur, quæ & alios contemnere, & sibi nimium tribuere suadet. Cogitent virgines, si in aliqua virtute excellent, non protinus eos despiciere qui ea destituti sunt. Fieri enim potest (& id quidem non rarè) vt qui in aliqua virtute alios vincit, in multis ab aliis superetur. Saluator ait: Dilcete à me, quia mitis sum & humilis corde. Beatissima Virgo supra omnes creaturas humilitatis virtute excelluit, quamuis peccati omnis experta fuerit. Ex humilitatis radice oritur duplicētis

D d 4

Gabriel
quid sonet.

Immiseri-
cordia quo-
rundam.

H. br. 1.

Daniel. 7.
Esaiæ 6.

Ambro-
sius M. 1. r. a
cur. 1. 1. 1. 1.
sua fuerit.

Fama tuè
da omni-
tu.
M. 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.

Thomas

Maria hu-
milis.

D. Bern.

Matth. 25.
Chryso.

Virgines
quid cogi-
tare de-
beant.

Matth. 11.

Bernard. sui, in qua humilitas ipsa consistit: ideòque humilitatem D. Bernardus sui ipsius displicentiam esse ait, quæ ex sui cognitione proficiscitur. Iam hic homo non sibi, sed soli Deo tuto credit ac fidit. Humana præsidia, vt instabilia, ita sunt incerta, infida, fragilia, & spes nostras sæpe fallentia. Hic quoque humilis est semper ad gratiarum actionem propensus, qui omni quod potest, illi adscribit, à quo est omne datū optimum, & omne donum perfectum. Clamat hic cum Propheta: Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem. Dominus est illi in salutem non diuitias, non nobilitas, non potentia. Assumamus nobis hanc virginem, quæ in omnibus virtutibus mirabiliter eluxit, vitæ magistræ, & apud filium aduocaram nostram. Vbi ab Angelo adeò magnificis titulis se ornari audiuit, *Turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista saluatio.* Pastores viso Angelo, dominicæ natiuitatis nuncio, timuisse perhibentur timore magno. Zacharias item, Ioannis Baptistæ pater, Angelo ei à dextris altaris incensi apparense, vehementer turbatus est, & timor irruit super eum. Daniel verò fulgentis Angeli visione non modò turbatus, sed penè exanimatus est. At sanctissima Virgo, quamuis coruscantis Angeli speciè vidisset, & nihilominus ad eius adspectum expauescit, sic tamen honorifica illa Angeli salutatione, laudibusq; suis turbata fuit, vt illius trepidationis causa fileatur, huius verò sola exprimat. Erat virgo omnibus adornata virtutibus, præsertim humilitatis, tanquam spiritualis ædificij fundamentò, ne vlla ei elationis vel exigua labes obreperet. Hac virtute erat destitutus ille clarissimus Angelus, qui eleuauit cor suum in decore suo, quare corruit. Paulo datus ille stimulus carnis, occasio fuit vt sese in officio cõtineret. Purissima Virgo his stimulis non indigebat, quæ propter singularem maternæ dignitatis honorè omni impuritatis stimulo carere debebat. Audiuit suas laudes; audiuit humillima Virgo, quod esset benedicta inter omnes mulieres: nihil moxuctur ad elationem. Aliud ille Phariseus egit, qui suas laudes prædicauit. Flatus ille superbiæ est subtilissimus, cui quâuis diligenter aditus omnes obstruas, si vel vna ei rimula pateat, illa intrat, illa penetrat, & incomparabili humilitatis thesauro hominem spoliat. Vtinam Reges omnes & Principes viri, qui tot adulantium greges post se trahunt, vel hoc vnum ab hac sanctissima Virgine discerent, vt ad laudes suas, vel Angelicò etiam ore prolatas, trepidi semper, pauidique subfi

substiterent. Principes cum omnia habeant, deest illis qui verum dicat. Sed vt eò, vnde digressa est oratio, redeat, cum Angelus trepidationem virginis intellexisset, merum illi omnè his verbis adimit: *Ne timeas Maria inuenisti enim gratiam apud Deum.* Rectè ait, *Inuenisti.* Ea enim inuenire dicimur, quæ aliud agentes, non tam quæsitæ, quam oblata deprehendimus: sicut Euagelicus ille fossor thesauri in agro, què non quærebat, inuenit. Misericordia Dei infinitis partibus peccata omnia superat: ita quoque eius liberalitas, merita omnia longissimo intervallo vincit. Hoc est, sicut infinitis partibus plus est quod Deus ignoscere, quam quod fragilis homo peccare potest: ita lègè plus est, quod Dei gratia donare, quàm quod iusti hominis labor & industria mereri potest. Nec enim ea meritis hominum (quæ exigua sunt) alligata semper est, sed ab ineffabili Dei bonitate pendet, quæ immensa est. Rectè ergo Angelus, *Inuenisti,* ait, *gratiam apud Deum:* quia ad eam dignitatis magnitudinem euecta es, quæ merita omnia superat, quàmque sola diuinæ bonitatis largitas donare potuit. Quid verò hæc tanta gratia continet, exponit protinus, cum ait: *Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum* quod quidè Saluatorè sonat. Quid autè tam optabile miseris, tam necessarium perditis, quàm hoc nomen Iesu Saluatoris? Huius nominis suauitatè sonet. sponfa in Canticis degustauerat, cum ait: *Oleum effusum nomen tuum.* Hic locus exigit, vt cuiusmodi hoc Christi regnum sit, exponamus. Constat domum Iacob & Israëlitis, Ecclesiam Christi esse, ex veris Israëlitis (hoc est, ex iis qui Israëlitis fidem sectantur) constata. Si enim Israëlita est, qui genus, hoc est, carnem & sanguinem ducit ab Israël: quomodo Israëlita non erit, qui spiritum & mentem habet Israëlitis? Illum autem Apostolus designauit, cum ait: *Videte Israël secundum carnem.* Hunc autè Saluator ostèdit, cum, viso Nathanaele, dixit: *Ecce verè Israëlita, in quo dolus non est: ille enim carnem & sanguinem, hic fidem & spiritum ab Israël sortitur.* Illi Abraham siue Israëlitis dicèdi sunt filij, qui eorum fidem & pietatem referunt, non qui ab eis originem ducunt. Regnū Christi, de quo hic Angelus mentionè facit, est spirituale, in quo homines spiritualibus opibus locupletantur. Christus nos à veris malis, hoc est, à peccatò, gehenna, & inimicitia Dei liberauit, & ita liberauit, vt omnia diuini furoris tela, in nos intenta, in se vnus exciperet. Ipse etià iustissimis legibus vitam nostram regit ac moderatur. His

rationibus Christus Dñs in celo residens, Ecclesiam suam ductu atque imperio sempiterno regit & moderatur. Ecce, *Matth. 2.8.* inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad cōsummationem sæculi. Et in alio loco: Non vos relinquam orphanos; vado & venio ad vos. hoc est, nunquam vos deseram, sed semper inuisam ac tuebor; quæ vestra sunt, curabo. Ita fit, vt quisque nostrum cum Propheta dicere possit: Ego quidē mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei. *Psal. 39.* Hoc est autē regnum illud, quod quotidie in oratione Dominica ad nos venire precamur. Rectē orat D. Bernardus: Veni Dñe Iesu, & disperde hostes meos in virtute tua: quia tu es Rex meus, & Deus meus. hostes, id est, auaritiam, libidinem, iactantiam. His igitur tam magnis mirandisq; promissis auditis, sacra virgo in id præcipue oculos coniecit, quod prima fronte, quam Deo sacrauerat pudicitiam lædere videbatur: idēque ait, *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens Angelus, dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi.* &c. hoc est, nō humano more, sed cælesti virtute sacer hic foetus in lucem edendus est. Ea est enim eius dignitas & maiestas, vt duplici miraculo, & de Spiritu sancto cōcipi, & ex virgine debeat nasci. Quod si huius tantæ rei modū & rationem inquiras, D. August. tibi responderet his verbis: Si cogitamus virginem, quæ sine concupiscentiâ carnis concepit carnem, & sine viro peperit virū; si volumus facti huius quærere rationem, in ipsa inquisitione succumbimus, cū scriptū sit: Generationē eius quis enarrabit? Si enim ratio quæritur, non erit mirabile: si exemplum exigitur, non erit singulare. Demus Deū aliquid posse, quod nos fateamur inuestigare non posse: in talibus enim tota ratio est potentia faciētis. Vide miraculum in arida virga, quæ fronduit & floruit. Deus olim condidit hominē, nec semen patris, nec viscera matris quæsiuit: hic nouum puerū potuit formare in aluo virginis. Tres valde mirabiles nascendi species operatam reperies Trinitatē. Et prima est quidē, quod Adam figuratus est ex limo; secunda, quod mulier formata est de masculo; tertia, quæ & cælestis est, quod Christus ex virgine. Quid horum non nouum? quid hic reliquum est, nisi vt sacrum hoc venerandumq; mysterium humiliter magis adorantes, quàm curiosè perferuntantes, cum D. August. dicamus: Considero cōceptum tuū, beata virgo, & expulso: intueor partum tuum, & contremisco: adoro filium tuum, & reuuisco? Expōita ergo ratione mysterij, nihil morata sacra

vir

virgo, summa animi submissione respondit: *Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum.* Hæc responsio summæ humilitatis, perfectæ obedientiæ, & fidei admirandæ existit. Quo vno verbo, salutis & redemptionis summæ opus, cunctis retro seculis desideratum, hodierna die cœpitum est. Longè minus erat, quod Zachariæ, quod Ezechiæ, quod Ge- *Lucæ 1.* deoni prænunciatum est: qui tamen omnes, ad infirmæ fidei *4. Reg. 20* suæ solatium, signa à Domino petierunt. Abraham autem in *Isaic. 6.* arate iam affecta filium promittenti Deo credidit, nec si- *Genes. 17.* gnum petiit: quod sanè iustitiæ illi in laudem imputatum *Roman. 4.* est. Ecce (inquit) ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum. Vbi primum hoc fidei verbum protulit, ibi statim fide concepit, & ineffabile Dei Verbum è sinu Patris in viscera sua traxit, ibique protinus ima summis, & humana diuinis sociata sunt. Ibi enim Deus & homo perfectus, sub exigua *D. masce-* tamen carnis in ateria, quod humilitatis summæ fuit, inuen- *nus.* tus est. Nouum, inquit Hieremias, fecit Dominus super ter- *Hiere. 31.* ram, femina circumdabit virū. Perfectus enim vir Christus Dominus in illo temporis puncto fuit, qui virgineis visceribus, sine vllō viri consortio, latebat inclusus.

DE EXIMIA CHRISTI IN NOS CHARITATE.

DEI in nos perfecta charitas eximia, nos ad Dei mu- tuam dilectionem excitare debet. Plurima quidem ad hoc ac innumera eius beneficia valent, quibus is carbones ignis concessit super caput nostrum: plus tamen eius in nos dilectio viget, quæ beneficijs prior & beneficiorū omnium causa est. Ideo enim beneficia in aliquem conferimus, quia eum diligimus. Quo fit, vt amor donorū omnium prima, idēque maximum esse dicatur. Quod enim maius homini bonum, quàm à Deo diligi, contingere potest? Ex hoc enim veluti fonte, cætera eius dona in nos dimanant. Nam & ad vitam æternam prædestinari, & iustificari, & sanctificari, ac postremò æterna felicitate beari, ab hoc amore proficiuntur. Non illum de cælo ad terras merita nostra, sed peccata traxerunt. Filij incarnatio non iustitiæ nostræ, sed immensæ illius bonitatis & charitatis opus est. Commendat, inquit *Augusti-* Apostolus, charitatem suam Deus in nobis: quoniam cū *nus.* adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est. Sic Deus dilexit mundū, vt Filium suum *Roman. 5.* vnige

mus) maximè declarant: priùs tamè Euangelica lectio breuiter explananda est. Figura ea, quæ nobis de serpente æneo proposita est, maximum mysterium (cùm Apostolus ait, *1. Cor. 10.* omnia in figuris cõrigisse) continere videtur: mirabili namque ratione, quo nam modo Dominicæ crucis beneficium consequi valeamus, exponit. Vt autem hoc piè & religiosè, & pro tantarum rerum dignitate, præstare valeamus, celestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Hodierna sancti Euangelij lectio, Auditores, instar Dialogi cuiusdam est, inter quendam Phariseorum principem, ac Dominum Saluatorem, in quo vtilissima quædam questio (cuius ad nos cognitio maximè pertinet) tractatur: nẽpe, quid nobis factu opus sit, quo sempiternam vitam atque salutem consequi valeamus. Initio disputationis princeps hic breui oratione Domini benevolentiam captare incipit, his verbis: *Rabbi, scimus quia à Deo venisti magister: nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Erat hic planè princeps, quamuis Phariseus, à Phariseorum vitij, liuore scilicet, auaritia, & ambitione, immunis: ideoque *Phariseus* priorum amator Dominus illius mentem hac luce collustrauit, ut ex clarissimis Christi miraculis fidem in eum conciperet. *Phariseus* Quamuis enim miracula, fidei veritatem plenissimè confirmant: quia tamen fides Dei donum est, necesse est ut cum ipsi miraculis, diuini Spiritus virtus mentem hominis ad credendũ excitet. Quam multa enim miracula in Ægypto Pharaõ, quam multa Iudæi à Christo Domino edita viderunt! qui & quatruiduani Lazari, & ipsius etiam Domini resurrectionem, sepulchri custodibus aperitissimè illã confidentibus, agnouerunt: qui tamen his atque innumeris alijs Domini signis inspectis, in perfidia sua obstinatis animis persistenterunt. Hinc Saluator, Si signa, inquit, in eis non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Quo minus mirandum est, Auditores, si multi quotidianis concionibus audiendis nihil proficiant, quando infelices isti nec magnificis illis Domini signis (quæ multo maiorem vim, quam nostra verba habent) in fide profecerunt. Faxit autem Christus, ne tales simili cordis obstinatione & cæcitate laborent.

60 IN FESTO ANNUNCIATIONIS,

Ioan. 5. vnigenitum daret. Et Apostolus: Proprio Filio suo non perierit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illũ. De se autem idẽ Filius ait: Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos. *Rom. 8.* Rectè ait Iob: Quid est homo, quia magnificas eũ, aut quid apponis erga eum cor tuum? Itẽmque Regius Propheta: *Ioan. 15.* Domine, quid est homo, quia innotuisti ei, aut filius hominis quia reputas eum? *Iob 7.* Homo vanitati similis factus est, &c. *Psal. 143.* Licet homo sit ipsa vanitas, indignus planè qui à Deo amatur, attamen Sol ille iustitiæ, suo splendore vniuersum mundum illuminat: ita ius iustitiæ & gratiam in iustos omnes meritis & virtute sua effundit. Omnes sancti, qui ab exordio nascentis mundi ad finem vsque erunt, ab hoc iustitiæ Sole sanctitatè & gratiam perceperunt. Verè ab Apostolo dictum est, Charitatè Christi omnẽ scientiam, hoc est, omnem etiam Angelorum cognitionem, supereminere. Cùm se tam ignominiosè ab hominibus impijs tractari, & in crucè agi sustinere: qua quæso is animi prõptitudine, qua a acritate Patris mandatũ amplexus est, qua dilectione homines profecutus, quos ei Pater æternus quàm charissimos esse voluit, quæ mens, quis intellectus, quis Angelus pro dignitate concipere valeat? *Ephes. 3.* Quam charitatè Apostolus considerans, se ab ea vim pati pronũciabat, dicens: Caritas Christi vrget nos, hoc est, vim quodammodo cordibus nostris infert, ut illum ad mortem vsque diligamus, à quo tantopere dilecti fuimus. Ipse semper sit nobiscum. *1. Cor. 7. 3.* A M E N.

IN FESTO INVENTIONIS SANCTÆ CRUCIS, CONCIO: IN QVA, POST breuem Euangelij explanationem, de Dominicæ crucis beneficijs agitur: ad quod verba in Themate proposita latius explanantur.

THEMA. *Arcum meum ponam in nubibus celi, & erit signum fœderis inter me & terram.* Gene. 9. *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis.* Ioan. 3.

VERBA priora locutus est Dominus ad Noè post diluuium, quorum ego mysterium in præsentì concione explicandum suscepi: quòd ea summum quoddam Dominicæ crucis beneficium (cuius hodie inuentionem celebramus)

Ioan. 15.
Negligentia nostra culpanda.

borent. Sed ad institutum redeamus. Princeps hic à diuina gratia iam præuentus, illud à Domino quæsiuit, quod pius quidam adolefcens ab eo quæsiuit, his verbis: Magister bone, quid faciendo vitam æternam possidebo? Ex Dominica responsione hoc quæsiisse apparet. Subdit enim Dominus: Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnũ Dei. Quod perinde est, ac si diceret: Tu quidem salutare Theologian assæqui cupis: scire enim desideras, quid tibi facto opus sit, vt ad cælestè regnũ peruenire, cum Deo regnare, diuinæ felicitatis consors fieri valeas. Hic est vltimus humana vitæ finis, ad quem homines à Deo cõditi sunt. At in ciuitatem cælestem nihil intrat coinquinatum & immundum. Ad tantam ergo dignitatem oportet vt homo similis Deo fiat in vita, qui similibus ei fieri cupit in gloria. Videmus preciosissimas gemmas annulis aureis, non ferreis aut æneis insculpi: ita preciosissima illa cælestis gloriæ gemma nequaquam ferreas & impuras, sed aureas, atque ab omni terrena fece purgatas mentes requirit. Felicitas enim & gloria Angelorum, puritatem quoq; in hominibus requirit Angelorum. Quid enim magis absonum aut præposterum, quàm vita pecudum, & gloria Angelorũ? hoc est, velle in hoc sæculo pecudum more vitam ducere, & in futuro sæculo Angelorum gloria frui? Mutet vitam, qui vult habere vitam: qui fuit superbus, sit humilis: qui vitij deditus, sequatur virtutes. Oportet Domini sententia hominem denuo nasci. Vsq; adeo enim humana natura per commune peccatum à prima illa originis suæ puritate degenerauit, vt, nisi diuini Spiritus virtute renouetur, ad cælestis regni gloriã capessendam minimè idonea sit. Hoc autem est, quod cælestis magister significauit, cum protinus subiecit, *Quod natum est ex carne, caro est: quod natum est ex spiritu, spiritus est.* Carnem à spiritu distinguit: carnis nomine significare voluit, quidquid diuino Spiritu vacuum est. Corpus quod corrumpitur, aggregat animam: & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Qualis autem caro nostra post peccati lapsum relicta sit, Apostolus expressit, cum ait: Scio enim quid non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. Qualis igitur Spiritus noster erit huic carni impliciteus atque immeritus? Quod igitur huic tanto malo remedium abhiberi poterit? Non aliud certè, quàm quod Saluator designauit, cum nos denuo nasci oportere dixit: hoc est, vt vetus homo moriatur, & nouus pro illo resurgat,

Luzto.

Fini quæ sit vitæ nostra.

Simile.

Vita quomodo nasci iuanda sit.

Carn quid dicitur. Sapient. 1.

Roman. 7.

Homo vt res & natus.

resurgat, nõ iam vt antea carnalis, sed spiritualis, qui sit aptus regno Dei. Debet igitur diuinam quodammodo vitã viuere, vt qui Deo similis futurus est in gloria, similibus etiã sit in vitæ puritate atque sanctimoniam. Charissimi, inquit Io. nunc filij Dei sumus, sed non ita apparuit quid erimus. Vult igitur hac regeneratione planè nouos homines. Territus autè hac responsione Nicodemus, ait: *Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? Nunquid potest in ventre matris suæ iterato introire, & renasci?* Cui Dominus rationem exponit, qua hæc vitæ tanta mutatio fieri debeat. Non enim humanis viribus, sed regenerationis lauacro, & Spiritus sancti virtute, qui in eo operatur, peragenda est. hoc est enim quod ait: *Amẽ dico tibi, quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Hoc igitur cælesti Spiritu hausto, idoneus fiet, qui in cælestè regnum cooptari mereatur. Subditque protinus causam: *Quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est.* Quod perinde est ac si diceret: Effectus omnis causæ suæ conditionè sequitur. Sic enim ex bona arbore fructus bonus: ex mala verò malus nascitur. Sic etiam ex perito opifice perfectum opus: ex imperito imperfectum proficiscitur. Ad hunc ergo modum, quod ex carne nascitur, caro est, neque supra carnis naturam assurgere potest: quod verò cælesti spiritu hausto in nouam creaturam animatum est, & cælestem & spiritualem vitam degere potest, ideoque cælesti regno aptum est. Quocirca mirari nõ debes, si tu, qui ad hoc regnum aspiras, hoc cælesti spirita animari, eiusque virtute denuo nasci debeas. Quia verò rudis adhuc Pharisæus, neque hanc tantam diuini Spiritus vim, neque hanc tantam vitæ mutationem satis percipiebat, aëris exemplo vtrumque illi Dominus exponit, his verbis: *Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, &c.* Hoc in loco spiritus nomine, non Spiritus sanctus, sed aër & vêtus commodissimè intelligitur. Nicodemus erat meticulosus: non audebat cum Iesũ, qui tamen erat celeberrimus, palam loqui: adit igitur nocte ad eum. Verùm qui aded imbecillus erat per id temporis, incomparabilem animi firmitatem atque constantiam paulo post demonstrauit. Tempore enim passionis se planè amicum Christi, corpus eius sepeliendo, demonstrauit. Sic pius homo diuini Spiritus intra se motum videt, eius tamen causam (vt ventum) non agnosceit. Hoc autem exẽplo Dominus & Nicodemo, & omnibus qui difficile esse purant denuo nasci, & in nouam creaturam transformari,

1. Ioan. 3.

Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, &c.

Ioan. 19.

Timor nobis admittitur.

1. Cor. 15.

formari, metum atque timorem adimit, cum hanc tantam vitæ mutationem nõ sola hominis virtute, sed Spiritus sancti ope & beneficio fieri doceat, qui omnia in electis operatur. Hac enim de causa, vbi Apostolus dixisset, se plus omnibus laborasse, a licet protinus: Non ego autem solus, sed gratia Dei mecum. Quamuis autem cælestis magister satis apertè hanc doctrinam tradidisset, Phariseus tamen externi legis ceremonijs assuetus, nouæ legis gratiam & mysterium minimè assequatur: idèque rogat, *Quomodo possunt hæc fieri? Cui Dominus, Tu inquit, magister in Israël, & hæc ignoras? &c.* Terrena appellat moralis vitæ præcepta, ad quorum cognitionem Philosophi rationis beneficio, & naturæ lumine perueniunt. Quæ tamen cum Dominus explicaret populo, & inter cætera crimina avaritiam grauius accusaret, à Phariseis irridebatur. Rectè igitur ait: Si terrena hæc, hoc est, moralis vitæ præcepta, non percipitis: quomodo cælestia dogmata & occulta diuini Spiritus opera percipietis, quæ nemo tradere perfectè potest, nisi qui à cælesti sede in hunc mundum demissus est? Hoc est enim quod ait: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo.*

Terrena
præcepta
qualia.

Fide cha-
ritate in-
flumata.
Dominus
aspiciat.

Num.

Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet Filium hominis: vt omnis qui credit, &c. O quam magnū hac tam breui oratione sacramentum nobis propositū est! Hic enim animaduertere licet, humani generis salutē in Christi aspectu positam esse, cum vel illum cælestis Pater adspicit, vt nostri misereatur: vel ipsum nos adspicimus, vt eius misericordiam consequamur. Historiam serpentis ænei vide. Ægyptij aquis fuerant interempti, qui aquis Hebræorū infantes interfecerant: ita isti rebelles in Moysen serpentum morsibus perierunt, qui serpentum malitiam sectabantur.

Eccles. 10.
Detrahentes
digni
pœna.

Ait nanque Salomon: Sicut mordent serpentes in silentio, sic qui fratri suo detrahunt occultè. Quod si hac eadem pœna Dominus detractores hoc tempore puniret, omnia serpentes replerentur, vt venenatæ linguæ serpentum veneno atque morflu interirent. Iussu Domini serpens æneus à Moysè suspenditur pro signo: vt qui percussus adspiceret illum, viueret. Quis hic non miretur? Quis nõ intelligit mysterium hinc latere? Melius fuisset serpentes abigere, vt antè, quando ranæ in paludes, & locustæ in mare relegatæ fuerunt à Domino. Quid sibi vult hoc remedij genus, id est, æneus serpens in edito loco positus? Deus nihil agit temerè aut frustra, sed summo consilio & ratione omnia sua opera molitur, hac ipsa

Serpens
in cælo.

ipsa rerum inconcinnitate (quæ in diuinam sapientiam cadere nullo modo potest) nos ad sublimius aliquid inuestigandum excitat. Quid igitur hoc est? Nimirum sicut per veros serpentes, veros peccatores intelligimus: ita per imaginem serpentis, peccatorem non quidem verum, sed apparentem intelligimus. Quis verò peccati omnis expers alius, & peccatoris imaginem gerens, nisi Christus Dominus inter latrones patibulo affixus? qui, vt Esaias ait, cum impiis deputatus est: de quo tamen paulo antè dixerat, quòd neque peccatum fecerit, neque dolus fuerit in ore eius. Hic igitur peccati omnis expers, à peccato nos liberat. Omnes enim nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam declinauit, & Dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Hic ergo serpens, non verus, sed apparentis, contra venena serpentum refugium & medicamentum est. Sed qua ratione serpens hic nos à morflu serpentum liberat? Qui percussus, inquit, adspexerit eum, sanabitur. Hæc certè figura non tam figura, quam apertum vaticinium, quòd crucis virtutè prædicat, existimanda est. Quid enim aliud significare poterit commodè, nisi hoc ipsum significet: Quid sit autem serpentem adspicere, idem Dominus apertè insinuauit, cum post hæc verba subiunxit: *Vt omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Adspicere ergo est credere, & Christi fidem profiteri: quem videlicet proposuit Deus propitiatorum per fidem in sanguine ipsius. Nolite, Auditores, errare: cum fidem dico, non mortuam, sed viuam fidem intelligo, de qua scriptum est: Iustus autem meus ex fide viuit. Fides si fuerit mortua, non dabit vitam.

Esaia 53.

Num. 21.

Act. 13.

Rom. 1.

Fides est duplex, mortua & viuca. Mortua est quidem vera fides, at est tanquam lucerna sub modio, quæ licet accensa sit, minimè tamen lucem præfert. Viua fides est, quæ bona agere, & à malis abstinere omni studio atque labore contendit, quæ fidem cum pietate colit. Hæc est igitur fides qua iustus viuit, quæ hominem iustificat, quam Apostolus à nobis exigit, quam diuinæ literæ vbique prædicant, quæ nos Christo copulat, quæ Christum Dominum in cordibus nostris habitare facit, ac postremò quæ (vt Ioannes ait) vincit mundum: nec mundum modò, sed vires etiam atque potentiam inferorum. Vbi Samson capillis suis ornatus erat, hominibus cunctis erat valentior: at vbi fraudulenta vxoris dolo capillos amisit, infirmus, aliorum hominum more, effectus est. Ad hunc ergo modum fides nostra, vbi pius & iustus

Fides duplex.

Ioan. 2.

Indic. 16.

flammatis motibus & affectibus, velut capillis ab ea prodeuntibus, instructa & ornata fuerit, omnibus mundi atque gehennæ viribus superior est: si verò his destituta fuerit (quod non rarò vitio nostro euenit) infirmum & telis omnibus expositum, & (quod ad mores attinet) similem aliorum hominum, qui fide destituti sunt, relinquit. Quot enim fideles sunt, qui licet veram fidem habeant, nihilo meliùs quàm ethnici & exleges homines viuunt! Confitentur se nosse Deum, factis autem negant.

Fides igitur velut digitò Christum Dominum in cruce pendentem ostendens, idem vniciue nostrum dicere videtur, quod olim Ioannes Baptista, Christum Dominum intuens dixit: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. O fidelis anima (vult dicere) hic quem in cruce appensum vides, peccata mundi sustulit, hic chirographum peccati deleuit; hic tibi clausas cælestis regni fores aperuit, hic tibi morte sua immortalitatis gloriam contulit. Quisquis igitur venenato serpentis antiqui morfu sauciatus est, in Christi cruce remedium sibi paratum esse cognoscat, si rectis fidei oculis illum intueatur. Hic, ò fidelis anima, est sponsus tuus; hic est verus Isaac, qui pro salute tua in ara crucis immolatus est: hic medicus tuus, qui sacramentorum & gratiarum suarum medicamentis sanat omnes languores tuos: hic vindex libertatis tuæ, qui te à malorum omnium fonte, hoc est, à peccato, & carnis tyrannide per crucem suam liberauit, Apostolo testante, qui ait: Vetus homo noster simul crucifixus est, vt destruat corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato.

Iam quid ad vitæ nostræ institutionem colligi possit, inspiciamus. Ille magnifica in nos contulit beneficia; iam consequens est, vt illum totis viribus diligamus, gratias agamus, & omnes spes nostras in eo repositas habeamus. Intueamur crucis instrumenta, & ea non parum poterunt nos ad deuotionem excitare. Quid enim, inquit ille, in eo deesse potest, in quo & omnipotens misericordia, & omnipotentia misericors est? Maiorem, inquit ipse Saluator, hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat pro amicis suis. Quisquis igitur hanc spem & dilectionem ex crucis mysterio concepit, is planè altissimam crucis philosophiam allecutus est, idemque Dominicam crucem cum Helena sancta inuenit: hoc est enim, spiritualiter crucem Domini inuenire. Parum enim profuerit, salutare crucis lignum

inuc

inuenire, nisi crucis mysterium & philosophiam simul inueniamus, quæ in hac spe & dilectione constituta est. Pro nobis sanguinem fudit, & mortem pertulit: quid aliud desiderat & designat, quàm quod nobis & seipsum, & vitam suam impendere cupiat? Ab ipso Christo, & regia & sacerdotalia beneficia speranda sunt. Ad Regem spectat, magnifica in populares suos munera conferre: ad Sacerdotem verò, preces pro populo suo ad Deum fundere, & commissorum veniam, & salutarem in necessitatibus opem impetrare. Hæc duo officia Christus Dominus in Ecclesia exercet, dum magnifica in nos beneficia confert, & pro nobis apud Patrem sine intermissione aduocat, & vulnerum suorum ostensione causam nostram apud illum agit. Vtrumque autem hoc munus & officium, & preciosum crucis lignum nobis apertè repræsentat. Crux enim velut imperij Christi sceptrum & insigne est, quod regiam eius potentiam (quæ mundum imperio suo subiugauit) declarat: & crux item ara illa est, in qua summus hic Sacerdos seipsum æternò Patri pro nobis obtulit in sacrificium. Hæc omnia & dilectione à nobis exigunt, & spem nostram roborant atque confirmant. Hæc singula salutem, hæc firma præsidia, hæc cælestes opes nobis pollicentur. Pudeat ergo nos nostræ vanitatis ac insanitiæ, qui mundi amori adhæremus. Rectè sanè contra nos D. Bernardus: Mundus, inquit, clamat, desiciam; caro clamat, inficiam; dæmon clamat, decipiam; Christus clamat, reficiam: & tamen ea est mentis nostræ cæcitas & amentia, vt, Christo nos ad se amantissimis verbis inuitante relicto, desicientem mundum, carnem inficientem, ac dæmonem decipientem sequamur. Quantum quæso ille mundi amor est, qui ne tot quidem eius plagis atque repulsis extinguji potest?

Apostolus Paulus meritò in cruce Christi gloriabatur, quòd per illam & mundum sibi, & se mundo mortuum esse prædicabat. Colligimus, medicinam eorum qui à serpentibus infestabantur, in serpentis ænei adpectu positam fuisse. Hoc autem mysticè nobis inquit omnium malorum nostrorum medicamentum in cruce Christi Domini contemplatione consistere: Ad Dominum autem accedimus, non passibus corporis, sed affectibus mentis: hoc est, fide, spe, charitate, deuotione, compassione, & grati animi obsequio, pendentes in cruce Dominum contemplantas.

Ecce 2.

Fides nuda quid esset.

Tit. 1.

Ioan. 1.

Col. 2.

A time remedium vnde fit.

Rom. 6.

Fulgent.

Ioan. 15.

Crux inuenitur spiritaliter.

Christus Sacerdos & Rex. Psal. 109.

Christus Rex & Sacerdos.

Bernardus.

Galat. 6.

A cedere ad Deum quid sit.

Adrianus Imp. Rom. perfidus, & idolorum cultor, anno 140. Christi crucem, & latronum, qui cum illo penderant, & clausos in eodem loco defodi iussit, & ruderibus impleri, & in eodem loco Veneris simulacrum erigi: vt si quis fidelium in eo loco crucem adoraret, non crucem, sed Venerem adorare videretur. Sed non est consilium contra Dominum. Anno enim salutis nostræ 218. imperante Constantino Magno, crucis gloria patefieri cœpit. Cùm enim idem Imperator, adhuc paganus, cum Maxentio tyranno militaribus copijs instructissimo congressurus esset, deque belli exitu trepidaret, vidit circa meridiem sole declinante, crucis signum in cœlo coruscans, his literis inscriptum: **IN HOC VINCE.** Cùm autem is & de signo & de inscriptione incertus esset, eadem nocte Christus Dominus illi apprensus, & signum quod viderat ostendens, præcepit, vt eo signo omnia militaria vexilla insigniret, quo victoriam de hostibus reportaret. Cùm autem in eo prælio victor euassisset, & Christianorum illud esse signum intellexisset; ipse quidem primus Romanorum Imperatorum maiestatem Domini Saluatoris cognouit & honorauit, & eius Ecclesiam infinitis propè muneribus & ornamentis auxit. Post aliquod verò tempus, Helena, insigni pietate & religione femina, & Imperatoris mater, nocturno visu admonita, Hierosolyman petiit, vt Dominicam crucem, ex qua salus humana pependit, inquireret. De hac inuentione vide Ecclesiasticos Scriptores. In hac pia inquisitione miracula non desuerunt, quibus Dominus pretiosum crucis suæ vexillum & prodidit & honorauit. Crucis maiestas à latronum supplicij transiit ad frontes Imperatorum; & quæ antea probro erat hominibus, nunc summo honori esse cœpit. Felix igitur, qui à communi hominum errore liber, spes omnes in creaturis fallaces esse intelligēs, spes omnes suas, curas & cogitationes in crucis præsidio constituit. Dominus nobiscum semper. Amen.

IN

IN FESTO APOSTOLORVM
PHILIPPI ET IACOBI, CONCIO: IN
qua lectio Euangelica explanatur.

T H E M A. *Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me.* Ioan. 14.

Odie, Auditores, duplicatam duorum insignium Apostolorum Philippi & Iacobi gloriam sub vna solennitatis lætitia celebramus. Et quidem, de Philippo in sacra huius lectione dici, & sæpe alias in Euangelicis literis mentio: de Iacobo autem, qui frater Domini dictus est, & Lucas in Actis Apostolorum, & Paulus in Epist. ad Galatas & Corinth. mentionem facit. Alium, inquit, Apostolorum, vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini. Frater autem Domini appellatus est, quod eius esset consobrinus, vt pote Mariæ Cleophae, sororis beatissimæ virginis Mariæ, filius. Cuius femina singularis pietas in hoc elucet, & quod iuxta crucem Domini cum piissima virgine additit, & quod quatuor sanctissimorum filiorum mater existit, nempe Iacobi huius, Simeonis, & Thaddæi (qui alio nomine Iudas appellatur) atque Iosephi. Hæc ex Alpha viro quatuor has cælestes propagines suscepit; quartum tres, hoc est, Iacobum, Simonem, & Thaddæum, Dominus ad Apostolici muneris dignitatem extulit; quartum verò, nempe Iosephum, in discipulorum ordinem cooptauit. Hodierna Euangelij lectio de solo Philippo mentionem facit. Admonitos autem vos, Auditores, in huius cõcionis initio velim, Euangelij huius scriptorem esse Ioannem Euangelistam, qui & Aquilæ, & discipuli quem diligebat Iesus, nomine designatur. Hic autem Euang. hoc præcipue inter alios suscipit, vt algentia hominum pectora, diuini amoris igne inflammaret. Ad hoc autem amoris huius causas, hoc est, clarissima diuinæ charitatis beneficia, in genus hominum collata, ante oculos ponit. Quod singulari quadam ratione in sacra huius diei lectione facit: cuius quot sunt verba, tot pene sunt igniti amoris incitamenta. Idem tamen, vt aquila regia, adeo sese supra nubes extollit, & inter nubila cõdit, vt non raro caligantem metis nostræ aciem effugiat. Quod

Galat. 1.
Iacobus
cfr frater
Domini.

Ioan. 19.

Ioann. E.
uangelista
Iam.

in hac etiam lectione animaduertete licet, quando, quæ in ea Dominus dixerat, neque Thomas neque Philippus affecum potuerunt. Quæ de causa eorum tarditatem corripuit. Tanto, inquit, tempore, vobiscum sum, & non cognouistis me? Quæ cū ita sint, aperte liquet, nos diuinæ gratiæ lumine indigere, vt hanc cælestem aquilam in sublime volantem, altissimæque Christi mysteria docentē, consequi valeamus. Quod vt præstare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis intercessionē, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Non turbetur, inquit Dominus discipulis, *cor vestrum*. In hac lectione discipulos Dominus de abcessu suo, & futurorum laborum atque persecutionum; quæ illos manebant, prædicatione turbatos, multis rationibus consolatur. Triplici de causa discipulorum animi turbati erant. Primum. quod dilectissimum magistrum, cuius gratia omnia reliquerāt, à se discedere intelligebāt, vt non possent filij sponsi, ablato sponso, non iugere. Deinde quiddam audierāt vnum ex ipsis in tantum nefas prolapsurum, vt magistrum hostibus proderet.

Quamuis enim huius tam tetri facinoris sibi conscij nō essent. suam tamen infirmitatis memores, pro se quisq; tantum illud nefas formidabat. Itaque contristati valde, cœperunt singuli dicere, Nunquid ego sum Domine? Postremo, illos etiam grauititer angebat, quod audierant, Petrum, qui velut columna erat inter eos, Dominum esse negaturū, ipsosque eaq; nocte graue scandalum passuros. Hanc igitur discipulorum trepidationem Dominus adimere intendit, cū ait: *Non turbetur cor vestrum*; id est, nō deficiat fides vestra: quia Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Scio quod negabitis mē voce, attamē fides permaneat in corde vestro, illa non deficiat. *Creditis quidem in Deum, & in me credite*, neque tentationum mearum euētū terreamini & scandalizemini. *Aderit hiems, sequetur statim æstas, ne dubitetis. Credite in Deum, & in me credite*. hoc est, sicut fidem atque spem vestram in vno Deo repositā habetis: ita & in me etiam reponite, mihi fidite, me tutorem, defensorem, ac patronum, & salutis vindicem agnoscite; nihil enim minus in me diuinitatis ac potestatis, quā in Patre est. Cogitate quid scripserim sit: iuxta est qui iustificat me, quis contradicit mihi? *Stemus simul. Quis est aduersarius meus? accedat ad me.*

Ecce

Ecce Dominus Deus auxiliator meus, quis est qui condemnet me? Pij conquiescunt in Domino: quare aiunt cum Propheta: *Lætamini in Domino, & exultate iusti, & gloriāmini omnes recti corde. Monet in Deo, non in se lætari; nō in humanis præsidij. Pater cælestis non minorem illorum, quā parentes filiorum curam & providentiam gerunt. Hoc igitur primum Dominus discipulis præsidium atque solatium proponit. Sequitur aliud: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus; hoc est, alioqui, vel si secus esset, dixissem vobis. Quia vado parare vobis locum. Hac ratione Dominus profectionem suam ad eorum salutem pertinere ait, quod ad parandum eis locum proficeretur. quocirca nō modò illis minimè trepidandum, sed summopere etiam lætandum esse. *In domo, inquit, Patris mei mansiones multæ sunt. Summus ille bonorum omnium largitor, non aliam sibi, aliam diuinitatis iure conuenit, in illos per adoptionis gratiam cōtulit: Hic eadem gaudia & Angelis & hominibus. In illius igitur amplexu & contemplatione felices erimus, in illo summo gaudio explebimur, in illo volubilis & inquieta desideriorum nostrorum rota conquiescet: quia nihil vltra habebit quod desiderare possit, cū in illo summo & infinito bono, bonorum omnium summam deprehendat. Hoc enim bono Propheta se beandum profitebatur, cū diceret: *Satiabor cū apparuerit gloria tua. Hic est autē denarius ille diurnus, qui Dominicæ vineæ operarijs in Euangelio promissus est. Denarius autem complexu suo omnem continet numerum: vt hac ratione intelligamus, bonorum omnium summam in hoc sempiternæ felicitatis præmio contineri. Sunt in domo Patris mei mansiones multæ, sunt multiplices felicitatis & gloriæ gradus. Ex eodem fonte alius maiorem, alius minorem aquæ mensuram pro vasis magnitudine refert. Ita quicumque flagrantiori charitate Deum in hac vita dilexerunt, feruentioresque & alacriores in eius obsequio fuerunt, hi planè maiori voluptate atque gaudio afficiuntur, cū illum ipsum aperta facie videant, quem adhuc velatum tantopere in hac vita dilexerunt. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Alia claritas est solis, alia lunæ, atque alia stellarum: stella quoque differt à stella in claritate: sic & ipsæ mansiones multæ sunt, & in gloria differunt: quæ tamen gloria Denarius vnus dicitur. Cæterum ne discipuli hanc tantā gloriam quā diutissimo temporis****

Pij in Deo conquiescunt.
Tsal. 31.

Angeli & hominibus eadem gaudia.

Tsal. 16.

Denarius diurnus.

Simile.

Matth. 5.

Mansiones multæ sūt.

Ecce 4

spatio differēdam putarent, adiunxit protinus, se proficiēci, vt eas illis mansiones pararet. *Et si abiero, inquit, & preparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam, &c.* Itaque meus hic ad horam discessus sempiterna mecum societate (quam nulla vnquam vis poterit dissoluere) compensandus est. Neque vllus vos error ad hactanta spe deiciat. Equum vt *Matt. 24.* vbi est corpus, ibi congregentur & aquilæ; vbi caput, ibi membra; vbi magister, ibi discipuli; vbi denique sponsus, ibi etiam filij sponsi. *Nam & quod ego vado scitis, & viam scitis.* Magnus enim ad felicitatem gradus est, & in quo sit vera felicitas, & quod ad illam itinere perueniatur, agnoscere: quod vtrumque vos minime later. Vtrumq; enim Dominus illos non ratō docuerat, cum se ad Patrem, vnde in hunc mundum venerat, tunc regredi nunciasset. Via autem qua ad Patrem peruenitur, & mors Christi, & diuinorum mandatorum obedientia est: quam sæpē Dominus discipulis exposuerat. Quod autem dicit; *Iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum*: hoc in fine vitæ Apostolorum, atque adeo piorum hominum accipiendum est, quo tempore illos Dominus ad felicitatis suæ confortium rapiet. Nec in morte tantum, sed ante mortem etiam spiritualiter eos inuisere solet. Oritur hic quæstio. Quid enim sibi vult quod Saluator ait, se in hoc proficiēci, vt locum discipulis inter cælestes illas mansiones pararet? Hæ namque mansiones, ab æterno iam diuinę prædestinationis decreto electis omnibus paratæ sunt: & quam quisque felicitatis mēsuram sit percepturus, iam olim à Deo constitutum est. Est ita, fateor: sed qui in his mansionibus collocandi sunt, non sunt adhuc parati. Has namq; mansiones non impuris hominibus, sed iustis, sed Dei amicis, atque adeo filiis charissimis (qui adoptionis iure in paterni patri-monij possessione collocādi sunt) Pater æternus destinauit. At omnes posteri Adæ, impuri, & in peccato cōcepti sumus, sicut *Esaiæ 64.* sicut *Esaias* ait: Et facti sumus immundi omnes nos, & omnes iustitiæ nostræ quasi pannus menstruatus. Omnes item inimici Dei, omnes naturā nascimur filij iræ, omnes ferē multis criminibus alligati, & sempiternę mortis rei effecti sumus. Quocirca necesse est, impedimenta hæc, quæ hominibus cælestis regni aditum intercludunt, amouere; vt digni efficiantur qui in illas mansiones admittendi sint: Christus suo incōmodo mortis illas nobis parauit; ipse suo precioso sanguine chiographum, quod erat nobis contrarium, deleuit. Ioannes inquit: Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris

Via qua ad Deū peruenitur.

Mansiones cælestes quibus paratæ.

Esaiæ 64.

Apoç. 1.

nostris in sanguine suo. Qui, inquit Apostolus, dilexit nos, & tradidit semetipsum pro me. Qui ergo fieri potest, vt non illum redamem, qui tanto me amore dilexit? Vnusquisque fidelium singulariter sibi impensum existimet. Vt enim solis lumen, quod omnia illuminat, non minus vnicuique lucet, quàm si eum solum illuminaret: ita Dominicæ passionis sacrificium, quod pro omnibus oblatum est, non minus vnicuique prodest, quàm si pro eo solo oblatum esset. Si bonitatis & beneficiorū magnitudo ferrea etiam corda ad amorem excitat, quæ maior diuinæ bonitatis declaratio, quàm quæ in Christi passione & morte cōspicitur? Requirit autem hoc beneficium, vt amorem amore recompensemus: item ne amiramur quod Saluator tam immani odio execratus est, & patientes in laborum perpessione simus. Sic Apostoli in tormentis gaudebant, & martyres Christi. Cum autem Saluator eos de mansionibus cælestibus certiores fecisset, Thomas (qui nondum hanc perceperat cælestem philosophiam, sed de aliquo corporeo loco atque itinere Dominum loqui existimabat) *Domine, inquit, nescimus quod vadis; & quomodo possumus viam scire? Quia enim Dominus paulo ante Petro dixerat: Quod ego vado, non potes me sequi modo, sequeris autem postea: discipuli nihil his Domini verbis, nisi corporeum locū intelligebant: ideoque Thomas suo & illorū nomine rogat: Domine, nescimus quod vadis, & quomodo possumus viam scire? Agit hinc Dominus cum discipulis, sicut egerat cū Samaritana.* Agebat Dominus de spiritali aqua, at carnalis mulier semper de materiali aqua Dominū loqui arbitrabatur. loquitur hinc Dominus de suo transitu per mortem ad Patrem; at rudes discipuli, nihil horum assequentes, sola corporea loca & itinera cogitabant. Dominus tamen illis condescendit, & blandē loquitur vt in viam adducat. Instruit igitur Thomā in hac philosophia, & ad spiritualem inducit sensum; dicens: *Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me.* Faxit autem idem Dominus, qui hæc aurea verba sanctissimo ore protulit, vt illorum nobis hodie sensum aperire dignetur. Video enim his pauculis verbis totam Euangelicæ philosophiæ summam contineri. Itaque cum Thomas & de via & de viæ termino interrogaret, Dominus vtrumq; docet, cum seipsum illi ostendit, qui simul & via & viæ terminus esset. Quia enim in ipso duplicem naturam confitemur & adoramus, humanam scilicet, & diuinam: per illam quidem viam, per hanc autem viam

Simile.

Christi beneficium.

Ad. 5.

Ioan. 4.

Discipuli Christi videret.

Euangelij summa.

Hilarius. terminus est. Itaque, vt Hilarius ait, nequaquam in erraticia ducit ille, qui est via: nec illudit per falsã, qui est veritas: neque in mortis relinquit errore, qui est vita. Hac ratione Saluator omnibus omnia factus est. Ego sum via vitæ, veritas doctrinæ, vita salutis æternæ. Ego sum via in exẽplo, veritas in promisso, vita in præmio. Sed nunc viæ termino prætermisso, de via differamus, de qua Dominus adiecit: *Nemo venit ad Patrem, nisi per me*, quia videlicet ego sum via qua ad Patrem peruenitur. Necessè est sanè, vt qui ad vitam tendimus, viam, qua ad illam peruenitur, probè teneamus. Rectè enim dicitur, melius esse per viam claudis etiã pedibus ingredi, quàm extra viam celeriter currere. Quo enim quisq; celerius extra viã currit, hoc magis à via deerrat atque declinat. Ideòque Propheta sollicitè hanc viam reãtã quærendam esse monet, cù ait: *State super vias: & interrogate quæ sit via bona, & ambulare in ea.* Quod eo diligentius curandum est, quo occultiore in hac via nobis ab antiquo hoste offencicula tenduntur. *Qua* de re Propheta quæritur, cù ait: *In via hac, qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi.* Ne igitur in re tanti momenti fallamur, sciendum est, diuinam sapientiã, quæ homini, diaboli inuidia lapsò, opem ferre decreuit, cùm multis hoc rationibus efficere potuisset, hanc commodissimam iudicasse: vt quia vnus hominis superbia & inobedientia exitium attulerat mundo, summa vnus Dei & homini humilitas & obedientia (quæ vsque ad mortem crucis progressa est) salutem conferret mûdo. Hac vnigeniti Filij Dei humilitas & obedientia Patrè cælestem nobis reconciliauit. Non igitur operum nostrorum merito, sed propter vindicis salutis nostræ sanguinem, idque gratis, saluamur. Iustificati, inquit, gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatore per fidem in sanguine illius. Fides in Christum, est prima radix & origo nostræ iustificationis. Ex eius magisterio (nisi nostro vitio & arbitrij libertate impediatur) cætera omnia quæ ad iustificationem sunt necessaria, oriuntur. Fides igitur non sola (ne quis vestrum de sola sibi informi fide blandiatur) sed his virtutibus adiuta, iustitiam & salutè parit. Vt enim sunt inter cibos aliqui per se quidem vtilis, qui certis tamen condimentis apparandi sunt, vt grati & suaues edentibus fiant: ita fides, vel informis etiam, inter Dei dona numeratur: quæ tamen spei, charitatis, & penitentiæ virtutibus, ceu condimentis quibusdam,

quibusdam, perficienda & velut condienda est, vt & nobis salutaris, & Deo gratissima fiat. Iam facillè videtis, qua ratione Christus Dominus via esse dicatur. Quod quidem Christus non dissimili metaphora significauit, cùm ait: *Ego sum ostium: per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur & egredietur, & pascua inueniet.* Ipse nobis Patris præbet cognitionem: Patris item leges & præcepta, quibus itur ad cælum; planissimè nobis exposuit, imò & exemplis docuit. Ipse tanquam bonus pastor ante oues suas vadit. Ipse quoque nouæ legis sacramenta, quibus natura ægra sanatur, instituit. Est igitur Christus ad cælum via. Sed & per scalam, quam Iacob in somnis vidit, adumbratus est. *Ambr.* *Augustinus.* *Genes. 28.* *Augustinus.* *Nulli commodius viæ & scalæ nomen, quàm Deo & homini, conuenire potest.*

Hæc tria nomina quæ Christo metaphoricè tribuuntur (quibus illum viam, ostiũ, & scalam appellamus) plurimum nobis ad pleniorẽ eius cognitionem conferunt. Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christũ. Cognito Filio, qui est eiusdem cum Patre substantia, protinus & Pater ipse cognoscitur. Vnde ad Philippum Saluator ait: *Philippe, qui videt me videt & Patrem.* Qua ex re liquet, in perfecta Filij cognitione vitã æternam consistere, quando in ea Pater etiam cognoscitur: si tamen ea cognitio sit quam Ioannes definiuit, cùm dixit: *Qui non diligit, non nouit Deum. Eius nomen & officium est Iesus, id est, Saluator.* Artifices, qui victum sibi suis officijs exercendis parant, continenter labori incumbunt: totos enim se his operibus destinant: ita Christus Dominus, qui Saluatoris nomen & officium sortitus est, se quoque totum, atque omnem vitam suam, ad salutem hominum destinauit: quos omni ratione ad hoc inuare nunquam in vita destitit. Hoc Christus tum ante passionẽ, tum quoque post resurrectionẽ abundantissimè præstitit. Nec solum eo tempore quo inter homines versatus est, verum etiam posteaquam mundum reliquit, & ad Patris dexteram sedet, hoc idem officium nunquam intermittit, sicut ipse ait: *Amè dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio & ipse faciet, & maiora horũ faciet: quia ego ad Patrem rado: & quodcunque petierit Patrem in nomine meo, hoc faciam.* hoc est, ego causam vestram apud Patrè agam: & quod in nomine meo petieritis, impetrabo. *Ego* inquit, *vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.*

Fides ut salutaris.

Ioan. 10.

Sacramenta Christus instituit.

Genes. 28. Augustinus.

Ioan. 17.

1. Ioan. 4.

Simile.

Christi officium.

M. tr. 28.

consummationem seculi. Tale discedens reliquit nobis solatium. His rationibus Iesus noster Saluatoris officium; nascens, viuens, moriens, à mortuis resurgens, in cælum ascendens, & ad Patris dexteram sedens, perpetuò exercet. Nobiscum autem esse, est, nobis omni tempore adesse, nobis omni ratione prodesse, quæ nostra sunt curare, & pro salute nostra apud Patrē intercedere. Vt enim à niue frigus, ab igne calor, à Sole lumen oritur: ita, ac multo etiam magis, à perenni illo bonitatis fonte omnia bonitatis opera & officia manant. Quisquis autem hoc cum animo suo attentius reputauerit, & quibus in rebus seculi homines amorem suum collocent, expèderit: non poterit eos ut insignis stultitiæ, aut singularis improbitatis nõ accusare. Addit deinde Dominus: *Si cognouissetis me, & Patrem meum utique cognouissetis.* Hac oratione Dominus se viam esse ad Patrem, neminemque ad Patrem nisi per ipsum venire, confirmat planè, cum subdit: *Si me cognouissetis, & Patrem meum cognouissetis, & sic intelligeretis, quoniam modo ego via sum ad Patrem agnoscendum, quando me cognito, cognoscitur etiam Pater.* Hoc autem ita esse, clarissima illa duo Saluatoris nomina declarant. Is namque, ut Apostolus ait, imago Dei inuisibilis, idemque verbum Patris est. Nihil autem rectius aliquius rei cognitionem, quam eius imago præbet: neque quidquam aliud latentem animi nostri sensum cõmodius, quam verbum indicat. Sunt enim, ut ait Aristoteles, ea quæ sunt in voce, earum quæ sunt in anima passionem notæ. *Si me, inquit, cognouissetis, & Patrem meum cognouissetis.* Sed bono animo estote, *amodo enim cognoscetis eum.* cum videlicet Spiritus sanctus mentes vestras cælesti sapientia imbuet, plenissimamque diuinitatis cognitionem præbebit. *Et vidistis eum.* Quia videlicet cum me vidistis, illum in me videre potuistis. Ad hæc Philippus, *Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.* Simili ignorance ac tarditate Philippus, qua Thomas laborabat, nihil nisi corporeum, corporeisque oculis videndum cogitabat. Beati oculi qui vident, qui & credunt, quæ vos. Inuisibilis est Pater. Dominus Philippum tarditatem corripit, dicens: *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? &c.* His quidem verbis Dominus se esse eiusdem cum Patre substantiæ, aduersus sacrilegam Arii impietatem, apertissimè declarat. Deinde discipulos docet, eam cognitionem quæ de Patre haberi in hac vita solet (quando nequaquam illum per speciem, sed per eius opera

Christus ubique Saluator.

Simile.

Secularium hominum studium.

Cælestis.

Aristoteles.

Pater in Filio viuatur.

Lucæ 10.

cogno

cognoscimus) iam dudum illos habuisse, cum Filij opera vidissent. itaque ait: *Verba quæ ego loquor vobis, à meipso non loquor: Pater autem in me manens, ipse facit opera.* Quod perinde est, ac si diceret: *Tanta inter me & Patrem meum vnitas est, vt verba quæ ego loquor, ipse quoque verba sint: & insignia miraculorum opera quæ ego facio, ipse in me & per me exsequatur.* Quocirca si me ex verbis & operibus meis iam pridem cognouistis, & Patrem meum utique cognouistis: cum hæc ipsa verba quæ audistis, & opera quæ vidistis, non minùs Patris quam mea sint. Atque ut huius rei fidem faceret, indissolubile argumētum ex diuinis operibus atque miraculis attulit. *Alioquin, ait, propter opera ipsa credite.* quæ cum solius Dei opera sint, Deum habes huius fidei auctorem ac testem: qui vt naturam vniuersam omnipotenti virtute condidit: ita eandem pro arbitratu suo variè versat ac voluit. *Tanta eius est potentia, & hanc facultatem in se credentibus conferre non dedignatur.* Petrus sola corporis umbra omnia morborum genera depulit, & in vno die quinque millia ad Christum conuertit. Adsit nobis Deus semper.

Pater per opera cognoscitur.

Act. 1.

IN NATIVITATE SANCTI IOANNIS BAPTISTÆ, CONCIO: IN QVA & lectio Euangelica explanatur, & Ioannis virtutes & laudes explicantur.

THEMA. *Erit magnus coram Domino: vinum & siceram non bibet.* Lucæ 1.

CLESIA hodie, Auditores, præcursoris Domini natalem diem communi lætitia celebrat: natalem, non quo ad immortalitatem, melioris vitæ conditionem, natus est: sed quo ex vtero matris in hanc ærumnosam vitam editus est. Et mirandum cur Ecclesia maiori solennitate diem hunc celebret natiuitatis, quam illum in quo per gloriosam mortem ad beatam vitam felicissimè est renatus: præsertim cum Ecclesia in festis sanctorum, non dies quibus in hanc vitam ingressi sunt, sed quibus in alteram demigrarunt, solenni ritu honorare solita sit, eosque natales eorum appellare. Ad hoc respondemus,

Ioannis natiuitas cur solennius celebratur.

demus, Ecclesiam in Ioannis festo nõ illud inspexisse, quod illi commodius & gloriosius fuit, sed quod vniuerso orbi salutaris & iucundus erat. At Ioannis natiuitas, Christi natiuitatem, cuius ipse præcursor erat, mundo nunciavit: quo nuncio nihil mundo faustius atque felicius poterat nunciari. De Christo ait: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quid iucundius mundo nunciari potuit, quàm aduenisse Agnum illum sine peccato, qui tolleret peccata mundi? Peccato nihil nocentius. Iniquitates vestrae (inquit Propheta) diuiserunt inter vos & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis, ne audiret. Non temerè Angelus Domini ad Zachariam patrem Ioannis ait, multos in natiuitate Ioannis gauisuros. Multi in hoc die gaudent fideles & infideles: illi tamen potissimum sincerè gaudent, qui peccatum summum malum esse statuunt, qui peccatum morte peius oderunt: qui si quando (quæ est humana infirmitas) in peccatum labantur, ita anguntur & morerent, vt cum Propheta dicere possint: Miser factus sum, & curuatus vsque in finem. Qui ergo tanta cordis amaritudine, tantoque lachrymarum imbree peccata descent, vt penè oculorum lumè amittant: qua animi alacritate, quo plausu hoc felicissimum Ioannis nuncium excipient: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi? Tales hoc nuncio præ lætitia gestire sibi videntur, quòd adsit iam cælestis medicus, qui lethalia eorum vulnera sanat. At mali, nihil hoc nuncio afficiuntur: illi in rebus pessimis exsultant. Non omnes gaudent, sed multi. Imploremus diuinum numen.

A V E M A R I A .

Inter omnes præcursoris laudes, non postrema illa est, quòd Prophetas, quòd Angelos, quòd Euangelistas, quòd ipsum Dominum habere meruerit laudatorem. Prophetæ illum appellat Angelum? Angeli magnum eorum Domino prædicant: Christus Dominus maximum inter natos mulierum testatur: Euangelistæ verò gesta eius, & mirabilem vitæ sanctitatem satis literis commendauerunt: vt cum gestis Domini Saluatoris, gesta quoque præcursoris Euangelica auctoritate comprobarent. Quid autem de illo scripserint, iam nunc expendere incipiamus.

Fuit in diebus Herodis Iudææ Sacerdos quidam, nomine Zacha

Zacharias, de vice Abia: & vxor illius, &c. Hæc prima præcursoris laus, à iustis parentibus esse prognatum. Adulterinae nanque plantationes non dabunt radices altas, nec stabile fundamentum collocabunt: ab iniquo enim thoro semen exterminabitur. Ioannis parentes ambo erant iusti ante Deum; magna sanctitatis commendatio, iustos esse ante Deum; qui est discretor cogitationum & intentionum cordis, qui solus veram ac falsam iustitiam discernere potest. Itaque, inquit Apostolus, nolite ante tempus iudicare, quòd adusque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit vnicuique à Deo. Phariseus ille reputabat se iustum, imò iustificabat se coram hominibus. Dominus non quid faciant homines, sed qua mente, quo affectu faciant, præcipuè animaduertere solet. Qua de causa per Zachariam populo suo improperat, quòd religionis opera, quæ aliquando edebat, non ad Dei gloriam, sed ad suam cupiditatem referebat. Improperat Dominus, quòd recta non rectè faciebant, quando bona opera non ad Dei gloriam, sed ad suam commoditatem referebant. Multos autem hoc eodem morbo apud nos laborare arbitror. Amor enim sui vehemèter omnia ad suam commoditatem trahere nititur. At sancti iusti coniuges iusti ante Deum erant, quia illud Apostoli præceptum implere satagebant: Omnia vestra in charitate fiant. In templo Salomonis omnia erant aurea: ita nihil in spiritali Dei templo, hoc est, in viri iusti anima, esse deberet, quod non charitatis auro vestiretur. Addit etià Euangelista: *Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus.* Mandata Dei iustificat homines. Sunt inter aues, ac præcipuè inter perdices, quædã, quibus aucupes vti solent, vt earum cantu alias illaqueare possint: quæ quidem duplici nomine in pretio habentur: & quòd ad vescendù præ sint, & quòd earum adminiculo alias captèt. Simile quiddam in virtutum aucupio iuuenire licet: quarù illæ quidem plurimi faciendæ sunt, quæ nos ad alias adipiscendas plurimum iuuant. Inter hæc autem principem sibi locum vindicat charitas, quæ patiens est, benigna est, quæ non exultatur, non cogitat malum, quæ omnia sustinet, omnia credit, omnia sperat: quam hõie ipso nomine virtutibus cunctis anteponimus. Hi ergo beati Ioannis parètes vtraq; virtutes studiosissimè colebãt, *Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* Sine querela, non solù ante Deum, sed ante homines certam iusti

Ioan. 1.

Esaie 59.

Luca 1.

Peccatum summum malum.

Tsal. 37.

Mal. 5.

Matth. 11.

Sapient. 4.

1. Corin. 4.

Luc. 16. 18.

Zachar. 7.

Opera bona recte faciunda.

Parentes iusti iusti.

2. Cor. 16.

Simile.

Charitas obtinet primum locum, 1. Cor. 13.

iusti erant: prouidentes scilicet bona nō solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus: illud diligentissime curantes, ne cui, verbo aut facto, offendiculo esse possent. Hoc ubique cauet Apostolus. Nemo ergo nostrū solo conscientia suar testimonio contentus sit: oportet enim habere bonum testimonium & ab his qui foris sunt, ne cuiquam offensionis occasionem præbeamus. Sic Iudith insignis uida vitam instituit, ut nō esset qui de ea loqueretur malum uerbum. Talis autem horum beatorum coniugum erat uita, qui in omnibus mandatis Domini sine querela incedebant. Addit deinde Euangelista: *Et non erat illis filius, eo quod esset Elizabeth sterilis. & ambo processissent in diebus suis.* Multi insignes uiri ex sterilibus parentibus Deus nasci uoluit, ut Isaac, Jacob, Ioseph, Samuel, Samson, item beatissimam matrem Domini. Multæ sanè sunt causæ, sed illa tamen præcipua est, quòd cū electos suos Dominus insigni aliquo munere afficere uult, eo tempore atque eo modo afficit, quo apertè liqueat, diuinum illud beneficium, non humanum opus existitisse, ne homo habeat superbiendi materiam. Sic in Gedeone uidere est, qui dimissis maximis copijs, trecentis innumerabiles hostiū copias fudit. O si hoc nobiles diuites cogitarent & agnoscerent! non utique animis effertentur, non sic insolescerent, non sic dilapidarent suar: intelligerent se dispensatores esse. Felices profectò quibus utrūque Dominus donauit: infelices uerò quibus hoc datum non est, quibus diuina dona & beneficia in malum suum uitio suo uersa sunt. Sequitur deinde: *Factum est autem cū sacerdotio fungeretur Zacharius.* Sciendum est in loco hoc, in tabernaculo Domini extra uelum (quo Sancta sanctorum tegebantur) altare aureum ex præcepto Domini cōstitutum fuisse: à dextra uerò læuāque altaris huius candelabrum aureum, & mensam quæ propositionis panes continebat. In hoc autem altari bis in die soli sacerdotes tus Domino, siue thymiamā addebāt. Semel autem in anno, septimo mense, in die qui expiationis uocabatur (quo uidelicet Israëliti populi peccata expiabantur) solus summus Sacerdos, uel qui eius uices gereret, ingrediebatur, ut pro peccatis populi Dominum precaretur. Quo tempore nequaquā populo licebat in atrijs templi orare) quod alijs tamen temporibus licebat) idēque hoc in loco dicitur, populum foris ad orandum stare. Cū ergo Zacharias, uices summi Sacerdotis gerens, in Sancta sanctorum esset ingressus, apparuit ei Angelus Gabriel,

Roma. 14.
1. Cor. 8.

Sterilitum
p. uentū h
ij magis.

Indic. 7.

Leuit. 23.

Gabriel, stans à dextris altaris incensit. Ex qua quidem figura & loco facillè liquet, in humana specie Angelum apparuisse. Stare enim, & à dextris stare, ad humani corporis figuram pertinent. Eius uerò conspectu uehementer Sacerdos perterritus est. Sic etiam pastores illi, quibus Domini natiuitas ab Angelo nunciata est, timuisse dicuntur timore magno. Hoc eodem modo Daniel Angelici fulgoris conspectu sic exanimatus est, ut in terram corruens, respirare uix posset: usque adeò Angelicæ dignitatis sublimitas, humanæ naturæ conditionem superat. Iubet tamen Angelus Domini bono esse animo, dicens: *Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est oratio tua, & Elizabeth uxor tua, &c.* Nemo putet hoc in loco Zachariam pro impetrada sobole Domino orationem fudisse: quandoquidem publicus minister publicam illi expiationis die populi causam agebat. Senex iuuentutis uota non præsumpsit. Dum sollicitus pro populi salute supplicat, promissus est ei talis filius, per quem populus saluaretur. Intantum uerò pro suscipiendo filio non orauit, ut hoc fieri posse, Angelo promittenti non crederet. Addit deinde Angelus nascituri filij nomen. *Et habebit, inquit, nomen Ioannes, quod interpretatur donum Dei & gratia.* Cur tanta Deo nominis electorum suorum cura fuit? Certè ut hac ratione & donorum suorum magnitudinem declararet, & donorum memoriam commendaret: ut si quando humana illis obliuio obreperet, ipsa nominis appellatio & parentes & filios ad recolendam Domini beneficentiam inuitaret, atque ita magis in benefactoris dilectione proficerent, maioribusque donis digni haberentur. Incipit deinde cælestis legatus nascituri filij laudes explicare. *Erit, inquit, magnus coram Domino, uinum & siceram non bibet.* Alij coram hominibus, alij coram Deo magni esse perhibentur; horum autem uera magnitudo, illorum uerò, si priori conferatur, magna non est. Hæc enim magnitudo constat ingenti patrimonio, splendida mensa, & corporis cæteris delictis: at uerò coram Deo magnitudo, diuersa ratione in horum omnium contempione, cælestiumque bonorum possessione consistit. Talis erat Ioannis magnitudo, qui his omnibus fortunæ opibus destitutus, deserto pro domo, solitudine pro familia, cilicio pro uestibus, & locustis melleque siluestri pro variis ciborum delictis utebatur. Locustæ, de quibus sermo est, herbarum radices esse à multis creduntur, quæ nec ignis usu, nec ulla conditura egent. Aliud est, se-

Angelum
in humana
specie ui-
sū.
Luce 2.
Dan. 10.

Zacharias
exauditus.

Ioannes
quid signi-
ficet.

Magnus qui
fiat.

Locustæ
dices ser-
uati.

mel in vita his omnibus renunciaſſe; aliud, ſingulis per omnem vitam diebus crucem abſtinentiæ ferre, & corpori delicias ſuas avidiſſimè exquirèti, pro dulcibus epulis amara fercula miniſtrare. Duæ rationes adducuntur, quare tum

Monachi archiſumè viuebant.

Simile. Ioannes, qui nullo modo peccare potuit, tum Anachoritz corpora ſua tam arctè diſciplinarent. Vna eſt, quòd hac ratione viri ſancti omnium peccatorum occaſiones velut vno icu abſcindere volebant. Conſtat enim ex Apoſtoli ſententia, malorum omnium radicem eſſe cupiditatem. Iſti ſancti homines canes è Nilo bibentes imitati eſſe videntur, quos ferunt currentes aquam paulatim attingere magis quàm bibere: ne videlicet, ſi aliquam in bibendo moram fecerint, à crocodilis, cæterisque ſerpentibus, qui in eo flumine abundant, dilacerentur. Ad hunc ergo modum viri ſancti humanæ vitæ ſubſidia pauciſſimè ex venenato huius mundi flumine carpebant: ne, ſi pleniùs eo ſeſe ingurgitare vellent, commercium cum eo habere cogerentur, & lethali ſerpentum morſu, qui in eo plurimi degunt, ſauciarentur. Hæc igitur prior huius tantæ aſperitatis cauſa exſtitit. Altera eſt, hoc omnibus viris ſanctis proſiſſimum eſſe, vt omne tempus, quo de Deo non cogitent, vel diuina præcepta non exſequerentur, reputant ſe perdiſſiſſe. Volunt eſſe à terrenis curis liberi atque ſoluti, vt in ſublimia poſſint ferri. Itaque aquilarum naturam imitantur, quæ ſemper in ſublime volant, nec ad terram deprimuntur, niſi cum fame vrgentur; quam cum expleuerint, protinus ſupera loca repetunt. Talis fuit S. Franciſcus, tales omnes antiqui eremi Patres: tales filij Prophetarum, qui (vt teſtatur D. Hieronymus) veteris teſtamenti monachi fuerunt. Talis hic Ioannes Baptiſta; qui vt cæteris dignitate ſuperior, ita in victu & cultu paucior exſtitit. Nos aliter ſapimus, omnes noſtras curas & cogitationes ad terrena bona conuertimus. Dubium ſanè an cum iſtis partem habituri ſimus. Sed ad ſinem properantes, cum hanc abſtinentiæ laudem, multasque alias Zachariæ Angelus enunciaſſet, ille tantarum rerum magnitudine ſtupefaſtus, hæſitare de Angelica promiſſione cœpit. Quam is culpam nouem menſium ſilentio caſtigauit: quod tamen in filij natiuitate ſolutum eſt. Tunc enim laxatum eſt vinculum linguæ eius, & loquebatur benedicens Deum. Qua ex re diuinæ miſericordiæ lenitatem D. Ambroſ. collegit, his verbis: Vide quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis. Non ſolum ablata reſtituit, ſed etiam nõ ſperata concedit. Nemo

ergo

ergo diffidat, nemo veterum conſcius delictorum, præmia diuinæ deſperet. Nouit Dominus mutare ſententiam, ſi tu nõueris emendare delictum. Quia verò Zacharias Sacerdos ſacerdotij & legis veteris typum gerit, non ſine myſterio is ante Ioannis natiuitatem mutus; in Ioannis verò, id eſt, gratiæ natiuitate, eloquens factus eſt. Hac enim imagine intelligimus, legem ante Ioannis aduentum elinguem & mutam, hoc eſt, obſcuram & inaceſſam fuiſſe, quæ tamen poſt eius aduentum in Euangelij luce patefacta eſt. Vbi enim innocentiffimi agni ſanguine & ſacrificio, à diaboli feruitute & poteſtate mundus eſt liberatus, & peccata hominum expiata, tunc apertè fideles intellexerunt, quid ſibi omnia illa veteris legis ſacrificia, effuſusque pecorum ſanguis designaret. Hoc æſtimari vt cunq̄ poteſt, verbis explicari non poteſt. Hæc ergo tanta Seruatoris noſtri charitas, Auditores, tanta bonitas & miſericordia acerrimos nobis ſtimulos addere debet, vt tantæ ſalutis auctorem. colamus & veneremur, illius laudes exemplo Zachariæ, perpetuò decantemus, illum toto pectore diligamus; vt cæleſtis hæreditatis patrimonium percipere mereamur.

Sacrificia quid designant.

Elizabeth, inquit Euangelista, impletum eſt tempus pariendi. Simile. Sicut aurora inter diem & noctem media eſt, partè quidem diurnæ lucis, partem verò tenebrarum & noctis continens: ita Elizabeth, dum ſterilis eſt, veterem legem designat; dum verò Ioannem, id eſt, gratiam parit, Euangelicæ vbertatis gratiam repræſentat. Sterilis enim erat lex, quæ literam occidentem non ſpiritu viuificantem habebat: ideòque (vt Apoſtolus ait) neminem ad perfectum adduxit. *Et audiverunt, Hebr. 7.* inquit Euangelista, *vicini & cognati eius, &c.* Apertè homines hunc partum diuinæ miſericordiæ tribuebant: quia in eo duplex fecunditatis impedimentum, ſceticus videlicet ac ſterilitatis, diuina virtute ſublatus eſt. Atque hac poſſiſſimum de cauſa in deſperata parentum ætate Ioannem Dominus & concipi & naſci voluit, vt liquidò homines eam ſobolem nõ humanæ virtutis, ſed diuinæ gratiæ beneficium eſſe agnoſcerent; atque hoc argumento & Deo in rebus etiam deſperatis fidere, & beneficiis eius grati eſſe addiſcerent. Sequitur deinde: *Et factum eſt in die octauo, venerunt circumcidere puerum, &c.* Verè ita eſt, quia cum Ioannis nomen gratiam ſignificet, quamuis multi eſſent qui hoc nomine vocarentur, pauci tamen erant in quos nomen huius ratio caderet, donec ille veniret, de cuius plenitudine omnes ſu.

Ioannes diuino munere natus.

acciperent gratiã pro gratia; hoc est, propter singularem aduentus sui gratiam, ipsi quoque gratiam acciperet, quæ illos Deo gratos efficeret. Hanc autem de Ioannis nomine controuersiam Zacharias pater diremit, qui rogatus filij nomẽ, postulatis pugillaribus, cum piæ vxoris voluntate consenties, scripsit, *Ioannes est nomen eius*. Imposito ergo à patre nomine, *apertum est illico os eius, & lingua eius: & loquebatur, benedicens Deum*. Quibus verbis benedicebat? *Benedictus, ait, Dominus Deus Israël: quia uisitauit & fecit redemptionem plebi suæ, &c.* Dum ergo Ioannes nascitur, diurnum patris silentium soluitur: nec soluitur modò, sed etiam prophetico spiritu loquentis pectus impletur. Vt enim utero matris inclusus, gaudio suo matrem & Spiritu sancto impleuit: ita cum in lucem fuit editus, patrẽ eodem Spiritu repleuit. Quo Spiritu actus, pulcherrimum illud carmen edidit, quo humanæ redemptionis beneficium celebrauit. Qua in re non parua admiratione dignũ est, quòd cum sanctus hic Sacerdos tam nouis atque miris à Deo beneficiis, tali præfatio filio, fuerit ornatus, sic tamen summi huius beneficij magnitudine stupefactus sit, ut eorum omnium quodammodo oblitus, hoc solum prædicet, & pro hoc vno deuotissimas Domino gratias agit. Et quidẽ amissam loquendi facultatem recepit: Spiritu sancto & Prophetico lumine repletus fuit: Euãgelij arcanũ, & incarnationis Dominicæ sacramentum, Spiritu docente cognouit ac cecinit: filium desideratissimũ, tot titulis insignẽ, recepit; nec filium modò, sed Prophetam, & plusquam Prophetam, sterilitatis macula è domo sua, cunctis admiratibus & gaudentibus, deleta: & tamen tot beneficiorum, quæ illius animum mirè exhilarare atque afficere poterat, velut oblitus, pro hoc ineffabili communis salutis beneficio gratias agit, dicẽs: *Benedictus Dominus, &c.* Uisitauit enim nos apparens in carne Dñs, & longiũs à se recedentes ineffabili benignitate quæsiuit. Uisitauit quasi medicus ægrotos, qui, ut inueteratam superbix nostræ morbum sanaret, nouum nobis stupedẽ humilitatis suæ exemplum, velut antidotũ salutare, adhibuit. Fecit verò redemptionem plebi suæ, qui venudatos homines sub peccato, & antiqui hostis seruituti addictos, oblato sanguine sui pretio redemit. Vnde oportuẽ nos hortatur Apostolus, dicens: *Empti estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro*. Plebem autem suam appellat, non utique quam veniens plebem suam reperit, sed quam uisitando & redimendo suam fecit.

ORA

ORATIO AD SANCTVM IOAN-
NEM BAPTISTAM.

TV sancte puer, qui in squalenti deserto, sine præcepto, re, sine literarum studio, sine coaruis pueris uerlaris, quid hic negotij geris? quomodo vitam hanc, rerum omnium indigam, ferre potes? ubi habitas? ubi cubas? ubi ab iniuriis & clementia cali defenderis? unde tibi cibum, unde vestem, unde reliqua ad usum vitæ necessaria paras? Quænam hæc est professio quam profiteris? Cur tam rigidum vitæ propositum arripuisti? quod scelus tuum? quæ crimina in tam tenera ætate admittere potuisti, quæ tam aspera vitæ institutione luenda sint? Ad hæc quid ille respondere potuisset, nisi se à Spiritu sancto in illam solitudinem aduectum; illius ductum sponte secutum fuisse? Nec mirum esse, puerum in deserto solitariam vitam agere, qui in visceribus matris delitescens, auctorem suum diligere, colere, & venerari iam pridem cœpisset.

Erat Ioannes vestitus pilis camelorum, & zona pellicea *Matth. 3.* circa lumbos.

Quid existis in desertum videre? hominem mollibus *Lucæ 7.* vestitum? Hic venit in testimonium, ut testimonium per- *Ioan. 1.* hiberet de lumine. Ioannes ab omni populo habitus est pro *Lucæ 3.* Christo. Inter natos mulierum, non surrexit maior Ioanne. *Matth. 10.*

IN FESTO APOSTOLORVM
PETRI ET PAULI, CONCIO: IN QVA
lectio Euangelica explanatur; atque in fine
de Petri fide, & Pauli charitate differitur.

TH E M A. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam.* Matth. 16.

Odie, dilectissimi, beatorum Apostolorum Petri & Pauli natalitia celebramus: quorum alter singulari Dei beneficio ex piscatore doctor, alter ex persecutore fidei, factus est propugnator eius atque defensor. His autem duobus ministris potissimum

FF 3

Deum uis-
uauit nos.

1. Cor. 6.

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS
MAGNÆ BRITANNIÆ

Dominus ad Ecclesiam suam erigendam & stabiliendam uti voluit: ut quo huius tanti operis ministri inferiores erant, eo eius gloria esset illustrior. Sicut enim Davidis victoriam aduersus Philisthæum celebramus, quod inermis puer armatum gignantem solo fundæ ministerio prostrauerit; & Samsonis fortitudinem commendamus, quod mandibula asini mille viros occiderit, & castra fuderit Philistinorum: ita Dei nostri omnipotentiam prædicamus, quod duodecim piscatorum ministerio totam mundi potentiam fregerit; aras idolorum euerterit, & Ecclesiam suam stabilierit. In quo quidem opere duo isti Apostolorum principes supra cæteros desudarunt. Hi namque sunt duo luminaria magna, quæ Dominus in Ecclesiæ suæ firmamento posuit, ut eam tum doctrinæ splendore, tum vitæ sanctitate illuminarent. Sunt item duæ cælestes tubæ, quibus Euangelij vox per vniuersum mundum insonuit: quod breuissimo temporis spatio (ut Apostolus ait) prædicatum est in omni creatura, quæ sub cælo est. Sunt fortissimi duces Christi, quibus ipse mundum sub imperium atque ditionem suam subiunxit. Paulus, ut doctor Gentium, Gentes expugnauit; Petrus Iudæis Euangelium prædicauit. Cum ergo duo isti fortissimi duces, subacto iam & deuicto mundo, cælestem Hierosolyman sanguine laureati ingressi essent; alter crucis, alter ensis insignia in triumpho secum ferentes: qua quæso cælestis curiæ alacritate, hodierna die illos exceptos fuisse arbitramur? Quod si Roma olim tanta hominum frequentia & communi læticia Imperatorem aliquem de bello redeuntem excipiebat, qui prouinciam aliquam aut amplum regnum populi Romani imperio adiunxisset: qua alacritate in cælesti hodie regno recepti sunt, qui tot prouincias, à tyrannico principis huius mundi dominatu ereptas, ad lucem veritatis attulerunt, & legitimo Christi Domini imperio subdidit? Gaudet cælum, gaudet terra: adhuc loquuntur. Imploramus diuinum Numen.

A V E M A R I A .

Cum mediatoris & seruatoris nostri fides, totius Christianæ religionis & salutis nostræ fundamentum sit, hanc præcipue cælestis magister in discipulorum mentibus plantare & stabilire curauit. Ad hoc autem commodissima ratione usus est: Vocatis enim iis ad se, ait: *Quem dicunt homines esse*

Filius

Filius hominis? Hac interrogatione Dominus exemplo suo non solum Ecclesiæ præfectos, sed vnumquemque, etiam nostrum admonet, ut fideles amicos, quid de nobis sentiant, interrogemus; & ipsi etiam nos ipsos, seposito nostri amore, non semel aut iterum, sed quotidie perscrutemur, & apud nos ipsos causam dicamus, & à nobis ipsis, cum opus ita fuerit, vapulemus, si quid præter decorum ad modum deliquimus. Quisquis enim hac ratione vitam suam expenderit, breui à consuetis vitiis liber erit. Ad hoc studium multi Patres nos adhortantur. Quod quidem consilium adeò salutare est, ut cum nihil in vita magis homini quam diuinum iudicium formidandum sit, in quo de tota æternitate sententia ferenda est; huius tamen iudicij periculum euadat, quisquis hoc modo seipsum quotidie iudicat, Apostolo attestante, qui ait: Si nosmetipsos diiudicemus, non utique iudicemur. *Quisquis enim hoc facit: ante iudicium parat iustitiam, atque ita dicere ad iudicem poterit: Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, quia ego iam Apostoli tui voce iudicauim te. Quis autem ex nobis huius tanti periculi metu seipsum introspicit, ut sic tandem ante formidabile illud tribunal iudicatus appareat, non iudicandus? Cum ergo Dominus ac Saluator noster hoc à discipulis quæsierit, illi varias vulgi hac de re sententias protulerunt: Alij, inquit, Ioannem Baptistam, alij vero Eliam, alij Hieremiam, aut vnum ex Prophetis. Credebant hi forsitan (ut Pythagorici Philosophi tradunt) animas in corpora migrare. Vos autem, inquit, quem me esse dicitis? Magnam hæc prima vox emphasim habet. Perinde enim est ac si diceret: Populus, qui operum meorum virtutem non agnoscit, ista fabulatur: vos ergo, qui mihi perpetuo assistitis, qui doctrinam meam quotidie auditis, & miracula videtis, vitam meam contemplantini, quem me esse dicitis? Videtis quomodo maiorem diuinitatis cognitionem ab his exigebat, quam à populo: sic etiam plus aliquid in extremo iudicio requiretur à Sacerdotibus, quam ab aliis. Hi gloriantur Petro auctore, hi quotidie manibus tractant filium Dei, sunt dispensatores gratiæ & sanguinis Christi, qui clauas habent regni cælestis, qui Angelorum officium in terra gerunt, qui sunt sal terræ. Vos quid dicitis? Cum ergo Dominus, quam de se opinionem discipuli haberent, interrogasset; Petrus corpore transcendens, & supra humanæ naturæ conditionem clausus, confitetur in Christo gloriam diuinitatis: quia non ad*

Ff 4

Petri & Davidis comparatio.

Iudic. 15.

Apostoli sub.

Roman. 1.

Triumphum olim Romæ quantus.

Fides salutis fundamentum.

Examen conscientie nostræ.

1. Cor. 11.

Psal. 142.

Sacerdos quid scire debeat.

Fundamentum religionis nostra fides.

solam respexit substantiam carnis & sanguinis. Religionis nostræ fundamentum est fides in Christum. Cum Dominus discipulos suos in hac fide stabilire atq; solidare vellet, singulari ad hoc modestia & prudentia vsus est. Cum enim ipse (cui omne cor parat) optimè nosset, quid in discipulorū peccatoribus esset, voluit vt Petrus verum de eo testimonium ferret. Quod cum ipse probasset, & merita laude & officij dignitate remunerasset, cæteri deinde Petri confessione discerent, quid de ipso credere & sentire deberent. Hoc enim docendi genus longè modestius fuit, quàm si ipse dixisset, Ego sum Filius Dei viui. Quia quidè modestia post abluionem pedum Apostolorum vsus est, cum ait: Vos vocatis me magister & Domine hoc enim verecundius dicitur, quàm, Ego sum magister & Dominus. Petrus. *Tu es, inquit, Christus Filius Dei viui.* Petrus itaq; in carne positus, mensuram carnis egressus, Christum Iesum Dei viui Filium constituitur, & quod omnium mortaliū peccus latebat, prima Petri lingua nouo est sermone confessa. Cui Dominus, *Beatus es, inquit, Simon Bar. Iona: quia caro & sanguis non reuelauit tibi, &c.* Nouo illum nomine Petrum appellauit, qui antea Simon appellabatur. Vt enim cum Abram multarum gentium patrem constituit, nouum illi Abraham nomen indidit, quod hanc numerosam filiorum propagationem significabat: ita cum Simonem solidissimum & sempiternum Ecclesiæ fundamentum constituere voluit, nouo Petri siue Petra nomine appellauit, vt ipsum etiam nomen officij dignitatem & stabilitatem significaret: quam protinè apertè declarauit, cum subdit: *Et portæ inferi non preualebunt aduersus eam.* Hic Leo Papa: Ego, inquit, dico tibi hoc est, sicut Pater meus tibi manifestauit diuinitatem meam, ita ego notam tibi facio excellentiam meam. Quia tu es Petrus, id est, cum ego sim immobilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraque vnum, tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris: vt quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia. Dominus prædicit futuram Ecclesiæ impugnationem, & eiusdem firmitatem. Quor enim bella aduersus Ecclesiam concitata sunt! quot exercitus instructi! quot arma mota! quod non afflictionum & vindictæ genus excogitatum! proscriptioes, aliæque innumera tormentorum genera, neque dictis memoranda, neque factis toleranda! Atque hæc non ab extraneis, verum etiam à nostris domesticis. Neque enim eius cum ci-

Modestia Christi in docendo.

Ioan. 13.

Maximus.

Genes. 17.

Petrus quid significat.

Ecclesia persecutio- nibus numquam ex- pugnata.

Hereticis domesticis hostes.

uibus, verum etiam cognati cum cognatis, domesticis cum domesticis, amici cum amicis cognabantur: nihil tamen horum dissoluit Ecclesiam, ac ne inferiorem reddidit. Tenera Ecclesia ita adorsa est, nec succubuit: quid iam faceret stabilita? *Et tibi dabo clauis regni calorum, &c.* Quid, Auditores, magnificentius Petro? inquit Maximus, qui tantæ confessionis merito, cum corruptibili adhuc esset in corpore, & necdum ipse ascendisset in cælum, regnum illi cæleste & claudere & aperire concessum est. Hæc autem potestas, quæ singulariter Petro, tanquam Ecclesiæ principi, concessa est, in cæteros deinde eiusdem Ecclesiæ ministros deriuatur, quorum ministerio fidelibus cæli portæ referantur: dum enim à peccatis soluuntur, idonei fiunt, qui in cælesti palatio recipiantur: vt hoc argumento intelligatis, quanta sit verè poenitentia, & puræ confessionis sublimitas, qui frequenter homines è statu damnationis in statum transfert æternæ salutis. Non solum pro se Petrus has accepit clauis, sed etiam nobis. Hæc autem gratia non ad legem, sed ad Euangelij dignitatem & gloriam maximè pertinet. Est autè latum inter Legem & Euangelium discrimen. Lex terret, Euangelium consolatur. Lex viam in cælum ostendit, Euangelium vires ad ingrediendum præbet. Euangelium felix & faustum nuncium significat, quo Deus nos in gratiam & amicitiam suam per Christum recipit. Ad Euangelicam lectionem in Ecclesia assurgimus, ad Prophetarum ac Apostolorum lectiones sedemus. Quanta illa Dei nostri bonitas & clementia, quæ clauis cæli homini in terra degenti tradidit! Aperi tu Ecclesiæ ministro crimina tua, & aperietur tibi cælum: non est opus maria transfretare. Christus dilexit nos, & lauit à peccatis nostris. Est igitur Euangelium faustissimum nuncium, quo poenitentes animas suas sanctificant; iis tamen qui oblata salutis medicamenta respuunt (dum illis, nisi vi coacti, vt nolunt) eorum quidem vitio infelicissimum est: quando in extremo illo iudicio (quod cuique in morte imminet) nihil habebunt quo socordiam & improbitatem suam tueantur, cum gratis oblatum salutis beneficium accipere noluerunt.

Maximus.

Potestas lau- andi per Petri Sa- cerdotibus concessa.

Legis & Euangelij discrimen.

Euangelium facit assurgere.

Apo. 2.

Hactenus de Evangelica lectione: nunc ad beatissimorum Apostolorum laudes prædicandas orationem cōuertamus. Hodie namque, Auditores, Ecclesiæ beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli agonem & mortem festiuis gaudiis celebrat, Gloriosi enim principes terræ, quo modo in vita

ſua dilexerunt ſe, ita & in morte nō ſunt ſeparati. Morte autem, humano iudicio, nihil horribilius. Hodie Petrus crucifixus eſt, hodie Paulus decollatus eſt. Hæc hodiernæ cauſæ feſtiuitatis, hæc præſentiū materia gaudiorum. In conſpectu

Phil. 115.

Supplic. 3.

Domini mors præcioſa ſanctorum. Viſi enim ſunt oculis inſipientiū mori, illi autem ſunt in pace. In paucis quidem vexati, &c. Quomodo autē hi duo Eccleſiæ principes fuerint à mundo vexati, & qua animi fortitudine atque conſtantia eius inſtationem pertulerint, exponemus breuiter.

Primū quidem Petrus ab Herode captus, & in carcerem coniectus, ac morti adiudicatus, populūque poſt Paſcha producendus, vt ſanguine ſuo inimicorum ſitim atque rabiem ſatiaret; tamen inter duos milites accubans, vincētus catenis duabus, dormiens ab Angelo excitatus & liberatus eſt. Per orationes Eccleſiæ liberatus eſt. Tandem ſponte ſua, nullo adigente, ſe morti obtulit. Cū enim ad importunas fidelium preces Roma egreſſus eſſet, vt mortis periculum effugeret, obuiam in itinere Chriſtum habuit. Rogatus à diſcipulo quonam iret, Vado, inquit, Romam iterum crucifigi. Verū diſcipulus magiſtri intelligens mentem, in vrbem ſponte reuerſus, ad crucis ſupplicium damnatur: vt quem in vita prædicauerat, morte quoque imitaretur. Quod ille ſupplicium aded ſibi glorioſum duxit, vt honoris partem refugiens, non ſublī capite, ſed ad terram depreſſo, ſtipiti affigi poſtulauerit, ne parem cum Domino ſuo gloriā ſortiri videretur. Sic igitur Petrus agonem ſuum feliciter conſummavit, admirabile humilitatis & conſtantiæ exemplum morte ſua Eccleſiæ ſponſæ relinquens. quod vtinam ante oculos haberemus.

Petrus in carcere liberatus eſt.

Petrus crucifixus.

De eius verò coapoſtolo Paulo quid dicendum? quibus verbis & laudibus eius virtutes & certamina celebrabimus? Certè non aliis quàm quibus eum Dominus commendauit. Ananiæ enim dicenti, Domine, audiui à multis de viro hoc, quanta mala fecerit ſanctis tuis in Hieruſalem, &c. Dominus reſpondit, Vade, quia vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filiis Iſraël. Ego enim oſtendam ei, quanta oporteat eum pati pro nomine meo. Quibus verbis ſingularem Pauli patientiam, & laborum tolerantiam (prætermiſſis aliis eius laudibus atque virtutibus) extulit. Non enim dixit, Ego illum in tertium cælum atque in paradīſum rapui: ego illi arcana cæleſtia, quæ non licet homini loqui, declarauī: ego illum docto

Act. 9.

Pauli conuerſio.

doctorem Gentium, & magiſtrum, & Apoſtolum creauī: horum nihil dixit, ſed tantum patientiæ meminit: tantum in hac virtute dignitatis eſt. Solent qui vehementer amant, amoris affectum verbis amantiſſimis prodere. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quæ mater, quæſo, amantiſſimum infantem aded blandis verbis & nominibus compellaret, ſicut iſte ſuos? Apoſtoli verbis non video quid amantiſſimi dici potuerit. Charitatis eſſe, gaudere cum gaudentibus, & flere cum ſtentibus, idem Apoſtolus ait: hoc eſt, aliena commoda & incommoda propter eandem amoris communionem ſua reputare, ſicque vt ſuis, non vt alienis affici: quod ab inuidiæ liuore alieniſſimum eſt. Ab hoc autem vitio Paulus fuit alieniſſimus. Aliena verò mala quo affectu vir diuinus ſe lugere teſtatur! Quis in verbis Pauli plus quàm maternum animum non agnoſcat, qui aliena peccata lugebat vt ſua, & ſic eum alienis ſceleribus, vt ſuis, humiliari à Domino prædicabat? Iam verò cū Galatas à pseudoapoſtolis in fraudem coniectos eſſe intellexiſſet, qua verborum acrimonia in eos inuehitur! Alibi enim velut paterne cenſura ſæuiens, ait: O inſenſati Galatæ, quis vos faciſtiſti non obedire veritati? Nullus enim (vt diuus Chryſoſtomus ait) tanto affectu mala propria, quanto ille deſtebat aliena. Eſt & aliud, præter ea quæ diximus, maximum veræ atque germanæ dilectionis argumentum, nempe iis quos amore proſequimur, ſalutem, & bona omnia ardentiffimè deſiderare. Cū enim amare ſit bene velle, quò quifque ardentius maiora alicui bona expetit, hoc illum ardentius amare conuincitur. Quo autem Paulus alienæ ſalutis deſiderio flagrauit, certè non humano eloquio, ſed angelico (ſi id quidem fieri poſſet) explicandum erat. Ad Romanos ait: Optabam ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis. Animaduertitis, Auditores, quantopere hic vir diuinus ſalutem populi Iudæorum ſitiebatur, qui illum tot malis affecerat. Quid tali deſiderio, quid hac tanta dilectione mirabilis, erga illos præfertim, qui tanto ipſum odio proſquebantur? Ecce, quanto magis efferebantur inimici, tanto eorum magis miſerabatur inſaniam. Vt enim aliquis indulgentiſſimus pater afficitur erga filium phreneſi laborantem, cuius quanto magis conuiciis iſtibusque pulſatur, tanto magis eum miſeratur atque deſert: ita Paulus, qui de ipſa magnitudine paſſionum, eorum à quibus affligebatur, æſtimabat furorem, maiora illis adhibebat ſomenta pietatis. Hanc tantam dilectionis vim in mentem

Patientiæ dignitas ſingularis.

Philip. 1. Philip. 4. Roma. 12. 1. Theſ. 3.

2. Cor. 11. 2. Cor. 2. 2. Cor. 12.

Gal. 3. & 4. Chryſoſt.

Amare quid ſit.

Rom. 9.

Pauli inimitis amant. Simile.

1. Cor. 4.
2. Cor. 11.
Pauli mo-
res quales.

Chrysof. 80.

Psal. 67.
Maximus.

Psal. 103.

Psal. 138.

Act. 19.

Pauli vir-
tus.

Act. 5.

Psal. 138.
Ier. 14.

Pauli Dominus immisit, vt caelesti virtute roboratus, nō fa-
mem & sitim, non vlla terræ marisve pericula, nullas homi-
num insidias, nullas denique vel hominum vel dæmonum
infestationes propter Euangelij gloriam, & hominum salu-
tem formidaret. Omnes labores, omnia certamina Paulus
salutis humanæ gratia non solum patientissimè, sed etiam
libentissimè sustinuit, vt Christi oues ex diaboli faucibus
extraheret. Quis igitur hoc tam inuidtum animi robor non
miretur, non obstupescat? Cui ergo rei, inquit Chrysofomus,
poterit quisquam Pauli pectus comparare, cui ferro,
cui adamanti? Planè de his duobus Apostolis dicere poterim-
us: Mirabilis Deus in sanctis suis. Rectè proinde ait qui-
dam: Gloriosissimos Christianæ fidei principes anhua so-
lennitate celebrantes, ipsum Dominum, qui huius auctor
est fidei, debita religione veneramus. Hos tanta caelestis di-
gnatio visitauit, vt hic fieret de piscatore doctor, ille de per-
secutore defensor. Verè igitur Deus est mirabilis, vt Pro-
pheta contemplans aiebat: Quàm magnificata sunt opera
tua Domine! Omnia in sapientia fecisti: impleta est terra
possessione tua. Iterumque: Mirabilia, inquit, opera tua, &
anima mea cognoscat nimis. Quid igitur de operibus gra-
tiae dicendum, quæ tanto sunt præstantiora, quanto ad no-
biliorem finem destinata sunt, quæque præcipuè diuinæ bo-
nitatis & charitatis magnitudinem erga sanctos suos profi-
tentur? Quam rem in his potissimum duobus Apostolorum
principibus cõtèmplari licet. Quid enim mirabilius quàm
quod Lucas de Paulo refert, quòd eius videlicet sudaria &
semicineta omnia morborum genera curarēt? hoc est, quòd
tanto Dominus amore Apostolum suum complecteretur,
tantòque illum honore afficeret, vt non ipsum modò, sed
sudariola etiam, quibus ille narium incrementa purgabat,
tanti faceret, tantùmque illis honorem exhiberet, vt ipsa
naturæ iura, legesque à se præfixas, illorum virtuti subijce-
ret. Quo igitur in pretio Apostoli sui corpus & animam ha-
bebat, qui vel semicineta eius hoc honore donabat, quòd
eius corpus attigissent? Sed quamuis hoc mirabile sit, longè
tamen mirabilius est quòd de Apostolo Petro idem Evan-
gelista memorat, quòd non iam sudaria, sed (quod omnem
superat admirationem) corporis eius vmbra omnia mor-
borum genera depelleret. Quis hoc credere potuisset, nisi
Euangelista retulisset: O quàm verè dictum est: Nimis ho-
norati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principa-

tus

tus eorum: Et illud item: Amè dico vobis, qui credit in me,
opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.
Certè enim plus est quod Petro Dominus contulit, quàm
quod sibi ipsi sumpsit. Is nanque aut verbo, aut cõtactum ma-
nus aut vestis, ægra corpora sanabat: Petrus autem sola
etiam vmbra: quo virtutis & potentiz genere non legimus
vsu fuisse Dominum. Vide quid Petrus pœnitentia, quid
lachrymis promeruit. Tibi enim Petre hoc tempore Ecclē-
siæ suæ gubernacula, & regni cælorum clauēs, quas antè fue-
rat pollicitus, tradidit. Verè de Petro pœnitente ait diuus
Gregorius: Dux in prælio illum militem plus diligit, qui
post fugam conuersus fortiter hostem premit, quàm qui
nunquam fugit, & nunquam fortiter egit. Medicus noster,
inquit diuus Augustinus, omnipotens est: & sic consuevit
plagas nostras curare, vt ne cicatricum quidem vestigium sit.
post ipsius medicamenta remaneat. Hoc & in Dauide cer-
nere licet. Habemus exempli loco pœnitentiam in Petro:
habemus & patientiam & constantiam eius. Humanæ quip-
pe naturæ fragilitate diligenter inspecta, valde miramur,
qui fieri potuerit vt non Apostoli modò, sed innumerabiles
Christi martyres adeò noua & horrenda supplicia præsentis
alacriq̃ue animo pertulerint. Habuerunt corpora vt & nos:
at nos illis dissimillimi sumus, qui acceptam iniuriam vix
ignoscere volumus. Virtus omnipotentis gratiæ Dei illos
fecit insuperabiles. Hæc Apostolum Petrum ita in fide sta-
biliuit. Petrum non parum inuit caelestis præmij singularis
quædam prælibatio. Vidit Transfigurationem Christi. Pau-
lo nō modò humanitatis Christi, sed etiam diuinitatis glo-
ria singulari Dei beneficio frui datum est. Habemus qui-
dem omnes fides tamen sanctorum, quæ tam magna
operata est, duplici forma, altera quidem extrinseca, altera
intrinseca, insignita & illustrata erat. Petrus ipsum Domi-
num habuit laudatorem: Beatus es, inquit, Simon Bar-Io-
na. Ipsi cœtus Apostolici principatus vt dignissimo com-
missus est. De diuo Paulo Chrysofostomus ait: Sicut Magi
Pharaonis, vbi signorum vim & excellentiam quæ Moyses
coram Pharaone patrabat, animaduertent, digitum Dei
& diuinam potestatem in eis esse intellexerunt, ita quis-
quis res gestas & Epistolas Pauli attentius legerit, digitum
Dei & vim diuinam in eo esse, apertissimè deprehendet.
Expergiscimini quæso, Auditores, & vel ex Apostolorum
Martyrumque tormentis caelestis hæreditatis præstantiam
digni.

Gregorius.

Augustin.
Medicuno
per quales
sit.

Act. 4.

Matth. 17.
2. Cor. 22.

Matth. 16.

Simile.

P. rotatio.

dignitatēque cognoscite: nec vos pigeat exiguo obediētiæ, pietatis, charitatisque labore comparare, quod illi omnes sanguine suo, & acerbissimo mortis supplicio mercati sunt. Amen.

IN FESTO VISITATIONIS
BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ,
concio: in qua Euangelica lectio explanatur.

THEMA. *Exsurgens Maria & abiit in montana cum festinatione.* Luca 1.

ALUTAVIT hodie, Auditores, Virgo cognatam suam Elizabeth, quam reuelatione Angeli grauidam esse cognouerat. Cuius autem virtutis fuerit ea salutatio, præfens S. Euāgelij lectio satis declarat. Simul enim atque salutationis eius vox in beata sterilis aures insonuit, tum ipsa, tum etiam infans Ioannes in utero eius delitescens, Spiritu sancto, cælestibusque donis pleni repētē fuere. Quæ res facit vt fidelis quisque illud maximè optare debeat, vt ab hac sacra Virgine simili felicitate salutari mereatur. Ad hoc autem impetrandum commodissima ratio esse videtur, si deuotissimo affectu eadē nos quoque Virginem salutemus. Si enim honesti & vrbani hominis est, salutantem resalutare? agrestis verò & inhumani, hanc mutuam officij vicissitudinem non reddere: quomodo hoc officium beatissima Virgo, quæ totius est probitatis & humanitatis exemplar, prætermittet? Hac igitur ratione salutationem eius promereri licebit, qua eiusdem beatissimæ Virginis amicitiam & gratiam sanctus Bernardinus Confessor promeritus esse dicitur. Hic cum adhuc puerulus esset, singularem erga Virginē dilectionis affectum gerebat, & sæpius Angelicam salutationem cum lachrymis ante eius imaginem repetebat. Quo factum est, vt singularem apud illam gratiam inire mereretur. Eadem igitur, Auditores, ratione beatissimæ Virginis opem, qua nunc potissimum indigemus, impetrare studeamus.

AVE MARIA.

Principio Euangelicam historiam (quæ miris diuini Spiritus delicijs & mysterijs referta est) quatum Dominus dedit,

derit, explanare incipiamus. Quod cum facimus, cum discipulis Domini spicas manibus confricamus, vt ad latentia grana perueniamus. Historia igitur sic habet: *Exsurgēs Maria* (videlicet post auditam cælestis nunciij legationem, qua hinc virginis, inde sterilis & grandæuæ mulieris conceptus nunciabatur) *abiit in montana cum festinatione.* Initio sacre huius lectionis inquirenda nobis huius festinationis causa, & paulo fufius aperienda est. Sciendum illud maximè gloriosum nomini Christi, quod nobis maximè est salutare. Maxima Dei gloria est, homines à morte ad vitam reuocare, & maximis eos beneficijs afficere. Omnes, inquit Apostolus, peccauerūt, & egent gloria Dei, hoc est, vt Deus peccatorum nostrorum gratuita remissione, pietatis & misericordiarū suarū gloriam illustret. hinc illud Esaiæ: Propterea expectat Dominus, vt misereatur vesteri: & ideo exaltabitur parcens vobis. Meritò omnes cum Ecclesia in Angelico cantu dicere debemus: Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam: quoniam gloria tua, salus & redemptio nostra est. Quod ipse quoque Dominus per Esaiam testatur his verbis: Dabo in Sion salutem, & in Hierusalem gloriam meam. Quæ quæso Domine, gloriam in Hierusalem ostendisti, in qua vincētus, consputus, irrisus, flagris coactus, & inter latrones affixus patibulo ignominiosè fuisi? Nimirum hæc maxima bonitatis & misericordiarū tuarū gloria fuit, nusquam antea simili opere patefacta, quod tot tantæque supplicia perpeti dignatus fueris, vt homines, quos ardentem amabas, à terribilibus scelerum impietatisque tenebris, ad clarissimam pietatis atque honestatis lucem traderes. Quæ certè in re, quo illustrior diuinæ bonitatis gloria apparet, eo salutis nostræ ratio vberior existit. His igitur ita constitutis, facile erit, itineris à sacra Virgine tanta cum festinatione suscepti causam intelligere. Si enim gloria Domini in salute nostra promouenda posita est: ipse autem infinito amore & gloriam suam, & salutem nostram sitis: quid mirum si sacra Virgo à filio acta, quem felici vtero gestabat, tanta festinatione ad sterilis Elizabethæ filium sanctificandum, & ab originis peccato purgandum, & Spiritu sancto replendum properat? Hac enim festinatione Dominus studium salutis nostræ, & ardentissimam in genus hominum charitatem, & infinitam bonitatem suam facilè declarat. Ad gratiam hominibus conferendam properat; ad poenam siue vindictam inferendam tardissimus est. Non enim

Luca. 6

Festinatio
quætenus
vrius fuerit.

Rom. 3.

Esaiæ 30.

Esaiæ 46.

Christi gloria
in nobis illustratur.

Maria cum
properat.

Exech. 18. enim vult mortem peccatorum, sed magis vt conuertantur & viuant. Expendant hæc pij omnes & incredibile dictu est, quantopere eorum mentes afficiat, & singulari quadam spe confirmet, & in amorem tantæ bonitatis accendat. Docemur ita hæc Virginis festinatione, qua animi alacritate & promptitudine viri sancti Dei præceptis obtemperare, & illi obsequi atque inferuire soleant. Hi semper cum Apostolo non tam verbis quam re ipsa dicere videntur: Domine, quid me vis facere? itaq; vt famuli, qui ad fores palatii Regum excubant, sic ad vocantis domini vocem attentissimi sunt, vt cum primùm illa insonuerit, sine vlla mora accurrant, & sermonem, quem cum amicis magna cum voluptate conferebant, maiori cum iucunditate intermittant: sic fideles Christi serui ad Domini sui non modò vocem, sed etiam nutum, rebus omnibus posthabitis, parati sunt & expediti. Sic vbiq; obediendi promptitudo commendatur. Sic Abrahamæ obedientia commendatur, qui cum nonagenarius iussus esset à Domino circumcisionis cauterium suscipere, eadem ipsa die & se, & Ismaelem filium, & omnes vernaculos suos circumcidit, nec in sequentem diem distulit. Sic vbiq; obedienciæ signa edidit. Abraham festinat, Sara festinat, puer Abrahamæ festinus Domini præceptum exsequitur. Natus (ait Origenes) piger est in domo sapientis: omnes ad parandum celeres, omnes alacres & expediti. Nescit enim (vt Ambrosius ait) tarda molimina Spiritus sancti gratia. Charitas non remissis actibus, sed vehementioribus & ardentioribus augetur & intenditur. Non oportet res diuinas atque sacratissima mysteria languide & negligenter tractare. Hic Dei nostri mos est, vt talem se hominibus exhibeat, quales se illi homines exhibere solent. Qui ergo magno studio & seruaore animi Magni querit, magna quoque ab eo auxilia percipit, magnisque diuini splendoris radiis illuminatur, quibus in Dei amorem mirabiliter exardescens, magnos quotidie in virtute progressus facit. Contrà inertes & sordides, qui non magis curant siue afficiuntur eum diuina tractant, quam cum ea negligunt. Hi neque accedentem ad eos Dominum, neque recedentem sentiunt, atque ita sui penè similes in omni vita permanent. Vtrumq; autem paucis Salomon expressit, cum ait: Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium diuitias parat. Et iterum: Manus fortium dominabitur: quæ autem remissa est, tributis seruiet. Seruiet autem varijs affectibus, seruiet mundo, propria

*Act. 9.**Simile.**Obediencia
comenda-
tur.**Genes. 17.**Genes. 22.**Genes. 18.**Orig. in**Genes.**Charitas**summa vi-**ta Cori-**thiane.**Deus qua-**lis in no-**bis sit.**Vide fabu-**lam de**Gallo.**Prover. 10.**Prover. 12.*

propriaque voluntati: quibus omnibus inertes homines obedientia tributa pendent: à qua seruitute manus fortium libera est. Vnde hoc vel maximum inter vtroque discrimen esse videtur, quòd isti (quantum ad celeritatem parendi attinet) sunt instar sphaerici corporis in plano constituti, quòd leuissimo tactu, atque adeò solo flatu, quocumque uolueris, mouetur: illi verò instar onustæ nauis, quæ, nisi vehementissimis flatibus concussa fuerit, immota manet. At quanto aliter hodie sacra Virgo, quæ Spiritus sancti ductu ad cognatam venire iussa, cum festinatione ad montana procehit! Quamuis enim ardua sit via salutis (est enim adscensus in cælum) vis tamen diuini Spiritus impedimenta omnia vincit. Sed iam ad sequentia veniamus: subdit enim Euangelista:

Et intrauit domum Zachariae, & salutauit Elixabeth. Minutus in hac historia videretur Euangelista, qui non modò festinationem, sed etiam salutationem Virginis describit (quam quiuis alius historiae scriptor prætermittendam putaret) nisi hæc omnia mysteriis grauida essent. Hoc enim ad Virginis gloriam maximè pertinet, cuius vocem Christus Dominus, qui in eius vtero delitescerebat, instrumentum esse voluit, per quod ad Ioannem gratia sanctificatio perueniret. Ideo namq; in Cantic. cum mystici corporis, hoc est, Ecclesiae membra designantur, Christo quidem capitis, Virgini autem colli nomen tribuitur: colli, inquam, quod Christo capiti adheret; per quod à capite ad corpus omnes gratiarum atque donorum influxus manant. *Ecce enim, inquit, vt facta est vox salutationis tuae in auribus meis, exultauit in gaudio infans, &c.* Simul enim vt vox Virginis aures pulsauit annoxæ matris, cū ipsa simul voce diuinus ille afflatus totam latētis infantis animam peruasit, admirandisq; muneribus ornauit. Videtis ergo, Auditores, Virginis vocem & salutationem viuum instrumentum extitisse, quo Christus Iesus in vtero adhuc delitescens vsus est, vt infantem Ioannem cælesti Spiritu replet: Vnde sanè liquet, non exigua beneficiorum partem, quæ fidelibus sempiterni numinis beneficentia largitur, in temerata Virgine sequestre & internicia donari. Sicut enim Deus Pater omnia hominibus bona per filium, ita filius per matrem pleraque concedit. Hinc, sicut ille mediator apud Patrem, ita mater (vt D. Bernardus ait) apud filium pro hominibus mediatrix est: vt omnes hoc nomine sicut honorificant filiam, honorificent etiam matrem, eamq; sibi pijs

*Seruire
tributis.**Simile.**Cantic. 1.**Mariae in-
stru-
mentum
Christi.**Maria pa-
trona apud
Deum.**Bernardus*

precibus & rectè factis propitiâ semper reddere studeant. Hic studiosus Concionator multas huius festinationis rationes adducere pro instructione poterit: Deus ignis est: & qui hunc intra se habent, à bonis operibus ociosi esse non possunt. Ignis non potest latere neque quiescere: ideo ubi- cumque diuina hæc flamma fuerit, foras erumpere nititur. Hoc indicio de anime suæ statu quisque iudicare poterit. Sunt enim multi qui vehementer scire cupiunt, odio ne an amore digni sint: hoc est, an intra se Deum commorantem habeant. Feruor spiritus non postremum locum obtinet: qui autem tepet & languet in bonis, ignem hunc non habet. Neque verò absurdum est, si interpretemur etiam festinationem hanc, Virginei pudoris & verecundiæ indicium fuisse, quæ in publico videri erubesceret. Nam pudor, virginitatis ac pudicitia tutissimum custos est; vt contra inuerecundia, impudicitia dux est. Vide Ambrosium. Hoc præceptum Dina, Iacob filia, seruari neglexit. Oculi seruandi, ne per eos mors ingrediatur. *Et factum est, vt audivit salutationem Mariæ Elizabeth, exsultauit infans in utero eius. Quis mirum, si salutante Maria, salus illi domui facta sit, cum eam Apostolis Dominus facultatem concesserit, vt si intrantes domum, pacem hospitibus bene precarentur, super illos pax Domini requiesceret? Cum igitur sacra Virgo salutem Elizabethæ bene precata fuerit, vera & certa salus (quæ non alia quam Spiritus sanctus est) in eius animam descendit. Qua admiratione & quo gaudio affecta fuerit, quæ vis orationis explicare valeat? Mytheria omnia, quæ Paulus Gentibus in paradiso nuncianda didicerat, Spiritu sancto tradente, beata hæc sterilis plenissimè intellexit. Constat autem, inter omnia diuina opera summum locum Euangelij sacramentum, & incarnationis Dominicæ mysterium tenere. quibus tamen Dei operibus variè solent homines permoueri. Improbi enim & qui nullo diuini amoris sensu tanguntur, viridibus sunt lignis persimiles, quæ subiecto igne vsque ad eò non accenduntur, vt ipsum frequenter ignem humore suo extinguant. Homines autem pii, & qui aliquos diuini amoris igniculos internis præcordiis conceperunt, pulueris sulphurei vim atque naturam imitantur, qui vel leuissima scintilla vehementissimè inflammatur. Sed iam relicta matre, ad eius filium veniamus, de quo eadem ad sacram Virginem ait: *Ecco enim vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exsultauit in gaudio infans in utero meo.* Infans iste, sicut omnes*

Designi.

Genes. 34.

Lucæ 10.

Ephes. 3.

Simile.

Simile.

omnes alij, originalis peccati labe infectus, à Deo auersus, & ab eius gratia alienus erat. Ea verò fuit diuina pietatis & gratiæ magnitudo, vt nullis præcedentibus meritis, ab eodem quo detinebatur peccato fuerit emundatus, & Spiritu sancto repletus, & fidei lumine illustratus, & ad redemptoris sui cognitionem informatus: in cuius amorem ita exarsit, vt, præ amoris magnitudine, intra materni uteri angustias salierit, & gaudio exsultauerit. Dum autem infantem hunc gratuitis donis ornat, omnes nos ad bene sperandum inuitat. Quomodo enim negare aliquid illis poterit qui ipsum diligunt, qui mandatis eius obtemperant, qui tam liberalis in eum fuit, qui necdum seipsum agnoscebat? Apud hunc omnia virtutum officia plurimum valent, amoris tamen vinculis maximè capitur. Amor enim illum adduxit ad homines, & amor item homines adducit ad eum. Infantem autem huius exemplo, qui præ gaudio exsultauit, docemur, vt non solum interno, sed etiam externo pietatis & benignitatis studio Dominum colamus. Sunt enim quidam ad spiritualia exercitia propensi, qui tamen ad benignitatis officia, ad quæ non raro vocat necessitas charitatis, tardiores sunt. Hoc præceptum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem, lingua & opere. Iam Elizabeth, acta Spiritu sancto, in hæc pietatis & deuotionis plenissima verba prorupit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Verè benedicta tu, quia benedictus vteri tui fructus. Non sanè quia tu benedicta, ille benedictus: sed quia ille te omni benedictione spirituali in cælestibus benedixit. In cæteris quidem arboribus fructus ab arbore commendatur: hæc autem diuersa ratione fructus arborem nobilitat & commendat. Huius autem arboris benedictus fructus omnia illa damna reparauit, quæ ex interdita arboris fructu in mundum inuecta sunt: vt hac ratione diuinæ sapientiæ ordinem agnoscamus, qui, qua via mors introiuit in mundum, eadem ipsa vitam reuocare constituit. Femina damnauit seculum pomo; femina item vitalem fructum mundum attulit: vt merito & arborem & salutem eius fructum cum beata Elizabeth sine intermissione laudare debeamus, dicentes: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* qui nobis antidotum & medicamentum aduersus venenatæ arboris fructum attulit. *Et vnde inquit, hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Quas dicit, Quæ mea dignitas, quæ mea merita, vt mater Domini ac Regis Angelorum*

Peccato originalis infectus omnes.

Deus vt promeretur.

1. Ioh. 3.

Damna mundi quæ abstuleris.

Matth. 3. ad me venire dignetur? Huic simillima sunt Centurionis verba, quibus ad Dominum dixit: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum. Dic comunicaturus hæc verba, & dic cum hac Elizabeth: Vnde hoc mihi, ut veniat Dominus meus, imò rerum omnium Dominus, in hanc ruinofam & sordidam domum? Summa hominis perfectio in hac felici cum Deo comunione posita est. Amor Deū impulit ad hominis creationē; & amor item homo in suum principiu recurrens, suam consequitur perfectionem. Naturæ enim perfectio est, eò vnde primùm fluxit, conueniens & apta cõuersio. Neque enim aliunde petendum est vitæ extremum; quàm vnde vitæ principium duximus. Post hæc igitur admirationis & reuerentiæ verba, addit sancta femina admirationis causam, his verbis: *Ecce enim ut facta est vox saluationis tua in auribus meis, exsultauit infans in gaudio in utero meo.* Quibus sanè verbis liquidò constat, Angeli promissionem fuisse impletam, ut scilicet nasciturus Zachariæ filius Spiritu sancto repletur adhuc ex utero matris sue; hoc enim pueri gaudium à Spiritu sancto in eius animam intrante manauit. A quo sanè Spiritu primùm ita fuit in gratia cõfirmatus, ut ab omni peccato in vita immunis seruaretur: quod munus & Apostolorum fuit, & beatarum mentium est, quæ sunt in gratia confirmatæ. Nos vel hoc nomine miseri, qui in freto grauissimis tempestatibus æstuanti nauigamus, qui in hac vita militamus, quæ tota tẽtatiõ est; qui cum scorpionibus habitamus, qui in medio laqueorum positi sumus, qui super aspidem & basiliscum ambulamus, qui cum antiquo serpente continenter bellum gerimus, certi de pugna, incerti de victoria. Nec enim seruata diu innocentia securos nos reddere potest, cum ea nec Dauidem sanctissimum, nec Salomonem sapientissimum, nec Nicolaum Spiritu sancto plenum, & ab Apostolis inter primos Ecclesiæ diaconos electum, à scõdisimo casu liberauerit. Petrus quoque Apostolus, qui tot Domini miracula viderat, qui ait; *Etiã si oportuerit me mori tecum, non te negabo: vix animosa hæc verba protulerat, cum scõdisimè lapsus est. Si igitur tales viri ac tanti ita corruerunt: quis adeò stupidus & infirmitatis suæ nescius erit, qui similem casum non formidet?* Et horum quidam post lapsum surrexerunt, alij verò in eodem ad finem vsque miserabili obstinatione persistenterunt. Quis autem nostru scire potest, an sit resurrecturus post ruina, cum hoc opus magis sit diuinæ virtutis, quàm humanæ

Amor nos Deo coniungit.

Eccl. 2.

Casus magnorum qualis.

Act. 6p

Matth. 26.

facul

facultatis? Nos itaque, Auditores, miseri sumus, quippe quorum salus & vita, quamdiu in hoc corpore militamus, in tanto discrimine versatur: felix autem Ioannes, qui sine vlllo suo merito hodierna die in gratia confirmatus, perpetuæ innocentia donum nactus est. Neque verò hoc solum beneficium diuina largitas Ioannem affecit, sed adiecit clarissimum fidei lumen, & rationis vsum, qua & incarnationis Domini sacramentum, & lætum Euangelij nuncium, & Domini sui præsentiam agnouit & honorauit. *Qui enim rudis asinæ linguam in humanæ vocis organa formauit, qua Prophetæ insipientiam corripere; qui mutorum ora solet aperire, & linguas infantium difertas facere; vtique potuit semestris infantis animam rationis & fidei lumine illustrare.* O verè felix præcursor Domini, & iudicis præco, qui mortalium omnium primus aduentum Domini mundo nunciasti! Intemerata quidem Virgo mysterium hoc prima cognouit, sed sub silentio tenuit: at Ioannes & cognouit, & matri nunciauit. Vocem enim Mariæ Elizabeth audiuit, sed Ioannes prior gratiam sensit: illa Mariæ, iste Domini sensit aduentum. Mater ergo à paruulo suo hoc mysterium prima didicit; quod postea Zachariæ, ac deinde Ioseph, cum Siemeoni, Annæ, pastoribus & Magis, ac postremò toti mundo nunciatum est. Miramur Ionam in utero piscis orantem: Ioannes in utero prophetat. Creator creaturarum noluit se illis subiicere. Quid verò nos, in huius mysterij fide nati atque educati, ad hæc dicemus: qui hoc tanto salutis nostræ opere ante oculos posito, ne tantillum quidem commouemur? Huius verò tantæ ingratitudinis atque adeò stuporis causa esse videtur, quotidiana hoc ipsum audiendi consuetudo. Naturale enim est hominibus, magis noua, quàm magna mirari. Sancti viri, qui nunquam oculos ab hoc summo diuinæ dignationis opere diuellebant, ita afficiebantur, ita in Christum Dominum pro illis natum & mortuum rapiebantur, vt cum puero nascente renasci, & cum moriente mori, sibi præ doloris & amoris magnitudine viderentur. Sed erit tamen aliquando, cum huius obliuionis & ingratitudinis reddenda sit ratio. In illo quippe supremo mundi examine nihil erit de quo districtiore supernus ille arbiter rationē, quàm de fuso sanguine suo exigat. *Qui tantum dedit, scit quantum repositat.* Sed omissa iam Elizabeth, ad sacram Virginem redeamus. Quid, quæso, ò beata Virgo, inter tot miracula diuina, & inter tam magnifica laudum

Militia vira nostra.

Nym. 22.

Ambros.

Maria cõscia mysterium.

Iona 2.

Seneca. Piorum studium.

Eu. 6b. miss.

tuarum preconia cogitas? quid Elizabeth super omnes mulieres te benedictam prædicanti respondes? *Magnificat anima mea Dominum. Et exsultauit spiritus meus in Deo saluari meo.* quod Hebræa lingua dictum est, In Deo Iesu meo. Hoc est autem illud Canticum, quod ab hominibus Prophetæ diu multumque exigebant, quod tamen hæcenus nemo cecinerat. Cecinerunt olim sanctæ teminæ cantica multa: quorum tamen nullum nouum, sed omnia vetera fuerunt, in quibus præcollatis omnibus beneficiis gratias Domino agebant. Sic Anna Samuelis mater, sic Maria Moyse soror, sic Delbora, sic etiam Iudith, pro partu victoria laudes Domino cecinerunt. Prophetæ canticum nouum ab hominibus, propter singularis & communis salutis beneficium, (quo omnium populorum, gentium, ac nationum salus continebatur) exigit: quod beatissimæ Virgini ante omnes cantandum iure optimo commissum est, ut pro amplitudine muneris esset etiam dignitas cantoris. Legimus olim Dauidem cantu suo dæmonem à Saule Rege fugasse: quæ res magno miraculo & mysterio non vacat. Ille cantus, qui ex pio & grato animo proficitur, pro acceptæ salutis beneficio, ille fugat diabolus. Quisquis igitur ex vobis, Auditores, importuni huius hostis impetum frangere vult, ad citharam Dominicæ crucis confugiat, ibique toto affectu pro hoc tanto salutis beneficio Redemptori gratias agat. Interim conetur Christum & eius matrem in summa humilitate imitari. Dicit cum Propheta: Domine non est exaltatum cor meum. & habebit verissimè partem in regno cælorum. Dominus nobiscum Amen.

IN FESTO BEATÆ MARIE
MAGDALENÆ, CONCIO: IN QVA
lectio Euangelica explanatur.

THEMA. *Lachrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebat.* Lucæ 7.

VM de mirabili peccatricis mulieris cōuersione & pœnitentia nobis hodie dicendum sit, Auditore; certè requirimus veræ pœnitentiæ studiosos, & qui flere magis quàm audire parati sint.

Hoc

Hoc enim animo D. Gregorius ad hoc ipsum argumentum tractandum accessit, cum orationem suam sic exorsus est: Cogitanti mihi de Mariæ pœnitentiâ, flere magis libet quàm aliquid dicere. Cuius enim vel laxum pectus illæ huius peccatricis lachrymæ ad exemplum pœnitentiæ non emolliant? Quòd si non eodem nos animo ad audiendum, quo beatus hic Pater ad dicendum, conuenerimus, frustra hæc insignis mulieris pœnitentiâ, singularisque erga eam Domini misericordia nobis ante oculos ponetur. Vix enim tanto ad pœnitendum exemplo commouebimur, & tanta illa Domini misericordia ad sperandam veniam excitabimur. Quia verò hoc præstare non quidem opis nostræ, sed diuinæ gratiæ manus & beneficium est, ideo hanc à Patre misericordiarum, beatissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A VE MARIA.

Inter omnes humanæ vitæ miseriæ, non postremum locum obtinet illa, quòd homo per se quidem labi potest in peccatum, lapsus verò surgere per se non potest, nisi singulari Dei ope atque auxilio iuuetur. sic enim Saluator ait: Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. Hieremias quoque: Scio, inquit, Domine, quòd non est hominis via eius, neque viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos. Sunt auiculæ quædam oblongis alis, pernicissimique volatus; quæ si casu in terram deciderint, allurgere ac volatum resumere non possunt, quòd alarum longitudo terram contingens, conatum ad volandum impediât. Id quod iustis etiam in peccatum lapsis contingit: qui quauis in cælum sese diuini Spiritus alis attollant, in peccatum tamen lapsi, nisi Deo opem ferente, & ad gratiam excitante, nullo modo eò redire possunt, vnde corruerunt. Constat sanè, neminem ex iniusto fieri iustum, nisi is peccatum super omnia detestetur, illudque super omnia vitare constituat: hæc verò duo habere nemo potest, nisi Deum diligat super omnia. Sequitur quòd homo potens sit ad peccatum, adeoque impotens ad iustitiam & pietatem existit. Quot beneficiis Dominus populum Iudæorū affecit? Quid deinde? In omnibus his peccauerunt adhuc, nec sperauerunt in saluari eius, Post hæc namque omnia vitulum fabricati sunt, eique diuinos honores tribuerunt. Videmus ergo, sine interna Dei ope, externa omnia salutem minimè conferre: simul hæc

Gregorius

Magdalenæ pœnitentiæ exemplar.

Ioan. 6.

Hier. 10.

Simile.

Homo fabricat peccat.

Psal. 77.

ratione peccati metū immittere vobis cupimus, à quo (si in illud fortè ruatis) nisi Deus manum porrigat, exurgere non potestis. Samson cum primū in Philisteorū manus incidit, luminibus orbatus est: ita vbi primū homo in potestatem hostis antiqui venit, diuinæ gratiæ lumen amittit, atque ita cœcus ad diuina contuenda relinquitur. Sic per peccatum mortuus iacuit David per annum, at tandem per Nathan excitatus est. Rectè ait Ecclesiast. Quasi à facie colubri fuge peccatum. Vide huius Davidis pœnitentiam: qui admissi sceleris conscientia percussus, tanto animi dolore concutiebatur, vt diceret: Lauabo per singulas noctes lectū meū, &c. Quo significare voluit, se plorando lumen oculorum penè amisisse. Quod ipse alibi declarat, cum ait: Lumē oculorum meorum & ipsum non est mecum. Sed his aliisque similibus exemplis prætermisissis, locupletissimum hodie exemplum in hac beata peccatrice proponit nobis sanctus Lucas, his verbis: *Rogabat Iesum quidam Pharisæus vt manducaret cum illo. Et ingressus domum.* &c. Hoc verò commune peccatricis nomen tantam mulieris huius fuisse turpitudinem declarat, vt indigna esset, quæ proprio nomine exprimeretur. Quid enim turpius quam prostitutione corporis quæstum facere? Verūm hoc etiam nomine vsus est, vt non huius flagitij tantū, sed omnium quoque aliorum, quæ hoc vitium comitari solent, ream ostenderet. Duabus enim de causis homines à peccatis abstinerere solent, hoc est, vel Dei metu, vel hominū. Vtrumque autem Maria perdiderat, quæ meretriciæ turpitudini vacabat: cuius est, viderem omnem & verecundiam prorsus exuisse. Cum ergo nec Dominum timeret, nec homines reuereretur: quo fræno sese ab illo scelere contineret? Non immeritò hæc mulier peccatrix appellatur; non solum quod impudicam vitam, sed etiam quia multis aliis vitiis contaminatam degeret. Quam sententiam D. Gregorius confirmat, qui hanc esse Mariam illam credit, à qua septem dæmonia à Domino eiecta fuisse Marcus memorat. Septem autem dæmoniorum nomine, idem Sanctus vniuersitatem vitiorum, quibus mens illa erat obfessa, comprehendit vult. Exaggerat autem sancti Euangelistæ morbi magnitudinem, vt in edici peritiam atque potentiam ostendant. Quamuis hæc turpissima esset, Dominus tamen (cuius immentia misericordia ad omnia pertingit, cuiusque bonitas nulla superari malitia potest) ex aliis omnibus, quæ minus peccauerant, hanc elegit, in quam suam ostenderet

miseri

miseri cordiam. Hæc sunt Dei iudicia, iusta quidem, sed stupenda & occulta: quæ nobis non solum timoris, sed lætitiæ quoque materiam præbere debent. Opes in peccatores effusa, iustorum diuitias & felicitatem ostendunt. Vt verò Dominus peccatricem ad se traheret, & à lethifero illo somno excitaret, faciem illam in mentem illius prætulit, qua illuminata, vidit protinus horrenda scelerum monstra, quibus vndique obfessa erat; vidit tetram peccati faciem, quam in duerat. Erubuit, ait ille, salua res, non excusauit. *Vt cognouit quòd Iesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum vnguenti,* &c. Hac igitur fiducia confirmata, ad animarum medicum Dominum Iesum, in Pharisæi domo discumbentem, pergit. Quis tibi, ô mulier, indicauit, Dominum Iesum potestatem habere dimittendi peccata, cum hoc diuinæ solū potestatis sit, contra quam peccata committuntur? Hoc enim arcanum Ioanni Baptistæ diuinitus reuelatum est, qui primus omnium, mirantibus discipulis, dixit: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Ad hæc illa: respondet: Ille nimirum me hoc mysterium docuit, de quo scriptum est, Erunt omnes docibiles Dei. Ille ergo me erudiuit, ille me trahit, & ego ab illo didici, quia verè hic est Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Quam quidem rem postrema lectionis Evangelicæ verba testantur. Cum enim Dominus mulieri dixisset, *Remittuntur tibi peccata tua;* & quidam ex conuiujs dicerent, *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?* Dominus ad eam dixit: *Fides tua te saluam fecit.* Ex quibus verbis liquet, peccatricem hanc ex reuelatione summi Patris hoc mysteriū agnouisse. Hac igitur fide instructa, venit ad Dominum Iesum importunissimè. Antea tenebris obcæcata nihil metuebat, quia nihil videbat: modò verò, vbi desuper infusa luce, horrendam peccati faciem videt, nullo modo potest quiescere. Itaque prudens mulier neque hospitem frequentiam, nec hominum iudicia, neque Pharisæorum contemptum veretur. Quia, inquit D. Gregorius, semetipsam grauius erubescat intus, nihil esse credidit quod verecundaretur foris. Peccati enim pudor omnem alium ab animo suo pudorem excutiebat. Nos autem differimus pœnitentiam, habemus nostras excusationes: quia qualis sit facies peccati, non perinde à cælesti Patre didicimus. At qui ab hoc magistro docti & instituti, virus & pondus peccati agnouerunt, ne ad momentum quidem intolerabile eius pondus sustinere possunt: Hoc igitur peccati horrore stupefacta Maria, con-

Gg s

Simile.
Iudic. 16.

2. Reg. 12.
Eccli. 21.

Psal. 6.

Psalm. 37.

M. retrici
proprium
quid.

Marc. 16.
Magdale-
na insignis
peccatrix.

Peccata
tetra mon-
stra.

Ioan. 1.

Ioan. 6.

Peccatorē
qui trahat

Gregorium.

Peccati
negum in-
tolerabile.

uiuū domum ingreditur, & stat retrō secus pedes Domini. O pul. tor verē penitētis! Solent huiusmodi personæ esse inuerecundæ. Hæc retro stat, non audet comparere ante conspectum. O mutatio dextrę excelſi! O si hos nobis Dominus oculos contulisset, quibus animæ deformitatem peccatis inquinatam cernerentus! tanto pudore afficeremur, vt eum damnatis, imontibus diceremus; Cadite super nos; & collibus, Operite nos. Hæc retro accessit, quoniam oculos ad Christum leuare non audebat. Accessit nō iuxta legem offerens aliquid, sed: Sacrificium Deo spiritus cōtribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Itaque non hircos aut vitulos, sed me ipsam, hoc est, animam meam illi offero, illamque lamentis acerbissimōque doloris gladio in sacrificium maſtabo. Aperit igitur oculorū suorum fontes, è quibus tanta inundauit copia lachrymarum, vt Christi Domini pedibus abluendis sufficeret. Fleuit Petrus amare, dum Dominum negauerat, qui tamen tot viderat miracula. Sed quōd mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, quæ saxeam cor erga diuina gerebat, sic tota in lachrymas diffuat, hoc certè ingenti admiratione non vacat. Demiratus Propheta Dei potentiam, qui è silice in deserto aquam sitienti populo eduxit, exclamat: Qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum: at ego non minus planè demiror, lapideum peccatricis huius cor ita Dei virtute emollitum, vt tantam piarum lachrymarum vim profunderet, quæ lauandis Domini pedibus satis essent. Quis vnquam audiuit tale obsequium alicui Regi aut Imperatori exhibitum, vt pedes eius aureis seminarum capillis tergerentur? Hoc obsequium nō habuit à se ipsa, nec caro & sanguis docuit, sed idem ille Spiritus, qui illam adduxit. Adiecit & capillorum ministerio oscula & vnguenta. Sed quis verbis cōsequi possit, quo charitatis ardore pia oscula sacris illis vestigiis imprimebat? Quod turpiter sibi exhibuerat, hoc iam Deo laudabiliter offerebat: vt totum Deo seruiret in penitētia, quo Deum contempserat in culpa. Verè penitentibus innuitur, vt vires, opes, & facultates, quibus Diabolo antea militauerant, & vanitati seruiret, eas modò in obsequium Domini cōuertant, & piis vsibus addicant. Apostolus ait: Sicut antea exhibuistis membra vestra seruire iniquitati, & c. Hoc igitur hodie Maria fecit, quæ omnia vanitatis & turpitudinis instrumenta à diaboli seruitio vindicata, in obsequium Domini conuertit, & super ea quasi super ligna quæ de nemore

Baal

Baal (quod Gedeon iussus fuerat destruere) succiderat, cor- *Indic. 6.*
dis humiliati atque contriti sacrificium obtulit. Quōd si
quarar, quibus tandem rebus ad hunc summum puritatis
& dignitatis gradum hæc mulier à Domino perducta fue-
rit: non dubium quin humilitate, charitate, fide, & peniten-
tia instructa, hanc tantam gratiam fuerit consecuta. Fides
enim fuit, quōd ad Dominum Iesum salutarem animarum
medicum curanda venit: humilitas fuit, quōd non ausa est
ante conspectum eius apparere, sed stans retro: penitētia
fuit, quōd tantam vim lachrymarum effudit, quibus animæ
sux sordes lauit: charitas verò fuit, quōd pedibus Domini
osculis fixit, quōd capillis suis terſit, quōd vnguento vnxit. *Lucæ 18.*
Inter has autem virtutes humilitas potissimum illuxit. Pub-
licanus, mōdè actæ vitæ cōscientia terribus, percutiebat pe-
ctus suam, dicens: Deus propitijs esto mihi peccatori. Sic
Maria nostra, ab eodem Spiritu edocta, ad vestigia Domini *Eccles. 35.*
seſe deiecit. Oratio humiliantis se penetrat nubes: & donec
appropinquet, non consolabitur, & non discedet, donec al-
tissimum adspiciat. Regijs vates ait: Adsperges me Domine
hyſſopo, & mundabor: lauabis me, & super niuē dealabor.
Hyſſopi nomine, inquit D. Aug. humilitatis virtutē designat,
quæ verè penitēntis habitus est, qui sui ipsius demissione
Deum, quæ peccando cōtempſit, honorat, & sui ipsius deie-
ctione placat, quem elatione atq; tumore ad irā concitauerat.
Est enim hyſſopus herbula quædā exigua, quæ tamen ad *Hyſſopus
cuius natura sit.*
pulmonis tumore purgandū maximè salutaris est: cuius ra-
dices durissimos etiā lapides penetrant: quæ omnia maximè
humilitati cōueniunt. Primum enim verè humilis paruulus
est in oculis suis, qui etiā nō vult apparere humilis, sed vilis. *Bernard.*
Deinde humilitas iactantiam cum tota vitiorum propagine
ab anima pellit, atq; ita à seruitute diaboli hominē liberat. *Augustin.*
Vera est enim illa D. Aug. sententia: Quæcunque superbum
videris, filium diaboli esse non dubites. Hyſſopus fragit da-
rissimos lapides, ita sanè humilitas omnipotentis Dei iram
in lenitatem vertit, & ad misericordiam fleſcit. Hac igitur
virtute primum Maria instructa venit, cū retrō stans se ad *Humilitas
virtus o-
prima.*
pedes Domini suppliciter abiecit: quæ iram eius ita lenijt, vt
illum ex iracundo leone in agnum mansuetum verterit.
Post humilitatem autem, veræ penitēntiæ lachrymas
profudit, quibus Dominicos pedes rigauit. Hic spiritus san-
ctus charitatis ignem vehementer in corde eius accēderat,
vt ex hoc cælesti imbri irrigata, ex rudi inculto quæ de nemore
paradi

Psal. 50.

Matth. 28

Psal. 115.

Lachryma
qui exhi-
bita.

Gregorius.

Penitētia
vera quæ.

Roman. 6.

Lucæ 18.

Eccles. 35.

Psal. 50.
Aug. li. 4.
d: Doctri-
na Chri-
stiana.Hyſſopus
cuius natura
sit.

Bernard.

Augustin.

Humilitas
virtus o-
prima.

paradisus voluptatis effecta, dignos poenitentia fructus pro-
tulerit. Capillis, quibus diabolo & mundo militauerat, iam
Christo deseruit: capillis se ipsam perdiderat, capillis se mo-
do perditam seruat. Quis hoc vnquam vidit, vt res eadem
iustitia & iniustitia, vita & mortis instrumentum fieret?

Capilli qui
vni idola.

Sic opes, prout vsa fuerint, bene collocata salutem, male
autem collocata pestem suis possessoris afferunt. Impu-
dica femina quanto amore capillos suos prosequuntur!
Hæc earum idola. Hæc sculptilia hodie Maria contamina-
uit, dum capillos ad puluerem & sordes pedum tergendas
demisit. Tunc etiam abominaciones Ægyptiorum (quarum

Esaiæ 50.

Esaias facit mentionem) Domino immolauit, quando ca-
pillos suos, quos illa sibi deos fecerat, Domino sacrificauit.

Simile.

Mos est regiae familiae, vbi Rex fato functus est, vexilla reg-
gia per terram in mæroris significationem raptare. Hoc
ipsum Maria fecit, in cuius hodie pectore dæmon, cui illa
tanquam regi suo militabat, mortuus fuit, ideòq; terribili
regis vexillum, nempe capillos suos, quibus ipsa ceu vexillo
quodam satellites diaboli ad se vocabat, ad pedes Christi
demisit, atque raptauit. Nec hoc officio contenta, osculaba-
tur pedes eius, & vnguento vnguebat. Vnguentum capiti
præcipue, non pedibus, qui luto & puluere foedantur, adhi-
beri solet. Parum est pedes eius lachrymis abluere, & capil-
lis tergere: sanguine (si liceret) abluere, & visceribus ipsis
tergere parata erat. Oratio Deû lenit, lachryma cogit: hæc
vngit, illa pungit. Sic fleuit Ezechias Rex. Nemo tamen exi-
stimet, hoc summum Christi Domini beneficium ad vnam
solam Mariam fuisse referuatum. Latè patet diuinæ miseri-
cordiæ campus omnibus, qui simili officio Dominum pro-
merentur. Ille ascendit in cælum, pedes tamen reliquit in
terra. Qui sunt autem pedes Domini, nisi ij qui infimi om-
nium videntur? nempe pauperes, quos & ipse Dominus mi-
nimos appellauit, cum dixit: Quod vni ex his minimis meis
fecistis, mihi fecistis. Capilli sunt diuitiarum. Oscularis pe-
des Iesu, cum materno charitatis affectu suscipis pauperum
curam, ac veluti proprios filios foues ac nutris. Hac igitur
ratione pium beatæ huius peccatricis obsequium etiã nunc
poterimus imitari.

Pius qui-
dam.

Esaiæ 38.

Pauperes,

Domini pe-

des sunt.

Matth. 25.

Videns autem Phariseus, qui vocauerat eum, ait intra se, di-
cens: Hic si esset Propheta, &c. Hic aperte videmus impletum
quod Samueli Dominus dixit: Homo videt ea quæ foris
patent, Dominus autem intuetur cor. Phariseus enim vulgi
iudi

iudicium sequens, & anteaquam vitam peccatricis, eã dam-
nabat. Christus autè Dominus, de quo longè ante pronun-
ciarum erat, Non secundum visionem oculorum iudicabit,

Esai. 111.

neque secundum auditum aurium arguet, sed iudicabit in
iusticia pauperes; cor illius charitate, humilitate, acerbissi-
moque dolore contritum intuebatur: ideoque quam mun-
dus accusabat, ille, qui renum & cordis scrutator est, com-
mendabat. Nec hoc solum nomine accusandus est Phari-
sæus, sed hoc etiam quod ad veram sanctitatem & iustitiam
pertinere credebatur, peccatorum: ac præcipue poenitentium,
contactum refugere: quasi huiusmodi contactu pura mens
inquinari posset. Sed tamen vana & ficta Pharisæorum reli-
gio in huiusmodi nœnias inciderat: quæ vt ad plausum & o-
culos hominum seruebat, ita interna pietate neglecta, ea
solum quæ humanis oculis conspicua erant, curabat. Vide-
tur mihi Phariseus hic quadam ex parte similis illi fuisse,

Pharisæo-
rum super-
bitio.

Lucæ 18.

qui seipsum Publicani comparatione iactabat: ita enim hic
eiusdem superbiæ & præsumptionis sectator huius pecca-
tricis comparatione efferebat. Cuius cogitationibus Domi-
nus tam mirabili consilio & arte respondit, vt peccatricem
illam longè ipso iustiorum esse declararet, & is tamen hac
responione nihil offenderetur. Ait igitur: Simon habeo tibi ali-
quid dicere. At ille ait: Magister dic, Duo debitores erant, &c.

Delicatae aures, nisi his ambagibus & parabolis, veritatem,
quæ illos perstringit, audire recusant. Sic etiam Nathã Pro-
pheta scelus adulterij Dauidi Regi proposuit, vt non à Pro-
pheta reprehensus, sed à seipso damnatus fuisse videretur.

2. Reg. 12.

Duo, inquit, debitores, &c. Animaduertite quæso, Auditores,
Domini misericordiam & gratiam. Mulier faciem Domini
verita accessit retrò: at is qui humiles corde non auertatur,
terga petunt faciem reddidit. Moyse, faciem Domini videre

Exo 1. 33.

cupienti, posteriora videnda traduntur: at huic peccatrici
retrò accedenti, facies Domini exhibetur. Conuersus enim
ad illam, dicit Simon: Vides hanc mulierem? Intraui in domum
tuam, aquam pedibus meis non dedisti, &c. Miram in hac offi-
cium suppuratione cõsolationem animus meus percipit.

Hoc enim argumento facile coniugio, quibus immensa illa
bonitas oculis piorum hominum rectè facta contempletur;
quando omnis boni operis circumstantias atque particulas
adeò vigilanter excutit, vt simplex beneficium minutatim
in tot partes diuidat, quod circumstantias habet, quo vnici-
que suum præmiũ tribuat. Simili modo misericordiae opera,
quibus

Deus non
obliuiscer-
etur opera
nostri.

quibus pauperum necessitatibus cōsulimus (quæ vnico nomine comprehendere poterant) singulatim in extremo iudicio diuidet, cum illis sua præmia decernet. Itaque, Auditor, sicut Apostolus ad bene operandi studium spe futuræ resurrectionis Corinthios hortatur: ita vos ego ad idem studium hortor, quod iustissimorum vestrorum operum æstimatorem in cælo habituri sitis, cui nō sit necesse oratorem adhibere, qui vestra rectè facta amplificet, & rē ipsam cum partibus ante eius oculos ponat: ipse enim & bonorū operum retributor, & idoneus amplificador est: qui que non solum boni operis, sed omnium etiam vel minimarū circumstantiarum rationem habeat. Quid igitur sibi Saluator hac officiorum enumeratione voluit? Primum hinc aperte colligit, quam ille peccatricem damnabat, esse illo sanctiorem, quod videlicet maiori esset charitate prædita: quā rem maiora charitatis officia indicabant, cum ille præter hospitij conuiuium nihil addidisset, hæc verò mulier illa omnia ardentissimæ charitatis officia præstitisset. Itaque ex operum præstantia, charitatis excellentiam: ex hac verò, sanctitatis præstantiam non obscure intulit: quod ille fortasse minus intellexit. Sed non leuis tamen dubitatio circa hanc Domini conclusionem oritur, qua is, proposita duorum debitorum parabola, quorum alter minus, alter plus deberet, intulit: *Propter quod dico tibi, dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* &c. Videtur enim inuerfa conclusio. Si enim ex duobus debitoribus plus diligit, cui plus dimissum est; ex hoc colligi videbatur, vt hæc mulier, cui multa debita dimissa sunt, multum diligeret. Itaque maioris debiti remissio, maioris dilectionis causa est. At hęc cōtrā Dominus maiorem dilectionem remissionis causam esse intulit, cum ait: *Dimissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multum.* Spes quo vehementiùs à diuino Spiritu roboratur, eo maiorem in Christum amorem excitat. Ea verò in hac peccatrice tanta fuit, vt ardentissimum in eius pectore amoris ignem accenderet, per quem tantum sibi beneficium firmiter conferendum esse sperauit. Quo verò spes firmitior & certior, eo charitas exstirpit ardentior. Maria dilexit multum, vbi illud à Domino lætitiæ & exultationis verbum audiuit, *Remittuntur tibi peccata tua:* & ante hoc etiam verbum, *dilexit multum,* quia firmissima spe (quæ nō fallit) credidit esse sibi peccata multa remittenda. Hoc enim nō obscure Dominus indicauit, cum ait: *Fides tua te saluam fecit, vade in pace.* Hac enim

Matth. 25.
1. Corin. 6.

Peccata
cui remissio
fuit.

enim fide, & futuram per Christum remissionem credidit: & quia credidit, & quia sperauit, & quia sperauit, auctorē tantæ salutis dilexit. Hoc est autē quod cælestis Magister in hac parabola intulit, quod erat videlicet obscurius: quod enim per se satis manifestum erat, iudicio reliquit auditorū. Hæc Dauid paucis manifestat: *Dilexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ.* Item alibi: *Scitote quoniam mirificauit Dominus sanctum suum.* Addit: *Dominus exaudiet me cum clamauero ad eum.* An non igitur hęc Dominum toto pectore diligā, colam, & perpetuis laudibus celebrabo, qui tamest propitius? Ipse homini remittere iussit septuagies septies: multo magis ipse præstabit, quod alijs faciendum esse præscripsit. Nemo tamen huius spei obtentu diutiùs in seculis perseverandi occasionē sumat: imò verò quo diutiùs in peccato manet, eo magis sibi salutis aditum præcludit. Vera pœnitentia eximiam laudem promeretur, maiore tamen obtinet innocentia. Dominus Iesus, huius sanctæ femine, quæ exemplar est pœnitentiæ, interuentu, sic nobis semper propitius. Amen.

Psal. 114.

Psal. 4.

Matth. 18.

Peccata de
seruanda.

IN FESTO BEATI IACOBI
APOSTOLI, CONCIO: IN QVA
lectio Euangelica explanatur, ac deinde ver-
ba Thematis tractantur.

THEMA, *Calicem quidem meum bibetis.* Matth. 20.

N hodierna sancti Euāgelij lectione imago quædam humanæ infirmitatis in duobus Christi Apostolis, Iacobo & Ioanne, nobis ob oculos ponitur. Hi namque in Christi schola (quæ veræ humilitatis magisterium erat) enutriti, & diuinis eius præceptis imbuti, post hanc tantam veræ sapientiæ & humilitatis disciplinam, modò subornata matre, dextras & sinistras sedes, hoc est, summum in Christi regno (quod terrenum esse arbitrabantur) principatum petunt, qui paulo antè reficiendis retibus operam dabant. Hęc planè nō parua nobis timoris materia exhibetur. Si enim in his duobus fratribus, qui toties ab inexhausto illo veritatis & sapientiæ fonte potati fuerant, honoris & principatus sitis exstincta non est, quid de nobis sperandum erit, quibus ea felicitas minimè contin

Schola
Christi qua
lu.

Matth. 4.

contigit; quorumque vota ac desideria ad hanc terrenæ felicitatis gloriam continenter aspirant? Hanc enim nobis, hanc amicis & consanguineis optamus: hanc auida mater filijs, quos in sinu gestat, precatur; pro hoc vota facit, & eos solos felices putat, qui huius felicitatis cōpotes sunt. Quam altè hæc honoris & principatus cupiditas visceribus nostris infixæ sit (vt alia prætereamus exempla) declarat fratrum Ioseph inuidia: qui fratris somnium de principatu suo adeo indignè tulerunt, vt de indignissima eius nece, pessima consilia inierint. Sic duo illi gemelli, Iacob & Esau, in materni vteri visceribus cōstituti, mutuo collidebantur. Homo constat carne simul & spiritu: iam corpus quærit quæ sua sunt, verum animus sua negligit. Ad hoc dicendum, eam esse rerum omnium conditionem, vt vnumquodque eius rei naturam induat, in qua receptum est. Si enim aut clarissimam aquam in atramentum, aut purissimum vinum in aceti dolium fuderis, claritatem aquæ in obscurum atrumque colorem, & vini puritatem in acetum conuerteris. Ad huc ergo modum cum spiritus noster carni immerfus sit, in carnis quodammodo naturam degenerat: adeoq; carnis naturam refert, vt interdum etiam ipsius carnis mancipium fiat: nisi diuini Spiritus beneficio ab hac seruitute liberetur. Sicut enim qui adhæret Deo, vnus cum eo spiritus fit: ita qui huic meretrici, hoc est, carni suæ adhæret, in eius quodammodo naturam transit. Hinc multos videre licet, quorum omnis cogitatio in sola earum rerum inquisitione, quæ ad carnis voluptatem spectant, posita est. Antequam accedamus ad Euangelium, diuinum numen implorandum erit.

A V E M A R I A .

Mat. 4. Scitis, Auditores, Petrum, & Andræam fratrem eius, ante ceteros Apostolos fuisse vocatos à Domino. Cum enim in mari Galilææ retia laxarent, à Domino ad aliam digniorem atque vberioreni piscationem vocati sunt. Vbi autem hos vocasset, procedens inde, vidit alios duos fratres, Iacobum hunc, qui Hispanorum dicitur Apostolus, & Ioannem cum Zebedæo patre, reficiētes retia sua, & vocauit eos. At illi, relictiis retibus & patre, secuti sunt eum. Quid hæc diuina vocatione mirabilius? Qui piscatorum statu, atque eorum præcipuè, qui reficiendis laceris retibus vacabant, abiectus? Quid verò Apostolici muneris dignitate in Ecclesia

eclesia sublimius? Et tamen mirabili hæc Saluatoris dignatione, abiectissimi piscatores ad tantam celsitudinis gloriam vocati sunt, vt appareat verum esse quod Sapiens ait: Facile est in oculis Domini subitè honestare pauperem. Et: Suscipiens à terra inopem, & de stercore erigēs pauperem: vt collocet eum principibus, cum principibus populi sui. Causam huius vocationis aliam assignare non possumus, nisi diuinam liberalitatem atque voluntatem, sicut ipse ait: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, &c. ne quis habeat vnde merito ex se gloriari possit. Horū ergo duorum discipulorum mater, Zebedæi vxor, & beatissimæ Virginis soror, quæ Maria Salome, scilicet filia, appellatur (illa, inquam, Salome, quæ cum Maria Magdalena, & Maria Iacobi matre, summo mane cum aromatibus ad Dominicum corpus vngendum venerat) cum videret filios suos inter primos Apostolorum à Domino vocatos, & sanguinis cōiunctione propinquos, petit, vt eos regni sui (quod terrenum ac temporale, Iudæorum more, futurum somniabat) summos principes faceret, eisque ad dexteram suam atque sinistram cōsessum præberet. Mater ergo à filiis subornata, & materno amore decepta, hunc tantum honorem filiis in Christi regno petebat, qui paulo antè cum Zebedæo patre lacera retia reficiebant. Accessit ergo mater ad Dominum Iesum, adorans & petens aliquid ab eo. Quis huius orationis exordium audeat improbare? Adorare enim & orare, vtrumque ad religionis officium pertinet, quæ est moralium omnium virtutum præstantissima; ad quam post Theologicas virtutes, diuini numinis cultus præcipuè spectat. Et tamen si quis orationis huius mentem propositumque consideret, inueniet eam vanitatis & ambitionis labe prorsus infectam. Ideo enim hæc mulier Christum adorat, ideo se illi supplicem exhibet, vt terrenam dignitatem filiis impetret. Quod exemplò monemur, vt sollicitè in iis operibus, quæ cum pietate suscipimus, maximam intentionis, & finis quem intuemur, rationem habeamus. Caro sibi cupit tributum aliquod impendi. Constat autem omnes nostras actiones, ex fine, quem mente concipimus, esse diiudicandas. A fine pendet omnis honestatis ratio. Qui voluptatem finem suum instituunt; siue alias res varias, non sunt prudentes habendi. Cum igitur tota operis nostri dignitas ex fine pendeat, sollicitè admodum, quid nos in pietatis operibus moueat, quod intentionis nostræ oculus tēdat, quid præcipuè caperet, indagare de-

Gregor. iij. bemus: ne fortè bonum opus, quod molimur, aliqua inanis gloriae labe polluat. Ad hoc ipsum D. Gregorius fatuarum virginum exemplo diligenter adhortatur, cum ait: Sæpè vos, fratres charissimi, admoneo prava opera fugere, mundi huius inquinamenta deuitare; sed hodierna sancti Euangelij lectione compellor dicere, vt & bona quæ agitis, cû magna cautela teneatis, &c. Paulus disputabat ante Præsidem Felicem de extremi iudicij acerbitate, qui tantum Præsidi timorem incussit, vt totus præ horrore magnitudine tremefactus fuisse dicatur. Quid verò post hunc adeo vehementem affectum confutum putatis? Mira profecto res: Simul (ait Lucas) sperabat se pecuniam accepturum à Paulo, propter quod frequenter accersebat. Sic multi magis curiositatis quam ædificationis obtentu ad diuina veniunt, elemosynas largiuntur. Quàm multi siue viri siue feminae, corporis castitatem, nullo diuini timoris respectu, sed solo humani pudoris atque dedecoris metu, conseruant! Videtis ergo, Auditores, quàm multis in rebus vis amoris proprii sese operibus nostris adiungat, earumq; puritatem labe aliqua adspargat, vt apud æquillimum iudicem Deum (qui renes scrutatur & corda) eis nihil valeant, vel minus valeant, vel interdum etiam eius offensionem incurrant. Vt enim accipiter visâ præda; ita huius amoris vis, quauis commoditate ante oculos posita, vehementer excitatur. Quæ de causa viri sancti in iis etiam actionibus, quas cum pietate suscipiebant, trepidi semper atque ruidi subsistebant. hoc enim Iob (cui nemo similis erat in terra) de seipso fateretur: Verebar, inquit, omnia opera mea, sciens quòd non parceres delinquenti. Sciebat vir sanctus, aliter Deum, aliter homines videre & iudicare. Sciebat, Spiritu docente, quod Apostolus ait, nempe Deum esse discretorem cogitationum & intentionum cordis, nullamq; creaturam esse inuisibilem in conspectu eius; sæpèq; apud illum sordere, quod apud homines in pretio est. Videndum nobis, ne externa virtutis specie decipiamur, quod huic feminae contigisse videmus; quæ Dominum Saluatorè suppliciter adorans, vanitatis & ignorantie plenissimam petitionem illi, suo suorumq; filiorum nomine, proposuit, cum ait: *Dic vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram, & vnus ad sinistram, in regno tuo.* Exigua gratia (qualis tunc Apostolorum ante Spiritus sancti aduentum) in horum Apostolorum pectore erat: quare hæc ambitionis occulta fibra in eorum mentibus residere poterat. Vitia non possunt omnia

Vitia scienda.

omnia extirpari, Deo ita permittente: oportet igitur diligenter cauere ne socordia nostra incrementa suscipiant. Venialibus peccatis aliquando lethifera præbent aditum ex dormitantia nostra. An non fabulam illam legitis, quæ agricolam refert paruulum in agro serpente inuentum domum attulisse, atque blandè nutriuisse; qui tamen, vbi adoleuit, duos filios eius necauit? Hæc igitur siue fabula siue similitudo nos admonet, vt cuiusuis ambitionis aut superbie vel minimam etiam labeculam studiosè fugiamus: ne videlicet ea ex paruo serpente in draconem postea, hoc est, in ingentem superbiam (quæ peccatorum omnium initium est) erumpat. Hæc fiducia Loth ruinam cum duabus filiabus fecit. Oportet nos diligenter à duabus sororibus cauere, id est, superbia, quæ maior est; & inani gloria, quæ minor appellatur. Vt ad institutum redeamus: Discipuli adhuc rudes, veros honores à falsis discernere nesciebant, falsum honorem à Deo petebant. Quibus Dominus ait: *Nescitis quid petatis.* Verè enim quid peterent, nesciebant, qui verè solidæque dignitatis & gloriae ignari, hanc vulgarem dignitatem & gloriam ambiebant. Quod autem illis à Domino responsum est, nobis quoque responsum puremus, qui simili morbo, similiq; errore laboramus. Intellige miser homo, verum honorem esse qui virtuti & sanctitati ac religioni tribuitur: hoc enim te in hoc seculo, & in futuro, & coram Deo & hominibus, clarum in primis & illustrem reddet. Regius propheta in mendacis gloriae amatores inuehitur, cum ait: Filij hominum, vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium? Rectè itaque ait Dominus, *Nescitis quid petatis;* quando humanæ felicitatis auidi, curarum atque laborum materiam postulatis. Regnum autem meum tot Prophetarum vaticiniis & oraculis prænunciatum, non ad hæc falsa & fallentia bona, sed ad vera & solida, cælestia nempe, pertinet. Oportet primò postulare tolerantiam quàm gloriam. Fuit in matre impotens affectus, qui est tanquam densissima nebula omnia impediens. Orandus Deus vt nos ab impotenti affectu eripiat: hoc enim dominante, homo rationis lumine & officio per id temporis quodammodo spoliatur, & in pecudum naturam degenerat: quæ non ratione (qua caret) sed imperu & cupiditate feruntur. Atque vt in litibus decernendis suspectus per leges est iudex, qui amore aut odio litigantis laborat: ita nobis nos suspecti esse debemus, qui nimium nosmetipsos diligimus,

Genes. 19. Sorores quæ causida.

Honor verumquis sit.

Psal. 4.

Affectus prauus quid efficiat.

Iud x sim. h. c. l. m. u. h.

vbi vehementi aliquo affectu concitatur. Quisquis ab hoc periculo tutus esse cupit, nullo modo affectibus, sed cōsilio atque rationi gubernacula vitæ committat. Sic Sapiens ille, Ante omnem, inquit, actum, consilium stabile. Quid enim indignius, quàm neglecto rationis lumine, vitæ nostræ gubernacula affectibus cōmittere? Vt enim idem natura conditor, oculos homini contulit, vt pedes cæteraque membra dirigeret? sic mentē homini dedit, vt affectus (qui pedes animæ esse dicuntur) gubernaret. Vt igitur mōstri simile esset, oculos à pedibus dirigit: ita monstri genus est, mentem & rationem affectibus parere, & eorum ductum atque motum sequi. Huiusmodi autem monstri hodie plenus est mūdus.

Psal. 72. Hos Propheta dicit transisse in affectum cordis: quod perinde est ac si diceret, eos in pecudum naturam degenerasse.

Simile. Vt enim frequenter vinum transit in acetum: ita isti vitio suo à rationis præstantia deiecti, in bestiarū naturam transferunt. Qua quidem ex re liquet, hoc potissimum inter probos & improbos, sapiētes & stultos discrimen esse, quod Salomon paucis descripsit, cū dixit: Et cognoui quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux à tenebris. Sapientis oculi in capite ipsius: stultus in tenebris ambulat. Omnes gestant oculos carnis, non tamen oculos mentis, nisi soli sapientes. Hi ita cogitationes & opera sua dirigunt & regunt, vt nihil extra præscriptum ordinemque rationis agant. At stultus in rebus agendis non lege aut iudicio, sed cæco impetu & impulsu agitur. Oculi tui, inquit Sapiens, recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. Pia hæc mater erravit, quia amoris impatientia superata, quid peteret, non aduertit, Dominus autem ambitioisæ petitioni mansuetè respōdit, qui potuisset acrius respondere, ignorantiæ tribuens, quod ambitionis & insignis erat vanitatis, quam tamen non minor ignorantia præcedebat. Verē enim qui honores, qui seculi dignitates, qui excelsas sedes postulabant, nesciebant quid peterent: quando pacem, tranquillitatem, & felicitatem in his rebus esse credebant, quæ non modò curis & laboribus, sed etiam animarū periculis & præcipitiis plenæ sunt. Ambitio pestis est occulta, multorum malorum initium: nullius regitur iudicio sine consilio, sibi tantum fidit. Dominus, vt discipuli seruarent ordinem, eos reuocare vult, cū dixit: *Potesis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Quod perinde est ac si diceret: De merito debetis esse solliciti, non de præmio: de labore

de requie, de humilitate obediendi, non de principatu dominandi. Erratis toto cælo, cū existimatis, me humanis rationibus ita moueri, vt, quod virtuti & religioni meritisque debetur, istis rationibus tribuam. De hoc ergo calice bibendo solliciti esse debetis (hoc enim ad vos spectat) sedium autem & dignitatum curam semper iterum iudici relinquit, qui vnicique reddet iuxta opera sua. Ab hac igitur inanum bonorum cupiditate ad vera bona traducere discipulos suos Dominus volens, ait illis: *Potesis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Olim etiam hanc contentionem dum tractarent discipuli, eos Dominus præuenit, & sapientissimus magister, latens in eorum pectore ambitionis virus agnoscens, longè diuersam viam indicauit: Amen dico vobis, nisi conuerſi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Dicendum vobis cum Propheta: *Elegi abiectionem esse in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.* Ad hunc ergo modū cū in præſenti Euangelio Dominus duos hos discipulos animaduerteteret à dextris & sinistris confessum, hoc est, requiem & placidam vitam (quæ sedis nomine designatur) appetere, eos à quiete ad labores & certaminis studium reuocat, dicens: *Potesis bibere calicem, &c. Dicunt ei: Possumus.* Videtis hoc in loco, præſumptionem ambitioni esse coniunctam. Quisquis enim honorem aut dignitatem vehementer ambit, hoc affectu ipse sibi imponit, dum ad eam dignitatem consequendam se idoneum putat. Mentitur enim iniquitas sibi. Sed quantum inter boni operis propositū & bonum opus inter sit, hoc exemplo discimus. Cū enim ad calicem Domineæ passionis ventum esset, qui se illud bibituros sponderrant, relicto magistro, fugerunt. Ideoque, Auditores, firmitati sui propositi nemo nimium fidat, arbor in hac vitâ (quæ tota tentatio esse dicitur) securū se esse arbitretur: cū hoc exemplo videatis ipsos Christi Apostolos, & Apostolorum quoque principē, qui ea miracula viderat, quæ ferræ etiam corda ad fidei confessionem inducere potuissent, in primo periculi limine defecisse, & turpi fuga saluti suæ cōsuluisse.

Psal. 24. Vigilandum nobis est, & orandum cū Propheta: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.* Ad hoc enim Saluator ipse hortatur, cū ait: *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.* Cū ergo discipuli se calicem Domini bibituros dixissent, ait ad illos Dominus: *Calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram*

meam & sinistram, non est meum dare vobis. Verba sunt Domini in forma serui loquentis. Nam ex persona Filij idem ipse ait: *Matth. 11.* Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Ad hanc autem diuinitatis Filij gloriam & prædestinationis, & caelestium sedium distributio non minùs, quàm ad Patrem pertinet. His autem verbis Dominus viam illis regiam ostendit, qua nõ ad temporariam & inanem, sed ad veram dignitatem & gloriã peruenitur: quæ nõ alia quàm variorum laborum patientia est. Hoc enim passim diuina volumina prædicant atque decantant. Si quis, ait Dominus, vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et alibi ait: *Matth. 10.* Qui non accipit crucem, & sequitur me, non est me dignus. Et Apostolus: Qui Christi (inquit) sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis. Itaque non est satis, & vitis & vitiorum cupiditatibus obsistere, easque cruci affigere: sed ipsam quoque carnem, quæ & vitiorum & cupiditatum seminarium est, eiusdem Apostoli Pauli exemplo castigare monemur, dicentis: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne, cum aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar. Omnes sancti hunc calicem bibere conati sunt. Sic Ioannes, cuius Euangeliam facit mentionem, in feruentis olei dolium missus, & exilio multatus: Iacobus vero antè omnes alios Apostolos martyrio fuit laureatus. Ita qui principem inter alios locum petebant, meliori conditione principatum adepti sunt: dum enim primus omnium calicem Domini diuus Iacobus bibit, clarissimum fidei & constantiæ suæ exemplum reliquit. Ex omnibus istis addiscimus patientiam, vt Apostolus docet: Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus contradictionem. Petratio autem discipulorum, & responsio, non minùs ad nos quàm ad ipsos pertinet. Ambiebant illi regnũ terrenum, nos ad æternum aspirare debemus. Ad hanc enim sortem & finem conditi, & à Iesu Christo prædestinati sumus. Oportet autem per calicem ad calicem peruenire. Ad hunc calicem non nisi per varios labores & certamina peruenire nõ possumus. Contendite, inquit caelestis magister, per angustam portam intrare: quia lata porta & spatiofa via quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Multa enim ferèda, multi labores tolerandi sunt, vt in pietatis ac virtutis curriculo ad finem vsq; perseueremus. Oportet & crucem tollere, & abnegare nosmetipsos. hoc est, seipsum non agnoscere, se tanquam externum & inimicũ tractare. Proponitur nobis

cruce,

crux, patientia, paupertas, & omnia vitia detestantur. Non immeritò sponsa sponsum suum fasciculum myrrhæ appellauit: quoniam si eius doctrinam omnem spectare velis, nihil frequentiùs quàm laboris, doloris, lacrymarum, patientiæ, inopiæ, & amaritudinis myrrham deprehendes. Neque verò solam eius doctrinam, sed vitam quoque ipsam amaritudinis myrrha plenissimã fuisse, calicis nomine declarat in hoc Euangelio, cum ait: *Potesis bibere calicem quem ego biburus sum?* Vtroque igitur modo, verbis scilicet & exëplis, nõs ad laborum tolerantiam inuitat. Si ergo resti omnium Dominus, nullis nostris meritis prouocatus, sed sola misericordia calicem hausit passionis non pro se, sed pro me: cur ego, tali exemplo prouocatus & excitatus, pro salute mea non faciam, quod is pro aliena facere non dubitauit? Rectè Leo Papa Dominicam passionem sacrificium esse dicit & exemplum: & sacrificio quidem infensum nobis Patrè placasse, exemplo autem homines ad sui imitationem alexisse. Hic hæretici hallucinantur, qui solam sacrificij virtutẽ attendunt, vt salutem sibi otiantes alieno labore parent virtutis autem exemplum minimè considerant, ne illud imitari compellantur. Nos igitur, qui Catholica Ecclesiæ filij sumus, vtumque in Christi calice considerare debemus: vt sacrificij eius merito spem concipiamus, & passionis exemplo ad charitatem & patientiam excitemur. Quid autè nos magis ad harum virtutum amorem, quàm immortalis Dei mors, inflammare debeat? Hoc autem exemplo nullũ constare esse maius. Si præter hoc alia desideratis, habetis omnes Christi Domini discipulos, qui simili passionis sacrificio Dominum glorificauerunt. Habetis in præsentì Euangelio duos fratres, Iacobum & Ioannem, qui hunc calicem biberunt. Iacobus hunc calicem bibit, quando primus Apostolorum iugulum licitori, propter fidei confessionem, præbuit. Quis autem verbis consequi possit, qua animi promptitudine & alacritate vir diuinus ad supplicij locum procedebat? Agatha virgo, quasi ad epulas inuitata, lætissimè ibat ad carcerem, at hic multo alacrius. Dominus Deus, vt Apostoli sui dolorem leniret, qui voluit omnes esse saluos, effecit vt carnificem Iosiam, martyrij consortem, momento temporis haberet. Quanta Apostoli gratia, cuius meritis tanta gloria Iosia concessa est, vt ex persecutore fidei fidelis, ex caruifice martyr efficeretur! Quis negare audeat, hoc tantum munus, Apostoli meritis & precibus tributũ fuisse?

H h 4

Laboris
subeundi.
Cantic. i.Calix eba
bendum.

Leo.

Hæretici
hallucinantur.Iacobi ubi
ta.Agatha
laws.Clemens
Alexand.
estatur.

Psal. 36. Verè dictum: Salus autem iustorum à Domino, & protectorum in tempore tribulationis. Mors sanctorum, & vita nostra pia, preciosa erit in conspectu Domini: Faxit Deus ut eam ducamus, & vitam consequamur æternam. Amen.

IN FESTO BEATI LAURENTII,

CONCIO: IN QVA POST EVANGELICÆ lectionis explanationem, ad dolorum atque miseriarum quibus hæc vita referta est, tolerantiam adhortamur: ad quod nos beati Laurentij patientia inducit.

THEMA. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Ioan. 12.

Odierna sancti Euangelij lectio, Auditores, Dominicæ passionis fructum, simul & exemplum quod imitari debeamus, breuiter exponit. Huic autem doctrinæ tradendæ Gentiles quidam, qui ascenderunt ut Dominum in Ierusalem adorarent, occasionem Domino præbuerunt. Hi namque, audita mirabilium operum eius fama, eiusque videndi desiderio incens, Philippum adire, hoc illi desiderium suum declarantes. Philippus autem hoc ipsum Andreæ significauit, & vterque Domino. At Dominus, qui altissima semper mysteria animo versabat, hac occasione, hoc est, pio Gentilium desiderio commotus, de Gentium conuersione, quæ sacratissimæ passionis suæ merito & sacrificio iam iam perficienda erat, disserere cœpit, his verbis: *Amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Hac comparatione seipsum frumenti grano in terram iacto similem facit: hic passionis suæ ignominiam, & eiusdem passionis incomparabilem fructum breuiter ostendit. Hic enim fructus innumerabiles secum homines felicitatis & gloriæ suæ conparat, passionis suæ merito effecit. In hac oblatione est summa obedientia, humilitas, charitas, patientia, misericordia; non pecudum strages, sed Christi oblatio. Pater cælestis his placatur muneribus & oblectatur, imò horum sacrificiorum merito opes suas in nos transfundit. Quia verò Christi sanguine à diaboli seruitute & peccati iugo redempti sumus, æquum

æquum ut eius adiugamur imperio. Hic est igitur copiosus ille electorum omnium fructus, qui ex cælestis huius grani morte consecutus est: qui omnes, hoc tantum salutis suæ beneficium vni illi acceptum referentes, apud Ioannem magna voce clamant: Redemisti nos Domine in sanguine tuo ex omni lingua & populo & natione, & fecisti nos Deo nostro regnum & Sacerdotes. Proponit igitur in Euangelio hoc duas vias: altera est mandatorum, altera verò consiliorum; id est, altera imperfectorum, altera verò perfectorum. Hic omnes quidem sed eos potissimum instituit, qui mortis & crucis suæ exemplo, mortificationis crucem in omni vita portare decreuerunt; per quam sibi ad cæleste regnum viam munierunt. Ex hoc fecundissimo grano innumerabilis Martyrum exercitus prodiit: ex hoc myriades sanctorum Pontificum & Confessorum: ex hoc purissimus sanctarum Virginum chorus: ex hoc item clarissima Monachorum & Anchoritarum examina: ex hoc denique quidquid electorum in libro vitæ scriptum est. Quos omnes sanctus Ioannes tanquam turbam magnam se vidisse ante thronum testatur. Omnes enim isti in ducentum suum, in edito crucis loco positum, oculos conicietes, & mirabilem eius charitatem, patientiam, constantiam, obedientiam, & humilitatem; reliquasque eius virtutes considerantes, ab eo spiritum & virtutem contraxerunt, quibus & mundum, mundi que delicias & pompas contempnerent, & per varios labores atque certamina suum ducentem sequerentur. Quid verò mirum, si Saluator proposito sibi huius tam multiplicis fructus gaudio libenter mori voluerit, ut tam copiosus fructus ex huius grani morte prodiret? Quia verò Saluator noster non ob hoc solum passus est, ut nos mortis suæ merito & sacrificio redimeret; sed etiam ut exemplo suo nos ad sui imitationem, hoc est, ad laborem patientiam, atque tolerantiam induceret; subdit protinus: *Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* hoc est, quisquis carnem suam vnâ cum vitis crucifigit & mortificat, eis planè hac spiritali morte & salutari odio non quidem eam exstinguit, sed in vitam æternam custodit. Itaque dum carnem suam odit, amat; dum amat, odit: dum illam molliter nutrit, perdit: dum verò illi necem infert, in vitam æternam seruat. Tria in passione Christi potissimum nobis consideranda sunt: nempe sacrificium, beneficium & exemplum. Et quidem sacrificio Dei Filius Patrem placuit:

Apo. 5. i

Grannum frumenti cuius virtutem.

Apo. 7.

Dum nos per quos, sit.

Galat. 5.

Caro nostra seruanda.

Gentiles Christi amore graui.

Christi passionis fru.

beneficio homines ad sui amorem pellexit: exemplo autem suo ad virtutum suarum imitationem compulit. Sacrificio igitur spes nostraroboratur: beneficio charitas accenditur: exemplo autem patientiæ eius ad imitationem inuitamur. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* En salus animæ sempiterna. Amor Dei, & amor sui, sunt velut balances: in quibus quo magis altera deprimitur, hoc magis altera attollitur. Sui enim amore decrecente, Dei amor crescit: contrà verò ubi sui amor augetur, Dei protinus amor fugit. Qui Deum super omnia diligit, ille carnis desiderijs minimè acquiescit. Qui contrà facit, & pro disciplina securitate, molli indulgentia corpus suum nutrit, illud sanè experietur, quod à Salomone dictum est: Qui delicatè nutrit seruum suum, postea inueniet eum contumacem. Deinde verò Dominus addit: *Qui mihi ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic & minister meus erit.* En Christi societas & contubernium felicissimum. Sequimur autem Dominum non gressibus corporis, sed passibus mentis: hoc est, imitatione laborum atque virtutum: vt videlicet sicut ipse amplexatus est crucem, vt obediētiam Patris impleret: ita nos crucis mortificationem in corpore nostro circumferamus, vt diuinæ legis præcepta fideliter exsequamur. Huius igitur doctrinæ summa est, vt quoniam Christianæ vitæ finis in charitate positus est, nihil autem post lethale peccatum, charitati magis quàm immodicus sui amor obstitit: aduersus hunc amorem arma sic capiamus, vt pro hoc amore sanctum nostri odium mentibus nostris infigamus. Amor Dei, prius vitam & omnia vitæ incommoda, quàm charitatem amittere paratus est: amor sui, cuiusuis vtilitatis gratia diuinas leges violare non veretur. Ille castigat corpus suum, & in seruitutem spiritus redigit: hic totus in oblectanda carne molliterque tractanda intentus est. Ille soli Deo, iste soli carni & seculo placere & obsequi cupit. Ille diuinis eloquijs sacrisque lectionibus & precibus pascitur: huic omnia diuina eloquia, omnisque spiritualium rerum commetatio, tædio & fastidio est. Ille publicum fugit, & solitudinem amat, vt solus soli Deo vacare possit: iste frequentiam diligit, vt inter homines humana solum atque terrena tractet. Liqueat ex hac tam longa collatione, quatum inter Dei suique, ipsius amorem interstet. Atque, vt paucis absoluaui rem omnem, Dei amor virtutes omnes: sui autem immodicus amor omnia vitia parit. Verissimè à dno Augustino dictum est: Radix bono

Simile.

Prou. 29.

Christum
quatenus
sequamur.
2. Cor. 4.

Amor
Dei, & amor sui.

2. Corin. 9

Tij amoni
solitudinē.

A. 19. 11.

bonorum omnium, charitas: radix verò malorum omnium, cupiditas. Vnde consequens est, vt nulla ratione vterque amor in eadem simul mente cohabitare possit: ideoque alter pellendus est, vt alteri sit locus. Expelli autem amor nostri non potest, nisi spiritualem crucem & mortem mentibus nostris affigamus: tunc enim animus noster verè Deo viuitt, cuius vita in charitate est, cum sibi fuerit mortuus. Quisquis enim Deum diligit, viuitt: qui non diligit, mortuus est. Postremò Dominus addit: *si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus.* En summi parentis honor: à quo honorari, summus honor & vera gloria est. His igitur tam magnificis præmijs propositis, non adeò difficile erit supra naturam per gratiam assurgere, & hanc aduersus carnem suam pugnam capeffere. *Qui itaque amat animam suam, perdet eam.* Qui immoderato amore corporis vitam diligit, sequitur totum illius obsequio & voluptati tradidit, is planè non vitæ animæ solùm, sed corporis simul cum anima vitam sempiternæ morti addicit. *Qui verò odit animam suam, hoc est, qui salutari sanctoque odio carnem suam prosequitur, qui eius semper cupiditatibus obstitit, qui turbidos illius motus & impetus frangit, qui eam ieiunijs & inedia subigit & macerat, ne aduersus spiritum insolescat, & seffore excuriat, hic planè carnem simul cum spiritu ad sempiternam vitam seruat.* Hinc diuus Bernardus quibusdam seculi hominibus, qui monachorum eius abstinētiam, & asperitum vitæ cultum accusabant, quod videlicet seipfos odio habere viderentur (quippe qui hostili odio corpora sua prosequi viderentur) prudentissimè respondit: Vos, inquit, estis qui corpora vestra odio habetis, quandoquidem propter temporariam & exiguam voluptatis illecebram ad acerbissimam eam mortem nullo vniquam tempore finiendam damnatis. Sic igitur perditii homines, cum seipfos nimium diligunt, oderunt: contrà verò pij, cum seipfos salutari odio prosequuntur, verissimè diligunt. An verò seipsum D. Hieronymus odio habebat, cum se, vt ipse ait, gehennæ metu, asperitimo vitæ cultu: quasi ad carcerem damnauerat? Imò verò tunc se maxime diligebat, cum temporalia pœna euadere æternam curabat. Hoc item modo seipfos sancti martyres odio habuerunt, qui non dilexerunt animas suas vsque ad mortem, hoc est, qui corporis vitam propter fidei confessionem perdidērunt: ideoque sempiternam vitam pro temporaria percipere meruerunt. Quod plenissimè beatus Laurentius præstitit, qui non vno mortis

Amor nostri
pellendus
est

Odium salutari
lutare.

Bernard.

Monachi
excusantur.

Hieronym.

Apoec. 12.

*Laurentij
robur.*

mortis genere, sed multis hæc mercatus est. Huic enim Dominus & patiendi materiam, & robur inuictum, & propensam ad patiendum voluntatem & alacritatem contulit. Primum enim scorpionibus, iubete Imperatore (cuius animus dæmonum furis agitabatur) immanissimè toto corpore cæditur & laceratur. Deinde nouo alio flagellorum genere, iisdem temporibus vsitato, hoc est, crudelibus virgis, sensissimè cæditur; inde plumbatis, vt totum corpus contunderetur, & ossa cõfringerentur, cæditur. Cùm ergo sanctus martyr mortem sibi iam imminere credidisset; sublati in cæli oculis, cælestem Imperatorem his verbis appellat: Domine Iesu, suscipe spiritum meum. Quid ad hæc Dominus Iesus? O miranda diuinæ sapientiæ consilia. Ad hanc Martyris petitionem clarissima è cælo vox delapsa est, quam ipse etiam crudelis tyrannus audiuit: Adhuc multa tibi desunt certamina. Cùm in craticula igni vreretur, ad teterrimum ait tyrannum: Agnosce miser, & te ipsa doctus intellige, me istis tuis ignibus ad eò non terri, vt ij mihi magno etiam refrigerio

*Laurentij
passio acer
bissima.*

sunt. Agnosce ergo te victum, agnosce te mea fide & cõstantia superatum, & conatus tuos omnes irritos & inanes fuisse. Agnosce ergo, miser. Romanum Imperatorem, non modò ab vno adolescente superatum, sed etiam irrisum atque contemptum. Itaque assasti vnã partem, gyra aliam, & munda. Videtis quantum ex hac passionis acerbitate Martyris gloria creuerit? Vnicum sanctorum omnium studium fuit, modis omnibus Dei gloriam magnificis laudibus & operibus celebrare. Dei gloria, fide & obsequio seruatorum eius maximè declaratur. Quod cùm ita sit, quantum quæso beatissimus Laurentius Dei gloriam illustrauit; cuius tantam maiestatem, tantum imperium credidit, vt pro ludo haberit omnes tormentorum machinas, omnem Imperatorum potentiam, ne cælestem Imperatorem suum aliqua infirmitatis nota offenderet! Vt verò fidelis famulus in Dominum, ita fidelissimus Dominus exstitit in seruum: qui tanto illum spiritus robore donauit, totque miraculis eius fidem confirmauit, & certissimam illi spem salutis & gloriæ mox futura ostendit. Nam cum in carcere esset, signo crucis subitam & insperatam videndi facultatem cæcis contulit: & his miraculis Hippolytum, carceris custodem, eiusque familiam ad Christi fidem ita conuertit, vt martyrij participem effecerit. Quin & Angelum misit, qui martyris sui sanguinem, ex vulneribus defluentem, linteo abstergeret.

Hoc

Hoc ergo modo fidelissimus cum fidei seruo Dominus certare quodammodo videbatur. Quo enim martyr grauiora tormenta patiebatur, hoc maiora illi Dominus ad patiendũ præsidia & adiumenta conferebat. Iam verò ad Catholicæ fidei exemplum & firmamentum, quantum roboris hæc Laurentij tormenta præbuerunt! Quo enim immaniora supplicia, ne à fidei sinceritate deficeret, passus est, hoc clarius & firmitus sanguine suo Catholicæ veritatis & fidei testimonium tulit. Quid verò de martyris gloria & corona, hac tam dira passione aucta, dicam? Vnus martyrij dies totam aternitatis gloriam illi contulit: tantòque maiorem, quãto passionis certamen acrius fuit. Quo quidem fructu sanctus martyr fraudatus fuisset, si postremum hoc craticulæ supplicium defuisset. Eius igitur gloriæ & felicitati Dominus cõsulebat, cùm maiora illi certamina superesse cælesti voce denunciabat. Beatus Laurentius diuinæ gratiæ opibus ditissimus erat: cuius virtute tormenta illa, & multo etiam atrociora sustinere poterat. Iam ex his quæ diximus, colligere licet, eos multum errare, qui metu laboris, quem in diuinæ legi obseruatione esse putant, ab ea deterrentur. Non enim diuinæ gratiæ virtute (quam fortasse nunquam experti sunt) agnoscunt: cuius tanta vis est, vt non modò legis diuinæ

*Passio quæ
Laurentio
cõsulerit.*

*Iugum Do-
mini leue
& suauis.
Marth. 11.*

*Excusatio
omnis ad-
pra nobis.*

Hinc etiam colligere licet, quanta sit illa supernæ patriæ felicitas, quam omnes sancti Martyres dignam putauerunt, propter quam omnia tormetorum genera perpeti decreuerunt: cùm tamen certum sit, ne omnes quidem passionem simul congestas, vel vnum felicitatis huius diè æquare posse, nisi diuinæ gratiæ virtus eas hac felicitate dignas efficeret. Quãta ergo dementia ac cæcitas est, nosse solo diuinæ legis suauissimo iugo sine vulnere & sanguine mercari, quod martyres omnes membrorum omnium dilaceratione sibi compararunt? Quid hi quæso facient, cùm viderint se ab hac tanta gloria excidisse, quã tam leui diuinæ legis sarcina sine ferro

*Non sunt
condigne
passiones
&c.
Rom. 8.*

*Imperator
victus.*

*Hippoly-
tus conuer-
sus.*

ferro & vinculis promereri potuissent? O qualis tunc erit lactus, quantus furor, cum hanc tantam sordidam & amen-
Ephes. 5. tiam suam ad mentem reuocauerint! Mortificamus nos membra nostra super terram, fornicationem, immunditiam libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, propter quæ vitia venit ira Dei in filios incredulitatis: vt his pestibus liberati, ad gloriosa Martyrum contubernia peruenire mereamur. Quia verò sic se odille, propter vehementem amoris proprii vim, difficile admodum est, maximum illico Dominus huius odij præmium proponit: vt quos operis difficultas terret, mercedis magnitudo ad laborem inuiter. Vbi enim dixisset, *Qui mihi ministrat, me sequatur*, subdit pronus: *Et ubi sum ego, illic & minister meus erit.* Magna sanè felicitas, & qua nulla maior esse potest, vt, sicut diuus Augusti. ait, ibi sit adoptatus, ubi est vnicus. Additque deinde: *Si quis mihi ministrat, honorificabit eum Pater meus.* Cur hoc honorandi hominis officium præcipuè exhibuit Patri, cum ipse quoque hoc etià præstare queat? Certè quia nihil aliud vni-
Aug. 8. in s. serm. genitus Patris Filius in vita, quàm Patris honorem & gloria, quæsiuit, sicut ipse ait: Pater, manifestavi nomè tuum, hoc est, nominis tui gloriam, hominibus. In huius ergo fidelissimi obsequij præmium, hoc suscipit Pater, vt qui Filio suo fuerint obsequentes, illique fideliter, ministrauerint, sempiternis atque diuinis honoribus ab ipso afficiantur. A quo honore perfecta laus, plenissima felicitas, & summa gloria est: quam ipse nobis largiri dignetur.

TRACTATIO THEMATIS.

Qui mihi ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic & minister meus erit. Ioan. 12.

FIDELES omnes audivissimè cum Christo regnare cupiunt: at cum Christo pati, & calicis eius participes fieri recusant. Regnum calorum desiderant: iter tamen, quo ad hoc regnum peruenitur, omni ratione fugiunt. Volunt sine certamine vincere, & sine victoria coronari. Sæctorum gloriam appetunt, sed Sæctorum vitam imitari detrectant. Nolunt in lachrymis seminare, & volunt tamen cum exultatione metere. In vtroque igitur seculo felices, in vtroque beati esse cupiunt: quod tamen fieri nulla ratio ne potest.

Impo-

Impossibile quippe est, vt homo ex deliciis transeat ad delicias: vt hic ventrem expleat, illic mentem: & in vtroque seculo primus, in vtroque felix habeatur. Aduertus hunc autem communem multorum errorem & præsens sancti Euangelij lectio, & omnia sanctarum Scripturarum volumina aperte militant. Quia verò homo rationis est particeps, & rationibus magis, quàm testimoniorum auctoritate gaudet, rationes adferam, quibus errorem refellam.

Requiritur vt vita, quæ nos ad finem, qui æterna est beatitudo, ducit, talis esse debeat, vt non humana, sed diuina: non communi aliorum hominum more, sed singulari quadam & supernaturali virtute instituta esse videatur. Qui nō
Ioan. 6. ex sanguinibus, inquit Ioannes, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati: hoc est, qui repudiato prioris natiuitatis ingenio, & affectibus carnis concalcatis atque compressis, non vt ceteri filij hominum, sed vt filij Dei, vitam longè diuersam agunt. Hic expugnandus est immodicus amor sui, qui nimis visceribus est infixus: quod sine labore & contentione fieri nullo modo poterit. Vt supra naturam assurgamus, natura prius subiicienda & calcanda est: cuius vires potentissimæ sunt. Christus ait: In patientia vestra possidebitis animas vestras. hoc est, sempiternam animarum vestrarum salutem, passionū & laborum meritis obtinere debetis. Apostolus Paulus vtrūque requirit, id est, fidem, tanquam initium: patientiam, vt virtutum omnium adiumentum & complementum. Altera laboris & patientiæ causa est, vt vigilemus cōtra hostes, qui sunt diabolus, caro nostra, & hic mundus: vt sic vna manu operi instemus, & altera arma capiamus. Diabolus est leo rugiens: caro est altera Dalila, quæ virum suum, deliciis emollitum, in potestatem tradidit hostium suorū. De mundo ait Iacobus: Qui voluerit esse amicus mundi, inimicus Dei constituitur. Quisquis igitur virtutis amore captus est, fortitudinis & constantiæ virtutem sibi tanquam sponsam indissolubili vinculo copulare debet, sequè totū illius studio atque amoris addicere. Virtus vt natura sua est nobilissima, ita in-
virtus in- cunda est. Smile. cundissima atq; gratissima. Diligenter perpède quòd nemo athleta sine labore coronatur, quomodo ergo nos illa sempiternæ gloriæ coronam adipiscemur sine vilo labore? Vide quid fecerunt Christi martyres, qui nullos cruciatus, nulla tormentorū genera, pro hoc tanto bono adipiscendo recusarunt. Vt prudentissimi enim mercatores terrena contempserunt.
Martyres quid pro salute fecerint.

ruunt.

runt, vt inuenirent cælestia: temporalia reliquerunt, vt possiderent æterna: vitam corporis ad horam neglexerunt, vt animam simul & corporis vitam, & sempiternam gloriam mercarentur. Mitto alios, vnus nobis Laurentius satis erit, qui tam multis atque horrendis cruciatibus hoc tantum bonum mercatus est. Quid quæso nunc beate martyr agis? quæ cogitationes versantur in animo tuo? Mille iam anni à passione tua fluxerunt, in quibus vnus tantum diei & noctis laboribus cum inestimabili gloria frueris: nunc autem infinita annorum spatia supersunt, in quibus eadem gloria fruturus es. Quas ergo gratias tantæ felicitatis auctori ages, qui & in tormentis salutari gratiæ suæ ope, & Angelico ministerio, & miraculorum gloria confirmauit, ac diuinis armis sepsit, & modò te claritatis & gloriæ suæ in omni sæculorum æternitate confortem facit? O quàm felices nunc illos tuos agones & certamina iudicabis: felices craticulas, felicia vulnera & verbera, quæ momento temporis exacta, sempiternam tibi gloriam, sempiternam requiem & laudem pepererunt! Quem ex sanctis Martyribus tanta solennitate per totum orbem terrarum Ecclesia celebrat? Hoc exemplo, Auditores, discimus, exiguum & breuem virtutis laborem non horrere, quòd sempiternam nobis ex eo felicitatem partum iri certò confidamus. Flagret saltem in nobis Christi charitas, & facillè omne difficile erit. Adsit Christus. Amen.

Laurentium
quam
fr-

IN FESTO ASSUMPTIONIS

BEATÆ MARIÆ VIRGINIS, CONCIO:
in qua lectio Euangelica, & literali & mystica expositione enarratur: deinde de huius diei gloria, & communi Virginis ac cælestis curiæ lætitia, agitur.

THEMA. *Martha Martha, sollicita es & turbaris erga plurima. Porro vnum est necessarium: Maria optimam partem elegit, qua non auferetur ab ea.*
Lucæ 10.

HODIE, Auditores charissimi, beatissima Virgo Maria ex hac lachrymarum valle, cum summa totius curiæ cælestis

cælestis lætitia, in superas illas sedes in æternum regnatura migravit. Hodie exsilium in patriam, mortem in vitam, mororem in gaudiū, lachrymas felici commercio in æternam lætitiā commutauit. Hodie sanctarum animarū septa agminibus, & Angelorum vallata choris, ad æthereum thalamum, sibi ab æterno destinatum, cum clamore & iubilo deducta fuit. Si enim sancti Lazari mendici anima ab Angelis deducta in sinum Abrahæ fuit; si beati Martini, multorumque aliorum Sanctorum corpora hymnis cælestibus canora cælestis turba ad tumulum vsque profecuta est: quid de sanctissima Virgine pietas Christiana credere debet, quæ tanto maiori gloria digna fuit! In libro Regum legitur Dauidem olim arcam Domini cum hymnis & canticis, cum clamore & iubilo, maximæque totius populi frequentia ad locum, quem ei parauerat, adduxisse. Quæ ergo hodie lætitia, quibus cælestium virtutum laudibus & canticis, nõ vmbatilis, sed vera arca, in qua Dei Filii nouem mensibus requieuit, ab eodem Filio in cælum deducta est? Quæ igitur, dum in hac vita maneret, dignum Dei Filio & in corpore, & in anima sua parauit hospitium, qualem hodie ab eodem Filio hospitalitatis huius mercedem accepisse credenda est? Hac enim de causa lectio sancti Euangelij, quæ hospitium describit, quo Martha & Maria Magdalena Dominum exceperunt (quarum altera corpus Domini necessaria ministrando pascebat; altera, eius verba audiendo, ipsius animum reficiebat) in hac sacra solennitate legitur: vt in hoc pia hospitalitatis officio beatissimæ Virginis officium, quod erga Dei Filium exercuit, intelligamus: quæ, præterquam quòd illum in visceribus suis excepit, & humanitatis nostræ veste induit, non semel aut iterum, sed toto vitæ eius tempore ad crucem vsque ministrauit. Ex huius hospitalitatis & officij dignitate, mercedis magnitudinem, quam hodie mater à filio recepit, poterimus vtcumque conicere. Hoc autem festum sancti Apostoli primùm omnium dignissimè hodierna die celebrarunt. Dicturi aliquid, cælestem opem imploremus.

Lucæ 16.
Sancti ad
cælum delati
per Ange-
los.

2. Reg. 6.

Maria Christi
in sculo
seruiuit.

Dionysius
restatur de
Assumptione
Marie.

A V E M A R I A .

Lectio sancti Euangelij, Auditores, si nudam solùm rei gesta historiam, quæ in ea describitur, spectare velitis, nihil ad presentem solennitatem facere videbitur: si verò rei gesta

Evangelii cuius nos admoncat.
 mysterium attendatis, nihil ad eam commodius afferri potuit. In ea verò narratur, duas illas sorores, Martha & Mariam, Dominum Iesum, vbi castellum quoddam ingressus esset, intra domum suam excepisse, & omnia illi hospitalitatis & humanitatis obsequia deuotissimè exhibuisse. Prudentissimè enim piarum sorores, hospitis sui mores & ingenii agnoscentes, sic inter se officia partitæ sunt, vt altera sacri corporis eius, altera animæ pacendæ officium sibi sumeret; & altera quidem illum in domo sua, altera in mente reciperet. Martha enim, satagens circa frequens ministerium, mensam, qua corpus Domini reficeretur, apparabat: Maria verò, deuotione & amore, atque caelestis verbi auditione, prædicatis Domini animam, dum pasceretur, ipsa pascebat. Nouerat enim, ipsum, vbi Samaritanam mulierem docuisset, & ad fidem conuertisset, discipulis cibum offerentibus dixisse: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Cumque illi de hoc cibo quæssissent: Meus, inquit ille, cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me. Cum ergo hoc probè teneret Maria, simili obsequio Dominum reficere curauit, ad illius pedes sedens, & verbum eius deuotissimè audiens, illum quæ hoc modo non solum reficiens, sed etiam intra animam suæ hospitium excipiens. Cum ergo Martha satageret circa frequens ministerium, sororemque ad pedes Domini assidentem sine vlla sollicitudine cerneret, studio magis hospitalitatis quam indignatione cominota, ad Dominum ait: Domine, non est tibi cura, quod soror mea reliquit me, &c. vsq; ad finem. Multa sunt, quæ tum in hac Martha querela, tum in Dominica responsione commentari possemus: sed illud præcipuè hoc in loco obseruandum est, quod sancti Patres annotarunt, nempe per has duas sorores, duo viuendi genera, quibus in Ecclesia pij omnes exercentur, commodissimè designari. Martha enim, quæ in hospitalitatis & misericordiarum opere desudabat, Activam vitam repræsentat: Maria verò, quæ ad pedes Domini sedens, audit verbum illius, Contemplatiuam designat. Est enim actiua vita, quæ in iis operibus versatur, propter quæ Dominus in extremo iudicii die caeleste regnum ouibus suis se esse largiturum promittit, cum ait: Esuriui, & dedistis mihi manducare, &c. Contemplatiua verò vita est, ab his quidem operibus (cum necessitas charitatis non vrget) feriatim vacare, & gustare quoniam suavis est Dominus, hoc est, diuinarum rerum contemplationi toto pectore inharere, ac caelestem vitam in terra meditari. Tale vitæ genus sancti illi Anacho

Anacho

Anachoritæ in desertis egerunt, ab omnibus vitæ curis liberi, terrena bona contemnentes. Illi verba Prophetæ dicentem: Diligam te, Domine, fortitudo mea, &c.

Ps. 17.

Vtraque vita Deo est gratissima, atque, quæ sit præstantior, caelestis magister declarat, cum ait: Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Christi voce nihil certius. Illud hanc vitam maximè commendat, quod in ea actione versatur, ad quam præcipuè homo à Deo conditus est. Non est nobis mens, in qua intellectus inest, concessa, vt inferioribus seruiat, sed inferiora menti seruire natura ipsa debent. Non est enim dominus propter seruum, sed seruus propter dominum; neque equus propter equum, sed propter equitem atque sessorem equus. Illud semper opus præstantissimum habitum est, ad quod & totus mundus & homo ipse præcipuè conditus est; quod quidem contemplatiuæ vitæ proprium est. Omnes illi qui vnquam rectè philosophati sunt, in hac ipsa contemplatiuæ vitæ actione humanam felicitatem, & summum hominum bonum posuerunt. Hic vitæ huius dignitas aperte colligitur. Inter omnia quippe Spiritus sancti dona principem locum obtinet sapientia. Proprium autè sapientiæ opus est, diuina contemplari: id agunt in terra, quod beatæ mentes in cælo semper exercent. Multa virtutum officia simul cum vita finiuntur, hoc tamen munus & officium tunc perfectius incipitur, cum in hac vita finitur. Caritas, inquit Apostolus, nunquam excidit, &c. Hic Apostolus designare voluit, charitatis munus & officium manere in patria, cum tamen alia Spiritus sancti dona & benignitatis officia ibidem locum habere non possint, vbi miseria nulla, nulla imperfectio est. Quam quidè rem aperte Saluator exposuit, cum Mariæ partem nunquam ab ea auferendam esse dixit. Fides enim & spes non erunt in patria; caritas verò, & diuinæ pulchritudinis cõtemplatio, perpetuo in ea manebunt. Ex his autem illud etiã colligitur: nempe, hac familiarî & assidua cum Deo, rebusque diuinis cõsuetudine, paulatim hominem humana omnia dediscere, & in spiritualè atque diuinum hominem euadere, Apostolo testatè, qui ait: Qui adheret Dño, vnus spiritus est. Quisquis huic studio addictus fuerit, gloriosi verè poterit cum Propheta, dicēs: Funes ceciderunt mihi in præclaris. Plurimum illi hallucinantur, qui hanc vitam vacantè & otiosam dicunt, quod per eam homines sibi ipsis prospiciant tantum, & non etiã publicæ salutis & vtilitatis. Aduersus hos D. Bern. ait: Otiosum non est vacare Deo, sed negotiū negotiorū omniū.

Homo ad vitam cõtemplatiuam conditus.

Felicitas summa.

Sapientiæ proprium.

1. Cor. 13.

Homo paulatim fit diuinus.

1. Cor. 6.

Ps. 115.

Bernardus.

Felix quis dicendus. Felix igitur ille est, qui se totum à mundo abdicauit, qui videlicet omnes curas in hanc vnam curam, amores omnes in hunc vnum amorem, & gaudia omnia in hoc vno gaudium commutauit. Quisquis enim ob amorem Christi omnia reliquit, eadem centuplum aucta non in altera solum vita, sed etiam in praesenti percipiet. Quisquis autè ad hanc felicem vitam adscendere parat, amorem illum immo diuinitatem sui abijciat, conscientiae puritati studeat, atque cupiditatum omnium cohibitioni diu multumque insudare debet. In maleuolam quippe animam non introibit sapientia, neque habitabit in corpore subdito peccatis. Vnde sponsa in Cantic. cum sponsum ad lectum inuitat (hoc est, ad internae quietis & spiritualium deliciarum locum) floribus illum respersum esse ait: hoc est, non prauis cupiditatibus, sed piis affectibus & sanctis desideriis plenum. Libenter enim sponsus ad huiusmodi loca declinat. Habet contemplatiua vita suas laudes, actiua tamen in extremo iudicii die suum praemium habebit, dum iudex electis dicturus est: Venite benedicti Patris mei, &c. Intelligunt sanè pij omnes, quàm summo illi misericordiarum parenti grata est in homines, quos ipse ad imaginem suam fingit, misericordia. Hac virtute, misericordia, non solum Deo assimilatur, sed etiam quodammodo parui dii cum illo efficitur. Hoc enim à Deo vir misericors distat in hoc officio, quòd quidem (cuius inmensa bonitas & potentia) omnibus prouidet, ipse verò (cuius tenues opes sunt) non omnibus, sed paucis hominibus consulit. Quam rem breuiter Eccles. significauit, cum ait: Misericordia hominis ad proximum suum, misericordia autem Dei ad omnem carnem. Quod cum ita sit, quomodo Deus non eximio illum amore prosequatur, quem secum cernit cooperantem, & adiutricem manus ad opus, quod ipse indefessa cura molitur, porrigetem? Si enim qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem accipit Prophetæ; quid de illo sentiendum est, qui ipsum Domini opus vrget, & eandem salutis humanæ tuendæ curam suscipit? Nemo igitur Mariæ partem, quam Dominus optimam praedicauit, sic attollat, vt Marthæ munus & officium deprimat, quæ hominem, Dei imitatore & germanum filium, ac penè diuinum efficit. Proprium electorum Dei est, misericordiae viscera gestare ac induere, & miseros ad se allicere. Hæc duæ vitæ sorores sunt: quarum est, se mutuo germana charitate iuuare. Expendendum quod ait *Matth. 6.* Saluator de vno illis necessario: *Quarite regnum Dei, &c.*

Time

Time Domini omnes sancti: quoniam nihil deest timentibus eum, &c. Verum de his haecenus iam autem tempus est, vt ad sacræ Virginis festum veniamus: licet ea quæ haecenus dicta sunt, non omnino ab eius laudibus abhorreant. Ipsa totius vitæ suæ consuetudinè in amantissimi filij contubernio atque cõspectu transegit, quem nunquam adspexit, quin ardentissimi amoris facibus inflammaretur. Ambas vitas, id est, actiuam ac contemplatiuam, si quis vnquam exercuit, ipsa omnium diligentissimè exsecuta est. Quis lingua aut sermone explicare poterit, quos pro eo labores subierit? Ipsius cor purissimum verè gladius doloris pertransiit, dum cum eo Herodem fugiens, in Ægyptum concedere, ac cum idololatris morari coacta est. Inde stans iuxta crucem, piis oculis lacrum amantissimi filij corpus contemplata est. Potuit quidem Dominus Iesus calicem suæ passionis haurire vel in secula matre, vel absente, vt fuisset expertus doloris: at Deus, quos habet charissimos, maximis in hac vita laboribus exercere solet, sic matrem praesentem esse voluit, vt tormentorum testem ac sociam. Postremus autem Virginis labor fuit, tam diu in hoc mundo post filij adscensum in cælum permansisse. Quantum autem hic cruciatus fuerit, quis pro dignitate poterit explicare? Si enim Tobia mater filij peregrinè profecti absentia cõtinuis lachrymis deflebat; si Apostolus Paulus ob eximiam in Christum charitatem tanto eius videndi desiderio flagrabat, vt dissolui cuperet, vt eius praesentia frueretur; si Davidi Regi licuit dicere, Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus: quale beatissimæ Virginis videndi filij desiderium fuisse putandum est, quæ tanto maiore charitatis ardore flagrabat? Si de sanctis omnibus verè dictum est, quòd mortem habeant in desiderio, & vitam in patientia: quid de hac sanctissima Virgine credendum est? Si enim quo maior est dilectio, hoc ardentior dilecti videndi, & eius praesentia fruendi cupido est: quæ tantum in charitatis virtute ceteros omnes sanctos antebat, quanto maiore videndi amantissimi filij desiderio flagrabat? Sciebat vtique se matrem Dei, ac proinde tanto praestantior in cælis locum super omnes beatarum mentium ordines habituram, quato maior gloria Regis matrè, quàm Regis seruos & ministros decet. Ipsa acta Spiritu sancto dicere potuit, Beatam me dicent omnes generationes. Ipsa cum Apostolis & Euangelistis commorari debuit, tanquam eorum magistra, vt eos de omnibus Christi operibus certiores faceret. Fuit (teste Ruperto

*Psal. 33.**Festinitas tractatur.**Luca 2.**Mater Christi non fuit expertus dolorum.**Tobia 10.**Philip. 1.**Psal. 41.**Sancti mortem desiderant.**Ignatius & Bernardus.*

Tuit. lib. 1. in Cant.) in Concilio quod Apostoli celebrarūt, & omnia ad nutum eius in Ecclesiæ plantatione instituebantur. Verū huic dolori perfectissima eius obedientia occurrebat, quæ mæro:em leniret, quæq; illam diuinæ voluntati plenissimè subijceret. Illius voluntas diuinæ voluntati semper consentiens & subdita erat, & adeo in diuinam voluntatem translata, vt ex duabus volūtibus vna quodammodo effecta & quasi conflata videretur. Videamus meritō eius præmia: Omnes sancti Deum tanquam Dominum, nemo verò tanquam filium, sicut ipsa, dilexit. Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suū laborem, ait Apostolus: qualem ergo hodie mercedem percipiet, quæ tot labores cum Christo & propter Christum passa est? Vos estis, inquit Christus ad discipulos, qui permanistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono vobis regnum, &c. At hi paruo tempore Christum secuti sunt, quæ tandem passionis tempore (quod minimè decebat) deseruerunt. Quod igitur regnum illi paratum erit, quæ ab infantia ad crucem vsque filium secuta est, & quæ iuxta crucem stetit, vbi & amantissimi filij vocem loquentis audiuit, & sanguinis riuos ab eius vulneribus defluentes, piis oculis vidit, & ignominiarum filij, tanquam vera eius mater, particeps effecta est? Si verò martyriis tam copiosa in cælo merces constituta est, quod martyrium cum hoc Virginis martyrio comparari potest? Nullus enim martyr tam charam corporis sui vitam habuit, quam Virgo & mater filij: vnde consequens est, vt maiorem dilectionem maior cruciatus consequeretur. Rectè, inquit Bernardus: Quantum gratiæ in terris adepta est præ cæteris, tantum in cælis obtinet gloriæ singularis. Quod si oculus non vidit, neque auris audiuit, neque in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se: quid præparauit gignenti se? Salomon matrem suam ponendo iuxta thronum suum honorauit: qua gloria Virginis filius virginem matrem hodie decorauit? Super omnes igitur Sanctorū ordines, super omnes Angelorum choros exaltata, ad dexteram filij gloriosa hodie confedit, vocem illam ex Cantic. libro repetens: Inueni quem diligit anima mea, tenui, nec dimittam. Constat Angelorum ministeria in hoc numerari in primis, quod sint animarum nostrarum (si piè vixerimus) in cælum portitores. Sic enim mendicus ille Lazarus ex Euangelio, ipso Domino referente, ab Angelis in sinū Abrahæ portatur. Sic multorū Sanctorum animas chori Angelorum detule

Christi &
Mariæ vo-
lunt. in vna.

1. Cor. 3.

Luca 22.

Mariæ in
Christum
amor.

Bernard.

1. Cor. 2.

3. Reg. 2.

Cantic. 3.

Luca 16.

Angelimi

detulerunt exultantes. Iam facillè conicere poterimus, *nistratorij spiritum.* qua celebritate & pompa, quibus hymnis & canticis, & qua cælestis illius Senatus lætitia mater Regis æterni hodie ex-
Simile. cepta sit. In terrenis quippe regnis hoc videmus, quod cum noui Regis nuptiæ celebrantur, aut filius regni hæres nascitur, aut etiam Rex ad Imperatoris dignitatem euehitur, & imperatoria corona redimitur, regni proceres, quo quisque Regi charior & in eius regno præstantior est, eo sumptus maiores in Principis sui gratiam facere, maiorèmq; lætitiæ significationem dare. Conicere par est, qua hodie lætitia superni illi ciues persultarunt, qua frequentia ad hunc diem celebrandum conuenerunt: cum intelligerent, gloriam matri Dei exhibitam in Regis sui gloriam redundare. Accessit & alia causa, quod cum superni ciues felicitatis suæ gloriā, & omnia gratiarum genera, quibus ad illam peruenerunt, humanitati Christi debeant, hoc est, innocentissimo illi Agno, qui occisus est ab origine mundi, cui omnes salutem suam in Apocal. magnis vocibus acceptam ferant: cum igitur tantum honoris & gloriæ huic sacræ humanitati & sanguini debeant; consequens erat, vt proximo loco beatissimæ Virginis se debitores profiterentur: ex cuius intemperatis visceribus illa caro, ille sanguis, illa humanitas delibata est. Illam igitur post Filium, tanquam mediatricem salutis, matrem gratiæ, vitæ inauam agnoscunt, diligunt, amplectuntur, & toto affectu reuerentur. *Iudith vtr.* Iudith, abscisso principis Assyriorum capite, Iudæorum populum ab imminente exitio liberauit. Seniores populi & sacerdotes magnificis eam titulis ornantes, Tu, aiebant, lætitia Israël, &c. Quāto igitur iustitiis hæ voces & laudes beatissimæ Virginis conueniunt, quæ non Principis Assyriorum, sed serpentis antiqui capite contrito, nos à diaboli seruitute, à morte peccati, & gehennæ incendio liberatos, cælestis regni ciues effecit! Tu, inquit, genitrix gratiæ, inuentrix vitæ, mater salutis. Tu stella illa orta ex Jacob, ex qua radius processit, qui vniuersum mundum illuminauit. Tu atrium illud propitiatorium, per quod infensum sceleribus nostris diuinum numen placatur. Tu thalamus, in quo cælorum Rex & Dominus requieuit. His igitur titulis, his vocibus Sanctorum chori Virginis beatæ gloriam prædicabant. Ibi sanctus Iacob mysticam illam scalam, quam is in somnis fuerat contemplatus vidit, per quā salus mundi ad homines descendit. Ibi sanctus Dauid virgam illā ex radice Iesse ortam intuitus est; *Maria quid nobis contulerit.* *Genes. 28.* *Esaiæ 11.*

Ibidem. ex qua pulcherrimus ille flos ortus est, supra quæ requieuit Spiritus sanctus. Ibi Isaias intemeratam illam Virginem cõtemplatus est, quam is prædixerat Deum & hominem parituram. Ibi Ieremias feminã illam vidit, quæ nouo miraculo virum erat circumdatuta. Ibi Ezech. Propheta orientalem illam portam demiratus est, quæ cæteris clausa, soli cælorũ Principi patefacta fuit. Ibi primus ille generis humani parës mulierem illam vidit, quæ antiqui serpentis (cuius fallacia mundus interierat) caput erat contritura, hoc est, eius potentiam & peccati regnum euerfura. Ad electos Saluator in extremo iudicij die se dicturum esse ait: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Quanto ergo iustius hæc eadem verba ad matrem Filius inelamabat! Veni, inquit, benedicta Patris mei, & accipe thalamum tibi ante mundi constitutionem præparatum: quæ me esurientem pauisti, sitientem potasti, & omnia misericordie opera sedulo exhibuisti. Hac superiorum ciuium læritia, hodierna die, ad thronum sibi à Deo paratum, beatissima Virgo deducta est. Ad hanc gloriam nos quoque conditi sumus, & ad hanc Christi sanguine redempti & vocati. Si milites aliqua opulenta potiti essent ciuitate, & illam diriperent, ac præda onusti diuites euaderent; alius cum pueris in platea luderet, occasione hanc negligeret; nõnne eius magna esset amẽtia & desidia? Tales nos sumus, qui cum multos seruorum Dei videamus, omnibus rebus mudi spretis, hoc moliri, vt virtutum meritis opes sibi sempiternas comparent, nos ludicra veris, & mortalia immortalibus anteferimus. Opportunè ergo mihi nunc in mœtem venit cum Salomone clamare: Vtquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti ea quæ sunt sibi noxia cupient, & imprudentes odibunt scientiam? Hæc vera & summa est sapientia, vt homo, inanibus huius vitæ curis spretis atq; contemptis, Dei gratiam & amicitiam, animæ suæ salutem & sempiternam felicitatem omni contentione & studio consecratur. Hac vna re felix & beatus erit, vt nihil aliud possideat: ea verò destitutus, stultus erit & miser, etiam si cæterorum bonorum omnium compos fuerit. Quam quidem mentem & sensum Christus Dominus, qui est vera Patris sapientia, & lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, nobis largiri dignetur: qui cum Patre & Spiritu sancto viuut & regnat in secula seculorum. Amen.

IN

IN FESTO BEATI DOMINICI,
VBI CONCIO ERIT HABENDA, EX
R. P. Ludouici quatuor Concionibus hanc
vnicam habeto: in qua tum Euangelica lectio
explanatur, tum vitæ eius historia breuiter
adducitur.

THEMA. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt
videant opera vestra bona, &c. Matth. 5.*

Odie, Auditores, beati Patris Dominici festum diem celebramus: cui nos hoc ipsum debemus, quod eius filij sumus, eius Ordinis professores; vos verò, quod nostro ministerio ad salutem vestram perpetuò vtimini. Vtrique igitur debitores sumus, vtrique hodie pari deuotione ac pietate festum eius diem celebrare debemus. Eluxit autem plurimis in Ecclesia virtutibus, quibus tum Deum honorare, tum & nos instruere conatus est: solam eius charitatem, quæ omnium virtutum regina est, potissimum tractare, & flagrantissimum fraternæ salutis desiderium, quod pari modo in eo emicuit, explicare constitui. Vt autem hoc ad Dei gloriam, & vestram salutem, pro dignitate tractare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

*Charitas
virtutum
regina.*

A V E M A R I A.

Cum cælestis magister discipulos suos ad prædicationis officium instituere, eosque idoneos Euangelij sui ministros creare veller; his verbis officij huius fructum, dignitatem, & periculum etiam aperire exorsus est: Vos, inquit, estis sal terra. Hoc autem salis nomine ad Apostolos, & Apostolorum successores, hoc est, Episcopos & verbi Dei ministros præcipue dirigitur. Ad eos enim spectat, mores hominum condire, & à peccati corruptione diuinæ sapientiæ ministerio præseruare. Sal enim in Scripturis sanctis pro sapientiâ atque doctrina accipitur: qua præcipue humana vita conditur. Qua quidem appellatione verbi Dei acrimoniam adnotare licebit: non enim aut mel, aut vnguentum, siue quid aliud molle, sed sal nuncupatur, quod nõn nihil acrimonie & mordacitatis habet.

*Sal sapi-
entia est.*

Ii 5.

Hier. 25. Qua de causa & ignis, & gladius, & malleus conterēs petras, in literis sanctis appellatur. *Quocirca, Auditores, neque mirari, neque succensere debetis, si quando cōcionatores acriter in corruptos hominū mores inuehuntur, & medigandis animę vlceribus dolorem incutiunt. Quid enim aliud à sale, igne, gladio, & malleo expectari potest? Sal enim mordet, ignis vrit, gladius vulnerat; malleus petras, hoc est, dura & lapidea pectora conterit. Hoc igitur facit, quisquis sincerè ac legitimè verbum Dei prædicat: qui iuxta Apostolū, exhibet se operarium incōfusibilem, rectè secantem, tractantem verbum veritatis. Contrā, de iis qui popularem auram & imperitæ multitudinis plausum captare student, scripti est:*

Ezech. 13. Væ qui consuunt puluillos & ceruicalia sub omni cubito manus (vt videlicet blandius homines in flagitiis suis dormiant) & liniunt parietem luto absque paleis: ne videlicet peccati turpitudine atque deformitas appareat. Hi sunt qui se corruptis hominum desideriis accommodant, & diuinæ legis acrimoniam blandis interpretationibus molliunt & enervant. Vinum tuum (inquit Esaias) mistum est aqua. Quod faciunt, qui diuinarum legum austeritatem, terrenæ prudentiæ aqua indulcē, & carnalium hominum moribus apare nituntur. Popule meus, inquit Dominus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & semitas pedum tuorū dissipant. Munus eorum est, vt magis lachrymas moueāt quàm risum, qui salis officio fungūtur. Subdit: *Quod si sal euauerit, hoc est, si vniuersum sal acrimoniam suam & saliendo vim amiserit, in quo salietur? hoc est, qua re alia pristinam vim atque saporem suum recipiet? Quod perinde est ac si diceret: Si vnus tantum in vrbe sit medicus, qui ægrotis omnibus medeatur, is autem infatuatus fuerit, quis illum curare poterit? Quis medebitur incantatori à serpente percusso? Ad hunc igitur modum, si priuatus homo infatuatus fuerit, sale condiri poterit: at sale ipso infatuato, qua re alia pristina illa vis restitui & reparari queat? Ad nihilum valet vltra, nisi vt mitatur foras. & conculcetur ab hominibus. Cū autem sal, præter eam saliendo vim quam habet, ad alia nihil conferat, sed planè inutilis sit; conseqens est, vt tanquam inutilis abijciatur, & conculcetur ab hominibus. Ecclesiastici debent (alia omnia illis sunt interdicta) diuinarum rerum studio, condiciendisque hominum moribus vacare: si hoc munus negligant, in quem vsum deputari possunt? Ecclesiæ ministri, dum malè viuunt, Deum honore debito fraudant,*

iusto

iusto Dei iudicio ipsi quoque suo honore fraudantur. Dominus prænunciavit quod nostro infelici seculo euenire certimus: Vos autem recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege, &c. Non contentus Dominus sal terræ eos appellasse, vocat etiam lucem mundi. Magna profectò prædicatorum dignitas, qui voce veritatis eodē nomine designantur, quo se ipsam veritas nuncupauit, quæ ait: Ego sum lux mundi. Hæc igitur primaria lux, hac secunda luce (quæ ab illa deriuatur) velut instrumento quodam vritur ad hominū mentes illuminandas, & diuini amoris igne inflammandas. Quare illi vocanti, atque interius te hoc instrumento mouenti, gratias cū primis agere debes. Nemo enim api, quæ fauum conficit, sed ei qui apem mellificare in vsum hominū docuit, gratias agit. Addit & aliud nomen Dominus nō minus illustre, nempe ciuitatem supra montem positā. ad hanc omnes conspiciunt, confugiunt, quæ omnibus conspicua est. Tales esse Ecclesiæ pastores decet, qui videlicet more Pauli omnia fiant, vt in eis æger curationem, maritus lætitiā, desperatus fiduciam, imperitus doctrinam, pœnitens veniam atque solatium omnes inueniant. Postremò, nomen aliud supra positum adiungit, nepe lucernam supra candelabrum positam. Lucerna autem ardet & lucet. Quia enim dixerat, Ecclesiæ Doctores lucem esse mundi, ne quis huic muneri se satisfecisse putaret, si doctrinæ suæ splendore aliis præluceret, eaque doceret, quæ nō opere, sed meditatione didicisset, vult esse lucernas: qualis Christi præcursor existit, quem Dominus lucernam ardētem & lucentem appellauit, qui exemplo & doctrina ad amorem Dei incendebat hominum corda. Homines malunt exēpla quàm verba: quia loqui facile, præstare difficile. Dominus magnos in regno calorū futuros ait, qui & fecerint & docuerint. Videmus quoddam Concionatores, tum ipsi Auditores sint in causa, quo minus sal conuersum proficiat. Auditores non se præparant ad conciones, sed ex consuetudine accedunt qui habent cauteriatam conscientiam. Peccator, inquit Sapiens, cū venerit in profundum, contēnit. Populus Israëliticus, licet duræ ceruicis, tamen cū occideret eos, inquit Propheta, quærebant eum, & reuertebātur: at nos tot bella & plagas experimur, & tamen parum mouemur. Sequitur deinde: *Nolite putare quoniam veni soluere Legem aut Prophetas. Tacitè obiectioni respōdet, qua dicere possent, in aduentu Messie aliud testamentum nouum, veteri longè*

diffi

Lux Eua-
gelica opti-
mum sal.Ecclesia-
sticorum
officium.

Mal. 2.

Ioan. 2.

Simile,

2. Corin. 9.

Ioan. 5.

Lactantium.

Verbū Dei
quare non
fructificat.1. Tim. 4.
Prou. 18.

Psal. 77.

Hier. 31.

disimile, esse videndum: *Non veni solvere legem.* Quæ enim ad inculpatæ vitæ mores in Lege & Prophetis continentur, adeo non dissoluam, vt multis etiã accessioibus perfectio-

Exod. 20. ra reddam. Lex præcipit non occidendum: ipse addit etiam
Marth. 5. non irascendum. Pro eo quòd amicos diligere iubet, ipse

Leuit. 19. etiam inimicos diligendos & beneficijs prosequendos con-
Vita no- sulit: atque sic de cæteris. Ea etiã quæ veter lex & Prophæ-
sira quo- sue promittunt obsequentijs, siue inobedientibus minan-
modo in- tur, sic implenda sunt, vt ne vnum iota aut, apex à lege præ-
sternenda sit. terire debeat, donec omnia fiant. Cogitemus sedulo, hæc vitæ spatia; non ad ludum & fastum, non ad luxum & crapulam, sed ad pœnitentiam nobis data esse. Euigilemus igitur. Veniamus ad sequentia. *Qui ergo soluerit vnum de man-*

datis istis minimis, &c. Mandata minima vocantur, quæ ciuiles etiam leges præcipiunt, earumque violatores legitimis pœnis coercerent: qualia sunt: Non occides, non mœchaberis, non furtum facies, nõ falsum testimonium dices, & quæ sunt his similia. Sunt alia maiora, quæ ad Euangelicæ vitæ perfectionem spectant, per quæ ad summum illud diuinæ dilectionis mandatū peruenitur, quod Saluator mandatorum omnium maximum & primum esse ait. Spectat huc illud

Matth. 23. Dauidis: Ad omnia mandata tua dirigebar, omnẽ viam inquam odio habui. Debemus paulatim (quamuis Deus imperfectiores non abiciat) ad montem perfectionis peruenire. Videndum nobis, ne oculos aperiamus cum sero sit, quid amiserimus, & cuius rei gratia amiserimus, dolentes. Non erit tunc nobis opportunitas bene agendi, si merendi occasione neglexerimus, vt fatuæ virgines. Erudã lucerna fidei quæ sub modio latuit, & ponenda super candelabrum in hoc tempore. *Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum.* Nec merces illa, quam Iacobus Apostolus præscribit, parui facienda est: sic enim ait:

Psal. 118. *Jacob. 5.* Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vitæ suæ, &c. Is qui paruis consilijs alium inducit ad flagitium, flagitiorum eius particeps efficitur: ita qui alium reuocat ab illis, hanc à superno iudice mercedem percipit, vt ipse à suis sceleribus quoque liberetur. His tantis præmijs propositis hoc agamus, hoc diligentissimè curemus, vt partim verbo, partim exemplo & pijs admonitionibus alios ad seniore mitem perducere studeamus. Cùm enim alienæ salutis negotium gerimus, nostram planè causam agimus: sicut scriptum est:

Prouer. 11. Anima quæ bene dicit, impinguabitur: & quæ inebriat, ipsa quoque

quoque inebriabitur. Hac autem ratione beati Patris Dominici ingentes gratiarum opes & virtutes colligere licebit. Si enim qui fecerit & docuerit, magnus est habendus in regno cælorum (hoc est, in Ecclesia quæ nunc contra hostes militat, & in ea quæ gloriosa de triumphato hoste triumpham reportat) quàm magnus vtrobique erit, qui tota animarum millia, vitæ atque doctrinæ suæ ministerio, tum per Ordinis à se instituti ministros Christo lucrificet! At si, in qua potissimum virtute beatus Pater Dominicus excelluerit, à me requiratis: audebo planè dicere, non in vna aliqua virtute excelluisse, sed in omnibus ita fulsisse, vt discernere nequeas, quæ cui anteferenda sit: adeo in illo summa reperiantur omnia. Quam rem facillè animaduertet, quisquis singulas eius virtutes fuerit contemplatus, nempe charitatem, humilitatem, voluntariam paupertatẽ, fidei ardorem, orandi & prædicandi studium, martyrij sitim, cæterasque virtutes, quæ omnes in illo summæ fuerunt. Sed vt insignius aliquid ex tot virtutum floribus delibemus, charitatis ardor, & ex ea profluens animarum zelus, hoc est, fraternæ salutis vehemētissimus ardor, in eo potissimum eluxit. Rectè sanè Euãgelij lectio hodierna in eius festo legitur, quæ tota de virtutis huius officijs & muneribus disserit. Esse enim sal terre, lucem mundi, lucernam super candelabrum, & ciuitatem supra montem positam, ac demum facere & docere, eorum sanè est, qui zelo & ardore flagrant salutis animarum. Hæc igitur omnia præfens sancti Euangelij lectio cõninet. Illud cõstare debet, Christianæ vitæ perfectionem in diuini amoris perfectione sitam esse. Amor autem sui immodicus, ita repugnat, vt in eodem pectore vterque simul amor habitare non possit. Oportet igitur sui amorem expellere, & odium sui, sanctum in animam inducere. Qui amat, inquit

Dominicus quid est fecerit in Ecclesia.

1o. 12.

Prou. 29.

tuti

tuti comes indiuiduus esse debet oratio. Huius officii est, omnis carnis molestias libenter perferre. Huius virtutis B. Dominicus adeo erat studiosus, vt tota eius vita perpetua quaedam oratio existisse videatur. Voluit vt omni tempore vel cū Deo, vel de Deo loquerentur sui focij. Dicebat enim: *Qui adhæret Domino, vnus spiritus est* D. August. ait: Beati quorum spes tu solus es, & omne opus eorum oratio. In hoc autē opere beatus Pater totas penē noctes ducebat infomes, propheticū illud implens: In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. Agebat in media hominum frequentia: vtpote qui se totum lucris animarū, & in benignitatis & misericordiae operibus addixerat. Vtrāque vitam, id est, actiuam & cōtemplatiuam, nouerat optimo temperamento coniungere. Ibat foras, quatuor animalium instar apud Prophetam, ad proximos: & intrō ad cōtemplationis intimā secretū reuertebatur. Hi vocantur ambidextri, vt testatur diuus Gregorius de Aod. l. 3. Præditus autem erat beatus hic Pater cū aliis virtutibus tū fide, qua plurima patrabat miracula, qua dæmonib. imperabat, qua morbos omnis generis sanabat, qua tories alimēta esuriētibus ministrabat, qua peregrinis linguæ eloquia Domini personabat, qua defunctorū corpora etiam ad vitam reuocabat. Cæterū si Patris huius miracula omnia vellem commemorare, dies me, antequā sermo, deficeret. Hic sua oratione ad Deū fusa, quadraginta mortuos ad vitam reuocauit. Coniunxit fidei spes, quæ tanto est firmior, quāto fides viuidiior, & charitas ardentior est. Iā moriturus hoc spei argumentum dedit: Nolite, inquit ad filios eius trāsitum lamentantes, nolite timere filioli: in eo enim loco ad quē pergo, vtilior vobis ero. Quid hac spe firmius? Iam charitas virtutum regina superest. Quis autem hanc in beato viro promeritis non dico amplificare, sed vel explicare valeat? Omnibus in pauperū vsum distractis, post continuum prædicationis laborē, seipsum venalem exposuit. Magis cōtumeliis affici optabat, quā honore. Fuit sanē magnus in cunctis virtutum operibus: quandoquidem omnes ex charitatis radice deriuantur. Apostolo testante. Quicūq; in charitate magnus est, in his quoq; virtutibus, quæ ab ea pullulāt, magnus sine dubio est. Hanc expete magnitudinē, non mundi, quæ vana est. Meritō sanē Patri Dominico Christi hæc sententia accommodatur: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona.* c. c. Quærendum qua ratione lumen hoc homi

1. Cor. 6.

Augustin.

Psal. 133.

Ezech. 1.

Gregorius.

Domini-
eius quæ vir-
tute emi-
nuerit.

1. Cor. 13.

hominibus potissimum eluceat. Hoc apertissimè adūbrat illustis illa victoria, qua Gedeonis exercitus castra Madianitarū fugauit. Fractis enim lagenis inclusum intra eas lumen effulsit: quo territi hostes, præcipites se in fugā dederunt. Sic igitur dum sancti viri corpora sua variis propter Christum cruciatibus & laboribus obtulerunt, fidei & virtutis eorum ita lumen effulsit, vt mundus, qui immanis antea Christi hostis erat, deposita hostili inimicitia, eius se iugo subdiderit. Quod si hac præcipuè ratione, cū corpus atteritur, virtutis splendor elucet: quantum in Ecclesia beatus Dominicus effulsit, qui tam multis modis sacri corporis lagenam attriuit! Quis eius labores, quis tot hæreticorū persecutiones & insidias, quis eorumdem probra & contumelias verbis consequi possit? Tres virtutes omnes sancti ex animo coluerunt, nempe amorem Dei, peccati odiū, & carnis macerationem: quæ pari propè mensura se inuicē consequuntur. Tunc pius homo maxime Deum diligere comprobatur, cū dilectissimam sibi atque germanam carnem proterit atque cōculcat, & hostili quodam odio infestatur. Si sanctorū exemplis nos minus mouent, moueat miserandum illud diuitis epulonis exemplum. Rectè quoq; hic Dominicus cani assimilatus est: nam vitia vehementer carpebat. Ex charitatis quodam fonte illa temporis partitio proficiscatur, qua sic animarum saluti operā dabat, ne salutis curam negligeret. Memor quippe illius consilij erat, quo Apostolus Timotheum instruit, cū ait: Attende tibi & doctrinæ: hoc enim modo & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. Ob nimiam charitatem, & animarū zelum, iam nudis pedibus ab Hispania in Galliam, ex Gallia in Italiam, ex Italia rursus in Hispaniam cōtendebat. In quibus itineribus non seculi dignitates, non claritatē nominis, non terrenos thesauros, sed solam Dei gloriam, cum animarum salute coniunctam, studiosè quærebat. Meritō dicere de se potuit. Zelus domus tuæ comedit me. Et, Tabescere me fecit zelus meus, quia obliui sunt verba tua inimici mei. Heliæ Prophetæ pro Dei gloria flagrantissimum zelum quis non miretur? Quid verò Moyles? quo diuini ardoris zelo incanduit, vir alioquin super omnes qui morabantur in terra mitissimus, quanto is diuinæ gloriæ zelo exarsit, cū e monte descendens, populum ante vitulum, quem sacrilega perfidia pro Deo fabricauerat, rudētem inuenit! Tanto enim furore ac dolore exagitatus fuit, vt sacratissimas illas tabu

Iudic. 7.

Sancti vt
luceant in
Ecclesia.Cato non
sua vt I-
sac immo
landa.

Luca 16.

1. Tim. 4.

Psal. 68.

3. Reg. 17.

Num. 12.

Exod. 32. 3.

tabulas, ipsius Dei digito mirabiliter scriptas, & quadraginta dierum ieiunio impetratas, ad saxa montis illi ferit, & idoloras occiderit. Voluit ut Dominus aut dimitteret (id est charitas immensa!) noxam populo, aut eum de libro vitæ dederet. Sic diuus Paulus pro populo anathema fieri optauit. Declarauit igitur sancti Dominici vita sanctissima, non solum eius eximias virtutes, sed etiam miraculorum magnitudinem, quæ eiusdem sanctitatis locupletissimus testis est. Sunt multæ causæ ob quas saluatorem diligere & colere debemus: quia tamen varia sunt hominum ingenia, variique mores & affectus, aliæ causæ alios mouere magis solent. Inter has potentissima tamen est Dei erga pios omnes amicitia & charitas, quæ ab inexhausto bonitatis eius fonte dimanat. Amor enim beneficiorum omnium & prima & maxima, & aliorum omnium causa existit. Sic Ioannes omnibus suis prouilegiis prætermittis, se discipulum, quem diligebat Iesus, appellat: ut qui probè nosset, omnia alia dignitatis insignia hac una dignitate contineri. Quæ autem dilectione pios Dominus prosequatur, neque vlla ratione prædicari, neque vllius amoris comparatione comprehendere potest. Videmus hoc luce clariùs in beato Dominico, quo honore amicum suum Dominus sit prosecutus, quamque verè eodem Domino dictum sit: Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum. O si quicumque sæculi honores ardentè exquiritis, huius honoris ambitione flagraretis! Sanctus Dominicus in omnibus miraculis, quæ Dei virtute faciebat, semper auram popularem exhorruit. O quàm dissimilia sunt carnalium & spiritualium hominum studia! Nos inanem gloriam conquirimus: hic autem vir diuinus solidam gloriam, eum pestem quædam terræ marique fugere destinabat. Sed quanto magis ille gloriam propter humilitatis custodiam fugiebat, tanto maiore illum Dominus honore prosequeretur. Volebat humanæ salutis amator Dominus in Ecclesia sua novum Ordinem institui per hunc fidelem suum famulum Dominicum, cuius professores studium suum ad animarum salutem conferrent, ideoque eius Ordinis auctorem & parentem signorum claritate voluit apud homines illustrare, ut patetis gloria in Ordinis à se instituti gloriam & firmamentum cederet. Iosue, ducem Israëliti populi, cum populo sicco pede Iordanis flumini transire voluit Dominus, ut hoc nouo miraculo eius populi fidem atque obedientiam erga illum stabiliret: itaque ad illum ait:

Hodie

Hodie incipiam te exaltare coram omni Israël; ut sciant quòd sicut cum Moyse fui, ita & tecum sim. Quam promptam vir sanctus obedientiam Domino exhibebat, qui tam promptam erga se Domini misericordiam experiebatur? Quid igitur ex his quæ hactenus dicta sunt, colligere licet? Multa sanè, si in his Domini operibus philosophari rectè sciamus. Constat sanè, salutis nostræ fundamentum & initium in diuinæ bonitatis cognitione positum esse. Eius enim consideratio ad ipsius amorem (in quo Christianæ vitæ summa constituta est) nos vehementer accendit. Hanc autem bonitatem, dum in hac vita sumus, per maxima illa beneficia, quæ in bonos confert, præcipuè cognoscimus. Hæc bonitas bonos viros ingenti amore prosequitur, quæ tam sollicitam eorum non in magnis solum, sed in minimis etiam, curam gerit. Quia illi se totos conditoris obsequio tradiderunt, ipse vicissim se illis totum tradidit. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Denique quia ipsi nihil eius amori prætulerunt, non opes, non voluptates, non ipsam demum vitam: ita is nullam creaturam in sæculo ab eorum obsequio, exemptam esse voluit. Hæc igitur Dei amicitia omni animi contentione expetenda est. Habemus in beato Dominico exemplum, quod intueri quodque imitari possimus. Castigemus corpus nostrum, & in seruitutem spiritus redigamus, seruemus fidem, simus spe firmi, & charitate incensi, de omnibus bene mereri studeamus, & sanè his operibus magni erimus in regno cælorum; ad quod nos perducere dignetur Christus Dominus.

Amen.

K k

Exo. 38.

Roma. 9.

Sanctorum desider. ii.

Ioan. 21.

1. Reg. 2.

Sancti 2.º
riam suam
bavit.

Ios. 3.

Dri boni-
tu in nos.

Psal. 144.

IN FESTO B. BARTHOLOMÆI
APOSTOLI, CONCIO: IN QVA LECTIO
Euangelica explanatur, ac deinceps beati
Apostoli martyrium exponitur.

THEMA. secundum usum Romanæ Ecclesiæ ac
Curix: *Exiit Iesus in montem orare, & erat per-
noctans in oratione Dei: & cum dies factus esset, vo-
cavit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, &c.*
Luca 6.

Nonnullæ Ecclesiæ habent Euangelium, *Hoc est
præceptum meum:* cuius explanationem vide in
Communi Apostolorum.

ON omnes idoneos esse diuini verbi auditores,
declarat illa toties in Apocalypsi repetita sen-
tentia: *Qui habet aures audiendi, audiat. Multos
enim aures corporis, non cordis, verbum Dei
quotidie in Ecclesiis audire cernimus, qui tot concionibus
auditis, nihilo meliores euadunt. Cæterum ad salutarem
Euangelicæ historiæ fructum percipiendum, non satis est,
idoneas habere aures, quibus Christi Domini doctrinam
vtiliter audiamus, sed perspicaces etiam oculos habere con-
uenit, vt clarissima virtutum exempla notare atque imitari
valeamus. Vtriusque autem rei gratia Esaias ait: Et erant
oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient
vocem post terga monentis: Hæc est via, ambulare in ea.
Quod perinde est, ac si diceret: Videbunt oculi tui virtutum
exempla quæ imiteris, & aures audient doctrinam quam
amplectaris: quorum altero intellectus erudiatur, altero af-
fectus ad imitationis studium accendatur. Verè enim non
minùs nos Christus Dominus ex plis quàm verbis edocet.
Quod in hodierna sancti Euangelij lectione animaduertere
licet: in qua Dominus exemplo suo, sine vilo verborum stre-
pitu, perfectam orandi formam regulamque demonstrat.
Dum enim aduersperascente die in montem ascendit, & in
oratione pernoctat, ac deinde facto mane ex discipulis Apo-
stolos eligit, ostendit planè, & quo loco, & quo tempore, &
qua perseverantia, & quibus potissimum in rebus orandū sit*

Electus

Electurus enim Apostolos, qui fidei fundamenta iacerent, *Christus do-
cet orare.*
Euangelij doctrinam vbique terrarum disseminarent, hanc
orationem præmisit, vt nos exemplo suo doceret, nihil ma-
gnum & arduum sine præuia & longa oratione quemque
moliri debere. Adhibendæ aures & oculi, vt fructum capias
Euangelij. Vtrumque autem habere, diuinæ benignitatis
donum esse, Salomon ait: Oculum videntem, & aurem au-
dientem, Dominus fecit vtrumque. Ob hanc rem, vt oculos
& aures habeas, cælestem opem imploremus.

A V E M A R I A .

Nulla est in mundo creatura tam vilis & abiecta, quàm
diuina non condidit potentia: ita nulla est, cuius non singu-
larem curam & prouidentiam habeat. Quid formica vilis? *Formica
cuius nos
admoneat.*
& tamen in illo paruo corpusculo tantæ prouidentix cõdi-
tor posuit, vt miris modis eius vitæ consulat atq; prospiciat.
Quare & Salomon inertem hominem ad fornicarū exem-
plum hortatur. Vade ad formicam, ô piger, & considera se-
mitas eius, & discce sapientiam: quæ cum non habeat ducem
ac præceptorem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in
mense quod comedat. O vtinam hanc vnam Dominus pru-
dentiam immitteret, vt mentis nostræ aciem non ad præ-
sentia solum, sed ad futura etiã protèderemus! Hoc Moyses
suis ciuibus desiderabat: Vtinam saperent ac intelligerent, *Deut. 31.*
& nouissima prouiderēt. Nouissimum autem omnium, vitæ
nostræ finis est. Cur autem ab hoc sine oculo mentis auer-
timus? cur in hac prouidentia à formicis homines supera-
mur? Formica in æstate, ad futuram hyemis sterilitatem
præcauendam, opportuno tempore alimenta congregat.
Quod formicis ætas, hoc nobis præsens hæc vita est: in qua
magnam meritum copiam parare nobis licet. Quod illis
sterilis hyems, id nobis futura vita est, in qua nõ satisfaciendi
aut merendi, sed recipiendi & partis fruendi tempus est. *Hyems
quid nobis.*
Cur hanc temporis opportunitatem vacuam abire sinimus,
nunquam iterum redituram? Nonne hoc est quod nos op-
portunè Salomon admonet, cum ait: Quodcumque potest *Eccles. 9.*
manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec
sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas?
Quid autem ex hac negligentia consequi necesse est, nisi
quod idem Salomon ait: Propter frigus piger arare noluit, *Prou. 10.*
mendicabit ergo æstate, & non dabitur ei. Sic enim satux

Matth. 25. illę virginibus mendicarunt, dicentes: Domine, Domine, aperi nobis. quibus responsum est: Amen dico vobis, nescio vos. Hęc obiter de formicarum occasione dicta sunt: nunc ad id quod institueramus.

Si tam latę diuinę prouidentię cura atque solertia patet, vt ea etiam quę minima & abiectissima sunt, non negligat: quid de homine existimandum est, quem inferioris huius mundi principem constituit, & cuius gratia hęc omnia condita sunt? Certę quo dignitas eius inter omnia magis eminent, hoc maiori cura illi diuina prouidentia cōsulit, dum nihil, quod ad eius salutem & incolumitatem spectet, prętermittit. Quam rem non modō Christiana, sed etiā ethnicoꝝ philosophia apertę profiteatur: sic enim Cicero: Commoda, inquit, quibus vtimur, lucem qua fruimur, spiritum quem ducimus, à Deo nobis dari & impartiri videmus. Veruntamē alia prouidentię ratio ad hominem, alia ad cętera animantia pertinet. Animantibus enim, quę neque in officio delinquere, neque officium pręstare possunt, salutaria semper & vitę necessaria prouidet: hominibus autem, qui vtrumque possunt, pro varia meritorum ratione modō secūda, modō aduersa immittit. Hinc in Eccles. legimus: Bona & mala, vitę & mors, paupertas & honestas à Domino sunt.

Ecl. 11. Idemq; Dominus per Prophetam: Ego Dominus formans lucem, & creans tenebras; faciens pacem, & creans malum: ego Dominus faciens hęc omnia. Denique, vt paucis multa complectar, tam latę diuinę prouidentię cura patet, vt Saluator in Euangelio dicat: Nōne quinque passerēs veniunt dipondio: & vnus ex illis non est in obliuione coram Deo? sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multos passeribus pluris estis vos. Non poterat vllis verbis hęc diuinę prouidentię cura magis amplificari, quam cū capillorum nostrorum numerum Deo notum esse dixerit, quorum nec vnus quidem sit periturus. Persuasum igitur nobis esse debet, Auditores, omnia siue naturę, siue gratię beneficia, siue quę ad corporum salutem & incolumitatem, siue quę ad animarum sanctitatem & innocentiam pertinent, non à terra, sed à cęlo, hoc est, à diuina benignitate descendere. Palmes non potest à seipso fructum ferrē. Vnde sicut hic inferior mundus omnibus in rebus à superiori, hoc est, à cęlesti regione pendet (illius enim vi omnia gignuntur, conseruātur, & ad iustam maturitatē perueniunt) sic vitę, salutis, sanctitatis atque felicitatis nostra ab illo

inex

inexhausto bonorum omniū fonte dimanat. Omne, inquit Iacobus, datum optimum, & omne donum perfectum, de Iacob. 1. sursum est, descendens à Patre luminum. Hęc eō spectant, vt Saluatoris nostri in orando perseuerantiam, imitemur. Omnes quę secunda sunt, sitienter appetimus; quę verō aduersa, auersamur. Si ergo tantopere quę nobis profutura sunt exquirimus, & nocitura refugimus, vtraque autem in manu Dei sita esse inconcussa fide credimus: quid quęro aliud agere, quid moliri, quā vt mentis nostrę aciem in cęlum semper intentam habeamus, vt cum Propheta dicamus: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cęlis? Et: Psal. 121. Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse euellet de Psal. 24. laqueo pedes meos. Et illud Iosaphat Regis: Cū ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus, vt oculos nostros dirigamus ad te. Rectissime quidam dixerunt, hominem esse arborem inuersam, quę radices fixas habeat in cęlo, ramos verō expansos protēdat in terram, qui radicū virtute aluntur, & fructus ferunt. Radices excolimus, cū mentem ad Deum attollimus, & omnes curas & cogitationes nostras in cęlo fixas habemus. Hoc ille faciebat, qui dicebat: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Vides quā firmum in Domino pij homines ad omnia pręsidium habeant. Hoc igitur, Auditores, proprium atque pręstantissimum vitę Christianę munus, à Deo pendere, ab ipso omnia exspectare, in illo spem salutis omnem collocare, ab eo omnia, quibus indigeris, postulare: Hoc filiis Israël addixit Dominus. Si, inquit, audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis (mea est enim omnis terra) & vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta. Sacerdotale regnum & officium est, vt omnem salutem & opes in Deo positas esse credant, illius opem continenter petere. Dominus more aquilarū se cum illis dicit egisse. Hęc enim aquila, pręter aliarum auium morem, pullos suos super alas differt, quoties aliō migrare, aut eos ad volandum excitare vult. Quę similitudine Dominus & flagrantissimam erga populum suum charitatem, & paternam curam ac prouidentiam apertę declarauit: vt ex ea omnia sibi fausta & salutaria promitteret, si hoc sacerdotali officio ritē fungeretur. Quod illis igitur, Auditores, dictum est, nobis dictum putemus, quia eundem Dominum colimus: quod illis promissum est, nos quoque fideliter exspectemus hoc est, vt

K k 3

Natura
quid appetamus.Psal. 121.
Psal. 24.
2. Par. 2.Homo arbor inuertē
sa.

Psal. 110.

Pręsidium
nostrum in
Deo est.

Exod. 19.

Sacerdotale regnū.

Simile.

sacerdotum munus, quod in orationis studio positum est, diligenter exsequamur.

*Pericula
noimanis.*

Quod si hæc ratio minus fortasse ad officium nos mouet, moueat illud saltem, quod in medio laqueorum positi sumus, quodq; innumeris vndique tentationibus & periculis cincti sumus, quæ nos de gradu virtutis per singula ferè momenta deiicere tentant: moueant innumera quoque Sanctorum exempla: qui infirmitatis suæ conscij, vitam omnem in orationis studio consumebant. Inter quæ nõ parum beatissimi Apostoli Bartholomæi exemplum eminet, quem ferunt centies in die, & centies in nocte orare solitum. Dicitur ei fuit cum cæteris: Gaudete & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Si hoc igitur tantus hic Apostolus faciebat; quid de illis sperandum est, qui in medio laqueorum positi, & impura carne circumdati, & variorum cupiditatum stimulis agitati, in hoc mundo inter scorpiones, atque serpentes habitantes, vix oculos in cælum attollunt, vix vnquam ad tot pericula depellenda opem Domini implorant: O miserandam hominum cæcitatem! Quid enim ex hac tanta cæcitate consequi necesse est, nisi vt qui diuinam gratiã non postulamur, eius auxilio destituti simus, atque ita in omnes diaboli laqueos, & peccatorum præcipitia incidamus? Hi

*Ethnicis
qui deteriores*

Ethnicis sunt deteriores, qui nunquam opus aliquod inceperunt, quin prius fictitios deos placassent. Quantus ergo pudor, Auditores, quantum Christiani nominis dedecus est, ab Ethnicis & cæcis hominibus in religionis officio superari? Miseri profectò & amentes, qui, quam habemus fidem, frustra habere videmur. Ad Euangelium.

Discimus Saluatoris exemplo, sedulo orare. Nec solum orandi necessitatem nos exemplo suo docet, sed etiã orandi modum atque leges præferibit. Oraturus quippe secedit à turbis, & secretum locum petit. Locum orandi designauit, cum relictis turbis in secretum locum secessit: quo nos exemplo suo, cum orare volumus, idem facere moneret. Cum superna enim illa & immensa maiestate locuturi, ab hominum frequentia (nisi cum in templis oramus) secedere debemus: vt nihil extra sit, quod animi nostri intentione aliò deflectere valeat. Nec satis est corpore secedere, nisi animo etiam secedamus. Bene orare admonet D. Ambrosius: Qui, inquit, bene orat, à terrenis ad superiora progrediens, verticem curiæ, sublimioris ascendit. At ille in montem non ascendit, qui de seculi diuitiis & honore sollicitus est: non ascendit

*Oraturus
quid agere
debeat.*

Ambros.

in montem, qui fundi ius optat alieni. Sicut Abraham filium in monte immolaturus, seruum & asinum ad radicem montis expectare præcepit: ita nos seruilia opera atque terrena omnia à tergo relinquere debemus, quos hunc montem ascendere paramus. Itaque, ait Bernardus, cogitationibus nostris dicere debemus: Expectate hinc cū asino corpore; & postquam adorauerimus, reuertemur ad vos, & huc citò reuertemur. Deinde verò quod nocturnum tempus Saluator ad orandum elegit, esse tempus hoc ad orandum aptum declarauit, in quo à diurnis curis & negotiis feriat, tenebris & silentio, atque solitudine noctis iuamur: quo tempore neque oculi rerum imaginibus, neque aures alienis vocibus mentem turbant, neque negotia eandem terram cælestium intuitu & contemplatione auocant. Hæc temporis opportunitatem nos captare Propheta monet, cum ait: Consurge in nocte in principio vigiliarum, & effunde sicut aquam cor tuum in Dominum. Ad hoc ipsum pios omnes regius Propheta inuitat, cum ait: In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. Nec minore cura ipse præstabat, quod alios facere adhortabatur: Media, inquit, nocte surgebam ad confitendum tibi. Et: Memor fui nocte nominis tui Domine. Idem quoque Esaias Propheta, de se ipso profitetur, cum ad Dominum ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te. Sancti omnes vsque adeò nocturnum hoc tempus diuinis laudibus & precibus destinant, vt diuus Franciscus (qui vigilans cum Deo noctes transigebat) apposito nomine verum Monachum Cicadam noctis appellauit; quod cicada sine vlla intermissione Sole vigente canat. Quin & Plinius Junior Traiano Principi scripsit, nulla in Christianis eius ætatis crimina reperiri, nisi quod antelucanos hymnos in cuiusdam hominis laudem, qui in Palestina crucifixus erat, decantarent. Quibus exemplis intelligere licet, Auditores, quam fuerit apud sanctos quosque viros vsitatum, nocturni temporis silentia diuinis laudibus & precibus consecrare. Quam rem hoc in loco nos Dominus exemplo suo docet, cum pernoctat in oratione. O vñam his exemplis permoti, Auditores, salutare hoc institutum amplecti vellemus, vt aliquam saltem noctis partem huic verè Christiano studio impenderemus! non dubium quin miris hac exercitatione fructus consequeremur, quibus felicem vitam degeremus. Opus igitur aliquod inchoari, ab

Genes. 22.

Bernard.

*Nocturnum
tempus
aptum.*

Thren. 2.

Psal. 133.

Psal. 118.

*Franciscus.
Monachus
cicade sine
milit.*

oratione auspicietur, & felicitus succedet. Illud homini Christiano persuasum esse debet, Auditores, ea omnia, quæ diuinis auspiciis atque ductu gerimus, faciles semper exitus habitura: contra verò, quæ consiliis nostris freti, inconsulto Deo gerimus, infausta atque perniciosa sæpe futura. *Quam* rem quotidianis exemplis ferè comprobare licet. Sic sanctus Iosue, & cæteri Israëlitiçi populi principes fuere lapsi in petitione Gabaonitarum, quòd os Domini minimè interrogasse perhibentur: ideoquè illos Dominus sibi atque errare permisit. Sic etiã apud Esaiam filios Israël Dominus acëufat, quòd se inconsulto atque relicto, suis consiliis atq; humanis præfidiis niterentur. Væ, inquit, filij deserte, vt faceretis consilium & non ex me: ordiremini telam, & non per Spiritum meum; &c. Hac autem de causa cum idem populus iniussu Dei cum hostibus in deserto confligere vellet, Moyses, diuinorum arcanorum interpres, eos ab hoc temerario vsu reuocare volens, aiebat: Nolite ascendere, non enim est Dominus vobiscum, ne corruatis coram inimicis vestris. Quid illi ad hæc? sanctissimi viri voces aspernati, ad pugnam se parant. Sed cum primùm appropinquantes hostes cõspiciat sunt, terga verterunt, eorumque gladiis fœdè concisi perierunt. Quicumque igitur sapienter vitam instituunt, nihil audent nisi ex illius imperio, consilio, & præscriptione moliri. Vnde vox illa Moÿsis, qua veniam atque pacem exposcit, Deumq; pro salute populi sibi commissi venerat. Si tu ipse non præcedas, inquit, non educas nos de loco isto. Intelligebat enim vir excelsus, tolerabilis multo fuisse, in vasta illa solitudine incommodis omnibus vexari, atque senio scdissique morbis intabescere, quam viam aliquam, in qua Deus non esset ductor, inire. Illo enim dũce non ad incertum euentum omnis vitæ labor impenditur, sed ad certam vitæ felicitatem omne studium destinatur. Apostolos electurus pernoctat in oratione: orabat Patrem cælestem, vt Spiritus virtute hos Euangelij ministros corroborearet, vt nullis laboribus seu difficultatibus ab hoc ministerio deterrerentur. Hæc oratio apud Patrem plurimum valuit: qua instructi ac armati, vt vniuersum terrarum orbem peragrantes, Euangelium Christi longè lateque disseminarent. Nulla aduersitas, non omnes Reges terræ & Principes, qui frementes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, deterrere eos potuerunt. Duodecim ergo piscatores hoc cælesti Spiritu instructi, omnem

omnem mundi atque inferorum potentiam debellarunt. Ipsi autem prius vitam amittere, & omnes cruciatus perferre, quàm commissum sibi officium deserere maluerunt. Bartholomæus detracta pelle excoriatus est, ac alij clarissimum constantiæ atque fidei suæ exemplum posteris reliquerunt. Hunc autem duodecim Apostolorum numerum multis modis voluit Dominus & in veteri & in nouo Testamento figuris clarissimis adumbrari atque honorari. Hos enim duodecim Patriarchæ filij Iacob designarunt: quia vt illi carnalis populi, ita isti spiritualis patres existerent. Hos etiam duodecim boues adumbrarunt, supra quos impostum illud æneum mare erat, in quo Sacerdotes lauabantur. Sic enim isti baptismatis mare per totum mundum detulerunt, quo peccatorum omnium sordes abluuntur. Hos item duodecim illi fontes Elim figurantur: quia ex horum fontibus salutaris sapientiæ aquam populi omnes hauerunt. Hi sunt etiam duodecim illæ gemmæ in summi Sacerdotis Christi ornamento collocatæ: quas Paulus Ecclesiarum Apostolos, & Christi gloriam appellat. Hi sunt etiam duodecim illæ stellæ in corona sponsæ miro doctrinæ splendore fulgentes: hi duodecim nouæ ciuitatis fundamenta, duodecimque portæ quæ ex singulis margaritis constant: quorum hi primùm fidei fundamenta iecerunt in mundo, & per eos nobis aditus in cælestes illas sedes patefactus est.

Hos igitur duodecim ex Apostolorum numero Dominus vocauit, quos, vt ait Ambrosius, ad propagandum auxilium salutis humanæ per terrarum orbem factores fidei destinaret. Simul aduerte cæleste consilium, non sapientes aliquos, non diuites, non nobiles, sed piscatores & publicanos, quos dirigeret, elegit: ne traduxisse prudentia, ne redemisse diuitiis, ne potentia nobilitatisque auctoritate traxisse aliquos ad suam gratiam videretur: vt veritatis ratio, non dispulsa gratia præualeret: Christi flagrantissima charitas esset apparet, quæ tam longa oratione Patrem exorauit, vt in nouæ Ecclesiæ idoneos ministros & duces sibi designaret, qui perditos homines in viam salutis & sempiternæ felicitatis dirigerent. Si autè nostra salus tam fuit cordi Christo, quam eadem nobis chara esse debet? Quid enim te pro salute tua facere oportet, quod pro te Christus in oratione pernoctat? At quæ sint nostra studia, vide, qui totas hostes stertimus, lasciuimus, aut ludis transigimus. Christus pro nostra salute est sollicitus: at nos phrensicorum more rite-

Apostolorum constantia.

Apostoli duodecim aduersari.

Genes. 39.

Exod. 15.

Exod. 39.

1. Cor. 8.

Apost. 12.

Apost. 21.

Ambrosio.

Piscatores mundum circumuehant.

Secordia nostra.

mus, infanimus. Iudas tunc temporis non erat indignus hæc electione, qui postea degeneravit. Sic Saul defecit, sic Salomon, sic Nicolaus diaconus ex septem. Paulus malè cœpit, sed bene finiuit. Pauebat sanctus ille Rex, cum diceret: Confige timore tuo carnes meas Domine, à iudiciis enim tuis timui. Sic in cruce alter latronum eligitur, alter relinquitur ad supplicium. Iudam ad tam nefandum facinus impulit pestis illa auaritia, vt magistrum pecuniâ traderet hostibus. Auaritia omnibus modis detestanda est. Beatus vir qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniâ thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum? Apostolus noster Bartholomæus, sua detracta à corpore pelle, regnum Dei comparauit. Quid nos dicemus? Si nos non mouet illa tantæ felicitas gloriæ, moueat saltem horrenda illa pœnarum æternitas & acerbitas, quæ rebellibus, & diuinarum legum contemptoribus parata est. Ferrea enim præcordia gestat, quem tantæ atrox & immane supplicium, sempiternis seculorum ætatibus duratissimum, ad leue illud Christi onus, & piam diuinæ legis facinam ferendam non inducit. Conuertamur per veram penitentiam, & veniamus per iustitiam. Adsit Christus. Amen.

IN NATIVITATE B. VIRGINIS,

CONCIO: IN QVA DE MIRABILI

Euangelij virtute & gratia, simulque de sacre

Virginis dignitate, differitur.

THEMA. Liber generationis Iesu Christi, filij David, &c. Matth. i.

Solent huius seculi principes natalitium suum diem festiuis gaudiis celebrare, mortis verò diem luctu atque lachrymis prosequi: at longè alium Thraciæ populis morem fuisse, historie Gentium referunt. Hi namque filiorum natiuitatem lamentantes, mortis diem lætum atque faustum esse prædicabant. Prudenter enim videbant, quàm multis ærumnis & calamitatibus, quàm variis casibus hæc vita obnoxia sit, quæ corpus tam multis morbis, animam verò tam multis curis & angustibus vexat atque disserpic: quorum omnium finem, mortem esse dicebant. A quo quidem iudicio atque sententia non

non admodum insignis ille Philosophus Anaxagoras dissidebat, qui tædio atque odio vitæ mortem sibi consciscere per inediam volebat: ac multo minus ille qui dicebat: Nemo vitam acciperet, si daretur scientibus, tantum in ea malorum ac miseriarum esse intelligebat. Hunc autem Thraciæ more, quamuis alio spiritu & consilio, probare videtur Ecclesiæ, quæ natales Sanctorum dies silentio transiens, mortis diem solennibus officiis, & communi alacritate celebrat, eundemque non mortis, sed natiuitatis diem appellat. Quam rem D. Augustinus in sermone de beato Cypriano demirat, his verbis: Quid est hoc fratres? quod sanctus hic natus sit, ignoramus: & tamen quia hodie passus est natalem eius hodie celebramus? sed quando natus est, etiam si sciremus, nequaquam diem illum celebraremus. Illo namque die in peccato natus est, isto autem die peccatum omne finiuit: illo die ex fastidioso matris utero in hanc lucem processit, quæ oculos carnis ille celebrat: isto autem die ex profundissimo carcere in illam lucem discessit, quæ visum mentis illustrat. Ab hoc autem communi Ecclesiæ more beatissima Virgo singulari ratione excepta est, cuius non modò pium defunctionis diem, sed natiuitatis diem totius orbis gratulatione & gaudio celebrat: non solum natiuitas eius Saluatoris aduentum prænucciabat, sed etiam quia omnis peccati experta ab utero matris in hanc lucem processit. Cum enim domum Dei sanctitudo deceat: consequens profectò erat: vt quæ in Dei domum electa erat, antè etiã quàm nasceretur, & ab omni peccato libera & extrema sanctitate cumulata esset. Qui enim eam sibi in domum elegit, eandem cælestis gratiæ ope præuenire, voluit: quæ nec lethali, nec veniali aliquo delicto maculata fuit. Nulla in hoc mudo rosa sine spinis inuenitur: at hoc candidæ puritatis lilium ab omnibus spinarum aculeis immune fuit. Merito igitur natalem Virginis diem lætis hodie cantibus & laudibus Ecclesiæ celebrat: quia ubi nullum agnoscit peccatum, nullam lugendi, sed maximam contra lætandi causam, habet: præsertim cum post aurore splendore, proximum alle iam veri iustitiæ Solis ortum intelligat. Vt igitur faustissimum huius diem religiosa deuotione & alacritate celebremus, cælestem operam, eiusdem Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Historiarum cognitio mirè ad vitæ nostræ institutionem valet. Hæc enim verè & sincerè admonet, quod adulatorum greges

Seneca.

Augustinus sermo de sancto Cypriano.

Natiuitas beate Mariae sancta plant.

Thracum mores quales.

greges (quibus stipati Reges incedunt) delicatis eorum auribus ingerere tuunt. Atque vitnam qui bonam dici vel noctis partem aut in chartarum ludo, aut in mendacibus historiis legendis infumunt, sacras historias aut sanctorum vitas euoluere studerent! non dubium quin maximum ex ea re fructum ad vitæ institutionem caperent. Habemus hic Regum & Patriarcharum nomina, quæ nobis materiam de nobilitate & vanitate mundi præbent dicendi: deinde ad sacræ Virginis laudes veniemus. Multi homines hallucinant, dum se tam iactanter ostentant de nobilitate, qui ignorant quæ sit vera, & quæ falsa nobilitas. Sciendum duplicem esse nobilitatē: est enim Christiana nobilitas, & est civilis. Christiana verò nobilitas est, de qua Iohānes Euang. ait: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Non enim mores carnalium parentum, à quibus carnem & sanguinem trahunt; sed celestis Patris, cuius Spiritum hauserunt, mores & vitam referunt. Hæc est igitur non modò Christiana, sed vera & firma nobilitas. Quid enim maius quàm à Deo genus ducere, Deumq; ipsum amplè & elatè Patrem appellare? Hac enim generis dignitate, Sancti omnes nobilitati fuerunt: soli quoque nobiles sunt, qui à Deo noua natiuitate geniti, de Deo Patre gloriantur. Ut autem quæ sit civilis nobilitas expediam, obseruandum prius est, nobilitatem inter humana bona numerari, eamq; in boni alicuius adeptione consistere. Tria autem bonorū genera Philosophi statuunt: honestum, vitile, atque iocundum. Sunt autem vt mores hominum, ita ingenia quoque diuersa, ita vt quæ sit vera civilis nobilitas, non facile cognoscere liceat. Sunt enim nonnulli qui infeliciter sunt nati, vt nullam honesti, nullam veri honoris & laudis rationem habeant, sed omnis eorum cupiditas atque cura in sola corporis vtilitate & voluptate sit posita. Apud hos sola penè cura ventris & veneris est, quem sibi, vt Apostolus ait, Deum fecerunt. Est autem hoc vitium ignobilis & feruile ingenij maximè proprium, à quo præclaræ indolis ingenia abhorrere solent. Quicumque hoc animo atque ingenio sunt, verè ignobiles & rustici æstimandi sunt. Sunt autem alij felicitis nati, qui vsque ad eò in veræ laudis & honoris amorem propensi sunt, vt omnia agant ad laudem & celebritatem nominis consequendam. Hos, quibus hanc ciuilem nobilitatem tribuimus, veri honoris amantes esse dicimus. Hi illud ingeniosi Poætæ bene expenderunt:

Ventit.

Venter, pluma, Venus, laudem fugienda sequenti.

Hac nobilitate, hoc animo fuisse multos Romanorum Imperatorum & Græcorum constat. Vnde præclara illa Ciceronis sententia manauit: Neminem vnquam magnum sine afflatu diuini numinis fuisse. Nos omnia præclara opera Spiritui sancto attribuimus: illi Gentiles præstantiam carnali deorum generationi. Sic Herculem, sic Romulum, sic Alexandrum Iouis filios esse dixerunt. Liqueat ex his quæ breuiter attigimus, quibus in rebus nobilitas & ignobilitas posita sit. Hoc tamen semper statuendum ante omnia, iustissimum rerum æstimatorem non externam sanguinis nobilitatem, sed internam animi virtutem in pretio habere. Idcirco eos qui de Abraham patre gloriabantur (quorū tamen opera ab illo degenerauerant) non Abraham, sed diaboli filios esse dixit, cuius opera & desideria perficere nitebantur. Vidit enim summa illa sapiētia, non alienis virtutibus, sed nostris, veram nobilitatem desiniri: nec quemquā alienis meritis, sed suis laudem promereri. Iam si totam hanc seriem Regum & Principum, qui in hoc Euāgelio referuntur, exitus consideremus, quàm breuis & fragilis sit huius seculi dignitas & gloria (quam mortales omnes ad eò stenter appetunt) intelligemus. Numerantur hic potentissimi Reges, qui aliis fuerunt formidini: quis illorum, nisi mors, exitus? Transferunt omnia velut vmbra volans, & tamquam insolentiam eorum hominum, qui vel diuturnā sibi vitam pollicentur, vel in terrena opulencia gloriantur, castigat his verbis: Respice te quæso homo, quia mortalises, & quia terra es; & in terram ibis. Respice sepulchra, & vide quis seruus, quis dominus, quis diues. Discerne si potes, quis victus à Rege, quis fortis à debili, pulcher à deformi. Hæc cū ita sint, rectè Homerus vitam humanam foliis arborum comparauit. Hoc ipsum Salomonem significasse videtur, cum ait: Generatio præterit, & generatio aduenit: terra autem in æternum stat. Cum ait, aliam generationem præterire, & ea extincta aliam venire, foliis vtique arborū vitam nostram comparauit. Agimus igitur non vt ciues in hoc seculo, sed tamquam hospites & aduenæ. In hac Regum serie non solum humanæ gloriæ breuitatem, sed fortunæ quoque inconstantiam animaduertere licet; quæ modò Reges ex seruis, modò Reges ipsos ad seruilem conditionem deiicit. Sic videmus B. Ioseph, qui à regia Dauidis stirpe generatus

hebat,

Nobilitas duplex.

Iohan. 1.

Nobilitas vera qua.

Phillip. 3.

Ignobiles qui.

Cicero.

Iohan. 8.

Mortalis vanitas.

Sapient. 5. Prosper.

Homerus. Ecl. 9.

1. Petri 2.

Fortuna inconstans.

lebat, eò paupertatis & inopiæ deuenisse, vt terra atque securi victu sibi tenuem compararet. Nec minùs mirandum, Virgine[m] sanctissimam, quæ eadem nobilitatis gloria eminebat, humili fabro desponsatam, inopem in hoc mundo vitam perduxisse. Hęc pauperem in seculo vitam duxit, quæ modò non in cælo solum, sed in toto terrarum orbe, summa cunctorum mortalium reuerentia celebratur. Sic & ille, qui, cum diues esset, pro nobis egenus factus est. Hic Evangelicæ paupertatis virtutem honorari voluit. Hoc autem exemplo, nostrarum virginu[m] vanitas & superbia damnatur, quæ opificum coniugia dedignantur, maluntque otiosos & cultos adolescentulos, licet egentes ac tenues, quàm diuites opifices in coniuges accipere, cum quibus postea, inopia constrictæ, miserissimam vitam agunt, aut malas artes, vt latrocinia, meretriciam, exercent. Ex hac item Regum & Patrum serie aperte colligere licet, nobilitatem generis, quam vulgus hominum miratur, si virtutibus destituta sit, solisq; maiorum imaginibus nitatur, inanem prorsus atque commentitiã esse. Vera quippe nobilitas non magis sine virtute, quàm homo sine ratione intelligi potest. Si liberi numquam à parentum moribus degenerarent, esset meritò vulgaris hæc nobilitas in pretio habenda: at vel ex hac aorum & atauorum Christi serie, sògè aliud animaduertere licet. Ex patre enim sanctissimo Isaac nascitur profanus Esau: ex Iacob autem, Isaac filio, parricidæ filij nati sunt: quos idem Ioseph apud patrè pessimi criminis accusauit. Ex Dauid nascitur scelestissimus Absalom, qui sanctissimum patrem vita & regno priuare conatus est, eiusque vxores nefariè violauit. Salomon genuit stultum Roboam, S. Ezechias impium Manasse[m], Samuel filios malitiosos. Vade nunc igitur, & generis nobilitatem iacta, à qua tam multos degenerasse videmus. Persepe fit, vt multi nobilitatis occasione indolescant, & infimos quosque superbe despiciant, & nobilitatis obtentu omnia sibi licere putent, cum in maxima potentia, minima esse licentia debeat. Est & aliud quod in hac Regum serie non solum considerare, sed etiam lamentari debeamus. Ex tot enim Regum numero, tres solum Ecclesiasticus religionis & iustitiæ cultores fuisse memorat, his verbis: Præter Dauid, & Ezechiam, & Iosiam, omnes peccatum commiserunt: nam reliquerunt legem Altissimi, & contempserunt timorem Dei. Quæ ex re nõ solum humanæ naturæ morbis, & ad malum procliuitas, sed multo magis

2. Cor. 9.

Virginum
superbia.Nobiles ha
bendi qm.

Gen. 46-37

2. Reg. 15.

Nobiles su
perbi sunt
per. 4. q. 2.

Ecclesi. 49.

potentiæ, atque principatus periculum agnoscimus. Quocirca diuus Bernardus difficile putat, esse in honore sine timore, in prælatione sine elatione, in dignitate sine vanitate, raramque esse humilitatè honoratam. Verge enim ac proprie diuinum est, cum omnia possis, te in arcto constringere, nihilque posse, nisi quod iustum est, & cum Apostolo dicere: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Iam verò tot adulatorum gregibus, quibus Reges stipantur, oclusas aures habere, ne quid homines de te prædicent, sed quid tu intra te videas, iudicare, singularis & rarissima prudentiæ est. Dauid in regno confirmatus, elationis exemplum dedit, dum populum numerare iussit. Vide quo Saul euaserit. Nonne magna est mortalium cæcitas, qui tanta auiditate aspirant seculi dignitates, quæ non tam loca quàm præcipitia sunt? Hinc clamat Bernardus: Quem sequimini filij Adam, quem sequimini? Nonne videtis Satanam sicut fulgur de cælo cadentem? Illud etiam in hac serie Regum diligenter considerandum est, quanta pace & otio Israëliticus populus fruebatur, cum ij clauum regni & scèpra tenerent; qui religionis & iustitiæ cultores erant. Tales fuerunt Dauid, Ezechias, Iosias, Iosaphat, optimi Reges, Deum timentes. Contrà verò, cum Reges diuinæ legis oblitii, omnia illis in diuersum cadebant. Scito (inquit Dominus per Prophetam) & vide, quia malum & amarum est, dereliquisse te Dominum. Confurrexit Satan, omnis mali auctor, aduersus Israël. Et quid tandem fecit? Incitauit, inquit Dauid, vt numeraret Israël, hoc est, caput impetiuit, vt toti corpori noceret. Quæ cum ita sint, magna & quotidiana cura illud Apostoli consilium implere debemus, quo admonet, orationes & obsecrationes fieri pro Regibus, &c. Sciebat enim vir diuinus; verum esse quod Ecclesi. dixit: Qualis Rector ciuitatis, tales & inhabitantes in ea. Salomon quàm diu Deum coluit, omnia prosperè succedebant: quando verò Deum dereliquit, vxorum suarum delinitus blanditiis, vndique Dominus aduersarios ei excitauit. Hic multa excogitari possunt. Primum hinc liquet, summam sapientiam (qualis in Salomone fuit) si Dei timore & præiudicio destituta sit, minimè ad salutem sufficere. Vnde in Ecclesi. legimus: Quàm magnus est qui inuenit sapientiam, & scientiam! sed non est supra timentem Dominum: timor Domini super omnia se superposuit. Mirandum sane, quòd Salomon sapientissimus defecerit ad nefandum idololatriam cultum.

Bernardus.

1. Cor. 6.

Leuem. 2.

1. Par. 22.

1. Tim. 2.

Ecclesi. 10.

Ecclesi. 25.

Roma. 11. cultum. Clamat ille: O altitudo diuitiarū sapientię & scientię Dei, &c. Rectē monet diuus Petrus, vt cum timore incolatus nostri tempore vitam agamus. Beatus enim homo qui
1. Petri. 1. semper est pauidus. Est & aliud quod in hac Saluatoris genealogia obseruare licet, fidem videlicet diuinarū promissionum, singularemque Dei erga fideles seruos charitatem. Quę res vehementer nos ad tanti benefactoris obsequium & amorem impellere debet. Hoc apertē in Dauidis filiis demonstrauit: nūquam enim in eius stirpe Iudæx Reges, propter eiusdem patris merita & pietatem, deesse voluit. Promiserat Deus tum Abraham, tum Dauidi, ex eorum sobole mundi Saluatorem esse nasciturum: ideoque necesse erat, vt vtriusque generis ratio diligēs haberetur, vt Deum in promissis fidelem atque veracem agnosceremus. Dicitur Deus, Deus veritatis. Veritas enim, qua Deus piis hominibus tutelam & patrocinium suum, atque paternam curam in literis sacris passim promittit, velut impenetrabile scutum est, quod nullę dæmonum sagittę perrumpere queant. Meminisse debemus promissionis Christi: Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Hac item generis sui descriptione, immensa diuinę bonitatis & charitatis amplitudo & dignatio commēdatur, quę eod vsque nostri gratia maiestatis suę celsitudinem deiecit, vt carnem ex his hominibus sumere vellet, quorum multi impuri, perſidi atque sacrilegi exstiterunt. Vt enim medicorū est, & grotorū excrementa non horrere, quo & grotorū salutē prospiciant: ita cęlestis ille medicus, qui peccata mundi curaturus aduenerat, neque peccatorū genus, neque peccatorū contubernia & mensam dedignari debuit. Non est, inquit, opus valētibus medicus, sed malē habentibus. Hęc igitur tanta Dei nostri humilitas promissę dignitatis, quę per Euangelium nobis exhibetur, fidem facit. Nec modo fidem facit, sed etiā beneficij magnitudinem amplificat. Iam tēpus est, vt ad sacratissimam Virginem, cuius hodie natiuitatē celebramus, conuertamur. Hodie, cū eius natiuitatem celebramus, redemptionis nostrę exordium recolimus: quando hodie mulier illa in mundū venit, cuius semen serpentis antiqui regnū & potentiam erat euersurū. De qua quicquid in eius laudem dicere possumus, minus est, quā quod in fine huius Euangelij Matth. subiecit, cū ait: *De qua natū est Iesus, qui vocatur Christus.* Huius enim dignitatis magnitudo facit, vt nulla mortalis lingua eius laudibus par esse queat,

queat, vt inquit D. Augustin. Quod quidem paucis Euange. *Augustin.* præstitit, cū de illa natum mūdi Saluatorem esse dixit. Femina cęlorum & Angelorum Dominum concepit, & illum plena voce filium appellare audet: Fili, inquit, quid fecisti nobis sic: Et quomodo ipsa filium audacter & gloriōse appellat: ita is eam matrem charissimam sine vilo rubore prædicat atque confitetur. Quid igitur hac dignitate sublimius? Si ex fructu cognoscitur arbor: qualis illa arbor exstitit, quę talem mundo fructum protulit? Hęc est enim arbor illa, de qua Esaias multo antē vaticinatus fuerat: Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. Radix, familia Dauidis est, virga Maria, flos Marię, Christus. Qualis ergo nobilis hęc virga sit, ex flore, quem protulit, diiudicandum est. De eadem quoque femina Ieremias ait: Noui feci Dominus super terram: femina circumdabit virum. Verē nouum, & nusquam antea in mundo visum, quod sola femina, sine vilo viri consortio, intra viscera sua circumdederit virum. Magna sanē femina gloria, illum intra se continere, quem cęlum & cęli cęlorum capere non possunt. In Apocalypsi vidit Ioannes mulierem sole amictam, cuius pedibus luna substrata erat. Sol autem iustitię Christus Dominus est. Quo quidem sole sanctissima hęc mulier amicta fuit, quę vndique diuinę lucis præſidijs vallata erat: ne in eius mentem aut vllum culpę contagium, aut vlla cogitationis labes vilo modo posset irrepere, sed quicquid in ea esset totum esset diuinum atque cęleste. O verē beata mater, quę tota intus & foris in corpore & anima, Deo plena fuisti! Hęc erat sole plena, sole amicta: lunam igitur sub se habuit, hoc est, totum hunc inferiorem mundum; variis mutationibus, instar lunę, obnoxium. Despexit ipsa omnia vana, gloriam, cupiditates, prospera atque ac tristitia. Falem decuit esse feminam, quę ipsum mundi conditorem & Dominum, sitium poterat appellare. In ipsius liquidē moribus nihil nisi diuinum atque cęleste apparebat. Moyses, quod quadraginta dierum spatio cum Deo in monte versatus est, tanta fuit claritate illuminatus, vt filij Israël nisi velānne super faciem posito in eam intendere nō valerent: quid igitur de hac Virgine sentiendum est, quę nouem mensibus clarissimum iustitię solem intra purissima & immaculata viscera sua continuit? De eodem item Saluatore Euāgelistę referunt, quod omnis turba quarebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes. Si igitur quotquot

Saluatorem nostrum, aut etiam eius vestem contingebant, optatum salutis beneficium percipiebant: quas in illam gratiarum opes contulisse putandus est, quæ infantem illum in sinu gestabat, virginis vberibus lactabat, brachiis stringebat, & omne illi obsequium deuotissimè exhibebat? Quid

Ab. 5. verò Apostoli Petri vmbra[m] commemorem? Si tantam illi Dominus virtutem contulit, vt ægrotorum corpora, quæ attigisset, sanaret: quam sibi virtutem referuauit, qui tantum seruo suo donare potuit? Quæ igitur non Christi vmbra[m], sed sacrum eius corpus in manibus semper habebat, quas

Maria dignitas. quælo virtutum & gratiarum diuitias ab eo semper hauriebat? Laban ille idololatra, quia Iacob virum Deum colentem in suo habuit seruitio, sensit benedictionem in omnibus suis bonis: quam obsecro hæc senserit benedictionem, quæ illum intra domesticos parietes retinuit, & omnia ei humanitatis officia materna pietate exhibuit? Odoriferum

Genes. 30. & pretiosum aliquod vnguentum facit, vt pyxis, cui impositum fuit, retineat odorem: quare igitur Christus sua diuina puritate Virginis sacratissimæ viscera non repleuerit? Dionysius ille magnus, cum videret matrem Domini professus est, se in ea Dominum ipsum vidisse. Quæ igitur tot cælestibus donis cumulata fuit, quæ tantum apud filium valet: quibus donis atq; muneribus eos afficiet, qui se totos illius obsequio tradiderint, qui spem suam post Christum in eius misericordia collocauerint? Aiunt qui de natura scripserunt, neque laurum, neque aquilam fulminibus tangi: sub hac igitur aquila regia, & sub hac semper virentis lauri vmbra quiescamus, Auditores: vt eius virtute à peccati fulmine liberi & incolumes permanentes, ad eiusdem tandem Virginis (quæ ab omni peccati labe immunis fuit) consortium peruenire mereamur, præstante Domino Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto regnat in secula seculorum.

Maria fidentium. Hanc vt iudicis matrem, & peccatorum aduocatam, in omni calamitate inuocemus: eius singulares virtutes, humilitatem, obedientiam, misericordiam, imitari studeamus. Qui illi similes in vitæ puritate fuerint, erunt in beatitudine æterna similiores, Amen.

IN

IN FESTO BEATI MATTHÆI
APOSTOLI ET EVANGELISTÆ, CONCIO:
in qua lectio Euangelica explanatur.

THEMA. *Præteriens Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et surgens, secutus est eum. Matth. 9.*

REferunt historiæ Gentilium, Apellem illum inter pictores veteres celeberrimum, vbi perfectissimum Helenæ reginæ simulacrum absoluisset, sui quoque ipsius imaginem in eadem tabula ad viuum expressisse, quo & opus illud in signe, & operis artifex posteritatis & memoriæ commendaretur. Hoc mihi sanctus Matthæus Euangelista fecisse videtur, qui vbi totius vitæ Domini Saluatoris imaginem diuinis coloribus adumbratam, ad omnium fidelium salutem & instructionem, velut in tabula quadam proposuisset, se quoque ipsum, hoc est, admirabilem vocationem suam apertissima oratione descripsit. Qua in re tantum abest, vt hac historia gloriâ suam, vt Apelles, quæsierit, vt est officij sui, quod exercebat, ignominia, nomen quoque suum (quod ceteri Euangelistæ honoris eius gratia tacuerunt) expresserit. Cum enim sanctis omnibus hoc semper propositum fuerit, vt Domini sui gloriam cum sua etiam ignominia quærerent, quicquid ad eius gloriam amplificandam pertinebat, magnis vocibus prædicare curabant. Cum autem ingens diuinæ bonitatis & potentia gloria sit, ex vili rudique materia opus efficere præstantissimum: ideo nõ solum quales ipsi facti à Deo sint, sed quales antea fuerint, diligenter conscripserunt. Sic Paulus se Ecclesiæ persecutorem, blasphemum, & peccatorum omnium primum aperta voce pronunciat: vt hac ratione appareat, quantæ bonitatis & potentia fuerit, hoc vas iræ & contumeliæ in vas electionis & gratiæ transformasse. Sic Matthæus se publicanum fuisse, ac per id temporis ad telonium sedisse, & debitorum rationes computasse scribit, cum ad Euangelici & Apostolici muneris functionem est à Domino ineffabili & gratuita pietate vocatus. De hac igitur mirabili vocatione hodie dicturi, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

Matthæus vitæ Christi & suam descripsit.

Sancti sui gloriam celant.

1. Cor. 15. 1. Tim. 1.

AVE MARIA.

Inter ea quæ Dominus partim admirandis operibus, partim sacrarum literarum testimonio nos docere voluit, hoc vel maximum est, ut omnes aperte intelligamus, quæcunque habemus, siue naturæ, siue gratiæ, siue quæ vulgus appellat fortunæ bona, eiusdem esse gratuita beneficia. Vult igitur ut aperte intelligamus eius beneficium esse, quod viuimus, quod mouemur, & sumus: eius esse corpus & animâ, quam is in corpus nostrum efflavit: eius esse, si quid rectè & cum pietate gerimus. Hoc item longa oratione, sanctus ille Iob cum Domino agens, confitetur his verbis: Manus tuæ Domine fecerunt me, & plasmauerunt me totum in circuitu, & sic repente præcipio te me? &c. Hac oratione, quicquid in se habebat, vni Deo acceptum referebat. Hinc & Apostolus ait: Non enim sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Item, Cum metu & tremore vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis & perficere pro bona voluntate. Quibus verbis non solum bona opera, sed sancta eius desideria, diuinæ gratiæ beneficia esse confitetur. Cælestis verò magister similitudine cõuenienti hæc omnia complexus est, cum ait: Sicut palmes non potest ex se ferre fructum, nisi manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis. Sancti omnes hoc ipsum intelligentes, confitentur: Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine. Is est operum præcipuus auctor, nos veluti instrumenta. Videmus, omnia opera nostra, ac præcipue iustificationis gratiâ, & æternam salutem, eius esse singularia dona. Neq; his tamen testimoniis & oraculis contentus, ipse etiam operibus hoc aperte demonstrat, cum non modò ad gratiam suam, sed ad sublimes quoque Ecclesiæ suæ dignitates, multos hominum, nullis meritis præcedentibus, sola electionis suæ gratia vocauerit. Cuius rei multa & præclara existant exempla. Cum Moyses in terra Madiam propter admissum homicidij crimine profugus habitaret, fœderique sui oues in deserto pasceret, ad altissimum dignitatis gradum pænè inuitus electus est à Domino. Dauid, dum idè officium exerceret, non modò ad regni solium euocatur, sed etiam Spiritu sancto repletur. Amos, rusticus & armentarius, prophético Spiritu donatur. Hæc in veteri testamento. In nouo exempla

meretricis & latronis nobis proponuntur. Sic Petrus & Andreas piscatores, Iacobus & Ioannes, Ecclesiæ principes, luminaria mundi constituuntur. Paulus spirans minas in discipulos Domini, homo sceleratus, fit Apostolus & magister Gentium. Quis in hoc opere admirando immensas diuinæ gratiæ opes non agnoscat? Veniamus ad beatum Matthæum, cuius hodie festum celebramus. Sedebat at telonium, & publicanorum officia exercebat, qui vectigalia ab hominibus extorquebant magis quàm exigebant. Hoc munus infame erat. sic Saluator hominem proffigatum ethnico & publicano comparauit. Hic non stabat, sed sedebat: fortasse indicat, quàm securo mente turpi lucro & officio operam dabat. Tres enim peccatorum gradus initio statim primi Psalmi interpretes obseruant. Alij enim abeunt in viam peccatorum, alij stant, alij sedent. Hæc autem sessio magnam in prauis operibus animi securitatem designat. Matthæus nihil minus tunc temporis animo tractabat, quàm quod illi ex imensa Dei bonitate concessum est. Ex publicano, Domino vocante, factus est Apostolus: ex terrenorum bonorum dispensatore, arcanorum cælestium doctor. Videmus his exemplis, salutem nostram, magnificentissimum diuinæ benignitatis opus esse: imò constat, non modò iustificationem nostram, qua prima gratia donatur: sed quicquid etiam post primam gratiam cum pietate agitur, diuinæ clementiæ munus esse. Quid igitur hinc sequitur? Primum, ut quicumque iugum peccati excusserunt, qui salutem suam rebus omnibus anteterunt, nihil prius esse apud ipsos, quàm ut Deo velint adhærere & famulari. Nemo tamen certus est, vtrum amore an odio sit dignus: sunt tamè non vulgaria argumenta, & magnam præbent piis consolatione, & in certissimam erigunt salutis spem. Hinc sequitur vera cordis humilitas, qua magnus hostis ab animo, hoc est, superbia eliminatur: qua superbus homo sic diuinis abutitur, quasi illa nõ à Deo sed vel à fortuna, vel à seipso receperit. Deinde ab hoc fonte manat gratis in Deum animus, à quo videlicet, tanquam ab omnium bonorum fonte, vitam, salutem, vires, opes, & pia cuncta opera & desideria profecta esse cognoscit. Hinc prodeunt illæ voces: Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Præterea hæc eadem philosophia stimulos dilectioni erga Deum addit. Si enim (vt Ecclesiæ ait) secundum ligna siluæ ignis excitatur; quantus diuinæ dilectionis ignis in eâ mente exardefcit, quæ se

tot diuinis beneficiis obsessam & pœnè obrutam videt, quæ quocumque oculos conuerterit, nihil aliud quàm ingentem siluam, & innumera diuinorum beneficiorum signa cõtemplatur! Quomodo enim non vitam suam eius obsequio mancipabit, qui se solo eius beneficio & in lucem prodiisse, & viuere, & spirare intelligit? Ex hoc quoque fonte manat, vt homo supplicem se ac deuotum illi exhibeat, à quo, quæ sibi desunt bona, sperare debet. Bona enim præterita, quæ possidet, ab illo manarunt: futura etiam, quibus eget, manare non debent. Videmus quorum nos vocatio Matthæi admo-
*Denu om-
 nium largi-
 tur.*

neat, ac cæterorum Apostolorum gratuita, quid doceat. Vidimus vocantis Domini gratiam: iam vocati obedientiam expendamus. Matthæus eam tacuit, Lucas expressit, dicens, illum, relictis omnibus, securum fuisse Dominum, hoc est, reliquisse propria, qui fortè aliena rapere solebat. Tanta enim diuini Spiritus vi à Domino tractus est, tantòque sequendi illum desiderio ac ardore flagrauit, vt non eum pecuniarum amor, quas habebat, non lucra quæ sperabat, non reddendæ rationis vesticigalium cura, non hominum iudicia, non Phariseorum obsecrationes, à sequendo Christum deterrere potuerint. Sed hic fortasse cùm aliquis tanta alacritate hunc Publicanum videat vocanti Domino paruissè, quæret, quid sit in causa, cùm Dominus, qui vult omnes homines saluos fieri, omnes ad sese incessanter vocet, alij quidem promptè & alacriter vocantem sequantur, alij verò se qui renuant? Duo sunt, quæ huic quæstioni respondèri solent: quorum alterum ad hominum, alterum ad diuinæ vocationis & auxiliij discrimen pertinet. Cùm enim omnes homines arbitrij libertate præditi sint; quidam hac libertate rectè vtentes vocanti Domino consentiunt, sequè illi obsequètes & motigeros præbent: alij contra ea abutentes, obedire renuunt; qui in vacuum gratiam recipiunt. Quam rem diuus Augustinus exemplo Pharaonis & Nabuchodonosoris confirmat, quorum vterque à Deo vapulans, & plagis excitatus, alter durior effectus in mare mergitur, alter emendatus reuocatur ad regnum: quia ille præuè, iste rectè libertate sua & diuinæ vocatione vsus est. Sic in Sodomis Loth euasit periculum, generi autem eius, licet & ipsi ab Angelo essent per Loth admoniti, neglexerunt, & idè perierunt. Ad hunc modum Dominus omnes homines à gehennâ incendiis, & peccati morte liberare volens, vocat: quorum multi (vt isti generi Loth) surgere nolunt. Quid enim aliud illa Salomonis
 verba

*Denu om-
 nium largi-
 tur.*

*Obedienti-
 a
 Matthæi
 prompta.*

1. Tim. 1.

*2. Cor. 6.
 August.*

*Arbitrii
 liberum in
 homine.
 Genes. 19.*

verba indicant: Sapientia foris prædicat, in plateis dat *Prou. 1.* vocem suam, &c. Quibus verbis apertè indicatur, non minùs à diuino lumine collustrari animas, quàm à radiis solis illuminari corpora. Lux solis iustitiam, qui illuminat omnem *Ioan. 1.* hominem venientem in hunc mundum, nec minùs latè patet. Matthæus & cæteri Apostoli superabundanti auxilio, à Domino vocati sunt. Quod idem ipse Dominus testatur, cùm ait: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. hoc est; *Ioan. 15.* non meritis vestris, sed singulari electione meæ gratia, huic tanti muneris amplitudine donati estis. Ex his quæ diximus, apertè liquet, cuius periculi sit à gratia excidere, & in lethale peccatum labi: præsertim si quis in eo diutius persistat. Sicut qui vires habet, quibus quinquaginta libra-
Simile.

rum pondus portare facillè possit, si huic pòderi noua onera adijcias, difficiliùs illud portare valeat: ita qui à recenti peccato (quod esset facilius) non surgit, quin potius noua peccatorum pondera veteribus adiungit, multo difficiliùs surget. Quid igitur hîc dicent, qui multos iam annos in peccati cœno voluntantur? Peccatum plumbo comparatur. Periculosum est à Dei gratia excidere, & perdurare in peccatis. Ad sequentia veniamus. Sequitur enim, diuum Matthæum splendidum in domo sua conuiuium Domino apparasse. Quod quidem magnum alacritatis & lætitiæ, quam de conuersione sua conceperat, argumentum est. Legimus Hero-
*Perturbatum
 plumbo si-
 mile.
 Zuchar. 5.
 Marc. 7.*

dem, qui infelicissimè natus est, natalis sui diem conuiuio magnifico celebrasse: at quanto iustius Matthæus Euangelista hunc vocationis suæ diem celebrauit, quo in nouam vitam, non corporis, sed animæ, diuinæ vocatione animatus est; vel certe à morte ad vitam excitatus, vt luxuriosus ille filius! Legimus Abraham Patriarcham magnum conuiuium fecisse, quo die Isaac ablaclauit: at Matthæus animaduertens se à fallacibus mundi deliciis ablaclatum, & ad cælestis gratiæ epulas inuitatum, à diaboli seruitute manumissum, & ad liberatorem filiorum Dei translatum, conuiuium hoc multo splendidius apparauit: quo iam animi sui alacritatem & pium affectum testaretur. Cogita qua lætitia affige-
Simile.

retur homo, qui iam diu fuisset ligatus, & solueretur à Principe. Hoc & D. Augustinus expeçtus dixit: Quàm suauè mihi subitò factum est, carere suauitatibus nugarum; & quas amittere metus erat, tunc dimittere gaudium fuit. Eandem etiam lætitiã nobis repræsentat Eunuchus ille Candacis Reginæ, à Philippo baptizatus: Ibat, inquit Lucas, per
*Augusti-
 num in 185.
 Act. 2.*

viam suam gaudens. Eandem quoque hodie lætitiã Mat-
thæus noster facillè ostendit, cum hoc tam magnificũ Do-
mino epulum cæterisque amicis & Publicanis præparauit.
Hoc enim perinde est, ac si cum bono illo & sollicito pastore
diceret: Congratulamini mihi, quia inueni nõ ouem quam
perdideram, sed me ipsum qui perieram. Eadem alacritas ef-
fecit, vt Matthæus omnes alios ad Christum adducere, &
felicitatissuæ participes efficere voluerit. Hoc enim inter
cælestium & terrenorum bonorum amorẽ distat, quòd ter-
renorum amor, quantum est maior, tanto magis recõdere &
seruare sibi studet ea quæ amat: cælestium verò amor, quo
maior est, eo magis cõmunicare omnibus studet quod ipse
diligit. Hinc diuus Augustinus: Vbi, inquit, gustaueram Do-
mine lumen tuum, frendebam quòd aliis indicare non pos-
sem: hoc est, quo magis gratiæ tuæ opibus fruebar, eo ardẽ-
tius cæteros ad eas inuitare sitiebam: eorum videlicet for-
tem miseratus, qui tantorum bonorum extorres essent. Nec
diuus Augustinus modò, sed quicumque his deliciis atque
opibus fruuntur, quicumque torrẽte diuinæ voluptatis pot-
tantur, adeò ut inter hæc eadẽ cælestia diuina cæteris com-
municare appetit, vt, si fieri posset, per publicas vias & pla-
teas ingredi, & ad cunctos mortales vociferari vellent: O si-
lij Adam, quid facitis? quid queritis? cur vos ipsos vano la-
bore conficitis? cur verã felicitatis fonte relicto, per lacunas
putidas & pestilentis, quæ sitim vestram non extinguere,
sed acere possunt, deerratis? O quas delicias, ð quas diuinæ
gratiæ opes, quæ vobis ad manum & in promptu sunt posi-
tæ, ad quas à Deo facti & informati estis, amittitis! Conuer-
timini, inquit diuina sapientia, ad correptionẽ meam. Hoc
spiritu, hoc eodem affectu sanctus Matthæus Publicanos &
amicos adduxit ad Dominũ, vt eius diuino eloquio & con-
tictu inescati, relicto terrenis cupiditatibus & ludis eun-
dem Dominum exemplo suo sequerentur, eiusdemque felici-
tatis & gratiæ participes fierent. Hoc est autem quod in
Apocalyp. Dominus præcipit, cum ait: Qui audit, dicat, Veni.
Hoc item quod ipse in tabernaculi fabrica designauit, cũ
eius cortinas sic inter sese tolligari præcepit, vt cortina cor-
tinam traheret. Hoc autem in Ecclesia fit, cum is qui diuino
amore incensus est, alios incendere & ad Christum trahere
contendit. Sed cum Matthæi laudes persequimur, Domini
laudum obliuisci non debemus. Quis enim hanc tantã Do-
mini humilitatem cum summa charitate coniunctam satis
mirari

mirari queat? Dominus Angelorum Rex, conditor noster,
ita sese demisit nostrę salutis gratia, vt non solum terras in-
uicere & cum hominibus versari, sed etiã inter Publicanos
& sordidos atque infames, ad mensam accubere, aut ci-
bum vnã capere, miscere colloquia non crubuerit, vt ipsos
lucrifaceret. O quã verè te medicum hoc in loco appel-
lasti Domine! Medici est, non inter sanos, qui medico non
egent: sed inter ægros versari, vulnere saniem non ab-
horre. Indignum vobis, ð Pharisi, videtur, quòd se Do-
minus ad Publicanorum conuiuia deiecerit. Magis Domi-
nus de bonitatis suæ magnitudine, quã de potentie viri-
bus gloriatur. Bonitatis verò proprium est, omnes alios bo-
nos, id est, sui similes efficere. Nemo tamen ex hoc loco an-
sam arripiat cum prauis hominibus versandi. Aliud enim
perfectis, aliud imperfectis: aliud in virtute cõfirmatis, aliud
infirmis conuenit. Ad hos autem Apostolus, Scripsi, ait, vo-
bis in epistola, non commiseri fornicariis, non dico forni-
cariis huius mundi, &c. Corruptum enim bonos mores col-
loquia praua, &c. Modicum fermentum totam massam cor-
rumpit. Qui tangit picem, ait Sapiens, inquinabitur ab ea.
Vnde liquat, facilius esse, bonos malorum consortio cor-
rumpi, quã malos bonorum societate meliores fieri: Vir-
tus enim huiusmodi est, vt eam homines non nisi summo
labore adipisci queant: quemadmodum nec humida mate-
ria ignem facillè concipere solet: contrã verò, ad vitiorum
sordes omnes ferè mortales promptos propensosque esse,
non secus, vt opinor, ac stipula ad ignem ob naturæ siccita-
tem facillè accenditur atque consumitur. Citius enim exi-
guum vitium vberimè largissimeque cuiquam impartiri
queat, quã vel copiosissima virtus parèe cõmunicari.
Nam & exiguum absinthium amarorem suum melli celer-
rimè impartierit: mel contrã nec duplo quidem maius dul-
cedinem suam absinthio infuderit. Hæc ad imperfectorum
hominum doctrinam prudentes admonita sunt: cum viris
tamen perfectis, qui cautè se gerunt, magis aliquid ex ma-
lorum contubernio accedat, quã solis radiis ex immundis
fumarum rerum contactu, quas quotidie attingunt.

Pharisi autem, personarum discrimina ignorantes, in-
cognita causã sententiam aduersus Dominum pronuncia-
runt. vnde ad eius discipulos aiunt: *Quare cum Publicanis &
peccatoribus manducat magister vester?* Mos est eorum qui vel
ambitionis vel inuidie morbo laborant, virtutibus, quas in

Lucæ 15.

Amor ter-
renorum &
cælestium.

Augustin.

Pio nũ
volum
quale.

Prover. 1.

Amor di-
uinus quid
faciat.Christus
medicus.1. Cor. 15.
1. Cor. 15.Ecclesi. 15.
Virtus sum-
mo & la-
bore acqui-
ritur.

Similis.

I. N. 1. 1. 1.

aliis vident, & quibus ipsi carent, indigna vitiorum nomina imponere; vt ipsi quidem non virtutibus illis carere, sed ab illis vitiis se immunes esse ostendent: sic igitur Pharisei, cum non essent ea humilitate & charitate præditi, vt se ad huiusmodi contubernia, propter infirmorum salutem, demitterent (quod ea res eorum existimationi officere videretur) ne harum virtutum laudibus inferiores Domino appaterent, virtutibus eius turpia nomina imposuerunt: quo ipsi non his virtutibus carere, sed magis ab hoc crimine alieni esse censerentur. Sic videmus illos qui vix vaquam ad diuina sacramenta, nisi forte coacti, accedunt, eos insectari atque mordere, qui illa deuotius frequentant. Cum enim religionis & officij huius commendatio in eorum dedecus cedat, qui ea carent; illi contra non quidem virtutis, sed temeritatis & audaciæ religioni nomen imponunt, vt ita demum ipsi non parum religiosi, sed minime audaces & temerarij esse iudicentur. Cæterum Dominus nihil hac improborum obreptatione commotus, appositisimam similitudinem calumniam elusit. *Non est, inquit, opus valetibus medicis, sed malè habentibus. Euntes autem discite, &c.* Sententia sanè Deo digna, quæ maximam eius in genus humanum bonitatem & charitatem declarat. Sacrificiorum religio pertinet ad Dei gloriam; misericordia verò ad leuandas hominum misérias. Vide quanta Dei charitas, quæ sui quodammodo oblita, ad hominum misérias subleuandas intentos nos esse vult; imò verò opus hoc sacrificij nomine donat. Sic Apostolus ait: Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci; talibus enim hostiis promeretur Deus. Sacrificium misericordiæ ex natura sua Deo gratum est: vitiorum autem mactatio, nisi religionis virtute condiatur, nihil habet cur Deo, solius virtutis amatori, grata sit. Sicut aquilam ferunt pullorum suorum generositate ad solis radios explorata, quos oculis inconniuentibus solis splendorem sustinere viderit, tanquam legitimos filios, sibi que similes, diligere atque nutrire; cæteros autem tanquam nothos, suisque dissimiles, à nido abigere; ita summus ille misericordiarum Pater in extremo iudicio misericordes homines, hoc est, paternæ misericordiæ sectatores, intra sinum gloriæ suæ amanter excipiet; crudeles autem & immisericordes procul à conspectu & complexu suo præcipites in tartara dabit.

Cum autem duplicia esse cõstet misericordiæ opera, quorum quædam ad corporum, quædam ad animarum salutem spectant

*Sacrificia
& misericordiæ
quid efficiant.*

Hebr. 13.

Cicilianus.

Simile.

*Misericordiæ
opera
duplicia.*

spectant (& hæc quidem tanto sint illis nobiliora, quanto anima corpori, & spiritalia bona corporeis, præstant) sanctus Matthæus harum præcipue studio omnem vitam suam dicauit. Quod enim aliud munus Apostolo & Euangelistæ propositum est, quam omnia vitæ studia salutis animarum impendere, & pro illis, cum opus ita fuerit, vitam ipsam & sanguinem fundere? Vtrumque autè beatus Matthæus præstitit. Huic inter sancta illa animalia, de quibus agit Ezechiel, hominis facies tribuitur, propterea quod sacratissimæ humanitatis Christi opera atque mysteria luculentissimè persecutus est. Ipse post resurrectionem Christi in Æthiopiâ profectus est (quæ illi prouincia in diuisione orbis terrarum obriperat) immanes & barbaras nationes ad fidem & pietatis cultum doctrina & miraculis adduxit: & regio puero è morte ad vitam reuocato, Regem patrem cum vxore, & totâ prouinciam ad fidem Christi conuertit. Sed Rege hoc defuncto, Hirtacus quidam regnû obtinuit: qui Iphigeniam prioris Regis filiam sibi vxorè optabat: Matthæus verò (quo auctore virginitatè illa vouerat) vt in sancto virginitatis proposito persisteret, eandè hortabatur. Hirtacus igitur, molestissimè ferens Iphigeniæ virginitatè constanter suis votis obstitentè, Matthæum (quem eius consilij auctore esse nouerat) ad altare sacra facientem, gladio confodi iussit. Atque ita beatus Matthæus & Apostoli & Euangelistæ martyrisque coronam adeptus est. Cuius sempiternæ felicitatis, Christus Dominus participes nos efficere dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnant in secula seculorum. Amen.

Matthæus Publicanus, cui & Leui nomen fuit, Alphæi fuit filius. Is primùm ex communi discipulorum numero fuit, deinde ex eo à Christo ad Apostolicam dignitatem honoremque euectus. Cum Publicanorum munus exsequeretur, eum Christus, vt se sectaretur, hortatus est: quod ille non grauatè illicè fecit. Matthæus ex quo Christum secutus est, numquam ab illo discessit, sed se testem ac spectatorem eius miraculorum, totius etiã vitæ imitorem, socium itineris ac laborum, curarum, angorum participem fecit voluntarium. Hæc ei cum cæteris communia fuerent. Hic primus in Iudæa, propter eos qui crediderant ex circuncisione, Euangelium Christi Hebraicis literis verbisque composuit. Quod quis postea in Græcum transtulerit, non satis certum est.

Ezech. 2.

*Matthæi
vita.*

*Virginitatis
propositum.*

*Marc. 1.
Lucæ 5.*

Matth. 4.

IN FESTO BEATI MICHAELIS

ARCHANGELI, CONCIO: IN QVA
lectio Euangelica explanatur: & quæ ad An-
gelorum pertineant naturam, edocetur.

THEMA. *Quicumque humiliauerit se sicut paruulum
iste, hic maior est in regno celorum.* Matth. 18.

Olent, qui de nauigandi ratione scribunt, va-
dosa loca & scopulos præcipuè, qui sub vnda
latent, diligenter annotare, & in charta descri-
bere, vt ab illis nauæ naues submoueant. Cùm
autem hæc ipsa vita quam viuimus, nauigatio
quædam sit, qua ad optatum sempiternæ vitæ portum (ad
quem cõditi à Deo sumus) nauigationis cursum dirigimus:
necessè est, vt nos quoque vadosa loca, & vitiorum scopu-
los, sub virtutis imagine latentes, sollicitè describamus, ne
ad eos innocentè nauem illidamus, & iustitiæ atque pieta-
tis naufragium faciamus. Inter omnes autem huiusmodi
scopulos nullus perniciosior: nullus occultior quàm super-
bia est, quàm & maximum & occultissimū omnium vitio-
rum esse dicimus. Quòd qui non credit, in summum illum
Angelum: quem S. Michaël ex summa cæli arce in tartarum
præcipitauit, oculos coniciat: quem diuus Dionysius vnū
quidem ex summi cæli principibus, diuus Gregorius Ange-
lorum omnium principem esse ait. Hic omnium ruinarum
& malorum fons fuit. Verissimè à Salomone dictū est: Con-
tritionem præcedit superbia. Et: Ante ruinam exaltabitur
spiritus. Vnde enim hæreses omnes, vnde schismata, vnde
etiam carnis lapsus, in quos, qui virtutem sectabantur, in-
ciderunt, nisi ab hoc fonte manarunt? De hoc superbiæ ma-
ximo periculo, quòd in hoc vitæ pelagò nauigaturis immi-
net, agere studeamus. Ad quod & Euangelica lectio (in qua
Dominus occultam discipulorum superbiæ curare voluit)
& sancti Michaelis festum nos etiam adigit: cuius illud me-
morabile facinus celebratur, quòd superbiæ aduersus
Deum Angelos, è cælestis regni sedibus præcipitauerit. Tri-
sunt præcipua peccatorum genera: scilicet ira, quæ hominem
sibi eripit: inuidia proximum: at superbia his multo grauior,
Deum ab homine alienat: quia cùm debitum illi honorem

& glo

& gloriam furripiat, de gloriæ possessione atq; primatu ad-
uerius illum contendit. Antiquus hostis, qui propter super-
biam ex Angelo dæmon, atque ex felicissimo infelicissimus
factus est, venenum, quo ipse interit, hominibus propinare
contendit, vt illi similiter intereant. Hoc morbo & discipuli
laborarunt, & de regni cælorum primatu sæpè contende-
runt. Hinc discipulorum duorum contentio, hinc & Petri
inuidia, pro quo Dominus soluit, & non pro aliis, di-
drachmam. Videre hîc licet, quales eos Dominus acceperit,
quid natura, quid gratia posset, quid sibi, quid Deo tribuen-
dum esset, agnoscerent: in seipsos humiles, erga Deum gra-
ti existerent.

A V E M A R I A.

Accedentes ad magistrum discipuli, ab eo quærent quis
maior esset in regno cælorum. Huic autem interroganti
noua quadam & insolita docèdi ratione, Dominus respon-
dit: *Advocans enim paruulum, statuit eum in medio eorum, &
ait. Amen dico vobis, &c.* Vtrobique Dominus diuersam ab
effectibus carnis nostræ viam elegit. Cùm discipuli confes-
sum ad dexteram & sinistram eius peterent, passionis cali-
cem illis proposuit: cùm verò primatum regni cælorum in
præsenti lectione ambirent, infimam illis humilitatis viam,
qua ad regnū peruenitur, ostendit. Sic sapiens & fidelis ani-
marum medicus, non quid æger animus cupiat, sed quid ei
potissimū expediat, præscribit. Itaque ait: Vos de primatu
& sublimi sede contenditis, ego autem asseueranter prædi-
co vobis, *nisi efficiamini sicut paruuli*, non modò cælestis re-
gni primatum non assecuturos, sed nullum prorsus in eo
regno locum vos habituros. Vos item de terreni regni
gloria quæstionem proponitis, ego ad cælestis regni glori-
am, quæ vera & sempiterna est, vos reuoco. Quam si ad-
ipisci desideratis, hac lege vobis illam cõparare debetis. *Nisi
enim conuersi fueritis, &c.* Mos erat Prophetis olim, vt, cū ali-
quid audientium animis altius insigere vellent (quoniam
nuda verba exiguum ad hoc vim habere videbatur) earun-
dem rerum imagines verbis addere studeret: vt auditorum
oculis conspiciendum subiicerent, quod verba minus aper-
tè significabant. Sic Elaias ex Domini præcepto nudus in
medio populi ambulauit, vt Hierosolymitanæ regni vastitatem

Vita no-
stra nauis
gatio.

Superbia
maximum
malum,
Prou. 16.
Hæreses
de oriati-
one.

Peccatorum
genera
sunt.

Sapient. 2.

Lucæ 11.
Matth. 21.
Matth. 17.

Matth. 21.

Gloria via
qua vera.

Esai. 62.

tem & populationem propter peccata populi futuram denunciaret. Sic Hieremias catenas collo circumpositas baiulare, & lagunculas præfente populo confringere præcipitur, vt eiusdem populi captiuitatem & vrbis excidium prænunciaret. Sic Ezechiel parietem noctu perferdere, per eum egredi, & pilos absoissos per aëra spargere, & gladium post eos euaginare iubetur: quo eiusdem populi fugam, & futuram eius dispersionem hac rerum imagine ipsi ante oculos poneret. Ad hunc ergo modum Saluator, qui tam multis antea documentis humilitatis virtutē commēdauerat, nunc nouo quodam exemplo non verbis solum, sed expressa quadam eius effigie commendat. Aduocatum enim paruulum statuit in medio discipulorum. Rectè dictum: Sicut exaltantur cæli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à viis vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris. O quàm dissimiles diuini Spiritus & humani cordis affectus sunt! Isti nihil nisi sublimē, excelsum, & honorificum cogitant: illi nihil nisi humile & abiectum. Qua ratione conuerti possumus, & effici sicut paruuli, hoc nos Petrus Apost. docet, cū ait: Quasi modò geniti infantes, rationale & sine dolo hæc concupiscite. Paulus item: Nolite, inquit, pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. Iubemur ergo puerili ignorantia prætermittenda, candidos puerorū mores nõ pueriliter, sed prudentet æmulari. Pueri enim primū, vt nomen præ se ferre videtur, puri sunt, simplices, innocentes humiles, & maiorū imperio parentes. Pueri facile placantur, citò ignoscunt, & iracundiam aut odium diu non retinent: non de sublimiori loco digladiantur, non factionibus student, non malè de aliis aut iudicant, aut loquuntur: denique malitia omnis à puerili simplicitate abest. Hanc ergo puerorum simplicitatem & innocentiam in moribus nostris cælestis magister referre nos & imitari iubet. Præcipuè proponit humilitatem, quæ est aliarum virtutum & fundamentum & regina, si ad virtutū culmen peruenire volumus. Humilibus Deus dat gratiā: ergo & castitatem & charitatem: superbis Deus resistit. Non requiescit Spiritus, nisi super quietum & humilem. Hæc præbet securitatem inter innumeros & diaboli laqueos & insidias. Numquam enim verè humilem amator paruulorum Dominus labi permittit. Quod intelligens Dauid Rex, ad huius virtutis præsidium, velut ad sacram anchoram confugiens, aiebat: Custodiens paruulos Dominus, humiliatus sum, & liberauit me. Vide quam vocem audierit sanctus

Anto

Antonius, cū videret mūdum plenum laqueis, & miraretur quis euadere eos posset: Antoni, ait, sola humilitas. Spiritualia vasa, quæ superbiæ vento inflata sunt, ignominia obblata crepant: nõ crepant autem quæ hoc superbiæ vento carent. Qui Regis gratiam expetūt, ea solent diligenter indagare, quæ ipsi præcipuè iucunda sunt: ita qui gratiam Dei supra omnia expetendam iudicant, quo illum in officio demerentur, studiosè inquirunt. Hanc gratiam non posuit in adscensu, sed in descensu. Quo nomine diuus Bernardus grauiter aduersus hominum superbiām incādescit, quòd, cū descendere sit facillimum, difficillimum autem ascendere: ipsi tamen malint cum labore & periculo ascendere, quàm cum maximo suo fructu, parique facilitate descendere. Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit. Magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur. Quid superbit terra & cinis? Oportet autem & assiduum orationis studium adiungere, quæ continenter altissimam humilitatis virtutem à Domino crebris gemitibus & desiderii postulamus. Hoc est autem quod præcipuè in hodierna sancti Euangelij lectione cælestis magister docet. quare diligenter debuit nobis inculcari. Quisquis ergo superbiæ incommoda omnia diligenter considerauerit, facile omnem à se animi elationem atque fastum excutiet, & ita demum insignem illam humilitatis virtutem assequetur, qua instar paruuli effectus, in regno cælorum magnus fiat. Sed iam quid de hoc paruulo, quem descripsimus, Dominus dicat, videamus: *Qui*, inquit, *susccepit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscipit* Magnum sanè præmium, & quo nullum maius: quia tali hospite nihil maius. Quo in loco suscipiendi verbum non tantum sonat hospitio excipere, sed quoduis etiam benignitatis obsequium exhibere. Hoc enim sensu Apostolus dixit: Suscipite inuicem, sicut & Christus suscepit vos: hoc est, adiuuate vos inuicem, mutuisque officiis fouete. Non te pigeat laboris, cõsoletur autem merces. Vt autè officiosis in hos paruulos inestimabile proponitur præmium: ita scandalum inferentibus, maximum Dominus minatur supplicium. Subdit protinus: *Qui autem scandalizauerit vnum ex his pusillis qui in me credunt, expedit ei. vt suspendatur mola asinaria in collo eius*. Videamus primū quid scandalum sit. Scandalum Latinis offendiculum est, quod incautè gradientibus lapsus & ruinae causa existere solet. Hoc si à corpore ad animam transferamus, scandalum erit,

Antonius
quam au-
dit voce.

S. mile.

Bernardus.

Psalm. 137.
Eccl. 17.
Eccl. 20.Superbia
abiecienda.Suscipere
quod desi-
gnat.

Rom. 13.

Scandalum
quod sit.

erit, quod Propheta dicit: In via hac, qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi. Quicumque enim aut verbis aut prauis etiam exemplis alteri occasionem præbet ruinae, utique scandalum siue offendiculum in via ponere dicitur. Sic parentes male agentes, filiis suis præbent offendicula. Qui simplicium irrident pietatem, scandalum dant. Si quis virginem seducere promissis: item si quæ puella leuitate sua alios prouocare ad libidinem conatur, scandalum facit. Dominus qua charitate huiusmodi paruulos complectatur, aperte hæc verbis indicat, cum & iuuantibus maximum præmiū: & nocentibus, siue scandalum inferentibus, maximum minetur supplicium. Videmus paruulorum tum dignitatem, tum & immensam Domini bonitatem. De scandalo videri: Si esca scandalizat fratrem meum, &c. *Expedit ut mola asinaria, &c.* His verbis supplicij genus peculiare Palæstinis designauit, quod ob enormia crimina solebat exigi. Suspendebatur enim collo noxij saxum molare, & demergebatur in profundum. Satis erat hæc tanta supplicij acerbitas ad criminis huius grauitatem exaggerandam: verum addit supplicio Dominus exclamationem, interni doloris indicem, cum ait: *Væ mundo à scandalu. Væ, maledictionem & damnationem significat.* Est ergo sensus: *Væ, id est, maledictio ipsi mundo, propter scandala, quibus est plenus, cum totus sit in maligno positus. Necessè est ut veniant scandala.* Hæc autem à Theologis necessitas consequentiæ, non consequētis esse dicitur. Nec enim absolute necesse est, ut scandala veniant: sed cum tot in mundo sint causæ malorū, consequens est, ut ex his mala & scandala oriantur. Nec tamen multis impune erit, quod necesse sit venire scandala, cum hi instrumenta sint Satanæ, qui egregiam illi operam nauant, eiusdem negotium & officium gerunt. Cuius autem grauitatis hoc peccatum sit, ex animarum pretio, quod Christi sanguis est, æstimari poterit. Si enim aurum est, quod auro emittit: sanguis utique Christi erit, quod eius sanguine redemptum est. Huic autem effundunt atque cõculcant, qui prauis monitis & exemplis fidelium animas corrumpunt. Quo quidē peccati genere multo grauius delinquent principes, siue in Ecclesia siue in Republica, viri: *quia eorum praua opera magis cõspicua sunt, tum quia honorem & dignitatem vitis dignitatis suæ auctoritate præbent. Nemo enim in glorium sibi esse putat id facere, quod sublimis in Repub. viros facere constat: ita sit, ut iij. phos. cõm. plo. quam*

Principum peccata grauiora.

Væ. mola. lictio.

peccato noceant. Humana cadauera (id est, priuati homines) nemini nocent; inhumata verò (id est, præfides) putredine sua aërem inficiunt, & pestem hominibus afferunt. Aduget autem Dominus criminis huius grauitatem, cum subdit: *Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & projice abs te.* Est hæc adhortatio ab vtili & commodo conseruadi vniuersi. Vbi enim totus homo periclitatur, præstabilius est, vnus membri iactura totius reliqui corporis salutē redimere, quàm seruari membro luxato & putrescēte, totius corporis salutem in discrimen conicere. Si quis viperam è manu pendente: non excuteret, præfens esset periculum. Pedum & manuum nomine, coniunctissimos nobis homines & necessarios etiam, qui nobis pro pedibus & manibus sunt, accipere debemus: quorum si consuetudo, si familiaritas, si dicta factaue illorum ita mentem nostram perturbant, ut vel nos à studio rerum diuinarum, vel ab amore in Deum auocent, vel ad inhonesta rapiant, gladio diuini timoris abscindendi atque repellendi sunt. Hic est enim spiritalis ille gladius, de quo Saluator ait: Non veni pacem mittere, sed gladiū. Non contentus autē pedum manuumve abscissione, oculum etiam effodiendum docet, cum subdit: *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te.* Hæc sententia ad spirituale oculum referri debet. Corpus magno studio, ut sit incolume, curatur: quanto ergo studio animæ salus & vita conseruanda est! A scandali crimine vehemēter nos Dominus reuocat, cum dicit: *Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis, &c.* Hactenus à peccato scandali nos Dominus proposita periculi nostri magnitudine deterruit; nunc paruulorum dignitate exposita, à quouis peccandi genere animum nostrum reuocat, quod scilicet Angeli, quorum tutelæ commissi sunt, cælestis Patris faciem, (quæ summa eorum gloria est) perpetuò videant. Magna (inquit D. Hieronym.) profectò dignitas animarum, ut vnaquæque ab exordio natiuitatis suæ Angelum habeat delegatum. Sic etiam Glossa hoc loco: Vnicuique, ait, nostrum adest Angelus, qui regat, qui moneat, qui pro actibus nostris corrigendis, & miserationibus impetradis, quotidie Dei faciem videat. Hanc tantam hominis dignitatem, sacra nos docent & manifestant literæ. Apostolus vocat Angelos ministratorios spiritus, qui in ministerium eorum destinati sunt, qui salui sunt. Quos no. tutelares Angelos appellamus (hos Catholica & Evangelica fides asserit ad custodiã nostri destinatos) Philoſophi,

Simile.

Amici qui fugiendi.

Matt. 20.

Oculus qui erudendus.

Hieronym.

Angelus nobis adest.

Hebr. 1.

Philosophi christiani Angelos.

nescio quo spiritu acti, sub inferiorum deorum nomine ad idem munus deputatos continentur. Hi verò Angeli magna cura munus suum obeunt, nō iustos modò, sed iniustos etiā suæ fidei commissos custodiētes: quoniam diuinæ prædestinationis arcanū illis profectus incognitum est. Ignorāt enim, virtūm etiā improbi sint prædestinati. Quid enim non custodiant, qui videant publicanum cooptari in Euāgelistam, & Ecclesiæ persecutorem in Doctorem Gentium: Quid autē nobis præsentent Angeli, Exodi 23. Dominus declarat his verbis: Ecce ego mittam Angelū meum, qui præcedat & custodiat te in via, & introducat in locū quem præparavi tibi. Quia in re singularem diuinæ prouidentię curam licet admirari; quam Ecclesiæ insinuauit his verbis: Omnia duplicia: vnum contra vnū, & non fecit quidquam deesse. Quia enim multa in rebus conditis erant, quæ nobis nocerēt, decuit vt multa etiā illis aduersa & inimica essent, quæ nos tuerentur, & illorum vim reprimerent. Ad hunc ergo modum, quia quā diū in hoc corpore militamus, non desunt spiritus nequam, qui sint ad malum incentores; non desunt etiā Angeli, qui sint ad bonum hortatores; qui videlicet nos præcedant, hoc est; qui lucem nobis ad veritatis cognitionem præferāt, qui viam qua itur in cælum, monstrant, qui ab hostibus tueantur, qui à sceleribus auocent, & ad honesta semper inducant. Sicut ergo illi semper mala suggestiones dic cum Propheta: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Bonis enim cogitationibus & verbis gaudent Angeli, impuris. immundi spiritus pascuntur. In Vitis Patrum legimus, sanctum quendam virum inter colloquentes monachos vidisse Angelos ibidem adstantes; quibus paulo post abscedentibus; magnum porcorum gregem inter eos volutari conspexit. Quam rem vehementer admirans, & causam diligenter inquirens, apprehendit eos initio quidem de spiritalibus atque diuinis rebus inter se colloquia miscere cepisse; deinde verò lingua lapsu ad vana colloquia sermonē conuertisse. Sunt præterea iidem spiritus non modò mentis nostræ monitores, sed etiā animarum nostrarū in cælum portitores. Hoc enim de medico Lazaro Dominus ait. Magnum certè solatiū, quod in hora mortis cuiusque nostrum eueniet. Hęc enim dies de tota vita nostra, imò de tota æternitate sententiam fert: quoniam (vt D. Gregorius ait) post supremum illud examen homo inueniet, quod in æternum mutato

Exod. 23.

Eccles. 42.

Angolorū officium.

Psal. 118.

In Vita Patrum Exemplū.

Luc. 16.

Gregorius.

mutare non poterit. De fida Angelorum custodia ait Regius vates, vbi dicit: Immitteret Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Vidit hoc planè puer Helisei, cum totum mōtem igneis curribus plenum in circuitu Helisei admiratus est. Aduersarius quidē noster est leo rugiens, cui tamen Dominus per Angelos resistit. Sic leo ille, qui stetit iuxta corpus Prophetæ interfecti, hoc ipsum declarauit. Hic enim esuriens, neque corpori neque asino nocere potuit. Diligentius tamen Angeli piorum animas à peccato, quā à morte corpora seruant. Testatur hoc illustri illa femina Iudith: Viuit, habens caput Holofernis in manu ipse Dominus, quia custodiuit me Angelus eius, &c. Nec à peccatis solū, sed ab occasionibus etiā, per quas homines in peccatum labi possent, sollicitè custodiūt. Quod non obscure Regius vates designauit, cum ait: Angelis suis Deus mandauit de te, &c. In manibus autem portare, est peccandi occasiones abscindere, ne in peccati præcipitium incidamus. Vt enim vitrea vasa, quæ fragilia sunt, mollibus integumentis, ne ad duriora corpora allidantur atque frangantur, conseruare solemus: ita misericordię vasa Dominus angelica protectione sepit, ne vlla vis eorum tencritudinem lædere aut violare queat. Hoc in Iob videre est: Nōne, inquit iniquus, tu vallasti eum? Est etiā curæ beatis istis spiritibus, orationes & elemosynas, piaque opera nostra communi Domino præsentare. Quod satis apertè Raphaël Angelus Tobię significauit, cum dixit: Quando orabas cum lachrymis, &c. De hoc autem Angelorū ministerio sic Ioannes in Apoc. Venit, inquit, Angelus, & stetit ante altare, habens turribulum, &c. Cum ergo beati isti spiritus piorū vota & preces esse Deo gratissimas intelligant, libenter adstant orantibus, & interlunū meditantibus; vt habeant quod conditori suo pro nobis offerant. Hinc illud in Cant. Quæ habitas in hortis, amici auscultant te, fac me audire vocē tuam. Vox est cælestis sponsi ad amantissimam sponfam; in amoenissimis scripturarum hortis commemoratē. Ipsi dulcius canunt: sed sicut homines philomelæ, similibusq; auium cantillantium modulatione delectantur, cum tamen humanæ vocis organum longè sit gratius; ita beati illi spiritus diuinis precibus & laudibus humana voce decātaris magnopere delectantur, quamuis ipsi longè dulcius atque suauius cantent. His igitur modis, multisq; aliis, quos recensere longum esset, beati illi spiritus sollicitam nostri curam gerunt.

Psal. 33. 4. Reg. 6.

1. Reg. 13.

Iudith 13.

Psal. 90.

Simili.

Iob 1.

Tobia 12.

Apoc. 8.

Cant. 2.

Simili.

IN FESTO B. HIERONYMI,
CONCIO: IN QVA DE VERA SAPIEN-
tia, quæ in hoc Patre sanctissimo mirabiliter
eluxit, & in qua etiam hominis felicitas sita
est; de quæ duplici felicitate, altera perfecta,
altera inchoata, differitur.

THEMA. *Preposui sapientiam regnis & sedibus, & dimittas nihil esse duxi in comparatione illius, Sap. 7.*

VM omnia, quæ à Deo in hac rerum vniuersitate condita sunt, mirabilem Conditoris sapientiam atque potentiam testentur atque declarēt: tum hoc in primis efficit infinita propè conditarum rerum multitudo atque varietas, quæ non in ipsis modò rerum speciebus atque generibus, sed intra ea etiam quæ sub ipsis generibus continentur, elucet. Quanta enim in auibus cæli varietas! quanta in quadrupedibus! quanta, *Dei Sapiē-
ria mira-
bilis.* quamque mirabilis in tot piscibus maris! ac postremò quanta in tot virgultorum atque arborum figuris, fructibus & frō-
dibus? Quid verò homines, qui sub eadem specie continentur, referam? Vt enim varios eorumdem mores & ingenia præteream, quis duos vultus omnino similes, etiam inter fratres genuinos, deprehendat? ut non immeritò D. *Ambrosi-
& frater
similimi.* Ambrosius, tantam inter se & fratrem quandam suam oris similitudinem miretur, quæ non rarò faciebatur, ut etiam, qui cum illis versabantur, Ambrosium pro Ambrosij fratre conuenirent: quorum is errorem intelligens, comiter & blandè respondens, Videte, dicebat, ne fratri dixeritis.

Quorsum hæc, Auditores? Nimirum vt intelligatis, quòd, cum idem sit naturæ & gratiæ auctor, sicut in tam variis naturæ operibus immensas sapientiæ atque potentiæ suæ opes declarauit, quo se hominibus & Angelis mirabilem ostenderet, idem etiam in operibus gratiæ, hoc est, in piorum hominum sanctificatione effecit. Mitto nunc communè illam Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, atque Virginum varietatem; in his ipsis Sanctorum ordinibus quanta, quæso, gratiarum atque virtutum varietas! Moyses mirissimus, ac Helias terribilis. Iam, si ad noui testamēti sanctos veniamus, quanta in virtutibus eorū.

*Augustin
Soli loq.* Ipsi namque, vt ait August. adiuuant laborantes. Grandis est eis cura de nobis, magnus est affectus dilectionis eorū erga nos. Diligent enim quos diligit Deus: custodiunt quos ille custodit, & deserunt quos ille deserit. Nec diligūt operantes iniquitatem, quoniam & ille odit omnes operantes iniquitatem. Quoties bene agimus, gaudent Angeli, & tristantur demones: quoties verò à bono deuiamus, diabolus lætificamus, & Angelos Dei suo gaudio defraudamus. Gaudium est enim eis super vno peccatore pœnitentiam agente: sed diabolo super vno iusto pœnitentiam deserente. Da Pater eis semper gaudere de nobis, vt & tu lauderis in nobis, vt ad vnum ouile adducamur. Colligimus ex his primū, vt, dum tempus suppetit, sic vitam instituamus, vt propitiū ac beneuolum Angelorum principem in hoc extremo mortis articulo inuenire possimus. Deinde, vt immortales Deo gratias agamus, propter Angelorum custodiam ad salutem nostram destinatam. Postremò, vt illud D. Bernardi consilium ante oculos nobis proponamus: Quouis angulo, quouis loco, reuerentiam habe Angelo tuo: & ne audeas coram illo facere, quod me præsentē non auderes. Non ab Angelo, sed ab ipso etià superno iudice ubiq; videris. Ipse enim stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Ipse alios videt, & tamē ab aliis non videtur. Hoc autem modo, videt ille qui peccata nostra per Prophetam *Esaiæ 57.* impropere, ait: Ego tacens, & quasi non videns, & mei oblita es. Sed is tamen quem putamus nō videre, alibi etiam ait: Et faciebatis malum in oculis meis. & Ego sum iudex & testis, dicit Dominus. Ergo & Angelum, & Angelorum Dominum nostris operibus testes semper assistere considerantes, demus operam, ne quid purissimis eorum oculis indignum committamus. Rectè Seneca ait: Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, vt sic tanquam illo spectante viuamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Nisi ad regulam, praua non corriges. At quæ alia commodior vitæ regula, quis testis nobis sanctior, quam Dei & Angelorum conspectus? Itaque Deum ubique & semper præsentem habeamus, Deum intueamur, nec ab illius conspectu mentis nostræ aciem vsquam deflectamus. Hac enim ratione fiet, non solum vt is & testis nobis & adiutor sit ad vitæ innocentiam, sed dux etiam & antesignanus ad immortalitatis & felicitatis sempiternæ gloriam. Amen.

Att. 5. varietas! quanta etiam pulchritudo! Vide Petri humilitatē, vide & grauitatem in Ananiam & Saphiram: vide Cypriani sollicitam curam ouīū suarū, in Antonio carnis macerationē, in Bernardo amorem religionis; in hoc nostro Hieronymo quantum diuinæ sapientiæ studium, cui se totum addixerat! Cū igitur tanta sit in sanctis hominibus virtutū varietas, nihil mirum si Ecclesia in sanctorum Confessorum festis *Eclli. 50.* vocem illam vsurpet: Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Ferē enim in singulis eorū singulare aliquid effulsit, cuius gratia hoc elogium in illos cadere possit. Quocirca cū hac præcipuē de causā Ecclesia sanctorū festa celebret, vt nos ad eas virtutes, in quibus illi præcipuē enituerunt, imitandas inducat; non abs re videbitur, vt, cū sapientiæ donum in beatissimo Hieronymo præcipuē eluxerit, nos de eo in præfenti concione agamus. Cælestem opem imploremus, vt vtiliter possimus.

A V E M A R I A .

Varia & multiplices sunt scientiæ, quæ ab humano ingenio atque studio inueniuntur: quarum alia in naturæ explanatione, alia in rebus supra naturam positis, alia in fiderum atque signorum cognitione, alia in morborum curatione. Inter has autem scientias, illa quæ rectē viuere docet, maximē necessaria est. Si quis enim omnes has disciplinas plenissimē calleat (quod illi omniscio Hippia ferunt contigisse) nesciat autem quo pacto vitam instituere debeat; quid illi hæc rerum omnium cognitio ad salutem conferet? Contrā verō, si quis vitam suā rectis institutis moderari sciat, nihil ei cæterarum disciplinarum ignoratio oberit. Qua ex re liquet, hanc scientiam esse hominibus maximē necessariam, vtpote sine qua aditus illis ad supremam felicitatem & beatitudinem minimē pateat. Ad huius autem disciplinæ cognitionē nos Dominus Prophetica voce inuitat, cū ait: *Baruch 3.* Disce vbi sit prudentia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus; vt scias simul vbi sit longiuitas vitæ & victus, vbi sit lumen oculorum & pax. Pacis autem nomine, tranquillitatem animi, omniumq; cupiditatum & perturbationum sedationem intelligit: quibus sedatis atque compositis, tranquillitas animi, quies mentis, & inchoata beatitudo consequitur: quam cætera bonā, quæ hic Propheta recusat, comitantur. Recta autem institutio vitæ, ad hanc beatitudinem viam munit.

Huius

Huius autem beatitudinis flagrantissimum desiderium naturæ cōditor humanis mentibus ingenerauit. Omnes enim, natura instigante, ad eum statum peruenire cupimus, in quo ad hanc animi quietem & pacem perueniamus: in qua nihil aliud desideremus, quàm quod habuerimus. Vt enim famelicus homo, qui famem edendo sedauit, non iam esurit: ita qui ad hunc statum peruenit, plenissimē requiescet, neque alius amplius esuriet, quàm quod habet. Hic est perfectus status & finis vitæ humanæ, quem omnes homines (vt Philosophi loquuntur) infinito amore diligunt: quia videlicet non propter quidquam aliud, sed propter seipsum eum diligunt. Vt enim medici pharmaca ægrotis ea mensura propinant, quam sanitatis necessitas exigit; sanitatem autem sine vlla mensura dare volunt (dant enim quantam maximam possunt) sic ea quæ nos ad hunc finem adiuuāt, eatenus amplectimur, quatenus fini cōsequendo conducunt: finem autem ipsum, hoc est, ipsam felicitatem & beatitudinem sine vlla mensura cupimus; quia ipsam propter se ipsam desideramus, neque ad aliud quidquam ordinamus. Hoc enim vltimi finis ratio postulat, vt omnia quidē ad ipsum, ipse verō ad nihil aliud referatur. In eo enim mens hominis plenissimē requiescit; aliter enim vltimum nō esset. Hic igitur tantus finis atque beatitudinis amor & desiderium efficit, vt nihil aliud homines in vita moliantur, nihil querāt, nisi quod eos ad communem hunc humanæ felicitatis portum ducat. Qua tamen in re, dictū mirum est, quantopere à recto itinere deuiant. Variis studiis hominum ingenia ducuntur, & felices se futuros arbitrantur, si eam felicitatem, quam ipsi expectant, consecuti fuerint. Nos igitur fidei lumine eruditi, hominis felicitatem atque vltimū finem in futura vita, hoc est, in immensa diuinæ pulchritudinis cōtemplatione, amore & fruitione collocamus. Naturæ siquidem vltima perfectio est, eò, vnde primū effluxit, conueniens & apta cōuersio. Cū igitur eò redierimus vnde profluximus, tum demū beati erimus. A quo enim esse accepimus, ab eodem bene & beatē esse percipimus. Solus Deus nos felices & beatos efficere poterit: is omnium desideriorū nostrorum sitim & famem sedabit. Quod intelligens Propheta: Satiabor, inquit, cū apparuerit gloria tua. Cū igitur summo illo bono (in quo sunt omnia bona) fruamur, tunc votorum omnium compotes effecti, nihil extra summum illud & vniuersale bonum requiremus. Iter autem ad hanc tantam felicitatem

*Simile.**Simile.**Beatitudinem omnes desideramus.**Psalm. 16.*

cælestis magister cum aliàs frequenter, tum sigillatim adolefcenti hac de re percontanti ostendit. Cùm is enim ab eo quæsisset, quid sibi factò opus esset, quo ad sempiternam vitam perueniret: ille, Si vis, inquit, ad vitam ingredi, serua mandata. Hac autem breui oratione Dominus & illi, & nobis aditum ab beatitudine, quam omnes natura instigante cupimus, patefecit. Colligimus illum rectissimè viuere, qui Dei mandata seruauit, quibus ad hunc finem peruenitur. Quisquis autem veritatem hanc intimis animi sensibus inhiit, omniaq; alia quæcumque sunt in vita, siue opes, regna, imperia, tanquam aliena & peregrina, & nihil ad se, hoc est, ad hunc finem pertinentia, prudenti atq; constanti animo despicit, & per hoc iter vitæ graditur; hic sanè didicit, quo pacto viuere debeat: hic præstantissimam illam scientiã, quam diximus, adeptus erit. Hęc ad fideles omnes in communi dicta sint. Beatitudo autem est duplex: perfecta, quę in futura vita speratur: altera inchoata, quę in altera possidetur. isti dant operam vt in hac vita etiam esse incipiant, quòd futuri sunt; et si non perfecta, inchoata tamen beatitudine fruuntur. Iam verò eùm perfecti ad nobilissimum obiectum peruenire nituntur, & nullũ maius aut melius in tota hac rerum vniuersitate, quàm eiusdẽ vniuersitatis conditor sit: efficitur planè, vt in studiosa immensæ pulchritudinis eius cõtèmpatione, summa hominis perfectio, vltimus finis, & beatitudo sit posita. Rerum enim conditor & moderator Deus sic rerum naturam instituit, vt vnicuiq; quietis & tranquillitatis locum designaret, isq; & ponderosis corporibus infima loca, & leuius supra, in quibus quiescerent, accommodauit, idemq; rationali creaturæ suum locum, suumq; veluti centrũ non alibi quàm in seipso collocauit. In hac igitur cõtèmpatione (quæ à summa illa atque altissima sapientia proficiscitur) summi Philosophi hominis felicitatẽ atque vltimum finem definierunt. Alia tamen Christianorum alia Philosophorum sapientia est. Hęc enim solis humanis viribus acquiritur, nostra autẽ diuinę gratię ope atque cælesti magisterio comparatur. Sapientiæ autem nomine diuini numinis cognitionem, non quidẽ nudam, sed cum charitate & mirabili suauitate atq; sapore coniunctam (quasi sapidam quandam scientiam) intelligimus: quam inter omnia Spiritus sancti dona principem locum tenere constat. Eius verò actio est, diuinę pulchritudinis cõtèmpatio; in cuius exercitatione inchoatã hominis beatitudinem collocamus: in qua cùm beatissimus

Pater

Pater Hieronymus tota vita versatus fuerit, de ea postea differemus. Videamus primo loco diuinę sapientię dignitatem & pretium. Magnificas autem illas laudes, quę in sacra dici huius lectione Sap. 7. cõtinentur, prætereo: venio ad beatum illum Iob, qui in illo suo Isterquilinio tanquam in regia cathedra sedebat, & mirabiliter de vera sapientia philosophabatur, eiusdemq; laudes prædicabat. sic enim ait: Non dabitur aurum obrizum pro ea, neque appendetur argentum in cõmutatione eius. Quasi diceret, Nihil est tam excellens in rebus corporeis, nihil tam pretiosum aut magnificum, quod dignum sit, non dicam comparari, sed neque commemorari in comparatione sapientiæ. Eius quippe dignitas infinitis propè partibus corporearũ rerum valorem & dignitatem superat. Veræ sapientię exemplũ lucidissimum D. Gregorius nobis præbet. Hic electus ex religioso Abbate in summum Pontificem, vehementer reluctabatur, quòd à diuinę sapientiæ studio & contubernio diuelleretur. Vide in initio Dialogorum, vbi de hac re cum Petro diacono suo agit. Huius Pontificis auctoritas satis nobis ad sapientiæ dignitatem intelligendam esse debet: quãdoquidem hic summus vir, vtriusque status conditionem expertus, (cùm & monachus & Pontifex Maximus fuerit) monachi, hoc est, sapientiæ delicias, summæ totius orbis dignitati prætulit; quibus tamen sanctissimus Pater nequaquam in summa illa dignitate caruisse putandus est: sed vnam tamen illam, vt ita dixerim, guttulam, qua tum fortè carebat, summæ totius orbis dignitati præferbat. Expertus quippe erat, non temerè à Propheta fuisse dictum: Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Non est mirum, huic summo bono cetera mundi bona, hoc est, regna, sedes, & imperia cedere, & inferiori loco stare. Hęc est enim inchoata hominis felicitas & beatitudo, hęc omnium curarum & desideriorum requies, hęc interna illa pax, quæ exsuperat omnem sensum, cui nullæ mundi opes atq; deliciae illo modo comparari possunt. Hoc tamen seculi homines minimè credunt, quia huius status opes atque delicias experti non sunt. At longè aliud sentirent, si eas aliquando vel minima ex parte degustassent. Neque enim D. Augustinus, qui eas degustauerat, mentitus est, cùm dixit: Qui biberit ex fluuij paradisi, cuius vna gotta maior est Oceano; restat vt in eo omnis mundi huius sitis exstinguatur. Rectè D. Gregorius: Animæ videnti Deum, angusta est omnis creatura.

Mm 5

Matth. 19.

V. vere re-
ctè quia
discendat.Beatitudo
duplex.Sapientia
cũ. in opo-
lino anti-
ferur.

Iob 28.

Gregorius
in Dialog.Monachi
delicia sum-
ma.

Psal. 36.

August.

Gregorius
in Dialog.

Si igitur tanta hæc felicitas in sapientiæ opibus constituta est; dignum est profecto, ut, ubi tantus hic thesaurus reconditus sit, inquiramus. Hanc autem in primis curam Baruch Propheta suscepit, qui post magnificas sapientiæ laudes, eius locum inquit his verbis: **Quis inuenit locum eius, & quis intrauit in thesauros eius?** Porro illis interrogationibus, quibus ibidem Propheta diuinus utitur, non modò inueniendæ sapientiæ difficultatem; sed eius etiam dignitatem declarare voluit. Verè enim præcui & de vltimis finibus pretium eius.

*Sapientia
vbi inue-
nienda.*

Verùm ne hoc tanto bono homines carerent, ostendit protinus sapientiæ locum, quem in solo Deo vnicò, veræ sapientiæ auctore, collocavit. Subdit enim: Hic adiuvenit omnem viam disciplinæ, & tradidit eam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Is igitur, qui increata Patris sapientia est, è cælo in terram delapsus, hanc sapientiam, quam in Patris & Filij cognitione sitam esse dixerat, nobis tradere dignatus est. Non enim in hoc solùm venit, ut homines immaculato corporis & sanguinis sui sacrificio redimeret, sed etiam ut veram illis sapientiam, quæ viam patefacit in cælum, traderet. Ne quis autem tantum hoc bonum desperaret, ipse nos ad eius communionem amantissimè inuitat:

Matth. 12.

Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: omnes, inquam, qui in felicitatis inquisitione laboratis (quam per varia negotia magno, sed tamen casto labore inquiritis) omnes item qui partim peccatorum, partim multiplici curarum pondere onerati estis, venite ad me: ego enim vos reficiam, ego insatiabilem istam cupiditatum vestrarum famem satiabo; ut sic tandem, quam desideratis, animarum vestrarum requiem inuenire possitis.

Nunc, quibus hanc spiritualem requiem sapientiæ hic doctor tradere voluerit, inquirendum. Res admiratione digna. Non ait, prudentibus huius mundi, non Regibus aut Principibus; sed paruulis, id est, humilibus, abiectis coram mundo, quorum vitam insaniam n.ūdani homines computare solent. Quid Anachoretis ac cæteris monachis (qui, relictis omnibus, se totos huius diuinæ sapientiæ studio consecrarunt) abiectius aut pauperius? qui nihil profus in hoc mundo possidebant. hi omnes exterius erant pauperes, interius veris animi opibus diuites: in oculis hominum abiecti, ante Dei conspectum pretiosi: exterius nihil habentes, intus omnia in vno Deo possidentes: iudicio mūdi miseri ac tristes,

at vera

*Sapientia
quibus re-
uelatur.*

at vera illa ac summa felicitate & sapietiā gaudentes. Omnis enim illorum gloria, omnisque felicitas ab intus, hoc est, non in externis corporis bonis (quæ sunt nobis cum peccudibus communia) sed in bonis animi (quæ sunt nobis cum Angelorum propria) sita erat. Ut enim thesauri ingentes inter carbones aliquando inuenti sunt: sic hæc tanta felicitas & gloria in his hominibus, pannis obstitis, externaq; specie abiectis, deprehensa est. Paulo, primo Eremitæ, vna palma obsonium & indumentum præbebat. Quid cæteros eius sectatores, qui solis herbarum radicibus victitabant, commorem? Quis autem internas horum opes atque delicias explicare queat? Erant homines nobis similes, & tamen omnium humanarum cupiditatum abdicationem interni spiritus consolatione perferre potuerunt. Ea enim diuinæ cōsolationis vis & magnitudo erat, ut ne ad momentum quidem à diuinæ pulchritudinis intuitu mentem reuocare vellent, & vix interim possent. Huius rei multa reperiuntur exempla. Quæcunque igitur anima huc peruenit, in huius sapietiæ, hoc est, in summi thesauri possessione collocata est. Multos autem monachos, multas etiam virgines & viduas (in hac eriam mundi sæce, in qua modò degimus) reperire licet sub humili habitu atque fortuna degentes, quibus hunc incomparabilem sapientiæ thesaurum (qui omnes mundi opes atque imperia longè superat) inuenire datum est, quos Dominus sustulit super altitudines terræ, & cibari hereditate Iacob, quæ non alia quàm ipse Deus est. Hic est autem Euangelicus ille thesaurus in agro absconditus: hæc pretiosa illa margarita, pro qua prudens ille mercator vendidit omnia quæ habuit, & emit eam. Sed quid externa quærimus, cum vnus beatissimus Pater Hieronymus ad hoc nobis plenissimè sufficiat? Is enim in epistola quadam ad Virgines Deo dicatas de seipso sic ait: Experto seni consulenti credite filix: si semel gustastis quàm dulcis est Dominus; poteritis ab eo illud audire: Venite, & ostendam vobis omne bonum. Ego Angelorum sæpe choris interfui, de corporeis per hebdomadas sustentationibus & nutrimentis nihil sentiens, diuinæ visionis intuitu. Post multorum autem dierum spatia, præsciis futurorum, redditus corpori flebam. Quid ibi manens felicitatis habebam, quid inenarrabilis delectationis sentiebam, testis est ipsa Trinitas, quam cernebam, nescio quo intuitu; testes & ipsi beati spiritus qui aderant: testis est etiā cōscientia mea, qui tantis bonis ipse fruebar, quot & qualia nescit proferre in hunc corpus

Simile.

*Paulus
Eremitæ.*

Matth. 13.

*Hieronymus
in epist.*

corporis mei. Hæc Hieronymus. Quid igitur hac felicitate
maius? quid mirabilius? In epistola ad Eustochium de vir-
ginitate multo maiora adducit. In hac non solum has diuini
Spiritus delicias, sed mirabiles etiam virtutes, quibus ad eas
vir sanctissimus peruenit, luculenter scribit: O quoties ego
ipse in eremo cõstitutus, & in illa vasta solitudine, quæ ex-
sta solis ardoribus horridis monachis præstat habitaculum,
putabam me Romanis interesse deliciis! Sedebam solus,
quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco mem-
bra deformia, & squalida cutis situm æthiopicæ carnis ob-
dlexerat. Quotidie lachrymæ, quotidie gemitus; & si quan-
do repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda ho-
mo vix ossa hærentia collidebam. Et, vt ipse mihi testis est
Dominus, post multas lachrymas, post cælo inhærentes oc-
culos, nonnumquam videbar mihi interesse agminibus
Angelorum, & lætus gaudensque cantabam: Post te in odo-
rem vnguentorum tuorum curremus. Hæc sancti viri ver-
ba magnam certè nobis sanctitatis eius opinionem, virtu-
tumque eius admirationem excitare debent. His enim vir-
tutibus ad eas Spiritus delicias peruenit, vt sibi inter Ange-
lorum agmina post multas lachrymas versari videretur, vbi
Propheticum illud experiebatur: Secundum multitudinem
dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætifi-
cauerunt animam meam. Memorat diuus Hieronymus soli-
tudinis secessum, squalentis eremi habitaculum, maxi-
mam inedia. si autem hæc perferre nequeamus, exerceamus
carnis castigationem; vt videlicet offeramus corpo-
ra nostra hostiam viuentem sanctam, Deo placentem, ra-
tionabile obsequium nostrum. Assumamus sacras vigilias,
diuinarum rerum studium, orationis instantiam, in qua Do-
minus has diuini Spiritus delicias piis hominibus impar-
tiri solet: sicut ait: Adducam eos in montem sanctum meum,
& lætificabo eos in domo orationis meæ.

Sanctus Hieronymus Romæ operam literis dedit! ibi li-
teris Latinis, Græcis & Hebraicis ad plenum est eruditus
ab insignibus præceptoribus, quos, vt gratus discipulus, sæ-
pè cum honore in suis scriptis nominat. In diuinis Scriptu-
ris præceptorem habuit Gregorium Nazianzenum, & Di-
dymum Alexandrinum. His instructoribus ac suo assiduo
studio ita eruditus euasit, vt quasi miraculum omnibus ef-
ficeret. Conatus est igitur doctrinæ pietatem adiungere, quod
illi felicissimè celsit.

Iam

Iam nunc quid ex his quæ hætenus dicta sunt, conse-
quatur, concludamus. Diximus initio, disciplinarum om-
nium maxime hominibus necessariam esse eam quæ do-
ceat rectè viuere. Rectè autem viuere, esse vitam rectis in-
stitutis ad suum finem dirigere. Hunc autem finem (cuius
gratia homo à Deo conditus est) in futura quidem vita in
aperta diuinæ pulchritudinis visione; in præsentem autem in
sapientiæ possessione, & diuinarum rerum contemplatione,
positum esse. Quocirca quisquis non contentus futuræ bea-
titudinis spe, ad hanc etiam inchoatam beatitudinem (quæ
paucorum est) adspirat, omnes curas & cogitationes suas,
& omnia vitæ studia, ad hunc finem destinare debet. Omnia
verò alia, quæ huic fini non seruiunt, velut externa, & ad se
ad hunc finem minimè pertinentia, valere sinat. Memine-
ris, qui ad perfectionis arcem peruenire contendis, cupidi-
tates & affectus frangendos, priusque animam per veram
pœnitentiam purgandam & virtutibus ornandam esse: vt
in ea cælestis huius sapientiæ Doctor sedere, & paru-
ulum atque humilem discipulum erudire di-
gnetur. Quam nobis gratiam Dominus Ie-
sus, paruulorum Doctor, conce-
dere dignetur, qui est be-
nedictus in secula
seculorum.

Amen.

**

Honestè
vitæ studi-
um est.

IN

Hieronym.
ad Eustochi-
um.

Cantic. 1.

Psal. 93.

Rom. 12.

Esaie 36.

Hierony-
mus erudi-
tionem pœni-
tentiam addi-
dit.

IN FESTO SANCTI PATRIS

FRANCISCI, VBI CONCIO ERIT HABENDA, hanc ex quatuor collectam habeas. Si quis autem ampliorem habere velit, hoc est, integram diui Francisci vitam, legat diuum Bonauenturam, qui Sanctus Sancti (teste D. Thoma Aquinate) prudētissimē descripsit vitam. Cōcionum R. P. Ludouici prima fuit de Euangelica paupertate: secunda de flagrantissima eius charitate: tertia de ceteris eius virtutibus: quarta de admirandis operibus ac miraculis, quæ Deum in Sanctis suis non modo mirabilem, sed etiā amabilem faciunt. Has quatuor (quoniam breuitati & perspicuitati studemus) in ista vnica expedite (vti potuimus) pertractamus. Consulito lector precamur æqui bonique.

THEMA. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Matth. II.

EXPLICATIO EVANGELII.

DAM primū constat, Auditores, Deum in cunctis operibus suis esse mirabilem. Verissimē enim à Propheta dictū est; A solis ortu vsque ad occasum, laudabile nomē Domini: & plenam esse terram omnem gloria eius. atque hoc sensu Propheta canit: Confessio & magnificētia opus eius: quod videlicet omnia Dei opera magnificētissima sint, & quæ nos ad eius gloriam consistendam & prædicandam inuident. Eademque de causa cum Deo loquens, confessione atque decore illum indutum esse ait, quod videlicet, quacumque eius opera spectaueris, ad consistendam & celebrandam eius gloriam, decorem, & pulchritudinem excitaberis. Quamuis autem verē Dīs in cunctis operibus mirabilis sit, in Sanctis tamē suis singulari quadam ratione mirabilior apparet: quoniā in cæteris quidem rebus eius præcipuē sapiētia & potentia; in Sāctis verō suis ornādis & omni virtute cumulandis non ista solū, sed etiam

etiam immensa eius bonitas & charitas elucet: quæ ipsum non modo mirabilem, sed maximē etiā amabilem reddunt. Quam rem (vt alia exēpla prætereamus) in beatissimi Francisci vita, singularibusque priuilegiis, cernere licet: quæ talia ac tanta sunt, vt ipsi quoque D. Franciscus, sicut Dominus suo, Admirabilis nomen accommodari non immeritō possit. Vt igitur aliquid de ipsius vita & mirabilibus operibus ad Dei honorem & vitæ nostræ instructionem dicamus vtiliter, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

*Dius vt
amabilis.*

A V E M A R I A .

Lectio sancti Euangelij. Auditores, flagrantissimam Saluatoris nostri erga genus hominum charitatē maximē declarat: quando & mortales omnes ad bonorum suorum communionem amantissimis verbis inuitat, & pro beneficiis eisdem collatis æterno Patri gratias agit. Sic enim ait: *Confiteor tibi Domine Pater cali & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti, &c.* Vt autem huius confessionis causam audiat, scire oportet, hoc ipso tempore Christi Domini discipulos à prædicationis officio (ad quod eos ipse miserat) lætos atque alacres rediisse, quod illis prospere legationis suæ munus cessisset. At Saluator, qui Patris sui gloriam, & humani generis salutem omni tempore in pectore suo versabat, in hac singulari discipulorum legatione, gentium conuersionem ipsorum opera perficiendam contemplans, cælesti Patri pro hac mirabili dispensatione & benignitate gratias agit, quod videlicet paucorū & rudium piscatorum operā mundum esset ad veram salutem, & veritatis cognitionem allaturus adducturusque. Itaque mirabili exultatione & alacritate plenus, ait: *Confiteor tibi Domine Pater.* Est peccatorum confessio, est & confessio laudis: qualis hæc fuit, in qua Filius immensa cælestis Patris bonitatē & prouidentiam laudat, quod salutaris humanæ mysteriæ parulis reuelare dignatus fuerit. Erant eo tempore Pharisei religionis opinione insignes, erant Scribæ & Legis doctores, erant principes & nobiles viri: nec tamen hos elegit Dominus, quibus Euangelicæ prædicationis officii delegaret, sed rudes & ignobiles piscatores. Cur ita? Subdit causam: *Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te.* Hæc est vera & certissima huius tam admirandæ electionis causa. Diuina siquidem voluntas est prima veritatis & iustitiæ regula, per quam omnia diuina

*Piscatores
quid egerrunt.*

*Diuina voluntas est
certa regula.*

diuina

diuidenda sunt. Neque Christianus homo, fide subnixus, potiorum aliam rerū omnium causam querere debet: non enim uoluit suprema sapientia magnifica sua opera infirmo homini, sed diuinæ virtuti adscribi. Hoc in beato Francisco demonstrant, qui licet rudis fuerit & imperitus, & adulescentiam suam in procuranda patris mercatura exerceret: tamen tamen Ordinis auctorē esse uoluit. Quo enim persona abiectior & humilior, hoc ipso Dei gratia & potentia clarior. Atque hoc est quod Apostolus ait: Videte, inquit, uocationem uestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, &c. Sic Moyses populo Israelitico gloriandi materiam abstulit, dum commemorat quod non propter iustitiam suam eos introduxerit in terram promissam. Innuere uoluit, quod quicumque diuinis officiis essent ornati, & ad eius fortasse gratiam & amicitiam uocati, totum hoc illi tribuant qui gratis donat. Sic enim fiet, ut intra nos humiles, erga illum grati & officiosi simus, prophetici illud corde & uoce clamantes: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Hac sola oratione inter tot calamitatum procellas se S. Iob consolabatur, cum diceret: Dominus dedit, Dominus abstulit. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Et nemo nouit Filium nisi Pater: neque Patrem qui nouit, &c.* His uerbis Dominus, qua in re sita sit summa illa sapientia, quam Pater reuelauit paruulis, apertè declarat; nempe in Patris & Filij cognitione, de qua is alibi dixerat: Hæc est autē uita æterna, ut cognoscant te solum uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum. In huius enim ueritatis cognitione inchoata felicitas in hac uita, & consummata est in patria. In cuius autem facultate positum sit, homines felicitates huius compotes facere, declarat, cum sibi à Patre commissum esse docet, eam aliis communicare. Ut enim olim Pharaon in Ægypto frumenti distributionem Iosepho contulisset: ita Pater cælestis omnes gratiarum suarum thesauros Filio suo dispensandos commisit. unde est illud: Adcedens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus: Sed nunquid dispensator cælestium gratiarum diffidentem se in eis impartendis exhibebit? Minimè uero: tantum enim abest ut hac in re difficilis & inexorabilis sit, ut ipse amantissimis uocibus mortales cunctos ad se uocet: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Quasi dicat: Quousque miseri filij Adam insanietis? Estis imagine*

Dei

Dei pulchra insigniti, cur faciem uestram larua illa deformi peccatorum obtegitis & scedatis? Tempus ut, detracta larua, facies uestras emundetis. *Quem fructum habuistis in illis operibus, de quibus nunc erubescitis? Videmus quàm piè & ex animo Christus compatiatur nostræ miserix, & amanter ad se inuitet, in quo habere possimus pacem. Sub sole nihil est, nisi labor & afflictio spiritus, quæ conscientiam grauatur. Christus omnem adimit diffidentiam: Omnes uocat, neminem excludit. Viam ad felicitatem, quam cupimus, & emonstrat, quæ non alia quàm diuinorum mandatorum obedientia est. Tollite iugum meum super uos, & discite quia mitis sum. Hæc enim pax, quæ exsuperat omnem sensum, indiuiduus comes iustitiæ atque obedientiæ est. Christus diues, qui nos ditare cupit. Exemplū mansuetudinis proponit: Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Seculi homines hoc nullo modo possunt credere: iugum enim diaboli atque mudi suauissimum credunt esse, quod largam uoluptatibus licentiam præbeat: tuum uero Domine iugum importabile esse prædicant, quod eas frenare & cohibere, carnemque spiritui feruire iubet. Iubet planè, quod quidem rerum diuinarum imperitis difficile esse apparet, nō eis qui diuinæ charitatis vim experti sunt. Amor omnia facit suauia. Indicio nobis erit mater quæ filiolum nutrit, quæ tamen nutritionis diurnum pariter & nocturnum laborem alacriter & libenter propter sobolis amorè perfert. Hunc igitur erga Deum amorè, continuis precibus & gemitibus à Domino flagitemus, ab eoque contendamus, ut charitas diffundatur per Spiritum sanctum in cordibus nostris: hac enim charitate incensū atque adiuti, facile erit omne difficile. Hactenus de Euangelica lectione: nunc ad beatissimi Francisci laudes recurrit oratio.*

Sanctus Franciscus omnem uitam suam, & Ordinis sui institutum ad duplices uirtutes statuit: ad eas quæ nos hominibus conciliant, & ad eas quæ nos ad diuinæ puritatis imitationē inducant. Quid enim aliud eius uita, quàm perpetua quædam oratio, diuinarumque rerum contemplatio existit? Quod aliud eius institutum, quàm omnia terrena bona cōtemnere, & Euangelicam paupertatem amplecti, ut se totū sine ullo impedimento huic studio impenderet? Hæc ad beatissimum Franciscum singulari quadam ratione pertinere uidentur: cum ob alia multa, tum præcipuè quod paupertatem & rerum indigentiā, quam terrena prudentia per mare, per terras, per inhospita saxa, per ignes omni ratione

Nn

Fr. s. u.
lit. v. rum
2. par. u.

1. Corin. 1.

Dent. 9.

Psal. 113.

Iob 1.

Sapientia
uera quæ
fit.
Ioan. 17.Genes. 47.
Chr. s. u. d.
s. h.

Eph. 4.

Christum
ouē redem
ptam non
perdet.

Rom. 6.

Christus
personarū
non est re-
spector.Iugum se-
cularium
hominum
quale.

Simile.

Per mul-
tas tribula-
tiones itur
ad celum.S. Francisci
uita.Euangeli-
cam pau-
peratē
amplecti-
tur.

fugit, summo is amore, tanquam amantissimam sponsam, mundo ridente amplexus est. Hæc enim præcipue in eo virtus emicuit. Quamuis enim Sancti omnes cunctarum virtutum ornamentis excolti fuerint, in aliis tamen alia laudantur. In aliis quippe fides, in aliis charitas, in aliis humilitas, in aliis obedientia, in aliis patientia præcipue elucet. Aut in beato Francisco cum omnes virtutes inter se certare quodammodo videantur (quod vnaquæque principatum suo sibi iure vindicare conentat) Evangelica tamen nitas atque paupertas mirabiliter in eo eminet. Nemo sanè verbis consequi potest, à quibus nos ea malis, à quibus eripiat incommodis. Vno enim veluti ictu, omnium ferè inimicorum nostrorum capita iugulat, malorumque omnium radices euellit. Primum enim auaritiam & cupiditatem (quam Apostolus malorum omnium atque hæresum radicem esse ait) penitus excindit. Pugnans enim inter se cupiditas auaritia, & voluntaria paupertas. Quod enim illa cupit, ista contemnit. Pugnans paupertatis virtus acriter aduersus voluptatem, qui est vehemens animæ hostis, ac veser Goliath quidam, quem nemo, nisi magno Dei munere atque beneficio, prosternere valet. Ille semper dulcia & blanda appetit: hæc contra ista horret ac fugit.

*Paupertas
commodu.*

Joan. 10.

Qui, inquit Christus, amat animam suam, perdet eam; & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Ut enim paupertas vera exsiccantur, cum lactis fluitus impeditur: ita cupiditates minuuntur, quoties à concupitis rebus diu arcentur. Pecunia præbet ad mala fomitem. Caro quæ pugnat aduersus spiritum, paupertate cedit. Mundus & ipse paupertate cedit. Hæc virtus altius animo infixæ, meum atque tuum nescit. Neque enim preciosum aliquid sibi vindicat, neque in alienas opes innadit, cum suas etiam à se repudiet. Hinc Alishij Episcopo, annuos redditus ad Ordinis stabilimentum necessarios esse dictanti, vir sanctus respondit: Si opes habuerimus, armis etiam indigebimus, quibus eas ab inuasoribus & litigatoribus defendamus. Hæc quoque virtus à seruo illo adulationis vitio procul abest. Iam hæc & diuites & pauperes sumant exempla. Diuites, vt sorte sua contenti cupiditatis finem imponant, illud quoque eurent quod Propheta ait: Diuitiæ si affluent, nolite cor apponere. Hæc enim ratio fiet, vt si minus corpore, at spiritu sancto pauperes sitis, vt Abraham, Dauid, & cæteri Patriarchæ. Qui vera corporis paupertate premuntur, dent operam, vt id libenter esse velint quod sunt, & hæc grato animo

Simile.

ferent, eam in virtutem vertant. Nihil difficile, quod voluntarium. Hic est ille thesaurus absconditus in agro: hæc illa preciosissima margarita, virtutum omnium seminarium, pauperatis Evangelicæ sectatoribus promissa. Iam beati viri sapientiam expendamus. Sapientia autem est altissima Dei diuinarumque rerum cognitio. Duplici ratione Deum in hac vita cognoscere possumus: aut legendo & audiendo perfectiones, aut eas experiendo in nobis. Theologiæ studiosus legit quidem & agnoscit diuinas virtutes; at verò humilis, & qui est puræ mentis, quæ à curis & cupiditatibus est expedita, ille melius nouit, ille experitur. Ad hunc Dominus, amator puritatis, velut in suum centrum descendit. Sic Theologia est duplex: altera quæ speculando, altera quæ experiendo Deum agnoscit; & hæc est occulta, & paucis cognita. Hic Spiritus sanctus docet, quam suavis sit Dominus, quam pius & benignus. Discrimen huius Theologiæ est, quod illa cognoscit Deum, ista diligit & amplectitur. Sunt autem duopedes animæ, quibus ad Deum imus: intellectus videlicet, & voluntas. Intellectus præcedit, quem sequitur voluntas. Hæc est illa mystica Theologia, quæ Spiritus sancti magisterio addiscitur, quæ inter omnes scientias principem locum tenet, in qua rudis omnium literarum Franciscus tantum excelluit, quantum flagrantissimo charitatis ardore incensus fuit: per quam non tam legendo quam amando, diuinisque beneficiis fruendo, immensas diuinæ bonitatis, & charitatis opes agnouit. Charitatem sancti Francisci quis enarrare sufficiat? Ignis lignorum appositione augetur; ita charitas piis meditationibus: ideo hic vir sanctus ex mundi huius visibilis & omnium creaturarum contemplatione in dilecti amorem incendebatur, & ex omnibus scalam sibi quodammodo crexerat, qua in Deum ascenderet. Vt enim Pantheram aiunt tanto hominum odio incensam esse, vt in simulachrum etiam hominis insiliat, atque illud discerpat: ita contra vir beatus tanto Christi amore æstuabat, vt vel tenuem illam eius imaginem, quæ in innocētibus animantibus elucebat, hæc amoris dulcedine prosequeretur. Charitatis enim est, vehementer ab eo velle redamari, quem vehementer amet. Cum enim similitudo sit amoris conciliatrix, hinc amans amato similis fieri optat. Tanto quoque desiderio martyrii flagrauit, vt ipsam vitam pro Christo profundero optauerit: quod tamen implere non potuit, licet sæpius tentauerit. Maiorem hæc dilectionem nemo habet, &c. Verè martyr beatiss.

*Diffum
sancti: Er:
cisei.*

Psal. 61.

feren

Matth. 13.
*Francisci
sapientia.*
*Theologia
duplex.*
*Anima
pedes.*
Simile.
*Franciscus
martyr.*
Joan. 15.

cuius animam etſi gladius perſecutoris nõ abſtulit, palmam tamen martyrij non amiſit. Iam Deus ſua illi dona vberrimè cõceſſit: ea enim inter Chriſtum & virum ſanctum amicitia fides exſtitit, quòd precioſa illa vulnerum ſuorum ſtigmata

1. Reg. 18. in amici corpore imprimere dignatus eſt. Sic Ionathas filius Saulis David amicum ſuum veſtuit. Chriſtus non veſtem, non arcum, ſed ipſa ſacrorum vulnerum ſtigmata, quæ in ſuo corpore geſtabat, in amici ſui corpus tranſtulit. Ob huius igitur Chriſti amorem ſimus & nos mori parati. Ex Euangelio diſcimus, quòſdã vndecima hora vocatos ad vineam

Frãciſcu & Domini- nus Dei vinctores. Domini. Hac igitur hora duos eodem tempore Apoſtolicos & Euangelicos viros ſolicitus paterfamilias ineffabili pietatis ſuæ prouidentia deſtinauit, qui duorum clariffimorum in Eccleſia Ordinum fundatores & auctores exiſterent: vt non ipſi tantum, ſed eorum etiam ſectatores in toto terrarũ orbe vineam excolerent. Hi morbos ſanabant, mortuos ad vitam reuocabant, dæmonibus imperabant, & erant quaſi

Simile. dij quidam terreſtres. De ſancto Francisco non immerito dici poteſt, quòd ſicut inter aues nonnullæ ſunt, quæ adeò pernici volatu in ſupera loca feruntur, vt penè viſum effugiant: ita inter Sanctos nonnulli repriuntur, quorum altiffimas virtutes mens humana comprehendere nequeat, imò multo minùs verbis explicare valeat. Quod ſanè de beato Francisco intelliget, quiſquis eius vitam & clariffimas virtutes, atque innumera propè miracula ſtudioſè perlegerit.

Eccle. 50. De eo rectè dicitur: Quafi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide precioſo. Auri nomine charitatem, quæ virtutũ princeps eſt; lapillorum autem appellatione virtutes accipimus, quæ vt charitati deſeruiunt, ita charitatem ipſam exornant.

Perfectionis virtutes quatuor. Qui dum ad perfectionis apicem contenderet, quatuor virtutes, tanquam optimum fundamentum, iacere ſummopere ſtuduic, ſcilicet, humilitatem, obediẽtiam, abſtinẽtiam carnis, orationem. His quatuor virtutibus, pius homo ſibi ipſi, ſuoque proſectui præcipuè vacare, ſibi que magis quam aliis cõſulere debet. Quod beatiffimus Franciſcus cumulatiſſimè præſtitit. Quia hic Dei famulus ſuo creatori tam deuotè toto pectore ſemper inhæſit, ei que per omnia ſedulò ſeruiuit, non incongruè illi accommodatur, quod illi Mardocheo ab Aſſuero Rege impenſum fuit. Id verò erat, vt homo ille,

Heſ. 6. quem Rex velle honorare, veſtibus regiis inſignitus, phalerato, eius equo veſtus per plateas incederet, &c. Ita hic Dei famulus à cæli Rege & vniuerſorũ Domino honoratus eſt.

Ponite

Ponite igitur ante oculos huius viri virtutes, & quatenus liceat cuique, etius humilitatem, obediẽtiam, carnis macerationem, orationis ſtudium, miſericordiæ erga pauperes affectum, & iugem paſſionis Dominicæ memoriã imitari ſtudeatis. **Frãciſcus imitandus.** Quamuis beatus Pater in omni genere virtutum claruerit, charitatem tamen in Deum inter omnes eas principem locum tenuiſſe conſtat. Cùm autem multa ſint, quæ nos ad Dei noſtri dilectionem incitare debent, eius tamen immenſa bonitas à nobis hoc præcipuè exigit. Quæ autem hæc ſit Dei bonitas, aliqua eius bonitatis opera ante oculos ponamus. Primum autem eſt, opus creationis omnium rerum quæ in mundo ſunt, quæque omnia ſua prouidentia gubernat. Secundum eſt, ſinis altiffimus, cuius gratia hominem in hoc mundo condidit, nempe vt ſuæ illum bonitatis & felicitatis conſortem efficeret. In hac beatitudine & mēſa **Luce 22.** ſupremi Regis, omnium conuiuarum commune ſerculum eſt. Tertium bonitatis opus, eſt Dominicæ incarnationis & paſſionis beneficium, quod planè ineffabile eſt. Quartum eſt, à Deo lata legis ſanctitas, quæ quoniam à diuino pectore proceſſit, quid in eo lateret, oſtendit. Vt enim aquæ ſaporem **Simile.** fontium, à quibus profluxere, referunt; vnde aliæ dulces, aliæ falſæ: ita lex diuina, quæ à diuino pectore tanquam à fonte manauit, fontis ſui naturam & ingenium repræſentat. Eius verò legis pulchritudinem ac ſanctitatem multis verbis Vates regius amplificat, eum ait: Lex Domini immaculata, &c. Hæc legis æquitas oſtendit, quale ſit pectus, à quo tanta puritas emanauit. Videndum vt ſe legiſlator cum his gerat, qui hanc eius legem vel ſtudioſè ſeruant, vel nefariè violant. Quo enim maioribus beneficiis legibus ſuis obſequentes, hoc eſt, bonos viros, ornauerit, maioribusque ſuppliciiſ improbos affecerit, hoc maiora bonitatis ſuæ documenta conſtituet. Ab eadem enim bonitatis radice & amorem erga bonos, & odium erga malos proficiſci certum eſt. Quamuis enim ex literis ſanctis conſtet, maiorem Dei magniſcentiam in bonis viris præmiandis, quam ſeueritatem in malis puniendis (qui facit miſericordiam in millia, his qui ipſum diligunt; punit autem fontes ad tertiam & quartam vſque generationem) incredibile tamen dictu eſt, quomodo impios & impietates eorum exſecretur, & qua ſeueritate in illos animaduertat. Quod facile intelliget, quiſquis ſacras literas ab ipſo Genetiſ exordio (in quo primorum parentum tranſgreſſio & ſupplicium deſcribitur) vſque ad

Plage in Ioannis Apocalypsim, in qua nouissimæ impiorum plagæ describuntur, attentius legerit. Quid hic Prophetatum scripta, quid legis maledicta in legis transgressores commemorem? in quibus tot terrores ac minæ, tot maledictiones & plagæ proponuntur, vt ferreis etiam mentibus horrorem incutere possint. A quo autem fonte tot generis humani clades, tot fames & pestes, tot mortes & naufragia, tot prouinciarum & regnorum vastationes, tot parricidialia bella, & diræ hominum strages, nisi à diuini furoris ira & odio, quo improbos persequitur, emanarunt? Hæc igitur improborum supplicia quo magis diuinæ iustitiæ seueritatem aduersus improbos declarant, eo maiorem diuinæ bonitatis significationem dant; quoniam ab eadem bonitatis causa erga bonos amor, & odium erga malos nascitur. Vnde colligitur, eos qui in diuinorum iudiciorum contemplatione sapienter philosophari sciunt, non minus ad diuinitatis amorem operibus iustitiæ erga improbos, quam misericordiam beneficiis erga pios excitari. Diuinæ bonitatis odorem quandam percipiet, qui Sanctorum vitas diligenter legerit, & in earum lectione, non tam quid ipsi propter Deum fecerint, quam quid Deus in eorum gratiam & honorem patruerit, studiosè animaduertit. Vnum D. Franciscum ante oculos ponamus, & quibus eum Deus fauoribus ornauerit, facile ex eius vita (quam D. Bonauent. descripsit) videbimus.

Ibi inter magnifica illa exempla nihil non nouum, nihil non insolitum, nihil non mirabile. Omnia enim referunt diuinæ charitatis magnitudinem. Ibi videmus omnium penè creaturarum & rerum etiam anima carentium obedientiam, quæ obedienti Dei seruo ad nutum obtemperabant. Videmus ibi mirabiles virtutes, in quibus omnibus verè mirabilis existit. Verùm an Franciscum, an Dominum Francisci admirari debeamus? Sed, si veram fateamur, magis Dominum Francisci in Sanctis suis mirabilem prædicabimus. Miramur immensam huius Domini bonitatem, charitatem, ineffabilem erga suos suauitatem. Verum est quod ait: Delicet meæ, esse eum filiis hominum. Rectè ergo citharædus mirabilem Deum esse ait in Sanctis suis. Non tam igitur eos esse mirabiles, quam ipsam in eis esse mirabilem prædicat: osti tanta dignatione & pietate & suam erga illos dilectionem ostendit, & eorum erga se excitat & incendit. Quis igitur hic Deum in Sanctis suis mirabilem non agnoscat, quos ex infima mundi sæce ad tantam dignationis gloriam in Ecclesia

Psal. 67.

Proverb. 8.

Psal. 67.

sua

sua extulit: suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem: vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat? Quis non se iam felicem arbitretur cui in promptu sit, ad talis Domini amicitiam posse venire? Quis seruire illi recuset, qui tam magnificis præmiis pro obsequiis sibi exhibitis, persoluit? Cuius rei amore capitur, qui huius tantæ pulchritudinis amore nõ cõpuitur? Hunc semper ante oculos habeamus, illum dies noctesque cogitemus: illius nos totos obsequio mancipemus, vt cuius modò bonitatem per magnificam eius opera cõtemplamur in via, eandem tandem reuelata facie, perpetuò videre mereamur in patria. Amen.

Psal. 112.

E. lix quis censendum.

IN FESTO SS. APOSTOLORVM
SIMONIS ET IVDÆ, CONCIO: IN QVA
post Euangelicæ lectionis explanationem, de
laborum patientia, & perfecta in Deum charitate agitur.

THEMA. *Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem.*
Ioan. 15.

Modierna sancti Euangelij lectio, Auditores charitissimi, pars quædam est excellentissimi illius sermonis, quem Dominus in nouissima cena ad discipulos habuere memoratur: in quo illos partim ad mutuam dilectionem adhortatur, partim de suo abscesu marentes consolatur, partim verò labores & certamina, quæ illos in Euangelij prædicatione manerent, (ne ipsos imparato, & falsa securitate torpentes inueniret) prænunciat. In præsentem verò sancti Euangelij lectionem hæc eadem ferè attingit, & nouis ex rationibus confirmat, quæ nos modò breuiter perstringemus. Quam rem vt piè & utiliter præstare possimus, celestem opem, sacratissimæ Virginitis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem. Quid hæc lege cõmodius ad humanam vitam in pace degendam proponi possit

Hoc enim vno dilectionis præcepto Dominus & omnem inuriam prohibuit, & omnia benignitatis officia complexus est. Amor namque donorum omnium & primum & maximum, & omnium aliorum causa est. Vnde cum naturæ conditor Deus liberos à parentibus educari, & beneficiis omnibus affici vellet, miram erga illos charitatē mentibus eorum ingenerauit: hac enim vigente, cætera omnia beneficia facile consecutura intelligebat. Cum ergo toties Dominus hoc nobis charitatis præceptum commendat, omnia simul benignitatis & misericordiæ officia in omnes homines commendauit. Hac autem lege quid humanæ vitæ commodius? quid salutaris? Sicut enim leges ciuiles (quas Philosophi deorum inuentum esse dixerunt) nihil aliud quam hominum salutem, pacem, & incolumitatem intuentur (vt videlicet homines sine iniuria in honesto otio & tranquillitate viuant) ita etiam, ac multo magis, diuinæ leges hoc ipsum omni ratione curant. Non enim manum solum, vt humanæ leges; sed animum quoque ab iniuria & voluntate nocendi prohibent. Sed illæ tamen leges, hoc beneficio contentæ, nihil ampliùs addunt. At summus ille legislator Dominus, æternæ quoque vitæ mercedem legum suarum cultoribus promittit, beneficium pro beneficio, & gratiam pro singulari gratia rependens. Qua charitate & bonitate quid, quæso, cogitari mirabilius potest? Vtroque tamē modo Dominus, & pœnarum acerbitate, & præmiorum magnitudine, ad legum suarum obseruationem homines adducit. Legum autē eius compendium his verbis, quæ audistis, continetur: *Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem.* Itaque cum ipsi nos ipsos illo iubente diligimus, illum vtique diligimus: & cum dilectionis officia in alios conferimus, tunc illum officii proficimur, & legem eius implemus. Dominus Apostolorū prænuntiat prædicationem, ad quam variæ illis linguæ donata sunt, qui tamen concordia sententia eandem hominibus doctrinam prædicabant. Hæc est Prophetæ sententia: Hæc requies mea, reficite lassum, & hoc meum refrigerium. Hac lege Domini atque voluntate propensa ad omnes homines omni ratione iuuantos aperte insinuat. Vt nostris consulari miseris, ipse suum dicit esse refrigerium. Sic Phariseis tumentibus respondet: *Ite, discite quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium.* Ille mavult misericordiam, quæ hominibus exhibetur; quam sacrificiū, quod Deo offertur. Vide qualia charitatis viscera Moyses induerat, qui toties orauit

Amor optimum donum. Simile.

Simile. Leges deorum inuentum.

Premium in obseruatione legis.

Esaiæ 28.

Matth. 9.

orauit pro populo, malens ei misericordiam inferri, quam punishmentem & pœnam. Pergit deinde Dominus discipulos confirmare, ne sæuientis cōtra eos mundi odia pertimescāt. Sequitur enim: *si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret, &c.* Vt corporum, inquit rectē Cyrillus, ita morum cognatio quædam est: quorum similitudo longē sanguinis vincit cognationem. Omne enim animal diligit simile sibi. Sanctus cum sancto, & peruersus cum peruerso iucundē cōuersantur. Hinc illa Salomonis sententia: *Abominatur iusti virum impium: & abominantur impij eos qui in recta sunt via.* His autem verbis Dominus discipulos suos ad futurā certamina atque pericula (quæ illis in Euangelij prædicatione subeunda erant) opportunē admodum instruit ac præmunit. Serò enim animus (vt ait Seneca) ad periculorum patientiam post pericula instruitur. Oportet Christū tanquam salutis auctore ante oculos ponere. Hoc Apostolum fecisse videmus. Quæ, inquit, mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum damna. Omnia sibi Apostolus ante oculos proponebat, & futuras passiones, & Christi ducis sui exemplum, & magnificum resurrectionis præmium: atque his armis præmunitus, lucra mundi damna computabat, & mortem lucrum. *si, inquit Christus, de mundo fuissetis, &c.* hoc est, si mundano more vitam institueretis, id est, si factum & superbiam, si opes, si voluptates, copiosam familiam, & varias vitæ delicias (quæ omnia mundani homines per tela, per ignem inquirunt) vos etiam simili ardore quereretis, mundus vtique in vobis nullo modo improbareret, quod ipse moribus suis probat. Vos autem non estis de mundo, quia celsiores estis mundo: quæ ille probat, vos improbatis; quæ in pretio habet, vos contemnitis: propterea odit vos mundus. Vos colitis innocentiam & pietatem, mundus superbiam. Quo ingenio & mente est dæmon, amator & auctor vitiorum, eadem & eius membra, in quibus ipse operatur. Animaduertite quæ Deum mundani homines colant, quem vitam ducem sequantur, cuius leges vnuerfis Dei legibus & cōsiliis anteponant, *si me persecuti sunt, & vos persequetur, &c.* hoc est, obseruabunt sermonem; varias intendentes infidias, vt verba vestra calumniatur, vt vos, sicut & me, in sermone capere possint. De principe mundi Dominus testimonium tulit, quod is homicida esset ab ipitio. Idem etiam elogium cōuenit mundo, qui & Dominum occidit, & Martyres, & Prophetas, & Apostolos, quibus Dominus, cum ad

Cyrillus.

Simile.

Prov. 29.

Seneca.

Phillip. 3.

Simile sibi congruend.

Mundano- rum hominum Deum quem sibi.

1 Cor. 8.

Zuch. 10. prædicandum mitteret, ait: Itē, ecce ego mitto vos sicut
 Ezech. 2. agnos inter lupos. Apud Ezechielem verò ait: Fili hominis,
 increduli & subuerfores sunt tecum, & cum scorpionibus
 habitas. Aliud mundanorum hominum facinus, quod au-
 ctorem vitæ interemerunt & eius ministros. Deo & eius le-
 gibus æquissimè est parendum. Vide & perpende apud te,
 cuius auctoritati & imperio sit obediendum, Dei, an mundi.
 Quam multos reperire est, qui apertissimè posthabito Deo,
 mundum præferunt, apud quos mundus in maiori habetur
 pretio, qui mundo magis quàm Deo obtemperant, mundi
 legibus diuinæ leges anteponunt. Nōne hos rectè incre-
 pat D. Augustinus: O homo, viluit tibi Deus? Viluit planè,
 cui vilissima mundi commoda & rumuscui anteferuntur.
 Hæccine sunt obsequia, hi honores, hic cultus est, qui tibi
 Domino, creationis, redemptionis, cæterorumque benefi-
 ciorum iure, debetur? Nos sanè erimus inexcusabiles apud
 Deum, qui non sub lege, sed sub gratia cōstituti sumus, qui-
 bus tot virtutum exempla exhibita, tot beneficia impensa,
 tot diuinæ bonitatis mysteria ante oculos posita sunt, totq̃
 Ecclesiæ voces aures quotidie nostras feriunt: quo modo
 tot ad pietatem & iustitiam stimulis agitati, totque ad iu-
 ritis instructi, adeò nihil proficimus, vt dicere nos quoque cū
 Esaiæ 63. Propheta possimus: Facti sumus velut à principio, cum non
 dominareris nostri, nec inuocaretur nomē tuum super nos.
 Quid, quæso, insinuare nobis Paule voluisti, cum diceres:
 Roman. 6. Peccatum vobis non dominabitur, non enim estis sub lege,
 sed sub gratia? Ecce nunc sub gratia constituti, non minùs
 modò delinquimus, quàm homines sub lege, imò & ante
 legem delinquebant. Si, inquit Dominus, *ma persequuti sunt,*
& vos persequentur. Ne vobis indignum videatur ea perpe-
 ti, quæ rerum omnium Dominus vestri causa perpessus est:
 imò verò summæ laudis & gloriæ loco ducite, illum quauis
 in re, atque adeò in te ipsa etiam laborum perpeffione, imi-
 tari. Magna gloria est, sequi Dominum. Hæc summa ratio-
 nalis creature perfectio est, auctori suo, quoad licet, similem
 fieri. Ad cuius nos imitationem Paulus inuitat, cum ait: Re-
 cogitate eum, qui salem sustinuit aduersus semetipsum à
 peccatoribus cōtradictionem, &c. Et diuus Petrus: Christus
 passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum. Sicut
 cæmentarij, in signum aliquam siue domum siue basilicam
 extructuri, prius vel in charta aliqua, vel in materia lignea
 formam futuri ædificij fabricam summo artificio depingunt,
 quam

quam semper, dum opus moliantur, propositam ante o-
 culos habent, vt iuxta illius descriptionem omnia faciant: ita
 planè cælestis Pater spirituale in mundo templum, nempe *Templum*
 Ecclesiam suam, ex vitis lapidibus ædificare cupiens, ablo- *Spirituale.*
 lutissimum totius virtutis & probitatis in vigenito suo no-
 bis exhibuit exemplar & ad eius imitationem vnumquem-
 que fidelium hortatus est, cum Moyfi dixit: Omnia fac. *Exod. 25.*
 secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Et
 Paulus, Adspicientes in auctore fidei & consummatorem *Heb. 12.*
 Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucē, confusione
 contempta. Christi vita, externi hominis crux existit, quid *Christi vita*
 quæso aliud perfecti viri vita, si ad hoc exemplar effingenda *et crux.*
 est, nisi crux esse debebit? Vna sanguinis sui pretiosissimi *gus-*
 ta ad redimendum humanū genus sufficere potuit, & tamen
 tot tormentorum genera sustinuit: vt videlicet nos non pas-
 sionis suæ solū meritis à peccato redimeret, sed etiam vir-
 tutum suarū exemplis ad laborum patientiam, & virtutum
 studiū incitaret. Hinc rectè ille Pōtifex Leo: Ab omnipoten- *Leo Papa.*
 ti, inquit, duplex nobis remedium præparatum est: cuius a-
 liud est in sacramento, aliud in exemplo, vt per vnum con-
 ferantur diuina, per aliud erigatur humana: quia sicut Deus
 iustificationis est auctor, ita homo deuotionis est debitor.
 Diuus Augustinus de mollibus ait: Recusat esse in corpore,
 qui odium non vult sustinere cum capite. Si compatimur, *Aug. 1. Tim. 2.*
 & conregnabimus: si mortui fuerimus cum Christo, cre- *2. Tim. 2.*
 dimus quia simul etiam viuemus cum eo. Via, qua itur
 ad cælum, Christus est, quem oportuit pati, & ita intrare *Luc. 24.*
 in gloriam suam. Duobus item discipulis eandem gloriam, *Via est cor-*
 ambientibus, hanc eandem viam ostendit, cum ab eis pe- *lum Chris-*
 quirit: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?
 Nemo indignè secum agi patet, si ab eo pretium exigitur,
 quod cælestis Pater à Filio, Filius ab amicissimis Apostolis,
 atque adeò à fratribus suis requisit. Quis enim empro- *S. 1. 1. 1.*
 rus à mercatore pallium, de pretij caritate queratur, si mer- *Rom. 8.*
 cator iuret se non alio pretio & fratribus suis & filiis etiam
 vendidisse? Nemo ergo de pretio queratur: verè enim
 non sunt condignæ passionis huius seculi ad supercentu-
 ram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Momentanenam
 enim & leue tribulationis nostræ, supra modum in sub-
 limitate æternam gloriæ pondus operatur in nobis. In-
 nocentissimus Iob illum sincera dilexit charitate, qui sem-
 per in Deum tenuit innocentiam. Hoc autem virtutis
 gene

Act. 5.

genere, non video quid esse possit laudabilius. Sic Apostoli gaudentes ibant à conspectu cōcilij, quia sciebant quæ verberibus illis esset merces in cælo reposita, quod digni essent pro nomine Iesu contumelias pati. *Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent, &c.* Hæc non Iudæis modò, sed nobis etiã dicta putemus. Nec enim minora nobis ad pietatem adiumenta, quàm illis ad fidem argumenta data sunt. Quocirca si illorum perfidia excusationem non recipit; vehementer timendum est, ne fortè obstinata multorum prauitas non admittat. Quod vt apertius intelligatis, expendamus quid sibi Dominus velit, cum ait: *Si non venissem, &c. peccatum non haberent.* Cur enim peccatum nõ haberent? Peccati nomine hoc in loco non omnia peccata, sed infidelitatis peccatum intelligit. Sublata fide, cætera omnia peccata manent, quæ nisi per mediatoris Christi fidem remitti nequeunt. Ab hoc autem peccato Iudæos immunes futuros fuisse ait, si eos ipse Dominus ad fidem & signis & verbis erudiendos minimè suscepisset. Omnes quotquot infidelitatis peccato obnoxij sunt, æterno supplicio multabuntur, non quidem ob infidelitatis peccatum (à quo illa inuincibilis, vt vocant, ignorantia excusat) sed propter alia multa flagitia, quæ ipsi non contra fidei lumen (quo caruerunt) sed contra naturale lumen, quod mèribus nostris cum ipsa simul natura impressum à conditione fuit, admiserunt. Sicut enim extra arcam Noë, domumque Raab in Iericho, nulli salus contingere potuit; ita nec extra Christi fidem & Ecclesiam. Nunc, quæso, expendamus cuiusmodi nos maneat pœna & periculum. Si barbaræ nationes sine fine cruciandæ sunt, quo nos timore concuti par est, qui tam multa alia ad pietatem & iustitiam adiumenta percepimus? Quid in excusationem adferemus? Verè ait Saluator: Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Magnum ergo nobis, Auditores, ob admissa flagitia periculum impendit, nec minus tamen ob accepta beneficia & salutis adiumenta neglecta. Hic idem Dominus cœpit exprobrare ciuitatibus, in quibus factæ fuerant plurimæ ipsius virtutes, quæ tamen ne his quidem diuinæ virtutis argumentis ad pœnitentiam excitatæ fuerint. Quæ ratio D. Thomam impulit, vt dicat, leuiori apud inferos pœna propter scelera sua infideles, quàm fideles, esse puniendos. Hæc diligèter animo pertractemus, Pretium animarum nostrarum, sanguis Christi est. *Quin & Marty*

Peccatum
infidelitatis
est maxi-
mum.Infideles
distantur.Genes. 7.
Iosue 6.

Ioan. 3.

Matth. 11.

D. Tho-
mas.

Martyrum etiam & Apostolorum sanguine hæc tanta salus ad nos vsque perlata est. Hi vt fidem confirmarent, præceptoris sui exemplo acerbissimis suppliciis vitam profuderunt. De horum numero gloriosi Apostoli Simon & Iudas (quorum hodie festum diem celebramus) exstiterunt: de quibus illud certum est, quod simili cum cæteris Apostolis studio fidem Christi propagarunt, similemque martyrij coronam adepti sunt. Eorum vitam apud probatos Ecclesiasticos Scriptores inuenies. Nos autem, Auditores, corû fidem, charitatem, patientiam, constantiam, diuinæ gloriæ studium, & vitæ puritatem imitari studeamus: vt eorum vestigiis insistentes, ad eorum tandem societatem peruenire mereamur.

T R A C T A T I O T H E M A T I S.

Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Ioan. 15.

C O N S T A T similitudinem amicitie & coniunctionis, dissimilitudinem verò, inimicitie atque disensionis causam existere. Sic videmus inter elementa, quæ contrariis qualitatibus cōstant (qualia sunt ignis & aqua) irreconciliabile bellum esse, cum tamen ignis & aër, cæteraque elementa, quæ symbola nuncupantur, hoc est, quæ in altera qualitate consentiunt, vix vllum inter se dissidium patiantur. Cum ergo tanta inter pios & improbos disensio sit; cū illi charitate, isti cupiditate; illi Spiritu Dei, isti Spiritu dæmonis agantur; illi Dei leges, isti mundi leges attendant; illi carnem suam crucifigere cum vitis & cōcupiscentiis semper studeant, isti ventrem suum sibi in deum elegerint, delictis affluere, fouere cōtendant: quæ pax, quæ amicitie consensus inter tam diuersa studia & vota esse queat? Hinc Salomon: Ambulans recto itinere, & timens Deum, despicitur ab eo qui infami graditur via, *Qui derelinquunt legem, laudant impium: qui custodiunt, succenduntur contra illum. Quæ quidem disensionis & pugnæ causa, omnes alias quæ inter homines reperiuntur, antiquitate superat, ad eò vt cum ipso penè mundi exordio nata sit. Quid enim fratricidam Cain in tam exitiale aduersus innocentissimum fratrem odium impulit, nisi quod (vt Ioannes ait) opera eius praua erant,*

Simile.

Galas. 5.

Prou. 14.

Prou. 28.

Ioan. 1.

erant, fratris autem iusta: Quid verò Iacob & Esau fratres geminos referam: quorum alter electorum, alter reproborum typum tenet, qui nondum in lucem editi, in matris etiã utero decertabant: hanc videlicet rixam, atque vetustissimum

*Proborum
& improborum
con
ditio.*

Galat. 4.

disidium inter probos & improbos adumbrantes. In hanc autem sententiam Apostolus duorum quoque filiorum Abraham exemplum adducit: Sicut enim, inquit, is qui secundum carnem natus erat, &c. Huius disidij causa est partim utriusque vitæ dissimilitudo: partim etiam tacita quadam improbe vitæ, ex piorum comparatione, damnatio. Scitam est illud

*Aug. 8.
d. mil.*

diui Augustini, Nihil ita condemnare vitam malorum, quam vitam bonorum. Ut enim pulcherrima quadam imago iuxta deformem posita, eius deformitatem magis conspicuam reddit: ita virtutis & honestatis splendor, qui in piorum moribus elucet, flagitiosorum hominum dedecus & turpitudinem apertius detegit & ostendit. Hæc à nobis dicuntur, Auditores, partim ut quicumque pie & reuerenter Deum colitis, patientes aliorum detractiones & irrisiones perferatis, intelligentes Christiani hominis vitam esse, bona facere, & mala pati, ut Bernardus ait, & beatos à Domino prædicari, qui persecutionem propter iustitiam patiantur: partim ut quicumque iustorum simplicitatem deridetis, ipsosque dicentibus, confitisque nominibus & ignominiosis perstringitis, cælestem vindictam formidetis, illamque Domini vocem extimescatis: Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. Et: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Unde euenit, ut sæpè Dominus multo seuerius suorum iniurias, quam suas vitas sit. Admonet nos oportune Sapiens, cum ait: Ne queras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius. Septies enim in die cadet iustus, & resurget, impij autem corruent in malum: hoc est, ita corruent, ut in eodem luto semper infixi iaceant. Si, inquit Christus, de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret, hoc est, si mundano more vitam institueretis, nequaquam mundus damnare posset, quod ipse moribus suis probat: quia verò longè alia ratione vitam agitis, necesse est, ut auerferetur mundus, quod ipse viuendo non probat. Certè

Bernard.

*Psal. 104.
Zachar. 2.*

Prov. 24.

Seneca hominem virtutis studiosum hoc sibi nomine gratulari debere ait, quod à perditis hominibus improbaretur. Pergit deinde Dominus exemplo iterum suo discipulos ad futuros labores & persecutiones præmunire, dicens: *Memorote sermonis mei, quem ego dixi vobis: Si me persecuti sunt, &c.*

*Seneca.
Gratiatio
refusa qua
esse debeat.*

quod perinde est, ac si diceret: Nemo putet maiori se dextertate clauum vitæ moderari posse, quam ego moderatus sum. Quid si nec mihi quidem mundus pepercit, qui sic vixi, qui et mundum beneficiis affeci, tot signis ad fidem adducere conatus sum, quæ vobis spes reliqua salutis & incolumitatis esse poterit? Sic planè discipulis euenit, ut hoc in loco Dominus prænucciavit. Omnes enim in hoc mundus variis tormentorum generibus è medio sustulit, omnesque (excepto vno Ioanne) præceptoris sui exemplum secuti, morte sua Deum glorificauerunt, æternamque martyrij palmam adepti sunt. Rectè inquit diuus Augustinus: Recusat esse in corpore, qui odium non vult sustinere cum capite. Fuerunt Christi Domini & ecclesie columnæ, & fidem, qua nunc omnes merito gloriamur, ad nos ipsi capitis sui dispendio, quasi hæreditario iure, transferunt. In hac Catholica & Apostolica fide permaneamus, & aduersus cupiditates nostras perpetuò decertemus, quo seminantes in lacrymis, in exultatione metamus: ut sic tandem ad eorum, quorum festa recolimus, societatem, eodem Domino adspirante, peruenire mereamur. Amen.

quod perinde est, ac si diceret: Nemo putet maiori se dextertate clauum vitæ moderari posse, quam ego moderatus sum. Quid si nec mihi quidem mundus pepercit, qui sic vixi, qui et mundum beneficiis affeci, tot signis ad fidem adducere conatus sum, quæ vobis spes reliqua salutis & incolumitatis esse poterit? Sic planè discipulis euenit, ut hoc in loco Dominus prænucciavit. Omnes enim in hoc mundus variis tormentorum generibus è medio sustulit, omnesque (excepto vno Ioanne) præceptoris sui exemplum secuti, morte sua Deum glorificauerunt, æternamque martyrij palmam adepti sunt. Rectè inquit diuus Augustinus: Recusat esse in corpore, qui odium non vult sustinere cum capite. Fuerunt Christi Domini & ecclesie columnæ, & fidem, qua nunc omnes merito gloriamur, ad nos ipsi capitis sui dispendio, quasi hæreditario iure, transferunt. In hac Catholica & Apostolica fide permaneamus, & aduersus cupiditates nostras perpetuò decertemus, quo seminantes in lacrymis, in exultatione metamus: ut sic tandem ad eorum, quorum festa recolimus, societatem, eodem Domino adspirante, peruenire mereamur. Amen.

*Augustinus.
ad Apo-
stolos ora-
tio.*

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM, CONCIO: IN QVA LECTIO Euangelica explanatur, & de vera beatitudine, deque itineribus, quibus ad eam peruenitur, ac de multiplici Sanctorum varietate differitur.

THEMA. *Gaudete & exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in calis.* Matth. 5.

Dvo sunt in primis, Auditores charissimi, scitu necessaria iis qui aliquid proficisci parant: alterum locus ipse quod tendunt, alterum via, qua ad illum tēdere debeant. Nos autem, Auditores, quam diu in hoc mortali corpore degimus, in itinere constituti somus. Non enim habemus hinc manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Aduenesi quidem in hac regione & peregrinifumus: sicut omnes partes nostri, qui ex ea tamquam peregrini aliò commigrant, velut & nos quoque suo tempore commigrabimus. Quocirca necesse est, ut quò tendimus, & qua via tendendum nobis sit, ante

*Hebr. 13.
Peregrini
sumus.*

omnia

omnino cognoscamus. Vtrumque autem sine vilo errore nos præfens sancti Euangelij lectio docet. Cum enim in fine Dominus ait, *Gaudete & exultate, quia merces vestra copiosa est in caelis*: aperte, quod tendamus, declarat: nempe ad caeleste regnum, in quo hæc merces copiosa percipienda est. Cum vero octo clarissimarum virtutum genera (quas Beatitudines appellamus) enumerat; itinera ostendit, quibus ad hoc beatitudinis regnum peruenitur. His namque itineribus Sancti omnes (quorum hodie festum solenni deuotione colimus) ingressi sunt. Omnes enim per varios labores atque certamina has virtutes coluerunt, & per eas, tamquam per gradus quosdam, aditum sibi ad hoc regnum parauerunt. Desideratis patriam? viam, qua ad illam itur, minimè refugiat. Vt autè ad hoc nos pia mater Ecclesia (quæ in nostras semper utilitates intenta est) acriùs incitaret, omnium hodie Sanctorum festum solenni deuotione celebrandum instituit: non solum vt infirmitatem nostram multiplicatis eorum suffragiis adiuuaret, sed etiam vt torporem atque desidiam nostram tot propositis exèplis ad eorum imitationem accenderet. Magno Spiritus sancti consilio Ecclesia hoc instituisse videtur. Primum quidem, vt quæ per socordiam & iniuriam in ceteris Sanctorum festis deliquimus, aut minùs plenè præstitimus, huius saltem diei ampliori deuotione pensaremus; & vnus dies ritè celebratus aliorum omnium negligentias refarciret. Deinde, vt hoc vno die Sanctorum plurimis, quibus singulares dies festos decernere nõ vacat, debitam eorum meritis laudem hac saltem ratione impenderemus, quando aliter non possumus: cum omnes anni dies intra angusta spatia contineantur, Sanctorum autem numerus vix comprehendi possit. Item vt multos nobis in cælis aduocatos comparare possimus. De sua salute sunt securi, de nostra sunt solliciti. Sunt conciuues nostri, & nostram valde exoptant salutem.

A V E M A R I A .

Beatitudo quid sit. Quoniam beatitudinis nomen toties in lectione sancti Euangelij hodie inculcatur; quid ea sit, primo loco explicandum nobis est. Ea verò est (vt breuissimè dicam) status optimus atque perfectissimus, vltimaq; perfectio, ad quam humana natura, partim diuina gratia, partim industria & labore suo adiuta, peruenire potest. Deus omnia condidit & crea

& creauit perfecta: verùm nihil ad eò perfectum & absolutum; quin perfectius reddi posset. Metalla, gemmæ, atque lapilli; rudia & inculta è terræ visceribus eruuntur, arte purgantur & expoliantur, & nouum quandam nitorem capiunt. Arbores cultu nutriuntur, & à paruis initiis ad iustam magnitudinem excrefcunt. Quod etiam cunctis animantibus contingit. Sic etiam supernæ mentes, vbi se in Deum erexerunt, non solum in gratia confirmata, sed æterna etiam felicitate donata sunt. Homo inter Angelos & animantia cætera me- *Homo An- gelu pro- pter.* dium quandam obtinet locum: consequens est, vt intellectu & mentis acumine quandoque Angelicæ naturæ propior sit, quandoque verò tarditate ingenij vix vno gradu distet à brutis. Vnde videre est, quosdam homines pecudibus similes, quosdam verò paulo Angelis inferiores. Quidam ita sunt diuina gratia exculiti, vt inter supremos Angelorum ordines merito collocandi sint. Tales fuerunt martyres Christi, & anachoretæ illi in solitudine, quibus dignus non erat mundus. Nec viri modò, sed insignes etiam femina & virgines sedes easdem promerita sunt. Ad hunc statum perfectissimum, id est, beatitudinem & felicitatem, aspirantes, summis vigiliis peruenerunt. Sicut ille qui magna siti laborabat, vbi ad satietatem vsque ebibit, non amplius sitit, neq; iuxta fontem positus, aquæ desiderio mouebitur: ita qui ad hunc statum peruenit, nullius rei desiderio laborat. Ad hunc felicissimum ac planè diuinum statum ab auctore naturæ conditi sumus: hunc igitur spectare debemus. Vt sagittarij signum primò inueneri debent, quo recta sagittas ad illud iaciât: atque vt nauta, quem portum petat, priùs debet agnoscere, vt ad illum nauigationis cursum dirigat: ita oportet vitæ finem ante oculos proponere, & eò cursum dirigere. *Finis in- uendus semper.* Nunc, quoniam de fine, id est, de portu felicitatis nostræ diximus; de itineribus, quibus ad eam peruenitur, restat vt pauca dicamus. Hanc quæstionem auctor felicitatis ipse absoluit, qui iuueni felicitatis huius cupido ait: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Exiguo sanè pretio æternam vitam nobis promittit, quam ipse sanguine suo comparauit. Verè, Domine, pro nihilo saluos nos fecisti, quamuis nos de nihilo redemeris. Habemus in hac lectione optima consilia salutis nostræ. Hæc caelestis magister cum aliis, tum præcipuè in præsentī lectione explicat: in qua ex omnium virtutum choro octo potissimum elegit, quæ quàm maximè nobis ad beatitudinem viam sternunt, per quæ omnes Sancti

Sæci qui- bus luxerunt virtutibus.
 ed perueniunt. Omnes enim pauperes spiritu, omnes mites, misericordes, mundi corde, & pacifici fuerunt: omnes, dum hic agerent, esurierunt & sitiunt iustitiam: omnes piis lachrymis & sua & aliorum delicta luxerunt: omnes varias mundi infestationes, propter tuendam pietatem & iustitiam, perpeffi sunt: ideoque plenissimam modò laborum suorum mercedem in cælo percipiunt.

Beatitudo prima.
 Earum prima est, paupertas spiritus: hoc est, voluntaria terrenarum rerum contemptio, quæ in summa etiam rerum copia esse potest, vt in Abraham, Dauide, & beato Gregorio Pontificio, diuo Seuerino Episcopo Colonienfi, qui in maxima terrenarum opum abundantia constituti, minùs eas diligebant, quàm sanctus quidam eremita catellam, quæ apud se nutrierat. Rogatus quidam Sanctus quæ res maxime homines Deos coniungeret, Paupertas, inquit, ac terrenarum rerum contemptio. Harum enim amore superato, mens nostra, terrenis vinculis soluta, sponte sua in cælestia, tanquàm sibi cognata, & nature sue finitima, perducitur. Vt enim magnæ ferrum, propter occultam quandam vtriusque nature cognationem, ad se in aëra eleuat, & immobile atque suspensum tenet: ita mentem à terrenarum rerum amore purgatam, Deoque iam similem effectam, facile Deus ipse ad se rapit, & arctissimo charitatis nexu sibi deuincit. Cupiditas est radix omnium peccatorum. Radix omnium malorù est cupiditas. Nihil iniquius, quàm amare pecuniam. Auaro nihil scelestius. Non ingens opum multitudo, sed cupiditatis abdicatio quietem animis affert. Ille in hac vita incipit esse beatus, qui ad hunc terrenarum rerum contemptum ponit peruenire. Ad hunc statum felicitatis nos inuitat Propheta: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.

Disti. sancti Franc. c. 11.
Simile.
 Secunda verò beatitudo, mansuetudinis est: de qua Dominus, *Beati, inquit, mites: quoniam ipsi possidebunt terram.* Sicut autem paupertas spiritus nos primùm ab ingenti cupiditatis tyranno eripit: ita lenitas & mansuetudo ab alio quoque truculentiori, nempe furore & iracundia, liberat. Iracundia tot in mundo contentiones, dissidia, homicidia, bella, strages denique excitat. Hæc animum excæcat, & à rectitudinis suæ statu deducit. Mansuetudo, quæ Sanctorum communis est virtus, hominem Deo coniungit & conglutinat. Quoniam, inquit Propheta, tu Domine suavis & mitis, & multæ misericordie omnibus inuocantibus te. Jam verò quid aliud illa Domini Saluatoris verba prædicant: Discite à me, quia mitis

1. Tim. 6.
Eccle. 10.
Diuitiati contemptus optima.
Psal. 65.

Tracundia malum.
Psal. 85.
Matth. 11.

mitis sum & humilis corde? Qua de causa idem Dominus frequentissimè in literis sanctis Agnus appellatur. Vnde cõsequens, vt agnus agnos, tanquam sui similes, per amorem sibi coniungat. Nec solum Deo, sed hominibus etiam miro modo grata & amabilis manufactudo est. Fili, inquit Eccles. in mansuetudine opera tua perface, & super gloriam hominum diligeris. Contrà verò de iracundo homine ait: Spiritum verò ad irascendum facilem quis sustinebit? Quamuis virtus mansuetudinis sit grata & suavis, nulli tamen, quàm eam possidenti, gratior atque iucundior est. Præmium huius beatitudinis Dominus terram statuit, non hanc quam calcamus, sed terram viuentium, quam proprio vocabulo regnum cælorum appellauerat. In hac virtute Moyse & Dauid valde excelluerunt.

Sequitur deinde: *Beati qui lugent, quoniam ipsi cõsolabuntur.* Qui fieri potest, vt, qui lugent, beati sint? Duplex est luctus, sicut duplex etiam tristitia est. Hoc autè in loco nõ de luctu siue tristitia seculi, sed de pio luctu lachrymisque sermo est. Sunt lachrymæ quas peccati dolor, sunt quas exprimit Christi amor: & vtræque sanè dulces sunt. Lugent enim verè penitentes, dum recogitant omnes annos suos in amaritudine animæ suæ. Hi lugent & dolent. Sicut enim sanitatis signum est vulnerum dolor: ita spiritualis salutis & gratiæ vehemens peccatorum dolor existit. Corpus panibus reficitur: ita pia mens lachrymis delectatur: Tristitia quoque secundum Deum est, penitentiam in salutem stabilem operatur.

Sequitur deinde: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam.* Iustitiæ propriù est munus, vnicuique, quod debitum est, fideliter reddere. Quid autem magis debitum & iustum est, quàm vt benignissimo conditori nostro pareamus? illù diligamus? Ex quo satis liquet, totius iustitiæ summam obedientia & charitate in Deum contineri. Sed cur Dominus, esuriendi & sitiendi, pro desiderandi verbo vsus est? Certè, quia cum cibo & potu vehementer indigeamus, sic harum rerum desiderio afficimur, vt cætera omnia, quamlibet sint pretiosa, pro his adipiscendis facilè vel deseramus, vel cõmutemus. Dicit quidam de iumentis, ea videlicet malle fenum quàm aurum: ita homines etiam, vrgente fame, cunctis mundi opibus panem præferre. Dominus igitur hic non quæuis desideria, sed ea intelligit, quibus ita homines cælestium rerum flagrant desiderio, vt propter ea cõsequenda pro nihilo cuncta ducant. Sunt autem optima bona, vt virtutes, experenda.

1. I. I. I.
August. lib. 19. de Cuit. Dei.
1. Cor. 7.
1. Reg. 247.
Num. 12.
Manfuetudo cuius iuuauit sit.
Eccle. 3.
Prover. 18.
1. Cor. 7.
1. Reg. 247.
1. I. I. I.
August. lib. 19. de Cuit. Dei.
1. Cor. 7.
1. Reg. 247.
 O o 2

V. Sipientibus iustitiam additur quinta beatitudo, præstantium misericordiam, *Beati*, inquit, *miseri cordes*, quoniam ipsi misericordiam consequuntur. Hos Gregorius Nyssen. ait verè beatos appellari, quòd Dei munus & officium inrer hominibus exerceant; cuius est misereri semper & parcere. Quo nomine nò tam beati, quàm dii, vel filij Dei, appelladi sunt; quòd sic ad viuum eius imaginem miserando referunt. Hic misericordiam suam vel maximè declarat, quòd eam præcipuè misericordibus impendit: Iudicium sine misericordia ei, qui non fecerit misericordiam, inquit Iacobus. Apparet quàm sit hæc virtus necessaria ei qui misericordia indiget. Quis est autem inter mortales, qui ea non indigeat? Talem te præbere cæteris hominibus debes, qualem tibi Dominus exhiberi velis. Vnde ille Deum purissimo cuidam speculo comparat, quòd perfectè eam imaginem refert, quam ante illud proponis, siue lætam, siue tristem, siue formosam, siue deformem. Quæ quidem varietas non ab ipso speculo, sed ab imaginis varietate, quæ illi obiciuntur, emanat. Pro comperto habeatis. Auditores, hoc eodem modo, cùm extremus ille dies adierit, iudicis faciem aut placibilem aut implacibilem, aut hilarem aut tristem vos esse visuros, qualem vos fratribus in hac vita exhibuistis.

Jacob. 2.
Greg. Nyss.
Iudex qualis nobis apparebit.

V I. Sequitur deinde sexta ad beatitudinem via, eorum qui mundo sunt corde, de quibus Dominus: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Sicut autem antecedentem misericordiæ viam, qui actiuam vitam exercuerunt: ita præsentem illi præcipuè sectati sunt, qui se totos cõtemplatiuè vitæ studio dederunt. Horum præcipua fuit cura, mentis aciem ab omni labe atq; terrena fæce purgare, quo, splendidissimos Solis iustitiæ radios in ea velut in purissimo speculo recipiètes, ampiori diuinæ bonitatis cognitione irradiarètur. Ideo appositè satis huic puritati, diuinæ lucis visio proponitur: quæ vt lusciosis & egris oculis odiosa, ita mundis & puris est amabilis. Illis solùm Deus sapit, qui purgata mète sunt. Qui ad hanc felicitatem peruenire desiderat, puritati cordis studeat, eamque vitæ suæ scopum statuat. Imitare venatorum solertiam, qui accipitrum, quos in manu gestant, oculos iniecto tegumento operiunt, ne faciliè circumvolantium auium aut aliarum rerum specie exagitentur.

Cassianus.
Simile.

V I I. Septima ad beatitudinem via, pacificorum est, de quibus Saluator: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur*. Hi sunt, qui nò modò ipsi intra se & cum aliis pacati sunt, sed pacem quoque

quoque inter alios conciliare student. Vt enim filiorum diaboli munus est; claculantiis delationibus seminare discordias inter fratres: ita contra filiorum Dei est, cunctos homines mutua beneuolentia deuincire. Amator enim & conditor hominum Deus, pacis & dilectionis est cõciliator. Non est, inquit Apostolus, Deus dissensionis, sed pacis. Triplicem pacem sancti Patres esse statuant: primam, quam cum Deo; aliam, quam cum hominibus; tertiam, quam nos ipsi intra nos habemus, quando videlicet affectus nostri, & inferiores animæ vires, aduersus rationis imperium minimè reluctantur, sed eius præceptis & moderationi obtemperant.

Sequitur postrema & perfectissima beatitudo; *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, &c.* Hæc vt extrema, ita summa huius vitæ felicitas est, ad quam cætera ordinantur. Neque enim altius aut charitas, aut vlla præcedentium beatitudinum ire potest, quàm vt homo non modò iustus sit, sed etiam persecutionè propter iustitiam patiatur. Vnde in hoc potissimum Paulus gloriatur, cùm se in tribulationibus gloriari dicit. Hanc viam Dei Filius tota vitæ sua non verbis solam, sed clarissimis etiam exemplis docuit; quem virum dolorum; & scientem infirmitatè; Esaias appellauit. Eius vita fuit fasciculus myrrhæ, id est, fasciculus dolorum & lachrymarum. Ille felicior atq; beator, qui huic probitatis & sanctitatis speculo fuerit similior. Huic beatitudinis Dominus præsens promittit præmiu, aliis futurum: *Ipsorum, inquit, est regnum celorum*. Iam enim gustarunt bonum Dei verbum. An vlla maior beatitudo, quàm Dei amicum esse, & gratiam apud illum inuenire? Constat ex Patrum sententia, nullum esse diuinæ gratiæ certius signum, quàm libenter & æquo animo varias propter Deum persecutiones perpeti. Tribulatio operatur paciẽtiam. Ille faciliè irridet hominum maledicta, qui intra conscientiam suam bonum gestat testimonium. Gloria nostra testimonium conscientiam nostram est. Hæc sunt itinera, quibus ad sempiternæ salutis portum peruenitur: hæc virtutes, quibus ingens ea merces proposita est; de qua Saluator ait in præsentì lectione: *Gaudete & exultate, quia merces vestra copiosa est in celis*. Hac tanta mercede proposita, quid arduum ac difficile homini Christiano offerri potest, quod non libenter & alacriter amplectatur? Huius mercedis respectu, martyres omnes nò modò mundi huius delicias, sed ipsam etiam vitam, ad eoque proprium corpus despexerunt. Quòd si mercedis huius dignitatem

Diaboli filiorum manus quale.

1 Cor. 14. Pax triplex est.

Roman. 7.

Esaiæ 53. Cantic. 1.

Hebr. 6.

Roman. 8.

1 Cor. 2.

Genes. 15. scire cupitis merces ipsa Deus est. Sic olim Abraham signifi-
1. Cor. 2. cauit: Noli timere Abraham, ego protector tuus, &c. Oculis non vidit, auris non audiuit, &c. Non ad martyrium inuitamur, sed diuinorum mandatorum leuissimam sarcinam ferendam, eodem proposito premio. Quæri potest, quæ futura hominis merces & beatitudo? Hanc eandem esse denuncio, quam vnus Dei propriam dico. Sic enim is reuelata facie infinitam pulchritudinem suam videt, & infinito amore diligit: ita nos quoque illum videbimus, amabimus, eoque fruemur, licet illius infiniti decoris immensitatem minimè comprehendere valeamus. Hinc Ioannes ait: Filioi, nunc filij Dei sumus, &c. Quale quæso erit, homuncionem ex limo terræ concretum, non ad Angelorum modò, sed ad Dei similitudinem eicuari, & eius gloriæ consortem fieri? Non igitur ita se Dominus maiestatis cum electis suis, atque Reges terræ cum famulis gerunt. Alio enim serui cultu, alta mensa, aliis dapibus & apparatus uti solent. At summus ille cælitum Imperator & Dominus, eadem nos tunica immortalitatis vestiet, eadem nos mensa, eodemque cibo alet, quando eiusdem nos felicitatis participes efficiet. Ego, inquit Saluator, dispono vobis, sicut & Pater meus disposuit mihi regnū, &c. Idem autem ipse qui hoc promittit, sanguinis sui pretio nobis hoc tantum munus mercatus est. Per illum enim cælestis Pater maxima & pretiosa nobis promissa donauit, ut vis delicti diuinæ efficiamur consortes naturæ. Hac ergo tantæ felici spe atque mercede proposita, Auditores, omnem torporem & somnum ab oculis excutere studeamus: per hæc beatitudinis semitas, quas Saluator proposuit, gradiamur, vigilemus, oremus: Sanctorum omnium, quorum solennia celebramus, opem imploremus, illos nobis patronos, vitæ duces, virtutum exempla proponamus, ut ipsorum precibus & clarissimis exemplis adiuti, ad eorum tandem societatem peruenire mereamur. Quæret fortasse aliquis, cur amor omnium Deus tot laboribus beatitudinem parari voluerit. Quod si dixeris, laboris huius causam non Dei voluntatem, sed voluntariam hominis culpam existisse, qui se peccato non modò maculauit, sed gratuitis etiam Dei donis spoliavit, quibus ad beatitudinem peruenire sine labore potuisset, contra hoc rursus instare aliquis poterit, Cur ipse Dominus, qui ruinam hominis impedire potuisset, hoc facere distulit? Si id enim fecisset, ò quam multorum malorum materia sustulisset! Quis igitur sensum Domini cognoscere, & iudi-

& iudicia illius atque consilia penetrare valeat? quid quæso nos facere par est, qui humi repimur, & vix ante oculos & in prospectu posita cognoscimus? Licet Dominus permiserit ruinam malorum, attamen numerus electorum permanit integer & illibatus. Siue enim cadente homine, siue stante, non minor fortasse prædestinatorum numerus fuisset: quem solus ille nouit, qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. Iam expendamus breuiter quæ bona ruina humani generis præbuit. Primitiæ igitur hinc Dominicæ incarnationis & passionis mysterium occasionem sumpsit. Si enim homo nõ peccasset, Filius Dei (ut plerique Sanctorum tenent) minimè humanam naturam inexplicabili ratione sibi copulasset, nullo modo crucis supplicium pertulisset. Tolle, inquit Aug. morbos, tolle vulnera, nulla erit medico veniendi causa. Si homo non peccasset, sicut neque humanitas Christi, ita neque beata virgo Christi mater futura fuisset: atque ita defuisset mundo hæc summa dignitas, & margarita pretiosa, quæ cunctas illustrat Ecclesias. Quid enim mirabilius ea puritate ac sanctitate, quã in sexu adeo fragili diuina gratia operata est? Dicit igitur Ecclesia felicem culpam, & necessarium prædicat Ad peccatum, quod tantis mysteriis occasionem dederit, Adde etiam mirabilem Sanctorum varietatem, quæ non modò præsentem, sed futuram etiam Ecclesiam maxima donorum gratiarumque varietate honestat & ornat. Perfectum corpus ex diuersis membris constituitur. Lapsus ille quamuis & dolendus & miserandus, diuinæ tamen præuidentiæ beneficio variis in Ecclesia Sanctorum Ordinibus occasio dedit. Si enim nullum peccatum existisset, vbi tunc Prophetæ? vbi Patriarchæ? vbi Apostoli & Euangelistæ? vbi Martyrum exercitus? vbi Confessores? vbi Virgines? Defuisset igitur hæc tam miranda Ecclesiæ varietas, quæ eius maxime pulchritudine illustrat, diuinæque gratiæ virtutem mirifice declarat. Adstirrit regina a dextris tuis, &c. Vide de tunica polymita Ioseph; quæ mirabilem hanc Ecclesiæ varietatē repræsentat. Nemo carnis fragilitatē & naturæ imbecillitatem in excusationis suæ velamen obtédere poterit, cum videat Sanctos nostri similes transisse. Vide quomodo pugnarūt. Zelo zelos sum pro Dño, exercituum, inquit ille. Ait Apost. Alij ludibria & verbera ex-
Psal. 44.
Genes. 37.
3. Reg. 19.
Hebr. 11.

*Psal. 146.**Ruina
Adæ quid
boni attulerit.**August.**Psal. 44.
Genes. 37.*

Martyrum cruore cōsecratæ sunt. Aliquando sex mille Martyres interfecti, aliquando decem mille patibulis affixi, aliquando vñdecim mille simul Virgines trucidatæ. Quid verò sanctissima Confessorum agmina commemorem? Fuerunt hi Doctores & Magistri, Ecclesiæ duces ac propugnatores, Anachoritæ. Quis autem Virginum gloriam silentio præterire possit, quæ in carne non secundum carnem viuentes, virginæ puritatem ad extremum vsque vitæ diem cōseruant? Videmus qua varietate militantē & triumphantem Ecclesiæ Deus decorauerit: videmus quæ felicitas piis in cælis propōita: videmus quibus itineribus ad hanc peruenitur, quibus stimulis corda nostra excitentur. Excitat mercedis magnitudo, Sanctōrū exēpla, diuinæ gratiæ vis admiranda, quæ nulli interclusa est. Adspiret diuina gratia. Amē.

IN COMMÉMORATIONE OMNIUM FIDELIUM DEFUNCTORVM, Sermo à F. Petro Cratopolio collectus.

T H E M A. *Amen, amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem Filij Dei.*
Ioan. 5.

DVÆ sunt resurrectiones: vna, qua, si in fide ipsa perseverantes manemus, in æternam resurgemus vitam. Qui vocē filij Dei audient, nihil est aliud, quàm qui obediunt: qui ergo obediunt, viuent. Impij sceleribus contaminati, mortui dicuntur: cùm autem diuino fauore peccata relinquunt, & gratiam cōsequuntur, viui nominantur. Homo occidit quidem per maliciam animam suam. Ex quo colligimus, impium hominem esse sui ipsius homicidam. Anima enim quæ peccauerit, ipsa morietur. Sic anima mortua est in corpore viuo: isti sunt in vitio- rum tamulo sepulti, de quibus dicitur: Ossa arida, audite verbum Dei. Cæterùm quando Deus præcepit ne quis hominem mortuum attingeret, volebat in primis prohibere ne quis impiis hominibus familiariter vteretur. Qui enim sunt vitii inquinati, mortui vocantur. Sed beati qui audiunt verbum Dei, vt à vitii resurgant. *Venit hora, inquit Ioannes, & nunc est, quando mortui audient vocem Filij Dei: & qui audierint, viuent.* Sicut fulmen ensē attingens, vāginam foris intē

Sapiēt. 16.

Ezech. 18.

Ezech. 37.

Anima in viuo corpore sepulta.

Simili.

integram relinquit, ferrum autem intus ferit: sic lethale flagitium corpus viuum foris relinquit, animam autem intus occidit, separans ab illa gratiam, quæ est animæ vita. *Amen, amen.* Geminat, vt certiores faciat sermonem. *Et nunc est, inquit: ne longo pōst tempore futuram arbitreris.* Hic poteris tractare, quòd non debeamus conuersionē differre, quia semper est hora parata, & nunc quādo debeas audire vocem Domini, siue sit interna, siue externa admonitio & inspiratio. *Quando mortui audient, id est, peccatores vita gratiæ destituti.* Ait Paulus: Vidua viuens in deliciis, mortua est. *Er qui audierint verbum Christi obediens, viuent vita gratiæ in via, & vita gloriæ in patria; sed perseverantia coronabitur.* Nemo audit salubriter verbum Dei, nisi per inspirationem Spiritus sancti, cuius cor tetigerit, & erudierit mentem eius, fundendo radium sapientiæ intellectui eius. Ait Esaias: *Domine aperuit mihi aurem, ego autem non contradico.* Hic docemur, ne idoneum istud credendi tempus omitteremus, ne condemnemur. Præsens doctrina complectenda, si ad æternam vitam peruenire velimus. Venit hora, quando omnes finaliter resurgent, quando audient vocem eius. Sic audiuit Lazarus: Veni foras. sic audiuit filia Archisynagogi & filius viduæ: & ideo signanter dicit, *Et nunc est,* quia per me incipiunt iam mortui resuscitari. Tota autē natura ad nunc obedit voluntati diuinæ. Vocat ea quæ non sunt tanquā ea quæ sunt. De eo rectè dicitur: *Qualis est hic, quia vēti & mare obediūt ei?* Huius verba, siue eius ministrorum, habent vim viuificatiuam. Verba, inquit, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Et sic viuificat, dum iustificat impios. Et quia auditus est via ad vitam, vel naturæ per obedientiam, ad reparationem vitæ & iustitiæ: ideo dicit, & qui audierint per obedientiam, quantum ad resurrectionē corporum; vel fidem, quantum ad resurrectionē animarum; viuent in corpore in æterna vita, & in ista vita gratiæ. *Sicut enim Pater habet vitam in semetipso.* Pater vitam habet, non aliunde, sed in seipso; vt ipsa vita sibi sit ipse. *Sic dedit & Filio vitam habere in semetipso.* Vides Filiū æqualem Patri: vt solum interstet inter Patrem & Filium, quia Pater habet vitam in semetipso, quam nemo ei dedit: Filius autem habet vitam in semetipso, quam Pater dedit. Hic Pater, à quo habet vitam, dedit & iudicandi & viuificandi virtutem: nolo autem miremini, cùm me videatis hominem, cùm mortuos me resuscitaturum, ac in iudicium deducturum pollicear. Nos non habemus vitam à nobis

1. Tim. 1.

Esaias 50.

Ioan. 11.

Lucæ 17.

Matth. 9.

Roman. 4.

Ioan. 6.

ipsis, sed à Deo: corpus habet vitam ab anima, anima à Deo: Pater est viuens per essentiam, ita & Filius.

Ait: Et potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est. Quamnam tam frequens iudicij, vitæ, resurrectionis commendatio? Quoniam hæc omnium maxima sunt, & quæ possunt difficilem etiã auditorem ad credendum adducere.

Qui enim credit resurrectionem, & scelerum pœnas, etiam sine aliis signis hoc solo assentietur, & beneuolum sibi iudicem reddere curabit. Deus Pater dedit Filio iudicij potestatem, & non quia suus, sed quia Filius hominis est. O verè Patrem misericordiarum, vult per hominem homines iudicari: quo, in tanta trepidatione malorum, electis fiduciam

Psalm. 71. præstet naturæ similitudo. Deus (inquit Dauid) iudicium tuum Regi da, & iustitiam tuam filio Regis. Sic & Angeli

Act. 1. loquebantur ad Apostolos: Hic Iesus, qui à vobis assumptus est in cælum, sic veniet. Hoc est in ipsa corporis forma atq;

Psalm. 144. substantia. Filius hominis faciet iudicium. Non intres in

1. Petri 4. iudicium cum seruo tuo. Si iustus vix saluabitur, impius &

Daniel. 2. peccator vbi apparebunt? Nabuchodonosor Daniele captiuum, vbi audiuit arcana, adorauit. Sic Israelitæ, loquente

Exod. 10. Angelo in monte Sinai, fuerunt perterriti, vt diceret Moysi:

Loquere tu nobis, & audiemus; & non loquatur Dominus, ne fortè moriamur. Qui iam initem contemnunt, olim experienter seuerissimum iudicem. Confugient ad speluncas, & dicent montibus & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum & ab ira Agni, quoniam

venit dies magnus iræ ipsorū: & quis poterit stare? Iram autem Agni appellat, vt indicet talem eius diei iram futuram, qualis eius mansuetudo antè præcessit. Quæ quidè res tanto

improbis terrori erit, vt D. Chrysostomus satius esse dicat, decem millia fulgura sustinere, quàm faciem illam mansuetam videre à nobis auersam, & tranquillum oculum non ferentem nos. De vltimo illo & horribili iudicio vide Matth.

24. 25. Mar. 13. Matth. 16. Tunc reddet vnicuique, &c. Nouissimum iudicium quale futurum sit, Lucæ 3. cuius ventilarum in manu. Extremum iudicium horribile valde. Finale iudicium. Tunc loquetur ad eos in ira sua. Finale & extremum iudicium. Deus deorum Dominus. Iudex. Hic est qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum. Resurrectio

nunc in mente, tunc in carne. Ipse iudex suscitabit mortuos, & vocat ea quæ nō sunt tanquàm ea quæ sunt. Nihil habet admirationis, si vox, quæ potuit instaurare naturam cum non esset

potus

potuerit reparare eandem cum corrupta esset. Qui à nihilo cuncta produxit, quomodo non poterit, quæ semel producta sunt, ab interitu ad vitam rursus reuocare? eiuſdē certe vtrumque ac immensæ potestatis est. Suscitare mortuos, est opus proprium Dei. Iob euidenter resurrectionē prædicit: Est arbori spes, si enim abscissa fuerit, iterum pullulabit, & virgultum eius nunquam deficit. Sicut arbores tranſacta hieme, & vi interiore illas fouente, virtute etiã solis & ventorum, producunt & emittunt folia, flores & fructus tamquam indumenta: ad eundem ferè modum omnes Dei amantissimæ animæ habent sibi propositum diem resurrectionis esse futurum, in quo per virtutem Solis iustitiæ emerget gloria Spiritus sancti, quæ intus latebat, & fouebat corpora Sanctorum: Nihil impossibile apud Deum.

Et procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ, &c. Superiūs cum de resurrectione mentium & animarum loqueretur, numquid fecit discretionem? Sed omnes qui audiunt viuunt, quia obediendo viuunt. At verò resurgendo &

procedendo de monumentis, non omnes ad vitam æternam ibunt, sed qui benefecerunt, qui autem malè, ad iudiciū. Peccatores ad supplicia sempiterna, iusti ad vitam æternam.

Multi ex his qui in terræ puluere dormierant, resurgent: quidam quidem ad vitam, alij autem ad opprobrium sempiternum; vt videant semper. Non qui credit tantum, sed qui cum

fide bona opera operatur, procedet in resurrectionem vitæ. Fides sine operibus mortua est. Impij videtes pios ita exaltari ac glorificati, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subita illa & insperata salute, dicentes intra se, pœnitentiam agentes, &c. Hic implebitur vaticinium Domini.

Qui me erubescit & sermones meos, & Filium hominis crucifectum cum venerit in maiestate sua. Timeo sanè, multos esse nunc in mūdo Pharaones, qui iusto Dei iudicio obdurati obæcæque sunt.

Nunc quæſo, Auditores, diligenter perpendite, cuiusmodi nos periculum maneat, si enim barbaræ nationes obviolatam naturæ legem, quæ animis nostris impressa est, sine fine cruciandæ sunt: quo nos timore concuti par est, qui tam

multa alia ad pietatem & iustitiam adiumenta percipimus. Multi solam de peccatis rationem in diuino iudicio exigendam timent: ego verò non minùs creditorum talentorum, hoc est, diuinorū beneficiorum, ac præcipuè summi ac maximi redemptionis & salutis nostræ beneficij, rationem

exigen

exigen

exigen

Resurrectio mortuorum. Iob 15. Simile.

Augustin.

Dani. 12.

Iacob 2.

Sapient. 4.

Luca 12.

Barbara nationes cur dñat de.

Ioan. 3. exigendam pertimesco. Quam quidem rem non obscure Saluator declarauit, cum ait Ioan. 3. Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Magnum ergo nobis ob admilla flagitia periculum impendit; nec minus tamen ob accepta beneficia & salutis adiumenta neglecta. Hinc idem Dominus cepit exprobrare ciuitatibus, in quibus factæ fuerant virtutes plurimæ ab ipso: quæ tamen ne his quidem diuine virtutis argumentis ad pœnitentiam excitare fuerint. Huius etiam causa cur sanctissimi viri quoque hoc iudicium reformident, quia quamuis nullis sibi lethalis criminis confisij sint, huius tamen beneficij rationem sibi à Deo exigendam pertimescunt. Quæ ratio diuini Thomam impulit, vt dicat, leuiori apud inferos pœna propter sua scelera infideles, quam fideles, esse puniendos: quod videlicet vtrique pro qualitate percepti luminis, & beneficiorum diuinorum atque adiutorum, quæ vtrique ad rectè viuendum donata fuerint, plectendi sunt. Hoc ipsum Dominus in Euangelio demonstrat, vbi ait: Vt tibi Chorozaim, vñ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedentes pœniterent, &c.

**SILVA QUÆDAM LOCORVM
COMMVNIVM, AD HODIERNVM
institutum faciens.**

2. Cor. 12. **H**Æc vita mortalis est somno simillima, aut potius mors ista vitalis. Clamat Apostolus: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Mirandum cur nos miserum cum Psalmographo non instantè proclamamus? *Psal. 141.* Educ de carcere animam meam. Et alibi: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Quanta puras lætitiæ perfunditur animus iusti, quum corporeis nexibus solutus, videt se à laqueo isto simul & periculo liberatum? O vita mortalis! & quid est tota, nisi perpetua & inopinata delusio? omnia quæ tam auidè querimus, tam ardentè amamus, tam sollicitè prosequimur, non vtrique vera bona sunt, sed vmbra imaginæque bonorum. Quid sunt enim diuitiæ, nisi vana quædam metalla? Quid honores, nisi ludicræ leuitates? Quid corporis voluptates, nisi turpes & obscenæ cupiditates? *Iob 27.* Diues, inquit Iob, cum dormierit, nihil secum adferet: aperiet

aperiet oculos, & nihil inueniet. Aduerte miserarum animarum querimoniam in lib. Sap. agnoscito fletum: Errauimus iniquiunt, à via veritatis, &c. Excitemur ergo, fratres, ab isto lethali somno & sopore mortifero, antequam nos exciter dira mors: tunc enim nihil proderit excitari.

Pium est mortuos deplorare, modò cum moderatione fiat. Sic enim videmus Abraham luxisse Saram coniugem suam. Sic etiam Isaac matrem suam defleuit. Et Iacob scissis vestibus luxit Ioseph filium suum, existimans eum mortuum esse. Ioseph etiam luxit in morte Iacob patris sui. Filij Israël videntes Aaron excessisse è vita, eum deplorarunt triginta diebus: & totidè Moysen in campatribus Moab. Dauid etiam lugebat Saulem & Ionatham, & filium suum Absalon Martha etiam, & soror eius Magdalena, tum etiam Christus Dominus, luxerunt Lazarum. Et in actibus Apostolorum fecerunt fratres Stephano protomartyri plactum magnum. Super mortuum plora, inquit Eccles. Verum cum quadam moderatione Christiana plorare debemus, ne videamur argumentum infidelitatis præbere in nimia lachrymarum effusione. Qui vitam honestè & in virtutibus egesserunt, quando ex hac vita migrat, verè liberantur & soluantur à vinculis, quibus in hoc mundo compediti erant, & ab ipsis calamitatibus & ærumnis. Est enim mors ipsa, his qui bene vixerunt, translatio quædam ad meliorem vitam, videlicet ab hac vita laboribus plena ad vitam beatissimam. Horribilis quidem est mors, iis præsertim qui vitam in deliciis & voluptatibus seculi traduxerunt, non autem illis qui præclaram & laudabilem hinc duxerunt vitam. Chrysost.

Vide quàm ardentè mortem optabat Apostolus, qui felicem traduxerat vitam, adeò vt diceret: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Mors agit sicut messor, qui spicas omnes metit, licet sint in superiore parte inæquales, sunt autem æquales inferiùs: sic mors magnos & paruos tollit, senes ac iuuenes, nullius habens rationem ætatis. Mors est omnium laborum præsentis vitæ finis quidam & terminus, principium autem bonorum. Vide diuum Ambrosium lib. 2. de Cain & Abel. Apostolus ait: Cupio dissolui & esse cū Christo: dissolui autem non postulare, nisi ærumnoso carcere se vincitū videret. Hoc etiam Dauid desiderabat cum diceret: Dirupisti vincula mea. Gregor. 4. Dialog. Mors liberationem adfert à præsentibus malis, nosque ad vitam perducit æternam. Vnde ignoro planè an sit mors appellanda, cum tanta nobis adferat

ferat bona. Gregorius Nazianzenus in Oratione 14.

Mori lucrum, dixit Apostolus ad Phil. 1. An non obsecro: ingens lucrum est, hanc breuem & miseris plenissimam vitam inquietam & incundissimam commutare? Cyprianus de duplici martyrio, ait quod mors sit quidam finis & terminus calamitarum omnium. Vide Philonem in lib. de Abrahamo.

Paulatim quidem nos etiam ipsa natura assue facit, ut mortem minus timeamus, transiens quidem ab infantia in pueritiam, ex pueritia in adolescentiam, & ita per ceteros ætatis gradus ramquam manu ducens. Vide Phil. in libro de Ioseph.

Seneca li. 3. epist. 24. Non repete morimur, inquit Seneca, sed paulatim ab ipsa natiuitatis nostræ exordio incipimus mori. Quotidie morimur, & nobis ætate crescentibus, vita ipsa decrescit & breuiatur: sicut totus humor intra phialam obliquam siue angustam conclusus, non repente effunditur, sed paulatim.

Sepultura in loco sancto eligenda
Patriarcha sepultura ratio nem habuit 70.
Ioan. 12. 2. Reg. 13. Augustin. Greg. 9. 10.
Sepultura eligenda in loco sancto & honorifico, ut hoc modo frequentius & facilius veniat in mentem mortis memoria & recordatio. Sic Abraham emit in sepulturam locum agrum: sic Iacob noluit sepeliri inter Ægyptios, sed filium rogauit ut se in sepulchro patrum suorum sepeliendum curaret. Ioseph commendauit ossa asportari ex Ægypto: hoc Moyses fideliter impleuit. Exod. 13. Christus sepulturam suam habuit rationem. Sine illam, ut in diem sepulturam matris seruet illud. Tobias, quod mortuos sepeliuit, commendatur. sic illi incolæ labes à David commendantur. Defunctorum vestes siue annuli in honore habentur, magis autem eorum ossa.

Tota vita nostra est quedam via ad mortem: & ideo curandum nobis est, ut commodam sternamus viam, bonis operibus atque virtutibus præstitis. Nullus dicat quod non timeat Purgatorium: siquidem grauissimæ sunt eius poenæ, adeo ut superent quilibet præsentis seculi calamitates & dolores. Vide August. De purgatorio, & quod suffragia animabus ibi detentis prosint, vide Concil. Tr. d. Sess. 22. cap. 2. & Sess. 25. in Decreto de Purgatorio. Variis quidem modis potest anima à Purgatorio liberari: primò, per modum intercessionis: secundò, per modum redemptionis: tertio, per modum propriæ solutionis: & quartò, per modum alienæ pro ea afflictionis. Vide Antonin. 1. parte titul. 5. cap. 5.

Defuncti quod adiuuandi.
2. Reg. 1.
Beneficia quæ à defunctis accepimus, nos mouere debent, ut pro eis oremus. Sic David ponebat ante oculos filios Israel beneficia quæ à Saule receperant. Quid quæso fructuosius etiam

etiam esse potest, quàm eis opem & auxilium ferre, à quibus speramus nos etiam, ubi in patriam conuolauerint, præmiis amplissimis & beneficiis esse afficiendos: ut Ruth. 1. dicitur: Faciat vobiscum Deus misericordiam, sicut fecistis cum mortuis. Porro non soluere animas & liberare à Purgatorio, propterea quod negligamus ea præstare, quæ nobis commendata sunt ab ipsis defunctis, & quæ nos facturos esse spondimus, grauissimum planè scelus est. Vnde Eccles. 7. dicitur, *Eccles. 7.* Mortuo ne prohibeas gratiam: Vide Vincentium.

Plurimum quidem nobis conducit ad vitam emendationem, considerare mortem ipsam & vitam nostram breuitatem. Qui congregat in messe, filius est sapiens. Num sentiunt aliqua beneficia etiam peccatorum animarum, cum super illis fiunt conuentus & peractiones bonorum? Respondet Athanasius: Si non aliquo beneficio participarent ex illo, non utique in cura & exsequiis fieret commemoratio: At sic ut vitis florescit extra in agro, & odorem eius sentit in vase vinum reclusum, sicque conflorescit etiam ipsum: ita intelligimus peccatorum animas participare aliqua beneficentia, ex sanguine immolatione & gratificatione pro ipsis facta, sicut solus ordinat & præcipit, qui viuorum & mortuorum potestatem gerit, Deus noster. Vide Athanasium quæst. 34.

Vita nostra mortalis somno dormitiuam apertissime comparatur. Iusto Dei iudicio peccator percutitur, ut qui in vita oblitus est Dei, in morte non recordetur sui. Cum enim dixerint, pax & securitas, repentinus eis superueniet interitus, & non effugient: & ducentes in bonis dies suos, cum minus cogitant, in puncto ad ima descendunt. O fallacem hospita!

Aduertendum est, quod benefacere animabus in Purgatorio detentis, non solum eis prodest, verum etiam illis qui bona ipsa operantur. Illud opus prouenit ex charitate, quod & alia meretur beneficia. Sancta & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, &c. Opera quæ fiunt pro defunctis, sunt in quadruplici differentia: aut sunt orationes, aut elemosinæ, aut ieiunia, aut disciplinæ, & denique Sacrificium Missæ. Necessè tamen est, ut qui facit, sit in gratia Dei constitutus. In Sacrificio autem Missæ aliter se res habet: nam semper illud quidè prodest, tamen si minister malus sit, cum in persona Ecclesiæ, quæ Deo gratissima est, Sacrificium offerat. Ipsæ quoque animæ in cælo collocatæ, pro nobis ante Deum preces fundent.

IVGEM MORTIS MEDITATIO.

NEM HOMINI VTILEM ESSE, COM-
mendandamq; summopere mortificationem
affectuum corporalium in hac vita.

- Hieronym.* **F**Acilè contemnit omnia, qui se semper cogitat esse mor-
Deut. 32. riturum. Gens absque cōsilio est, & sine prudentia: vit-
Ecl. 7. nam sapienter & intelligenter, ac nouissima prouiderent. In
omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in eter-
num nō peccabis. Rursus: Memor esto, quoniam mors non
tardat. Qui se quotidie recordatur esse moriturum, cōtem-
nit presentia, & ad futura festinat. Quid superbis terra & ci-
nis? inquit Sapiens, ad retinendam nostrā superbiam, mor-
tis cogitationem nobis ingerens. Si de diuitiis & honoribus
Augustin. & morum nobilitate te iactas, de patria, & pulchritudine
corporis, & honoribus qui tibi exhibentur ab hominibus,
Vita hac respice te ipsum: quia mortalis, terra es, & in terrā ibis. Idem
brevi. Augustinus de doctrina Christiana. Timor de futura morte,
mentem necessariō concutit, & quasi clauus carnis omnes
motus superbiē ligno crucis affigit. Quem obscuro delecta-
bit voluptas carnis, aut quem oblectabunt blandimenta lux-
Voluptas uria, vbi oculis obicitur ex sanguine funus, corpus exani-
carnis pecc- me, ad spectūque horridum, putor cadaverum, p̄dor sepul-
niciosa. chri, & colluies putredinis in busto? Plato dicebat, totam
philosophorum meditationem ac considerationē esse mor-
tis. Diuus Ambrosius ait? Surgite, eamus hinc, præcipiens vt
vnusquisque surgat de terrenis, erigat animam humi iacen-
tem, & ad supernā attollat. Qui autem sunt Christi, carnem
suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. O mors,
quā amara est memoria tua homini pacē habenti in sub-
stantiis suis, viro quieto, &c. Verumtamē vniuersa vanitas,
omnis homo viuens. Dies mei sicut vmbra declinauerunt,
& ego sicut fenum arui. Homo vanitati similis factus est,
dies eius sicut vmbra prætereunt. Homo natus de muliere,
breui viuens tempore, &c. Quæ est enim vita vestra? vapor
est. Omnis caro fœnum, & omnis gloria, &c. Qui mortem
quotidiana cogitatione, quasi familiarē sibi & domesticam
reddidit; securus eam expectat, & præuiso ferientem. Ielo
contra ictum eius armatus, minùs timet. Dominus Deus vi-
gilare nos monet: nescimus enim quando tempus sit. Mo-
Lucæ 13. ueant nos virgines illæ imprudentes. Amen.
Mat. 24.

DE

DE COMMUNI SANCTORVM.

DE APOSTOLIS, VBI NON

ASSIGNATUR PROPRIVM EVANGE-
lium, istud accipere ac proponere pro Con-
cione commode poterit Concionator: *Hoc est*
præceptum meum. In hac Euāgelica lectione de
fraternæ dilectionis præcepto (de quo Euan-
gelica lectio differit) ac deinde de mundi cō-
uersione & Apostolorū prædicatione agitur.

THEMA. *Hoc est præceptum meum, ut diligatis in-
uicem, sicut dilexi vos. Ioan. 15.*

Odierna sancti Euangelij lectio, Auditores
charissimi, duas complectitur partes: quarum
altera fraternæ dilectionis præceptum, altera
mundi conuersionem, & Apostolorum præ-
dicationem continet: quam Dominus in ex-
trema sacra huius lectionis parte breuissima
oratione complexus est, cum ad Apostolos ait: *Posui vos vt*
eat, & fructum adferatis. & fructus vester maneat. De hac igitur
nos quoq; breuiter: de illa verd (quoniam plurimum ad
vitæ nostræ institutionem pertinet) paulo fufius differemus.
Quod quo pleniùs exsequi possimus, cælestem opem, sacra-
tissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Est Psalmus, Cæli enarrant gloriam Dei, in quo miro di- *Psal. 18.*
uini Spiritus artificio Dei gloria celebratur, in quo duæ po-
tissimum Dei laudes prædicantur: vna est, quæ à cōcinnitate
totius naturæ colligitur: altera, quæ in æquitate & sanctitate
legis à se hominibus latæ perspicitur. Diuinæ legis laudes
celebrat, dicens: *Lex Domini immaculata, conuertens api-*

PR

mas, & quæ deinceps sequuntur. Illo igitur opere diligenter animaduerso, facile quis immensam diuinæ maiestatis potentiam, sapientiam, & mirabilem rerum omnium prouidentiam prospicere poterit. Ex hoc autem (id quod in Deo mirabilius, & humano iudicio sublimius est) infinitam eius bonitatem, sanctitatem, benignitatem, & in genus hominū charitatem, & viscera misericordiæ, colligere poterit. Vt enim aquæ fontium eorum locorum saporem referunt, per quos transeunt (vnde quandoque dulces, quandoque salis sunt) ita cum diuina lex è sacro illò pectore ad nos manarit, non potest non eius pectoris, vnde ipsa deprompta est, saporem atque naturam referre. Quocirca ea nobis instar purissimi speculi, in quo non solum animæ nostræ maculas (ubi à diuinā lege deuiamus) sed etiam diuinæ bonitatis & charitatis imaginem contemplemur. Quid enim dulcius, quid amantius vel vna illa lege, quam omnium aliarum legum compendium esse Saluator ait, nempe: Omnia quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis? Hæc est enim lex & Prophetæ. Potuit ne quicquam salutaris atque iucundius hominibus præcipi? Quid enim ea vita beatius esset, in qua omnes homines hoc aliis præstarent, quod sibi ipsis exhiberi vellent? Sed hac tamen cæterisque similibus legibus prætermisiss, quæ facile diuinæ benignitatis naturam repræsentant, ad eam, quæ in hodierna sancti Euangelij lectione traditur, veniamus. *Hoc est* (ait Dominus) *præceptum meum*. Digna certe vox legislatore Deo, cui vni ex seipso præcipiendi ius est: à quo sicut omnis paternitas, ita omnis potestas in cælo & in terra nominatur. Non est enim (ait Apostolus) potestas, nisi à Deo. Sed exspecto Domine quid mihi præcipias, quam legem feras, quæ sacrificiorum genera mihi præscribas, quod obsequij genus iniungas, propter quod cælestem mihi hereditatem largiaris. *Hoc est*, ait, *præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos*. Quid hac lege iucundius? Quid nobis vel ad vitam commodius, vel ad pacem securius, quam vt fraterna dilectione, mutuisque beneficiis nos ipsos prosequeremur, nobis inuicè succurreremus? Cum enim omnia mala & bona hominibus ab hominibus inferantur (propter quod rectè sapientes dixerūt, Homo homini Deus, & homo homini dæmon: vtrumque enim frequenter homo homini esse solet, dum aliquando mortem inferat, aliquando à morte liberat) si hac dilectione se homines mutuo complerentur, quid illis boni deesse, quidve mali

Simile.

Lex à Dei pectore est.

Matth. 7.

Lex que iucundissima.

Roma. 13.

Homo homini Deus aut dæmo.

eum

euertire ab aliis posset? Sic igitur in summa pace atque otio tranquillam sine vilo timore vitam ducerent. Nihil enim est quod mutuam pariat dilectionem, quam concordia: vnanimis sunt insuperabiles: qui autem priuatis dissident odiis, facile à quouis euerti possunt. Hoc ergo affectu planè paterno ad charitatis vnitatem nos hortatur, dicens: *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos*. O quam verè à Propheta dictum est, Lex Domini immaculata, cōuertens animas! Verè enim hæc diuina lex piorū animas ab infano terrenarum rerum amore ad castissimam & ardentissimam legislatoris huius dilectionem conuertit. Lex mea, & sacrificium quo ego oblector, quo placor, est pax vestra, salus vestra, tranquillitas, quæ ego hac lege mea sancio & constituo. Summum illius ac singulare præceptum est, vt nos inuicem diligamus, & omnia charitatis & humanitatis officia alijs in alios conferamus, nec humanum sanguinem effundamus, qui maximè apud illum pretiosus est. Vnde facile apparet, sanguinolenta illa idolorum sacrificia ab illo instituta esse, qui homicida erat ab initio, quique humanum sanguinè vt crudelissimè, ira & auidissimè sitit. Oritur nõ modica admiratio, cur illi tam sint addicti & deuoti ad sanguinarios illos & falsissimos deos, cum nos in verum Deum, in cuius manu sumus, tam simus pusillanimes. Illi ob diaboli obsequium non dubitant vitam profundere: nobis autem graue atque molestum est, vel vnus diei incedam propter verum Deum sustinere, vel paulo diutius in oratione persistere, vel acceptam iniuriam erranti proximo condonare, vel cupiditatum nostrarum intemperantiam non ferro, sed diuini timoris gladio abscindere, vel frustum panis petenti Christo in paupere suo porrigere, cum illi tamen frustra vitam & sanguinem dæmonibus largirentur. *Hoc est*, ait, *præceptum meum*. Quid est quod addit, *meum*? an non alia quoque diuine legis præcepta eundem habent auctorem & legislatorem? Cur igitur hoc peculiare dicit esse suum? Ad hoc facile quifque respondere posset, hoc vno dilectionis præcepto cætera legis præcepta contineri, Apostolo testante, qui ait: Qui diligit proximum, legem impleuit. Et: Plenitudo legis, est dilectio. Inter omnia eius præcepta nullibi magis eius elucet bonitas, quam in hoc. Miserationes enim eius super omnia opera eius. Hoc quoque mandatum & nouum esse dicit. Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Hoc mandatū creatum est cum ipso homine ab

Psal. 18.

Sacrificia que abominanda.

Inconstans nostra.

Roma. 13.

Psal. 144.

Joan. 15.

exordio mundi. Quid enim magis secundum hominis naturam, quam humanitas & benignitas? Homo sum, humani nihil à me alienum puto. hanc Comici sententiam D. Augustinus vehementer probat. Est hoc mandatum & vetus & nouum: vetus quidem institutio, sed antiquatū hominum prauitate; quod tamen Dei Filius tum verbis & exemplis, tum etiam maximis dilectionis stimulis renouauit. Sicut enim pictores senio & uerustate exefas atq; penè obliteratas imagines nouis additis coloribus renouare solent; quo fit, vt eadē tabula noua simul & veteres dicēda sint: ita Christus Dominus magno artificio, mirisq; coloribus hoc mandatum, ab hominibus fere neglectum, instaurauit: atque ita factam est, vt vtrumque in illud nomen caderet. Quid enim aliud tota eius vita & doctrina, nisi dilectionē & charitatem sonat? quid aliud eius incarnatio, natiuitas, miracula, mors inuinit, nisi accessitissimam eius charitatem? Quia enim alia de causa idem dixit: Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur? Tot enim charitati nostræ stimulos addidit, præsertim cum pro salute nostra calicem passionis hausit, vt (sicut Chryostomus ait) etiam si lapidei essemus, hæc tanta dilectione exhibita, instar mollis ceræ liquefieri deberemus. Hac ergo ratione nihil mirum, si mandatum hoc nouum à Domino appelletur, quod tam multis mirisq; rationibus confirmatum, & mentibus hominum infixum fuit. Pertinet hoc mandatum maximè ad nouam legem, quæ hoc à veteri distat, quod illa timoris, hæc amoris lex sit: ideòque rectè hoc mandatum nouum dicitur, quia ad nouam præcipuè legem pertinet; in qua non solum charitas adeò strictè hominibus præcipitur, sed etiam fidelium cordibus infunditur per Spiritum sanctum, qui illis donatur. Et quidem satis erat huius præcepti suauitas simul & vtilitas, vt nos ad eius obseruationem adigeret: sed addit Dominus vtilitati præcepti nouum obedientiæ aculeum, nempe dilectionis suæ exemplum, dicens: *sicut dilexi vos*. Est etiam docendi genus, cum doctoris præceptum præcipiens exemplo commendatur. Hac enim ratione Paulus Philippenses ad charitatis officia hortatur, eximiam suam in eos charitatē prius commemorans, cum ait: Testis enim meus est Deus, quo modo cupiam vos omnes in visceribus Iesu Christi. Et hoc rogo, vt charitas vestra magis ac magis abundet. Hoc igitur modo Saluator, cum ad fraternam dilectionē inuitat, seipsum in efficacissimum dilectionis exemplum præcipit.

August. in lib. Confess.

Simile.

Charitas instaurata.

Lucæ 12.

2. Chry.

Legis veteris & nouæ differentia. August.

Phillip. 1.

proponit, cum ait: *Sicut dilexi vos*. Quantum verò dilexeris exponit deinde, cum subdit: *Maiorem hac dilectione nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis*. Hoc autem exemplo quid efficacius proponi nobis potuit? Non enim exemplū solum est, sed summum etiā beneficium, dum pro nobis à morte liberandis, ipse vitam suam morti exposuit. Hinc Ioannes: In hoc, inquit, cognoscimus charitatem Dei, quia ille pro nobis animam suā posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Quæ quidē res tunc præcipuè nos obligat, cum salus animæ periclitatur: nec alia suppetit ratio, qua periclitanti fratris animæ subuenire valeamus. Vnde animaduertere liceat, quousque charitatis Christianæ lex progredi debeat, vt aliquādo vitam ipsam (qua nihil homini charius esse solet) pro Christianis impendere teneamus. Quod cum ita sit, quid de illis existimandum est, qui ne frustum quidem panis egenti fratri porrigere volunt? Qui non dat pro fratribus substantiam, quomodo pro eis daturus est animam? Christus nos fortiter dilexit: nam propositio sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta. Licet sciret quæ eum manerent pericula Hierosolymis, nihilominus tamen vltro se illuc contulit. Ipse properauit Hierosolymam: quæ properatio siue processio, animi eius seruorū & alacritatem, qua ad salutis nostræ sacrificiū consummandum properabat, non obscure demonstrat: quare nulla tormenta formidabat. Huius verò infraactæ atque incōcussæ fortitudinis gratia Apostolus petram appellat, quæ cælestis iustitiæ virga percussa, stuenti populo largissimas diuinarum gratiarum aquas fudit: ipsa tamen illesæ & integra permanfit. Et ob hoc item in lege Dominus præcepit, ne Paschalis agni ossa comminuerentur: Os, inquit, non comminuetis ex eo. Quæ quidem cautio superuacanea & otiosa esset, nisi per eam Dominus immobilem Christi Domini fortitudinē designare voluisset. Dilexit etiam nos dulciter, eius gesta & verba hoc declarant. Ad gesta pertinet, quod procumbens hūmi, discipulorum pedes lauit; quod charitatis officium est: ad verba autem, quod discipulos suos aliquando fratres, aliquando filios, ietē filiolos suos (quod est multo dulcius) appellabat; & omnes deniq; homines ad se amantissimis verbis inuitabat, dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Quibus verbis quid dulcius? quid amantius? Ardentem se dilexisse ostendit, quando tanto salutis nostræ desiderio flagrabat, vt diceret: Baptismo habeo baptiza-

1. Ioan. 3.

Charitas quousque extendatur.

Gregorius Christus nos dilexit fortiter.

Lucæ 19. Marc. 10.

1. Cor. 10.

Exod. 12.

Christus nos dulciter dilexit.

Matth. 28 Ioan. 13.

Matth. 23.

Ardentem nos Christus dilexit.

Luce 11. ri: & quomodo coarctor vsque dum perficiatur! Instante autem iam mortis hora, eodem permotus desiderio proditori ait: Quod facis, fac cito: quod videlicet passionis sue tempus ob salutem nostram accelerari vehementer optaret. Perseuerater se dilexisset, satis illa Ioannis verba indicant: Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et illa item, quæ is per Prophetam multo antè prædixerat: In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans. Hinc Iudæis petentibus vt è cruce descenderet, quo illum esse Dei Filium crederet, assentiri noluit, donec, redemptionis opere perfectò, dixit: Consummatum est. Verum inter has diuini amoris laudes, ea nos vel maximè ad mutuam amoris vicem incitare debet, quòd simpliciter, hoc est, sine vllò suo emolumento ita dilexit, vt atrocissimum mortis supplicium non pro sua, sed pro nostra salute subire non recusauerit. Cum enim duplex in Christo natura sit, diuina scilicet & humana: satis constat, diuinæ naturæ utilitatis nihil accedere neq; decedere potuisse. Humana verò natura, cum à primo sacræ conceptionis suæ momento fuerit beata, & immensa gratia plena; quid illi amplius, præter corporis & nominis sui gloriam (quam tunc etiam promeruit) accedere potuit? Videtis ergo quàm gratis, hoc est, sine vllò suo emolumento nos Christus Dominus dilexerit? Quisquis autem hanc diuinæ dilectionis gratiam pio affectu fuerit contemplatus, mirum erit si non totus præ stuporis & amoris magnitudine extra se quodammodo rapiatur. Hanc ergo amoris sinceritatem & puritatem toto affectu imitari studeamus: gratis nos quoque proximos diligamus, gratis eis beneficiamus, hoc est enim quod Apostolus à nobis exigit, cum ait: Qui tribuit in simplicitate. Aliud enim charitas, aliud negotiatio est. Cum facis, inquit magister cælestis, prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, &c. O quàm sublimis Philosophia in his Domini verbis continetur! Non prohibet vocare amicos, sed vult vt bona opera pura & simplici mente faciamus. Quis autem satis explicare queat, quàm longè ab hac charitatis simplicitate abhorreat mundus? Querebatur olim Dominus per Prophetam, cum dixit: Quis ex vobis est, qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? At multo magis nunc queri potest: Quis modò puram sinceramq; amicitiam vel inter fratres deprehendat? Nemo seminat vbi se nihil frugis collecturum sperat: quia vbi totum hominem occupat cupiditas, nihil sibi vindicat charitas.

Vidistis

Vidistis hactenus qua ratione Dominus ad charitatis sinceritatem exemplo suo & beneficio excitauerit. Verum ne his quidem stimulis contentus, addit tertium, nempe ingens huius obedientiæ præmiū, dicens: Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis, &c. Summa fides in Dei amicitia est: quid quæso vel in hoc seculo ad tuendam vitam, vel in futuro ad consequendam gloriā omnipotentis Dei amico deesse poterit? Quid enim ad Dei amicitiam maius adiici potest? Quis adeò ferreus sit, qui nō ad hunc diuinæ charitatis ignē collescat? qui non in hac lege, velut in purissimo quodam speculo, viscera misericordiæ & diuinæ bonitatis inspiciat? Illius præcepta non ipsi, sed nobis sunt salutaria. Habemus mandata, habemus & præmia. Hæc est prior Evangelij pars, altera ad Apostolorum pertinet gloriam: hanc tractabimus. In hac parte Dominus maximum & pulcherrimum operum suorum, hoc est, mundi conuersionem, & idololatriæ deiectionem, breui oratione complexus est, cum ait: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, vt carni, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. His verbis apertissimè Gentium vocationem, Evangelij prædicationem, & crucis suæ triumphum vaticinatur. Huius contemplationis fructum Isaias exponit, cum ait: Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Esse autem mundi conuersionem inter maxima Dei opera atque miracula computandam, rei magnitudo, & ministrorum, quibus in id diuina sapietia vsa est, imbecillitas apertissimè declarat. Cum enim vniversus ferè orbis, sublata veri Dei cognitione, horrendis tenebris circumfusus, in omnibus flagitiis & turpitudine versaretur, pauci viri, Iudæorum stirpe prognati, Regibus, Imperatoribus, atque omnibus ferè mundi nationibus repugnantibus, atque omnia tormentorum generà aduersum illos intentantibus, vniversum penè genus hominum ex tetris illis tenebris eriperunt, & ad fidem atque obedientiam vnus hominis, quem in crucem sublatum sciebant, breuissimo temporis spatio adduxerunt: Omnes Apostoli (vno Ioanne excepto) variis tormentorum generibus Christi Euangelium, satana cum satellitibus suis modis omnibus repugnante, in toto terrarum orbe disseminarunt. Nec solum commentita numina peruerterunt, verum & libidinem, ambitionem, odium, crudelitatem, auariciam ex animis eorum, qui se ad Christi nomen

Amicorum
omnia com-
munia.Mundi con-
uersio, mi-
raculum
insigne.

Isaias 60:

Apostoli
quid egess-
sint.

adiunxerant, exterminarunt. Hæc fuit Dei mens ac consilium, hanc doctrinam miraculis confirmarunt. Hæc quidem completa certo certius scimus, eodem argumento colligere possumus, cætera quoque omnia, quæ eodem spiritu dicta sunt, complenda: scilicet de extremo iudicio, de sempiternis reprobis pœnis, de igni inexstinguibili, immortali verme, tenebris horrendis, carcere tetro, dæmonum contubernio, variisque suppliciorum generibus. Eueniet ut quæ modò futura & longè absentia sunt, præsentia videamus: quando quidem præteritarum rerum exhibitio sit futurarum certitudo. Vidimus cōuersionem mundi, principem huius mūdi profligatum: vidimus Ecclesiam semper impugnatam, permanere tamen semper inuictam. Videbimus etiam iudicem in nubibus cæli venientem cum potestate magna & maiestate, oues ab hœdis secernentem, & oues quidem à dextris, hœdos verò à sinistris collocantem. Hæc, Auditores, hæc vobis semper ante oculos ponite, hæc certo certius futura esse credite, illamq; Salomonis sententiam assidue recolite: Cuncta quæ sunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum fuerit, siue malum sit. His enim verbis longissimæ illius siue concionis, siue disputationis summam complexus est. In hac vita vix vllum tam præsens periculum est, quod non aut opera nostra, aut amicorum, aut rationis solertia depellere valeamus. Vbi autem ad inferos ventum est, & à supremo illo iudice damnationis sententia lata fuerit, nihil est quod eam vlla ratione aut reuocare aut mitigare possit. Clamant miseri perpetuo: Transit messis, finita est æstas (in qua videlicet commeatum nobis parare potuissimus) & nos saluati non sumus. Hoc enim messis tempore victum sibi homines parare solent: quod qui facere negligunt, necesse est ut famem deinceps & inediam patiantur. Sic diues ille epulo micis potuit mercari cælum, qui neglexit. Scriptum est: Pro hac (scilicet peccatorum remissione) orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Opportunum autem orandi & veniam impetrandi tempus modò est, quando nec calix aquæ frigidæ debita mercede caret, quando vel vna lachryma ex toto corde effusa, totius vitæ sordes eluere, animamq; astris puriorem efficere potest. Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Quia enim viri mali non cogitant iudicium, (aliter enim vitæ instituerent, si hoc cogitarēt) ideo dies ille iudicij

semper

semper illis repentinus & improuisus venit. Quæ de causa 1. Thess. 5. Apóstolus diem Domini furi comparat, qui ea ad furandum tempora captat, in quibus homines negligentius & securius agere solent. Hanc similitudinem Dominus ipse adduxit de seruo inerti. Expendite igitur vobiscum intentionem vestram, quid vobis animus potissimum persuadeat. Luca 12.

Quid igitur nos facere mones? Hoc nos breuiter Sapiens ille docet, cum ait: Ante iudiciū para iustitiam. Da operam, ut antequam iudex adueniat, inueniaris iustus. Ille iustus est, qui præteritæ vitæ peccata veræ contritionis atque confessionis virtute delet: eademq; studiosissimè vitare proponit. Hoc enim propositum totius diuinæ legis summam cōtinet. Omnes aditus, per quos peccato in animam nostram ingressus pateat, obstruendi & virtutibus muniendi sunt. Oculi, aures, lingua, cor, caro: hæc possunt esse instrumenta pietatis, possunt & damnationis, prout eis vsi fuerimus. Nos, Auditores, ea quæ hæctenus diximus, sollicito & casto timore custodiētes, minori vtique compendio, quam omnes sancti Martyres, ad eandem hæreditatem, Domino adspirante, & iter nostrum bene fortunante, peruenire poterimus. Amen.

IN FESTO ALICVIUS MARTYRIS,

CONCIO: IN QVA PER VARIOS LABORES ad cæleste regnum, sanctorū Martyrum exemplo, perueniendum esse docetur: deinde laborum causæ explicantur: tertio verò loco, quibus rebus ad hos labores superandos instrui & armari possimus, declaratur.

THEMA. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Mat. 16.

Inter omnia quæ humani ingenij vis studiosè & laudabiliter quærere & indagare potest, nihil est quod vel honestius vel vtilius quæramus, quam quæ sit via, per quam ad æternæ felicitatis gloriam peruenire valeamus. Si enim creaturæ nihil aliud agunt ac moliantur, quam vt ad fines sibi à conditore constitutos perueniant, in eoque maximè laborem & operam ponunt: quid quæso nobis aliud quærendum, quid facien-

Et nō semper inquisiendus non bis.

dum est, qui ad hunc finem à Deo facti & informati sumus! Si hoc vnum præstemus, satis nostro officio functi sumus: si verò sine hac vna re cætera omnia adipiscamur, etiam si totius orbis imperium nacti erimus, frustra nos conditos, frustra in lucem editos, frustra denique vixisse sciamus. Frustra enim est (vt Philosophi dicunt) quod ad finem sibi præstitutum non peruenit. Si quis igitur ab hoc tanto malo immunis esse, si quis ad finem suum peruenire cupit (hoc est, vnum illud & summum bonum, ad quod fruendum à Deo conditus est, adipisci) habet in paucis his Domini verbis regiam viam, ab eo ipso, qui via, veritas, & vita est, plenè & breuiter descriptam. Vt autè aliquid fructuose ad omnium nostrum salutem proponere possimus, diuinum numen imploremus.

A V E M A R I A.

Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. In quibus verbis primo loco particula annotanda est: *si quis*, hac enim voce nemini quidem vira infert, sed quam sint pauci, qui hoc salutari desiderio flagrènt, innuit. Verè enim (vt idem Dominus ait) arcta est via quæ ducit ad vitam, & pauci ambulant per eam; ideoque non omnes in commune vocat, sed, *si quis*, inquit, *vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*, quod perinde est ac si diceret: Neminem cogo, nulli vim infero, appono vobis aquam & ignem: ad quod quisque voluerit, porrigat manum suam. Hic Dominus: Qui nocet, noceat adhuc: & qui iustus est, iustificetur adhuc: & qui sanctus est, sanctificetur adhuc. Cæterum, *si quis vult venire post me*, hoc est, si quis, quò ego venturus sum, venire cupit: si felicitatis meæ particeps esse desiderat: si mecum in cælesti gloria regnare cupit: *Abneget semetipsum, & tollat crucem*

suam. Si quis, inquit, *vult*. Primò quidem loco ardens à nobis proficiendi desiderium requirit. Aliter enim fideles serui, aliter inertes & languidi Christum sequi volunt. Illi enim, quo ardore ad finem suum peruenire cupiunt, eo quoque ista amplectuntur, quæ ipsos eo ducant: isti verò eo modo

volunt, quem Salomon describit his verbis: Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim manus eius quidquam operari.

Et alio in loco: Vult & non vult piger. hoc est, vult quidè ille, cum sibi ante oculos proponit præmium: non vult autem, cum considerat operis laborem: promissis quidem inuitatur vt velit; præceptis tamen deterretur vt nolit. Huiusmodi

enim

enim desideriis plenus est mundus: imò verò pleni sunt inferi. Cæterum quam pauci sunt, qui verè & ex animo Christum sequi cupiant, idem Dominus hac loquendi figura designare voluit: *si quis vult venire post me, abneget semetipsum.* Hæc est igitur, Auditoris, regia in cælum via, qua & omnes sancti, & sanctorum omnium Dominus ingressus est. Omnium est enim illa vox: Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Ecclesiæ quoque vox est: Nigra sum, sed formosa filiæ Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, & sicut pelles Salomonis. Hæc namque pelles extrà quidem viles apparebant (vt pote Solis æstu ac puluere fuscata) quæ tamen intus miro decore & ornatu nitentur. Causam verò huius externi coloris atque habitus, Solem esse dicit: quia Sol, inquit, me decolorauit: hoc est, Sponsi mei, qui est verus sanctitatis & iustitiæ Sol, charitas (qui me ad mortem vsque dilexit) me quoque impulit, vt ob eius amorem nullum laborem, nullas persecutiones, nullum denique supplicium recusarem, vt sic tandem, quatenus fieri posset, amori eius amorem, & passionibus vicem redderem. Ille passus, vt patientiæ exemplum relinqueret. Esto hic fidelis imitator Christi. Necessè est vt tribulationibus, veluti scopuli in mari, quatiatur. Hinc in Cantic. Sponsa, cum lectulum Salomonis auto & argento ornatum esse dixisset, adscensum in illum tradit esse purpureum. Quo genere coloris, Martyrum sanguinem, cæterosque Sanctorum labores designare videtur, per quos illis ad sempiternæ felicitatis requiem adscensus patuit. Qui (ait Apostolus) Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis. Hoc enim spiritualis cuiusdam martyrij genus est. Virtutis autem ea est ratio atque natura, quæ vnica via est ad beatitudinem, vt variis laboribus comparetur. Si, inquit D. Augustinus, vis esse beatus, esto immaculatus. Virtutem autem circa difficilia & ardua opera versari, nemo est qui nesciat. Vbi enim labor nullus, nullaque operis difficultas intercedit, nullus virtuti etià locus est. Strenuos operarios virtus querit, segnes autem & dormitantes procul à se abiicit. Non sine causa ille ait: Vigilia honestatis tabefacit carnes, & cogitatus illius aufert somnum. Non inuenitur in terra suauiter viuētium. Sponsa vbi sponsum multo labore per plateas quæssisset, & multa in hac pia inquisitione perpessa fuisset, illum tandem inuenit. Non enim segnes & inertes, sed strenuè laborantes, Christum Dominum inueniunt. Hinc Salomon:

Manus,

Via regia. in cælum qua. *Psal. 69.**Cantic. 1.**Viri p[ro] extrà viles apparent.**1. Petri 2.**Cantic. 5.**Galat. 2.**Virtutis natura. August.**Ecclesi. 32. Job 28.**Christum qui inueniant.*

**Prov. 12.*

Manus, inquit, fortium dominabitur: quæ autem remissa est, tributis seruiet. Seruiet enim affectibus, variisque cupiditatibus, quæ nisi in manu forti superantur. Non seruiet autem virtuti, quam nemo nisi per laborum tolerantiam

**Genes. 8.*

atque patientiam adeptus est. Sensus & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt ab adolescentia sua. Quanta ergo vi aduersus hos lapsus naturæ motus atque impetus pugnandum est! Aliud est enim, cymbam prono flumine, ventisque secundis ferri: aliud verò, contra impetum fluminis, & veterum aduersantium flatus remorum impulsu con-

**Certamen nobis propositum.*

nari: hic enim validis incumbere remis, magnoque nisu aduersus hæc impedimenta pugnare oportet. O si nunc spirituales oculos haberemus! quàm liquidò deprehederemus, simile nobis certamen, simileq; navigationis discrimen esse propositum! O quanto nobis studio, quanto labore, quibus vigiliis & precibus opus est, vt tricipitem hunc Cerberum expugnare valeamus! Spiritus noster, qui à cælis originem ducit, in hoc mûdo est velut advena & peregrinus: caro autem in ipso tanquam in patria & genitili solo instar ciuis est. Quo fit, vt eius cupiditas à cognata patria, in qua vitam ducit, non parum acutur. Huc accedit, quòd suos etiã carum satellites habeat, qui simili modo terrenis bonis capiuntur. Oculi enim pulchra videre, aures iucunda audire, nares suauia odorari, corpus mollibus tegi concupiscit. Quæ omnia aduersus spiritum, qui solis spiritualibus rebus pascitur, acriter pugnant. Liqueat igitur non modò sanctarum scripturarum testimonio, sed aperta etiã ratione, per varios labores atque certamina nobis ad sempiternæ felicitatis portum esse veniendum. Vnde quisquis omnem laborum molestiam detrectat, seipsum in sempiternam miseriam atque mortem præcipitat. Vt autem scias quibus in rebus nobis elaborandum sit, exemplo sacræ scripturæ discite. Olim Rebecæ veterum gestanti, & Dominum de futuro partu consulenti, dictum est: Duæ gætes sunt in vtero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur. Idem igitur sibi quisque fidelium quadam similitudine dictum putet. Duos enim quisq; nostrum varium cupiditatum exercitus in pectore suo gestat, qui aduersus virtutis & rationis imperium continenter bellum gerunt. Aliæ enim opes, honores, & carnis delicias sitienter appetunt: aliæ verò, si quis nobis impedimento sit, quo minus hæc ipsa quæ ardentur cupimus assequamur, ita, vindictæ cupiditate, nos à virtute & tranquillo mentis statu deicere

Vita nostra militaria.*Genes. 25.*

conantur. In his igitur vtrisque affectibus cæterisque turbidis animi motibus frenandis, tota vita laborandum est: ne videlicet huiusmodi affectionum impetus nos transuersos agant, & à virtutis tramite abducant. Alij propter tuendam fidem, alij propter charitatem conservandam martyres sunt. Habemus igitur in his rebus, exercendam virtutis propositam materiam. Iam cogitet perpendatque quisque apud se, licet asperiora vobis proposuerim, quòd magis in hac vita ad labores & asperitatem inuitemur. Necessè sanè est, vt, sicut aduersus hostes dimicaturi, eorum vires nosse diligenter student, quo similes copias & parem animi magnitudinem aduersus illorum impetum comparèt: ita in virtutis stadio pugnaturi, qui sint ipsis labores exantlandi, quæ certamina subeunda, prius animo comprehendant, ne, si languidi & imparati in hoc certamen descenderint, in primo congressu, improvisi laboris magnitudine deterriti, frangantur. Præmium aut certè spes laboris, ipsum opus reddit dulce & leue. Quid enim aliud agunt omnes qui labore manuum suarum die ac nocte victum sibi suisque comparant? Quid faber ferrarius, qui nossem tamquam diem transigit? Vapor ignis, inquit ille, exurit carnes eius, & in calore fornacis concertatur. Non ergo in labores solum, sed in laborum fructum, & alia multa quæ laborum acerbiteriam leniunt, oculos conicere debemus, ne, territi prima virtutis specie, ab ea resiliamus.

con

conantur. In his igitur vtrisque affectibus cæterisque turbidis animi motibus frenandis, tota vita laborandum est: ne videlicet huiusmodi affectionum impetus nos transuersos agant, & à virtutis tramite abducant. Alij propter tuendam fidem, alij propter charitatem conservandam martyres sunt. Habemus igitur in his rebus, exercendam virtutis propositam materiam. Iam cogitet perpendatque quisque apud se, licet asperiora vobis proposuerim, quòd magis in hac vita ad labores & asperitatem inuitemur. Necessè sanè est, vt, sicut aduersus hostes dimicaturi, eorum vires nosse diligenter student, quo similes copias & parem animi magnitudinem aduersus illorum impetum comparèt: ita in virtutis stadio pugnaturi, qui sint ipsis labores exantlandi, quæ certamina subeunda, prius animo comprehendant, ne, si languidi & imparati in hoc certamen descenderint, in primo congressu, improvisi laboris magnitudine deterriti, frangantur. Præmium aut certè spes laboris, ipsum opus reddit dulce & leue. Quid enim aliud agunt omnes qui labore manuum suarum die ac nocte victum sibi suisque comparant? Quid faber ferrarius, qui nossem tamquam diem transigit? Vapor ignis, inquit ille, exurit carnes eius, & in calore fornacis concertatur. Non ergo in labores solum, sed in laborum fructum, & alia multa quæ laborum acerbiteriam leniunt, oculos conicere debemus, ne, territi prima virtutis specie, ab ea resiliamus.

Et quidem si in scel-rata vita minus esset difficultatis ac laboris: non mirum esset, ad illam à virtutis & honestatis tramite deficere: sed longè tamen secus euenit. Quid enim improborum hominum vita laboriosius? quid acerbius? An non ipsi hoc in libro Sapient. constituentur? Lassati, inquit, sumus in via iniquitatis & perditionis: ambulauimus vias difficiles, viam autem Domini ignorauimus. Fatendum, in vtraque vita labores non deesse: at longè improborum quàm piorum vita laboriosior est. Adferam ab ipsa voluptatis officina exemplum, quod nulli homines, quamlibet voluptatum amantes, reijcere possint. Epicurus enim voluptatis assessor, in qua humanæ vitæ felicitatem collocabat, Seneca referent, virtutem ideo sequendam esse dicebat, quòd magnam sectatoribus suis voluptatem adferret: vitia verò fugienda, quòd innumeras secum molestias ex metu, & malorum conscientia, & cupiditatum intemperantia, menti ingenerarent. **Qua in re non admodum à dogmatibus nostris**

abhor

abhorret etiam Epicurus, cum alibi quidem de viro iusto scriptum sit, Gaudium est iusto facere iustitiam: alibi vero de via impiorum Propheta dicat: Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerant. Ait recte diuus Augustinus? Iussisti Domine, & verè sic est, vt pœna sibi ipsi sit animus inordinatus. Sed quibus virtus condimentis, quã habet amaritudinem, vel temperet, vel prorsus adimat, expendamus. Primum eius condimentum est, meriti magnitudo. Laboris cumulus, qui ex ipso opere nascitur (dummodo charitas adsit) meriti etiã cumulum ita auget, vt vbi maior fuerit laboris molestia, maius sit etiam meriti operis meritum. Diligenter quidem illa Raphaëlis Angeli verba ad Tobiam annotanda, & imò pectore condenda sunt: Quando orabas cum lachrymis, & sepeliebas mortuos, & relinquebas prandium tuum, ego obtuli orationem tuam Domino. Præclarum quidem opus erat, & orare, & mortuos tradere sepulturæ: sed lachrymas precibus adiungere, & prandium relinquere, & cum mortis etiam periculo mortuos humare, hoc ita gratum Deo fuit, vt tam noua & insolita ratione afflicti Tobix rebus Dominus consuluerit, cum Raphaëlem Angelum, humanam speciem referentem, è cælo demiserit, qui tot diebus Iuniorum Tobiam comitaretur, vnã cum illo iter ageret, vnã cibum & potum cum illo capere simularet, atque tam multis & patrem & filium beneficiis afficeret. Vnde hoc? Certè ex lachrymis ac vitæ periculis atq; laboribus, quos vir sanctus propter Dei gloriã suscipiebat. Vnde Dominus Paulum laudaturus, prætermisissis aliis eius virtutibus, hanc in eo laborum tolerantiam præcipuè cõmendat. Sic enim ad Ananiam ait: Vade Anania, quoniam vas electionis est mihi iste, vt portet nomen, &c. Ego enim ostendam ei quanta oporteat eum pro nomine meo pati. His etiam adde mirabiles paraclæti Spiritus consolationes, & spiritalia gaudia, quibus pios homines visitare, consolari, atque reficere solet, & occulto illo manna pascere, cuius suauitatẽ nemo scit, nisi qui accipit. Hinc vates Regius: Quã magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timètibz re! Quæ quidem dulcedo tanta est, vt ipsas etiam cælestes virtutes in admirationem rapiat. Gustata spiritali suauitate, facile est omnia alia mundi oblectamenta fastidire, & Christi crucem acceptã, & supplicem illi fieri. Adde his etiam mercedem, quæ strenuè laborantibus, in cælo reposita est. Hac enim ratione Apostolus Corinthios ad strenuè

Tobia 2.
Angelus
Raphaël
quid egere
vult.

Act. 9.

Psal. 30.

1. Cor. 13.

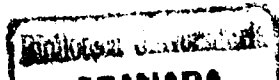
nuè laborandum hortatur, cum, exposita resurrectionis & immortalitatis gloria, tandem ait: Itaque fratres mei, stabiles estote in omni opere Domini, scientes quòd labor vester non est inanis in Domino. Hic militamus, illic coronamur: hic per labores præparamur ad regnum, illic verò defuncti laboribus vocamur ad requiem. In tẽplo Salomonis 3. Reg. 6. construendo, malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audita, cum ea domus ædificaretur. Ad eò enim perfectè lapides & ligna in monte libano dolata erant, vt in suo quoque loco sine securis aut mallei officio aprissimè collocaretur. Hic lapides viui dolantur, illic verò sine vllius ferramenti ministerio in suis sedibus collocantur. Tunc sionibus, pressuris expolui lapides (canit Ecclesia) suis captantur locis per manũ artificis, disponuntur permanfuri sacris ædificiis. Hac ergo spe se pij homines consolantur, cum variis in vita laboribus premuntur: quòd intelligant se tunc non premi, sed poliri, non à Deo desereri, sed dolari: nõ lacerari, sed ornari: quo in illa cælesti fabrica tanto præstantior locum obtineant, quanto maioribus hic laboribus pressi & attriti fuerint. Nisi enim hac bona spe sustentarentur, quomodo inter tot mundi turbines atq; procellas subsistere possent: Iã verò Sanctorum omnium varij labores atq; certamina, pro iustitia & pietate suscepta, quantũ nos ad laborum tolerantiam excitare debent! Facta, inquit D. Gregor. præcedentium penssemus, & grauiã nõ sunt quæ toleramus. Sed inter hos labores, sanctorum Martyrum agones singulariter eminent. Hoc enim tabida tyrannorum feritas, satanæ furis exagitata captabat, vt aliquid morte atrocius inueniret, si quã fieri posset, vt Dei famulos de gradu virtutis & constantiã depelleret. & inuictã eorũ fidem labefactaret. Vnde alij bestiis immanibus laniandi obiciebantur: alij per saxa & tribulas ad caudas indomitum equorũ alligati raptabatur: alij membratim dissecabantur: alij nouo genere supplicij, brumali tempore, borealiq; regione, vincis pedibus frigore enecandi reponabantur. Quid verò illos memorem, qui in sargagine feruenti oleo atque adipe frigebantur? Quid, qui in craticula prunis suppositis, furceiq; ferreis cõpressi torrebantur? Quid, qui fame & squalore, ac tenebris carceris, longo supplicij genere cõficiabantur? Quamuis autem mirum sit, tam varia & immania tormenta vnum corpus, adeoque fragile, sustinere potuisse: longè tamen mirabilius est, videre, qua animi alacritate & cõstantia ad hæc supplicia fideles profi

Perfecti q.
simul.

Pij vt se cõ
solentur.

Opera san-
ctorũ, quo-
rum nos ad-
moneant.
Gregorius.

Martyrum
pauca.

*Martyr
promp-
tudo.*

proficiscabantur: ad eò, vt multi etiam non quæsit vltro se ad exoptissimam mortem offerrent, magna voce clamantes; Christianus sum, Christianus sum. In his igitur, qui se ad mortem vltro adferebant, martyrij ardor in aliis qui depreheni ad mortem ducebantur, deuotio & animi promptitudo præcipuè commendatur. De quibusdam legimus, quòd iusserint carnifici præmium numerari pro tanto beneficio necis: & cum vitam alij redimant auro, hi mortem mercati sunt auro. Nonnulli etiam ad mortem non aliter quàm ad epulas properabant. Denique non raro infideles ipsi, qui tormentis aderant, insuperabilem hanc animi magnitudinem & constantiam demirati, aliquid ibi supra humanæ naturæ conditionem sublimius intelligebant. Quid? quod non solum Martyres, sed etiam sancti Confessores tam multos labores & perditorum hominũ infestationes passi sunt? Gregorius Nazianzenus, Cõstantinopolitanus Antistes, cathedram suam ob æmulorum inuidiam deserere coactus est.

Greg. Nazian.

*Basiliius.
Chrysof.*

Diuus Basiliius grauissimas ab Imperatore Valente Arriano persecutiones passus est. Diuus Chrysostomus innocens & sanctus exilio multatur, atque in eo magnis exantlatis laboribus propter Ecclesiam, & morum correptionem, vitam finiuit. Sic diuus Hieronymus, diuus Ambrosius, diuus Gregorius Magnus, multa ab æmulis ob Ecclesiam Catholicam perpassi sunt. Quid verò Athanasius, cui vix vllus in toto orbe terrarum tutus locus ad latendum fuit? Nunc ad vos. Auditores, si ea diuinæ gratiæ & charitatis virtus est, vt nõ modò diuinæ legis onera, sed immania etiam tyrannorum tormenta alacri & inuicto animo perferre valeat; quam, quæso, nos ante superni iudicis tribunal excusationem obtinere poterimus, cum aperte videamus, eiusdẽ naturæ confortes tanto maiora onera diuinæ gratiæ ope adiutos per tulisse, quàm quæ à nobis exiguntur? Hæc nobis hodie in beato N. virtutis & constantiæ exempla proponuntur: quæ vt improbis omnem excusationis ansam adimunt, ita piis acres ad virtutem & pietatem stimulos addunt. Itaque non solum diuinæ legis asperitatem animaduertere debetis: sed vltèrius progressi, cõsiderare, perditorum hominum vitam longè maioribus curis & molestiis esse implicitam: piorum autem, præterquam quòd minùs molesta est, hæc etiã adiumenta, quæ sunt à nobis proposita, habere. Adiuuat enim nos primùm meriti magnitudo, quod strenuè laborantibus propositum est. Adiuuat corona cælestis, quæ iustitiæ & in-

regri

tegritati in cælo proposita est. Adiuuat paracletus Spiritus, qui fidelium corda, ne laboribus fracti deficient in via, miris reficit gaudiis atque deliciis. Adiuuat postremò insuperabilis diuinæ gratiæ virtus, quæ ita Apostolorum & Martyrum mentes muniuit, vt eorum omnium sit illa vox: *Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* His igitur adiumentis confirmati, Auditores, animum resummamus, & ad diuinorum præceptorum obedientiam alacriter accingamur. Nulla nõs mundi aduersitas, nulla carnis voluptas, nulla terreni lucri cupiditas, nulla popularis auræ vanitas, nulla prauorum hominum exempla, nulla consilia, nullæ ipsorum siue iniuriæ siue contumeliæ; nihil denique in vita sit quod nos à contento pietatis & iustitiæ cursu retardare possit: sed his omnibus impedimentis atque hostibus superatis, per semitas iustitiæ gradiamur, vt sic tandem sempiternæ iustitiæ coronam, cum eisdem Martyribus, ab Imperatore nõstro promissam percipere mereamur: qui cum Patre & Spiritu sancto viuat & regnat in secula seculorum. Amen.

Rom. 8.

IN FESTO SANCTORVM
MARTYRVVM, CONCIO: DE FIDEI
veritate, quomodo mundus sit conuersus,
quod sine miraculis esse non potuit: & de trà-
quillitatis internæ beneficio, quæ fidei veri-
tatem confirmat.

THEMA. *Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra.* I. Ioan. 5.

Dinter ea quæ ad vitam hominum optimis institutis moderandam adiuuat, tantum rectè viuendi exempla conferunt, vt sempiterni Patris Filius sub imaginis humanæ specie terras lustrare, & inter homines versari dignatus fuerit: non solum vt eos redimeret, sed etiam vt seipsum absolutissimum virtutum omnium exemplar exhiberet. Vt enim Lactantius ait: *Homines magis exempla expetunt, quàm verba; quia loqui facile, prestare difficile.* Hæc igitur de causa Ecclesia de communi semper omnium salute sollicita, quæ nullum non mouet lapidem,

*Lactantius.
Exempla
mouent.*

*Sanctorum
festa cuius
nos admo-
uerant.*

quo nos ad virtutis & pietatis studium impellat, tam multa & varia Sanctorum festa singulis penè diebus celebranda proponit, non solum vt eorum precibus & intercessione infirmitas nostra iuuetur, sed etiam vt clarissimis virtutum eorum exemplis languor & tepiditas nostra accendatur. Quamuis autem Spiritus ille cælestis (qui totius sanctitatis & iustitiæ architectus & magister est) Sanctos omnes, quasi vas auri solidum, cunctis virtutum gemmis ornauerit; in aliis tamen alias atque alias virtutum laudes magis extulit & amplificauit. Sic commendamus in sanctis Patriarchis obedientiam, in Prophetis rerum diuinarum scientiam, in Apostolis charitatem, in Martyribus fidem, in Confessoribus deuotionem, in sanctis Monachis & Anachoretis mirabilem abstinentiam, & diuinarum rerum contemplationem, in Virginibus illibatum virginei pudoris florem, & in sanctis Viduis sobrietatem & continentiam. Cùm his igitur diuinis coloribus summus ille artifex polymitam Ecclesiæ vestem distinxerit; prudentissimè nobiscum eadem agit Ecclesiæ, quæ tot Sanctorum festis propositis, vestem suam deauratam, mira virtutum varietate cõtextam, nobis quotidie spectandam proponit: quo inter tot preciosa virtutum monilia aliquid vitæ nostræ instituendæ commodum & salutare inueniamus. Celebramus Martyrum inconcussam fidei firmitatem de hac hodie disturi, cælestem opem, beatissimæ Virginis intercessione, suppliciter imploremus.

*Vestis de-
aurata.*

A V E M A R I A .

Erunt fortasse qui hoc argumenti genus, quo de fidei veritate tractare decernimus, minimè necessarium firmiter iam credentibus dicent. At cùm multos passim, pro dolor, reperire liceat, qui ita credunt, quasi non crederent; qui ita viuunt, ac si nullam prouidentiam, nullumque apud Deum bonorum malorumque discrimen esse arbitrentur: de fidei veritate atque dignitate apud hos sæpè dicere necesse est, his præsertim infelicissimis temporibus, in quibus tam multa fidei naufragia lamentamur. Hos igitur tanquam infirmos in fide, necesse est vt iuxta Apostoli præceptum assumamus, & non modò ipsius fidei auctoritate, sed etiam apertissimis diuinatorum operum argumentis conuincamus: si fortè, apud quos fidei auctoritas minùs valet, rationis vis & efficacia valere possit. Nec ad hos modò, sed ad eos etiam qui piè in Chri

*Veritas si
dei.*

Roma. 14.

Christo viuunt, huius argumèti tractatio perquam utilis est. Cùm enim fides (vt Apost. docet) totius spiritualis vitæ radix & fundamētum sit; ea vtique nobis assidua cura, & vigilantissimo studio colenda & roboranda est. Sic enim videmus hortorum cultores omnem operam suam in excolenda arborum radice ponere: hanc enim frequentibus aquis irrigant, summo iniectio fouent, terram, cui innixa est, molliunt, quo ad imas radices peruius sit Solis, pluuie, aëris, & calorū influxus. Hoc enim diligenter prouiso beneficium in vnâ radicem colatum, in omnes arboris ramos fructusque redundat. Cùm ergo fides non modò iustificationis nostræ, sed totius quoque spiritualis vitæ, cæterarumque virtutum radix & fundamētum sit, omnem operam nostram in hac virtute excolenda, fouenda, roboranda, & diuinatorum operum miraculis cõfirmanda, collocare debemus, quo, radice solidata, maximis in cæteris virtutibus, velut in ramis ab hac radice prodeuntibus, processus faciamus. Hac enim ratione Apostolus Christiani hominis profectum atque iustitiam ex fide in fidem esse testatur: quia videlicet ad profectum vigentis & inflammatae fidei, cæteræ quoque virtutes assidua capiunt incrementa. Quamuis autem fidei nostræ veritas à diuini Spiritus lumine magis quàm ab humanæ rationis argumētis pendeat: sunt tamè adeò multa & magna argumenta quæ illam confirmant, vt meritò Prophetæ dixerit: Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Nō enim solum fidei lumen, sed humanæ quoque rationis lumen miro modo huic veritati adstipulatur. Vnde non immeritò illa Richardi sententia commendatur: Vtinam attendere vellent Iudæi & Gentiles. Verè enim tam multa & magna sunt quæ nos ad credendum impellunt, vt dicere Domino possimus: Domine, si decepti sumus, à te decepti sumus.

*Hebr. 11.
Fides, sa-
ntur radix.*

Simile.

Hebr. 11.

Psal. 98.

Richard.

Sed cùm tam multa sint quæ fidei nostræ veritatem confirmant, duo tamen sunt eius præcipua testimonia: quorum altero exterius, altero interius eius veritatem hominibus Dominus in mundum inuexit. Exterius enim per clarissima miracula, interius verò per magnifica diuinæ gratiæ opera, quæ in piorum mentibus operatus est, eius veritatem confirmauit. De his igitur duobus fidei nostræ testimoniis, adspirante Deo, differendum.

*Fidei testi-
monia duo.*

Pars prior.

Miracula, Catholicæ fidei veritatè plenissimè confirmant, vt pote diuinæ potentæ opera, in testimonium Catholicæ

Veritatis edita, quæ nec fallere quemquam, nec ipsa falli potest. Non credidissent sanè homines, humilem Christum, ignominioso cum facinorosis hominibus supplicio crucis affectum, verum Deum fuisse, nisi clarissimis miraculorum operibus ad hoc credendum impulsu fuissent. Habuit Christus humilem matrem, humilem patrem, vtpote fabrum lignarium: qui tamen omnium rerum erat moderator & conditor. nunquam sanè credidissent, nisi aperta miraculorum testimonia intercessissent. Hac enim ratione tyranni olim Christianos insectabantur, insanire illos afferentes, quòd fabri filium omnipotentem Deum esse crederent. Vide quid Magnates, quid Reges, Imperatores, summos Principes adduxerit ad fidei professionem, vt non vincula, non carceres, non exilia, non totas, non proscriptiones bonorum, non dentes bestiarum, nò denique omnia tormentorum genera curaueriat, modò sibi Christum retinere possent. Nulla immanitas hominum, nullus dæmonū furor, imò omnis orbis aduersus eos dimicans, qui Christi fide erant insigniti, ab hac fidei firmitate & confessione dimouere non potuerint. Adstiterunt enim Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Horum omnium rabiem atque furorem, fremitus nomine designauit, cum ait: Quare fremuerunt Gentes, &c. Nihil tamen horum sanctorum Martyrum fidem vlla in re aut labefactare, aut imminuere potuit.

Fuit & aliud impugnationis genus, quod sanctos Martyres, imò omnes pios vehementer affligere potest, nempe, quòd homines sint qui Deum ob felicitatem terrenorū bonorum colant, vt successu rerum, religionis & fidei veritatē metiātur. Hæc opinio modò apud Calvinistas valet. Aduersus horum perfidorum hominū errorem scripsit D. Cyprianus contra Demetriadem, Saluianus contra Gentes, August. in lib. de Ciuitate Dei diligentissimè. Vt autem perditū homines ob res diuersas & incòmodas religioni detrahunt, vt in lib. Machab. videre est; Eamus & disponamus testamentū cum Gentibus, &c. Et in Ierem. vbi volebant sacrificare reginæ cæli: ita contrā prosperis successibus eam amplectuntur & probant. Quā rem aperit in lib. Est et cernere licet. Gentiles quippe admirandam illam rerum commutationē animaduercentes, quā Iudei ad mortem ob Aman crudelitatem destinati, ad tantam gloriam sub Mardochei principatu subito euecti fuissent, relicto idolorum cultu, ad Iudæorum religio

religionem transibant, præstantiam videlicet ac dignitatem religionis hoc tam felici successu metientes. Talia exempla facile inuenire licet. Hæc ferè semper fuit vulgarium hominum, ac præcipuè Gentilium, sententia, colere Deū ob rerum temporalium felicem successum. Hi nostris dicere possunt: Si Christus, quem vos confitemini, verus Deus est; & vos illius cultores, quare ille non defendit vos? quare vestros persecutores non interimit? quare vos tam ærumnosam agitis vitam? Quis enim terrenorum Regum homines fidei suæ commisso, & ob eius fidem variis calamitatibus oppressos deserat, ac non potius arma moueat, & ferro ac flamma seruatorum ciuiumque suorum iniurias vlciscatur? Quomodo igitur Deus vester neq; vobis spem aliquam salutis ostendit, & religionis suæ ueriores non modò impunitos relinquit, sed omnium rerum abundantia cumulat? Hæc aduersarij dicere possunt, quibus fidem nostram labefactari posse sibi persuadent. Quomodo hi duo potentissimi arietes, sanctorū fidem non euerterent, nisi innumera quotidie miracula cernerent, quibus non modò aliàs, sed in ipsis etiam suis agonibus & certaminibus à suo Imperatore Christo mitificè confirmarentur? Quoties enim feras aduersus illos incitatas mansuefecit! quoties ignis vim atque violentiam exstinxit! quoties tortorum manus & brachia stupefecit! quoties feruentem adipem atque oleum in frigidum rorem commutauit! Denique pulcherrimū ac verè mirandum certamē inter sanctos Martyres & Martyrum Dominū video intercessisse. Illi enim, ne Domini sui fidem violarent, vitæ suæ non parcebant; fidelis autem Dominus miris eos auxilliis atque fauoribus, tum internis tum externis; in ipsis suis agonibus cōfirmabat. Cuius rei cum innumera penè in Ecclesiasticis historiis exēpla existant, vnū est ex tam multis, quòd Euseb. Cæsar. se vidisse ait: in quo aperte & Martyrum fident erga Dominum, & Domini rursus erga illos fidem & paternam providentiam cernere licebit. Ex his, quæ diximus, cum illa multa, tum illud animaduertere poterimus, quanta aduersus Dei seruos mundi tempestas excitata fuerit: quantaq; diuinæ protectionis gratia erga illos effulserit, qua Ecclesiæ fidem stabiliiuit. Vtrumque autem Regius Propheta in spiritu prequidisse se ostendit, cum ait: Eleuauerūt flumina Domine, eleuauerunt flumina vocem suam. Eleuauerunt flumina fluctus suos, à vocibus aquarū multarum. Mirabiles elationes maris; mirabilis in altis Dominus. Hic procella horribilis

Christum
suis semper
adept.

Euseb. 8.
Eccles. cap. 3.
videat Cō-
cionator.

Psal. 90

Mundus infidelis in spiritu abrim.
 describitur in Ecclesiam. Licet autem mundus, infidelitatis spiritu ebrius, omnibus machinis Christi nomē extingueret, & fidem in eum funditus euertere conaretur: nihilominus tamen idem mundus, Dei virtute, & Martyrum constantia superatus, sic eius fidem amplexus est, vt, qui antea propter idola Christum persequebatur, idola acinde propter Christum euerteret & conculcasset. Cæterum quanta fuerit illa quæ præcessit tempestas, aquarum & fluctuum appellatione designauit. Aquarum enim nomine varias calamitates significari, ex Psalmo illo colligitur: Saluum me fac Deus, quoniã intrauerunt aquæ vsque ad animam meã. Sed quamuis mirabiles maris magni huius elationes atq; fluctus existerint, mirabilior tamē fuit in altis Dominus, qui statuit procellam eius in auram & siluerunt fluctus eius: & ita factum est, vt eius testimonia nimis credibilia facta fuerint. Ipse enim imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.

Psal. 68.

Matth. 8.

Pars posterior.

Argumento primo fidei nostræ veritatem cõfirmauimus. Quod enim Dominus hanc tantam mundi rabiem atque tempestatem sedauerit, quod mundus paternam auitamque religionem à toto penè terrarum orbe receptam atque defensam repudiauerit, & pro ea verum hominem, fabri filium existimatum, & crucis supplicio affectum, verum atq; omnipotentem Deum, cæli atque terræ conditorem & moderatorem esse crediderit, hoc planè nullo modo sine clarissimis miraculorum operibus fieri potuit. Verùm non solum hoc firmissimo argumento, sed alio etiam, huic non admodum dissimili, quod intra se pij homines passim experiuntur, eadē veritas confirmatur: nempe alterius intestinæ tempestatis mirabili sedatione. Est enim duplex in hoc seculo mare: alterum quidem externum, quod descripsimus: alterum internum, quod intra nos ipsos gestamus. In vtroque autem grauissimæ sæpè tempestates & procellæ excitantur, quæ nisi diuinæ virtutis auxilio sedari non possunt. Quo fit, vt vtriusq; tempestatis sedatio, clarissima fidei nostræ confirmatio sit. Est enim intra nos aliud quoq; mare, angustius quidē illud, sed non minùs procellosum: vt pote à quo superior illa aduersus Christi fidem tempestas orta est. Illa namque furor mundi & rabies, quæ & Dñi Saluatoris, & cultorū eius vitam petebat, ab humani cordis procella deriuata est. Cor impij

Esai. 57. (inquit Esaias) quasi mare feruens, quod quiescere nõ potest.

Quod

Quod enim mare tot motus, tot tamq; varias habere creditis agitationes, quot habent corda malorum? Tument enim superbia, furiant iracundia, spumant libidine, agitantur variis cupiditatibus, mutantur affiduè: modò ambitionis spiritu elati, ac demum tot perturbationū motibus exagitati, quot incommoda rebus iis accidunt, quibus per amorē agglutinati sunt. In hoc autē infelici statu degunt, quicumque Deo, hoc est, tutissimo pacis & tranquillitatis portu relicto, variis mundi curis & cupiditatibus implicantur. Quicumq; à Domino recedunt, statim seculi fluctibus quatuntur. Porro autem fluctus & flatus, quibus hoc mare exagitur, affectus nostri, & varia desideria sunt: quæ cum vehementiora fuerint, transuersos homines in varios perturbationū scopulos agunt, & sursum atque deorsum miscent. Quot enim mundi naufragia, quot generis humani clades ac mortes, Alexandri Magni, Iulij Cæsaris, cæterorumq; mundi principū auaritia, ambitio, & dominandi libido pepererunt! Quot quotidie in corde auari, libidinosi, cupidi, elati & irati, ætus & procellæ excitantur! Itaque tempestates omnes atque turbines mundi, & omnia denique maioris mundi naufragia ex hoc interno mari deriuant. Si enim cor nostrū in pace & quiete ageret, totus vtique orbis placidam in tranquillitate & otio vitam ageret. Cæterum si per aditū veræ poenitentia, & piarum orationum studium, Dominus intret in hoc mare, ibiq; requiescat & mansionem faciat, hoc est, nos ipsos in se, qui omnium bonorū summa est, requiescere atque dormire faciat, dum eo solo contenti, nihil aliud querimus; tunc mens nostra sublatis terrenarū rerum cupiditatibus ad eò summum illo bono satiatur, vt eo resecta, nihil vltrā querat, nihil sitiat; atq; ita fit, vt in maxima pace felicissimam vitam ducat. Quid enim vltrā desideret, quæ ad finem suum iam peruenit? Neque enim falsò dictum est: Timete Dominū omnes sancti eius, quoniam nihil deest timentibus eum. Diuites eguerunt & esurierunt: inquirentes autē Dominū, non minuentur omni bono. Cum diligimus autē Dominū, omnia in ipso reperimus. Vnus est qui queritur, sed in quo omnia continentur. Vt fit, inquit Apostolus, Deus omnia in omnibus. Si Deus etiam in hac mortali vita amicis suis omnia est; quid extra illum desiderare queat, qui intra illum est? Vbi noxia illa cupiditas sopita est, cæteri quoque affectus, qui velut satellites eius existunt, non habent cur te cõmouere aut exagitare possint. Ad hunc ergo modum vbi prudens mercator

Hieronym.

Impiarum furor.

Alexand. Magnæ cupidum.

Belluande veniant.

Vita tranquilla vendit.

Psal. 33.

Cassiodor.

1. Cor. 15.

Matth. 13. pretiosissimam illam Euangelij margaritam diu & multum
 quæsitam, per ardentem charitatem inuenit, hoc vno cõten-
 tus, cætera omnia distrahit, cætera omnia tanquam ludicra
 & inania bona contemnit. Hac igitur ratione in hoc interno
Gregorium. cordis mari fit ope Dei tranquillitas magna. Quisquis in solo
 desiderio æternitatis figitur, nec prosperitate attollitur, nec
 aduersitate quassatur: quæ dum nihil habet in mundo quod
 appetat, nihil est in mundo quod pertimescat. *Plato* aiebat,
 felices eos esse, quibus vel in senectute sapientiam assequi
 datum esset; quæ nulli nisi in quiete & animi tranquillitate
 contingit. Anima enim quiescendo sapientis fieri dicitur. At
 vbi homines gratia Dei destituti sunt, eam assequi non pos-
 sunt: ea autem præsentem, facile inuenitur. Sic *D. Augustinus*,
Augustinus ad Dominum conuersus, protinus spem omnem, quam habe-
neris. bat in seculo, dereliquit, & hanc in corde suo pacem & tran-
 quillitatem reperit. Idem multis aliis quotidie in Ecclesia
 euenit, qui tota animi contentione ad Dominum cõuertuntur,
 quorum ipse corda intra breue temporis spatium mira-
 biliter immutat. Hi ne aduersis quidem franguntur, imò
Hebr. 10. sapius lætantur. Contingit enim illis quod *Apostolus* ait:
Psal. 106. Rapiam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Hoc
 est autem quod *Propheta* miratur, cum ait: Et statuit procel-
 lam eius in auram, & siluerunt fluctus eius. Et lætati sunt,
 quia siluerunt: & deduxit eos in portum voluntatis eorum.
 Non cõtentus enim Dominus procellam sedasse, quod ma-
 gnum planè beneficium est; quiddam adhuc maius & mira-
 bilius addidit, quod procellam ipsam in secundam auram
 cõmutauit. Quod planè facit, cum ipsam calamitatis ama-
 ritudinem in dulcedinem vertit. Sic *Macedones* *Apostolus*
 dicit in tribulatione gauisos fuisse. Hoc autè quonam modo
 fiat, seculi homines ne suspicari quidem possunt. Hęc igitur,
 quæ intra se pij homines quotidie experiuntur, sic ipsorum
 fidem confirmant, illuminant, & accendunt, vt illis instar
 miraculorum, fidem confirmantiũ, imò supra miracula sint.
 Multi enim, plurimis inspectis miraculis, in perfidia sua ob-
 cæcato animo persistenter: quisquis hanc Dei virtutem in se
 expertus est, miro modo in fidei veritate solidatur. Venite,
Tsal. 45. inquit *Propheta*, & videte opera Dei: terribilis in consiliis
 super filios hominum. Qui conuertit mare in aridam: in
 flumine pertransibunt pede, ibi lætabimur in ipso. Fuit mi-
 rabile, quòd Deus fluctus maris comescuit; ar mirabilius
 est: humani cordis impetum & rabiem sedasse, & inter
 calamit

calamitatum & persecutionum turbines placida & tràquilla
 mente constitisse. Illi sanè non malè sentiunt, qui affirmant
 Deum in rebus aduersis amabiliorem existere, quàm in
 prosperis. His igitur multisque aliis argumentis, Auditores,
 quibus fidei lumen à Deo profectum, rationis quoque lu-
 mine, quod ab eodem fonte dimanat, Deo cooperante illu-
 stratur & confirmatur, pij homines in fide Catholica robo-
 rantur: cuius nos dogmata miro modo ad pietatis & iustitię
 cultum inducunt. Verissimum est, piis inæstimabiles in cælo
 opes atque delicias esse paratas; horrendaque & in æternum
 duratura supplicia reprobis in gehenna constituta. Verissi-
 mum est, animas non interire cum corporibus: sed vbi pri-
 mum à corpore solutæ fuerint (nisi aliquid purgandum su-
 perfit) operum suorum mercedem à iusto iudice Deo, qui
 reddet vniciuique iuxta opera sua, esse percepturas. Harum
 enim rerum fides, quo magis viuida & incensa est, magis ro-
 borata, eo fi cundiora virtutum germina profert. Sicut enim
 stomacho refecto (à quo alimentum ad totum corpus deri-
 uatur) cætera quoque membra per illum refecta vigent: ita
 fide aucta, & nouis splendoribus illustrata, cæteræ quoque
 virtutes, quarum ipsa fundamentum est, maiora capiunt in-
 crementa. Ab hoc enim fonte omnia illa virtutum opera,
 quæ *Apostolus* ad *Hebr.* longa oratione enumerat, prodie-
 runt. *Abraham* enim patriam & genitale solum iussus à Deo
 reliquit, vt iret quòd nesciebat. Expectabat enim fundamen-
 tum habentem ciuitatem, hoc est, immobilem & æternam,
 in cælis, cuius artifex & conditor est Deus. Et *Moyfes* luxum
 atque opes *Pharaonis* cõtempnit, maiores æstimans diuitias
 impioperum Christi, thesauro *Egyptiorum*: fide enim ad-
 spiciebat in remuneratorem. Fides itaque promissionũ Dei,
 eos ad labores & ardua quæque virtutum opera vehemen-
 ter acuebat. Qua de causa eandem nos *Apostolus* omnibus
 in rebus, tanquam impenetrabile scutum, arripere præcipit,
 in quo possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere.
 Ille cupiditates nostras, per se ad malũ accensas, vehemen-
 tius accendit suo flatu. Iam adit fides, opponat gaudia regni
 cælestis, damna gehennæ vt sic extinguas. Vide exemplum.
 Præstentis iudicis est, nunquã aliquid in causa pronunciare,
 nisi vtrumque litigantem audierit: ita nunquam homo ali-
 quid in cordis sui tribunali definiat, nisi vtraque delibera-
 tionis parte diligenter examinata. Si tibi dæmon carnis deli-
 cicias & voluptates amplificat, tu in altera libris lance volu-

Ratio non
 his reddenda
 da Deo.

Similes

Fidei viri
 tute.

Hebr. 11

Fides ad
 labore in-
 citat.

Ephes. 5.

Diabolus
 quid agat.

Simila.

partibus istis constituta supplicia appende. Momentaneum est quod delectat, æternum quod cruciat. Si quid feceris honestum cum labore; labor abit, & honestas manet: si quid turpe cum voluptate; voluptas abit, turpitudine manet. Sic in aliis omnibus agere debes, vt semper habeas gladium ad manum. Opes manent in mundo, at crimina fraudis deferruntur in alium mundum. Seruus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis multis vapulabit. Adsit semper Christus. Amen.

Lucæ 12.

IN FESTO ALICVIUS SANCTI CONFESSORIS, CONCIO: IN QVA lectio Euangelica explanatur: inde octo simpliciter Christianæ gradus describuntur.

THEMA. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardentis in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum.* Lucæ 12.

Christiana
philosophia
summa.

Inter sacra Euangelia, quæ in festis sanctorum Confessorum Ecclesiæ legi instituit, Euangelium hoc, vnde quæ audistis verba desumpsit, præcipue commendatur: quod totius penè Christianæ philosophiæ summam paucis comprehendat, vt indicabimus. Vt igitur hanc cælestem doctrinam piè & vtiliter tradere valeamus diuinam opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A VE M A R I A.

Quod olim summus Philosophus multis libris vix absolut, breuissimo compendio Saluator his paucis verbis, quæ commemorata sunt, comprehendit. Finem quippe humanæ vitæ longè certius quàm Aristoteles constituit, cum de obsequio Domini erga fideles ac vigilantes seruos loquitur. *Sint lumbi vestri præcincti.* Instrumenta, siue, vt appellant, media, quibus ad hunc finem peruenitur, tria solum præmisit, ad quæ omnia alia referuntur: nempe lumbos præcingere, ardentis lucernas in manibus ferre, & vigilanter Domini aduentum præstolari. De his igitur instrumentis in præsentis concione dicere institui: ita fiet, vt totam penè Christianæ philoso-

philosophiæ summam vobis ante oculos ponam. *Sint, inquit, lumbi vestri præcincti.* Quid est lumbos præcingere? Nimirum (vt D. Gregorius hoc in loco ait) omnem carnis lasciuiam: & intemperantiam, pudicitie atque timoris Domini cingulo stringere. Qua loquendi figura ex præcipua generis parte vniuersum genus Saluator intelligi vult. Non enim impudicitia sola, sed omnia lethalia crimina simul profiganda sunt, si aduentum Domini securâ mente expectare volumus. Sed quoniam (vt sancti Patres aiunt) impudicitia crimen maximè acre & importunum est (nuscquam enim originalis concupiscentia vehementius, quàm in libidinis affectu, defæuit) ideo huius potissimum mentione facit, qui enim hunc potentissimum hostem corruptæ naturæ viribus, armatum domuerit, facile de cæteris vitiiis victoriam reportabit. Quoniam qui maiora vincit, cõsentaneum est, posse illum quoque minora superare. Sicut qui linguam potest refrenare, cæteros quoque rebelles animi sensus & motus refrenabit: ita qui timore Domini munitus est, vt hunc intimum & familiarem hostem opprimere possit, cæteros quoque animæ hostes prosternere, & sub iugum mittere poterit. Verum cupiditatis huius tyrannidem atque potestiam, vtinam Salomon tam diligenter cauisset, quàm sapienter explicauit. sic enim ait: Lustravi vniuersa animo meo, & inueni amariorè morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius: vincula sunt manus eius. Qui placet Deo, effugit illam: qui autè peccator est, capiatur ab illa. Quibus verbis apertius periculi huius magnitudo potuit explicari? Sed hoc in loco tamen perditis hominibus periculum hoc imminere ait: Crede mihi, inquit Aug cedros Libani & ductores gregis sub hac specie corruisse vidi: de quorum casu nõ magis dubitabam, quàm Ambrosij aut Hieronymi. Quid his verbis formidabilius? Quãobrem fidelis D. Hier. (cuius mentionem fecimus) consiliu sibi ante oculos ponat: qui ad Neopotianu scribens. Omnes, inquit, puellas & virgines Christi aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne sub eodè testamento mansites, nec in præterita castitate confidas. Nec sanctior Dauid, nec Salomone prudentior. Memento semper quòd paradisi colonu de possessione sua mulier eiecerit. Hæc ideo à me dicta sunt, quo apertè huius cupiditatis vim vobis indicarem, planuq; facerè, cur huius notissimu vitij Dñs meminerit, cū in præsentis lectione ait: *Sint lumbi vestri præcincti.* Quòd videlicet intelligeret, hæc hydra superata, facile ad

Gregorius.
Lumbos præcingere.

Impudicitia maximum vitium.

Iacob 3.

Salomon aliu, nõ sibi consiliu.

Eccles. 7.

Augustinus.

Hieronymus.

Mulier eiecit colonum de paradiso.

alia

Ephes. 5.
1. Petri 1.

aliarum victoriam viam muniri. Oportet vas suum in honore, non in passione desiderij, castū conseruare. Caterū non satis est lumbos carnis præcingere, nisi mentis etiam lumbos præcingamus. Quod quidem tūc facimus; cū sollicita & vigilāti cura eo nostrum (in quo sibi diuina sapientia domiciliū collocauit) ab omni impura cogitatione purum integrumque seruamus. Hoc autem præstamus, quando prauam cogitationem, cū primū serpere incipit, tanta celeritate à nobis excutimus, quanta ignem fortē in manus incidentem excuteremus. Oportet igitur supra custodiam nostram stare, vt non tantū simus contenti nos armari gladiis spiritus, sed etiam supra femur gladios gestare, vt nulla mora in illis euaginandis, & prauis cogitationibus abscondendis, interueniat. Habeamus gladium flammæum atque versatīle in manu, vt paradīsum, quæ est anima iusti, custodiamus. Sit versatilis, vt quam celerrimē impuros affectus & cogitationes in animo surgentes abscondat: sit & flammeus, vt diuini amoris igne eos cōsumat. Aliter autem hæc paradīsus pura & integra conseruari minimē poterit.

Principijs
obstidēdū.

Cantic. 3.

Gladium
flammeus at
que versatī-
litū.Spōsa ca-
stā qualis.

2. Reg. 4.

Cogitatio-
nes cōtrō-
dæ sunt.Lucerna
quid.
Pr. uer. 6.
Ps. 11. 8.

Castā Christi sponsa, vt pudica vxor, non modō ab omni impuro opere, sed ab omni etiam praua cogitatione mentem suam diligentissimē custodit. Qui autem negligenter se in hoc officio gerunt, facilē hostis antiqui ludibrio parēt. Cuius rei imaginem expressit illa puella, quæ triticum purgabat, & Isboerth Regis dormientis ostium custodiebat: qua dormiente, duo latrones ingressi, Regis caput amputarunt. Hæc enim puella quæ triticum purgabat, discretionis & prudentiæ imaginem gerit, cuius est pascas à tritico, hoc est vanas à sanctis cogitationib. discernere. Hæc igitur dormiente, hoc est, officium suum oscitanter exsequente, prauæ cogitationes tanquā latrones in mentis nostræ domicilium irrumpeutes, Regi, hoc est, spiritui nostro, necem inferunt, quicumque igitur hanc à se negligentiam & dormitantiam excludunt, hi planē mentis suæ lumbos præcinctos habent. Atque hæc prima piorum hominum cura esse debet: quæ corde diligenter custodito, malis omnibus aditum præcludant. Verū quia non satis est à malis abstinere, nisi bonū facias: subdit deinde Dominus, vt lucernas ardentem in manibus gestemus. Lucernæ autem nomine & fidei lumen, & Dei legem significari, omnis Scriptura testatur. Mandatum enim lucerna est, ait Salomon, & lex lux. Et Regius vates, Lucerna, inquit, pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis

eis meis. Cū ergo Dominus ardentem lucernas in manibus gestare præcepit, fidem & legem suam non solum corde & ore, sed operibus etiam, quæ per manus intelliguntur, nos profiteri atque testari vult. Sunt enim qui fidem & legem Dei in solo corde gerunt: sunt qui in solo ore, non in manibus gestant: qui vocem quidem habēt Iacob, manus autem sunt Esau: de quibus Saluator ait: Vt quid vocatis me Domine, & non facitis ea quæ dico? Et iterum: Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatē Patris mei qui in cælis est. Vult ergo Dominus, vt in manibus magis quàm in ore eius legē circumferamus. Itaque si is pauperes spiritu, lugētes, iustitiam sitientes, misericordes, pacificos, & mundos corde pronunciat beatos esse: danda nobis opera est, vt tales simus, quo beatitudinis huius participes efficiamur. Rursum cū idem ait, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: demus operam, vt mandata seruemus, quo sempiternam vitā percipere mereamur. Cum præcipit vt inimicos diligamus, hæc eius præcepta non in ore solum, sed in manibus gestanda curemus: opere exhibentes, quod verbis profitemur. Sic igitur ardentem lucernas in manibus habemus: atq; ita homines, videntes opera nostra bona, glorificant. Patrem nostrum qui in cælis est. Nunquam enim magis cælestis Patris gloria elucet, quàm in his qui iustitiæ & sanctitatis cultu, bonitatis eius imaginem referunt.

Sequitur deinde tertio loco quod Dominus ait: *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur à nuptiis, &c.* Venit autem Dominus (vt D. Gregor. ait) cū ad iudicium properat: pulsat verò, cū per agridudinis molestiam esse mortem vicinam designat. Cui cōfestim aperimus, si eum cum amore suscipimus. Aperiri autem iudici pulsanti non vult, qui de corpore exire trepidat: & videre eum, quem contempsisse se meminit, iudicem formidat. Hæc autem Domini admonitio huc præcipuē tendit, vt tota fidelis hominis vita, quæ per tres vigiliis designatur, velut expectatio & præparatio quædā sit, qua singulis momentis venientem iudicem expectemus, vt cōfestim aditum ei liberum præbeamus. Ad hoc autē scire oportet, hominem à Deo in hunc finem conditum esse, vt ad æternæ felicitatis gloriam hoc breui æui curriculo præparetur. Hic enim est finis, ad quem is à summo illo opifice conditus est. Quod cū ita sit, efficitur sanè, vt is nihil prius curare, nihil in vita

Genes. 17.
Luca 6.

Math. 5.

Math. 5.

Math. 19.

Math. 5.

Domino
aperire qd.Homo eur
conditus.

in vita diligentius agere debeat, quàm vt ad hanc horam sollicitè se præparet: atque ita demùm vita eius (vt sapientes docuerunt) continua mortis meditatio, & ad illam præparatio sit. Hanc eandem curâ Dominus sub alia non dissimili metaphora cõmendauit, cum nos in hoc mundo non tanquam ciues & indigenas, sed tanquam aduenas & peregrinos versari voluit: vt omnes Prophetice illud dicere possumus: *Aduena ego sum in terra & peregrinus, sicut omnes patres mei.* Peregrini enim & viatoris est, aliò tẽdere, nec stabilem in via sedem habere: sed alibi domicilium, alibi genitale solum & patriam habere, & ad eã propere. Sic olim Iudæis præceptum erat, vt stantes & lumbis accinctis Pascha em agnum ederetur, baculos habentes in manibus. Oportet & nos peregrini & viatoris animum assumere. Non habemus hic manentem ciuitatem. At quantũ ad hoc affectu & proposito distant, qui omnes curas & cogitationes suas sic in terra defixas habent, ac si ad hanc vitam solum fruendam, non ad aliam, conditi essent! Hi sanè ad sortem cælestem non pertinent.

Hæc tria sunt, Auditores, quæ à nobis Dominus exigit. Nunc secundo loco videamus quid hæc ipsa præstantibus vicissim promittat. Hoc autem explicat, cum protinus subdit: *Beati serui illi, quos, cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod præcingetis, &c.* Hic pauculis verbis eximiam animarum gloriam ostendit. Quæ enim excogitari maior gloria potuit, quàm vt rerum omnium Dominus & conditor se in earum obsequiũ præcingere & ministrare dicatur? Nũquam enim Aman ille ad tam præcelsum honoris gradum adspirare ausus fuit, vt ab Assuero Rege hunc sibi honorem exhiberi postulet. Hoc autem orationis genere nihil humile aut terrenum cogitare debemus. Nec enim in cælo corporeæ mensæ, aut mensarum recubitus, & earũ ministeria sunt. Quid igitur hoc loquẽdi genere indicare Dominus voluit? Certe summum quẽdam honoris & dignitatis gradum, multoquẽ maiorem quàm humana mens cõcipere possit. Sicut enim summus honor esset, si Rex aliquis maximus seruo suo ad mensam accumbenti seruiret: ita hac loquendi figura summum quendam & ineffabilem honorẽ, quo vigilantes seruos Dominus in regno suo ornaturus est, voluit designare. de quo quidem honore alibi dixi: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus. In imensa illa diuinitatis abyssu non vno aliquo bono, sed bo-

nis omnibus fruuntur & satiantur: sicut Propheta testatur, cum ait: *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Et alibi: *Adimplebis me læticia cũ vultu tuo, delectationes in dextera tua vsque in finem.* Hoc verbo nõ vnã aliquam lætitiæ rationem, sed omnia gaudiorum genera complexus est: quibus fruitur quisquis Dei faciem contuetur. Cuius rei typum gerebat manna, quod saporum omnium suauitatem continebat. Quæ ex re, perfectissima animæ tranquillitas manat. *Sapient. 16. Qui insigne instituit epulum, omnia requirit quæ ad gaudia facere possunt.* Hac igitur ratione cælestis gloriæ magnitudinem vtunque coniectare licebit: hæc in cælesti patria in omni æternitate perdurabit voluptas. Est enim illud vniuersale bonum, quod vniuersas animæ nostræ vires & sensus planè sentit, implet, & miro modo reficit. Ego, inquit ad Moysen Dominus, ostendam illi omne bonum. Hæc lætitiæ pulchritudinem discipuli Domini in trãfiguratione videntes, tanta lætitiâ completi fuere, vt Petrus tria tabernacula, nesciens quid diceret, ibidẽ fabricari postulauerit. Illa guttula inebriauit Petri mentem: quid abundantissimus fons supernæ voluptatis faceret? Hoc vtunque dici potest, sed mente tamen comprehendendi nõ potest. Sciunt autem omnes Sancti, fe nõ suis meritis, sed Dei gratia, ad illam peruenisse iucunditatem. O quas tum laudes, quas tum gratiarũ actiones pro tanto beneficio agent! quo affectu voces illas, grati animi indices, intonabũt: *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, &c. Quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu & lingua, & populo, & natione, &c.* Hoc igitur modo Sanctõrum animæ ingrediuntur & egrediuntur: & vberima diuinitatis & sacre humanitatis in excelsis montibus Israël pascua inueniunt: quibus tanta plenitudine satiantur, vt nihil amplius quærant, nihil sitiant. Quamuis autem dispar sit gloria singulorum, sua tamen quisque plenè & perfectè beatus est: sicut minora vasa, cum liquore aliquo plena sunt, non minùs quàm maiora plena sunt. Ideoque non mirum si beati ab ipsa veritate prædicantur, qui ad hanc tantam felicitatem peruenturi sunt. *Beati, inquit, serui illi, quos, cum venerit Dominus, &c.* Diuus Gregorius humanam vitam tribus noctis vigiliis comparat. Pueritiam primam esse vigiliam ait, iuuentutem secundam, senectutem tertiam. Eos verò Dominus pronunciat beatos, qui sic in his omnibus vigiliis parati sunt, vt, in quacumque earum Dominus

Psal. 16.

Psal. 23.

Sapient. 16.

Simile.

Exo. 35.

Matth. 27.

Gaudiorũ
cõmulus in
calu.

Apoc. 5.

Simile.

Gregorius.
Vigilie no
ctũ.

venè

Psal. 38.

Aduena
sumus in
mundo.
Exod. 12.

Heb. 13.

Heb. 6.

Simile.

venerit, vigilantes inueniat. Ille vigilat, qui seruat operando quod credit. Siue (inquit diuus Hieronymus vigilans) comedam, siue bibam, semper illa vox auribus meis insonare videtur: Surgite mortui, venite ad iudicium. Neque enim quotidiana mors (quæ incerta est) minùs quam extremum illud iudicium pertimescenda est: quãdo, quod de vnoquoque nostrum in morte definitum fuerit, stabile & immotum in extremo iudicio erit. Vide igitur vt sis in qualibet vigilia expeditus. Ostendit similitudine periculum. *Si enim sciret pater familias qua hora fur veniret, &c.* hoc est, illa quidem hora sollicitè vigilaret, cæteris verò citra periculum dormire & requiescere posset. Quia verò de hora aduentus eius incertus est, & periculum timetur, tota illi nocte vigilandum est, si domum suam ab hoc periculo indemnem seruare velit. Hoc est autem quod in sacræ huius lectionis fine Saluator indicat, cum tandem concludit: *Ideo & vos estoote parati: quia qua hora non putatis, &c.* hoc est, quia horam ignoratis, omni hora vigilare debetis. Voluit vltimam horam esse ignoratam, vt eam semper haberemus suspectam. Dominus vult vt vigilemus, & de salute nostra simus solliciti, vtque omnem à nobis inertiam excutiamus. Vigilare, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Vigilare omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere. Vigilare, orate, videte, Tota nostra salus in hoc præcipuè posita est, vt hora illa nos expeditos atque paratos inueniat. Vnde parabolam virginum.

Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Lucæ 11.

Dplex est lucerna: prima Christus Dominus, supra Ecclesiæ candelabrum posita, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Hæc est, inquit Esaias, via: ambulare in ea, & non declinetis ad dexteram neque ad sinistram. Hac igitur de causa Saluator noster frequenter in literis sanctis, luminis & splendoris nomine designatur. Populus qui ambulabat in tenebris, &c. quo videlicet homines intelligant, & à quo conditi, & in quem finem conditi: & quò gressus suos dirigere debeant, hoc lumine collustrati videant. Lucernæ officium ad Christum potissimum pertinet: Ecclesia tamen illis etiam accommodat, qui eius spiritu ducti, ipsius in Ecclesia officium exercent, qui lucis suæ radios

radios circumquaque diffundunt. Est & alia lucerna, priuata & singularis, quæ in vnoquoque nostrum est. *Lucerna*, inquit, *corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex*. Virtus simplicitatis in literis sanctis sæpè & multum commendatur. Sic de beato Iob legitur Dominum dixisse, quòd fuerit homo simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo. Sic etiam sanctum Patriarcham Iacob hoc nomine commendari legimus: Iacob autè vir simplex habitabat in tabernaculis. *Genes. 25.* Sapiès verò eos qui Dominum querunt, hac virtute instructos esse debere admonet. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis querite illum. Intelligebat enim quam libenter Dominus simplicium mentes inhabitat. de quibus apud Salomonem quoque legimus: Abominatio est Domino omnis illusor, & cum simplicibus fermocinatio eius. Quid verò illud Davidis Regis: Scio, Deus meus, quòd corda probes, & simplicitatem diligas? Videtis ergo quam multis modis hæc simplicitatis virtus commèdatur? *Proverb. 3.* Vulgus hominum simplicitatis nomine ignorantiam intelligit. Eos enim qui parum prospiciunt, simplices appellare solet. Longè tamen aliter hoc nomen in literis sacris accipitur. Simplicitati multa opponuntur. Simplicitas aduersatur, primò quidem malitiæ, secundo versutia, tertio duplicitati, quarto curiositati, quinto multiplicitati.

Principio malitia opponitur simplicitati. Quo morbo laborabat ille Nabal Carmeli: quem literæ sanctæ referunt fuisse pessimum & malitiosum. Malitiosus est, qui ea, quæ candidè sunt, omnia in malam interpretatur partem. In via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat. Simplicitas ab hac peste nos liberat, quæ omnia sincerè æstimat, habens columbinam simplicitatè. Debemus tamen etiam esse prudentes, præsertim cum hæreticis, vt serpentes. Simplicitati non solum malitia, sed etiam versutia opponitur. Versutus enim homo est, qui dolis & fraudibus circumuenire nititur innocentes: qui tanquam auceps pedicæ & laqueos nectit, quibus alios fallat qui nihil simpliciter agit. Quod Phariseorù discipuli & Herodiani fecerunt, qui Dnm illa queare conati sunt. Hoc vitium est inuisum & Deo: & hominibus. Vir versutus, odiosus est. Hi vulpi cõparantur: quæ multiplici astu prædam captat. Talis ille Absalon. Huic vitio simplicitas contraria est, quæ nihil astu siue dolis agit.

Simplicitas etiam duplicitati aduersatur, de qua in Ecclesi. legimus: *Vx duplici corde, & labiis scelestis, & peccatori.*

Hieronym.

Mors pèrvi
me scenda.Matth. 4
Lucæ 21.
Marc. 13.
Matth. 25.

Esaiæ 30.

Esaias. 62.

Lucerna
officiu ad
Christu &
homines
p. r. met.

Iob 1.

Genes. 25.

Proverb. 3.

Simplici-
tas erga
Deum &
homines.

I.

Malitiosus
quis sit.
Eccli. 10.

Matth. 10.

II.

Versutus
quid dicerentur.

Matth. 21.

Prover. 14.

III.

Eccli. 12.

terram ingredienti duabus viis. Hi aliud corde, aliud in frõte gestant. Ore, inquit Dauid, suo benedicebant, & corde suo maledicebant. Et: Moliti sunt sermones eius super oleũ, & ipsi sunt iacula. Sub hoc vitio adulatorẽs etiam collocantur, qui blandis verbis venenum incautis propinant, & hac fraude alienas opes sæpè diripiunt, sicut vulpes coruo ca-seum. At simplicitas recto corde cum hominibus versatur, nihil simulans, nihil subdole occultans.

III. Simplicitas curiositati aduersatur. Curiositas præscriptos fines transcẽdere nititur. Diuina scriptura vult, vt, tarditatis & ignorantie nostræ conscij, intra fines nobis præscriptos contineamus nos, neque vltra progredi velimus. Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Altiora te ne quæstieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Sic curiosus fuit Adam, dum curiositate feminea, an id, quod serpens pollicitus illi fuerat, verum esset, experiri voluit. Alia est curiositas, quæ homo sui oblitus, quæ aliena sunt sollicitè inquirat: alienis adhibet vulneribus medicinam, sua lethalia negligit. Simplicitas curiositati opponitur, quæ fide contenta, mysteria altiora Ecclesiæ committit, & seipsam potius inspicit, quàm alios; & naturæ potius viuere conatur, quàm superfuitati & voluptati.

V. Simplicitas multiplicitati (vt ita dicam) contraria. Hæc virtus ad eos pertinet, qui, aliis omnibus omissis, se totos contemplationi dederunt. Talis erat occupatio Mariæ Magdalenz. Per oculos intelligit intentionis puritatem. Quocirca sollicitus virtutum amator & cultor, totum studium suum erga huius intentionis puritatem conuertere debet. Hoc erit curandum, vt in omni opere nostro Dei gloriam & beneplacitum proponamus. Siue, inquit Apostolus, comeditis, siue bibitis, &c. Hos igitur scopulos, quos Christianæ simplicitati aduersari admonuimus, Auditores, diligenter vitare studeamus, omnemque malitiam, versutiam, curiositatem; ac immodicam rerum terrenarũ cupiditatem à moribus repellamus; & columbinam simplicitatem imitari studeamus. Sic erimus & Christo Domino similes, ab eo diligemur, & ad eius consortium perducere merebimur. Amen.

IN

IN FESTO SANCTARVM VIRGINVM, CONCIO: IN QVA lectio Euangelica explicatur: vbi etiam, quid prudentium, quid fatuarum virginum nomine significetur, exponitur.

THEMA. *Simile est regnum calorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso & sponse. Quinque autem ex eis erant fatuæ.* Matth. 25.

IN hodierna sancti Euangelij lectione insignis quædam parabola decem virginum, quarũ quinque fatuæ, quinque prudentes erant, à Domino proponitur. Vt autem qua occasione illam proposuerit, quidque in ea nobis significare voluerit, intelligatis, quid illam antecesserit, paucis indicabo. Egrediente Domino ex Hierosolymorum percelebri templo, discipuli insignes lapides & structuras illi ostendentes, dixerunt: Magister, vides quales lapides & structurae? Quibus ille respondit, Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruat. Sedente autem eo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli secretò, dicentes: Dic nobis, quando hæc erunt? & quod signum aduentus tui, & consummationis seculi? Dominus ergo discipulis morem gerere, & nos in illis erudiri volens, vtriusque rei, quæ ab illo exigebatur, signa, oratione simul explicuit. Signa autem Hierosolymitanæ vastationis, nulla facientes, signa aliqua consummationis seculi, extremique iudicij (quæ multa & varia, maximèque horribilia sunt) exponens, hæc etiam addidit: Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque nunc, nec fiet. Hæc & alia his similia Saluator commemorauit, quibus, quam sit dies illa formidanda, exposuit. Quocirca humane salutis amator Dominus variis similitudinibus nos ad hunc diem (in quo de tota æternitate sententia ferenda est) paratos esse admonet. Omnes admonitiones ad hunc finem destinatae sunt, vt, perspecta tanti huius periculi magnitudine, nos ad hunc adeo formidabilem diem omni studio & sollicitudine præparemus; cum salutis nostræ summa in eo posita sit.

Rr 2

ne nos hæc dies imparatos deprehēdat. Nec parabolis illis, quas adduxit, contentus, adiecit hanc etiam decem virginū, qua eandem curam & vigilantiam nobis iterum commēdat. Hanc igitur hodie parabolam (quæ magnis mysteriis referta est) explanaturi, cælestem opem, sacratissimæ Virginis intèrventu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

*Intellectus
nostri ob-
scuritas.*

Intellectus nostri ea est imbecillitas atque obscuritas, vt nec Deum, nec diuinas res, nisi corporearum rerum velaminibus tectas, percipere valeat. Quæ quo magis fuerint familiares, ita magis notæ, atque ita nos ad spiritualium rerum cognitionem, velut porrecta manu, ducunt & attollunt. Hac ergo de causa Saluator cælestis regni mysteria sub rerum corporearū similitudinibus, turbis ad se confluentibus proponebat: quod in sacra huius diei lectione facit. Sic enim ait: *simile est regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, &c.* Regni cælorum nomine cælestis magister non modò regnum ipsum cælorum, in quod omnes tendimus, sed omnia etiam quæ ad hoc regnum consequendum pertinent, designare solet. Hoc autem in loco cælestis regni nomine id intelligit; quod ad hoc regnum promerendum atque consequendum maximè necessarium est. Quid autem illud sit, in huius parabolæ sine explicat, cum ait: *Vigilate, quia nescitis diem neque horam*. Hæc enim vigilantia, hæc pia cura & sollicitudo ea omnia suggerit atque ministrat, quæ ad hoc regnum capessendum requiruntur. Quam sit verò hæc vigilantia necessaria, proposito decem virginum exemplo comòdè declarat. Et quidem virginum nomine fideles omnes, siue probos siue improbos, intelligit. Virgines autè appellatur, propter incorruptam fidei sinceritatem, quam Christiani omnes profitentur. Infideles enim & hæretici in literis sanctis adulteri & meretrices appellantur. Ex his autem virginibus quinque fatuæ, & quinque prudentes esse perhibentur. Quo significatur; inter eiusdem fidei professores, alios probos, alios improbos; alios lucis, alios tenebrarū filios esse: hoc est, alios qui iuxta fidei suæ præscripta, alios qui iuxta cænis & mundi leges vitam instituunt: è quibus illos quidem prudentes, hos verò Dominus fatuos appellat. Harum autem virginum prudentiam atque fatuitatem in eo positam esse docet, quòd prudentes quidè virgines accepe

*Regnum
cælorum
quod.*

*Virgines
Christiani
omnes.*

acceperūt oleum: in vasis cum lampadibus: quod tamen fatuæ facere neglexerunt. Lampadis autem nomine, quæ tenebras discutit, lucemque hominibus præfert, fides intelligitur, quæ errorum tenebras dispellit, humanisq; mentibus lucem præbet, viamque ostendit, qua homines rectè in cælum tendere possint. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. Mandatum, inquit Salomon, lucerna est, & lex lux, & via vitæ, increpatio disciplinæ. Olei verò nomine, quod in his lampadibus infunditur, charitatis & misericordiæ, cæterarumque virtutum opera designantur: ad quæ nos fides ipsa dogmatibus suis inducit, quæque fidem ipsam perficiunt, roborat, & illustrant. Hoc est igitur oleum quod prudentes virgines sibi opportunè prouiderunt, ne, cum sponsus adueniret, imparatæ inuenirentur. Quam quidem curam fatuæ virgines habere noluerunt, quæ fidei lampadem contentæ, fidei opera sibi comparare neglexerunt. *Moram autem faciente sponso, dormitæ erunt omnes, &c.* Hoc in loco dormitionis nomine, mors; dormitationis verò nomine morbus, qui mortem antecedit, intelligitur. Quamuis enim tota hæc parabola, & quæ illam antecesserunt & consequuntur, ad extremum iudicij diem referantur; tamen extremus cuiusque vitæ dies, iudicij dies illi est. Nec enim in extremo iudicio, quæ in hoc fuerit sententia lata, reuocabitur. *Media nocte, ait, hoc est, intempesta nocte significare voluit, hunc diem sæpè improuisum plerisque hominum contingere.* Qui enim nimio huius vitæ amore flagrant, omnem mortis memoriam ab animo suo repellunt. Non enim ad mentem reuocare volunt, quod illis sibi acerbum intelligunt. Diem Domini Apostolus furi comparat. Hinc & Salomon ait: Nescit homo finem suum: sed sicut pisces hamo & aues laqueo, ita homines capiuntur tempore malo. Mors frequenter eo tempore solet irrepere, quo nihil tale cogitatur. Pueri enim adolescentiam, adolescentes iuuentutem, iuuenes senectutem, senes decrepitam ætatem sibi pollicentur. A qua tamen spe depellere homines naturæ cōditor voluit: ideoque in omnibus ætatibus morti aditum præbuit. Videmus & iuuenes & senes mori, ne quis ætati suæ fidat. Nos tamen omnes nobis pollicemur longam ætatem, qui ferè immatura morte abripimur. Hinc de improbis in Iob scriptum est, quòd subito moriantur: quia videlicet eo tempore moriuntur, quo ij nihil minus quam mortem cogitant. Rectè ait Augustinus: Nonne casus nostros

Psal. 118.

Prov. 16.

*Oleum quid
significet.*

*Mors iudi-
cij dies.*

1. Thess. 1.

Eccle. 9.

Iob 21.

August.

nobiscum in hac carne portamus? Nonne fragilibres sumus, quam si vitrei essemus? Vitrum enim est fragile est, tamen seruatum, diu durat: quod tamen homini non contingit. Hanc fragilitatem significare Dominus voluit, cum media, hoc est, in tempesta nocte sponsum aduentare dicit. Sequitur deinde: *Tunc sur exerunt omnes virgines illæ, & ornauerunt lampades suas, &c.* hoc est, fideles omnes siue prohi siue improbi, imminenti mortis atque rationis reddendæ periculo præparari incipiunt, vt veniente sponso, decenter occurrant. Tunc lampades suas ornare incipiunt: hoc est, fidei, quam habent, bonorum operum oleum adiungere. Qui bona fecerunt, ibunt in vitam æternam: qui verò mala egerunt, in ignem æternum. Occurrent tunc quatuor nouissimæ: id est, mors, iudicium, gehenna, & cælestis gloria. Quæ autem sese miseris eo tempore offerant, qualesque in eorum animis versentur cogitationes, Euf. Emis. declarat his verbis: Cogitemus qui luctus erunt negligentis animæ ex hoc corpore decedenti, quæ angustia, cum occurrere cæperit conscientia sibi tot malorum conscientia. Illa erit, quæ remotis arbitris nos conuincet & confundet. Non illi licebit vel celare aliquid, vel negare, vbi non de longè & aliunde, sed de intus processurus est accusator & testis. Ecce omnia tanquam vmbra transferunt: abierunt oblectamēta, & sola in perpetuum opprobria & crimina remanserunt. Vide mortem, & vitam quam relinquere cogitur, & ad horrendum tribunal iudicis pertrahetur. Inueniet ibi homo post pusillum, quod in æternum non poterit vitare. Hoc igitur metu correpti homines, præteritæ vitæ maculas pœnitentia diluere, & pristinos mores corrigere parant: & à Domino tum commissorum veniam, tum diuturnioris vitæ sparia postulant. Deinde etiam ad piorum hominum suffragia se conuertunt, eorum se precibus, meritis, & sacrificiis commendantes, vt pro se apud supremum iudicem intercedant, & has ab illo inducias postulent. Hoc est enim quod fatuarum virginum illa ad prudentes, deprecatio significat: *Date nobis de oleo vestro, quia lampades, &c.* hoc est, meritis & precibus vestris in opæ nostræ, qua modò destituimur, consulite, & has nobis à Domino inducias longioris vitæ postulate. Cæterum ad hæc prudentes Virgines: *Ne foris, inquit, non sufficiat nobis & vobis, &c.* His verbis, quid prudentes virgines fatuis cōsulant, designatur: nempe, vt ad videntes, id est, Ecclesiarum ministros confugiant; quibus dispensandi oleum diuinæ gratiæ cura

Ioan. 3.

Euf. Emiss. Conscientia mala.

Pœnitentiæ seru.

cura commissa est, quibus cælestis regni clauis traditæ sunt, qui Sacramentorum medicamenta ministrant, qui commissorum veniam verè pœnitentibus tribuunt. Ad hos ergo pergite, & veræ pœnitentiæ atque charitatis pretio hoc vobis oleum comparate. *Dum autem irent emere, venit sponus, &c. Clausa ianua, periculum designat extremæ pœnitentiæ.* Vt enim ait diuus Augustinus, Hac animaduersione percutitur peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui dum viueret, oblitus est creatoris sui. Cui quidem sententiæ illa quoque eiusdem Augustini cohæret: Cum vult, inquit, improbus homo, non potest: quia quando potuit, noluit. Ideo per malum velle, perdidit bonū posse. Hoc ipsum autem confirmat quod prius subditur: *Nouissimè verò veniunt & reliquæ virgines, &c.* Quæ quidem responsione non obscurè huius pœnitentiæ periculum declarat. Impudens, inquit Hieronym. postulatio, tempore necessitatis & angustia ab eo querere auxilium, quem in prosperitate contempseris. Dignus in morte non est accipere solatia, inquit August. qui se non cogitauit moriturum. Non facile inueniuntur in aduersitate præsidia, quæ nõ fuerunt quæsitæ in pace. Meritò ergo Dominus huius parabolæ scopum hac vna sententia concludit: *Vigilate ergo, quia nescitis diem neque horam.* Ex hac vel cura vel negligentia vigilandi, prudentia & fatuitas ista diiudicanda est. Excusamus igitur quæ sint prudentis, quæ fatui hominis officia. Primum prudentis hominis officium est, in finem sibi propositum oculos conicere; & ea, quæ ad finem bonum consequendum commoda sunt, eligere. Sicut enim nauigaturi, primum quidem, quem debeant portum petere, vident; deinde eò nauigationis cursum dirigunt: ita vir prudens, in quem finem fuerit à Deo conditus, prudenter atredidit; deinde cætera omnia prouidet. Constat autem, in hunc finem hominem à Deo conditum esse, vt suæ illum felicitatis & beatitudinis consortem efficeret. Quo sine nihil excogitari potest magnificentius, nihil sublimius. Quæ sit autem via ad hanc gloriam perueniendi, Saluator exposuit, cum pio cuidam adolescenti dixit: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Hic est finis noster, ad quæ à summo omnium rerum Domino facti sumus. Non ad ludum aut iocum, non ad epulas & fœdas carnis voluptates, nou ad interituras opes congerendas optimus opifex nos condidit. Huius rei ignoratio est causa omnium malorum. Multi ita viuunt, quasi ad sola mudi huius bona perfrusenda

Oleum comparandum.

August.

Hieronym. Hierem. 2.

August.

Prudentis officia.

Similit.

Matth. 19.

Obliuio quid mali faciat.

Thren. 1. nati essent: agunt non vt peregrini, sed vt ciues. hîc est nostrum exsilium. Sordes eius, inquit ille, in pedibus eius, neq; recordata est finis sui. Hoc est fidei lampadi olei infundere, dum ea opera molimur, quæ nos ad eum finem consequendum adiuvant, quem nobis fidei lampas præscribit. Est & aliud prudentis officium, magnam temporum habere rationem, & quid vnumquodq; illorum exigat, studiosè providere. Sapiens trium temporû diligentem habet rationem, præteriti, præsentis, & futuri: hic autem futuri præcipuè respectus haberi debet. Prudentes nauæ tranquillo mari nauis armamenta præparant: ita vir bonus atq; prudens tranquillo vitæ tempore futurum mortis, quo nihil certius, reddendæque rationis periculum cogitatione præuenit. Sera enim ad pericula in ipsis periculis præparatio est. Iam vigilare, quid aliud est, quam somnum atq; dormitiam à mentis nostræ oculis excutere, & semper in procinctu esse, semperque in excubiis aduentantis Domini præsentiam expectare? His igitur de causis viri probi atque innocentes, prudentium virginum appellatione à Domino designatur. Cæterum improbi homines diuersa ratione fatui appellantur: quod hæc omnia viri prudentis officia prorsus negligunt: utpote qui non consilio, aut ratione, aut fide, sed temeritate, & affectibus vitam & actiones suas dirigant. Finis, ad quem à Deo conditi sunt, nullam habent rationem. Quo fit, vt ignorato aut perperam constituto fine, neque seipsos agnoscant, & itineris, per quod tædere deberent, obliuiscantur. Est & alia non minus miseranda perditorum hominum fatuitas atque infantia: in qua non modò pueris, sed beluis etiam quam simillimi sunt. Homo hac in re à beluis distat, quod non solum præsentia, sed etiã præterita, ac præcipuè futura, ex causis antecedentibus prospicit ac providet. Iam quid dementius, quam quòd nos sic vitam nostram instituimus, sic terrenis rebus incumbimus, vt nulla tantæ rei; (in qua summa fides sita est) cura tangamur, sed in maxima pace & tranquillitate in vttranque aures dormiamus, perinde atque omnia, quæ hac de re nobis diuinitus nuntiantur, mera somnia atque fabulæ essent? Quis hos verè fatuos & amentes non iudicet, qui, cum tãtam præsentis vitæ curam habeant, tamen neque futuri temporis, neq; reddendæ rationis vlla cura tanguntur? An non monstri simile esset, si oculorum acies, puncta minima apertè cernens, ingentem molè ac montem minimè cerneret? at quanto môstruosius est, minimarum rerum

cura

cura disrumpi, vt terrenarum opum, maximarum verò rerum, naturam omnè superantium, nulla sollicitudine commoueri? Timete, inquit Saluator, eum, qui postquã occiderit *Matth. 10.* corpus, habet potestatem mittere animam in gehennam: ita dico vobis, hunc timete. Quales sint autem gehennæ cruciatus, quot pœnarum genera, quanta eorum acerbitas, etiam Gentiles Philosophi atq; Poëtæ aliquo modo præsenferunt. Verissimè Saluator ait, non esse timendos qui corpori vitam adimunt, sed animam detrudere potest in gehennam. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat *1. Cor. 5.* vnusquisque propria corporis, prout gessit, &c. Nos hæc scimus, & firma fide credimus, & non modò ridemus, & oriamur, sed multis etiam sceleribus iudicem nostrum offendimus. An nõ igitur fatuitas atque aded cæcitas hæc omnem superat admirationem? Pœnitentia sera rarè vera, rariùs aut nunquam perfecta, semper autem incerta Superest, Auditores, vt cælestis magistri consilium amplectamur, qui maximam nostri curam gerens (utpote quos precioso suo sanguine redemit) opportunè nos his nouissimis verbis admonet: *Vigilate ergo, quia nescitis diem neque horam.* Constat piorum mortem aditum esse ad immortalitatem, pontem quo ad regnum transeunt. Ideoque iusti in morte nõ marere, sed respicere & leuare capita iubentur. Sicut enim qui ex humili casa palatium ingens exstruere volunt, libenter quidem vetera diruunt, quòd ea melius instauranda sperant: ita viri iusti libenter patiuntur huius habitationis domum dissolui, quòd eam in resurrectione perfectissimè reformandam *1. Cor. 5.* esse fide credunt, & spe quodammodo attingunt. Qui pietate, humilitate, obedientia, ac charitatis operibus vixerunt, iis hæc domus parata est. Adsit nobis Christus. Amen.

IN FESTO SANCTARVM VIRGINVM, SIVE VIDVARVM, CONCIO: IN qua lectio Euangelica explanatur.

THEMA. *Simile est regnum calorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas. Inuenta autem una preciosa margarita, abijt, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam. Matth. 13.*

Quæ videntur, notiora sunt, quam quæ non videntur: & quæ corpore constant, quam quæ spiritu solùm: Illa

enim vicina nobis sunt, hæc verò procul posita, & ideo à cognitione nostra remotiora. Sensibilia per se cognoscimus; intelligibilia verò non per se, sed veluti per manus aliorum. Hoc animaduertens humanæ salutis amator Dominus (qui de se ipso ait: Ego Dominus Deus tuus, docēs te vtilia) cum homines erudiendos susciperet, ea potissimum ratione docendos curauit, quæ ipsi esset maximè cōsentanea. Sic enim diuina Sapiencia, tanquam prouida ac pia mater, infantæ nostræ se accommodat: non quidem suo, sed nostro nobiscum agens more. Vnde non solum in veteri Testamento, crasso illo ac rudi populo per corporearum rerum species loquebatur; sed in nouo etiam per parabolas ad populum sæpè concionatus est: in quibus per notas nobis rerum corporearum naturas, regni cælestis deregit sacramenta. In sacra autè huius diei lectione quatuor nobis vtilissimas parabolas proponit; videlicet thesauri absconditi in agro, margaritæ pretiosa, lagenæ missæ in mare, & diuitis patrisfamilias conuiuium instruentis. de quibus nobis hodie, adspirante diuina gratia, differendum est. Vt autem mysteria, quæ in his parabolis recondita sunt, piè & vtiliter enodare, & in lucem profere valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

Simile est regnum calorum thesauro abscondito in agro. Scitis iam, Auditores, regni cælorum nomine non modo regnum ipsum cæleste, sed omnia etiam quæ ad hoc regnum aliqua ratione spectant, significari. Hoc autem in loco, in quo regnum cælorum thesauro abscondito comparatur, huius thesauri nomine, virginitatis virtutem intelligunt, quæ in humano corpore, velut in agro quodam, abscondita est: ideoq; hæc sacra lectio in festo sanctarum Virginum ab Ecclesia recitari solet. Quantus autem hic thesaurus sit, declarat sanè cōrona illa aureola, quæ virginibus in cælo reposita est; & cælestis item vita eorum, qui verè virgines sunt: vtpote quæ ab innumeris curis & sollicitudinibus libera est, quibus coniugatorum vita est refesta. Hunc thesaurum D. Bernardus adolescens à latronibus sibi timuit diripi. Hic etiam thesaurus preciosissimæ margaritæ comparatur. Quæ enim margarita preciosior, quam pura mens in corpore puro? Pro hac igitur margarita comparanda sanctæ virgines omnia viderunt: quæ verè dicere potuerunt: Regnum mundi,

& om

& omnem ornatum seculi contempsi, propter amorem Domini mei Iesu Christi, quem vidi, quem amavi, in quæ credidi quem dilexi. Quia verò natura sic comparatum est, vt, quæ sunt valde preciosa, sint etiam ad seruandum difficilia: idem etiam in hac virtute locū habet. Hæc enim virtus supra humanæ naturæ conditionem hominem attollens, Angelis similem facit, dum eorū puritatem imitatur. Cæterum plerique huius Euangelicæ lectionis interpretes, thesauri absconditi & preciosa margaritæ nomine perfectam charitatem & clarissimum sapientiæ donum (ad quod cætera Spiritus sancti dona ordinantur) commodè intelligunt. Quisquis enim hoc cæleste donum percepit, facile omnia quæcunque in mundo magna & preciosa habentur, vt eo plenius fruatur, distrahit, & præ illius amore contemnit. Vera autem charitas voluntatis opus est, in qua sibi sedem constituit: quæ tamè charitas sine Dei cognitione atque sapientia non est. Thesaurus non quæstus à fodiente in agro inuenitur: at margarita non casu à mercatore, sed magna diligentia acquiritur. Qua quidem distinctione duas Dominus parandæ gratiæ vias explicare voluit. Alij enim gratiam, quam non quærunt gratuita Domini misericordia inueniunt: alij verò magna cura & studio quæritam, eodem Domino adspirante inueniunt. Itaque alij gratiam quærunt: alios verò ipsa quodammodo gratia præuenit & quærit: alios, inquam, quærit ipse Dominus, alij Dominum quærunt: illi quidem feliciores, isti digniores: vtrique tamen Domino debitores. Dux peccatrices feminæ commodum huius differentiæ exemplum præbent, Samaritana & Cananæa. Samaritana enim, cum ad puteum venit, vt hauriret aquam, nihil minus quam de inuenta gratia cogitabat. Dominum non quærebat, sed à Domino quærita est, & gratiæ eius beneficio præuenta. At Cananæa quo ardore misericordiam Domini petebat! quæ toties ab eo repulsa, nunquam à flagitando destitit, donec ab ipso audire meruit: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. In illa igitur evidentius elucet gratia: in hac verò studium ac diligentia: sed in vtraque tamen, gratia Dei magna. Sic Christus ad Apostolos suos ait: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. aliud planè agebant, cum thesaurum, quem non quærebant, inuenierunt. Ne autè homo cogitatione, quasi de numero electorum non sit, frangatur, sciat duplicem aditum nobis ad diuinam gratiam consequendam patere: in quorum altero gratia,

Ista 48.

Homines
et insti-
tuantur.Regnum
calorum
quid sit.Virginis
abscondita.Virgines
a curis li-
bera.Virginum
caucium.Virginis
difficili.Thesauri
et margarite
diferen-
tia.

Ioh. 4.

Matth. 13.

Ioh. 15.

Alius ad
gratiā di-
plex.

168 IN FESTO SS. VIRG. SIVE VIDVAR.

gratia, in altero verò gratia simul cum humana commendatur industria. Quòd si tu ex eorum numero non sis, quos sine labore gratia quærit non quærentes: altera tibi salutis via patet, vt videlicet studiosè quæras, & inuenias. Quòd si hoc diligenter effeceris, magnam ex hoc coniecturam habes, quòd aliqua iam ex parte inuenieris. Neque enim studiosè quæreret, nisi iam rei, quam quæris, odorem aliquem percepisses: & nisi te idem ipse, quem quæris, ad quærendum incitasset. Misericordia & veritas, duæ insignes Dei laudes, hanc Dei nostri magnificentiam vehementer commendant. Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, inquit Vates sanctus. Veritate Dominus soluit debita: misericordia præbet etiam non debita. Veritas ad æquissimum iudicem; misericordia ad benignissimum patrem magis spectat. Nihil est igitur quod ampliùs in Deo nostro desiderare infirmitas atque inopia nostra debeat, quando is hæc duo nobis ostia ad gratiæ suæ opes comparandas aperuit. Si iustus es, habes iustissimum operum tuorum præmiatorem: porrò si peccator, si pauper & inops es, habes misericordiarum parentem, ad cuius opem confugere possis: si tamen ex ea non peccandi ansam, sed impetrandi fiduciam sumas. Sed iam quid vterque fecerit, siue is qui thesaurum inuenit, siue qui margaritam, studiosissè inquiramus. Vterque igitur vendidit omnia sua, vt margaritam, & agrum illum compararet. Hic enim *pro gaudio illius abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit agrum illum.* Feliciorem se thesauro illo, quàm omnium rerum suarum, possessione futurum ratus. Thesauri huius dignitatem Prophetæ explicuit, cum diceret: Oculis non vidit Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te. Quæ verba non ad bona gloriæ modò, sed ad dona etiam gratiæ referenda esse Apostolus docuit. Per dona autem gratiæ, omnia Spiritus sancti charismata, & fructus spiritus, quos idem Apostolus enumerat, ac præcipue charitatem, sapientiam, gaudium in Spiritu sancto, & pacem illam quæ exsuperat omnem sensum, intelligimus. Quæ dona talia sunt ac tanta, vt quisquis ea plenius degustauerit, facilè omnia, quæ in mundo magnificentissima existimantur, præ illarum amore cõtemnat. Quam rem apertè Sponsa de charitatis excellètia testatur, cum ait: Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. De sapientiæ verò dono Salomon ait: Melior est sapientia cunctis preciosissi-

ciosissimis: & omnia quæ desiderantur, ei non valent comparari. Gustata, inquit diuus Bernardus, spirituali suauitate, desipit omnis caro. Satis liquet, hominem corpore & animo constare: quæ duæ partes iam longo à se intervallo distant, vt altera nobis cum beluis, altera cum Angelis communis sit. Cum autem sapientissimus ille mundi conditor sic naturas rerum instituerit, vt vbi maior esset dignitas atque præstantia, maior esset in operibus suauitas atque iucunditas: consequens est, vt quantum mens nostra corpori præstat, tanto sint eius deliciae omnibus corporis deliciis nõ solùm puriores atque diuturniores, sed multo etiam maiores. Non est sanè mirum, si, qui has delicias plenius degustauerunt, omnes alias mudi delicias, tanquam res ludicras & inanes, respuant atque fastidiant. Cum ergo gaudiũ spiritus & gaudiũ carnis plurimum inter se differat (aliud enim cæleste, aliud terrestre: aliud à Spiritu sancto, aliud verò à carne proficiscitur) nullo modo conueniens est, vt hæc infima carnis gaudia cum altissimis illis diuini Spiritus gaudiis villo modo comparari possint. Indubiatum est, corporearum rerum corporeum cibum, spiritualium spiritualem cibũ esse. Spiritualium rerum cibus est ipse Deus, ex Raphaëlis testimonio. Hic est enim Angelorum panis: hic cibus & potus, quo beatæ illæ mentes in æterna patria reficiuntur, pascuntur, oblectantur, & inebriantur. Hac esca homo ea parte qua spiritus est, eodem quoq; spirituali ac diuino cibo alitur. Quo sanè aluntur, qui purgatam animæ palatum habent. Huius cibi vt est infinita & immensa dignitas, ita etiam infinita suauitas. Diuus Augustinus ait: Illud est verum gaudium, quod non de creatura, sed de creatore concipitur: cui comparata omnis suauitas, mæror est: omnis lætitia, tristitia est. Ideoq; nihil mirum, si, quicumque hanc preciosam margaritam inuenerunt, omnia sua contemnunt, quo ea plenius frui mereantur. Vsu accidit in illis, quod illis qui in auiibus cæli ludunt, dum eas à manu dimittunt, & exigua ac dulci ostensa esca reuocant, eorumque vocibus parere faciunt: ita sanctus ille Paraclætus piorũ mentes oblectat, vt nihil illis durum, nihil asperum, nihil difficile appareat, admodo hoc suauissimo pabulo reficiantur: pro cuius amore omnia mundi gaudia, omniaque terrena bona facilè cõtemnunt. Vt enim qui ab infima fortuna ad regiæ dignitatis folium euecti fuerint (quod Dauidi Regi contigit) contemnunt ea omnia, quæ in ea fortuna chara ipsi erant: ita qui ad has cælestes opes fruuntur

Bernard.
Prima ca.
110.

1. Ratio.

2. Ratio.

Tobia 12.

Augustin.

Simile.

Psal. 24.

Misericordia & veritas in Deo sunt.

Esaiæ 64.

Galat. 5.

Philip. 4.

Cant. 8.

fructus beneficio Domini perducti sunt, facile præ illarum amore omnia quæ in mundo magnifica putantur, velut stercorea contemnunt. Viri, quæ in pueritia erant iucunda, ridemus: ita qui ad hanc maturam spiritus ætatem perueniunt, facile contemnunt omnia, quæ olim pueri non annis, sed sensu magnificabant. Hoc studium plurimorum Sanctorum, præcipue Anachoretarum exemplo confirmare possumus. Tunc poteris laudare victoriam, cum laborem præliantis agnoueris. Hæc forsitan minus miranda: illa vero maiorem mentibus admirationem incutiunt, quod non solum inferioris fortunæ homines, sed principes etiam viri, sed Reges & Regina, ubi gustauerunt bonum Dei verbum, virtutesque seculi venturi, regna ipsa & principatus promptissimo animo relinquentes, Christi crucem flagranti studio amplexati sunt. Tales inter alias fuisse Theodosij Imperatoris filia, Pulcheria, Arcadia, Archimantina, quæ, spreto mundi bonis, communi consilio virginitatem suam Domino consecrarunt. Quod nequiquam fecissent, nisi cælestis Sponsi amor atque suauitas maiori eas vi ad se, quam tota huius mundi gloria, rapuisset. Hæc vetera sunt. Quot quoque seculo non defuerunt principes viri, qui & amplam domum, & dignitatem qua potiebantur, in ætate iam matura reliquerunt, eamque Christi paupertate & humili professione commutarunt. Quanta autem eorum hominum est dementia, qui harum rerum gratia (quas isti tanta alacritate calcarunt) nullos labores, nulla pericula formidant, quo sibi posterisque suis amplum patrimonium parent? Iam vero quoties regnandi libido filios armavit in patres: quodque maius est, patres armavit in filios, quo sibi regni sedem usurparent? Quæ tamen omnia isti, inuenta illa preciosa margarita, velut purgamenta quædam, mira facilitate calcarunt. Qua quidem ex re liquet, quam miserè seculi homines decipiuntur, qui, ne voluptatibus suis careant, ab hoc cælestis vitæ proposito se subducunt: cum in eo tamen tot sint diuini Spiritus solatia, quæ omnes mundi opes & delicias longo interuallo superant. Cur autem tam pauci sint, qui hoc cælestis vitæ institutum amplectantur, in causa est, rerum diuinarum ignorantia, quæ facit ut has tantæ diuinæ gratiæ opes non agnoscentes, voluptates quibus in hac vita oblectantur, cælestibus illis commutare nolint. A quo errore absunt, qui eas diuini Spiritus beneficio degustant. Qua in re simile quiddam euenire videtur, quod filiis

Israël

Israël in secundi templi dedicatione contigit. Iuniores enim, qui prius illud magnificum Salomonis templum non viderant, opere illo absoluto lætabantur: contra verò senes, qui illud in gloria sua viderant, lachrymas continere non poterant. Ad hunc ergo modum, qui nulla nisi huius mundi gaudia norunt, nihil his esse suauius atque iucundius arbitrantur: at qui diuina illa Spiritus solatia degustarunt, miserandam horum sortem & cæcitatem lamentantur: qui, quoniam vera illa & solida gaudia nesciunt, sordidis & lucticris mundi gaudiis oblectantur. Rectè ait diuinus Vates: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te! Magna quidem ea dulcedo est: quia tamen abscondita est, ab amatoribus voluptatū minimè quæritur, quia ignoratur. Socordia nostra & ignorantia in causa est, ut hoc tanto beneficio homines minimè fruuntur. Satis hæc. Adiungit Dominus parabolam tertiam, qua regnum cælorum sagenæ missæ in mare comparat, quæ bonos & malos pisces intra se recipit: quorū quidem boni in vasis piscatorum receduntur: mali verò in sterquilinum projiciuntur. Sic erit, ait Dominus, in consummatione seculi. Exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, &c. Ex hac parabola apparet, quanta salutis nostræ cura Saluator teneatur, qui nullum non mouet lapidē, quo nos ad veram salutem & pietatem traducat. In superioribus verò parabolis thesauri, & preciosæ margaritæ (quæ duo magnopere ab hominibus desiderantur) nos ad mundi ac terrenarum rerum contemptum inducere voluit, quo his tantis opibus frueremur. Quia verò multi magis pœnarum metu, quam utilitatis amore commouentur, adiungit protinus horrendas gehennæ pœnas, & fletum, & stridorem dentium, & caminum ignis, in quo perditii homines perpetuè torquentur: ut videlicet pœnæ terreant, quos præmia non inducunt. Nemo enim est qui non magis laborem fugiat, quam affectet voluptatem! quando quidem videmus, immanissimas bestias à maximis extereri voluptatibus, dolorum metu. Cum sint autem multa ac varia gehennæ tormenta, hoc in loco de caminum ignis præcipue fit mentio, qui humanæ naturæ maximè formidabilis est. In hunc caminum ignis improbos, à felici bonorum eorum discretos, esse deturbandos Saluator ait: in quo æternum fletum, & stridorem dentium futurum vaticinatur. Hæc ubi dixisset, ad discipulos continuo ait: Intellexistis hæc omnia? Dicunt

Mundum qui contemnant.
I. Cor. 13.
Cum essent paruuli, &c.

Theodosij filia.

Midi. g. m. d. i. s. e. a. u. a. n. t. u. r.

Psalm. 28.

Saluatoris nostri cura.

Angustia.

Dicunt ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno caelorum similis est homini patrifamilias, qui profert de thesau. o suo noua & uetia. Cum nullus apex in literis sanctis significatione vacet, quaeri merito potest, quid hac illationis nora, *Ideo*, significare Dominus voluerit. Quomodo enim similitudo consequens, de Scriba docto in regno caelorum, cum superioribus, ac praecipue cum ea qua de sagena in mare missa ponitur, cohaeret, ut ex altera consequatur? Magna certe & graui ratione. Si enim tam magna bona piis proposita sunt (qua caelestis magister thesauri ac margaritae nomine designauit) contra vero, si tam ingens improbis supplicium constitutum est, si illos taminus ignis manet, si poena sempiterna, si separatio a coetu & conuentu Sanctorum, & relegatio ad tartareas damnatorum regiones: si denique haec tanta est, ut nullus huius uitae cruciatus adeo magnus sit, qui cum hoc gehennae supplicio collatus, non leuissimus ac penè ludicrus sit: ideo scriba doctus in regno caelorum, cuius munus & officium est, salutaribus monitis atque doctrinis homines ab hoc tanto periculo eripere, & ad regnum caelorum dirigere, similis utique diuiti patrifamilias esse debet: qui cum penu habeat omni genere escarum refertum, ubi solenne conuiuium instruit, dapes & pocula omnis generis, partim recentia, partim vetera, in mensa profert. Ad hunc ergo modum Ecclesiae doctor peccus habere debet omni sententiarum genere instructum (quas assiduo diuinae legis studio sibi comparare tenetur) paresque rei magnitudini, quam tractat, spiritus sumens, omnibus rationum machinis hoc negotium urgeat, nihilque intentatum relinquat, nullum moueat lapidem, & quidquid in thesauris diuinarum literarum reconditum est, ad hunc usum proferat: modò veteris Testamenti terroribus ac minis homines perterrefaciens, modò noui Testamenti promissis & beneficiis alliciens, atque omni denique ratione illos à scelere ad pietatem, ab interitu ad vitam, à gehennae incediis, & camino ignis, ad caeleste regnum traducere contendat.

Haec igitur partes nostrae sunt, Auditores, qui ministerium hoc accepimus à Domino Iesu: vestrae uero sunt, ut haec ipsa, quae diximus, dies noctesque cum animo vestro cogitantes; ante iudicium pareitis iustitiam, illud unum supra omnia curantes, ut ante tribunal illud formidandum, non iudicandi, sed à uobis iudicati appareatis. Quod quidem praestabitis, si praeteritae uitae maculas poenitentiae lachrymis diluentes,

res, eas tanto studio atque ardore uitare studeatis, ut prius mortem & extrema omnia pati, quam mortiferum aliquod crimen admittere, parati sitis. Sic enim fiet, ut, cum Angeli à iudice missi, malos à bonis secernere incipiant, illos in caminum ignis praecipitantes, hos autem ad caelestes mansiones deducentes, vos cum felicibus istis ab hoc formidabili ignis camino liberati, ad caelestis gloriae felicitatem & requiem perducere mereamini. Amen.

Nemo putare debet, solos manifestè impios damnandos. Haec autem parabola ostendit, nec eos omnes saluandos qui pietatis speciem praefereunt. Tunc in die illo multorum exstinguetur lumen, qui nunc lucere videntur: multis claudetur ianua, qui nunc videntur primi residere: multi ignorabuntur à Deo, qui nunc videntur proximi. Christus uirginitatem non praecipit, sed consulit. Ait Apostolus: Despondi vos uni viro uirginem castam exhibere Christo. Haec uirginitas nihil aliud est, quam animus purus, conscientia bona, fides non ficta. Haec magna opus est uigilantia; ne uirginitas haec corrumpatur. Habemus thesaurum hunc in uasibus fictilibus. Aduersarius noster circuit, quaerens quem deuoret. Timeo, ait Paulus, ne sicut serpens seduxit Euam, &c. Opus est uigilantia, ut simus parati ad nuptias. Opus est, ut lampades nostrae, nedum coram hominibus, sed & coram Deo, luceant & ardeant. Duo sunt uirginum genera, prudentum & fatuorum. Fatui, qui nihil nisi humanas laudes quaerunt, de talibus ait Dominus: Amen dico uobis, secēperunt mercedem suam. Prudentes sunt, qui oleum cum lampadibus sumunt, hoc est, internam iustitiam primò omnium quaerunt, quae consistit in fide, spe, & charitate; nec tamen externa negligunt. Deus non uult hypocritas, sed ueraciter sanctos: non sepulchra dealbata. Statutum est omnibus semel mori. Prima pars parabola commendat uigilantiam, & hypocritam detestatur. Altera pars parabola docet, sero nos quaesituros quae ad salutem pertinent, nisi, dum tempus erat, parauerimus. Ianua caelestis aperitur lachrymis & gemitibus, ac precibus poenitentium. Qui uenerit ad me, non eiciam foras. Qui non sunt scripti in libro uitae, illis ianua clausa.

Damnatorum poenales.

Scriba officii quales.

Clamane cesses. Esaias 38. Peccatores docendi.

Ecclesi. 12.

Uirginitas qua Deo gratia.

2. Cor. 4. 1. Petri 5. 2. Cor. 11.

Matth. 6.

Matth. 23. Hebr. 13.

Ianua caeli ut aperiat.

IN COMMUNI ALIQUA CALAMITATE, SIVE PESTIS, SIVE FAMIS, Concio.

T H E M A. *Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terra, idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras.* Amos 3.

Inter miserandas cecitates quibus hic mundus laborat, Auditores charissimi, non postrema illa est, quod communes quæ in vita accidunt calamitates, non Deo mundum gubernanti, sed vel naturæ, vel fortunæ, vel casui, vel ipsis etiam sideribus tribuant; cum non defuerint amentes quidam, qui diluuium illud astris & planetis adscriberent. Quæ quidem persuasio id effecit, ut mala nostra immedicabilia sint, quando castigaciones Domini (quæ morborum nostrorum medicameta sunt) nihil apud nos efficiant. Quæ autem spes esse poterit de ægroti salute, graui morbo laborantis, si nullam ex medicamentis adhibitis alleuationem sentiat? Hoc autem eodem periculo nos conflictamur, qui, tot calamitatum medicamentis à cælesti medico immisilis, nihil de veteris vitæ malis emendamus. Qua de re non rarò Dominus in Prophetis grauius queritur: Multo, inquit, labore sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Et apud Hieremiam: Frustra, ait, percussisti filios vestros, disciplinam non susceperunt. Idemque Propheta ad Dominum: Percussisti, ait, eos, & non doluerunt: attriuisisti eos, & noluerunt accipere disciplinam. Cuius rei illud in causa est, quod communes vitæ calamitates non à Deo scelera nostra vindicante, sed vel à fortuna, vel naturali rerum humanarum cursu prouenire homo indicet. Hanc præposteram opinionem, neimpe mundi calamitates, à casu aut à fortuna, non à diuina prouidentia, mortalium scelera ad eorum salutem vindicante, venire, conuellam. Quam rem Dominus his, quæ à me proposita sunt, Prophetæ verbis declarat, cum ait: *Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terra, &c.* Ut autem hoc argumentum religiosè & vtiliter tractare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E

A V E M A R I A.

Ut hanc rem, quam præ manibus habemus, absoluamus, quinque sententias, veritati consentaneas (quæ se mutuo consequuntur) apertissimis sanctarum literarum testimoniis comprobata, ante oculos vobis ponam, quibus hanc adeo perniciosam mundi cecitatem euidentissimè pernoscatis. Earum prima est, omnes mundi calamitates, & aduersa omnia, Deo auctore, vel immitente vel permitte, prouenire. Hinc ipse apud Esaiam: Ego ipse Dominus, formans lucem, & creans tenebras; ego Dominus, faciens omnia hæc. Et iterum apud alium: Si erit malum in ciuitate, quod Dominus non fecerit? Dominus (ut ait illa sancta mulier) mortificat, & viuificat; deducit ad inferos, & reducit: Dominus pauperem facit, & ditat; humiliat, & subleuat. Neque verò magna solùm, sed minima etiam à diuinæ prouidentie cura nullatenus excludi, testatur ipsa Veritas, cum ait: Nonne quinque passeret vaneunt dipondio, & vnus ex illis non est in obliuione coram Deo? Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Ethnici in suis hæc correxerunt. Cum enim Euripiaes scripsisset, magna quidem à Deo curari, sed parua negligi; hunc versum corrigendum Plutarchus ait, nihil, siue magnum, siue paruum, à diuinæ prouidentie solertia alienum esse prædicans. Si hoc igitur Ethnicus Philosophus asserere non dubitauit, quid Christianum hominem sentire par est, qui Deum adorat, hominum gratia hominem factum, & supplicio crucis affectum? Neque verò ea, quæ casu ab hominibus fieri dicuntur, à diuina prouidentia & gubernatione secluduntur. Quam rem late diuus Augustinus in libris de Ciuitate Dei probat. Quod enim casu magis fieri potuit, quàm quod in libris Regum his verbis scriptum legimus? Quidam autem vir iecit sagittam in incertum, & casu percussit Regem Israël inter pulmonem & stomachum. Hoc ipsum autem quàm magno Dei consilio & prouidentia gestum fuerit, Concionator studiosus facile animaduertere poterit. Quantum autem in huius veritatis cognitione vulgus hominum hallucinetur (qui omnia hæc vel naturæ vel fortunæ opera esse diiudicat) quotidianis experimentis liquet. Aduersus hos autem Hieremias, populi sui calamitatem & vastationem defensum, & perfidiam hominum accusans, qui eam non diuinæ prouidentie, sed fortunæ temeritati adscribebant, tonat his verbis: *Quis est iste qui dixit, ut fieret Domino non iubente?*

Esaiæ 45.

Amos 3.

1. Reg. 1.

D. N. I. M. omnia curam habet.

Lucæ 12.

Plutarch.

3. Reg. 22.

Hierem. in Threm. 3.

Ex ore altissimi non egredientur nec mala nec bona? Quid murmurauit homo uiuens, vir pro peccatis suis? Ait Deus: **Dicunt**, Non faciet bene Dominus, & non faciet malè. Hæc autem, Auditores, omnia eo à me consilio inducta sunt, vt illam ex libro Iob sententiam peccatoribus vestris altissimè infigerem: Nihil in terra sine causa fit, & de humo non egredietur dolor. Quibus verbis declarat, omnia quæ in mundo eueniunt, non tam ex inferioribus causis, quàm ex prima illa rerum omnium causa & rectrice prouenire, quæ neque culicibus aut formicis vlla in re deest. Hæc igitur prima sententia, & quidem verissima est.

Altera verò, eaque non minùs vera, est, Dominum in plagis inferendis quandoque se vt seuerum iudicem, quandoque vt clementem patrem exhibere: & aliquando quidem amici, aliquando inimici animum gerere. Hunc enim se habere ostendit, cum apud Prophetam ait: Plaga inimici percussit te, castigatione crudeli. Quæ res tunc patefacta est, cum id impletum fuit, quod idem in Hierosolyma vastatione, de hostium intemperantia loquens, ait: Adolescensibus impudicè abusi sunt, & virgines in Sion humiliauerunt. Hæc enim plaga, quæ non tam corpus quàm animam attingit, seuerissimi iudicis fuit. Quid, quod gehennæ supplicium multi in hac etiam vita, Domino puniente, quodammodo auspicantur? Hoc enim modo impiissimus Antiochus Asiæ Rex, ac ciuitatis sanctæ, atque templi vastator, & vterque Herodes, hoc est, ille qui pueros infantes, & qui Iacobum Apostolum occidit, puniti fuerunt. Quorum grauissima supplicia, & in hac vita cœpta, & in altera consummata sunt. Nec hoc tempore desunt multi (vt arbitror) qui hac eadem pœna plectantur, ij videlicet, qui grauissimis morbis affecti, vel impatientia sua, vel vitæ peruersitate Dominum offendere non cessant: quos videlicet plagæ à Domino inflictæ, non ad pœnitentiam, sed ad impatientiam & vitæ negligentiam inducunt. Est alius castigandi modus, paternus ille quidem, quo ad meliorem mentem Dominus per flagella fideles reuocare intendit. De quo, in Psal. Si, inquit, dereliquerint filij eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint, &c. visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum: misericordiam autem meam non dispergam ab eo. Sicut alius: Castigasti me, inquit, Domine, & eruditus sum, quasi iuuenulus indomitus, quem graui vomere & laboribus assiduis perdomuisti,

& ad

& ad parendum induxisti. Vnde Dominus: Tantummodo inquit, sola vexatio dabit intellectum auditui. Idemque rursus: Misereamur impio, & non dicet facere iustitiam. Ex quibus verbis intelligimus, huiusmodi castigationes non à iudice irato, sed à parente propitio ad salutem nostram institui. Quocirca nihil mirum, si huius utilitatis, gratia posulet à Domino Propheta, vt dormitantiam & socordiam nostram illatis plagis atque verberibus excitet. Vnde ait: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Vt videlicet, plagis suis eruditi, oculos ad percutientem se attollant. Nunquam autem vir diuinus hoc à Domino poposcisset, nisi has calamitates ad salutem hominum conducere credidisset. Hinc Apostolus frequentes mortes & calamitates Corinthiorum propter eorum salutem à Domino immitti testatur, cum ait: Cum autem iudicamur, à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Rectè in lib. Machab. ille scriptor, quicumque sit, ait: Etenim multo tempore non sine re peccatores ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficij est indicium. Huius autem sententiæ veritatem confirmat vox illa Domini apud Prophetam: *Tantummodo vos cognoui ex vniuersis cognationibus terræ: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras.* Cum igitur omnia hæc sanctarum scripturarum testimonia paternam Dei nostri castigationem curamque denuncient: quid superest, Auditores, nisi vt, quas modò patimur calamitates, ad salutem nostram ab eo immitti credamus? Quem verò animum hoc tempore gerere debeamus, sancta illa femina Iudith nos docet: Reputantes, inquit, peccatis nostris hæc ipsa supplicia esse minora, (quibus quasi serui corripimur) ad emendationem nostram, non ad perditionem euenisse credamus. Si autem peccatorum castigatio paternam erga nos Dei nostri misericordiam declarat: consequens est, indignationis eius argumentum esse, in scelere obstinatis parcere. Quod apertè pro magno supplicio per Prophetam Dominus peccanti populo comminatur his verbis: Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatæ; & super vxores vestras, cum fuerint adulteratæ. Itemque in Psalmo: Exacerbauit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret. Hoc est, Iob magnam indignationem suam in præsentem seculo non puniet, vt in futuro multo acrius in æternum puniat. Quo argumento liquet, quàm magnum supplicium sit, in præsentem

seculo nullum de peccatis sumere supplicium: quantumque è diuerso diuinæ gratiæ beneficium, ad tempus in hoc seculo castigari, ne in futuro in æternum puniamur. Hinc diuus Bernardus: Domine, hinc vte, hinc secca, vt in æternum parcas.

Tribulatio præfens bona.

Tertia porro sententia non minùs vera est, calamitates quæ in commune omnes attingunt, propter hominum peccata immitti. Priuatas namque singularum personarum, quales beatorum Iob atque Tobiz exstiterunt, non ob peccata, sed propter eorum fidem & patientiam probandam, & in exemplum patientiæ proponendam, immittas fuisse constat. Non igitur de priuatis, sed de communibus populi calamitatibus loquimur: quas Dominum celeberrima vltione plestere, declarant illa Mosis ad populum memoranda verba:

Deut. 7.

Et scies, quoniam Dominus Deus tuus fortis & fidelis est, faciens misericordiam in millia his qui diligunt se, & reddens odientibus se statim, ita vt disperdat eos, & vltra non differat, protinus eis reddens quod meretur. Ex cuius verbis intelligimus, pestes, fames, naufragia, bella, vastationes terrarum, atque adeo totius mundi excidium, propter peccata euenisse. Sterilitas agrorum, quæ frequenter accidit, peccatis exigentibus venire, apertè Osee declarat: Audite, ait, verbum Domini, filij Israël, quia iudicium Domino cum habitatoribus terræ: non est enim veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra, &c. Sic Hieremias:

Osee 4.

Hiere. 12.

Vsquequo, inquit, lugebit terra, & herba omnis regionis sicabitur, propter malitiam habitantium in ea? consumptum est animal & voluere, quoniam dixerunt, Non videbit nouissima nostra. Deniq; paulo post de eadem sterilitate, propter peccata immittas, longa agit oratione. Operuerunt capita sua propter terræ vastitatem, quia non venit pluuia in terrâ. Confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua. Nam & cerua in agro peperit, & reliquit, quia non erat herba. Quid

3. Reg. 17.

verò sterilitas illa trium annorum & sex mensium sub Helia Propheta? an non ea propter peccata hominum ad Prophetæ preces à Domino immittas est? Hic vir diuinus Dominum orauit, vt nubibus imperaret, ne pluerent super terram: vt ita demum impij & exleges homines, qui fruges consumere natij esse videntur, paulatim inedia & fame consumerentur. Ex huius autem sententiæ veritate, alia necessarid consequitur, nempe, vnicum omnium calamitatum remedium esse pœnitentiam & peccatorum detestationem,

pro

Exleges ad quid nati.

propter quæ hæc omnia mala à vindice peccatorum Deo immittuntur. Hinc Hieremias, populi vastationem desens, & remedium adhibens, Scrutemur, ait, vias nostras; quæramusque, & reuertamur ad Deum. Nec satis est (quamuis sit laudabile) publicas preces cœtu populi congregato, & ordine procedente, solenniter indicere, nisi precibus pœnitentiam & peccatorum fugam adiungamus: quod omnes vbi que sacræ paginæ testantur. Ait propheta: Nos iniquè egimus, & ad iracundiam prouocauimus te, idcirco tu inexorabilis es. Et iterum: Opposuisti, ait, nubem tibi, ne transfret oratio. Quæ autem nubes ista sit, quæ orationis efficaciam impendit, declarat Regius vates, cum ait: Iniquitate si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus. Quid verò illud Esaiæ: Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis: manus enim vestræ sanguine (id est, odiorum atque dissidiorum peccatis) plenæ sunt. Quid item illud: Quæ spes erit hypocritæ, si auarè rapiat? Nunquid clamorem eius exaudiet Deus, cum venerit super eum angustia? Quam quidem sententiam illa Hieremiæ verba confirmât. Apud illum namque sceleratos homines inducit Dominus hoc modo loquentes: In tempore tribulationis suæ dicent; Surge, libera nos. Vbi sunt dii tui, quos fecisti tibi? Surgant, & liberent te in tempore afflictionis tuæ. Quid item illud? quanto formidabilius! Qui obturat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Quibus verbis quid acrius dici potuit? Publicis ergo precibus vera pœnitentia, & peccatorum fuga, quibus diuina ira concitatur, Ninivitarum exemplo, copulanda est: qui non solum toto corde ad Dominum clamauerunt, sed praua etiam opera, & consueta flagitia reliquerunt. Quæ res præcipuè iram Domini leniuit, eiusque seueritatem in misericordiam commutauit. Sic enim legimus: Vidit Dominus opera illorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est super malitia quam locutus fuerat vt faceret eis. Non igitur satis est, vt preces publicas frequenti populo indicamus, quo ab hac communi calamitate liberemur. Hæc enim communis calamitas ideo nos premit, quia sunt in populo multorum odia atque inimicitia. Ideo premit, quia sunt apud multos mendacia & periuria multa: sunt multi detractores, maledici: multi res alienas detinent siue rapiunt. Ideo premit, quia multi adulteri alienæ pudicitia insidiantes in populo sunt. Alij iudicum, alij aduocatorum, alij scribarum;

Thren. 3.

Processio solennis.

Hierem.

Thren. 3.

Psal. 63.

Esaiæ 1.

Iob 27.

Hierem. 2.

Iniquitatem es sunt nubes.

Prout. 28.

Iona 3.

Ninivita egerunt pœnitentiam.

alij mercatorum peccatis, non suis eadem imputant. Hos ego præcipuos harum calamitatum auctores esse credam: vtpote qui ad scelera sua peruidenda aded cæci; ad aliorum verò contuenda aded sunt oculati. Quàm diu ergo flagitia hæc à nobis minimè repeilimus, frustra diuinæ aures clamoribus fatigamus. Non omnis, inquit Saluator, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, &c.

Quæ cum ita sint, quinta deinde ex his, quæ hæctenus dimimus, & postrema sententia, eademque maximè formidabilis, sequitur, nempe, maximum reprobationis signum esse, diuinis plagis atque verberibus nihil proficere. Quam rem non obscuris sanctarum scripturarum testimoniis comprobabo. Primum enim hoc testatur insignis illa Domini parabola de vinea sua, quæ cum diligenter exulta, nullum salutare fructum dedisset, à Domino vineæ, feris atque auibus vastanda relinquitur. Itaque ait: Auferam sepem eius,

& erit in direptionem: diruam maceriam eius, & erit in conculationem, & ponam eam desertam, &c. Itaque hoc idem supernus ille arbiter facit, quod in vineis suis facere homines solent; quas vbi steriles, & infrugiferas inuenerint, sine villo cultu deserunt. Sic medici, quoties in agro aliqua salutis spes est, magna cura noxiis ei cibis interdiciunt: cui tamè, desperata salute, omnia quæ edere voluerit, liberè permittunt. Hoc ipsum illa Domini comminatio innuit: Non audivit populus meus vocem meam, & Israël non intendit mihi, & dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adiuentionibus suis. Hoc est autem quod idem Dominus sceleratis hominibus minatur, cum ait: Non pascam vos: quod moritur, moriatur; & quod occiditur, occidatur; & reliqui deuorent vnusquisque carnem proximi sui. Dominus apud Ezechielem, Malitia tua, inquit, execrabilis: quia mandare te volui, & non es mundata à sordibus tuis; sed nec mundaberis priùs, donec quiescere faciam indignationem meam in te. Vox item Angelorum: Curauimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam, & eamus vnusquisque in terram suam, quoniam peruenit vsque ad cælos iudicium eius, & eleuatum est vsque ad nubes. Itaque, vt est in Psalmo, dissipati sunt, nec compuncti. Faxit autem Christus Dominus ne de nobis hoc verè dici possit: qui tot cladibus attriti, nihilo meliores effecti sumus, sed in eisdem scelerum facibus infixi iacemus, quia castigantis

Domini

Domini voces non attendimus, nec ob crimina nostra vapulare, & debitas pœnas dare cognoscimus. Ex hac autem humanæ mentis cæcitate illud planè consequitur, vt plagis à Domino immixtis homines aded non corrigantur, vt interdum etiam multi deteriores fiant. Hinc Chrysofostomus: *Chryso.*

Proh nefas, nulla ex pœna correctio; & quasi aduersus malitia hominum prouocatur. Quid inde? Subdit protinus, Sic crescit quotidie quod puniatur. Vsquequo (queritur *Esaiæ 2.*

Dominus) percutiam vos vltra, addentes præuaricationem? Tot enim illi flagellis non modò non corrigebantur, sed peccata etiam peccatis addere non cessabant. Ideo iustus iudex Dominus nouas quotidie plagas veteribus addebat. Sic igitur quotidie crescebat quod puniret. Qua in re illud non leui admiratione dignù est, quòd cum Iudæi olim aded *Iudic. 16.*

rebelles fuerint, cum à Deo vapulabãt, ad ipsius tam opè, plagis admoniti, scelera sua atque idola deserentes, confugiebant. Vnde est illud ex Psal. Cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum. An non ergo mirum est, eos, qui sub lege debebant, ad hunc *Iudæi cor-*

modum plagis impositis respicere; nos verò sub gratia constitutos, ne tot quidem plagis à Deo immixtis ad meliorem mentem redire? Quis enim bella, fames, tot clades, tot funera, tot hæresum monstra quæ ex hoc infelicissimo seculo, velut ex cauernis Erebi proruperunt, maximamq; Christi- *Iudæi cor-*

fiani orbis, proh dolor, partem occuparunt, percensere queat? Quis Turcarum vires non extimescat? Et cum tot *Flagellu non emen-*

vndique malis septi ac penè attriti simus, vix quisquam est, qui oculos ad cælum tollat, & per tot flagella indignantis Domini iram agnoscat. Hæc in re Barbari sumus deteriores, imò cæciores, qui calamitates hominù propter eorum *dammr.*

peccata prouenire credunt. Sic nauæ, qui cum Iona nauigabant, improuisam illam maris tempestatem propter nauigantium scelera immixtam à Deo credentes, datis sortibus criminis auctorem exquirebant. Quid verò Barbari illi, in *Iona 2.*

quorum littora Apostolus Paulus nauigio eiecus est? Cum enim, Apostolo sarmenta ad ignem congerente, vipera quæ *Act. 18.*

dam manui eius hæssisset, protinus illi clamare cœperunt: Vtique homicida est homo hic: qui cum euasit de mari, vitio non finit eum vinere. Ecce Barbari & exleges homines calamitates à Deo propter hominum peccata immitti credunt: nos verò, in luce Euangelij positi, vel hoc non credamus, vel certè nihilo meliores efficiamur? Vnde liquet

Matth. 7.

Esaiæ 5.
Corruptio-
ne: qui
alijs iant.

Simile.

Psal. 80.

Zach. 11.
Reprobati-
onis si-
gnum.

Eccl. 24.

Hiere. 52.

Psal. 34.

quod paulo antè dixi, magnum reprobationis signum esse, tot plagis attritos, & ad pœnitentiam excitatos, nullũ verã pœnitentiã signum edere. Quid ergo superest, Auditores, nisi vt orem, obtesterque vos per communem fidem, per vestram salutem, vt hoc tantum periculum vitare studeatis, illamque Hieremiã Prophetã admonitionem, iterum ac sæpè repetatis: Scrutemur vias nostras, quãramusque & reuertamur ad Dominum. Pœnitentia enim est, quã sola Dominum placat, quã iram eius in misericordiam flectit. Vnde ipse ait: Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitavi vt facerem ei.

Thren. 3.
Pœnitentia flectit Deum.

Niers. 18.

CONCIO FVNEBRIS, IN QVA TVM DE HVMANÆ VITÆ breuitate, tum de variis eiusdem miseriis agitur.

THEMA. *Iugum graue super filios Adam, à die exitus de ventre matris eorum, vsque in diem sepulturae in matrem omnium. Ecclesiastici 40.*

Onsuetudo Christiani populi, quã in exsequiis defunctorum obseruatur, laudanda est. Hic enim pro defunctis tum oratur, tum viuens sui admonetur exitus. Rectè Sapiens viuum alloquitur: Memor esto iudicij mei: sic enim erit & tuum. Mihi heri, tibi hodie. Hanc sententiam maximè salutarem esse voluit: mox enim subiunxit: In requie mortui requiescere fac memoriam tuam. Non enim sat esse putauit, vitæ nostræ sortem cursum cogitare: sed in ea voluit mentem nostram, velut in quodam domicilio, perpetuò commorari. Hac enim ratione factum, & omnem carnis lasciuiam, & inanem hominum lætitiã comprimere posse iudicauit: eum mens humana, quæ per exteriora vagatur, ad seipsam rediēs, sortis & immortalitatis suæ admonetur. Huius nos admonēt verba Thematis: *Iugum graue super filios Adam, à die exitus.* De hoc igitur graui iugo, hoc est, de humanæ vitæ miseriis, eiusdemque vitæ breuitate, quam fallax viuendi cupiditas

Ecclesi. 38

Mors metuenda.

longi

longissimam nobis facit, hodie differendum est. Quod vt piè & vtiliter præstare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

De humanæ vitæ miseriis multi tum Philosophi tum Theologi iusta volumina scripserunt: vt pote qui materiam latè patentem ad scribendum nacti essent. Difficile autem dictum est, quantas hæc philosophia vtilitates pariat. Primum enim ad sui ipsius cognitionem, quæ totius veræ sapientiæ caput & fundamentum est, mirè adiuvat: deinde ad omnem factum & elationem ab animo penitus eliminandam, plurimum confert: cum sibi ipsi dicere prudens homo valeat: Quid superbis terra & cinis? Hæc tamen commentatio ad mundi contemptum adiuuat: quem despiciere debet, quisquis ad charitatis & iustitiæ studium aspirat. Amor enim, Dei & mundi non potest cohærere neque cohabitare. Qui enim, inquit Iacobus mundi huius amicus esse voluerit, inimicus Dei constituitur. Nolite, inquit Ioannes, diligere mundum: quia si quis mundum diligit, non est charitas Patris in eo. Nihil autem magis mundi contemptum parit, quàm fragilitatis & imbecillitatis nostræ consideratio. Quod enim tam fragili nititur fundamēto, necesse est vt corruat. Vide mundo seruientium sortem, quàm sit miserabilis. Qui enim diuites fieri volunt (quorum tamen pauci euaserunt) incidunt in multos laqueos. Felices autem illi, quos aliena pericula faciunt cautos. Eheu, pauci curant casus. Perturbati affectus, & auaritiæ studium, rationis iudicium illis eripiunt, & in aperta illos pericula coniciunt. Mirum sanè est, cur tam multis hominibus mundus amabilis appareat, cum re vera maximè acerbis & contempnibilis sit. Huc accedit hostis antiqui versutia, qui hoc exemplo incautos homines decipit atque dementat. Ea enim quæ animos nostros ad mundi amorem inflammare possunt, miro modo auget & amplificat, & tanquam oculis spectanda proponit: quæ verò nos ad eius odium atque contemptum inducere possunt, summa arte vel extenuat, vel oculis nostris abscondit. Paucorum felicitatem oculis subijcit, & multorum calamitates abscondit. Dicamus itaque aliquid de vitæ huius breuitate ac miseria: vt hæc considerata, ad mundi contemptum stimulum addere possint.

Inno. 2.ine
Papa.

Ecclesi. 10.
Superbia
vi conterat
sur.
Iacob. 4.

Ioan. 2.
Mundus vt
contemna
sur.

Diaboli a
stutia.

Breui

Eccl. 18. Breuitatem vitæ nostræ ecclesiasticus non quidem puffedo, sed magno & prudenti animo hac oratione metitur. Numerus, inquit, annorum vitæ hominis vt multum centum anni? quasi gutta aq̄e maris deputati sunt: & quasi calculus arenæ, sic exigui anni æui. Animaduertite, quæso, quid sit vna aquæ gutta Oceano comparata, & vnus arenæ calculus ad infinitam maris arenam relatus: id enim esse ait vitam nostram, si vel Angelorum vitæ, qui in omne æuum permanent, cõparetur. Quid igitur hac breuitate angustius? Omnia, inquit Ethnicus, humana breuia sunt & caduca, infiniti temporis nullam partem occupantia. Eorum vitam admiramur, quæ ad centesimum annum protensa fuerit, eamque nimium viuacem atque felicem iudicamus: at quorũ quisq; hanc ætatem attingit? Est piscis qui vno solo die vitam producit: quis autem dubitare possit, vitam nostram, si cū beatarum mentium æuo conferatur, multo esse breuiorem, quàm illius piscis? Si ergo nos breuissimam illam vitam iudicamus: multo certè breuiorem supernæ mentes nostram vitam iudicabunt, etiam si ad centesimum annum protendatur. Dammati certè ad æterna supplicia, simili ratione antea actæ vitæ & felicitatis suæ spatia computant: qui ætatem suam rebus breuissimis comparant. Quis autem hanc ætatem longam poterit appellare, nisi fuerit planè animo stupidus, vbi centesimus vix sexagesimum annũ attingit? Iam qui diu vixerunt, qui tantum vitæ exhauserunt, non iam vita, sed quædam pericula vitæ manent. Cogitate omnia ista membra vestra, quæ tantopere colitis, in terram, in cinerem reuersura & redigenda. Longa vita sæpius dedit occasionem malæ vitæ. Olim diu vixerunt, & parum de ratione reddenda cogitarunt. At nos, quorum vita momentum, vmbra est, scœnum agri est, quomodo hoc tantillum vitæ auctori salutis negabimus? Nos postremò, quorũ vita hominibus mundi rebus fragilibus comparatur, cur vsque adeò spes nostras in longinquũ porrigimus? quo modo vbique impendentem mortem non videmus? cur tanta in futurum molimur tempus, partem vitæ vitis, partem negotiis, partem pœnitentiæ referamus? Siccine tam diuturna vobis hæc vita esse videtur, vt tot tantisq; rebus, tot tantisq; peccatis purgadis sufficere possit? Vix, ait ille, hodie vna dies seipsam satis expiare potest, & tu mihi tot annos vitiorum atq; fraudum extremæ vitæ portioni expiandos relinquis? Cæterum, quoniam vitæ nostræ breuitatẽ vidimus, sequitur vt eius deinde miseriam videa

videamus: qua planè non potest non esse resperfa humana felicitas. Hanc autem non video qua ratione commodius explicare possim, quàm si eam statua illi, quam Nabuchodonosor Rex in somnis vidit, comparauero. Eius autem erat *Daniel 2.* caput aureum, pectus argenteum, femora ærea, pedes fictiles, quos lapis quidam excisus de monte cõminuit: quibus comminutis, æs, argentum, & aurum, redacta sunt quasi in fauillam æstiuæ arenæ, quæ à vento rapitur. Quæ quæso imagine, humanæ vitæ conditio magis ad viuũ potuit *Vita non strumbra & imag.* exprimi? Principiò quòd Rex in somnis non rem veram, sed statua im siue imaginem contemplatus est, humanæ vitæ maximè conuenit, quæ in sacris literis tum imago, tum figura appellatur. Sic enim Apostolus ait: Præterit figura huius mundi, non enim rem veram, sed veritatis simulachrum atque veluti vmbra, vitam hominum esse intellexit. Idem etiam Regius Propheta significauit, cùm ait: Verumtamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens. Verumtamen in imagine pertransit homo. Vtrumque autem verbum eodem pertinet, quo innuitur, nihil solidi & expressi in hac vita contineri, sed inania esse omnia quæ aliquid esse videntur, cùm propter summam temporis breuitatem, tum etiam propter infinitas miseras, quibus vita ipsa obnoxia est. Quod quidẽ Plato intellexit, qui cælum, & ea *Plato.* omnia quæ supra cælum sunt, vera esse dixit: nos autè fragiles. Quod & Seneca eleganter vidit & intellexit. Ex horum verbis facilè non modò breuitatẽ vitæ nostræ, sed fallaciam quoque intelligere licet, quæ sub incrementi nomine decrescit, & sub vitæ appellatione paulatim nõ sentiẽtes ad mortem ducit. Sicut enim (vt Seneca ait) quos aut sermo, aut lectio, aut aliqua interior cogitatio iter facientes decipit, se peruenisse ante sciũt, quàm appropinquasse: ita hoc iter vitæ assiduum & citatissimum, quod dormientes vigilantesq; eodem gradu facimus, occupatis nõ apparet, nisi in fine. Idem etiam in solari horologio euenire cernimus. Cũ enim linea *Seneca.* illa, quæ ex vmbra conficitur, continenter moueatur, & ad metam properet: nunquã tamen, nisi cùm ad eam peruenit, mota fuisse videtur: sic vita nostra cũ semper deficiat, nemo tamen nisi cùm ad finem ventum est, defecisse videt. Ex quo *Seneca.* planè liquet, vitam nostram non rem stabilem & fixam, sed vmbrailem magis & appareatẽ quàm existentẽ esse: quod nobis huius statuæ nomen designat. Iam vero aurum & argentum, ac deinde æs, & quibus ea statua conficta erat, *Vita instabilu.* opes

Opes atque potentiam mundi significant. Auri enim & argenti nomine opulencia, æris autem potentia intelligitur: in quibus tota mundi gloria posita est. Plurima enim possidere, & plurimum posse, præcipua mundi bona sunt, ad quæ alia omnia referuntur. Sed videamus, quæso, quàm solido, & firmo fundamento hæc tanta bona nitantur. Certè non alio quàm fictilibus & luteis pedibus, quibus ad primum lapidis ictum minimo negotio fractis, tota illa pompa dissolvitur, & in favillam redacta in ventos diffuit. Tota enim mundi gloria ex humani corporis vita, pendet, quod ex limo terræ compactum, luteum, fragile, caducum, & infinitis casibus & morbis obnoxium est: quo levi aliqua de causa dissoluto, eximia illa mundi opulencia in favillam redacta, ne vestigium quidem vllum relinquit. Alioqui (sicut Propheta dicit) ubi sunt principes Gentium qui dominabantur super bestias quæ sunt super terram, qui in aëribus cæli ludunt, qui argentum thesaurizant & aurum, in quo cõsidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum? Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alij in eorum locum successerunt. Brevis igitur temporis mora transacta, totus ille mundi apparatus & splendor vt fumus evanescit: & sæculi principes, qui ex eodem fragili luto quo mendici facti atque formati sunt, simili fine absumuntur. Vita quidem alia atque alia, vtrorumque tamen vna mors, vnus finis est. Dominus ait ad Esaiam: Clama. Et ille: Quid clamabo? Omnis caro scœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Fœni quidem nomine populum, floris autem principes populi significavit. Quamdiu enim scœnum & flos virent, pulchrior floris quàm fœni species est. Vbi autem incalcescente Sole, vtraque virorem suam amisere, eadem vtrorumque facies atque deformitas apparet, hoc est, eadem in diuite & paupere solitudo, eadem inopia, idè scœtor & horror, omnia vtrobiq; æqualia & similia sunt. Quàm diu ergo fabula vitæ peragitur, suam quisque personam repræsentat: fabula autem peracta persona deponitur, & eandem quisque faciem, quæ fuerat, resumit: atque ita demum qui Regis personam egerat, ad futoris aut factoris figuram redit. Ad similem ergo vilitatem & miseriam, & Regum corpora, quæ regibus opib. nitent: & artificum, quæ panis tegebantur, perueniunt: quæ in puluerem versa, exiguo pulvere teguntur. Magni illius & potētissimi Regis Cyri tale fuit sepulchro inscriptum epitaphium: O vir, quicumque es, & vndecumque aduenis (nec enim te aduen

Gloria humana
luta.

Barnub.

Firma hominum
vniuersa.
Esais 40

Vita nostra
vniuersa.

Cyri epitaphium.

aduenturum ignoravi) ego sum Cyrus, qui Persis imperium constitui. Pulillum hoc terræ, quo meum tegitur corpus, mihi ne inuideas. O singulare inopiæ atque humanæ paupertatis exemplum! Cui enim viuo vix orbis imperium factis erat, nunc pugillo terræ contentus, ne hæc aded tenuis felicitas viuentium inuidiæ obnoxia sit, suppliciter ex tumulo deprecatur. Quid igitur superbis terra & cinis? quid inexplebili avaritia omnia concupiscis? paulo post in puluerem iturus! Rex ille in somnis hanc viam statuam. Quo indicio significatur, spectra & velut inania esse, quæ externo splendore stultorum oculos fallunt. Hinc quidam ex amicis Iob, de felicitate improborum agens, Velut somnium, inquit, auolans non inuenietur, transiet quasi visio nocturna. Somnia enim, quibus aliqui aut Reges aut principes sibi esse videntur, breui quadam voluptate somniantes afficiunt: qui tamen expergefati, inanem fuisse illam lætitiã apprehendunt. Ad hunc modum improbi, qui vitam omnem in deliciis transegerunt, ubi ad mortem ventum est, quicquid antea factis felicitatis illis tunc in mentem venit, non aliud quàm somnium & fabulam quandam fuisse putant. Rectè diuus Gregorius ait: Repentè transacta finiuntur, quæ futura longa videbantur. Quod enim iam desit esse, nec aliud quod sui vestigium reliquit: vt omnino nihil est, ita nihil apparet. Hinc ex amicis Iob improborum felicitatem puncti instar esse testatur: quo nomine summam eius breuitatem voluit designare. Heu miseriam verè deplorandam, quod quod qui tantum dissident in vita, aded similes & pares (quod ad corpus attinet) in morte reperiantur: nisi quod alter omnibus patet, alter verò terra tegitur ne à feris lanietur. Quod si alicuius principis, aut familiaris amici quatrduo iam in sepulchro agentis fossam aperias, illiusque horrificam speciem diligenter inspicias: an non te maxima tenebit admiratio, cum aded tetram atque deformem nobilissimæ creaturæ speciem cernas? Hiccinne est, inquires, amicus meus ille & familiaris meus, cum quo toties lusi, risi, toties cœnaui, toties deambulavi, cum quo toties consilia & vitæ meæ rationes contuli? Huc tandè corpus hoc, quod tanto studio curamus, alimus, & ornamus, cuique tota vita seruimus, perueriturum est, vt fiat cibus vermium? O verè omnis caro scœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Huius autem extreme miseriam cæterarumque omnium quibus passim vita mortaliū infestatur, consideratio in causa fuit, vt multi sapientis illius

Ecclesi. 10.

Iob 20.

Gregorius.

Iob 20.

Corpus cinis
vniuersum.

illius sententiam probarent, qui dicere non dubitavit: Optimum nō nasci, aut quam ocyllimē aboleri. Neque inultum ab hac sententia abhorrent verba Iob, cū ait: Quare misero data est lux? Qui exspectant mortem, & non venit: quasi effodientes thesaurum, gaudentque vehementer cū inuenierint sepulchrum. Et Philosophi quidem miseriarum & mortis nostræ causas ignorabant: Christus autē Dominus, qui hæc omnia peccati stipendia esse intelligebat, cū ad quadriduani Lazari monumentum venit, in hoc veluti peccati speculo & effectu, peccati malitiam contemplatur, piæ compassionis lachrymas fudit, quibus nō tam humanæ vitæ miseria, quā miseriarum causam (nempe peccatū) lamentabatur. Vtinam nos quoque eius exemplo hanc nostrā miseriam ante oculos semper haberemus, ut vel hoc vno argumento peccati virus, propter quod mors in mundū inuēta est, agnosceremus, & omnem ex animo nostro fastum atque superbiam propulsaremus, ac postremo inanem mūdi gloriam, quæ tam infausto sine clauditur, quæque his fictilibus atque luteis pedibus nititur, contemneremus. A qua tamen cogitatione quid nos auocet, in istis discimus verbis:

*Forma fauor populi feruor iuuenilis, opesq;
Surripere tibi noscere quid sit humo.*

*Post hominem vermis, post vermem fator & horror:
Sic in non hominem vertitur omnis homo.*

Supereſt tamen hoc in loco non negligenda quaestio, cur videlicet amator hominū Deus adeo breuem & luctuosam hominum vitam esse voluerit. Certè hoc temerè actum non est. Misera enim vitam nostrā ac deformem esse post peccatum voluit, ne nimio eius amore caperemur: breuem autem, ut à sceleribus mortis imminētis metu abstereremus. Hæc, Auditores, cogitate, hæc semper in animo voluite, atque hoc eodem modo cum sancto illo Rege Ezechia, qui dicebat, Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, philosophari, id demum est verè sapientem & prudentem esse: cuius est, vitæ finē sibi semper ante oculos ponere, & ad eum, veluti ad scopum, omnes vitæ actiones dirigere. Hoc enim studium, hanc mentem filiis Israël Moyſes optabat, cū diceret: Vtinā saperēt & intelligerent, & nouissima prouiderent. Verè enim hæc summa sapientia est, quæ ex nouissimorum nostrorū ac miseriarum consideratione colligitur: qua ad mundi contemptum accendimur: & nos ipsos agnoscentes, animi omnem tumorem & elationem

nem deponimus. Sunt tamen nonnulli qui ita mortis metu perturbantur, ut ne cogitare quidem, vel audire aliquid de ea velint, propterea quod sola eius mentione velut horrore quodam concutiantur: ideoque dedita opera ab eius consideratione mentem auocant. A quibus meritò quaeri potest, cur tantopere extimescant, quod adeo naturale, quotidianum, & inuitabile est. Cyprianus ait: Hæc sententia mundo data est, hæc Dei lex est, ut omnia orta occidant, ut aucta senescant: ut infirmetur fortia, & magna imminuantur: ut, cū fuerint infirmata & imminuta, finiatur. Si igitur ea vis consuetudinis est, ut rebus etiam maximis admirationem adimat: cur ita miramur quod quotidie cernimus? cur id exhorremus cuius intra nos causam habemus? Cū ex pugnanti- bus inter se elementis compositi simus, quorū pugna & contentio pestem nobis & exitium parit: cū naturalis corporis nostri calor substantiam, sicut oleum accensa lampas absumit: nec id, quod in absumpti loco sufficitur, eiusdem vigoris atque virtutis sit, cur semper extimescimus quod nunquam non patimur? Hic fortasse dicet aliquis. hos nequaquam corporis dissolutionem, quæ ab ipsa corporis natura proficiscitur, sed animæ sortem & aleam vereri, quam statim à morte iudicandam intelligit, sicut Apostolus ait, Statutum est hominibus semel mori, & post hoc iudiciū. Rectè sanè. Si ita est, nō utique mors, quæ veri mali nihil habet: sed vita potius mala timenda est. Vita enim rectè constituta, mors adeo nō formidatur, ut etiam desideretur: sicut desiderabat ille qui dicebat: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Quin etiam de sanctissimis quibusdam viris illud verè iactatur, quod mortem habeant in desiderio, vitā in patientia. Quanta multorum sit hominū dementia, colligitur, qui id timent quod timendum non est: id verò paruipendunt, quod verissimam timoris causam habet, nempe malam vitam. Omnes enim qui in tenebris ambulant, hoc est, qui diuina luce orbati sunt, hoc habent peculiare, ut inania pericula formident, vera contēnant. Sicut enim in obscura nocte arborum trunci, & vmbra nemorum, & eminentes petrae, & alia eiusmodi quæ inanem speciem rei alicuius metuendæ referunt, terrorem imperitis iniiciūt, qui interim fortasse minimè latronum insidias propè locatas animaduertunt: sic in vita communi res inanes, quasi quædam nocturnæ formidines, hominibus, splendore diuinæ lucis orbatis obijciūt: quas dum summo studio declinant, veram atque sempiternam

Job 3.

Ioan. 11.
Christus cur
fletur.Bernardo
attribuuntur.Vitam cur
Deus bre-
ue esse vo-
luerit.

Esaie 38.

Sapientis
officium.

Deut. 32.

Mortē qui
dam me-
ruunt.

Cyprianus.

Mors non
timenda.

Hebr. 9.

Philip. 1.

Pericula
qui formi-
dant.
S. mile.

pestem, in quam furenter irruunt, minimè contuentur. Tam qui ita corporis mortem adeò horrendam esse existimatis, vt ne cogitare quidem de ea possitis, quale, quæso, erit perpeti, quod cogitare etiam horrendum est? Hoc enim argumento molles & delicati isti colligere deberent, quanto ab eis studio pietas & iustitia colenda esset, ne quid haberent, cur tantopere extremum hunc diem formidarent. Vix enim quicquam est, quod paratior nos ad hunc diem reddat, quam eius assidua recordatio. Hinc ille: Non est, inquit, præsentem diem piè transire, nisi eam totius vitæ nostræ vltimam existimemus. Qui autem hoc animo & mente est, is vtique omnem à se torpore & somnolentiam excutiet, & attentus semper & sollicitus ad Domini sui aduentum erit. Hoc igitur agamus, hoc cogitemus, & quæ hæcenus hac in re philosophati sumus, ante mentis oculos assidue proponamus; vt, qua hora Dominus aduenit, vigilantes nos, & oleum in vasis nostris cum prudentibus virginibus portantes inueniat, vt sic tandem ad cælestes nuptias, nullo vniquam æuo finiendas, nos clementer introducere dignetur, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuít & regnat in seculum seculorum. Amen.

Climacu.

Marth. 25.

DE DEDICATIONE TEMPLI, SERMO, A F. PETRO CRATEPOLLIO collectus.

THEMA. *Ingressus Iesus, perambulabat Hiericho, &c.*
Lucæ. 19.

Marth. 8.

Hebr. 13.

Philipp. 2.

PERAMBVLABAT Iesus: sedulè officium, ob quod missus erat, exsequebatur. Non sinit in mundo pedem, noluit hic habere domicilium, imò nõ habuit vbi caput reclinaret, cum tamen interim vulpes foueas habeant, & volucres cæli nidos. Ad eum modum & nobis perambulanda est Hiericho: de præsentem mundo, qui est instabilis, loquor. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Nostra conuersatio in cælis esse debet, exspectamus quippe saluatorem nostrum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori charitatis suæ, secundum potentiam qua sibi etiã potest subiicere omnia. Quam diu enim sumus in hoc

in hoc mundo, peregrinamur à Domino. Vide quid faciat peregrinus, vt sit in itinere expeditior, solum necessaria secum fert: ita & nos affectos esse decet. Habentes victum & amicum, his contenti viuemus. Pergit Dominus rectà Hierusalem versus, ad ciuitatem interiectricem Prophetarum, vbi & ipse immolandus. Erat Hiericho celebre oppidum, & erat hic vir quidam nomine Zachæus, & erat princeps publicanorum, erat diues, erat infamis & prophanus constructus à Romanis (qui tunc dominabantur in toto mundo) super tributa, super Iudæos, populum Dei videlicet. Licet esset in rebus mundi penè submersus, à Domino tamen saluatus est. Nihil apud Deum est difficile, quom videamus quòd camelus per foramen acus transferit. Diuitiæ sunt indifferentes, impedimenta reprobis, bonis adiumenta ad virtutes. Hic diues, relicto onere diuitiarum, contempto censu fraudum, angustam portã, arctamq; viã, quæ ad vitã ducit, ascendit. Multi homines aliud nihil curant, quàm vt diuites esse possint, siue id per fas, siue per nefas. cum iam animũ planè diuitiis terrenis immiserint, ægerrimè ad salutẽ reduci possunt. Conuersus est hic, licet ægrè: at Christi potètia fortior. Es diues: noli sperare in incerto diuitiarũ, spera in Domino: quod huic accidit, tibi accidere potest, noli desperare. Diues fuit Abraham, diues Isaac, Iacob, Dauid: in nouo Testamento Nicodemus, & Ioseph ab Arimathea, & tamen saluati. Diues fuit hic Zachæus. Medici dicunt frigidum obesse ossibus, neruis, ac dentibus: sic Apostolus auaritiã affenerat radicem omnium malorum. Christus præsentis vitæ sollicitudines ac fraudes comparat spinis. Illæ lacerant ita diuitiarum cupiditates, & sæculi huius negotia. Delitescunt inter spinas sæpè viperæ & serpentes: ita in fraudibus diuitiarum multa incommoda. Diabolus diuitibus insilit, canis exemplo offulam aut placetam de manibus pueruli auferre volentis. Vsq; adeò præsentis diuites nihil differunt à puerulis his, quibus canes infesti esse solent. Radix in pingui plantata solo, suos affert fructus tempestiue: ita pecunia in manibus pauperũ collocata, suos affert fructus spirituales. Nos omnes homines hic sumus tãquam in aliquo teatro, vbi hic agit personam Regis, alius personam ducis: siue militis: at vesperi omnes istas deponunt vestes siue personas, tunc apparet qualis quisque fuerit & estita in fine vitæ apparebit quis diues, quis pauper, quis honoratus, quis humilis fuit. Intuere, inquit Chrysostomus, quanta signa

Peregrini
mores imi-
tandi nobis.
1. Tim. 6.

1o. 8.

Diuitiæ
quasi erunt
bonæ.

Diues po-
tèst salua-
ri.

1. Tim. 6.

Similia.

mala propter pecunias, quod eas nimium diligamus. Si enim quis amat pecunias, vitam ducit omni morte miserabiliorum. Quid doles, homo, quid lachrymaris? quia te ad curam custodiendi superflua liberauit Deus, quia non sedes tremens ac metuens? Dic mihi si quisquam te ad suum alligaret thesaurum & praeceperet vt illi assideres, custodires, & vigilem adhiberes curam per salutem tuam: nonne dolores, & difficulter ferres? Tu teipsum pessimis alligaueras vinculis: & quia illa liberatus es seruitute, doles? Propterea Deus alicui auferit diuitias, vt liberet eum a pessima seruitute: nam optimus pater, cum viderit filium amore alicuius meretricis deperire, si admonitiones eius audire neglexerit, meretricem illam expellere ac in exilium mittere nititur, ne vicinitate filius plus corrumpatur. Talis est etiam abundantia diuitiarum: pater noster ac Dominus, curam gerens nostri, volens nos ab hac liberare corruptela subtrahit pecunias, quarum amore mens nostra corrumpitur. Solent nauigaturi secundam auram desiderare: quae tamen vbi vehementior fuerit, in periculum coniecit ipsos nauigantes: ita prosperitates & diuitiae, vbi modum excedunt, periculo non vacant. Homines multum curam impendunt in faciendo vero auro & argento & margaritis a falsis: atque vitam hanc curam adhiberent in his quae ad salutem faciunt animarum. Aristoteles mediocrem fortunam magis quam amplam a communibus quidem huius vitae iniuriis tutam esse putat, ideoque sapienti viro magis optandam. Philosophus quidam ait, difficilius in prospera, quam in aduersa viuere fortuna. Constat quod insidiosior est fortuna blanda quam minax. Vbi fortuna mitior fit, incipit mens tumidior fieri, & suae sortis obliuionem adiuncta prosperitate concipere. Poeta ait: Bene ferre magnam disce fortunam. Seneca ait: Marcet sine aduersario virtus. Tota mundi gloria ex humani corporis vita pendet: quod ex limo terrae compactum, luteum, fragile, caducum, & infinitis casibus ac morbis obnoxium est: quo leui aliqua de causa dissoluto, eximia illa mundi opulencia in fauillam redacta, ne vestigium quidem vitum sui relinquit. Vidit Rex ille statuum ex auro & argento & aere, quae inferius erat lutea, infirmo nitens fundamento. Recte ait Propheta: Omnis Caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Zachaeus querebat videre Iesum. De Iesu magna & celebris erat fama, vt non mireretur, quod hic eum quaesierit, & cupiuisset videre quis esset.

Chrysostomus.

Placem.
Seneca.Daniel.
Ejate 40.

3. Reg. 10.

monis, vt hanc audiret, venit ad finibus terrae: & ecce plus quam Salomon hic. Bonum & honestum est desiderium & votum, cupere videre quis Iesus sit. Multi Christi corporis formam & imaginem in deliciis habent: at qui illum fidei oculis contemplatur, cum Apostolis beator erit. Depingitur in Psal quod sit misericors & iustus. In Euangelio ipse ait: Mitis sum & humilis corde. Haec omnia satis hic probauit. Misericors fuit in Zachaeum, quem poenitentem suscepit: iustus erga contemtores Phariseos, quos inuitos curare noluit. Mitis fuit, quia cum malediceretur, non maledixit. Humilis fuit, qui ad tantum peccatorem diuertit, & vnius hominis gratia tot blasphemias & contumacia patienter sustinuit. Alij cupiunt videre stulta mundi huius: at Zachaeus quaerit videre Iesum, quis sit. Et nos quaeramus Iesum: scimus iam qualis & vbi sit. Quaerite Dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Cum quaesieritis me in toto corde vestro, inueniar a vobis: orabitur mihi, & ego exaudiam vos. Quaerite Dominum, & viuet anima vestra. Latetur cor quaerentium Dominum. Credere oportet accedentem ad Dominum, quia est, & quod in quaerentibus se remunerator sit. Per nouam vitam inuenitur Christus, vt abiicias quae illius offendunt oculos. Duo sunt quae potissimum requiruntur, fides, & vitae sanctitas: alioquin frustra Christum quaerimus. Peccata inter vos & me diuiserunt. Cum extenderitis manus vestras, &c. In Zachaeo se prodit fides: quaerit videre Iesum, talem Dominum: vitae autem sanctitas in illo non erat. Magnum sanctimoniae gradum is adeptus est, quem vitam male actae poenituerit, quod progressus historiae probabit. Zachaeus erat parua statura, & praeter turba Iesum videre non potuit. Peccata praepediunt, turba remoratur. Nolumus consuetis amicis renunciare, nolumus aliquem offendere, imo malumus Deum offendere quam hominem. Zachaeus omni societati pristinae renunciauit, maluit Deo placere quam hominibus. Statura pusillus erat. Satis hic animo magnus erat, qui pusillus videbatur in corpore: nam mente tangebatur caelos, qui corpore homines non aequabat.

Et praecurrens, ascendit in arborem sycomorū, vt videret eum. Praecurrit praeter nimio desiderio turbam. Turba tarde quaerit Iesum. Currite, inquit Apostolus, vt comprehendatis. Contendite, inquit Christus, per angustam portam. Regnum caelorum vim patitur, & violenter rapiunt illud. Ex his discimus, quomodo debeamus praecurrere turbam. Vnusquisque suum

Matth. 12

Christus
qualis sit.Psal. 112.
Matth. 18.

1. Petri 2.

Iesum quem
reue uis
u.Ejate 55.
Hier. 29.Psal. 68.
Psal. 104.

Hebr. 12.

Esa. 59. 6.

1.

1. Corin. 9.

onus portabit Admonebis fratrem sui officij: at tū cum Zachæo ne remoreris & negligas saul em tuam. Hic, vt videat quod maximè desiderabat, præcurrit, ascendit arborem: nam illac erat Iesus transiturus. Non dubium quin à turbâ sit Iesus. Quid publicano cum Propheta? Ascendit arborem. Diuus nō superbire, esto humilis, imitare Zachæum. Ascendit non qualemque arborem, sed sycomorum, quæ fatua arbor dicitur, & imaginem hypocritæ refert, qui externè alius longè apparet, quàm sit intus. Esto sincerus & apertus, nihil admittens per simulationem. Christus hypocritis æternum væ sapiens in Euāgelio imprecatur, qui aliud sunt quàm apparent. Zachæus nihil per hypocritism operatus est, sed omnia ex animo sincero.

Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus, vidit illum. Zachæus quàm diu in turba est, non videt Christum: supra turbam ascendit, & vidit: hoc est, plebem iam transgressus in scientiam, meruit, quem desiderauerat, videre. Iesus vidit illum gratiosis oculis, quibus Petrū, Matthæum, Magdalenam; quibus tandè alios peccatores misericorditer respexit.

Zachæe, festinans descende. Zachæus desiderauerat videre Iesum: at ille & ipsum videre cupiebat: Zachæus nihil frigidè agebat: Christus properat, & se illi amanter videndum offert. Christus agnoscit qui sunt sui, quæ suæ sint oves nouit. Nominat eum suo nomine. Ascendisti vt me videres, iam descende vt me fruarè. Vide Christi philanthropiam. Vide de filio prodigo, quâ benignè à patre susceptus. Omnia cum festinatione agenda. Sic Abraham expeditus obediuit. Christus Zachæum non tantum alloqui cupit, verum apud ipsum manere vult. Si quis, inquit Christus, diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Deus peccati offensus recedit: verum cum pœnituerit nos malorum, apud nos manere ac permanere desiderat. Christus se nobis statim offert, si modò ad ipsum ex corde conuersi fuerimus. Descendere debemus de præsumptione, & humiliari, vt ad Christum accedamus.

Zachæe, festinans descende. &c. Variis modis solet nos Deus ad se trahere, nosque inuitare vt ad se veniamus. Non ex operibus quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Est tamen necesse vt huic iustificationi concurrat motus liberi arbitri. Ideo ait Augustinus: Qui te creauit sine te, non saluabit te sine te. Annulus cupreus, ornatus

dinatus adamante pretiosissimo, est summi valoris: non ob cuprum, sed ob gemmam inæstimabilem cupro ipsi inclusam. Sic bona opera nostra in gratia vitam æternam merentur, non quòd nostra sint, quia sicut cuprum parui sunt pretij: sed quia sunt in gratia Dei, & insignita sunt tantam inæstimabili adàmante, merito passionis Christi, cui per gratiam adhæremus: qui nobis ob suam misericordiam bona opera in gratia facientibus, vitam æternam promisit. Sic olim diuum Paulum descendere & abstinere à perfectione iussit. Sic ad eos clamat quotidie, qui nimium sese bonis & voluptatibus affixere mundanis, vt descendant, cogitentque ad quid conditi sint De obduratis in malis, vt Pharaon ille, ait diuus Augustinus: Hac pœna punitur peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui, dū viueret, oblitus est Dei. Iustus quippe est, vt difficilem experitur Deum in morte, quem tota vita Deus difficilem atque rebellè inuenit. Spiritu nobis ambulandum est. Pij spiritu ducuntur, ratione atque iudicio viuūt: carnales variis cupiditatibus obsequuntur: vitam non tam dirigunt, quàm confundunt.

Et festinans descendit, & excepit illum gaudens. &c. Festinans descendit, & excepit tantum hospitem cum gaudio. Ne tardes conuerti ad Dominum. Excepit Christum Zachæus dupliciter: in cor illum suscepit, & in domū suam, licet se planè indignum existimaret. Non veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores. Dicebat ille: Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meū. Christus quoque ad te venire, cum te monet veræ pietatis, cupit. Afficiat te plus verbum illius, quàm sales mundi. Audiam, inquit ille, quid loquatur in me Dominus Deus. In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Suscipimus & Christum in discipulis & pauperibus. Qui vos recipit, me recipit. Et: Quam diu fecistis vni de his minimis, mihi fecistis. Zachæus excepit Christū, exclusit auaritiam, renuncians fraudibus.

Et cum viderent omnes murmurabant quòd ad hominem peccatorē diuertisset. Murmuratores erant Pharisei, qui in semet ipsis confidebant tanquam iusti, & aspernabantur cæteros. Alibi indignates dicunt: Quare cū publicanis & peccatoribus, &c. Anbi quoque; ad sunt calumniatores illi: Hic peccatores recipit, & māducat cum illis. Christus vbique ita excusat se, vt ne hiscere contra eū auderent. Fuit hic Zachæus quidem peccator, at pœnitens: ad hunc pœnitentem Christus diuertit. Videmus quatenus nobis liceat cum malis conuersari.

Opera nos
sua iusticia
sua merita
sua.

Eccl. 5.

Matth. 23.

Matth. 7.

Luca 19.

Christi in
nos philan
thropia.

Tit. 3.

Simile.

Boni & mali pisces semper inveniuntur. Cū malis agendum vt illos lucremur Deo. Noë iustitiæ præco, cum malis sine sui detrimento vixit. Zachæus malorum moribus renunciauit. Qui de aliorum vita & existimatione detrahit, eorumque famam diripiunt, sunt latronibus multo peiores. Detractionis vitium multos lædit. Hic est laqueus diaboli, in quem multi incogitantes incidunt. Detractores faciunt sicut muscæ in exulceratis iumentorum corporibus sana prætereuntes: sic isti bona prætereunt: si quid reprehensibile inuenierint, carpunt.

Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum, &c. Stat Zachæus, qui antè variis iactabatur curarum fluctibus. Iactabatur ab avaritia, à fraude, à rapinis: iam stat & dominatur eis: *Ecce inquit, dimidium bovorum meorum, &c.* Hoc primum est argumentum noui & renati hominis. Do modò, non procrastinabo in aliud tempus, vel aliis committam. Zachæus in omnium ferè ore versatur: at pauci sunt qui eius sectantur vestigia. Sumus Christiani: at qui resistunt quæ fraude acceperunt, rari sunt. Si res, inquit Augustinus, aliena propter quam peccatum est, reddi possit, & non redditur: penitentia non agit, sed simulatur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Christum suscipièdo ornamus nostras domos, alioquin suscipimus diabolum. Zachæus regnum calorum dimidia parte suorum bonorum comparat: vidua illa duobus minutis, alius calice aquæ frigidæ. Vide quantum mutatus est in melius Zachæus ex bona Christi conuersatione, vt inde colligas quantum proficit bona societas. Dabat sua, non aliena bona. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis, quasi qui victimat filium in cōspectu patris. Zachæus non dabat parcas aut tenues eleemosynas. Magna est eleemosynæ utilitas. Cōsultuit Daniel Regi vt eleemosynis peccata redimeret. Ne respicias illum cui das, sed cogita ob cuius gratiam. Qui aliquid facit opus, facièdo illud in corde habet. Qui seminat, gaudet, tametsi in incertū seminet: multo magis qui cælum quasi agrum colit.

At Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est, &c. Zachæus probauit se non ampliùs publicanū, sed penitentem: iam se Christus excusat à Iudæorum contumeliis. Dona pauperum lucra sunt animarum. Eo quòd ipse filius sit Abrahæ. Fir filius Abrahæ, fide, non genere: deuotione, non stirpe. Salus huic familiæ inuicem contigit à Deo, qui solus nouit

nouit quos velit inter filios Abrahæ numerari. Illi sunt filij Abrahæ, qui fidem & pia opera Abrahæ sectantur. Quia negotia sua cum Christo cōsultauit Zachæus, ob id prospère cum eo actum est: eis verò qui inconsulto Deo negotia sua tractant, res sinistrè succedunt. In quouis igitur negotio Deum nobis ante oculos proponamus, illum cōsulamus, ab eo toti pendeamus: sine illius ope omnia in diuersum cadere, & infelices frequenter exitus habere profiteamur. Væ, inquit Dominus, filij desertores, vt faceretis cōsiliū, sed non ex me.

Venit enim Filius hominis querere & saluū facere quod perierat. Excusat se Christus, quasi diceret: Ethnicus non est, qui fidem Abrahæ habet, & qui operibus piis fidem suam integram probat: talis est hic Zachæus. Sic ob conuersionē Matthæi se excusat: Non est opus valentibus medicus, sed male habētibus. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quòd Dominus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Suscipiamus Christum hospitio cordis nostri, vt ab illo sub finem vitæ vocemur. Amen.

DE DEDICATIONE

L O C I .

DE sapientissimo illo Rege Salomone narrat sacra Scriptura, quòd, postquam absoluisset templum, certum quendam diem assignauit, quo cōsecraret illud Domino. In dedicatione ergo maximus fuit apparatus. Dominus Deus dedit signum quòd omnia illi grata fuissent. Hinc manauit laudabilis consuetudo in populo Christiano, celebrandi dedicationem templorū. Habebant Christiani certa loca quædam quæ Oratoria siue Ecclesiæ appellabantur. Illuc cōueniebant ad audiendum verbum Dei, ad Missam: um deuotione audiendam, ad preces suas fundendas, ad sacræ etiam Eucharistiæ percipiendam. Constantinus autem Magnus Imperator, postquam baptismum suscepit à beato Siluestro, permisit vndique apertas habere Ecclesias: qui in suo palatio Romæ ædificauit Ecclesiam in honorè Saluatoris mundi, anno Domini 325. qui eandem Ecclesiam optimè dotauit. Et huius Ecclesiæ dedicatio, quæ à beato Siluestro facta est, prima fuit à Christianis. Hic etiam positum fuit altare, in quo Beatus Petrus Missam celebrauerat, quòd erat ligneum. Posita hîc & imago Saluatoris, quam beatus Lucas

depinxit. Voluit Siluester huius rei singulis annis memoriam haberi fuit 9. die Nouembris.

Habent in ciuitatibus officinas suas, in quibus tractant de negotiis secularibus: necesse planè erat, vt certa quadam essent Tempa & Ecclesiæ, in quibus sua possent peragere Christiani, & auxilium & opem à Domino implorarent in suis necessitatibus, & vt huiusmodi loca in maiori haberentur reuerentia, quàm profana. Templum Salomonis ob præsentiam arcæ honoratum est: quare non magis nostrum, ob præsentiam corporis & sanguinis Christi: Hinc etiam sunt in nostra Ecclesia Sacramenta à Christo instituta, quibus curantur animæ nostræ infirmitates. In Ecclesiæ orationes fidelium sunt magis meritoria, atque faciliùs impetrant quod petunt: in ea est scala illa Iacob per quam ascendunt & descendunt Angeli offerentes preces nostras Domino. In Ecclesia dedecet omnis strepitus, omnis murmuratio, omnis impura actio. Deus olim durissimè puniuit violatores templorum, sicut illum Antiochum, Nabuchodonosor, Balthasar. Pompeius Romanus fuit felicissimus in præliis suis, at postquam factus est sacrilegus, miserrimè periit. Chri istus templi honorem vindicauit, vbi negotiatores verberibus expulit. In templo dabat Deus olim responsa, & ibi Angelus apparuit Zachariæ. De templo eiecit Christus ementes & vendentes, vocans templum domum Patris sui, & domum orationis. At postquam Iudæi Christum Saluatorem nostrum falsis criminibus ad cædem vocarunt, fuit templum illud euersum: & eius euersione appropinquante, auditæ sunt Angelorum voces dicentium, Excamus ab his ædibus. Lege Ioseph. lib. 7 de bello Iudaico, cap. 17. & Egesippum libro 5. cap. 44. & Eusebium lib Eccles. Hist. cap. 3. qui hoc memoriæ prodiderunt. Sed quando templum hoc euersum est, multæ iam erant Ecclesiæ Christianorum, quæ fuerunt tempore Apostolorum ædificatæ. Ioannes se deferri fecit in Ecclesiam. Cornelij domus constructa est in Ecclesia, cuius meminit Lucas. Tempore Constantini Magni tanta fuit illius principis pietas, tanta fidelium illius seculi religio, vt fuerint Romæ plusquam tria millia templorum Deo & diuis consecratorum, vt refert Andreas Fuluius in libro suo de antiq. Rom. Videant nostri temerarij hæretici Lutherani, & Calviniani, qui dicunt sacras ædes esse mera fragmenta, eas contaminant & euertunt. Pagani in suis terris Christi templa sustinent, & sceleratissimi Lutherani ea omnia

Templum
venerandū
est.

Genes. 28.

2. Mach. 9.

Joan. 2.

3. Reg. 8.

Luce 1.

Matth. 21.

Luce 19.

Act. 20.

ea omnia vastant atque destruunt. Ecclesia figurata est in arca Noë. Quod magna deuotione Ecclesiam frequentare debeamus, vide Chrystost. in Acta Apostol. Christus Encæ- Ioan. 18.
norum tempore egit in porticu Salomonis. Inter horrenda Athaliæ facinora hoc in primis memoratur, quod sacra templi Dei vasa ad Baal cultum destinauerit. Quod

Athaliæ pessimum crimen imitari videntur, qui templa Deo sacra in diaboli obsequium

vertunt. Det Deus illis tan-

dem sensum vt in-

telligant.

F I N I S.

APPROBATIO.

• **COMPENDIA** *Sermonum* R. P. Ludouici Granatensis, in duos Tomos digesta per Fratrem Petrum Marssum, pro utilitate Concionatorum, qui vel integra Opera emere non possunt propter tenuitatem: vel per occupationes legere, possunt imprimi, & euulgari, cum sine ulla fidei Catholicæ offensione contineant sanctissimas Christianarum virtutum instructiones.

Ita censeo, VValtherus Vander Steeghen, S. Theol. Licentiatus, Canonicus Ecclesiæ Antuerpiens. & Beatae Mariæ Tongrenf.

INDEX

RERVM, QVÆ SE-
CVNDO TOMO EPITO-
MES CONCIONVM GRA-
natensis explicantur: qui Homilias in
præcipua Sanctorum festa
continet.

* * *

Esuhij natu- ra & amaror 189.6	Amentia nostra magna accusa- tur. 136.f
Acedia quid 44.p.	Amicitia sincera rarissima 230.f
Actiones no- stra omnes ex fine quem mente concepimus iudicanda. 113.f	Amici qui fugiendi. 177.p
Ada ruina quid boni retule- rit 215.p	Amicorum omnia communia 231.p
Ada felix culpa ut necessa- rium peccatum quomodo. 215.m	Amor Dei & amor nostri nulla ratione in eadē simul mente cohabitare possunt 123.p
Aditus ad gratiam duplex 267.f	Amor privatus qualis sit. 12.m
Advensumus in mūdo. 254.p	Amor Dei, & amor sui quos habeant effectus 122.f
Adulationes quales sunt 258.p	Amor domini optimum. 290.p
Affectus pravus quid efficiat 115.f	Amor sui eleganter compara- tur accipitro 114.m
Agathe laus. 114.f	Amor deum impulit ad hominis creationem. 100.p
Alexandri magni cupiditas. 247.m	Amor celestium & terrenorum quibus differant præcipue. 168.p
Ambitio pestis est occulta. 118.f	Amor diuinus quid sacrat 108.f
Ambitosorum & inuidorum mos 109.f & 170.	Amor proprii contagio mul- tas actiones nostras infectit 114.m
Ambrosius & frater simili- mi 182.f	Andreas ubi Evangelium præ- dicauit, & ubi passus mari- rium

INDEX RERVM

rium. 7 f
 Andreas quoties ad Apostola-
 tum vocatus 1. m f
 Andreas ubi & quo tempore
 martyriū accepit coronam. p.
 p. m
 Angelus unicuique nostrum
 adest, qui quotidie Deifaci-
 ciem videt 177 f
 Angelus semper adest actioni-
 bus nostris 180. f
 Angelus Raphael quid egerit.
 238. m
 Angelo quid prestandum.
 180. m
 Angeli sunt ministratorū spi-
 ritus. 133. p
 Angeli summopere delectantur
 diuinis precibus & laudibus
 humana voce decantant
 179. f
 Angelorum fida custodia sacre
 scriptura testimonijs illustra-
 tur 179. p. m
 Angelorum officium. 178. m
 Angelorum summa cura nō in-
 stos modo, sed & etiā iniustos
 sibi commissos custodiendi
 178. p.
 De Angelis ex vitis patrum
 preclara historia 178 f
 Anima quiescendo sapiens fieri
 dicitur 248. p
 Anima quomodo curanda. 24 f
 Anima in vivo corpore sepulta.
 216
 Anima dignitas. 21 m
 S. Antonius quam vocem audi-
 uit 174. f. 173. p
 Apostoli quare ex abiecta ho-
 minū sorte electi. 6. f. & 7. p
 Apostoli quid egerunt 231. f

Apostolorum abiecta fors cum
 vocarentur aā Apostolatu. 6. f
 Apostolorum numerus quomodo
 in veteri Testamento adum-
 brauit. 153. p
 Apostolorum constantia 153. p
 Arbitrium liberum in homine.
 106. f. Idque probatur. Ibid.
 Arbitrium liberi. m nobis est
 234. f
 Arma spiritualia quā prae-
 cipua 13. p
 Avaritia quā detestanda
 154. p.
 Avaritia quid. 42. f
 Avari natura qualis 42. f
 Aures & oculi qui habendi | ut
 146. m
 Aures delicatae nisi ā bagibus &
 parabolis veritatem, qua illas
 perstringit, audire recusant
 109. m f
Barbara nationes cur da-
 mnanda. 219. f
 Bartholomaeus sapissima orauit
 150. p
 Beatitudo labori comparatur.
 214. f
 Beatitudo duplex 184. m
 Beatitudo quid sit. 208. f
 Beatitudinem omnes desidera-
 mus. 183. f
 Beatitudines octo à D. Mat-
 thaeo numeratae quasi itinera
 sunt nos ad beatam vitam
 deducentes. 208. p
 Beatarum mentium quale sit
 futurum gaudium. 17. m
 Bella vnde veniant 247. m
 Beneficijs à defunctis acceptis
 moueri debemus, ad orandum
 pro eis. 222. f
 Bernar

ET VERBORVM.

Bernardus monachorum vinēdi
 seueritatem doctē tuetur.
 123. m
Calamitates vnde 274 f
 Calamitates quae in cōmu-
 ni omnes attingunt propter
 hominum peccata immittuntur
 278. p
 Calix domini quomodo bibatur
 117. & 118.
 Calix quid designet. 119. p
 Cantica multa cecinerunt olim
 sanctae feminae
 Capilli impudicarum mulierum
 id la 108. p
 Caro nostra Isaac instar immo-
 landa 143. m
 Caro nostra otio prosequenda
 121. f
 Caro cupit sibi tributum ali-
 quod pendere 113. f
 Castigandi modus 276. f
 Casus magnorum qualis 100. f
 Cereus accensus quid designet
 34. m f
 Certamen quoddam toti huma-
 no generi institutum 226. p
 Charitas virtutū regina. 137. m
 Charitas instaurata 228. p. m
 Charitas quousque se extendat.
 229. p
 Christus docet exemplis. 146. f
 Christus docet orare 147. p
 Christus medico comparatur
 160. p
 Christus ex duabus naturis con-
 stat 230. p
 Christus passus non solum ut nos
 redimeret, sed etiam ut ad
 eius imitationem nos inui-
 taret 121. m
 Christus nos dilexit dulciter &
 ardentem 229. f perseueran-
 ter. 230. p. & simpliciter
 ibidem
 Christus cur fleuerit 288. p
 Christus non horruit peccatorum
 contubernia, ut peccata no-
 stra sanaret, uti medicus non
 horret agroti excrementa
 160. m. f
 Christus ouem redemptam non
 perdet 192. f
 Christus suis semper adest.
 248. m
 Christus nos dilexit fortiter
 229. m
 Christus non est personarum re-
 spector 193. p.
 Christus Apostolos electurus
 pernoctat in oratione & qua-
 re 152. f
 Christi passionis fructus. 120. f
 Christi vita fuit quadam humi-
 litatis disciplina. 30. p.
 Christi stola qualis 127. f
 Christi apparitiones post resur-
 rectionem
 Christi charitas magna. 20. f
 Christum sequi debemus non
 gressibus corporis, sed passibus
 mentis 122. m
 Christum qui frustra appellant.
 27. p
 Christum qui inueniunt. 235. f
 Christianus peccauit plane inex-
 cusabilis 40. m
 Christiani homines inexcusabi-
 les. 202. m
 Christianorum fines queruntur
 non initia 36. f
 Ciceronis de Deo sententia.
 148. m
 Ciceronis de nobilitate senten-
 tia

tia 157.p
 Cogitationes coerenda sunt 252.f
 Conceptionis festiuitas 10.f
 Concionandi manus quare insti-
 tutum 44.f
 Concionatorum culpa 5.f
 Concionatorum munus quale 2.p.f
 Confessarijs quid imitandum 20.m
 Conscientia mala maxime ad-
 ducem facit timidum 40.f
 Corpus querit que sua sunt, at
 anima qua sua sunt negligit. 112.p
 Consolationis vis quanta multis
 exemplis illustratur 197.m.f
 Corpus cibus verum. 287.f
 Correptiones que abijciant. 280.m
 Curiositas quid 258.m
 Cyri regis Epitaphium 256.f
DAnna mundi quis abstu-
 lerit 99.f
 Damnatorum poene quales 272.p
 David minimus fratrum assump-
 tius. 38.f
 Deus omnia largitur 366.p
 Deus fidelis in promissis 160.p
 Deus omnium curam habet 275.m
 Deus noster quis sit. 121.m
 Deus dupliciter intelligitur. 46.p
 Deus fons indeficiens 47.f
 Deus solus discretor intention-
 num & cogitationum cordis 114.f
 Deus operis nostri non obliuisci-
 tur 109.f

Deus ignis est quem qui intra
 se habet a bonis operibus
 occisus esse non potest 48.p
 Dei benignitas interdum iniu-
 rij. provocata miscet. 20.p
 Dei gratuito beneficio sumus
 quicquid sumus 164.p.m
 Dei in nos bonitas 145.m
 Dei & diabolimos diuersus. 19.p
 Dei proprium misereri semper
 & parcere. 212.p
 Diaboli astutia. 283.f
 Dies extr. ma valde formidanda 259.f
 Dignitatem in vulnera Christi infi-
 gere est cogitare cuius gratia
 fuerit his vulneribus crucen-
 tatus. 25.m
 Dignorum Thomae in vulnera
 Christi impositio quid noiet. 21.p
 Dilectionis mandatum cum ipso
 homine creatum est 227.f &
 228.p
 Dionysius testatur de assump-
 tione beatissime virginis 129.f
 Discipuli domini qui se calicem
 passionis bibituros promise-
 runt. cum ad passionem ven-
 tum est relicto magistro fuge-
 runt 117.m
 Diuitiae sunt vana quaedam me-
 tallae 220.f
 Diuitiarum contemptus opti-
 mus. 210.m
 Doctrina caelestis si tota spectetur
 nisi frequentius quam labo-
 ris, doloris, la brymarum,
 patientiae inopia & amaritudi-
 nis myrrham inuenies. 119.p
 S. Do

S. Dominicus quid Ecclesia con-
 tulerit. 141.p
 Dominicus semper popularem
 auram exhorruit 144.m
 S. Dominicus qua virtute emi-
 cuerit 142.m
 Dominicus quas regiones nudu
 pedibus peregrauit 143.m.f
 Dominici laudes celebrantur,
 141.142
 Dominici Zelus quantus 143.f
 Dominicanorum institutio. 144.f
 Dominus quomodo vult omnes
 homines saluos fieri 165.m
Ecclēstia ministri dū male vi-
 uunt Deum debito ho-
 nore frustrant. 138.f
 Ecclesiasticorum officium 138.f
 Electorum proprium est viscera
 misericordiae gestare, ac in-
 ducere. 132.f
 Elix abeitha quanta mysteria in-
 telllexerit. 98.m
 Elix abeitha animam quando
 possedit vera salus 98.m
 Ephimera piscis qui viro solo
 die vitam producit 284.p
 Epicurus qualis 237.f
 Eremitarum vitae lamenta 187.
 & 188.
 Error inter mortales qui sit praeci-
 pius 40.p
 Esaias cur nudus in medio popu-
 li ambulauit. 173.f
 Ethnici qui deteriores 150.m
 Euangelica lux optimum sal. 138.m
 Euangelium cuius nos admo-
 neat 130.p
 Euangelium quibus reuelatum. 38.f

Exleges ad quod nati 278.f
Fabule da serpente qui duos
 agricola filios intermit
 115.p
 Felicitas vera quae 47.f
 Felicitas ad quam conditi sum-
 mus. 136.m
 Felicitas humana vite in quo sit
 posita 46.m
 Felicitas hominis tota in timore
 Dei posita est 48.f
 Felicitas humana in contempla-
 tione posita est ex communi
 philosophorum sententia 131.m
 Felicitas sempiterna quanta
 32.p
 Felix quis censendus 199.p
 Felix si dicendus qui se totum a
 mundo abdicauit &c. 132.p
 Festi omnium sanctorum ratio
 208.m
 Fidelium & infidelium discrimen. 24.p
 Fides prima virtus 39.f
 Fides omnia Dei dona antece-
 dit 23.p
 Fides otiosa non habenda. 23.f
 Fides saluus radix 242.p. 765
 multa de fidei dignitate.
 Fides aliquando perfidia crimi-
 ne interit 23.m
 Fides quid. 22.f
 Fides ad laborem incitat. 349.f
 Fidei duo testimonia 243.f
 Fidei virtus 249.m
 Fidem qui negligant. 24.m
 Fidei laus 23.p
 Filius natura patris conditionem
 imitatur 11.m
 Filij minores saepe electi spiritus
 primo geniu 38.m
 Filij ex parentum conditione saepe
 lau

INDEX RERVM

laudantur & vituperantur. 174.m
 17.p
 Filiorum diaboli munus seminare disorderis inter fratres 213.p
 Finis hominis vnus. 286.m
 Finis semper intuentus 209.f
 Finis nobis semper inquirendus 233.f
 Flagellus non emendatur. 281.f
 Formica cuius nos admonet 47.m
 Fortune inconstantia 157.f
 S. Franciscus Euangelicam paupertatem complectitur 193.f
 D. Franciscus monachum cicada comparauit 151.f
 S. Franciscus litterarum ignarus 192.p
 Franciscus & Dominicus Dei vinitores 196.p
 Franciscus & Dominicus in quibus præcellerunt virtutibus. 197.p.m
 S. Franciscus martyr 195.f
 S. Francisci vita 143.f
 S. Francisci præclarum de paupertate dictum 194.f
 S. Francisci sapientia 195.p.m
 D. Francisci dictum 210.p
 S. Francisci vita vbi abunde descripta 190.
 Frustra sit quod ad finem institutum non pertingit 234.p
Gaudium vite quale habendum 126.f
 Gaudiorum tumulus in caelis 235.m
 Gentiles Christi amore flagrant 120.m
 Gentiles quid credant. 148.m
 Gladius flammens & perfaustus

174.m
 Gloria humana lutea est. 286.p
 Gloria qua vera via. 173.f
 Gloriatio nostra quam esse debet 206.f
 Gramum frumenti cuius virtutis. 121.p
 Gula vitium quid. 43.f
Hæreses vnde oriuntur. 172.m.f
 Hæretici hallucinantur qui solam sacrificij virtutem attendunt, vbi salutem sibi alieno labore obtinere parent. 119.m
 Hæretici cur catholicos persequantur 244.f
 Hieronymus in litteris Grecis & Latinis eruditus abunde. 188.f
 Historie quid conferant. 155.f
 Homo Angelis propior. 209.p
 Homo paulatim fit Diuinus. 131.f
 Homo facile peccat 103.f
 Homo derelictus à Deo qualis 41.m
 Homo vnus totum genus damnauit vnus item saluauit 15.f
 Homo bene institutus bene institutam rempub. indicat 11.m
 Homo quanti sit apud Deum. 148.p
 Homo habere potest ingentem felicitatem. 46.f
 Homo inditus ad vitam contemplatiuam 131.p
 Homo cur conditus 253.f
 Homo arbor inuersa. 149.p
 Homo d. abus constat partibus quarum altera nobis cū beluis, altera cum angelis communis est.

ET VERBORVM.

est. 269.p. Idque rationibus probatur ibidem m.f
 Homo homini Deus aut Daemon. 226.f
 Hominis Christiani officium. 13.p
 Homines omnes natura anime quietem & tranquillitatem desiderant 183.p
 Homines quidam ita sunt diuina gratia exculti, vt inter supremos angelorum ordines merito sint collocandi 209.m
 Homines terreni piscibus comparantur. 5.m
 Honor verus quis sit. 115.m
 Humana caduera putredine sua aërem inficiunt & pestem hominibus afferunt 177.p
 Humiliatio via est ad humilitatem. 38.p
 Humilis instar est quadrati ligni. 42.m
 Humilem vere nunquam sinit Deus labi. 174.f
 Humilium proprium 24.m
 Humilitas & virginitas coniuncta 38.f
 Humilitas Deo grata. 28.f
 Humilitas aliarum virtutum est fundamentum & regina. 147.f
 Humilitas virtus optima. 107.f
 Humilitas dux est ad sapiētiam 39.p
 Humilitate ad regnum caelorum peruenitur 173.m
 Hyēs formica nobis futuram vitam designant 147.f
 Hypopolitus carceris custos Laurentij miraculis ad Christi fidem conuersus 124.f
 Hyssopus cuius sit natura 107.m
 Hyssopi nomine D. August. humilitatem designat qua verè penitentis habitus est 107.m
Iacobus Hispanorum Apostolus dicitur 112.f
 Iacobi vita 119.f
 Ianua celi vt aperiatur 273.f
 Ignauie omnes excusationes nobis adempta 125.f
 Ignobiles qui 136.f
 Imperator noster Christus 214.m
 Impij moriuntur inuiti & repugnantes 35.p
 Impiorum furor 247.p
 Improborum hominum tria sunt pot. ssum onera 40.p
 Improborum officia 264.m
 Impudicitia maximum vitium. 251.p
 Inconstantia nostra arguitur 227.f
 Infideles omnes aeterno supplicio multabuntur 204.m
 Infideles quomodo leuiori supplicio quam fideles apud inferos puniendi 204.f
 Iniquitates sunt nubes 279.m
 Intellectus nostri obscuritas 260.f
 Inuidia quid 44.p
 Ioānes Baptista in vtero matris ita in gratia confirmatus, vt toto vita cursu sine peccato permanserit 100.m
 Ioānis Baptiste in vtero matris exultatio quid designet nobis 99.p
 Ira agni magni 218.p.m
 Ira quid 43.m

Iracundia malum 210.f
Iuda scelus 154.p
Iudex suspectus quis. 115.f
Iudicem talem omnes in extremo iudicio videbimus quales nos in hac vita exhibuerimus. 121.m
Iugum secularium hominum quale 193.m
Iugum Domini leue & suauis. 125.m
Iustitia Hebræorū lingua omnē cōplectitur virtutem. 10.m
Iustitia Dei summa, quæ impunit vi siliū charitatum ad mortem tradi pateretur. 29.f & seq.p
Iustitiæ proprietas suum cuique tribuere. 211.m
Iustus quis sit. 233.p
Labor ante quietem requirendus. 117.m
Laurentius in carcere signo crucis cæcis visū restituit. 124.f
Laurentius quam felix. 128
Laurentius ante mille annos passus. 128.p
P. Laurentius quibus tormentis martyriū coronam nactus est. 123.f. & 124.p.m.f
Laurentij passio quid nos doceat. 128.m
Laurentio quid passio contulerit. 125.p
Laudis & gloriæ hostes 156.f & 157.p
Legenda sanctorum quanta diligentia sunt perlegenda. 198.m
Lex à Deipectore est. 226.p
Lex quæ iucundissima. 226.m
Legum veteris & noua differentia. 227.m.f
Leges Deorū inuentum. 200.p
Ad legem obsequium nationem hominum inducere dominus iuuatur pœnarum acerbitate, & premiorum magnitudine. 200.m
Libertas diuina nullis se legibus adstrictam esse declarat. 7.m
Lucerna quid in sacris litteris significet. 252.f
Lucerna officium ad Christum & homines perinet. 256.f
Lugentes quomodo dicendi beati. 211.p
Lumbos præcingere quid. 251.p
Lutherani quantum fidei tribuant. 23.f
Luxuria quid. 42.f
Luxuriosi non satiantur 43.p
Macedones in tribulatione gauios fuisse scribit Apostolus. 248.f
Magdalena insignis peccatrix. 104.f
Magdalena quantam vim lachrymarum effuderit. 106.m
Magistri aliorum qui cōstituentur. 29.f
Magnetis vis qualis. 6.m
Mala qua ex originali culpa contraximus. 14.p.m
Maliciosus est qui omnia quæ candidè fiunt in malam interpretatur partem. 257.f
Mandata maxima & minima. 140.m
Mansuetudo nulli quam illam possidenti suauior est. 211.p
Mare duplex est in hoc seculo alterum externum alterum

internum. 246.f
Maria mater Dei non fuit omnino experta dolorum. 133
Maria mater Dei exemplar est omnis probitatis & iustitiæ 29.f
Maria patrona apud Deum. 97.p
Maria sedulo seruauit Christo 129.f
Maria virgo purissima. 28.f
Maria conscia mysteriorum. 101.m
Maria incarnationis mysterium cognouit, sed sub silentio continuit. 101.p.m
Maria ad hoc ab aeterno prædestinata Christū cōcepit. 16.p
Maria aduocata nostra. 17.f
Maria quid nobis cōtulerit. 135.f & causa cur lati eius festum celebremus. ibidem.m
Maria omnia vitia despexit. 161.f
Maria in Christum amor. 124.m.f
Maria patrociniū quomodo innocand. m. 18.p
Maria lingua erat instrumentum Christi. 97.p
Maria voluntas semper diuine voluntati fuit consona. 134.p
Maria virginis auxilio fidendum. 162.f
Maria virginis dignitas. 162.p
Martyres qui 237.p
Martyres quæ pro salute fecerint. 127.p
Martyres cur tantam patientiam ostenderit. 8.m
Martyrum promptitudo. 140.p
Martyrum pœna. 239.f
Martyrum desiderium ad mortem. 8.p
Martyrum Christi constantia. 22.f
Mater Dei supra omnes creaturas excellentissima 17.m
Matthæus ex telonario factus Apostolus. 165.p
Matthæus ex quo ad Christum vocatus est nunquam ab eo discessit. 171.f
Matthæus vitæ Christi & suam descripsit. 163.m
Matthæi vita. 171.p
Medicus non inter sanos, sed in ter egros versatur 169.p
Membrum iacturatosius corporis interitū ferenda. 177.p
Mens secuta quasi iuge dominum. 41.m
Meretricis propriū quid. 104.f
Miracula cur facta sūt. 246.m
Miseria nostra semper ante oculos habenda. 288.p
Misericordia & veritas in deo sunt. 268.p
Misericordia comes defunctorum. 132.m
Misericordia opera duplicia 170.f. 171.p
Monachus Cicadæ similis. 152.f
Monachi quam digna conditio 185.m
Monachorum viuendi seueritas defenditur. 123.f
Montem domini conscensuris quid agendum 150.f. 151
Mors meditanda 282.f
Mors sanctis quantopere expectanda. 221.f
Mors est ad vitā ianua. 265.m
Mors peritimescenda. 286.f

INDEX RERVM

Mors Iudicij dies 261.m
 Mortis hora de tota aternitate
 sententi,am fert. 278.f
 Mortis iugis meditatio homini
 utilis. 224.p.m
 Mortis contemplatio plurimum
 ad vita emendationem con-
 ducit. 223.p
 Mortalium in dignitatibus ex-
 petendis excels maxima
 159.m
 Mortui sentiunt suffragia vi-
 uorum 223.m
 Mortuos suscitare est proprium
 opus Dei. 219.p
 Mortuos deplorare piū est modo
 cum moderatione fiat. 221.p
 Idque exemplis sacra scri-
 ptura probatur 221.p.m
 Moses quadraginta dierū spa-
 tio in monte versatus est, tan-
 ta fuit claritate illuminatus,
 ut filij Israhel, nisi velamine
 super faciem posito in eam
 intendere non valerent. 161.f
 Moses populum ducturus orat
 ut dominus ipse prius prece-
 dat. 152.m.f
 Mulier eiecit colonum de pa-
 radiso. 251.f
 Mulier amicta sole Maria.
 161.m
 Mulier peccatrix faciem domi-
 ni verita accessit retro. 109.f
 Mundanorum hominum Deus
 quis lit. 201.f
 Mundus mari comparatur. 4.p
 Mundus infidelitatis spiritum
 ebrius. 246.p
 Mundus ut cōtemnatur. 283.m
 Mundi homines quid mirentur
 46.m

Mundi gaudio qui capiantur
 271.p
 Mundi conuersio miraculū in-
 sique. 231.m
 Mundo quid gratissimum. 16.m
 Mundum qui cōtemunt. 170.p
Natuitas B. Mariae sun-
 cta. 155.m
 Natiuitatem B. Virginis cur ce-
 lebramus. 155.m
 Natura quid appetamus. 149.p
 Natura superanda est. 127.m
 Natura hominis per peccatum
 mirabili modo labfactata.
 12.p
 Natura vltima perfectio est eo
 vnde primum effluxit con-
 ueniens & apta conuersio.
 183.f
 Natura & gratia idem est au-
 ctor. 181.f
 Natura perfectio est eo vnde
 primum fluxit conueniens &
 apta conuersio. 100.p
 Nimitia egerunt peniten-
 tiam. 279.f
 Nobiles qui habendi. 158.m
 Nobiles plerumque superbi &
 elati sunt. 158.f
 Nobilitas vera 156.f
 Nobilitas duplex Christiana &
 civilis. 156.m
 Nocturnum tempus aptum ad
 orandum 151.p
Obedientis munus quale
 3.m
 Obedientia Matthei prompta.
 166.m
 Obedientia opera iusta ante
 Deum facit. 3.m
 Obedientia perfecta. 2.f
 3.p.

Obli

ET VERBORVM.

Obliuio quid faciat mali
 263.f
 Oculis quis erudendus 177.m
 Officiū Christiani hominis quod
 nam difficilimum 32.m
 Oleum quid significet 201.p
 Oleum quodnam nobis compa-
 randum 263.p
 Opes, potentia, & secularis scien-
 tia superbia sunt proxima.
 38.m
 Opera quae pro defunctis sunt,
 sunt in quadruplici differen-
 tia 223.f
 Opera bona quasi indiuidui co-
 mites sunt 35.m
 Opera bona necessaria 165.f
 Opera sanctorum quorum nos
 adiuueant 234.m
 Operum nostrorum ratio est Deo
 reddenda 249.p
 Operum praesantia, charitatis
 notatur 110.p
 Orare & adorare vtrumque ad
 religionis officium pertinet.
 113.m
 Orator quid agere debeat.
 150.f
 Oratio Deum lenit, lachryma
 cogit 108.m
 Oratio humilitatis se penetrat
 nubes 107.m
Paradisi vna gutta maior
 est Oceano 185.f
 In passione Christi tria spe-
 ctanda 121.f
 Patrii crimen quid operetur.
 11.f
 Patriarchae sepultura rationem
 habuerunt. 222.m
 Paulo primo Eremita vna pal-
 ma obsonium & indumentum
 praebat 187.p
 Pauperes à diuitibus deuoran-
 tur. 4.m
 Pauperes domini pedes sunt.
 108.f
 Paupertas spiritus prima est
 beatitudo. 210.p
 Paupertas quanta in S. Fran-
 cisco 194.m
 Pax triplex 213.m
 Pacis nomine quid intelligen-
 dum 182.f
 Peccandi occasio fugienda. 13.
 m. Idque exemplo doceatur.
 13.m
 Peccatorem quis ad penitētiā
 trahat 105.f
 Peccatores quomodo ad sanio-
 rem mentem vocandi 146.f
 Peccatores docendi 272.f
 Peccatum originale quid. 11.f
 Peccatum originale vniuersum
 genus hominum ad mortem
 condemnauit. 15.f
 Peccatum plumbo simile est.
 167.m
 Peccatum infidelitatis maximū,
 204.p
 Peccati lethalis malitia quanta
 12.f
 Peccati originis labe omnes infe-
 Eli 99.p
 Peccati iugum intolerabile 105.
 f. 106.p.m
 Peccata esse non debent multa
 26.p
 Peccata cui remittantur. 170.f
 Peccata membrorum cupidita-
 tibus nutriantur. 14.m.f
 Peccata tetra monstra. 145.p
 Peccatorum tria genera, in-
 iudicia, & superbia. 172.f
 177 + Pes

Peccatorum tres gradus. 165.
 p.m
 Peregrini omnes in hoc mundo
 sumus 207.f
 Perfectionis quatuor virtutes
 196.f
 Pericula nos manent 150.p
 Periculosa à Dei gratia exci-
 dere 167.m
 Personæ quatuor insignes,
 34 m
 Petrus & Andreas ante cate-
 ros. ad Apostolatam vocati
 112.f
 Pharisæorum superstitio 109.p
 Philosophia celestis qualis 2.m
 Philosophiæ Christiane summa
 250.m
 Philosophi contentur angelos
 177.f 178.p
 Pinnæ piscium diuinarum rer-
 rum contemplati onem disti-
 gnant 4.f
 Pij solitudinem sectantur, ut so-
 li, dio soli vacare possunt
 122.f
 Pij vt se consolentur 239.p
 Pij cur timeant 220.p
 Pij viri extra viles apparent.
 235.p
 Pij homines sulphurei pulueris
 naturam imitantur 98.f
 Piorum solatiu quale 28.p
 Piorum desideriu quale 27.f
 Piorum studiu 101.f
 Piorum & impiorum discrimen.
 15.m
 Piorum votum quale. 168.m
 Pisces mundi & immundi qui
 5.p
 Piscatoriæ manus 3.f
 Piscatores & predicatorum sunt.
 5.m
 Piscatores mundum conuertunt.
 153.f
 Piscatores quid egerint. 191.f
 Piscium varia genera, & varios
 hominum status notant.
 4.p
 Plagæ in improbos 198.p
 Pœnitentia fecit Deum 282.p
 Pœnitentia quando inutilis
 222.f
 Pœnitentia sera que 262.f
 Pœnitentia era que. 106.f
 Potentia diuine gloriæ est. ex vi-
 li materia opus præstantissi-
 mum efficere 163.f
 Præmiu obseruatorum legis.
 200.m
 Predicatores ab omni terrena-
 rum rerum amore debent esse
 expediti. 6.p.
 Principium peccata graui-
 tum quia eorum mala opera
 magis committunt a sunt. tum quia
 heuor. m & dignitatem ritus
 dignitate sua aucto. uate tri-
 buunt 176.f
 Principijs obsequendum 252.p
 Præbium nostrum in deo est.
 149.m
 Processioni solemnii pœnitentia
 iungenda est. 279.p
 Proborum. & improborum cou-
 ditio 206.p
 Providentia Dei in omnes.
 276.p
 Providentia dei quanta 148.f
 Prudentis officium 263.m
 Prætorum mores. 174.m
 Præperari leges. 28.m
 Purgatorium esse & eius poen-
 tentia 222.f
 Re

Redemptionis beneficium. 210.p
 10.p
 Regnum cælorum quid sit 266.f
 Regnum cælorum quod 260.m
 Religio moralium omnium vir-
 tutum est præstantissima.
 113.m. & ad eam post Theo-
 logicas virtutes diuini numi-
 nis cultus præcipue spectat.
 113.m
 Remedium nobis duplex à Deo
 paratum est quorum alterum
 est in sacramento, aliud in
 exemplo 103.m
 Reprobationis signum. 280.f
 Regni gratiam aucupantes, regi-
 uenda diligenter perquirunt.
 175.p
 Sacerdotale regnum. 44.f
 Sacramentorum confessionis
 & Eucharistiæ remedia contra
 peccata 13.f
 Sacrificium & misericordia
 quid efficiant 170.m
 Sacrificia que abominanda.
 227.
 Sal in scripturis pro sapientia
 & d. trina accipitur 137.f
 Salomon triusque felicitatis cõ-
 diuionem expertus est 47 m
 Salomon alijs non sibi consuluit
 261 m
 Saluatoris nostri cura 271.m
 Sancti suam gloriam celant
 162.m
 Sancti vt luceant in Ecclesia
 142.p
 Sancti gloriam fugiebant 144.f
 Sancti ad cælum delecti per an-
 gelos. 129.p
 Sancti mortem deſiderant 133.f
 Sancti quibus iuxerunt iuxta-
 bus 210.p
 Sanctorum fortitudo unde pro-
 fecta 9.f
 Sanctorum festa cuius nos ad-
 moneant. 242.p
 Sanctorum desiderium 144.p
 Sanctorum meritis adiuuamur.
 208.m
 In sanctis Dei quid attenden-
 dum 45.p
 Sapiens stultus, probus & impro-
 bus qua re maxime distin-
 grantur. 116.m
 Sapientis officium. 288.f
 Sapientia ubi munienda sit
 48.f
 Sapientia Dei mirabilis 181.m
 Sapientia ubi inuenienda 186.p
 Sapientia alia Christianorum
 alia philosophorum. 184.f
 Sapientia diuina quomodo nos
 instituat. 266.p
 Sapientia vera que 136.f
 Sapientia quibus reuelatur,
 186.f
 Sapientia cunctis opibus præfe-
 renda est. 185.p
 Sapientia vera que sit. 192.m
 Sapientia proprii. m opus est di-
 uina contemplari. 131.m
 Sapientia nihil comparandum.
 47.p
 Saul superbus. 29.m
 Scandalum qui faciant. 176.p
 Scandalum quid sit. 175.f
 Scandala venire quomodo ne-
 cessarium esse dicant Theo-
 logi. 176.m
 Schola Christi ubi incepti &
 quando. 2.m
 Scriba officium quale. 271.m
 Sepultura in loco sancto eligenda.
 175

de. 222.m
 Scientia bene viuendi necessa-
 ria. 182.m
 Seneca de morte laudabilis sen-
 tentia. 212.m
 Seneca preclara sententia de
 actionibus nostris. 180.f
 Seneca de vita nostra statu sen-
 tentia 155.p
 Similitudo amicitia, dissimili-
 tudo inimicitia est causa.
 205.m
 Simeon in prophetijs eruditus,
 33.p
 Simeonis gaudium. 33.m
 Simeonis mors qualis fuerit.
 34.f
 Simplicitas multiplicitati con-
 traria 258.f
 Simplicitas quibus aduersetur.
 257.m
 Socordia nostra. 153.f
 Spiritus diuini & humani cor-
 dis affectus dissimilitudo.
 174.p
 Spiritus sanctus in quo libenter
 quiescit. 31.f
 Sponsa casta qualis. 252.m
 Superbia vt conteratur. 283.p
 Superbia nostra, quanta, &
 quam chare redimenda.
 21.m
 Superbia maximum malum.
 172.m
 Superbia deo odiosa. 29.p
 Superbia quanta incommoda.
 175.m
 Superbia & inanis gloria soro-
 res, hęc minor, illa maior na-
 tu. 115.p
 Superbi vera, sapientia exper-
 tes sunt. 39.m

Supplicia quorundam graua.
 276.f
 Suscipere paruulum quid sit.
 175.m.f

Templum Dei spirituale
 quale. 203.p
 Theodosij Imperatoris filia qua-
 le fuerint. 270.p
 Theologia duplex. 195.m
 Theauri & margarite disceri-
 men. 267.m
 Thomas Deum in homine laten-
 tem confessus est. 22.m
 Thomas quibus modis ad domi-
 nice resurrectionis fidem re-
 uocatus. 22.p
 Thome Aquinatis virtutes.
 45.m
 Sapientia quid. 45.f
 Thome incredulitas. 20.f
 Thracum mores. 154.f
 Timor vermis quidam est inte-
 riora nostra depascens. 30.f
 Timor cordis anchora virtutis
 dicitur. 31.p
 Timorem domini impij contem-
 nunt. 31.m
 Timore qui boni sint. 114.m
 Tribulatio presens bona. 278.p
 Tribulationes viam prebent ad
 celum. 193.m
 Vanitas mortalium. 157.m
 Vanitas nostra arguitur.
 264.f
 Vaticinia implenda 232.p
 Verbum Dei quare non semper
 fructificat. 139.m.f
 Veritas fidei. 242.f
 Versus quidam qui Bernardo
 attribuantur, de misero hu-
 mani generis statu. 288.m
 Versutus est qui doctis & fraude
 circum

circumuenire vititur inno-
 centes. 257.f
 Vestis decantata Ecclesia nobis
 quotidie spectanda proponi-
 tur. 242.m
 Via regia in celum qua. 235.p
 Via ad gloriam qua. 118.p
 Via ad vitam qua. 233.p
 Via quęnam est ad celum quam
 discipulus christus mon-
 strauit. 203.f
 Vigilare quid sit. 264.p
 Virginitas difficilis 267.p
 Virginitas abscondita. 266.f
 Virginitas qua Deo grata.
 273.m
 Virginitatis propositum 171.m
 Virgines christiani omnes.
 260.f
 Virgines à curis liberae. 226.f
 Virgines nostri temporis super-
 bia taxatur. 158.p
 Virginum canticum. 266.f
 Virtus studio & labore acqui-
 ritur. 169.m
 Virtus iucunda est. 127.f
 Virtutis gloria manet in eter-
 num. 31.f
 Virtutis diuine efficacia. 240.f
 Virtutis & iustitia dignitas
 29.p
 Virtutis natura describitur.
 235.m
 Virtutis stimuli intra nos sunt.
 40.f
 Vita nostra fabula 286.f
 Vita nostra magis vmbra
 & apparens, quam labilis &
 fixa, 285.f
 Vita nostra vmbra est & ima-
 go. 285.p
 Vita longa, vita mala. 284

m f
 Vita mortalis est simillima so-
 mno. 220.f
 Vita nostra militia est. 15.p
 Vita nostra quomodo instituen-
 da. 140.p
 Vita humana tribus vigilijs
 comparatur à D. Gregorio.
 255.f
 Vita tranquilla vnde. 247.f
 Vita nostra nauigationi compa-
 ratur. 172.p
 Vita nostra militia. 236.m
 Vita nostra militia est. 101.p
 Vita iter quod citatissimum
 Seneca sententia preclara.
 285.f
 Vita honesta quantopere stu-
 dendum. 189.f
 Vitę duo genera actiua & con-
 templatiua. 130.f. qua per
 duas Marias designantur.
 ibidem.
 Vita perfectio proponitur. 126.p
 Vita extremum non est aliunde
 petendum, quam vnde vitę
 principium duximus. 100.m
 Vitam cur Deum breuem esse
 voluerit. 288.f
 Vitam mortaliū Homerus folijs
 arborum comparauit. 157.f
 Vitam qui sapienter instituunt.
 152.m
 Vinere recte quis dicendus.
 184.p
 Vitia cruci affigere, & carnem
 qua vitiorum seminarium est
 Pauli exemplo monetur.
 118.m
 Vitia expellenda. 284.f
 Vitia non possunt omnia extir-
 pari. 114.f. & seq.
 Vitia

INDEX RERVM ET VERB.

<i>Vitia capitalia septem.</i>	42.p.	<i>Voluntas quomodo grata Deo.</i>	6.f
<i>Vnguentum capiti non vero pedibus adhibetur.</i>	108.m	<i>Voluptas carnis perniciofa.</i>	224.m
<i>Vocationis Apostolorum non alia causa assignari potest quam diuina liberalitas.</i>	113.	<i>Vota nostra qualia.</i>	112.p
<i>Volucres cali qui sint.</i>	48.m	<i>Vulnera Christi quomodo nos in peccati odium incitent.</i>	25.f
<i>Voluntas diuina est certa regula.</i>	191.f	Z <i>Acharias quare non e memsum silentio punitus.</i>	22.f

FINIS.

